

Antica canticorū Salo-

monis cum expositiōe disertissima et qōnis finalis discussione secundissima. D. Jacobi Perez de valētia Christopolitani epi meritisissimi. Et p̄fessiōis frat̄ū heremitarū diuī p̄ris Augustini obseruātissimi. Quibus do-

cussime demōstrat sapiētē in spū p̄phētico cecinisse Epithalamion Christi dñi ⁊ ecclesie Catholice sponse eius. Unde est ascensianū post materiarum principalium indicem Carmen.

Jodocus Badius Ascensius Reli
giolo admodum atq; disertto patri. M. Maturino de Can-
geyo: professionis diui Bernardi Candidissimo. S. D.

Vi primum te Maturine pater
obseruande: et intrus et in cute noui: demiratus sum: fateor: mores tuos
sanctissimos et laudatissima istius ordinis professione dignissimos obser-
uauit ad hoc raram istam sapientiam: suauit: et eidem non vulgari contacta
eloquentie: veneratusq; demum sum tuam tam temperatam et tamen fer-
uentissima (cum in ea re non facile modum excedas) in optimum maximum deum nostrum cum cha-
ritate non ficta religionem. Quocirca primum te dilexi non vulgariter mor: etiam amavi non
segniter: ac demum veneratus sum haud secus ac debui: obseruanter. Nunc vero tantavir-
tutis tue accesserunt monimenta: ut quo te satis amplo honore prosequar excogitare ne-
queam: nisi forte simul paternitatem tuam diligam: amem: obseruem: quos tamen conatus omnes super-
rant tua cum in literatos omnes: tum in me literatorum facile minimum: merita. Tua siquidem
vnius opera et accuratone diuine deuotissimi Bernardi lucubrationes subvno codice
propediem in vestitu prosilient deaurato. Tua eiusdem cura ac opera (Reuerendo tamen pa-
tre Magistro nostro Joanne Focauo Clareuallis abbate dignissimo ab hoc opitula-
te) superiori anno emisimus sanctissimas (ne soluz eruditas dicam) expositiones domini ac
Magistri Jacobi Herem de valentia Christopolitani episcopi in centum quinquagin-
ta Davidis (quos psalmos cantat) in officialia euangelia et cetera ecclesiastica cantica
veritatem (ut Quidianum illud vsurpem) Sanctius his et quod domini in cetera posset
Deerat adhuc Opus videlicet cui non ab re Lanticis Lanticorum titulus est et ob id ce-
teris sanctius censendum: quod ab eodem spiritu sancto (abs quo cetera quoque) dicta tamen maximus
canit sacramentum: ut e quo sacramenta emanarunt omnia. Quod nunc tandem Beneficentissi-
me pater: eadem largitas tua nobis contulit imprimendum: cum eiusdem patris cum primis
honorandi summe tum colendis tum admirandis expositionibus. Colendis quidem sum-
me: quod in eis summopere studet glorie Iesu christi domini nostri et ecclesie catholice sponse
eius: vtz pbebea lampade clarius demonstrans hoc eorundem epithalamon esse a spi-
ritu sancto per os sapientis: preceptum: quod qui non amet: colat: ac veneretur plane se
se filium tanti sponsi tanteque sponse perneget. Admirandis autem tantopere propter summam
earum eruditionem qua non extorte: nec violenter: sed sponte: ac nativae omnia Lanticor-
um mysteria epithalamio dicto vendicat: tanta perspicuitate: tantaque animorum in-
uitatione: ut ego alio (qui fateor) frigidusculus et a calore talis lectionis per lodicis pa-
rande sollicitudinem plusculum abducus: ut primum opus perlegi: ita inflammatus suus
ac in amorem eius raptus ut vir meditantem aliudque fere agenti exciderit mihi nuptiale
carmen: quod quia pium licet minus cultum est visum indici sequenti duximus appone-
dum. Sed ut ad me redeam per huius operis consecutionem factus sum multorum debitor: pri-
mum quidem ipsius auctoris qui ipsum edidit: deinde puenienti abbatis Clareuallis: qui ip-
sum nobis emittit: et ab Hispanijs usque per pyreneas iuga ad nos transuehendum curauit: sed
potissimum tuus pater Maturine cuius hortatu: ope: opera: et auspicio Faustissimo pedit
etiam opus luculentioribus quam platerium ipsum: characteribus excudimus. Quocirca ne ingra-
titudinis omnium macularum tererrime mihi inureda sit nota: hanc opellam et quicquid in ea me-
rueris laudis tue do. dedo: ac dico pmitati nihil minus quam tale dedicationem expectati: sed
eo suus iudicio ut qui se minimum honore dignos estimet: eos eo ceteris dignissimos. Cui sensu
mee in hoc opere tibi dicendo subscripsit ac suffragatus est tui mirator: amatorque singu-
laris: et vir multa veneratione dignus Magister Bernardus banegrannus. Suscipe
itaque in partem amica: quod amico fecimus animum et Vale pater optime.

In psalterij expositionem.

Incipit tabula alphabetica materiarum principalium in expositionibus et discussionibus Domini Jacobi de Valletia In cantica canticorum Salomonis: ab Ascensione nuper collecta et ad calculum verum reducta: quo discretum est primum folium: deinde columna: et demum partes eius que tres sunt: prima signata aut signanda per A. Secunda per B. et tertia per C. licet non semper ponatur littere.

De littera A.

Abel quod fuit primus martyr: non tamen fuit primus: cuius in ciuitate dei. f. v. co. iij. B.
 Actus triplex considerat in christo. fo. xxv. colu. ij. A.
 Actum suorum quod homo sit deus: cum non possit sine gratia bene operari. fo. lix. colu. ij. A.
 Ade cur facta sit permissio de christo mittendo. v. c. ij. B.
 Adam erat primus cuius in ciuitate dei licet non primus martyr. ibidem. colu. iij. B.
 Ad a praxit septem mala ex parte primo. xxvij. co. j. A.
 Adam fuit creatus cum quattuor bonis naturalibus. folio. liij. colu. iij. L.
 Adam habuit virtutes et habitus theologales ante peccatum. folio. liij. colu. iij. B.
 Ad a et eua pecciderunt per peccatum non solum vires naturales: sed etiam modum ordinem et finem. f. liij. co. iij. B.
 Ad a fuit lauciat in omnibus potentijs suis quintupliciter vulnere propter quod non potuit per se recte operari de facili. fo. lv. co. j. ij. p. totum.
 Ade iustitia in qua creatus erat: in quo consistebat: docetur. folio. vij. co. liij. B.
 Ade iustitie amissio quid fiebat ibidem.
 Aduratio quam facit spiritus sanctus: applicatur decenter. f. xliij. r. xv. co. iij. r. j.
 Adurationem facit spiritus sanctus seu sponsa post quemlibet tristem amplexum quos facit in canticis. f. xv. c. ij. L.
 Amara quid sit. f. xxv. c. iij. A.
 Amara figurat diabolum ibidem.
 Amor differt a charitate et est triplex. f. xliij. c. ij. L.
 Amore languet christi sponsa. f. eodem.
 Amoris charitativus effectus et vires sunt nouendecim. fo. xv. co. ij. B.
 Amoris maioris signa ostendit nobis christus qui fecerit bis qui erat in vete. testa. fo. xv. co. iij. B.
 Amoris veri seu charitatis sunt viginti effectus. folio.
 Amoris veri signa ostendit nobis christus qui fecerit bis qui erat in vete. testa. fo. xv. co. iij. B.
 Amoris veri seu charitatis sunt viginti effectus. folio.
 Amplexus tres spiritus sancti et spiritus sancti recitantur et post quemlibet subditur aduratio. fo. xlvij. colu. i. r. ij. A.
 Anima marie figurata per cedrum fuit munda ab originali culpa. f. xj. co. iij. B.
 Anima cuiuslibet iusti et fidelis dicitur sponsa christi. folio.
 Anima humana ex commercio carnis praxit non solum priuationem boni sed etiam debitum non obligatur ad bonum amissum atque ita ad sibi impossibile et ex eodem dicitur praxit iram et odium dei. fo. lx. co. j. in principio.
 Apostoli licet amiserunt pallium fidei in captivitate christi

Tabula alphabetica.

non in fuerunt heretici f. xliij. co. iij. L. r. A.
 Aque multe significant persecutiones multas ecclesie. fo. xliij. co. ij. in principio.
 Arbitrium quod manet in voce liber ostendit. f. lx. c. j. L.
 Arbor vite est christus. f. xliij. co. iij. B.
 Archa federis figurat christum. f. vij. co. ij. A.
 Archa fabricatio quomodo habuit. f. j. co. iij. B.
 Aromata plurima dicitur habuit. f. xj. co. ij. L.
 Delibera B.
 Balaam preuidit ecclesie ornamatum turiz. f. xi. c. iij. B.
 Baptismus licet mudet omnem culpam a deo et tollat penam eternam non tamen auferit omnem et penalitates et cetera vitia carnis. fo. lix. co. j. post. B.
 Baptismus confert meritum baptizato ut possit resurgere in corpus gloriosum. folio. lix. co. iij. A.
 Bonum optimum et perfectum idem sunt. f. liij. co. ij. A.
 Bona nature sunt quadruplicia. ibidem. L.
 Bucolicum carmen quid sit et quod in canticis repiat. fo. x. co. j. A.
 Delibera L.
 Cantica canticorum non sunt cantica cominationis ut canticum Eiaie. fo. j. co. j. A. Eorundem cause quattuor ponunt in prologo. fo. j. per totum.
 Cantica canticorum non sunt facta in comendario: ne sicut pharaonis: sed ecclesie catholice beate virginis et aie fidelis fo. j. co. ij. B. et quod prohibetur a iudeis legi ibidem.
 Cantica canticorum excellunt ceteros libros. fo. ij. co. iij. B. Et dicitur epibalami ibidem. Quare autem sic vocentur docetur. fo. iij. co. iij. L.
 Eorundem diuisio subditur. fo. ij. co. iij. A.
 Cantica canticorum difficultas versus ostendit. f. vij. c. iij. B.
 Cantica canticorum sunt epibalamia bucolica et georgica. folio. x. co. j. A.
 Cantica hinc verificat de tribus spiritibus sanctis. f. xliij. c. ij. A.
 Cantici sexti dicitur carauit christus in cruce. fo. xx. c. iij. L.
 Canticorum repetitio seu epilogus. fo. ij. co. iij. A.
 Capite comparat caput ecclesie. fo. xliij. co. iij. L.
 Capree et hinnuli ceruorum sunt patriarche et prophete per allegoriam. fo. ix. r. x. co. iij. r. j. A.
 Capree quattuor proprietates christo conuenientes. folio.
 Charitas omnis amor est sed non omnis amor est charitas. fo. xliij. co. iij. L.
 Charitas ordinata describitur. f. eodem.
 Charitas est perfectio virtutum et humilitas est origo. folio. xlix. colu. iij. L.
 Charitas christi est et excedit omnia bona mundana. folio. xlix. colu. ij. per totum.
 Charitatis precepta omnia reducuntur ad duo. folio.
 Charitatis ac veri amoris sunt viginti effectus. folio.
 Cause canticorum salomonis ponuntur in prologo et vide ibi. folio. j. r. ij. per totum.
 Cedrus describitur. folio. xj. co. iij. B.
 Cedri quattuor proprietates. fo. xlix. co. iij. A.
 Cella vinaria triplex est in quam christus spiritus sanctus introducit. fo. xliij. co. j. L.
 Cerimonialia legis aboleuit christus sine fructu ne legis. folio. xvij. co. ij. A.
 Cynamomum describitur. f. xij. co. ij. L.
 Cyprus seu cyprius potius autem legedum censet

In psalterij expositionem

Atlas nestor grāmātika *Hyperus* aut *cyprus* de
 scribitur. fo. xv. colū. iij. per totum.
 Comendare matrem aut sponsam christi est eam
 in virtutibus ornare. folio. xiiij. co. iij. L.
 Comendatio ecclesie fit in canticis successine fm
 status eius. fo. xx. co. iij. B.
 Conceptiois marie ab originali peccato immu-
 nitas docetur. fo. xx. colū. ij. L.
 Conceptio et mors christi fuerunt singulares et
 incomparabiles. fo. xxxvij. colū. iij. L.
 Conclusiones octo singulares fo. lvij. co. iij. B.
 Corona agonizatiū cōperit eccle. f. xv. co. ij. A.
 Corp^o aromaticū est xps. fo. xxx. co. iij. in prin. A.
 Crinis ecclesie in quo vulneratus est christus spō
 sus. folio. xxv. colūna. iij. B.
 Christ^o gessit psonas ois p^o archaz. f. iij. co. ij. L.
 Christum quando desponsavit ecclesiam vide in
 desponsatio fo. v. co. iij. L.
 Christus est metrum mensura et causa bonorum
 omnium. fo. vij. colū. iij. A.
 Christus effudit in suo aduentu decem vnguenta.
 folio. viij. co. j. L.
 Christ^o figurabat p archā federts. f. viij. co. ij. B.
 Christus fuit in utero matris sacculus ceterorū
 aromatum. fo. xj. colūna. ij. B.
 Christus habitat in ecclesia et ecclesia in christo
 sed differenter. folio. xv. co. iij. A.
 Christus correxit scripturas per scribas et pbari
 seos deprauatas. fo. co. B.
 Christo an liceat certimonialia legis abolere
 sine fractione legis. fo. xvij. co. ij. B. per totum
 Christus mysticus vt caput ecclesie operatur om-
 nia in omnibus. folio. xvj. co. j. p totū.
 Christus in cruce patrem et matrem dereliquit et
 ideo non matrem sed mulierem appellavit vir-
 ginem mariam. folio. xvj. colū. iij. L.
 Christus consideratur a salomone in canticis vt
 corpus aromaticum. f. xvij. co. iij. A.
 Christus cantic^o sexti verba cantavit in cruce. fo.
 xxx. colūna. iij. in principio. A.
 Christi solitudo comparatur solitudini alterius
 sponsi. folio. xxx. col. iij. A.
 Christi septem verba in cruce. ibidem.
 Christum an necesse fuerat mori late disquiritur.
 folio. xxxj. colū. iij. L.
 Christus an potuerit dormiendo vigilare hoc est
 post mortem operari nostram salutem ostendit
 ibidem. fo. xxxvj. colū. j. L.
 Christus an in triduo mortis dicendus fuerit ho-
 mo et ecclesie caput. fo. xxxvj. co. iij. L.
 Christus ad quattuor habuit respectus in suo ad-
 uentu. folio. xxxij. co. iij. A.
 Christus septem modis assumpsit causam nostrā
 vt suam. folio. xxxij. co. j. B.
 Christū necesse erat mori ad pfirmādū testamētū
 fo. xxxij. co. iij. B. Ad scripturā verificādū ibidē
 fo. xxxij. co. iij. L. Et vt debitū p nobis solueret.
 fo. xxxij. co. j. B. Itē ad purgādū boiem a sorde
 pcti. f. xxxij. co. iij. L. Item vt passio eius eēt nos-
 tris exēplar et metrū patientie et ois virtutis spec-
 men ibidem. A. Itē ad recuperādū nobis regnū
 celorū. f. xxxij. col. iij. B. Itē vt nō solū potētia

Tabula alphabetica.

sed iustitia diabolus vinceret. f. xxxij. co. iij. L.
 Christi conceptio et mors fuerunt singulares et in-
 comparabiles. f. xxxvij. co. ij. L.
 Christus totus desiderabilis habet decem perfe-
 ctiones fo. xxxix. colū. ij. A.
 Christ^o dotavit spōsas suā ornamētis spūalibus
 fo. xij. co. iij. B. Quare aut nō cōtulerit se statim
 ad gentiles babetur fo. xlij. colūna. j. B.
 Christus summam victoriam adeptus est in cruce.
 folio. xliij. colūna. ij. L.
 Christi caritas excessit omnia bona mundana
 folio. xlix. colūna. j. r. ij. per totū.
 Christus omnia bona temporalia pro nobis reli-
 quit. fo. xlix. co. ij. per totum
 Christus propter trita d^o pacificus fo. l. co. ij. B.
 Christi familiaritas cū spōsa. fo. lj. colūna. ij. B.
 Christus solus potuit reparare naturā humanā
 per gratiā et gloriā fo. lvij. colū. j. A. Eidem
 decem nomina attribuntur ibidē. B.
 Christum esse deum et filium dei probat iohānes
 euangelista. folio. lvij. colūna. ij. L.
 Christus est generalis omnium redemptor et tamē nō
 omnes erunt salui. folio. lvj. co. iij. A.
 Christum nō fuisse verum messiam cōtendunt iu-
 dei fo. lxx. co. ij. B.
 Christus quare nō statim nos absoluat a miseria
 sicut in nouissimo die absoluemur. fo. lxx. co. iij. A.
 Custodes vinee dominice sunt reges et pzelati.
 folio. x. colūna. ij. **De littera. D.**
 Decentie seu venustates quattuor cōmendat spō-
 sa sponso. folio. xx. co. ij. B.
 Delubra idolorum erant cubilia draconum aut
 illis cōparāda. f. xl. co. j. B.
 Dentes sponse declarantur. fo. xxij. co. iij. B.
 Desiderium boni vnde oriatur. folio. v. co. j. B.
 Desponsatio ecclesie cum christo incepta in adā et
 abel et perfecta est in abraam. folio. v. co. iij. L.
 S^o magis per iacob et moysen pfirmata est ibidē.
 Desponsatio vet. testa. facta fuit per sba de futurū
 ro fo. v. co. iij. L. et fuit facta i morte synay. ibidē.
 Desponsata est a christo p verba de presenti p^o
 mū beata virgo. deinde reliquit. fo. xv. co. ij. B.
 Dignitas ecclesie noui testamenti super veterem
 ostenditur. fo. xv. co. iij. B.
 Dilecto ordinata. fo. xliij. colūna. ij. A.
 Plura de dilectione vide in termino caritas.
 Dilectus et dilecto cur dicatur ponendo bis idē
 vocabulum fo. xxxix. co. ij. in pncip. añ A.
 Diviso canticorum fo. iij. colū. iij. A.
 Doctrine sed egregie de mente augustini habent
 fo. lvj. colū. j. A. **De littera. E.**
 Ecclesie incrementa in fide. folio. v. colūna. iij. L.
 Ecclesie desponsatio facta xpo incepta in adā fo.
 v. colūna. iij. L. Et perfecta est in abraā. ibidem.
 Ecclesia tota fuit desponsata christo per fidem ab
 adam vsq^{ue} ad mariam fo. vj. co. iij. L.
 Ecclesia septē pctis a christo. f. vj. co. iij. r. iij. B.
 Ecclia vincta ē vnguento passiois dñice. f. xij. c. ij. B.
 Ecclesia quomodo habitat in xpo. f. xvj. co. iij. A.
 Ecclesia sortitur varia nomina respectu spōsi sui.
 folio. xxi. col. iij. B.
 Ecclesie membra. folio. xxij. colū. j. B.

In cantica canticorum.

Tabula alphabetica.

Ecclesia quō dicitur tota pulchra cū habeat mē
bra nō pulchra. fo. xvij. co. ij. L.
Ecclesia triūpbavit de capite jamane. i. diaboli.
folio. xvij. co. iij. in fine. A.
Ecclesia erat in latere christi eua in latere Ade.
folio. xx. co. iij. in principio.
Ecclesia gentilis adhefit christo sponso cōtra vo
luntatem matris sue. fo. xlv. co. iij. B.
Ecclesia gentilis exiit in campū pugne contra
diuersos. fol. xlvj. col. iij. B.
Ecclesie processus describit. fo. xlvij. co. f. A.
Ecclesia exiit ter ad ostensionem populorum. fo
lio. xlvij. co. ij. A.
Ecclesia fidelium dicitur. fol. l. co. iij. B.
Effectus veri amoris seu charitatis sunt viginti
fol. iij. co. ij. L.
Epilogus canticorum valde vtilis. fo. lf. co. ij. B.
Epit balanton est in canticis. fol. lx. col. iij. A.
Epit balamij rōnē obfuar salomō i hope de pin
gēs calus q̄ i nuptijs solēt accidere. f. lx. c. iij. L.
Erbescencia prelatorū. fo. xxix. col. f. A.
Eue maledictio puerfa est per incarnationē dñi/
eam in bñdictionē marie. fol. xij. col. iij. B.
De litera. F.
Facile ad faciē locutū esse moysen cū deo quid fit
folio. vj. co. iij. A.
Forma canticorū duplex. fol. ij. col. iij. L.
Fructus triplex in vinea. fo. l. co. iij. L.
De litera. G.
Bene bois et eccle q̄ sint. fo. xxij. c. iij. B.
Beneris būant infectio. fo. xxxij. col. iij. L.
Bentiles petūt cōverti. fo. lx. co. ij. per totum.
Bentiles mulieres erāt matres duodecim patrū/
archarū. fo. lx. col. iij. B.
Bentiles cur sint peregrini. fo. x. col. f. E.
Bentiles descenderūt ex noe per cham et apbet.
folio. xlij. col. f. B.
Bentilis ppl's xps p deo facile recepisset si ad spz
vēisset cita salutē nr̄ az ipedisset. f. lxij. co. ij. A.
Blorie bona distingunt. fol. liij. col. ij. A.
Bzattarius distinctio et declaratio valde insignis
habetur. fo. liij. co. ij. B. r. L.
Bzattia auxiliatus est oibus. necessaria ad bene
operandū. fo. lvij. col. f. A.
Bzattia est etiā opus iustis. fo. lx. co. iij. B. ideo
concludit actor in fine operis vt eam obtineam?
Bzattia xpi an possit esse in aliquo infidelis simul
cū pctō. fo. lvij. co. iij. L.
De litera. H.
Habitatio xpi in ecclesia et eccle in xpo quō disse
rat ostēditur. fo. xv. co. ij. A.
Habitatus boni et morales in primo hoie erāt ori
ginales. folio. liij. col. f. A.
Herbe aromaticæ varie. fol. xvj. co. ij. r. p totū.
Heretici non erant apłi lz in passione amiserint
pallium fidei. fol. xxxvij. col. iij. A.
Hereticus quid sit. ibidem.
Hereticus quid sit. fo. xxxvij. co. iij. A.
Hō quō sit actiū suoz dñs declaraf. f. lx. c. iij. A.
Hois due ptes principales. fo. ly. co. ij. A.
Hortus pclusus est ecclesia. fo. xvj. co. ij. in prin.
Humilitas est origo virtutū et charitas est. perfe

ctio. fo. xxx. co. iij. L.
Hūant generis infectio. fo. xxxij. co. iij. L.
De litera. J.
Jesu nomē est vnguentū preseruatū penetratū
et attractiū. fol. vij. co. ij. A.
Jude plura in vocabulo xps.
Imago duplex. s. trinitatis et ade reperit in quoll
ber boie. fol. lvj. col. f. L.
Instāta quoz p̄siderāda in creattione et infusione
aie būane in corpus. fo. lvj. col. f. B.
Intellectus volūtas erāt in prima creattōe bois
recte ordinati. fo. liij. co. f. per totum.
Introduci in cellariā petiit sponsa a sponso. folio
vij. co. ij. per totum. L.
Jordanis aque. tria bona figurabāt trā bona ba
ptismi. fo. xxv. col. f. L.
Judeoz ppli seruitus. fo. lx. co. iij. B. r. L.
Judei obstinati sunt falsarij legis et pphetarum.
fo. xxxij. col. iij. L.
Iusticia ade in qua creatus erat in quo p̄sistebat.
folio. vij. col. iij. B.
Et quid eius missio nocebat. ibidem.
De litera. L.
Lac euāgelice doctrine laudaf. fo. vij. col. ij. B.
Latebat in seruitute spōsa vtz ad aductus sponsi
fo. lx. quasi per totū.
Latria in quo p̄sistit. fo. v. co. iij. A. r. B.
Latria nostra erga deum non est nisi mutua. fo
lio. xlv. co. iij. L.
Lectulus in quo sp̄sus sp̄sam que fuit in veteri
testamento. fo. xvij. co. f. L.
Legē nō fregit xps auferēdo cerio. f. xvij. c. iij. A.
Libanus caput terre pmissiōis signat xps caput
ecclesie. fo. xv. col. f. L.
Libani interpretatio. fo. eodes. r. co. B.
Libanus est interpretatio marie. fo. xix. c. f. r. ij. B.
Lilij et rosis cōparatur maria. fo. xij. co. iij. L.
De litera. M.
Malagranata significat mystice doctores eccle
et martyres. fol. x. co. ij. in principio.
Mala septē p̄traxerūt primi parētes ex pctō suo
fo. xvij. co. f. A.
Mala et vulnera oia traximus ab adā per carnes
corruptam. fo. lvj. co. iij. A.
Mala culpe sunt in carne nō formaliter. sed ma
terialiter et seminaliter. fo. xvj. col. iij. A.
Mala pene et mors et infirmitates nō sunt dicēz
da naturalia. sed penalia. fo. lvij. col. iij. L.
Maledictio eue mutata in benedictiones marie
in incarnatione dñica. fo. xij. c. iij. A.
Maledictio q̄ maledixit moyses aie mortē suam
p̄plo isrl̄ attribuēda ē iudeis. f. xliij. c. f. p totū.
Maltiplici fragmēto pparāt plati. f. xij. c. iij. L.
Malus arbor pomifera est. fo. xlvij. col. iij. B.
Adamme et vera spōse in quid differat et vñ dīcā
tur. fo. xxxvj. col. f. L.
Mandagora describit. fo. xlvj. c. f. r. ij. L.
Mare potius q̄ filie p̄baronis. commendatio
nes et laudes habentur in toto opere canticorū
fo. f. co. ij. ante B.
Mara. lz p̄bna fuerit ab originalē c̄pa: tñ fuit
p passionē xpi puenēdo redēpta. fol. xij. c. ij. A
r ij

In canticū canticorum

A a rite ornatus et pulchritudo sicut et ecclesie de
 scribitur fo. xij. co. iij. L
A maria cōparat lilijis et rosis. f. xij. c. iij. in principio L
A marie obumbratio fo. xij. col. iij. L
A marie preservatio ab originali peccato f. xx. c. ij. L
A mariam cur mulierem et non matrem appellavit
 christus in cruce fo. xxx. co. ij. per totum. L
A maria quomodo vulneravit christum L
A maria dicitur colūna ecclesie sicut xpus dicitur caput que est
 etiam nostra mediatrix fo. xxv. co. iij. A
A maria est sponsa xpi et primū et principale mē/
 brū ecclesie. f. xxvij. col. ij. B
A maria triumphavit de capite amana. i. diaboli
 fo. xxvij. co. iij. L
A maria eustavit septem morsus diaboli et pecca
 ti fo. xxvij. et. xxvij. col. iij. et. f. L
A marie triumphus pmulgatus fo. xxvij. co. ij. B
A marie oppugnatores figurati per quatuor mō/
 tes. fo. xxvij. col. ij. et. iij. B
A maria deuscit beresof fo. xxx. co. f. B
A maria bitat in libano. f. xxx. co. ij. post me. in fine L
A marie bitatio dicitur p allegoriam i libano fo. xxx. c. ij L
A maria in triduo mortis christi fuit mater christi
 f. xxxvij. co. ij. A
A martyres meruerunt etiam post mortem suam.
 fo. xxxvj. co. ij. L
A mediatrix nostra est maria fo. xxv. co. iij. A
A membra octo ecclesie que signant octo status et
 fo. xij. co. ij. et. iij. L
Eorundem pulchritudo ibidem. L
A membra xpi decem enumerat. spōsa p que signat de
 cem dignitates et pfectiones et fo. xxx. col. ij. A
A membra sponse descripta in quinto cantico inci
 pendo a capite describuntur et c. cuius causa ostē
 ditur fo. xliij. co. f. et. ij. E
A metaphoricus sermo est in canticis canticorum
 fo. vij. co. ij. B
A metruū boni est xpus et metruū mali est diabolus
 fo. vij. col. iij. in fine. A
A myrba describitur fo. xij. co. f. L
A myrbe virtutes ad passionem xpi applicantur
 fol. xxx. col. f. B
A mystria decem canticorum fo. iij. co. f. et. ij. B
A nodus redemptionis nostre per xpi passionem
 fuit cōvenientissimus ut ostenditur per decem ra
 tiones pulcherrimas fo. xxxvj. co. f. B
A nodus ordo et species quomodo maneāt in bo
 mie corrupto fo. lxij. co. iij. L
A noyses quomodo facie ad faciem locutus est cū
 deo f. vj. col. iij. A
A noyses bñdixit in ppō israelitico ecclesie ele
 ctorū et maledixit iudeis malignantibus fo. xliij
 et. xliij. co. iij. et. f. L
A nothem myrbe accessit christus facta cena san
 cta folio. xliij. co. iij. L
A nothos quatuor preter amana cōtra maria pu
 gnauerunt fo. xxvij. et. xxvij. columna. iij. et. f. A
A doru septuplici momordit serpens antiquus
 naturam humanam fo. xxvij. col. ij. B
A dors xpi sicut et eius conceptio fuit admodum
 singularis ut ex multis deducit f. xxvij. co. ij. L
A dulteres tres sponte adiuncte israelitico popu

Tabula alphabetica:

Io figurabant cōversionem gentiliū ad fidem
 christi fo. vlij. et. ix. col. iij. et. f. B
A dulter efficitur pulchra et amabilis sponso per
 quatuor. fo. xvj. co. ij. B
A dulterem nō matrem mariam appellavit xpus
 in cruce fol. xxx. per totum. L
A bundana et temporalia omnia superavit char
 tas christi fo. xli. co. f. et. ij. L
A dutua quedā retributio est tota latra et seru
 tus nostra erga deum fo. xlv. co. iij. L
De litera. M.
Matura nostra qm dicitur corrupta in adā nō capit p
 natura specifica sed pro carne fo. lvij. co. iij. B
Migredo gentiliū vide est ortu fo. ix. co. ij. p totū
Moia duo veteris testa. explicant fo. iij. co. iij. B
Mominibus quinqz vocatur christus sponso a
 sponsa sua fo. vij. co. ij. in fine. L
Moia ecclesie respectu sponsi fo. xvj. col. iij. B
Moia decem xpo cōnientia recitatur cū pro
 bationibus suis fo. lvij. co. ij. B
Mubes q̄ populo israelitico illuxit fo. ix. co. iij. A
Mubes obūbrans tabernaculum figurat marie
 obumbrationem. fo. xli. colū. iij L
Mlur quid sit fo. xli. co. f. L
De litera. O.
Obligat quis ad sibi impossibile fo. lxij. co. iij. A
Obligatur homo ad preceptorū dīuinoꝝ obser
 uationē q̄ ipsi sine auxilio impossibilis est ibidem L
Oculi caput et eloquū ecclesie fo. xvj. col. f. B
Oculi bñane nature sunt duo alter fides quo vul
 neravit xpm: alter carnalis fo. xxv. colū. iij. L
Oculus et crinis quo maria vulneravit sponsoz
 lto. xxx. c. iij. B
Oculi et bimologia ibidem. L
Oculoz tria gñā xpm vulnerauerūt. xxx. c. iij. L
Odor vestimentozū spōse fo. xxv. col. iij. post. L
Orandū est assidue pro gra dei auxiliatua ut in
 fine operis concludit. L
Oro redēptionis nre fuit necessarius ad vincen
 dum astutā diaboli fo. xvj. co. iij. et. iij. per totum L
Ordinis monstruosi et peruersi in homine ratiō
 nem philofophi sacre scripture ignari scire nō
 poterant fo. lvij. co. iij. A
Oro species et modus quō maneant in boie cor
 rupto fo. lxij. columna. f. L
Ornatus marie describitur. f. xli. col. iij. L
Ortus pclusus ē ecclesia fo. xxvj. c. ij. quasi in prin.
 fo. xvj. co. iij L
Os dicitur ecclesia fo. xvj. co. iij L
Osculari osculo oris christi desiderabat spōsa et
 fo. vi. co. iij. L
Osculo quadruplici osculatus est xpus sponsam
 suam ibidem cōsequenter. L
Osculo eodem sed alio modo osculatus ē deꝝ pa
 ter sponsam fo. vj. co. iij. B
Osculū triplex dedit xps spōse sue dedit. f. vj. et. vij L
De litera. P.
Pacificus dicitur xps ppter tria f. l. co. iij. B
Pacē reperit ecclesia sub cōkātino fo. l. colū. f. L
Palma quid denotet ostenditur fol. xlv. colū. f. L
Parentes primi septem mala cōtraxerūt per pec
 catum. fo. xxvij. colū. f. A
Passio xpi cōparatur myrbe fo. xij. col. ij. B

In cantica canticoꝝum

Tabula alphabetica.

Passio virtus hominis quod potuerit satisfacere p
debito omnium hominum. f. xxxij. co. j. L.
Passionis christi virtus quomodo potuit nobis
comunicari. ibidem.
Passio christi ne cessaria ibidem per totum.
Passiones butus seculi non sunt condigne ad futu-
ram gloriam. fo. xxx. co. iij. A.
Pater etiam oculatus est sponsam. fo. vij. co. j. B.
Patriarche duodecim fuerunt filii mulierum gen-
tilium. fo. ix. co. ij. B.
Patriarche et pphete et ceteri fideles ver. te. non
poterant saluari nisi per gratias et fidem christi
venturi. f. lxx. co. j. L.
Peccato primorum parentum fuerunt quasi omnia
peccata annexa. f. xxxv. co. j. L.
Peccatum non potest a nobis vitari sine auxilio
superno. f. lvij. co. j. D.
Perfectiones christi. fo. xxxix. col. ij. A.
Perplexus seu perplexitates tres pbilosophorum
decem ante christum aduentum. f. lxxij. c. j. B.
Perplexus primus est de expectatio et desiderio na-
turali beatitudinis omnium in istis. f. lxxij. et lv. c. j. B.
Perplexus secundus est de sensualitatis rebellio-
ne. f. lv. co. j. L.
Perplexus tertius est perversio et recti ordinis in boie
cum reliquis omnibus seruetur. f. lxxij. co. j. A.
Perplexus simplicium obstupescunt enim simplices
christiani doctos viros excellentes non idem facere
et docere. f. lxxij. co. ij. et iij. B.
Persona christi dicitur metaphorice perfecta ex tribus
aromatibus. f. vij. co. j. B.
Pessulum hostij quid sit. f. xxxij. co. ij. L.
Philosophi et egregij viri et gentiles ante aduentum
christi non operabantur veras virtutes morales. lxx. c. j. A.
Penalitates non sunt nobis per baptismum ablatae:
cuius rei causa ostenditur. fo. lxx. co. ij. A.
Porte ecclesie que sunt. fo. l. co. j. L.
Precepta caritatis omnia reducuntur ad duo
folio. lxx. co. iij. B.
Precepta diuina non possumus seruare sine auxilio
diuino et tamen obligamur ad ea seruanda. lxx. c. iij. A.
Premita erunt sibi mensura meritoꝝum f. lxx. c. iij. L.
Principia septem prenotanda f. iij. c. iij. A.
Proverbia salomonis erant a diuersis collecta.
folio. ij. post. B.
Pulchritudo ecclesie beate. fo. xliij. et xlviij. co. iij. et j. B.

De littera. D.

Quattuor reddunt mulierem pulchram et amabilem
sponso que sunt reperta in ecclesia et beata virgi-
ne. fo. xxx. co. ij. B.
Quod finalis vtriusque solus christus sit metrum et mensura et lar-
gitor omnium bonorum et bene nature. f. lxx. co. iij. A.
Quies christi in ecclesia et ecclesie in christo quomodo
differat f. xv. c. j. A.

De littera. R.

Raab figurabat conuersionem gentilitium ad fidem
christi. f. ix. co. j. in principio. B.
Redditus ecclesie annexi sunt bonis spiritalibus.
folio. xj. co. j. B.
Regule decem prenotande. f. lxx. co. j. L.
Ruch addicta populo israelitico figurabat populus gen-
tilis christo iungendum. fo. vj. col. ij. ultra medium.

De littera. S.

Salomon est autor butus operis canticorum. f. j. c. j. B.
Salomon curauit etiam ea que futura sunt post
hanc vitam. fol. ij. col. iij. L.
Salomonis contemplatio ponitur in singulis fere ca-
pitulis in principio f. iij. c. j. B.
Salomon pcedit in opibus satyricis. fo. iij. co. j. B.
Salomon consensu omnium signatur in canticis
deum. fo. xix. co. iij. B.
Scripture ver. te. duo nomina. fo. iij. c. iij. B.
Scriptura verus dei testis et pactus verus. f. iij. co. j. A.
Scriptura euangelica est verificatio veteris testa-
menti. fo. iij. co. iij. L.
Scripturam veterem deprauata a pharisaeis cor-
rexit christus. f. xvij. co. j. A.
Sensualitatis rebellio contra rationem delectat quies-
tione finalis. fo. lxx. co. ij. A.
Sunt tres late contra phiboplaustos. f. xxvij. c. j. A.
Serpentes sugiunt odorem vinearum florentium
folio. xvj. col. iij. B.
Seruituti obnoxij erant iudei. fo. ix. co. iij. L.
Serbin quid sit. fo. vj. co. iij. A.
Solicitudinis spiritus comparatur sollicitudo christi erga
ecclesiam. fo. xxi. co. ij. B.
Sponsa septem petita a sponso. f. vj. col. iij. B.
Status bovis quinque diuersi successiue eidem com-
petentes. f. lxxij. col. j. A.
Sunamitis que sit et quod hebraice legitur sunamith.
folio. xliij. co. iij. L.

De littera. T.

Tabernaculi ornatus figurabat ornatum marie.
folio. xij. co. iij. L.
Thamar figurabat conuersionem populi gentilis
ad christum. fo. vij. co. iij. per totum.
Terra promissionis tota erat figura ecclesie christi.
folio. xxv. col. j. L.
Non enim commendabat propter se: quod sterilis erat.
folio. xxvj. c. iij. B.
Testamentum non consummat nisi per mortem testato-
ris. fo. iij. col. iij. B.
Eius consummatio requiritur duo. f. eodem.
Testamentum nouum verificat verus. fo. iij. co. iij. L.
Tota pulchra es quod dicitur ecclesia cum habeat me-
bra difformia. f. xxvij. co. iij. A.
Traslationes diuersae faciunt librum hunc difficilem
et obscurum fo. vij. co. iij. B.
Triumphus ecclesie contra diabolum promulgatur
folio. xxvij. co. iij. et fo. xxvij. col. iij. et j. A.
Triumphus marie contra diabolum promulgatur. f. xx. co. ij. L.
Tunicam mortaliem requirit christus in cruce. xlviij. c. iij. L.
Turris domus copant prelatus et apostoli. f. xliij. co. ij.

De littera. A.

Abra duo attribuitur metaphorice christo. vij. c. iij. L.
Abra duo ecclesie sunt duo testameta. ibidem.
Abra et matrem sponse quod differat. fo. xxvj. c. j. L.
Aentia petetur per passionem christi qui negat contentit
passionem eius. f. xxvj. co. j. A.
Aenti pirarij faciunt remittere succum aromaticum
de quo allegoria est. fo. xxx. co. iij. L.
Verba canticis serui cantantur christus in cruce. Et de ver-
bis christi in cruce fo. xxx. co. iij. A.
Ancientis et ceteri martyres meruerunt per illata post
et iij

In cantica canticorum

- moztē. fol. xxxv. col. iij. L.
- Ainea dominica describitur. fo. l. co. iij. r. iij. alterius per totum.
- Ainum sapientie r intelligentie optimum comē datur. fo. xlv. col. ij. B.
- Virgines marie quō attraxerint xpm cū fuerint a xpo largite. fol. xxx. col. iij. L.
- Anguentū scitū ex myrrha: r cynamomo: r nardo comendatur. fol. vij. col. ij. A.
- Anguenta aromatica decē effudit xps in suo aduentu ibidem.
- Anio triplex facta in domini incarnatione. folio. xiiij. col. iij. L.
- Volūtares quatuor in morte xpi. fo. xxx. co. iij. L.
- Voluntas non necessitatur. fo. lvj. co. iij. B.
- Volūtas nō pōt vitare pctm nisi regat sensualita

Tabula alphabetica.

- tes. ibidē. co. iij. r. lvij. co. s. D.
- vox turturis in vere audita. fol. xvj. co. iij. L.
- Aterus marie fuit accubitus r thalimus cōstiti. fo. xiiij. co. ij. A.
- Aulneta quinquuplicia accepit adam in oibus potentis suis ppter que nō potest faciliter recte operari. fol. lv. colū. iij. A.
- Aulneta r mala omnia contraximus ab adam p carnes corruptam. ibidem.
- Aulpecule sunt scribe et pharisei. fo. xvij. co. ij. cfr ca medius.
- Delitera. X.
- Xps: require supra in lb.

G Fints tabule
Deo sint gratie.

Epythalamion Ascensianum. 1

*Scula casta para venienti Ecclesia sponso,
Claustraq; virgineo mater honore para,
Et tu quecumq; es proprie studiola salutis,
Odens: anima: ac ratio pectora munda para,
Ecce venit saliens thalamo tibi sponlus ab alto,
At faciat votis cuncta petita tuis,*

*Sponsus
christus
Sponsa
ecclesia
Maria
anima
fidelis.*

*Atq; exornatam cellas te ducat in amplas,
Et tibi per petui monstret amoris opus,
Infima sumus iniri: rex regum pauperis aulam,
Vita necis vinculum: gloria dia lurum,
Eia age rumpe moras venientem suscipe sponsum,
Amplexumq; semel linquere sponsa caue,
Omnia fert secum muliebriis grandia mundi,
Et quicquid sponse mens bene sana perat,
Delicias castas atq; oblectamina sancta,
Exprobraturus nil: oabit omne bonum,
Vincunt delitie tecum residere: loquiq;
Atq; in complexu te retinendo mori,
Tempus erit propria quo te iam cede redemptam,
Effusa ex uno corde lauabit aqua,
Et sic septuplici tandem dotata monili,
Incedes summi sponsa et amica dei,
Malcere preq; diem veniens age lucifer alnum,
Currite fatales talia secla dee,
Tuq; boni tanti Gabriel paranymphe propinqua,
Ecce dies plena est: sponsaq; compra deo,
Tuq; decus vatam castorum pneuma beatum,
His thalamis ausper et pius autor ades,
Tu quoq; sponse veni: summi sapientia patris,
Virginis intacte viscera sancta perens,
Tuq; opifex rerum gnatum dimitte volentem,
Hoc opus est: veitrum cura decusq; trium
En iam lectus adest sponsus: iam sponsa cubile,
Iam sua: iam sese est: omine pacta bono,
Iam sponsi redimita bonis: iam flammea portat,
Dor sponsum faciet prole frequente patrem,
Iam virgo fecunda deo: concepit ab aure,
Et peperit sponsum sponsa pudica suum,
Iam mens feruenti sponsum concepit amore,
Iam pariet sponso pignora grata suo,
Et iam sponsa triplex ex omni parte beata,
Lota est pulchra fruens iam sine labe deo,
Ergo per os Magni Salomonis spiritus almi,
Lantica que superent: musica dona: cane,
Nil opus est phrygio tibicine: nil hymeneo,
Solut enim poris est prospera cuncta dare,*

*Septes
sacra.
Moro i
Bucco,*

Christus

¶ Finis.

Illustrissimo domino: domino Alphōso de aragonia miseratione diuina archiepisco-
po cesarangustano: Jacobus perem episcopus christopolitanus suo domino metuen-
do salutem cum prosperitate plurimam optat.

Aperioribus diebus dñe illustrissime plurimorū religiosorū aliorūq; lit-
teratorū virozū, vehemēti exhortatiōe fui vexatus ac discruciatas vt cā-
tica cātorū Salomonis q̄ intellectu difficillima: et fere inextricabilia
sunt et habentur: in lucem aperire vellem: ad hoc vt illi fierēt doctiores
Ipse vero hoc animo coniectans q̄ magnaz prouinciam humeris meis
imponerem: et plane mihi difficile laboriosumq; videretur: tum ob mu-
nus publicum quo fungor: tum ob plurimas occupationes taz familiares q̄ domesticas
quibus obruo: tum ob ingrauescentē etatē meam: que laboribus iuuentutis minime re-
sponderet hoc eis respondere recusauī. Nouissime autē venit ad me sapientissimus sacre
theologie interpret et p̄fessor magister Michael figuerola tue illustrissime dominatio-
nis preceptor: qui tuo nomine me vnice rogauit precibusq; cōtēdit: vt aliquid ex illo va-
sto sacre scripture agro cui operā et studium dare lexperis: rimari conarer qd̄ doctrina z
scientia cumularum esset: et tua excellentia dignū haberetur. Ego autē summa cupidita-
te ductus inseruendi illustrissime dominatiōni tue ac parendi tuis imperijs ad facien-
dum quod iubebas ilico me accinxi omni vite mee discrimini obijciendo. Quamobrem
cum totius sacre scripture: vniuersum campum e vestigio peragrassem. Nil mihi magis
decorum atq; vtile: neq; tua amplitudine dignum (vt mea fert opinio) visum est q̄ ipsa
Salomonis cantica canticorum. In quibus Salomon inter Christum et ecclesiam
sponsam suam mutuum explicat amorē vnūquemq; fidelem Christianum incitans et in-
tendens: vt scripturam sacra in sponsam ducat suaz. Eas igit ob res animo institui meo
ne tam preciosa supeller incognita extaret: que iaz pridem parturio aliquādo parere ne-
minem tamen nisi dñationem tuaz illustrissimam dignum existimaui: cui hec eadez dica-
re deberem. Cum sit tibi optima indoles: nobilissimum perspicacissimumq; ingenium: hu-
manitas liberalitas ingens animi magnitudo. ac studiorum sacre scripture voluptas ve-
hemens et oblectatio. tum etiam qz in hac tempestate nostra inter oēs ex clara familia
natos aut regio sanguine: ceteros qui docti sint atq; habeantur preter illustrissimaz dñas-
tionem tuam occurrit nemo. tū etiā ad summā dignitatem qua existis: et munus ecclesia-
sticum: quo fungeris: z vices regias quas in toto regno Aragonie geris: ideo sacra scri-
pturam minime latere aut fugere existimaui. Verū enimvero cogitans mecū hoc opus
intuēdum in tanta eruditissimorū literatissimorumq; virozum ipsius vrbis et regni nec
non tui senatus canonicozū concione et copia que maxima est qui ingenio et prudē-
tia pollent singulari. Et q̄ non sit ita cōptum atq; expolitū ea eloquentia: eo dicendi or-
nati: vt par est et ratio prescribit: vereor: ne illud parū faciant. Atq; eo nō in minorem
animi incertitudinē: hēlitationēq; coniectus sum q̄ fuit noster Licero: cū libzū de offi-
cijs: quē ad Marcum filiū dedit: qui athenis sub Cratippo perseueraret auditor. In
quibus gymnasijs et philosophozum et eloquentissimozum virozū frequentia erat. Ne-
runtamen volens ac expetens tue inclyte dominatiōni mores gerere: hoc opus expressi
quo rectius valui et eo stilo scholastico et pingui minerva (vt sic dixerim) quo omnes tā
docti q̄ mediocres ac etiam simplices religiosi et clerici ceteriq; fideles capere perpen-
dereq; valeant. Quod quidē opus clarius decorabit animū tuū q̄ splendida purpura:
aut q̄ (pene dixerim) si opulentissima vrbē dñationem tuam illustrissimam donarem.
Quare sacre scripture per amplitudinē tuam incumbendum esse cēseo in quē qui docti
cualescūt: etiā si ex humili loco nati sunt: sibi vendicant nomen: famā: laudē: et gloriā
Et ad tantam dignitatē sublimantur: vt in terris quasi dii habeantur. Quod facile do-
minatio tua attingere atq; nascisci poterit. Nā vbi animū intenderis: ingenium valet. Qd̄

templē ergo dñatio tua ponatq; ante oculos et emulet fame inuictissimi regis Ferdinandi āplitudinē tue genitoris christianissimi: qui ob exaltationem: laudem: et gloriā summi maximiq; Iesu christi ac fidei catholice honorem et ampliacionem ad delendos fugandosq; mauros ex agro betico Hispaniē non formidauit neq; exterritus est personam suam aduersus illos belando manusq; conferendo strenuo prestantiq; animo sese maximis discriminibus obijcere. Et tādē suo ductu: dexterritate: vigilantia: atq; solertia illos debellauit: uicit: fugauit et in suam ditionem redegit. Alfamam: aloam: cartama: Rōdam: morbellam: ac famosissimam et bello insuperabilem ciuitatem Loram. Et caetera inaccessibile oppidum atq; vicinis cunctis quondam formidabile afillum. Quāplurimaq; alia oppida et municipia que multorum sententiā inexpugnabilia habebantur. Itaq; ut ex regno omni Granate parum reliquum est: cui prope diē dominabitur. Qui si uentri et somno atq; lasciuijs deditus fuisset et in ocio marcere uoluisset nunq; tantā tantq; imensam immortalēq; laudem sibi suisq; uendicasset. Et quod potissimum duco et quod superiores Hispaniē reges q̄ q̄ id facere attemptassent adimplere nō ualuerūt id pater inclyte dominationis tue non perterritus nec victus labore neq; precio corruscus breui temporis curriculo peregit et presertim in sua tenera etate. Quod miraculi loco profecto censendum est. Et non ab re litteris gesta illius mandanda sunt ut eternum nomen extet et semper uiuere censeatur. Et idcirco domine illustrissime nulla potētia: nulla uis tam magna esse potest quin maior: potiorq; sit per diuturnum studiū et uigilantiam circa vnamquamq; rem siue bellicam: siue litterariam. Quare per dominationē tuam illustrissimam conandum atq; innitendum est ut nō minori gloriā atq; laude ob litterarum sacrarum studia in ecclesia excellas q̄ parens tuus in armis excelluit. Sed hec hactenus nam satis et plusq; decuit in his peruagata est epistola nostra. Antica canonicorum uero legamus.

Cantabo dilecto meo

ca canticum vinee sue Esai. v. **A** Tunc Esaias cantauerit canticum contra vineam dñi que erat domus israel scdm illu statutu: tñ multo cōuenientius salomon in hoc libello canticorum cantauit canticū vinee dñi: que est ecclesia dei quo ad omnes status vtriusq; testamēt: qđ quidē canticū nō dicitur canticus leticie et gñe: eo q̄ in eo p̄dicat totū mysteriū nostre redēptionis et salutis cōpletū in nouo testō. vt patet. **A** Tñ quib⁹ verbis ppositis tanguntur et notant quatuor cause huius libri canticorū salomonis. **M**ā primo prenotatur causa efficiens et auctor huius libri per hoc p̄nomen ego p̄intellectū in ly cantabo. Quasi dicit. ego salomon cantabo. Secundo notatur causa formalis per ly canticabo: quia ostendit se velle procedere in hoc opere per modum cantilene. Tertio notatur causa finalis per ly dilecto meo. per quod ostenditur qđ opus dirigitur deo: qui est finis noster in cuius dilectione consistit finis noster et beatitudo. Quarto notatur materia istius libri in ly canticum vinee sue: quia totus iste liber est de ecclesia que dicitur vinea dñi: vt patet per singula. Et idē ahiq; procedamus ad expositionē huius libri: est videndum de vnaquaq; predictarum quatuor causarū. **B** T Quantum ad primū est dicendū. qđ nemo beatorum: nec catholicorū xpianorū dubitauit vsq; ad presentem diem salomonem edidisse tres libros sapientiales. s. puerbiorū. et ecclesiastes et canticorū. Sed multi beatorū antiquorū dubitarūt an salomon fuerit illustratus a spiritu sancto in compositione horū librorū. Qui mouebant tali rōne. nam salomon fuit deprauatus in senectute et declinauit ad idola. vt patet. iij. Reg. xi. et etiā declinauit ad artes magicas. ergo nunq; habuit spiritum sanctum: quia non permisisset ipsum in talia scelera incidere. Item hoc idē probāt singulariter de quolibet libro. nam primus liber qui dicitur p̄ueroberiorū siue parabolę est totus de doctrina moralit: que potest haberi absq; spiritu sancto. sicut habuit Socrates et Aristoteles et plato et. Item in toto libro ecclesiastes non loquitur nisi de his que sunt sub sole: et non de rebus diuinis vt patet ibidem. Item in eodem libro lz aliquid memoratur hoc nomen deus: tamen nusq; nominatur nomen domini tetragramaton: scilicet quatuor litterarum quod est hoc nomen dominus siue quo nomine nihil est sacrum: nec spiritus lem: nec a spiritu sancto traditum in sacra scriptura. Item liber canticorum minus videtur traditus a spiritu sancto: eo qđ in eo non solum tacetur nomen domini tetragramaton: sed etiā nec hoc nomen deus: quia in nulla eius parte reperitur dominus nec deus. Ex quibus omnibus concludebant isti quod supradicti tres libri salomonis nullo modo pertinebant ad sacra scripturam: quia salomon non a spiritu sancto illustratus: sed ex proprio ingenio et non de rebus diuinis sed de rebus hu-

manis cōsecerat hos tres libros: propter rationes iam dictas. Alij autem iudeorum dixerunt qđ licet primus liber: scilicet p̄ueroberiorū aliquando loquatur de rebus diuinis: tamen liber ecclesiastes non loquitur nisi de rebus humanis: que sunt sub sole: et ideo non memoratur in eo nomen domini tetragramaton. Et sic multi illorum effecti sunt heretici dicentes nihil esse supra solem sed animam humanam esse mortalem. Item isti dixerunt etiā quod salomon non fecit librum canticorum nisi in commendationē filie p̄barois nris vxoris sue cuius pulchritudinem commendat in libro. Et sic multi iuvenes lasciu et mundant fumebant et vsurpabant aliqua carmina ex libro et applicabant ea domesticis amasijs suis: et sic vtebantur illo libro. **S** Sed oppositum ostendit Esdras scriptor et restaurator scripture legis et prophetarum: qui collocauit supradictos tres libros salomonis in canone scripture. Et sic synagoga iudeorum non solum ante aduentum: sed et post aduentum christi recepit hos tres libros in canone in numero. xliij. librorum iuxta numerum litterarum bebrascarum licet collocauerint eos inter agiographa. vt patet in prologo galeato beati Hieronymi: immo dicit Hieronymus in prefatione quatuor omeliarum quas edidit super cantica qđ facta sunt constituto inter bebr eos sub temporis: ne quis iudeus plebeus et popularis presumeret legere istum librum canticorum salomonis: nec tria prima capitula libri geneleos: nec primum capitulum ipsius Ezechiels: nec totam illam partem a. xliij. cap. vsq; ad finem eiusdem libri: eo qđ in his quatuor partibus continentur mysteria et secreta profundissima et ineffabilia. **I**dem solis peritissimis magistris conceditur huius studium et lectio. Sed hoc magis confirmat translatio caldea que in titulis istorum librorum appellat salomonem prophetā specialiter in hoc libro vbi dicit. Incipit liber canticorum salomonis prophete. Item hoc magis autorizat saluator: Ioannis sexto dicēs. qui credit in me sicut dicit scriptura: flumina de ventre eius fluent aque viue. Que quidem scriptura reperitur p̄ueroberiorū quinto. vbi s̄m translationem nostram dicitur. Bibe aquam de cisterna tua et fluenta. putetui. Item hoc idē confirmat tota ecclesia que in concilio niceeno recepit hos tres libros in canone simul cum ceteris libris sacris. Et sic Origenes et Elemen Alexander et Eusebius Cesariensis in ecclesiastica historia. et Augustinus primo de doctrina christiana enumerāt hos tres libros inter ceteros sacre scripture. Est verum quod quidam catholici dixerunt: quod licet isti tres libri sint de rebus diuinis et traditi a spiritu sancto: et pertineant ad sacram scripturam: tamen salomon non habuit hoc immediate a spiritu sancto: sed a dauid patre suo qui tradidit ipsi exemplar et descriptionem templit quam acceperat de eorum intellexerat omnia opera exemplaris: vt patet. s. Paral. xvij. Et sic s̄m istos salomon locutus est in istis libris ea que fuerant reuelata dauid patri suo. Quod probant per ea que ipsemet Sas

Iomon asserit Prouerbioꝝ. iij. capitulo. vbi ait.
 Ego filius fui patris mei tenellus et vnigenitus
 corā matre mea: et docebat me atq; dicebat. Su-
 scipiat verba mea cor tuum &c. Et sic procedit sa-
 lomō in illo libro pur dicitur a patre suo Da-
 uid. vt patet inuenti. Et sic videtur q̄ quicquid di-
 cit salomō dicit et doctrina p̄ri suo reuelata pro-
 ut ipse videtur ibi profiteri. Item hoc idem cōfir-
 mant: quia Salomon habuit magistros: scilicet
 emen: et Eban: et Calcal: et Dothan: qui docue-
 runt eum omnia secreta libri psalmozū prout di-
 dicerant a patre eius Dauid. Et sic concludūt istī
 q̄ licet omnia tradita in his tribus libris sint a spi-
 ritu sancto: non fuerunt tamen reuelata immēdia-
 te ipsi Salomō: sed ipsi Dauid patri eius. **B**
Sed cum instatur contra istos: q̄ deus dedit sa-
 lomō cor docile et intelligens intantum quod
 nullus fuit ante: nec post similibus illi &c. vt p̄z. iij.
 Reg. iij. Ad hoc respondent q̄ scientia quam po-
 stulauit et habuit Salomon a deo: non fuit de re-
 bus diuinis et spiritualibus: sed tantum de reb?
 tpalib? ad regēdū illū pplz: vt p̄z. ibidē. **S**z dicitur
 dicit ipemet salomō sapie. viij. vbi ait. pp̄ h̄ opta-
 uit: et dat? est mihi sensus et iudicium venit in me spi-
 rit? sapie &c. Item puerb. xxx. vba p̄gregāris filij
 vomētis visio q̄ locut? est vir. cū quo est de? q̄ deo
 secū morāte p̄fortat? ait &c. vbi manifeste p̄fitef
 salomō se imēdiate a deo habuisse spm̄. pp̄biē q̄
 infusionē sp̄sū: et ostendit se eē pp̄ham et locutum
 fuisse pp̄betice de diuinis mysterijs. Et sic p̄z q̄r
 h̄ salomō sit auctor insinualis hoz trius libroz: in
 spū s̄tū est auctor p̄ncipalis. **L** **S**z nūc restat
 rēdere ad rōnes in p̄ncipio in dūū adductas. Ad
 p̄mā ergo dicit q̄ h̄ salomō in senectute fuerit de-
 prauat? et declinauerit ad ydola ex cōsortio sacer-
 dorū ydolorū: tū cū h̄ stat &c. in iuuetute fuerit illu-
 strat? a spū s̄tō quo spū edidit pp̄betice illos li-
 bros de mysterijs diuinis vt patebit. Immo dicit
 Amb. q̄ salomō in fine egit penitentia de pctō
 suo. Item dicit Ambrosius q̄ ex diuina prouiden-
 tia permīssus est Salomon cadere: quia aliter re-
 putatus fuisset deus: aut messias a iudeis p̄pter
 stupendam eius sapientiam et prosperitates. **A**
Immo dicit Augu. q̄ deus quandoq; permittit
 quosdam peccare propter bonum eozum: ne pu-
 tent se ex proprijs viribus iustificari. Ne etiaz cū
 deo in iudicium intrare presumant: et ex propria
 iusticia superbare. Ideo permittit deus eos cade-
 re: vt vehementi penitentia ad fortiora resurgāt
 et sic beatus Ambrosius et Hieronymus et Lbr̄z
 s̄tofosus Salomonem frequenter appellant san-
 ctissimum in scripturis suis. Ad aliud quando di-
 cunt q̄ Salomon in libro Prouerbioꝝ non lo-
 quitur nisi de rebus moralibus. Dicendum q̄ im-
 mo loquitur prop̄betice de rebus diuinis per pa-
 rabolas morales: vt infra patebit. Item cum di-
 cit q̄ nec in libro ecclesiastes nec etiā in canticis
 ponitur nomē dñi tetragramaton? Respōdetur
 q̄ licet nō scribatur ibi illud nomen: tū ponit ibi
 deus et sponfus ecclesie: que per illud nomē signi-
 ficabatur in lege et prophetis: vt dicitur est psal.
 iij. q̄ illud verbū incarnatū et illa persona c̄ri-

sti est. verū nomē dei per illud tetragramaton si-
 gnificatum. Ad aliud cū dicit q̄ Salomon fecit
 librum canticorum in cōmendationem filie p̄ba-
 raōis vxoris sue manifeste p̄z oppositū in litera.
 Nā si hec que ibi memoratur dicerent de aliqua
 muliere: potius cadent in vituperium et irrisio-
 nem q̄ in laudem: puta quando dicitur nasus tu?
 sicut turris libani q̄ respicit d̄ damascū veterē tu?
 sicut aceruus tritici &c. Item ista sponsa manifes-
 te q̄nq; d̄: hozus conclusus: et q̄nq; d̄: vnica et
 quadoq; dicit pastoris: et q̄nq; grex: que oia so-
 li ecclesie p̄ueniūt: vt patebit: hec sint dicta quo-
 ad auctorē huius libri. **E** Quanta autē ad scōm d̄
 causa materialis: scz de materia libri canticorum est
 aduertendum fm̄ Hiero. in p̄fatione libroz sa-
 pientialū q̄ Salomon tria opa scripsit q̄ nobis
 sunt sine dubio notanda: scz librum prouerbioꝝ
 ecclesiastes et canticorum. Et hoc fecit scōm tres
 status siue etates hoim. Nā ad comprēhēda fla-
 gitia et passiones hominum que maxime regnāt
 in iuuetute fecit librum Prouer. in quo tradunt
 hm̄ d̄i precepta correctiuauitioꝝ. Sed q̄ in statu
 virilit̄ appetitus rēdit ad ardua: puta ad sciētiās
 humanas: aut ad diuitias congregandas aut ad
 honores aut dignitates adipiscendas: et sic vius
 quisq; constituit suū fines in aliquo arduo in quo
 putat se esse felicem: intantū q̄ homines relicto
 vero fine qui est deus cōuertūt se ad ista munda
 corruptibilia et trāsitoria et deceptoria. Et tō
 salomō ad rollēda hm̄ d̄i ignorātia et deceptionē
 fecit librum ecclesiastes: in quo ostendit q̄liter d̄a felicitas
 nō pot̄ cōsistere in aliquo p̄dictoꝝ rēporalitū
 et mūdanoꝝ: cū oia sint trāsitoria. Et tō h̄ d̄ i bac
 vita nō pot̄ attingere felicitatē: s̄z h̄ pot̄ rēdere et
 repire vitā p̄ q̄ rēdit ad verā felicitatē que dat̄ a
 deo post beatitatem: quidem vita est obseruā-
 tia diuinorum preceptozum: in quozum obseruā-
 tia consistit spes vere felicitatis: cum premiū ob-
 seruantie talium preceptozum sit vita eterna: et sic
 concludit in fine illius libelli dicens. Deum time
 et mandata eius serua: hoc est omnis homo. **E**un-
 cta que sunt adducet deus in iudicium pro omni
 errato: siue bonum siue malum sit. Et quibus ver-
 bis vult concludere Salomon: q̄ si omnes opatio-
 nes nostre debēt duci ante tribunal iudicis: et ibi
 discuti et examinari an sint bone an male: et secū-
 dum eas est nobis dandum premiū: ergo non pos-
 sumus errare viuendo fm̄ diuina precepta: post-
 q̄ per obseruantiam eozum promittitur nobis ve-
 ra beatitudo. Et ideo Salomon fecit supradictū
 librum ecclesiastes ad retrahēdos homines ab
 inordinato appetitu p̄dictozum: et ad incutien-
 dum eis timorem comminando futurum iudiciū.
 Sed quia in senectute homo iam prosperat ad in-
 teritum et finem post quem est ap̄tus ad capeffen-
 dam vltimam felicitatem: ideo oblitus omnium
 mundanoꝝ: tam non debet cogitare nisi de ces-
 lestibus: et quomodo iungatur suo sponso c̄ris-
 to: ideo Salomon fecit librum canticorum in
 quo dat doctrinam huiusmodi: et sic dicit Hiero-
 nymus quod Salomon fecit librum Prouer-
 bioꝝ pro iuuenibus: et librum ecclesiastes p̄

viris libri canticorū p sentib? Alij aut dicit qd pri
mū libru fecit p incipitib? scdm pro pfectentib?
tertū aut pro pfectis. Alij autē dicit qd in primo
tradit nobis ethica et bonos mores: et in scdo pbi
fica et in tertio theologiam. **L** S3 lz intelligēta
beati Hierony. et aliorū sic vera et catholica et vtilis
tū a dūc nō videt euacuare et differere totā intel
ligentiā supradictorū librorū. Quia nō solū tradit
tur nobis supradicta ad vtilitatē doctrinā supra
dictarū trāta etatū hoīs: s3 etiā ppbetice traditū
nobis in eis futura mysteria de xpo ecclia. Et sic
oēs tres libri sūt ppbetici siue ppbetales et sacri.
Et sic intulatur in trāslatōe chaldaica: sc3 libri
salomonis ppbetivū lics salomō in puerbijs com
primat iuvenes et i lib. ecclesiastes retrahat viros a
mūdānis et in cāticis puocet senes ad amorē dei:
put dicit Hierony. in salomō in oib? dicitis suis
semper currit duplici sensu dādo duplicē doctrinā
eo qd in oibus suis libris et dicitis locutus est para
bolice. Mā in li. puerbio. sumēdo parabolā ex do
ctrina moralī tradit nobis futura mysteria d xpo
q est vera sapiā: et de ecclia quā erat redempturus
hoc idē facit i libro ecclesiastes sumēdo parabo
lā ex reb? naturalib? que sunt sub sole. In lib. autē
canticorū sumēdo parabolā ex toto discursu ve. te.
p dicit totū discursum ecclie xpi ab incarnatōe eiusq;
ad pspicitatē eius put patebit. Ex qbus p3 qd sa
lomō in hoc lib. p scripturā parabolice ve. te. intē
dit describere amorē et charitatē cū oibus effecti
bus et quos xps oīdit erga spōsam suā post oīa
opa nre redēptōis et ecduerō. Ex qbus etiā p3 qd
in oibus libris et dicitis salomonis sp est p fideran
dus duplex sensus vtilis et sciētific: sc3 sensus pa
rabolice moralis aut naturalis: aut bystozic? ex
quibus sumit pabolias: et sensus theologic? et pro
pbetic? que importare intēdit p illas parabolias.
B Et aut iterū ad maiore euidētia aduertēdū
q salomō in suis opibus pcessit more satyric? **U**
tō liber puerbtorū nō h3 materia determinatā nec
d3 pprie vnus liber determinat? q3 salomō nō or
dinavit eū. eo mō quo tacet. **Q**z i illo libro nō sunt
nisi quedā recollectiōes cōgregatę ex dicitis salo
monis put reperiebantur dispersa et scripta in di
uersis locis et mēbris: put auditores q veniebāt
ex diuersis partib? scribebāt eius dicta sapiētissi
ma et reponēbāt ea i suis bibliothecis. S3 postea
reges hierin successores eius recollerūt oīa il
la dicta in vñū volumē. Et iō in libro puerbtorū
reperitūtur quattuor recollectiōes factę ex dicitis
salomonis quarū scda incipit a. x. cap. cuius titu
lus est. **D**e parabolę salo. tertia incipit a. xxy. ca.
cui? titul? est. **D**e quoq; parabolę salo. q3 trāstule
runt viri **E**z ecclie regis iuda: quarta aut recolle
ctio incipit a. xxx. cap. cuius est titulus. **V**erba cō
gregātis filij yomentis et. quę recollectiōne addi
dit Josias: aut ipse edras: qui oēs quattuor recol
lectiōes collocavit i vno volumine: quid d3 liber p
uerb. In quo quibē lib. nō pccie tradit doctrina
moralis: sed per doctrinam moralē parabolice sa
lomō p dicit futura mysteria de xpo et ecclia. **N**ō
maxime manifestat in. viij. et. i. x. capitulovbidicit
se loqui de rebus magnis et altissimis: sc3 de myste

rio incarnatōis et ecclie fundatōis: que facta est
per dūmā sapientia incarnatā qui est xps: vt p3
ibidē. **I**tē in. xxx. c. manifeste p dicit mysteriū incar
natōis et resurrectōis et ascensionis per illa trāta
aut quattuor difficulta. **E**t in. xxxij. c. p dicit totum
discursum ecclie et solitudinē et circa fideles
filios suos. et hoc per parabolā sapientis et dill
gētis mulieris et sic patet qualiter Salomō sem
per est satyricus et semper loquit parabolice et me
taphorice in verbis suis: et sic semper est artēdēdus
duplex sensus in eo. **I**tem salomō non solum edi
dit ea que scripta sunt et collecta in hoc lib. nec om
nia dicta sapiētialia salomonis fuerūt: cōgrega
ta in eo: nā tpe apoz surrexit qdā sapiētissim? iu
deus athenis nutrit? et in lingua greca et chaldaica
peritissim? vocatus Pbilō: q multa dicta alia sa
lo. repit p diuersa loca dispersa et in lingua greca
scripta. put diuersi sapiētes audierāt a salomone
et in suis bibliothecis reposuerāt. **Q**ue qdē dicta
ipse philon sub vno volumie oīa redēgit et cōgre
gavit: redolēt eloquētia greca cōscripsit: que li
brū sapientia salo. appellavit: que li. brū **D**ie. la
tinū fecit: et cōsiliū nscenū inter libros sacros ano
tauit in cuius scdo ca. nō solū ppbetice: sed quasi
hystozice p dicit et narrat passio xpi: in tertio p
dicitur victoria martyru: in. v. et. vi. totus ordo fi
nalis iudicij: in. vij. et. viij. et. ix. de dono sapie et p
pbetice: qd ex orōne et petitiōe salomō adept? est:
et. i. x. ca. p fitec qd de elegit ipm in regē vt reget
illū pplm et edificaret sibi tēplū. **E**t extēdēdū
in finē libri narrādo discursus illius ppli p dicit totū
discursum ecclie xpi: vt p3 contēplari volent. **E**x q
bus p3 qd tot? ille liber est de doctrina ppbetice
ipius salomonis de xpo et ecclia. **E**t sic pōt dici
quinta recollectio et additio ad libru puerbio. et
ideo ponit inter sapiētiales. **S**cds aut liber salo
monis appellat ecclesiastes. **B** **A**d cuius in
tellectū enotādū q salo. trib? noib? appellat. pri
mo appellat salomō: qd nomē iposuit ipi p e
ius dō in ei? natiuitate et circūcisio: qd interpretat pa
cific? et h ex diuina ispiratōe fecit dō inqū puidit
i spū qd iste debebat regere pplz et regnare in ma
gna pace et dēte et pspitate: et inqū erar figura
veri Salomo. s. xpi. **E**t sic dō tradidit ipm nutren
dū et educādū ipi pphe **M**athā. S3 mathā puidēs
i spū futurā pspitatē regni ei? et quō dō debebat
eē ipi fauorabilis i cūctis et ppit? iō appellavit
ipz ydida. i. dilectū siue amabile deo vt p3. iij. re. xij
Itē postea ipem et salo. appellavit scipz ecclesia
stes. i. cōcionatorē siue cōgregatorē. **E**o qd in se cō
gregavit sciam oim pīarbarū et ppbar et oim
magistroz suoz: et oim orientālū et egyptioz: per
pīs oēs scias diuinas et būanas vnde dr. iij. reg.
iij. q pccedebat sapia salomōis sapiam oim oriē
taliū et egyptioz et erat sapiētior cūctis hoibus
et sapientior: **E**t bā: **E**rrayce: et **E**mā: et **L**alcal et
Dordaz: et erat noīat? vniuersis gētib? p circuitū.
Locut? est q salomō trāta milia parabolaz et quos
milia carminū et disputauit sup lignis a cedro q
libāo vsq; ad esopū q egrediet d pīete: dīseruit
d iumētis et volucrib? et piscib? et veniebāt d cūctis
pplis ad audiēdā sapiāz salomo. et. **E**t iō qd līq

liber Sapie. dicit Salomonis

liber ecclesiastes

cōgregauerat omnes scias hic est q se ecclesiastes
 .i. pgregatorē appellauit. iō. puer. xxx. de seipso dicit.
 Verba pgregatis filij uomētis etc. q. d. q. pus
 pgregauit ab alijs siue a spūctō inias q̄s intēdit
 dicere et postea euomuit ⁊ manifestauit ⁊ eructa
 uit eas: q. d. illa illa pgregauerat ex dicit spūctō
 rum ⁊ marie ex lib. psal. dō p̄ris sui. Itē p eūdem
 modū i lib. ecclesiastes dicit in pncipio. Verba ec
 clesiastes filij dō regis isrl. Vanitas vanitatu dicit
 ecclesiastes etc. Itē i fine illius li. dicit. Lūq̄ esset
 sapiētissim⁹ ecclesiastes docuit pplm ⁊ enarrauit q̄
 fecerat: ⁊ inuestigās cōposuit parabolā mltas:
 q̄ fuit uerba uilia ⁊ scripsit smones rectissimos ⁊
 ueritate plenos. Verba sapientiu sicut stimuli et
 q̄m clauit altū p̄fir: q̄ p magistroꝝ consilijs data
 a pastore vno. Ex q̄b⁹ oib⁹ p̄ q salomon nō solū
 noiat se ecclesiastes i. p̄conatorē: eo q̄ docebat pplz
 i bello illo: s̄ et se noiat ecclesiastes. i. pgregatorē in
 quātū in illo lib. ⁊ ceteris cōgregauit dicta sapiē
 tum. s. p̄riarbarū ⁊ ppbe. marie dō p̄ris sui: quā
 do cōtinā babuerūt ab vno solo deo pastore ⁊ res
 ctore oiz p reuelationē ⁊ inspirationē. Ex quoz dicit
 ctis p̄pouit illū libellū in quo refutat oēs falsas
 opinioēs boiz mūdanoꝝ de būana felicitate ostē
 dendo q nō p̄sistit i possessiōe būanarū sciētiarū:
 nec diuitiarū: nec bonozū nec dignitatū: s̄ i obser
 uātia diuinoꝝ p̄ceptoz. **L. Q.** Ex supradictis seq̄
 tur q̄ ille liber ecclesiastes nō ē p̄se de reb⁹ būanis
 s̄ ē diuinis nec bec doctria ē būana s̄ diuina ⁊ di
 uinit⁹ ispirata: in quātū dicit se ista pgregasse ex
 dictis sapiētū q̄ data sunt a pastore vno. Et i quā
 tū oia q̄ dicit i lib. referūt ad deū: ⁊ i quātū rest
 ctis oib⁹ mūdantis exhortat ⁊ cōsultat ad diuina p̄
 cepta obseruāda. Scōo seq̄t et ē falsam opinio
 nem quozū dā sud eoꝝ ⁊ multozū p̄auozū diuinitū
 xpianoz: q̄ putat salomonē nō curasse nisi de his
 q̄ sunt sub sote putasse aiām būanā cē mortale et
 nullā cē futurā vitā p̄ter p̄tē. S̄ hoc accidit eis
 ex cāritate ⁊ supbia ⁊ obstinatiōe: q̄ vnū q̄sq̄ q̄lis
 est talia dicit ⁊ opat ⁊ talis finis uidet ei. s. etbi.
 Mā salomō i hoc libello manifeste ostendit aiām
 būanā esse imortale ⁊ p̄petuā: cū ait i vlti. c. Alde
 mēto creatoris tui i dieb⁹ iuuentutis tue: añq̄ uel
 niat ips afflictiōis tue etc. ⁊ añq̄ reuertat puluis
 i terrā suā vñ erat ⁊ spūs redeat ad deū q̄ dicit il
 luz etc. Et pcludit dices. Deū time ⁊ mandata eius
 serua: hoc ē ois bō: cūcta q̄ fiūt adducet de⁹ i iud
 cio. ex quib⁹ p̄ q salomō p̄fitef aiām būanā esse
 imortales ⁊ p̄petuā ⁊ a deo creatam: ⁊ quō post
 mortē d̄z apparere añ deū q̄ creauit eā: ⁊ quō ē iu
 dicāda ⁊ premiāda aut punitēda fm opa q̄ bic
 gessit. Quod qdē iudicū xps deus ⁊ bō est factu
 rus. Et sic p̄ q̄lter ille liber ecclesiastes est p̄pheti
 cus de christo ⁊ tota ecclia vtriusq̄ test. Et sic per
 tineat ad sacra scripturā: q̄ finis ei⁹ ē dirigere ho
 minē in deū iustū iudicē. **B. Q.** Tertio aut liber
 q̄ dicit cātica cāticozum quem p manibus ba
 bernus excedit omnes alios libros et obtinet p̄
 cipatū inter oia opa Salomonis: eo q̄ altioris et
 amplioris ⁊ subtilioris mō p̄betice p̄dicat oia mys
 teria n̄e redē. ⁊ totū discursus ecclie Et sic ē p̄
 derāda duplex materia i libello p̄io materia p

uerbalis ⁊ pabolica ex q̄ salomō accepit parabolam:
 ⁊ i q̄b⁹ p̄uidit i spū mysteria futura de xpo ⁊
 ecclia. Et ista est tota scriptura ve. te. ⁊ tot⁹ discursus
 ab adā vsq̄ ad fundatiōē p̄imi tēpli et vsq̄
 ad p̄speritatē sui regni. Scōda materia p̄ncipalr
 intēra est totū mysteriū n̄e redēptiōis et totus
 discursus ecclie ab incarnatiōe xpi vsq̄ ad p̄
 speritatē ecclie factā p cōuersionē magni cōstānt
 vt p singula patebit. Et sic p̄z quātr salomō litte
 raliter loquit in hoc lib. de xpo ⁊ ecclia: s̄ p voca
 bula metaphorica put ifra patebit. **L. Q.** Quā
 tū ad tertiu capitulū huius prologi in quo querit
 tur de cā formali huius libri: est p̄io notādum q̄
 duplex annotatur forma in hoc lib. scz forma tra
 dēdi siue tractatū ⁊ forma tractatus. Forma autē
 tradēdi d̄z metaphorica ⁊ decātarua in quātū p̄
 cedit metricē ⁊ decātarua. s. metro sapbico aut p̄
 darico et q̄nāl lyrico. Et sic totū hoc opus d̄no
 minatur cāticū siue cātica. Itē q̄ in toto isto ope
 p̄cedit metaphorice seu pabolice idē d̄z can
 ticū metaphoricū seu parabolicū. S̄ q̄ p̄cedit
 sub triplici metaphora fm triplicē p̄ditionē p̄so
 narū quas introduct ad loquēdū. Itē istud opus
 siue carnē triplici noie denoiat ⁊ appellat scōz q̄
 sub triplici metaphora introduct xpm ⁊ ecclia:
 que sunt p̄sone p̄ncipales ad loquēdū introduce
 Nam inquantū introduct xpm ⁊ eccliam sub pa
 rabola ⁊ metaphora sponfi ⁊ sp̄ose: tunc d̄z carnē
 seu cāticū ep̄ibalamitū ⁊ totū opus d̄z ep̄ibala
 miteū. i. cāticū nuptiale. Inquantū describitur
 amor xpi ad sp̄osaz suā quā sibi p̄ fidē desp̄osauit
 bic p̄ ḡraz ⁊ i futuro p̄ gliaz: in quo cātico nuptia
 li explicat oēs effect⁹ amoris quos xps ondit er
 ga eccliaz sp̄osam suā in ope n̄e redēptiōis ⁊ glo
 rificatiōis put patebit p singula cātica: s̄ in q̄tū
 q̄nq̄z introduct xps ⁊ eccliaz sub metaphora pasto
 ris ⁊ gregis: tūc d̄z carnē bucolicā. i. pastorale. Et
 totū op⁹ d̄z qdā bucolica: ⁊ qdā egloga ad modū
 bucolicorū. **B.** eocriti ⁊ **V.** ergi. S̄ in q̄tū intro
 duct xps ⁊ eccliaz ad loquēdū sub metaphora agrico
 le et vinee aut hortū aut agritūc p̄ōt dicit qdā me
 taphorica georgica. ⁊ sic p̄z q̄lter triplici mō me
 taphorico p̄cedit salomō in hoc. ope: scz mō ep̄i
 talamico ⁊ **B.** uco. ⁊ **B.** eoz. ⁊ sic istud opus p̄tīm d̄z
 ep̄ibalamiteū: ⁊ parti **B.** ucolica. ⁊ p̄tīm qdā geor
 gica fm d̄uerfitatē p̄ditionū p̄sonarū introductaz
 ad loquēdū: siue p̄sonaz de q̄b⁹ fit smo: ⁊ b̄ p̄tinet
 ad formā libri: eo q̄ denoiatio fit forma. **B.** Scōo
 mō p̄siderat in libello forma tractatū in q̄tū totū
 b̄z rōnē fore: de respectu p̄tū: ⁊ put sponfi ex suis
 partib⁹ aut diuidit in eas. Et sic totū op⁹ istū du
 p̄l p̄t diuidi. Uno mō p. x. cātica p̄ticularia. Alio
 mō p̄ dramata vnde drama dramatos grece idem
 est qd̄ interrogatio siue petitio latine. S̄ q̄ istud
 op⁹ p̄cedit q̄nq̄z p̄ modū petitiois ⁊ interrogatio
 nis: vt tbi. Que ē ista q̄ ascēdit p̄ desertū etc. aut tbi
 Qualis ē dilect⁹ tuus: aut quo abiit dilect⁹ tu⁹ etc.
 Itē d̄z cāticū dramateū. i. dialogicū ⁊ interrogat
 iuū. Et iō quōt sunt iterrogatiōes: tot d̄nr cē dra
 mata. Et sic **D.** rige. ⁊ **D.** idero. diuidēbāt totū istud
 op⁹ p̄ dramata. S̄z satius m̄bi v̄: vt diuiserent
 per cātica put in p̄cedēdo patebit. **L. Q.** Quā

Ubera romanz.

tā ad q̄rtū caplm de sinebutius lib. est iaduerēdū
 q̄ salomon duplicē finē assignat ⁊ notat in hoc li.
 s. vnū p̄beticū ⁊ alter anagogicū. Prīm⁹ finis ⁊
 imēdiat⁹ erat vt ecclia p̄ illo statu. s. p̄p̄s isrl̄ reci
 peret xpm̄ in sp̄suz ⁊ verū messīā ⁊ redēptorē in
 suo p̄tō aduētū qm̄ ventret ⁊ appareret in carne.
 Qd̄ notať. c. iij. in q̄rto cātico cūb. Egredimini fi
 līe syon ⁊ videte regē salomonē in dyademate quo
 coronauit eū m̄ sua in die desposatiōis illi⁹ ⁊c.
 q. d. N̄ israeliter iudei cū videritis xpm̄ deū icar/
 natū veniētē in carnē ⁊ p̄dicantē vobis egredim̄/
 ni ⁊ iugo legis ⁊ relinq̄te cerimōias ⁊ oīa leḡ. lia
 et recipite xpm̄ in regē ⁊ messīā ⁊ redēptorē ⁊ rect/
 p̄te doctrinā ⁊ legē e⁹ euāgelicā. Scōs hō finis
 qui vltimat⁹ ⁊ anagogic⁹ est: vt vnaqueq; aīa fi
 delis postq̄ est iā p̄ xpm̄ redēpta: relinq̄t ista mun
 dana trāstoria: ⁊ iūgat sp̄sō suo xpo ⁊ c̄barita/
 tem ⁊ anbelet ad superiorē p̄riā ⁊ cupiat dissolui:
 ⁊ eē cū xpo. Et tāde vt tota ecclia i fine mūdi itro/
 ducať ad nuptias celestis gl̄ie ⁊ p̄te cū sp̄sō suo
 xpo. Qd̄ notať in fine tot⁹ libri: cū sp̄sū vocat
 sp̄saz dicēs. Que habitas in hortis fac me audi
 reuocē tuā: ⁊ ip̄a r̄ndēs dicit. Euge dilecte mi: esto
 siliis capree bynnuloq; ceruoz sup̄ mōtes aroma/
 tū. q. d. Fugiam⁹ ab hoc misfo mūdo ⁊ duc me te/
 cū in p̄riaz celestē. Et h̄z istū finē moralē ⁊ anago/
 gicū oēs sacri doctores antiq; exposuerunt istū li/
 brū: vñ sicut tott erāt sc̄i ⁊ feruētēs c̄baritate non
 curabāt de sensu p̄beticū bui⁹ libri: nā p̄supposi
 ta fide postq̄ iā eramus redēpti: nō laborabāt ni
 si deducere aīas ad amorē sui sp̄sū ⁊ creatoris et
 redēptoris: ⁊ sic Orige. ⁊ b̄n̄s b̄tero. ⁊ aug. ⁊ greg.
 ⁊ b̄n̄s bernard⁹ ⁊ venerabilis beda magis atten
 derūt in hoc libro: ad sensuz moralē ⁊ anagogicū
 q̄ ad p̄beticū ⁊ r̄alē: intm̄ q̄ vix ap̄d modernos
 intelligit⁹ ⁊ h̄r sensuz p̄betic⁹ bui⁹ libri pp̄ cās
 tā dicētas. B. Q. Et tō q̄ nō solū c̄baritas: s̄ et fi
 des ic̄ipit fr̄gescere i mūdo ⁊ studii sacre scriptu
 re reus fidelis itelligētia multū minuit: h̄nc est q̄
 postq̄ deo fauētē exposuit libzū psalmoz dō iuxta
 sensuz r̄alē ⁊ p̄beticū. H̄o in p̄nti conabor: cum
 dei adiutorio ⁊ auxilio h̄z ḡfāz mibi desup̄ dataz
 detegere ⁊ referare itellētū ⁊ sensuz p̄beticū
 sub metaphoris ⁊ pabolis i h̄ libello latētē ⁊ clau
 suz. Verūm valde mibi difficile v̄ op⁹ tā arduuz
 aggredi velle tētare. Tū pp̄ difficultatē materie:
 q̄ de reb⁹ altissimis ⁊ ineffabilib⁹ mysterijs. s. icar
 natōis ⁊ redēptōis. Tū pp̄ latitudinē materie:
 q̄ de toto discursu ecclie ab adā vsq; ad iudiciuz.
 Tū pp̄ formā tradēdi ⁊ tractādī bui⁹ libri: q̄ p̄ce
 dit mō metaphozico m̄triplici. s. ep̄itbalamico et
 bucolico ⁊ geozgico. Tū pp̄ defectū būani auxiliij
 nam oēs sacri doctores antiq; relicto sensu p̄o
 p̄beticū ⁊ r̄a p̄ maiorē p̄te exposuerūt istū librum
 tm̄ quo ad sensum moralē ⁊ anagogicū. Itē quia
 Orige. q̄ primuz post ap̄los attentauit exponere
 istū libzū tm̄ fecit duas omēltas q̄s b̄n̄s b̄tero.
 translulit ex greco in latinū. In quibus vix absol
 uit primū caplm̄ butius libri. Itē b̄n̄s b̄tero. fecit
 q̄m̄oz omēltas i quib⁹ vix absoluit scōz caplm̄ bu
 ius libri. Itē b̄n̄s Bern̄. edidit. lxx. omēltas siue
 sermones: in quibus vix attingit et explet tertium

caplm̄ butius libri. Solus autē venerabilis beda ⁊
 b̄n̄s greg. exposuerūt ⁊ expleuerūt totū libzū sed
 solū h̄m̄ sensuz moralē ⁊ analogicū sicut ceteri do
 ctiores. Et tō cū grādi veneratiōe suscepta ⁊ p̄sup
 posita doctrina supradictoz sanctor⁹ doctoz: ⁊ cū
 grādi hūilitate sp̄ inuocato diuino auxilio qd̄ si/
 bi velit iste libellus iuxta sensuz p̄beticū ⁊ r̄alē
 experiri conabor: et tō in noīe iesu ad e⁹ expōnēs
 accedam⁹. ⁊ primo ad expōnē tituli: deinde ad ex
 positōnē tractatus. A. Q. An̄ huic libello h̄z latē
 nos p̄ponit talis titulus. s. L̄tica cāticoz ip̄i salomo
 ni. Et sic videt⁹ d̄ria inter nos ⁊ hebreos in positio
 ne et p̄nūctatiōe butius tituli quē p̄posuit efdras
 buic libo: nā n̄rā trāslatio sonat m̄lta cātica p̄ti
 neri in h̄ libello. Et si a hebraica sonat eē tm̄ vnū
 cāticū. S̄z in h̄ nulla est difficultas: q̄ totus iste li
 ber p̄t dici vnū cāticū v̄rē: ⁊ multap̄ticularia cā/
 tica put parebit in diuisiōe ⁊ p̄secutiōe libzū. S̄z
 est valde notāda d̄ria: nā p̄ n̄rā trāslatiōnē des
 notat⁹ q̄ salomō fecit istū libzū. Et p̄ l̄cam hebreā
 caz notať q̄ totū istud cāticū dirigit ip̄i Salomo
 ni. et sic v̄r q̄ Salomō fecerit h̄ cāticū p̄ setp̄o et
 sibij p̄si. et sic nullū eēt q̄rendū mysteriū: nec sp̄uā/
 le sac̄m: nec aliq; p̄betia in h̄ libo: qd̄ eēt erro
 neū ⁊ hereticū: q̄ tūc iste liber nō eēt anumerand⁹
 inter libros sacri canōis. Qd̄ eēt d̄ dicta in primo
 caplo butius plogi: ⁊ tō p̄ hm̄o errore vitando et
 d̄ria trāslatiōnū butius tituli declarāda est p̄mo
 notanduz sicut dictū fuit in plogo expōnōis libzū
 psalmoz tractatu. iij. q̄ oīa noīa p̄rārc̄bar ⁊ p̄/
 p̄betaz fuerūt eis ip̄osita p̄betice ex diuina p̄ut
 detia ⁊ inspiratiōe p̄betica h̄m̄ officia et p̄p̄riē
 tates eoz in quātū fuerūt figura xpi futuri ⁊ iquā
 tū xps fuit figuratus in eis. L. Q. Et sic dicit aug.
 et Leo papa q̄ xps fuit occisus in abel: et libera
 uit eccliam figurat⁹ in noe. Et fuit figuratus p̄r
 gētū in abraā ⁊ imolatus in ysaac ⁊ b̄ndictus in
 iacob: et liberauit eccliam siue genus hūanū d̄ ca
 priuitate diaboli i moysē ⁊ itroduxit fideles i ter
 ra viuētū in Josue: et passus est ⁊ resurrexit in dō
 et edificauit ecclias in salomōe ⁊c. ⁊ sic xps fuit ve
 rus abel et verus noe: et verus dō: ⁊ verus salomō
 Et q̄ illi nō fuerūt nisi figura ⁊ p̄ictura xpi: tō xps
 Abat. xij. iudeis q̄rentibus signū de celo ⁊ in q̄ po
 testate faciebat miracula: r̄ndit dicens. B̄natio
 praua ⁊ adultera signū q̄rit: ⁊ signū non dabit⁹ ei:
 nisi signū Jone p̄bete: q̄ sicut Jonas stetit in vē
 tre ceti tribus diebus et tribus noctib⁹: ita erit fi
 lius hoīs in vētre terre: et subdit. Ecce plus q̄ Jo
 nas hic. Itē regina austri venit audire sapiām sa
 lomōis a finib⁹ terre et ecce plus q̄ salomō h̄. q.
 d. q̄ ille fuit ionas in figura: s̄z xps fuit plus q̄ io
 nas et verus ionas: q̄ tertia die resurrexit d̄ sepul
 chro. Itē xps fuit verus et plus q̄ salomon: q̄ ille
 accepit sciam ad mēsurā: et solū veniē regina au
 stri et quidā finitimi ad audiendā sapiām eius: s̄z
 xps accepit gr̄am et sciam sine mēsurā: et ad e⁹
 doctrinā et legē euāgelicā venerūt oēs gētes a so
 lis ortu et occasu et ab aq̄sōe et austro: et tō xps
 fuit verus salomō ille aut fuit solum figura et pi
 ctura butius. Et ita pariter est dicenduz: q̄ ille sa
 AA iij

titulus libri

*no
nora p̄betia
p̄betaz fuerūt
eis ip̄osita
p̄betice ex diuina
p̄ut detia ⁊ inspi
ratiōe p̄betica
h̄m̄ officia et p̄p̄riē
tates eoz in qua
tū fuerūt figura
xpi futuri ⁊ iqua
tū xps fuit
figuratus in eis.
L. Q. Et sic dicit
aug. et Leo papa
q̄ xps fuit occisus
in abel: et libera
uit eccliam
figurāt⁹ in noe.
Et fuit figuratus
p̄r gētū in abraā
⁊ imolatus in
ysaac ⁊ b̄ndictus
in iacob: et libera
uit eccliam siue
genus hūanū d̄ ca
priuitate diaboli
i moysē ⁊ itro
duxit fideles i ter
ra viuētū in Josue:
et passus est ⁊
resurrexit in dō
et edificauit ecclias
in salomōe ⁊c. ⁊
sic xps fuit verus
abel et verus noe:
et verus dō: ⁊ verus
salomō*

lomo dicitur est deo amabilis solū figurat res pe
ctu xpi: q̄ ille fuit amabilis deo solū in iuuetute:
sed in senectute fuit deprauatus: et deo fact' odio
sus: s; xps fuit sp̄ deo p̄i dilect' in quo sibi sp̄ cō
placuit et cui sp̄ fuit obediēs vsq; ad mortē crucis
Itē salomō fuit figurat̄ int̄m dicit' eccl̄iastes in/
quantū cōgregauit in se p̄ studiū et doctrinā scias
hūanas creatas et diuinas. S; xps dicit' est ver'
et plus q̄ eccl̄iastes: q̄ ip̄e fuit lux vera q̄ illūina/
uit salomonē: et locutus est p̄ oēs p̄tarchas et p̄
pbetas. Et postea locut' est nobis in carne: et illu
minauit oēm hoīes veniētes in hūc mūdū: et sic p̄
q̄liter xps est verus salomō et verus deo dilectus
et verus eccl̄iastes: et q̄liter salomon nō fuit forti
tus h̄mōi nōia: nisi inquātū fuit figura xpi. Et sic
ergo est dicendū: q̄ ille salomō tp̄alis et terre/
strus fuit gr̄a xpi veri salomōis. Itē cōposuit istū li
brū de xpo salomōe sp̄ualit': dirigēdo ip̄m salomō
nī sp̄ualit': q̄ est vere deo p̄i dilectus et ver' eccl̄ia
stes et verus cōgregator oim dissipator: et ver' cō/
gregator oīs v̄ritū et veritatū. Est ergo sensus hu
ius tituli q̄ salomō terrenus: et figuratiuus fecit
hūc librū directū v̄o salomōi sp̄ualit': qui est xps
deus: hō sp̄sus eccl̄ie. **¶** **¶** **¶** Nūc restat querē
dū q̄re d̄: cātica cāticoꝝ. i. q̄e addit libro cātico/
rum? Ad hoc breuiter r̄ndetur q̄ l; gentiuius plu
ralis addit' supra noiatiuū seu quēcūq; obliquo
rū cōiter denotet aliquā excellētiā seu excessus su/
per oēs eiusdē ḡnis vt p̄pbeta. p̄betaz. p̄bus
p̄borum: l; etiā istud cātica salomōis excedat oīa
cātica moysi: et alioꝝ p̄p̄betaz in sublimitate
et p̄funditate. p̄p̄betē: nō excedit cātica d̄: cuius
probatū sit in prologo libri psalmoꝝ d̄ fuisse eri
mitus oim p̄p̄betarū in profunditate p̄p̄betie
de xpo et eccl̄ia. Et iō ille gentiuius pluralis non
denotat excellētiā altitudinis p̄p̄betie in salo
monē: s; dicit excellētiā in cōp̄bēsiōne multitu
dinis snie sub breuitate sermonis: eo q̄ salomon
cōp̄bēndit in istis paruis decē cāticis snialiter
totū discursus legis ab abraam et moysi vsq; ad
ip̄m: et exinde vsq; ma gnū cōstātū. Et etiā in/
quātus in his decē cāticis cōp̄bēdit sup̄ficat̄
oīa cātica d̄ p̄ris sūt: oīa cātica moysi: alioꝝ:
et sic d̄ cāticū cāticoꝝ. i. p̄tinens oīa alia cātica
q; l; d̄ in. cl. psalmo cōp̄bēdit totā legē et p̄/
p̄betas et totum nouū test̄m: n̄ salomō in breuio
ri sermone fuit abbreviator snie p̄ncipalis ip̄oꝝ
psalmoꝝ d̄. Et sic in hoc opus dicitur cāticoꝝ
quasi abbreviatoriū psalmoꝝ et cāticoꝝ d̄
vnde sicut bypocrates cōplexus est totus corpus
medicīne in breuib' cāticis: qui d̄nr amporisim̄
et etiā Autenna postea voluit abbreviare magis
cātica bypocratis sub paucioribus et breuioꝝ/
bus cāticis. Ita pariter salomon sub decem cā/
ticis voluit cōp̄bēdere et abbreviare oēs psal
mos d̄: immo totū discursum legis et p̄p̄betarū
Item hec est cā quare esdras int̄tulauit istū librū
cātica cāticoꝝ. **¶** **¶** **¶** S; postea venit ygo maria
que fuit p̄ria p̄p̄betissa et tympanistra et p̄rima
euāgelista noui testamēti q̄ cōposuit illud breuib'
ḡnum cāticū. f. Magnificat aīa mea d̄n̄s. in quo
lib. decem versibus cōpleta est totā legem et pro

phetas et totū nouū test̄m: in quo simul fuit p̄p̄be
tissa et euāgelista vt p̄z. Et iō illud cāticū virgī
nis merē dici cāticū cāticoꝝ: et psalmoꝝ decem
choridarū q; superatoīa cātica et oēs psalmos:
et ideo p̄tinere cātat ip̄sum eccl̄ia in officio vespes
rarum prout declaratū est in expōne illius cāticē
virginis marie. Ex supradictis p̄z qualr iste liber
d̄ cātica cāticoꝝ: et quō salomon terrenus fe/
cit ip̄sum de salomōe sp̄ualit' sponso eccl̄ie. **¶**
¶ **¶** Declarato igit titulo deuentendū est ad tracta
tus: et primo ad eius diuisionē: sc̄do ad eius expo
sitionē. Quē quidē tractatū quidā antiquoꝝ di
uiserūt per. viij. cap. Alij aut. s. origenes et Hiero.
diuiserūt ip̄m per dramata. et sic quot sunt p̄cti/
tiones et interrogatiōes in tot partiones diuise/
rūt eū in suis expositiōibus. Sed satis et cō/
modius mihi videt. vt diuidamus ip̄sum per can
tica et per p̄ns per dramata: eo q̄ in quolibet cantē
co cantat et explicat aliqd̄ distinctū mysteriū euā
gelicū: et sic quot sunt cātica in hoc libro tot erūt
principales p̄tes eius in exponēdo. Sed q̄ d̄ctū
est: q̄ materia principalis int̄ta in hoc libro sunt
mysteria euāgelica totius discursus eccl̄ie ebr̄i/
sti ab incarnatione vsq; ad iudiciū et maxie vsq;
ad p̄sp̄ritatē eccl̄ie datā tpe constantini vsq; ad
iustinianū put salomon p̄uidit in sp̄u p̄p̄plan
do totū discursum vet. test. vsq; ad suū xps. Itē est
aduertendū q̄ decē principalia mysteria cōsidera
uit et cōtemplatus est salomon in vet. test. in quib;
bus p̄uidit in sp̄u tanq̄ in speculo decē myste
ria futura in nouo test̄o: de quibus fecit decē can
tica in hoc libro. **¶** **¶** **¶** Et ideo anteq̄ accedat ad
expositionē et diuisionē huius libri: sunt p̄sup/
ponenda et p̄notāda illa septem p̄ncipia: q̄ ego
posui in expōne libri psalmoꝝ tractatu. iij. cum il
lis decem regulis siue clauibus ad aperienda my
steria noui testamēti que latebant sub figuris et
gestis et p̄missiōibus et ḡnialiter sub l̄ra vet. test.
Quorum principiorum primum est istud: scilicet
q̄ tota sacra scriptura virtusq; testamēti est ab
ip̄so deo tradita et reuelata: puta in primo testa
mento per patriarchas et p̄p̄betas. et in secun
da testamento per verbum incarnatum. Ex quo
p̄z q̄ sacra scriptura nō p̄t mentiri: nec ipsi ali/
quo d̄ssalsum subesse. Sc̄dōm principium: q̄ in diu
nis est trinitas p̄sonaz cū vnitate et simplicitate
substātie. f. q̄ licet p̄ fil' et sp̄s sanctus sint tres
p̄sone relatiue: n̄ sunt vnus deus et vna suba. Ter
tium q̄ verbum diuinū filius patris assumpsit ve
ram carnem aiātā ex virgīne maria in vnitate
suppositi: itaq; q̄ xps est verus deus et verus hō/
mo. Quartum q̄ christus in illa hūanitate assump
ta pro nostra redēptione fuit vere passus et mor
uus et resurrexit et c. Ex cuius passiois virtute ha
bent virtutē et efficacitā oīa eccl̄iastica sacra: et a
quo tanq̄ a capite descendūt et deriuantur omnia
genera gratiarū et donoꝝ sp̄ualium in totā eccle
siam. Quintū principium: q̄ nō solū xps est caput et
sponsus eccl̄ie: sed et est finis et terminus et veri
tas totius legis veteris et p̄p̄betarum. et per
consequens tota scriptura legis et p̄p̄betarū
n̄ aliud fuit nisi via in christum: et signum

*quone di. ransira
rom. h. v. v. m. -*

et figura et umbra: itaq; nihil fuit deum: nec gestu
in veteri testamento gratia fuit: sed in figurâ et pro
phetias christi que erat finis legis et prophetarum:
que omnia fuerunt completa et verificata per christum
sicut prout ibi fuit ostensum. Sextum principium
quod christus non solum fuit et est caput et spiritus ecclesie
sicut et finis et terminus legis et prophetarum in quo fi
nitur cursus lex et propheta. Sed etiam christus est media
tor dei et hominum. Nam sicut deus pater per filium
verbum suum omnia creavit: ita per eundem filium suum
incarnatum genus humanum recreavit et reparavit:
et sic christus est medius propitiator et aduocatus
et procurator: et fidei iussor et interpretes et iudex in
ter nos et patrem et medius dispensator omnium bonorum: ut
ibi fuit probatum. Septimum principium est quod sicut christus
est metrum et principium et mensura omnium bonorum
effectuum: ita diabolus est principium et causa omnium
malorum: per totum persuasione. Item non solum prenotan
da sunt supradicta septem principia. Sed etiam ille
decem regule et clauus que fuerunt assignate in eodem
tractatu ad aperientes scripturas sacras et enigma
ta eorum. **¶** Quarta prius est de eorum persona. Secunda
de christo deo et homine. Tertia de christo capite et ecclesia
spiritus sua sive corpore mystico. Quarta de natura et
gratia. Quinta de spiritu et littera. Sexta de sensu verborum
in quo fiant et non quibus que faciunt. Septima de secu
lis et etatibus diuine legis et vniuersae ecclesie ab adam
usque ad iudicium. Octaua regula de diabolo et eius
corpore. Nonna de specie genere sive de tota parte
ta in numeris quibus locis et nationibus. Decima regu
la de figuris et tropis grammaticalibus: put ibi ad
hoc fuit explicatum. Que quidem septem principia et
decem regule materie sunt necessarie ad aperienda myste
ria sacra que sub metaphoris et enigmatibus latent
in hoc libro in quo salomon sub metaphora sponsi
et sponse et pastoris et regis et agricultoris et horii
et vinee predicat omnia mysteria christi et ecclesie nostre redem
ptionis. Sumendo parabolas et ex gestis et promissionibus
et vaticinijs scripture vere. sicut fecit dauid in
libro psalmodum. **¶** Nota salomon considerandorum
contemplando misteria sacre scripture vere. et ibi tanquam
in speculo preuidit in spiritu prophetico futura de
cem misteria christi et ecclesie totius nostre redemptionis. Nam
primo contemplatus est omnes promissiones de christo futuro
redemptore factas patriarcharum prophetarum vere. et spe
cialiter desiderium filiorum israel existens in egypto pe
tendum liberari de illa captiuitate: quibus preuidit in
spiritu totum desiderium patriarcharum et prophetarum et omnium
fidelium sanctorum quod mortuorum existens in limbo in
ferni expectantium christum venire ad redimendum genus
humanum de captiuitate peccatorum de limbo. Secundo
contemplatus est salomon tota fabrica arce et taberna
culi quod deus precepit fabricari ipsi moysi per quam
fabrica salomon preuidit in spiritu totum mysterium incar
nationis. Tertio contemplabat salomon qualiter deus in
trauit in archam et loquebatur et docebat moysen de ta
bernaculo. Per quod preuidit in spiritu totam predicationem christi
in humanitate et dationem legis euangelice. Quarto
contemplatus est peregrinationem ipsius in archa per desertum
sicut facta mota est terra et facta sunt multa mira
cula. Per quod preuidit in spiritu totam peregrinationem
christi per terram promissionis factenod stupenda miracula

multo maiora. Quinto considerauit ascensionem moysi
in montes abarin et asgarum: vnde prosperit totam terram
promissionem et considerauit diuitias et partes eius: put
deus ostendebat sibi: ut per Deuterium xxxiiij. Per quod myste
rium preuidit salomon. qualiter ipse iustrata tota terra pro
missionis debebat ascendere hierosolimam ad predicandam
dum et crucifigendum etc. Sexto considerauit et contem
platus est salomon qualiter moyses post multos labores
et veratiles sibi illatas ab illo duro populo mortuus
est in vertice sapharum: nec amplius visum est corpus eius
illi populo. Per quod preuidit salomon quod christus erat mor
turus in monte crucis in hierosolyma: quod in dei cecum am
plius nunquam erat visum. Septimo considerauit salo
mon quod qualiter ioseph fuit substitutus dux per moysen et in
roduxit illum populum in terram promissionis. Per quod myste
rium preuidit resurrectionem christi: quod christus post resurre
ctionem debebat introducere in terram viventium omnes
fideles vere. quos eduxit de inferno de captiuitate
te diaboli. Octauo considerauit salomon qualiter ioseph
sue elegit. xij. duces: cum quibus adeptus est totam terram
promissionis cum signis et portibus. Per quod mysterium pre
uidit in spiritu quod christus post resurrectionem debebat mit
tere. xij. apostolos ad predicandum euangelium omni creature que
totum populum gentilem subiecerunt iugo christi diabolo for
ras eiecit. Nonno considerauit totum discursum illius populi
pulsis ad tempora doli et omnes afflictiones que passus
est a finitimis tempore iudicii et omnes victorias que de eis
obtinuerunt: et finaliter contemplatus est victorias ipsius
dauid et quod subiecit sibi non solum totam terram israel
sed etiam omnes populos infidelium finitimorum fecit sibi
tributarios. Per quod preuidit salomon in spiritu decem et
etiam quattuordecim persecuciones imperatorum et ty
ranorum contra ecclesiam tempore martyrum: et quod ecclesia de
bebat sibi subiicere totum populum gentilem. Decimo pre
plabat salomon prosperitatem sui regni et pacem et multam
tudinem diuitiarum: et quod ex precepto dei edificauerat
illud templum magnificum et ampliuauerat et distaue
rat illam civitatem regni sui. Per quod misterium preuidit
in spiritu qualiter ecclesia christi post multas persecuciones
multo sanguine martyrum effuso debebat prosperare
et per totum orbem libere ampliare et quietari post quere
tionem Constantini. De supradictis decem mysterijs
euangelicis que erant facienda in toto discursu noui te.
Salomon fecit ecclesiam canticam in hoc libro. Sumendo para
bolam ex supradictis mysterijs vere. et sic in vno
quoque canticum cantat vnum mysterium euangelicum. Nam
in primo canticum cantat totum desiderium omnium fidelium
veteris testamenti christum expectantium. In secundo cant
icam cantat mysterium incarnationis christi. In tertio can
ticam: mysterium vocacionis apostolorum per christum et electionis
eorum. In quarto cantat ostensionem christi in carne et peregr
nationem operationem miraculorum. In quinto cantat ei
us ascensionem in hierosolimam et exhortationem eius ad iudeos
et dicationem ecclesie in bonis spiritualibus. In sexto can
tat christi mortem et passionem et mysterium post receptio
nem spiritus sancti predicauerunt christum esse verum messiam
populo iudaico et in hierosolyma. In octauo cantat mis
sionem apostolorum ad predicandum per vniuersum
orbem. In nono cantat consuetudinem et pugnam victo
riam martyrum. In decimo cantat prosperitatem
et pacem ecclesie datam per Constantinum. **¶** Primum

canticū incipit ibi. *O*sculet me osculo oris sui. *S*cundū ibi. *D*ū esset rex i acubitu suo. *T*ertius ibi. *H*or dilecti mei iste venit saltes in montib⁹. *Q*uarta ibi. *Q*ue est ista q̄ ascendit per desertū. *Q*uintum ibi. *q̄* pulchra es amica mea. *S*extum ibi. *S*urge aquilo ⁊ veni auster. *S*eptimū ibi. *A*diuro vos si hie bterusalē: si inueneritis dilectū meū. *O*ctauum ibi. *Q*uo abiit dilect⁹ tuus. *M*onū ibi. *Q*uid vides in sumamite ⁊c. *D*ecimū ibi. *Q*ue est ista q̄ ascendit de deserto delictijs affluēs. *B. G.* *A*d maiore āt euidentiā eorū que dicta sunt ⁊ dicēda est aduertē dū q̄ sacra scriptura vet. te. duob⁹ noib⁹ ḡnalter nūcupat. *M*ā primo dē testamentū dei inquantuz deus pmisit illi pplo bona futura ⁊ inquantū illa pmisso erat cōfirmāda et cōplēda per mortem testatoris. *U*n̄ testamentū dicit de testor testaris: qd̄ idē est qd̄ cōfirmare ⁊ ratificare: ⁊ sic intantū dicitur testamentū inquantū est cōfirmatū per vltimam volūtate testatoris: sed qz vltima volūtate est illa que per solam mortē testatoris terminat et finitur. *I*deo nunq̄ dicit testamentū ratuz: vsq̄ quo est confirmatū per mortē testatoris: qz per totum tempus ante poterat etiā testator mutare volūtatem. *E*t ideo beres nunq̄ accipit: nec possidet hereditate nisi post mortē testatoris: qz tunc est validū testamentū. *E*x quib⁹ sequitur q̄ scriptura vete. leg. nō fuit vete. test. sed dispositio testamenti: nec dicit testamentū nisi inquantū erat cōfirmandū per mortem dei testatoris. *E*t per p̄ns oportebat vt deus moreretur ad hoc q̄ testamentū cōfirmaret: qz aliter māssisset eaducū ⁊ vanū. *S*ed qz deus est essentialiter immortalis et infallibilis ⁊ etern⁹: qz in eternū pmanet idē ⁊ anni ei⁹ nunq̄ deficiēt. psal. c. et iō oportuit vt de⁹ fieret psona hō: ⁊ vt ille hō assumptus personā deus moreret ad cōfirmanduz testamentū dei: et vt cōpleret oia pmissa. *E*t sic p mortē ⁊ sanguinē xp̄i fuit cōfirmatū totū vetus testamentū: vt patz ad Heb. ix. ⁊c. *E*t iō patres ⁊ fideles vete. test. nō potuerūt adipisci repromissiones nisi simul nobiscū per mortē xp̄i. ad Heb. xi. *E*t sic p̄ qualiter scriptura legis et p̄betaruz intantū dicebat testamentū dei: inq̄ntū erat per mortem et sanguinē christi cōfirmandū: et ideo dicit christus *H*ic calix nouum testamētū est in meo sanguine. i. nouiter in meo sanguine cōfirmatum. s. ad Corin. xi. *A. G.* *S*ecundo modo scriptura legis et propbetarū dicebatur pactū siue fedus despōsale. inquantū deus elegit sibi illum populum in populum peculiarem et proprium. et ille populus accepit deum in deum. et dñm et pastorem spiritualem: et promissit obseruare legem eius. vt patet Exo. xix. ⁊c. et xxiiij. et per totuz discursum legis et propbetarum. vnde Exo. xix. dicit deus. *S*i audieritis vocem meā et custodieritis pactum meum: eritis mihi in peculium de cunctis populis. *A*ldea est em̄ omnis terra et vos eritis mihi in regnū sacerdotale: et gens sancta ⁊c. *C*ui respōdit populus. *L*uncta que locutus es dñs faciemus. *I*tē hoc idem respōdit totus populus qm̄ moyses legit eis volumē legis vt patet Exo. xxiiij. *I*deo tūc moyses ad confirmationem illius desponsationis ⁊ promissionis immolauit. xij. vitulos. et effudit vnā partē

sanguinis sup altare ⁊ alterā partē sup pplm dicēs *H*ic est sanguis fedus quod pepigit vobiscū do minus super cunctis sermonibus his ⁊c. *Q*uā de notādū et significandū q̄ illud testamentū et illud fedus desponsale nō poterat cōfirmari nisi per sanguinem xp̄i sp̄si butus populi. et quibus patet q̄ sicut illud testamētū nō poterat confirmari et adpleri nisi p mortē ⁊ sanguinē xp̄i testatoris. *I*ta illa desponsalia siue desponsatio facta iter dñs ⁊ pplz nō poterat cōfirmari nec adpleri ⁊ ratificari nisi p presentā deivetur i carnē. *E*o q̄ talis desponsatio facta fuerat per verba de futuro: et per sponsum in carnem familiariter venturū et cū sp̄sa locuturū et cōueraturum. *L. G.* *E*x supra dictis patet. ⁊ prout dictuz fuit in prologo expositiois libi psalmoz q̄ vna lex et vnū testamētum dicitur discursus sacre scripture et totius ecclesie ab adam vsq̄ ad iudicū ⁊ hoc scdm̄ substantiā ⁊ etiā rōne vnus xp̄i credit. *S*ed totus iste discursus videtur principaliter in duo tēpora. s. ante aduentum xp̄i: et post aduentū eiusdē. *T*ēpus em̄ ante aduentū respectu dei dicebatur tēpus disponēdi et promittēdi: inq̄ntuz deus promittebat futurā redēptionē et glorificationē et restaurationē totū generi humano. ⁊ disponebat illū populū per illa legalia ad recipiēdū xp̄m in suo aduentū. *S*ed respectu earū rerum que gerebātur et fiebāt: dicebatur tēpus figurandi et significandi quia omnia illa fiebant et contingebāt illis in signū et figurā futurorum. *S*z respectu p̄riarcharū ⁊ p̄betarū: quib⁹ fiebāt pmissoes dicebatur tēpus desiderādū ⁊ expectādū et petēdi. qz oēs desiderabant et expectabāt et petebant xp̄m futurū redēptorem et glorificatorem tanq̄ sponsum et saluatorem. *E*t sic patet qualiter tempus añ aduentū christi fuit tempus promittēdi et disponēdi et figurandi et significandi et desiderandi et petendi et expectandi. *T*otū autem tēpus aduentus xp̄i totius discursus noui testamēti fuit tēpus adimplēdi promissa et confirmandi disposita et verificandi signa legalia et figuras: siue ea que erant figurata et significata. *E*t respectu omnium fidelū fuit et est tēpus colligēdi et recipiēdi. *Q*uia per aduentum xp̄i oēs fideles veteris test. simul nobiscuz receperunt promissioes. s. fructus omnium promissionū vt ait apostolus ad Heb. xi. *E*t nos collegimus et messum⁹ messes quas patres veteris test. seminarūt vt ait saluator Joban. iiii. *E*x quib⁹ omnibus patet qualiter xp̄s adimpleuit et verificauit oia q̄ fuerūt in veteri testamēto disposita et pmissa figurata. *E*t sic etiaz cōfirmavit te. ab initio institutū. et cōpleuit et cōfirmavit sp̄salia antiqua et ideo lex euāgelica: ⁊ totum nouum test. nil aliud est: nisi veritas et confirmatio veteris testamenti in quo tēpore omnes fideles receperūt oia que fuerunt promissa ⁊ desiderata ⁊ petita in veteri testamēto. ⁊ sicut totū illud tempus fuit tēpus desiderandi ⁊ petendi ⁊ significandi: ita istud dicitur tempus recipiēdi ⁊ faciēdi. vñ non solū xp̄s verificauit oia q̄ in lege veteri fuerūt pmissa ⁊ figurata: s. ⁊ ad huc nos verificam⁹ ⁊ implem⁹ oia illa seruādo legē euāgelicā et exercēdo eccliaistica sacra: q̄ nil aliū sunt: nisi quedā veri

tates illorū signorū legalitū. et sic fa cēdo et opan do recipim? fruct? pmissionū. **L. Q. Oia** g̃ supradicta, p̃siderās et puidēs in spū salomō fecit istū libellū in quo voluit oñdere totū igenū suū qz sub breuib? et difficilib? r̃ obscuris ṽbis d̃scripsit totū discursus ṽtriusq; testi. Et id̃ iste libellus reddidit diffi cilioz ad intelligendū eo q̃ oia q̃ scripta sunt in ṽroq; te. de xpo et ecclia. et oia q̃ d̃ cārauit in el. p̃o. voluit salomō cōplecti i b̃ libello sub tripli et metaphora. s. sub metaphora sp̃s̃i et sp̃ose et sub metaphora pastozis r̃ gregis. Et s̃ metaphora ra agricole et vinee sine horzi et id̃ istud op? s̃it vo caē ep̃it̃halamicū et bucolicū et georgicū et pp̃ b̃ reddidit diffi cillimū ad intelligendū. s. rōne stili r̃ rōne breuitatis nā i. r. cāticis cōplectit̃ totū discursum ṽtriusq; te. sub supradicta tripl̃cti m̃ etaphora. Añ i p̃rio cātico cātat totū desiderū et oēs pe titiones patrū ve. te. r̃ sic explicat tps̃ desideradi et petēdi et expectadi. Et in nouē cāticis subsequētib? cātat totū discursum ecclie ab incarnatione xpi ṽsq; ad tpa p̃stāt. et iustitia. et ēt ṽsq; ad finē mūdi: vbi erit g̃h̃alis gl̃ificatio. In q̃b? nouē cāticis cātant nouē mystera de xpo et ecclia put p̃as tebit. In q̃b? satisfacti et annit̃ d̃siderio et petitiō nib? patrū ve. te. p̃ singula. Procedendo ergo ad expositionē huius lib. seruabit̃ iste ordo. Nā p̃mo ponet̃ tert? cuiuslibet cāticū p̃ ṽsus distict? S̃ cōo ponet̃ eius expositio. Incipit̃ ergo canticū p̃mū.

Cāticus
primus.

Gsculet me osculo oris sui.

Q melioza sunt vbera tua vino.

Fragrantia bnguentis opti mis.

Oleum effusum nomen tuum.

Ideo adolescentule dilexerunt te.

Traheme post te.

Currem? in odore bnguetoz tuozū.

Introduxit me rex in cellaria sua.

Cruetabimus et letabimur in te.

Mēozes vberuz tuozū super vinum.

Recti diligunt te.

Nigra sum sed formosa filia hierlm.

Sicut tabernacula cedar.

Sicut pelles salomonis.

Polite me cōsiderare q̃ fusca sum.

Quia decolorauit me lol.

Filij m̃ris mee pugnauerūt 2tra me

Posuerūt me custodē in vineis.

Vineam meā non custodiui.

Indica mihi quez diligit aia mea.

Ubi pascas.

Ubi cubes in meridie.

Ne bagari incipiam.

Post gregem sodalium tuozum.

Si ignoras te pulchra iter mulieres

Egredere et abi post vestigia greguz tuozum

Et pascce hedos tuos iuxta taberna cula pastozum.

Equitatui meo in curribus pharaonis assimilauit te amica mea.

Pulchre sūt gene tue sicut turturis.

Collum tuum sicut monilia.

Murenulas aureas faciemus tibi.

Vermiculas argento.

Gsculet me osculo oris sui. Hoc est p̃mū canticū huius li. in quo introducitur ecclia poris testi tanq̃ sponsa: et xpus tanq̃ et? sp̃osus ad loquēdū et id̃ p̃ns canticū hz duas p̃tes p̃ncipales. nā i p̃ria ponit̃ et explicat̃ s̃ponse diu desiderata petitiō. Secūdo sp̃os̃i g̃r̃ o sa resp̃osio ibi. Si ignoras te o pulchra **L. Q.** Quantū g̃ ad p̃mū p̃ fundamēto totū hui? lib. est valde notandū q̃ indigētia et carentia alt cuius boni amissi est cā d̃siderij recuperandi ipsuz s̃z firma p̃missio est cā firme r̃ vebemētis fidei et sp̃et rei p̃missē. Et ita accidit in adā qz cū ip̃e añ lapsum fuisset creat? in illa opulētia r̃ felicitate nullā patiens idigētia: tñ cū statuit et t̃tauit de scendere ab hierlm̃ in bierico trāsgrēdiēdo diuini nū p̃ceptū tñc incidit in latrones: q̃ expoliauerūt eū oibus hōis g̃uitis et vulnerauerūt et sauciauerūt et plagis in corpe r̃ aia affecerūt r̃ semi uiuū reliq̃runt. et sic ille erat opulentus et felix et dñs illius ciuitatis: Cui ēt post lōgā vitā t̃pales erat p̃missa alia nobilitoz felicitas eterna i celest̃ p̃tia pp̃ talē igratitudinē fuit p̃uat? p̃nti et futura felicitate: et expulsi ab illa ciuitate et fetūs exul p̃ hāc vallē lachrimarū et sepatus a facie d̃i. Et sic fetūs est miser et idigēs oib? bonis nō solū sp̃ualibus s̃z ēt t̃pallib? vt p̃z Be. iij. et inde ē q̃ manet̃ istū d̃sideriū oibus hoibus recuperandū illā imōrtalitatē et totū illū felicē statū. **B. Q. S.** dicit Aug. in lib. Cur de? b̃o. q̃ deus cōpatiens mi serie et indigētē. ip̃ius ade r̃ totū posteritatis ei? p̃missit et mittere filīū suū in carnē q̃ eū ab oī mī seria et captiuitate redimeret et sibi recōcillaret et i p̃tiaz amissaz et felicitatē reduceret: et h̃ fecit de? ne adā desperaret s̃z de instātī miseria valde doleret: tñ de sui suozq; posteritatis remedio s̃a de longinquo gauderet. vñ Aug. p̃cludit dicens. Vera itaq; rōne didicim? q̃ s̃a ab adā domit̃ p̃ stolabat̃ aduent?. **L. Q.** Er q̃bus ṽbis aug. sequit̃ q̃ miseria et indigētia ip̃ius ade et totius posteritatis et? fuit cā diuie p̃missionis de xpo futuro et talis p̃missio fuit causa fidei et sp̃et r̃ d̃siderij ipsius ad e de xpo futuro. Et qua fide et sp̃e et d̃siderio adam cū tota sua posteritate fidelium

D. Jacobi de balentia

Temp expectabat et petebat xpm venturum ad redi-
 endum ipsum. **Q** Seco sequit q ecclesia xpi prio
 fuit xpo desponsata p fide in ada. **Q** pbat naz
 i a da cu tanto desiderio expectabat xpm vt inqt
 Aug. ergo ia sic habebat fidez de xpo futuro. **Q**
 spes no est sine fide et charitate effectiua: qz quod
 creditus et amam? cu desiderio expectam? et io
 est dicendum q sicut de? pmisit ipsi mittere et xpi
 su in redemptioe in ada credidit ipsuz veturu et p
 misit ipsi fide et pmisit ipsi exhibere cultu latie
 sub tali fide i xpe xpi futuri. in qua fide ada cu to
 ta sua posteritate fidelitu saluabat et sic ada put
 fuit docet a deo: docuit filios suos exhibere latia
 deo i signu fidei d xpo futuro et sic abel offerebat
 oblatione de agnis gregis et Layn de frugibus
Be. iiij. **A** **Q** Et qz latia no solu consistit i obla-
 tione r adoratioe: s i in oratioe. **Jo** legit **Be. iiij**
 q enos inceptit inuocare nome dni. i. xpm xbu in
 carnatu qb est nome dni vt pbatuz fuit psal. viij.
 Na illud nome dni quatuor lris scriptu significa-
 bat xpm xbu incarnatu: que oes ptes ve. te. inuo-
 cabat et expectabant. **It** eno cb placuit deo in il-
 la etate et dñs tulit illu **Be. iiij.** r tralla tus est in
 paradisu **Eccli. xliij.** Sed qz sine fide impossibile
 est placere deo ad **heb. xj.** ergo sequit q enos et
 enoch ia habebat fide de xpo futuro: et erat mem-
 bra eius et p dñs cotinubāt eccliam xpi et ciui-
 tate dei et sic expectabāt xpm futurū tāq spōsum
 sibi pmissum et sic piz q na latia et pfecta fuit
 deo exhibitā in prima etate in signu xpi futuri et
 per dñs sequit de ecclesia in prima etate iaz fuit
 xpo per fide despōsata qz ia expectabat eu et iam
 ei exhibebat latia seruitutem. **W** **Q** **It** sequit q
 ecclesia sponsa no solu ab abel: sed etiā iceptit ab
 ada sed postea fuit diuisa in duas ciuitates. **Itaz**
 Layn diuisus est a ciuitate dei r pstituit ciuitate
 diaboli cu suis sequibus vt ofidit Aug. p totu lib.
 xv. de ciui. d. Abel aut mansit tāq verus ciuis in
 ciuitate dei: et fuit occisus ppter verā innocētia
 suā in figura xpi. **It** abel no dr: pms ciuis ecclie
 sed pms iustus et martyr q mortu? est p iusticia
 et innocētia in figura xpi q fuit pms qui effudit
 sanguine in figura xpi r pro xpo vt pz **Abat. xxiij.**
 adam autez fuit primus ciuis et fidelis huius ci-
 uitatis: cui primo facta est pmissio de xpo futuro
 et primus qui p fessus est et expectauit xpm futu-
 rum. et qui exhibuit cultum latie: et docuit filios
 suos in quo primo ecclesia despōsata est ipsi xpo
 per fide et spem et charitate et eride tota ciuitas
 dei et cōgregatio fidelium xpm futurū credentiū
 et expectantiū fuit dicta sponsa xpi. **E** **It** est ve-
 rus. qz ista sponsa semp creuit in fide et pfectione
 per successum tps sicut continue recepit nouas p-
 missiones et nouos modos colendi deum. **Itam**
 Moē accepit nouā promissione de xpo per archā
 et signū arcus federis. Per qd preuidit mysteriuz
 incarnationis et nostre redēptionis. Et sic Moē
 construxit altare et obrulit aialia munda in signuz
 fidei christi futuri. **It** ipsi abraā facta est noua p-
 missio **Be. xv.** **Q** **It** deus dixit. Suscipe celū et nu-
 mera stellas si pores: sic erit seme tuū **It.** **Q** **It** cre-
 didit abraā de sua generatione fm canne xpm fu-

Christopolitani episcopi Expositio.

turum et verbū incarnādū. **Jo** ppter talē fidē res-
 putatū est illi ad iusticiā. **Q** in tali fide xpi futuri
 ante circūcisionē fuit iustificatus vt piz ad Rom.
 iiij. et **Gal. iij.** **It**es alia pmissio facta est eidem
 abraē **Gene. xij.** ppter obedientia et fidē. **Q** **It** vo-
 luit immolare isaac filiu suū. **Q** **It** deus sub iurem-
 rando pmisit xpm venturū: r in eo oēs gentes re-
 gñandas et bñdicendas: et appellauit locū illuz
 in quo fuit immolatus arbes pro isaac. **It** monte
 dñs videbit. **vñ** in lsa bebra. habet. **It** monte dñs
 videbit. **q. d.** in isto monte vbi imolasti istū arietē
 dñs ielus xpus videbit imolare et crucifigi in redē-
 ptione totius gñis būant. **De** quo mysterio dicit
 saluator **Jo. viij.** **Abraā** exultauit vt videret diem
 mcā vidit et gauisus est: p fidē **supple.** **L** **It**
 qbus piz q despōsatio xpi et ecclesie facta et ince-
 pra est in ada et abel. **Sed** iā fuit magis cōfirma-
 ta in abraā. **Et** sic fuit vberemē? fuit xps i abraā
 desideratus. **It** ista despōsatio et vnio xpi et ec-
 clesie iā fuit magis cōfirmata et expressa et figu-
 rata in isaac. **Be. xxvij.** qñ iaz decrepuit et cecur-
 tiens vocauit **Esau** progenitū suuz vt bñdiceret
 eum sed iacob scdo genitius natus ex cōcilio ma-
 tris simulato habitu surripuit bñdictiones: vnde
 isaac sentiens fragrantia vestimētoz ipsius iacob
 dixit da mihi osculū fili mi. **Ecce** odor filii mei si-
 cur odor agri plent: quem bñdixit dñs **It.** **It** quo
 mysterio preuidit isaac totū mysteriū vbi incar-
 nationis: et ecclesie cū xpo despōsationis et incor-
 porationis. **Preuidit** enim qualiter filius dei ver-
 bum eternū deiebat osculari būantatē et carne
 suscipe de gñe ipsius iacob et vnire eā sibi in vni-
 tate psonali. **Et** preuidit etiā in spū osculū et des-
 sponsationē ecclie cū xpo p mysticā vnionem. **Et**
 preuidit fragrantia vestimētoz būantatē tps xpi.
 i. fragrantia virtutū et scitatis et donozū et gra-
 rum: et fragrantia ecclie hicozū sacroz eua poratē
 ex meritis passionis. **Per** quā virtutē factozū ec-
 clesia ierat xpo despōsanda et vntenda. **W** **It**
 ista despōsatio incarnationis et ecclie cum xpo
 vnionis iā fuit magis pmilla et cōfirmata et si-
 gurata in iacob **Gene. xxvij.** qñ in somnijs vidit
 scalā cuius summitas tāgebāt celū: et ps ifertoz
 tangebat terrā et vidit dñm innixū scale et ange-
 los ascendentes et descendentes **It.** vbi preuidit
 iacob totū mysteriū incarnationis. i. qualr de? erat
 iungendus būantati p incarnationē in vnitae
 psonae r qualr tota ecclia era xpo vntēda et incor-
 poranda in vnitae mystica. **It** ista despōsatio
 fuit iā magis pfirmata i eodē iacob **Gene. xxxij.** qñ
 luctat? est āgeloz in forma viri nec voluit ipsuz di-
 mittere vsqz quo bñdixit eū vbi sortit? ē hic nome
 isrl. **vñ** dicit. **Q** **It** dñm facie ad facie vbi iacob
 preuidit totū mysteriū incarnationis et ecclie cum
 xpo despōsationis inquantū de? in forma būa-
 na bñdixit eū **It.** et facie ad facie ipsi locutus est
It. **It** beo despōsatio fuit magis i ipso iacob cō-
 firmata **Gene. xlj.** qñ bñdices filio suo iuda dixit.
It iuda iuda bñdixit fratres tuos **It.** et nō aufere sce-
 ptrum de iuda **It.** **It** ista despōsatio christi ec-
 clesie iā fuit magis cōfirmata et manifestata
 in plebe israhelica qñ eduxit ipsam de seruitute

*erha sup de p
 saba xpo p p
 dem in adam*

egyptiaca et fecit sp̄as ppl̄s sibi peculiarē et dedit
 ip̄i legē sp̄ale ero. xix. qm̄ moyses exprofuit populo
 dēs simones legis. Et r̄ndit oīs ppl̄s dicēs oīa q̄
 locut' ē dñs faciem'. Itē ista despōsatio xp̄i et ec-
 clie fuit tā magis manifestata et explicata i eodes
 ppl̄o ero. xxiij. qm̄ moyses p̄rogavit tocū ppl̄z et
 legē sibi totū volumē legis occidit. xij. victimas
 iuxta numerū tribuū filioꝝ isrl̄ vñ cor' ppl̄s r̄ndit
 dicēs. Oīa q̄ locut' ē dñs faciem' et erim' obediē-
 tes. et. Et tūc moyses ad p̄firmationē talis pacti
 et p̄missiōis et despōsatiōis spar̄sit vñā p̄tē san-
 guis sup̄ ppl̄z et alteraz sup̄ altare. per qd̄ myste-
 riū fuit figuratū q̄līt illa despōsatio debebat im-
 pleri et p̄firmari p̄ sanguinē xp̄i futuri: p̄ quē san-
 guinē illd̄ testm̄ erat p̄firmādū et sic p̄ tale p̄tē ill-
 le ppl̄s p̄mittebat se receptor xp̄s v̄tuz. Jō moy-
 ses effundēdo illū sanguinē sup̄ ppl̄z dixit. Idc̄ ē
 sanguis federis qd̄ pepigit vobiscū dñs sup̄ cun-
 ctis hm̄ōib' bis. Itē ista despōsatio fuit tā magis
 explicata et p̄firmata i eodē moysē et ppl̄o ero. xxx.
 iij. cū dñs de tabnaculo loq̄bat moysi facie ad fa-
 ciē: sicut solet loq̄ amīc' ad amīcū. Cui moyses di-
 xit. Dñe si iuent gr̄am corā oclis tuis mitte quem
 missur' es et. Cui dñs final' mysteriū incarnatio-
 nis p̄missit cū dicit. Postertora. i. būanitatē meaz
 videb' quā būanitatē vidit postea moyses cū hes-
 lya in mōte thabor: i trāfiguratiōe xp̄i mat. xvij.
 Itē ista despōsatio incarnatiōis xp̄i et ecclie tā fuit
 magis explicata et manifesta ip̄i moysi Deu. xvij.
 Cui de' dixit. Propbetā suscitabo de medio fra-
 trū tuoz simīlē tui r̄ponā h̄ba in ore suo loquet' q̄
 ad eos oīa q̄ dixero illi et. Er quo p̄tz q̄r xp̄s in le-
 gē p̄missus debebat eē simīlis moysi in būanitatē
 re: et debebat eē de' imo verbū dei q: de' debebat
 ponere h̄bū suū in būanitate et p̄sonal' nobis lo-
 qui et eccliaz sibi p̄ legē evangelicā mystice vnire
 et p̄sonal' et p̄ntialit' osculari. Itā legit' Ero. xx. q̄
 cū cūctus ppl̄s audiret voces et lāpades et sonitū
 buccine in dōtēq̄ fumigatē. Qui p̄teriti ac pauore
 p̄cussiteterunt procul dicētes moysi: non loquat'
 nobis domin' ne forte moriamur. Tūc autē dñs
 p̄missit mittere filium suū in carnē q̄ tāq̄ ver' sp̄o
 sus absq̄ terrore familiarit' loqueret' eis: et decla-
 raret eis legē datā dicēs. Propbetā suscitabo eis
 de medio fratrū tuoz simīlē tui ponā verba in ore
 eius loqueturq̄ ad eos quecunq̄ dixero illi. Et q̄
 verba eius que loquetur non audierit: vltor' extitā
 et. vt p̄tz Deuter. xvij. Ex quib' p̄tz q̄ illa despō-
 satio non fuit facta p̄ verba de p̄nti in p̄sentia
 spon̄si sed per verba de futuro in absentia spon̄si
 per Aboysem tāq̄ p̄ p̄curatores xp̄i futuri. Et per
 p̄ns illa despōsatio nunq̄ fuit cōfirmata nisi per
 p̄sentiaz xp̄i: qui per verba de p̄nti familiariter
 locutus est illi plebri: despōsavit sibi ip̄as decla-
 rādo legem et propbetas. Item sequitur sc̄do q̄ si
 mul cum lege data fuit p̄missus xp̄s interpres et
 declarator legis in mōte sinay. Itē sequitur tertio
 q̄ sub eadē pena q̄ se obligavit tor' ille ppl̄s ad
 obseruādā legē dei datā in monte sinay: sub eadē
 pena se obligavit ad audiēdū et sequendū ch̄ristū
 in suo aduentu tanq̄ verum interpretē et declara-
 tores legis et p̄betaz p̄ hoc qd̄ ait. Qui h̄ba q̄ lo-

quet audire noluerit vltor' extitā et. Qui sil' euz lege
 fuit p̄missus xp̄s deus incarnatus interpres et de-
 clarator legis. Sed p̄ posset aliq̄s instare dicens:
 q̄ p̄missio hui' p̄betate nō facta est in mōte sinay
 sil' cū datōe legis: sed in cāp̄etribus Moab euz
 Aboyses resumeret legē vt p̄tz Deu. xvij. ad hoc
 r̄ndet q̄ si bñ et disticte volum' attēdere h̄ba moy-
 si Deu. xvij. videbim' manifeste qual' deus p̄mi-
 sic illū p̄betā in mōte oreb sil' euz datōne legis
 vñ ait moyses ad ppl̄m. p̄betā de gēte tua et de
 fr̄ibus tuis sicut me suscitabit tibi dñs ip̄m adtes
 vt petisti a dño deo tuo in mōte oreb. qm̄ cōcio cō-
 gregata est. atq̄ dixisti vitra nō audiam vocē dñi
 mei et ignem hunc maxinus amplius nō videbo
 ne moriar et tūc ait dñs mibi Bñ oīa sunt locut'
 p̄betā suscitabo eis de medio fratrū suoz simi-
 lē tui et. Ex q̄bus p̄tz q̄ ista p̄missio de xp̄o futu-
 ro facta est in mōte oreb sil' cū datōne legis: qz
 moyses omiserit scribere vllā p̄missiones Ero.
 ij. in supplendo explicat ipsam deu. xvij. vbi re-
 petuntur ea que ibi dicta sunt et supplent' ea que
 ibi fuerūt omīssa. Et quo patet q̄ in datōe legis
 facta fuit despōsatio dei cum illa plebe in p̄so-
 na omnium successorum et per p̄ns illa despōsa-
 tio facta fuit p̄ verba de futuro in absentia spon-
 si et ideo nō poterat cōfirmari nisi per eius p̄sen-
 tiā et per incarnatiōem spon̄si q̄ ore ad os erat po-
 pulo familiarit' locutus: et legē et p̄betas decla-
 ratur' et spōsalia cōfirmaturus et cōpletur' vñ si-
 cut p̄ mortē et sanguinē erat testm̄ p̄firmatur' ita
 per p̄sentia erat spōsalia cōpleturus. Et hoc est
 osculū p̄sentie spon̄si qd̄ petit spon̄sa dīcēs oscu-
 let' me osculo oris sui et. Itē qz nō solū illa plebs
 israelitica hm̄ carnem erat xp̄m susceptrā et sibi
 despōsanda in aduentu suo: sed etiā plebs genti-
 tilis. Ideo despōsatio xp̄i et ecclie nō solū man-
 festa et facta in populo israelitico carnal': sed et
 in populo gentili. nam melchisedech rex Salem
 q̄ erat de populo gentili tanq̄ sacerdos dei altiss'
 simi in fide xp̄i futuri obtulit panē et vinū deo p̄
 abraam in toto corpore mystico vt p̄tz Ben. xiiij.
 Itē Job nō de genere Jacob: sed de Esau expecta-
 uit xp̄m in carne v̄turum cum dixit. Credo q̄ redē
 ptor' meus viuūt et in carne mea videbo deū salua-
 torē meū et. Job. xix. Itē multi de p̄plo gētili exte-
 rūt de egypto et iūcti sūt cū filiis isrl̄ et ceperūt legē
 sil' cum eis. Item Ruth moabitā de populo genti-
 li extitit de terra et cognatione sua et iuncta est po-
 pulo israelitico dicens. Populus tuus populus
 meus et. Et sic in persona et figura totius popu-
 li gentilis ad fidem xp̄i venturi fuit xp̄o despōsa-
 ta. Itē ista despōsatio iam fuit magis explicata et
 manifestata in dō cui facta ē de xp̄o multipliciter
 re p̄missio vt p̄tz. ij. Re. vij. et. j. Paral. j. et p̄ totū li-
 brū psalmoz. Itē ista despōsatio incarnatiōis et
 xp̄i et ecclie tā fuit magis explicata in Esa. et Idc̄.
 et ceteris p̄betis q̄bus facta fuit reuelatio ma-
 rie in dantele cui nō solū mysteriū incarnatiōis et
 passiōis xp̄i fuit reuelatū: sed etiā locus et tps vt
 p̄tz dan. ix. Alitio autē de p̄p̄quo ista despōsatio
 facta fuit et manifesta ipsi za barte cui dñm̄ est
 ab angelo: exaudita est orō tua. Luc. j. Itē fuit fa-

Præfatio

cta et reuelata ipſi ſymeon tñ ſum acceperat a ſpſctō nō viſurū ſe mortē niſi prius videret xpm dñi. Lu. ij. Sed p̄ ceteris clar⁹ fuit reuelata talis deſpōſatio ipſi virgini marie p̄ mltas epyphāſas et reuelatiōes añ diē incarnatiōis: ſz ignoraret p̄ ſonā de qua eēt fili⁹ dei carnē aſſumptur⁹. qz ſolū hoc didicit h̄go Alaria experimētāl qñ gabriel angel⁹ fuit ad eā miſſus dicēs. Ave maria gr̄a plena ꝛc. Luc. j. Qñ ſz āte nō ignoraret futurū myſte riū incarnatiōis: tñ ignorabat modū et p̄ ſonā: p̄ ut ipſa fides angelo dixit. Quō fiet iſtud ꝛc.

Et toto ſupradictō diſcurſu ſequit̄ priō q̄ tota ecclia fidelitū ab adā vſqz ad virgine mātā incliſiue fuit deſpōſata xpo futuro p̄ fides. Scōdo ſequit̄ q̄ talis deſpōſatio nō fuit facta p̄ verba de pñti: ſz p̄ h̄ba de futuro: qz ſicut xps nōdū erat incarnat⁹ nec pmiſſus de pñti ſz de futuro. Ita pmittebant ipz recipere i ſuo aduētū: vñ ſz fides xpi eſſet eis habitual⁹ ⁊ actual⁹ pñs: tñ ei⁹ obiectū erat futuruz: tō ſub tali fide i ſpe iuſtificabāt ⁊ ſaluabantur. Tertio ſequit̄ q̄ tal deſpōſatio nō fuit facta ill pñt b⁹ ⁊ fidelit⁹ pſonalit⁹ p̄ modū pſone pñtis: ſz p̄ curatorē ⁊ p̄ modū pſone abſentis. Sicut mlte mulieres qñqz deſpōſant alcui vtro abſenti p̄ cura torē: q̄ dē deſpōſatio cōfirmat poſtea p̄ pñtiam ſpōſi: qñ ipſa pſonalit⁹ ⁊ pñtialit⁹ videt ſpōſū: xpo ſola lit̄ recipit eū ⁊ oſculat̄ ab eo. Ita q̄ ſi i mō factū ē in illa deſpōſatiōe ecclie ve. te. nā null⁹ eoz poſtuit eſſentialit̄ videt̄ nec locut⁹ eſt cū deo niſi p̄ ſub ſtātā mediā ⁊ p̄ āgelū replētārē deū: vt ait Aug. ſup Gen. A. Q̄ Et ſi q̄ moyses loq̄bat̄ deo facie ad facie. Exo. xxxij. dicēdus q̄ tibi nō ſumit̄ facies p̄ diuina eēntia: qz tal viſio facial̄ fuit negata ipſi moyſi vt p̄t̄ ſibi dē: ſz ſumit̄ tibi facies equiuoce p̄ āgelū p̄ quē de⁹ loquebat̄: ⁊ in quo de⁹ tanq̄ in facie ⁊ p̄ facie repñtabat̄ ⁊ noſcebat̄: vt ait Aug. ij. de trinitate. c. xvij. nā de⁹ p̄ āgelos loquebatur ⁊ dedit legē moyſi vt ait ap̄ls ad Heb. j. ⁊ bñs Stephanus Act. vi. Quō aut̄ intelligit̄ qm̄ moyses vidit̄ deū facie ad facie: iā declaratū eſt in p̄logo libri p̄ſalmoz tractatu. ij. Nūc aut̄ ſufficit ſcire q̄ fideles ve. te. nō viderūt xps niſi p̄ fidē ⁊ p̄ figuras et p̄ pmiſſiōes ⁊ reuelatiōes. ⁊ tanq̄ v̄turo pmiſerūt̄ fidē ipſi. ⁊ in ei⁹ futuro aduētū pmiſerūt̄ ipz recipere: ⁊ ſic tanq̄ futurū pmittebat̄ ipz recipere. Et ſic iā exhibebāt̄ ipſi latriā futurē p̄ figuras ſacriſicior⁹ ⁊ ſic p̄t̄ q̄ illa deſpōſatio erat p̄ modū verbor⁹ de futuro ⁊ p̄ modū p̄curatoris: qz mediātib⁹ āgel⁹ ⁊ p̄ modū pſone abſentis. Tertio ſequit̄ q̄ q̄ to magis tardabat venire xps: tātō magis creſcebat deſideriū illi⁹ ſpōſe vidēdi pſonalit⁹ ⁊ pñtialit⁹ ſpōſum ſuū xps: ſic vebemēt⁹ deſiderabat a ceſſera ri aduētū ſpōſi: vt eā repararet et liberaret de mātib⁹ inſimicior⁹: eā ſanaret: ⁊ nobilit⁹ veſtib⁹ diuerſaz gr̄az ornaret et decoraret: ⁊ ſacris amplexib⁹ ei⁹ fruere: ⁊ oſculis eius cōſolare. Hoc q̄ deſideriū hu⁹ ſpōſe et bas petitiōes explicat et cāſtat ſpōſa in hac prima pte hu⁹: primi cāticī Salomōis in pſona oim fidelitū ve. te. cū dicit̄ Oſculetur me oſculo oris ſui. In quo cāticō ſeptē petit̄ iſta ſpōſa ab ipſo ſponſo. Nā p̄mo petit̄ pñtia litter ⁊ pſonalit⁹ p̄ incarnationē oſculari. Scōdo

petit̄ trahi a ſpōſo p̄ pſonalē p̄dicatiōem vite ſcificatiōis. Tertio petit̄ i balamū ſpōſi iſroduci. Quarto plebs gētilitatib⁹ cū plebe iſraelitica i aduētū ſpōſi ſociari. Quinto petit̄ a n̄gredie idola trie deſalbari. Sexto petit̄ paſci pabulo ſac̄oꝝ ⁊ fides articuloꝝ. Septio petit̄ ſub vmbra ſpōſi deſcendere p̄ tegit̄ ſcōda tibi. Trabe me poſt tertia tibi. Introduxit me rex i cellaria ſua quarta ⁊ quita tibi. Intra ſus ſz formoſa ſexta ⁊ ſeptia tibi. Indica mihi quē diligit̄ aia mea. Et Quarta q̄ ad p̄mū eſt aduertēdū q̄ oſculū dicit̄ quādā vntōnē: ſz qz xps q̄drupl̄ erat nobis vntēd⁹. ſ. p̄ incarnationē p̄ uerſationē ⁊ familiarē doctrinā: ⁊ myſticā incorporationē: ⁊ perſificationē: put̄ pmiſſus erat in ve. te. It̄ ſpōſa h̄ q̄druplex oſculū petit̄ a xpo ſpōſo. Et q̄drupl̄icit oſculo petit̄ oſculari. ſ. oſculo incarnationis. Scōdo oſculo euāgelice doctrine ⁊ familiaris uerſatiōis. Tertio oſculo myſtice incorporationis ⁊ redēptiōis. Quarto oſculo gl̄ificationis. Qz q̄ vt ſupra dictus ē iſta ſpōſa p̄ mltas repromiſſiōes fuerat xpo p̄ p̄curatores ⁊ h̄ba de futuro in ve. te. deſpōſata p̄ lōgā morā ⁊ diſcurſuz t̄pſis ſpōſuz ſuū xpm expectauerat. It̄ ſz fracta lōgā morā deſiderās pñtiaz ſpōſi petit̄ ab eo pñtialit⁹ pſonalit⁹ oſculari: ⁊ poſita i tali p̄t̄p̄tatiōe dicit̄ intra ſe. Atinā ſpōſus me⁹ xps oſculet̄ me oſculo oris ſui p̄ h̄ba de pñti: ⁊ pſonalit̄ ⁊ pñtialit̄ p̄ ſeipz: ⁊ nō p̄curatores: ſed loq̄t̄ ipe mihi p̄ ſe: nō p̄ moy. ⁊ p̄ p̄ſiar̄ chas: ⁊ p̄ p̄betas nec p̄ angelos ſicut lo cutus ē in toto ve. te. Sz veniat ipe pſonalit⁹ in carnez: oſculetur me priō illo oſculo incarnationis: ⁊ accipiat carnē de mea gñat̄iōe: ſicut pmiſit̄ in principio ipſi Ade qñ eſecit̄ ipz de paradifo ⁊ ſicut pmiſit̄ Moſe p̄ ſignū arc⁹ federis. Gen. ij. ⁊ ſicut pmiſit̄ Ab̄ae Gen. xv. ⁊ xvij. dicēs In ſemine tuo bñdicent̄ oēs gētes. It̄ oſculet̄ me illo oſculo incarnationis qd̄ petiuit̄ Iſaac in perſona Jacob qñ dixit̄. Da mihi oſculū fili mi. Gene. xxxij. It̄ ſicut pmiſit̄ ipſi Jacob Gene. xxxij. p̄ viſio nē ſcale: Gene. xxxij. quādo luctatus eſt cū angelo. It̄ oſculet̄ me illo oſculo incarnationis qd̄ promiſit̄ ipſi dauid. ij. Reg. vij. dicēs. Suscita bo ſemē tuū poſt te egrediet̄ de vtero tuo. Et ſtabiliam regnum eius in eternū: ⁊ ille erit mihi in filius ⁊ ego ero illi in patrē. It̄ p̄ſal. lxxvij. Semel turauit dauid: et nō mēt̄iar̄: ſemē eius in eternū manebit̄. It̄ p̄ſal. cxxj. De fructu vētris tui ponā ſup ſedē tuaz ⁊ c. it̄ Eza. vij. Ecce virgo cōcipiet ⁊ pariet̄ filiū ⁊ vocabit̄ nomē ei⁹ emanuel ꝛc. It̄ Mt̄ere. xxxi. Ad agnum faciet̄ dñs ſup terrā: ſemina circūdabit̄ v̄ſrū. It̄ ſa cha. ij. Ego ipe veniā ⁊ habitabo in medio veſtri ꝛc. It̄ ſpōſus meus nō ſolus oſculet̄ me oſculo incarnationis: ſz etiā oſculo familiaris p̄dicatiōis ⁊ legis euāgelice dicit̄iōis: ſicut de⁹ pmiſit̄ Ad̄ moyſi. Deut. xvij. dicēs p̄phetā ſuscita bo de medio fratruū ſimilē tui in humanitate: ⁊ ponā verba mea in ore eius loqueturqz ad eos omnia que dixero illi. Item oſculetur me illo oſculo doctrine euāgelice: de quo dixit̄ Eſate ſcōdo. Venite aſcendamus ad montē dom̄ni: et ad domū dei. iacob: ⁊ docebit̄ nos vias ſuas: et ambulabim⁹ in ſemitis ſuis: qz de ſyon exiit̄ lex: ⁊ verbum dñi de b̄nſalē. Item Eſa. lij. p̄pter hoc ſciet̄ populus me⁹ nomē

meū in die illa: qz ego q loq̄bar ecce affuz ꝛc. quia oculo ad oculū me videbunt ꝛc. Itē dicit. xxxi. Da bo legē meā in cordibꝫ hoim ꝛi visceribꝫ eoz scribā eā ꝛc. Itē nō solū osculetꝫ me in carnatione et euāgelice doctrine: sed et osculo redēptōis faciendo me p̄cipē sue passiōis sicut p̄misit ip̄s abrahā in sacrificio ip̄sꝫ Isaac: qñ dixit in mōre b̄ dñs videbif̄ inolari p̄ oibꝫ successiue Ge. xxiij. et sic p̄tꝫ per totū discursum libri psal. ꝛ Esa. liij. Propter scelus ppl̄i mei ꝫcussit eū ꝛc. Itē hoc idē p̄tꝫ p̄ totū discursum legis et ꝫp̄beta rā. Itē nō solū osculetꝫ me osculo incarnationis et doctrine et redēptionis: sed et osculo gl̄ificatiōis et sue finitiōis sicut p̄misit ip̄s d̄s psal. xc. Protegā eū ꝛ gl̄ificabo eū Itē psal. lxxxiij. Bū q̄ habitāt in domo tua dñe. Et sic p̄tꝫ q̄r ista sponsa isto q̄dupl̄i/ ci osculo petit a sp̄so suo x̄po osculari in suo aduētū. s. osculo incarnationis: et euāgelice p̄dicationis: et redēptionis ꝛ gl̄ificatiōis. **B** Et nota q̄ nō solū x̄ps oscularus est sp̄sam suā eccl̄iaz isto q̄dupl̄i/ ci osculo sed et d̄s ꝫ alr ꝛ alr. Nā x̄ps filius dei osculatꝫ est naturā būanā ꝫsonalr ꝫ incarnatione: qz sola persona filij fuit incarnata ad quā illa vnto ꝫsonalis fuit terminata: sed p̄ in̄m osculatus est būanā naturā inquantū ip̄e vnitūe x̄bū suū illi būantati: qz tota trinitas opata est illā būndictā incarnationē. Et sic illud x̄bū eternū d̄: osculū oris ꝫris: qz ē eterna sapia q̄ ex ore alt̄i simi. p̄d̄it ꝛ sic p̄tꝫ ꝫ illud verbū et osculū oris fuit osculatus est būanā naturā. Et ꝫ illudmet x̄bū ꝛ osculū p̄ nobis locutus est: et dedit legē euāgelicā: et redemit ꝛ gl̄ificauit nos: et sibi nos recōciliauit. Et ip̄e x̄ps d̄: osculū ꝫris et osculū inter nos et ꝫrem: qz nos ꝫgrāz et adoptionē ꝫris recōciliauit. et reuinit. Hoc q̄ osculo oris ꝫris. s. d̄bo eterno ista ꝫsona: petit osculari. Itē petit osculari ꝫ būanitate x̄pi per quā nobis fuit vnitus: et per quā nobis p̄dicauit: et ꝫ quā nos redemit x̄ps: et ꝫris recōciliauit: et vltimo nos gl̄ificauit. Itē ꝫ ꝫ d̄s lector: ꝫtēpl̄e h̄ q̄duplex osculū: quo tā ꝫ ꝫ filius lz nō eodē mō osculatus est osculāz suā. Referendo q̄ ad ip̄e est filius sensus. vntinā ꝫ osculetꝫ me osculo oris fuit. s. mittendo x̄bū qd̄ ꝫcedit de ore suo et de tota suba sua: qd̄ verbū sumat carnē in vnitate suppositi de mea ḡnatione et natura. Per quā fillū me doceat et mibi loq̄tur et me sibi recōcillet et gl̄ificet. Referēdo autē ad fillū sensꝫ ē iste. vntinā fillꝫ dei sp̄sus meus veniat in carnē ꝛ osculetꝫ me osculo. s. doctrina euāgelica oris fuit ꝫ ꝫsonalr in būanitate loquatꝫ mibi et me recōciliat sibi et patri per mortē et passiōez: et gl̄ificet me ꝫ resurrectionē. Quatuor ergo petit sp̄sa per tale osculū. s. vniri deo ꝫ incarnationē et doceri ꝫ ꝫsonalē p̄dicationē: et recōciliari ꝫ mortē ꝫ passiōē: et gl̄ificari ꝫ resurrectionē. Qu: istis quatuor: modis deꝫ osculatꝫ est nos et vnuit nos sibi. Et idē x̄ps inquantū assumpsit carnē ex būana natura et ex ista ḡnatione vocat eā m̄rem sed inquantū docuit eā: vocat fillā: lz inquantū redemit eam et vnuit eam sibi ꝫ fidē in vnitate misticam vocat eā sp̄saz: et etiā inquantū vnuit eā ꝫ gl̄iaz. Ista ergo sponsa dicit vntinā osculetꝫ me sponsus

meus x̄pus mibi ꝫmissus osculo oris fuit: eo mō quo dictū est: **Q**uem de sp̄sa puera ad sponsum alloquitꝫ en̄ apostrophādo dicens. **A**dellora sunt vbera tua vino. q. d. ideo desidero osculari osculo oris tui o x̄pe sp̄se qz meliora sūt vbera tua vino. **B** **A**d cuius intellectu est notandū: qz cū totus iste liber sit metaphorice et pabolice sicut Salomō vsurpat vocabula rerū ꝫpaliū trāserendo ad sp̄ualia: ita etiā trāsfert ꝫres ferus feminini ad masculinū per quādā similitudinē. Et sic vbera q̄ ꝫtinent ad mulieres attribuit x̄po per quādā similitudinē: nā sicut mulier nutrit filij dupl̄i/ ci vberē ꝫ lacte materno: ita x̄ps nutrit eccl̄iā dupl̄i/ ci vberē et lacte. s. lacte doctrine articulo: et lacte gr̄e sacro: et eccl̄iasticorū. Sed qz ista duo vbera: hoc dupl̄i/ ci lacte nō solū nutrit et reficitꝫ sp̄ualiter sponsam: et oēs fideles lz etiā inebriat eā in amore sponsi et delectant in odore virtutū. Itē cōparat ea vino. Itē dicit. **O** sponse idē peto. osculari ꝫsonaliter et sp̄ualiter osculo oris tui: qz vbera tua emittētia lac doctrine fidei articuloꝝ et gr̄e sacrorū meliora sunt oī vino. qz magis inebriant fideles in amore tui ꝫ vinū materiale inebriat boies qz trāsfōmāt fideles amantes in deū amatū et desideratū: se et mundū oblitiscētes qz aīa magis vbi amat: ꝫ vbi animat: et ifōrmat. Itē vbera tua meliora et fortiora sunt ad inebriandū: ꝫ vinū materiale. Et nō solū ista duo vbera tua sunt meliora vino ad inebriandū in amore tuo sed etiā sunt magis fragātia et fragatiora vnguetis optimis: eo qz docent oēm virtutē: et ꝫhibēt oē vitij: et extingvū oē ꝫctm̄. Quibꝫ virtutū fideles redolent iter oēs nationes ꝫ ꝫpos et magis ꝫ vnguetā aromatica materialia. Et sic vbera tua nutriūt ꝫ inebriat et redolēt et delectāt. Et nomē tuū est ꝫctiosissimū et odoriferū sicut oleū aromaticū essusum ꝛc. **A** **A**d cuius intellectu est notandū: qz et myrrha et cinamomo ꝫ nardo et balsamo et ceteris aromaticis fit ꝫficet quoddā oleū aromaticū longe ꝫctiosissimū. Est em̄ ꝫrio valde odoriferū ꝫ delectabile ex cōpōsitiōe oīm istorū aromaticū: ē valde penetratiū rōne balsami et valde attractiūum rōne nardi et ab oī corruptiōe ꝫseruatiū et etiā curatiūum rōne myrrhe: qd̄ qdem oleū quanto magis diffundit: tanto magis opaficit penetrat et trahit et delectat. Ita qz ꝫprie illa ꝫsona x̄pi cōfecta ex tribꝫ aromaticis. s. ex d̄bo diuine et aīa rōnali ꝫ carne: qd̄ qd̄ ꝫsona x̄pi est nomē dei significatū ꝫ illas quatuor literas ve. re. put dictū fuit psal. viij. Et significatū ꝫ istud nomē Iesus noui testamētī illud ꝫfecto nomē dei. s. x̄bū incarnatū et būanatū diffusum ꝫ totū mūdū fuit penetratiū ꝫ ꝫseruatiū ꝫ sanatiū ꝫ doctiferū sicut oleū aromaticū essusum sup capita regū et sacerdotū. **B** **Q**uā ꝫrio illud nomē ꝫseruatiū ḡnē m̄fēz suā ab oī culpa tā originali ꝫ ventali ꝫ actuali lz oēs altos fideles sanauit ꝫ curauit ab originali lz quodā ꝫseruauit: ab actuali sed oēs altos sanauit ꝫ curauit ab originali et ventali et actuali. Et sic illud nomē fuit ꝫseruatiū et curatiū. Fuit etiā penetratiū qz totū mūdū penetravit et fuit attractiū qz oīa traxit ad se ꝫpluz: et totū ꝫplm̄ gen-

In canticū canticorū

diabol' tāq̄ metrū r cā p̄ sua sua oīm maloz. Ita ergo etiā p̄ter p̄ oppositū dē p̄r constituit filiū suū xpm̄ deū r boiem vt esset metrū r mēsurā r cā effectiua oīs bōz gr̄e r gl̄ie r oīs meritoz r p̄mto rū r oīs x̄tutū r actiū meritozoz. In quē x̄ps oēs boies hēret insp̄cet tāq̄ in exēplar r speculū oīs x̄tutū: tāq̄ ducē r dīrectorē in viā x̄tutū. Quem oēs iusti debebāt seq̄ quocūq̄ iret r sic x̄ps iquātū metrū r mēsurā oīs bonoz gr̄e r gl̄ie debebat dare oib' gr̄am r gl̄iaz psal. lxxxiij. gr̄am r gl̄iaz dabit dñs r iquātū dur debebat oēs ducere r vocār. Sz in quātū exēplar oēs debebāt ipm̄ sequi p̄ imita/ tionē in odorē vnguētū suoz. i. sequēdo et' san/ ctitatē r doctrinā r gr̄am factoz: r sic expectabāt x̄ps vt eēt collator oīs bonoz r dur r tractor oīuz fidelitū. Et normā r regula r actiū būanoz post q̄ tota humana natura fuerat corrupta in Adā. Et sicut oēs boies antea sequebātur fetozē corru p̄tios quē serpens antiquus insufflauerat in Adā Ita postea x̄ps traheret oēs ad se vt sequerentur odorē sue integritatis r sanctitatis r doctrine et vitatis: r ideo dicit sp̄s: o sp̄s veni r osculare me osculo oīs tui ventēdo in carnē. Et quia vbe/ rā tua sunt melioz vino r fragrantia optimis vnguētis sanctitatis: q̄ nomē tuū est diffusus p̄ mū dū sicut oleus odoriferus. Et nomē tuū est odoriferū sicut oleū aromaticum effusum. r ideo adoles/ centule. i. plebs gētīlū dilexerūt te recipēdo fidē adō:ādo tuā potētā in miraculis: tuā sapientā in doctrinā r tuam sanctitatē in vita r būlitate r mīa. **I**ō trabe me post te r oēs currem' in odorez vnguētū tuoz. i. gr̄e sacramētū r fidei articulo rū r donoz sp̄s sancti r oīm altarū virtutū r bonoz. Itē est aduertēdū q̄ sicut adam rapies cibū p̄hibitū ex arboze totum genus humanum traxit ad p̄ccm̄ suū: ita pariter x̄ps ascendens in arbozē crucis omnia traxit ad seipm̄ Joban. iij. **I**ō dicit sp̄s. trabe me post te r c. **¶** Ad maiorē intelli gētā huius particule est notandū q̄ decē vnguē/ ta aromatica et odorifera effudit x̄ps in suo aduē/ uit quibus reparauit totū gen' humanū: et sana/ uit omnes infirmitates n̄sas: et restaurauit totaz ruinā et defectus n̄sos. Ad quoz vnguētū odorē cucurrerūt et currunt oēs fideles cuiusq̄ sexus et etatis r cōditōis et sequunt' agnū quocūq̄ ierit. **¶** Tñ p̄io effudit vnguētū fidei. Ad cuius odorem currebāt oēs fideles vt. testa. et currūt oēs xp̄iani. Sōm vnguētū fuit doctrine p̄ceptoz et p̄siloziū euāgelicorū. Ad cuius odorē currebāt oēs apli et discipuli et turbe sequētes x̄pm̄. vt p̄z Ad. r. iij. et p̄ totū discursum euāgelicū. Tertio effudit vnguētū sanctitatis et oīm x̄tutum in exemplū oīuz iustoz ad cuius odorē currūt oēs aie iuste r deuote et omnes status et conditōes boīum puta pue ri inuap̄reoz puelle iuuenes et virgines et senes r cōtinētes et vidue imitantes et' scititatē. Quarto effudit vnguētū stupēdozū miraculozum sanādo egros et demōiacos et suscitādo mortuos r c. Ad cui' odorē currebat mltitudo magna lāguētū: qz virtus de illo exibat. Et quia videbant signa que faciebat sup̄ bis q̄ infirmabant **I**o. vi. Quinto effudit vnguētū mortis et passiōis et patientiē in

Positio.

So. viij.

luis laborib' et p̄secutionib'. Ad cui' odorē cur/ rūt oēs pctōres vt sanentur: oēs miseri vt p̄solent in suis tribulatiōib': vt patebit i sexto cāntico. Et currebāt oēs martyres et currūt oēs afflicti. Sexto effudit vnguētū septē sacroz in remediū oīum sp̄aliū infirmitatū. Ad cui' odorē currūt oēs fi/ deles cuiuscūq̄ sex' r p̄ditōis. Septio effudit vnguētū septē donoz sp̄s sancti i die p̄teco. sup̄ apo/ stolos. vii. receperūt oia dona gr̄az r ḡna lingua/ rum et intelligentiaz sacre scripture r c. Ad cuius odorē currūt oēs doctores et vtr' oēs xp̄iani. Octa uo effudit vnguētū virtutis noīs iesu. qd̄ est nomen oīporētē et sapie et misericordie et salutis p̄ qd̄ apli demones eflugabāt et mira signa faciebāt r tandē oia idola delerāt et totū orbē fidei et iugo xp̄i subiecerūt. Ad cuius odorem currim' oēs idif ferēter. Nonō p̄tinue x̄ps effudit vnguētū bonarū internaz inspirationū et gr̄e actualis ad auxiliā dū et roborādū liberū arbitriū et mouēdā volū tā ad bñ agēdū et malū vitādū et ad iplēda diuina p̄cepta. Ad cui' odorē currūt tota būana natura i adāyitiata et infirmaia. vt in fine patebit. Decio effudit x̄ps vnguētū gl̄ificatiōis: vltie p̄fectōis p̄ suā reurrectionē gl̄iosaz q̄ tā coicauit q̄busdā sc̄tis q̄ cū eo resurrexūt ad gloriā. et cōcauit vtr' ḡni matri sue: et communicabit oibus iustis in fē ne mundi p̄ qd̄ vnguētū sanabimur ab oib' defec/ tibus et in firmitibus cor: poralib' et bñicabi mur in corpore et aia et recipiem' vltimā p̄fectio nē. Et q̄bus oibus p̄z q̄ x̄ps est metrū r mētura et principiū et fons oīm gratiaz et bonoz et p̄s/ ctionū. Hoc ergo p̄uidens in spū sp̄s erat veteris testamēti: qz p̄uidebat qualiter x̄ps erat effusu/ rus sup̄ dicta decē vnguēta in reparatiōe totū būane nature lapsē. **I**ō cupies trahi r currere p' ista vnguēta dicit Trabe me post te curremus in odorē vnguētū tuoz. **A** **I** Itē est aduertēdū q̄ sicut deus existēs in archa linea test. vete. trabe bat totū illū populū p̄ desertū et totus ille popu lus sequebat' archā in odorē thymiamatis et aliozū vnguētū: ita pariter x̄ps figurat' p̄ illam archā deus existens in carne et in archa humani/ tatis trabebat p̄p̄los in odorē sue p̄dicationis et sanctitatis et miraculozū. Hoc ergo p̄uidēs in il/ la sp̄sa in spū dicit. Trabe me o rpe post te. sicut illa archa trabebat illū populū. Et curremus in odorē vnguētū sicut populus isrl' currebat post illā archā r tabernaculū odoriferū. **¶** Deinde ēr subdit tertio. Introduxit me rex i cellaria tua r c. P̄tīt sp̄sa introduci in tbalamū secretozū sp̄s fuit x̄pi vt ibi doceat eā. p̄funda secreta mysteria q̄ latent sub tbalamo r velo sacre scripture: qz x̄pm̄ sp̄sam in tbalamū et cellaria sua irōducere n̄ aliud est nisi fidelibus suis sacre scripture secreta reuelare. Et sic est dicendū qz x̄ps introdu. it apo/ stolos et doctores. i. Aug. r Hiero. r Amb. in cella/ ria et apothecas secretorū aromatum sacre scri/ pture reuelādo eis altissima mysteria. Litera autē beataca bz. Introducat me rex in domos secre/ tas suas. Et sic litera est magis clara: qz ista p̄tē tio est optatiua: s̄ frequēter trāllatio. lxx. ponit p̄ teritū p̄ futuro r pro optatiuo propter certitudi

gentilis quae fuit spore functa populo israelitico fuit Raab: quae recepit et saluauit expoliatores: quae sola cum domo sua fuit liberata et reseruata in vastatione hierico ut patet Josue. vi. quae quidem Raab postea fuit facta in vxore ipsi salomoni principi tribus iuda ex qua genuit booz. Et patet quod liter et ipsa raab fuit figura pro populo gentilibus ad fidem venturi. Sed multo clarius fuit figura beati patris ruth moabita. Unde legitur ruth in primo capitulo. Quod orta fame in terra iuda: quidam vir appellatus helimelech compulsum inedia profectus est in terram moab cum noemi vxore sua et duobus filiis. scilicet Adalaon et chelion. Et factum est cum moreretur helimelech in terra moab: mansit noemi orbata viro vidua cum duobus filiis quae ceperunt singulas vxores de populo moabitarum: quae post decem annos ambo mortui sunt. Tunc autem noemi videns se orbata viro et abobus filiis decreuit redire in bethleem patriam suam. Ruth autem vna ex nuribus suis vehemens affectu statuit non dimittere socrum suam: immo venit cum ea in bethleem iude. vbi cum noemi diceret tibi ut reuertereris ad populum suum et ad deos suos: ipsa respondit dicens. Populus tuus populus meus: et deus tuus deus meus. Et quocumque perrexeris ibo. Et vbi morata fueris ego pariter morabor. Et sic tandem ruth moabita venit cum noemi in bethleem viuens cum ea secundum legem moysi in magna humilitate et paupertate. Tunc autem accidit quod tempore messis ruth abiit ad agrum ipsius booz versus effrath: et sequebatur messores colligendo spicas cadentes de manibus messorum pro vita sustentanda. Videns autem booz bonestatem et humilitatem mulieris precepit ipsi ne abiret ad alium agrum sed colligeret spicas in agro suo. Et voluit ut comederet et biberet simul cum messoribus ancillis suis. Quae cum fuit satiata reuera est ad noemi socrum suam. et narrauit ipsi omnia beneficia quae booz fecerat erga eam. Tunc vero noemi narrauit sibi quod liter iste booz erat consanguineus viri sui Abimelech. Et sic precepit ipsi ut rediret iterum ad agrum eius ad colligendas spicas. Et cum booz dormiret de nocte in area et accederet ad pedes eius: et cooperiret se pallio eius et faceret omnia quae sibi booz diceret. Tunc autem Ruth fecisset omnia iuxta consilium noemi surgens booz a somno et reperiens Ruth ad pedes suos quae iuxta quae esset: illa autem respondit dicens. Ego sum ruth ancilla tua. Et pande pallium tuum super ancillam tuam: quod propinquus es. Tunc inquit ille benedicta es tu a domino filia: quia prioris misericordiam posteriore superasti et non es secuta inuenies paupes siue diuites: et tunc booz facto discursu propinquitatis ipsius helimelech socii ipsius ruth: accepit eam in vxorem. Ex qua genuit Obed: qui genuit Jesse: qui genuit David patrem salomonis. Et sic patet quod liter ista ruth moabita de populo gentilibus cum magno affectu functa fuit populo dei. Et quae cupiebat esse ancilla facta est vxor et domina in domo ipsius booz: ex qua christus descendit secundum carnem: per quod mysterium preuidit salomon in spiritu totum mysterium ouersionis totius populi gentilibus ad fidem christi: eo quod salomon erat pronepos huius ruth: et ideo frequenter commemorabatur beati patris mysterium. An per hoc quod ruth cum tanta humilitate et instantia adhibuit ipsi noemi et secuta est eam dicens. Quocumque perrexeris ibo: et vbi cumque morata

ta fueris morabor populus tuus populus meus: et deus tuus: deus meus etc. Per hoc preuidit salomon in spiritu qualiter populus gentilibus dimissa idolatria et omni ritu superstitionis cum magna humilitate debebat venire ad fidem christi: et recipere eius legem euangelicam. Et debebat adherere cum conuersis de plebe israelitica: et cum eis simul fieri vnus populus christianus: et vna ecclesia sub vno vero deo et vno capite christo. Et per hoc quod ista ruth cum sua humilitate et magna pseuerantia ea quae colligebat spicas post messores: et desiderabat esse ancilla: facta est domina domus et copulata in vxorem ipsi booz. Per hoc preuidit salomon in spiritu quod liter plebs gentilibus quae nunquam habuerat legem: nec prophetas: sed desiderabat colligere spicas post apostolos: et postea per suam humilitatem et fidem functa fuit in sponsum christo: et vno capite domini principalis in ecclesia synagoga reprobata: et ipsa quae cupiebat colligere spicas sacre scripture post apostolos: facta est postea dominus totius messis scripture sacre. Quod pro maiori parte oes doctores quae posuerunt sacram scripturam virtusque testi fueruntauerunt si de populo gentilibus: ut patet de eusebio et ambrosio et augustino et hieronymo etc. Item per hoc quod ruth sole denigrata lauit faciem suam et expolauit se. vilius vestimentis et induit se nouis vestimentis quae venit de nocte ad lectum ipsius booz: per hoc preuidit salomon in spiritu quod liter plebs gentilibus forde et esu idolatrie denigrata et dealbata a nigredine idolatrie et expoliata ab omni falsa superpositione propinqua dem debebat induit nouis vestimentis fidei: et iungi sponso suo christo: et debebat renouari vestibus spiritualibus in domo christi sponsi sui: et debebat vngi baptismo et chrismate salutis et lauari et dealbata a nigredine peccatorum et forde idolatrie et sic tota ecclesia ex istis duobus populis per fidem congregata debebat viuere sub vno sponso et pastore christo. Item per hoc idem preuidit christus ex vtroque populo nasciturum. Et per hoc quod christus ex vtroque populo erat secundum carnem nasciturus preuidit in spiritu qualiter vtriusque populum christus erat saluaturus. Preuidens ergo salomon in spiritu spontaneam conuersionem populi gentilibus et visionem eius cum conuersis de populo israelitico sub vno sponso et pastore christo in vna ecclesia: et per omnia mysteria supra dicta et maximam eper mysterium ipsius ruth moabite: in qua maxime et clarius fuit figurata conuersio gentilibus. Ideo in hac quarta parte huius primi cantici introduxit plebem gentilem forde idolatrie denigratam vententem tanquam ouem perditam et peregrinam cupientem et petentem cum plebe israelitica et fidelis societate ad recipiendum sponsum suum et pastorem christum. Vbi duo facit: nam primo facit quod dictum est. se cundo conuersa ad christum petit ab eo tanquam a vero pastore pasci: et sub eius umbra quiescere et protegri sibi. Indica mihi quem diligit anima mea. Quantum ergo ad primum videns ista plebs gentilibus: quod plebs fidelis et israelitica fuerat iam diu ab adhaesione ad salomones per verba de futuro christo deus sponsata: et videns quod ipsa quondam de uentauerat a fide vnus dei ad idolam per cham et Menoth et zoroastrem et ninum et alios qui inceperunt idololere: et videns se tali forde et esu denigratam: et

D. Jacobi de balentia

videns q̄ plebs fidelis petebat a x̄po sponso p̄so
naliter osculari et trahi: et ad thalamū eius intro/
ducit: ideo rogar filias b̄terusa lē: scz plebē fidelez
ne despiciat eū in tali expeditōe: sed recipiat eā
in sua societate ad recipiēdū x̄ps: qz lz ipsa plebs
gētilis eēt demigrata foris pro ydolatriam: tñ ip/
sa ita erat pulchra quo ad naturā sicut plebs fide/
lis sp̄tima erat ad imaginem dei creata: et p̄ p̄ns
ita erat capax fidei et beatitudinis sicut ipsa. Itē
qz x̄ps ita erat ex ipsa plebe gentili nasciturus s̄/
cut de israelitica: et per p̄ns ita erat ipsam redem/
pturus: ideo dicit ista plebs gentilis: o filie iheru/
salem. i. plebs israelitica et fidelis que videtis do/
minum per fides recipite me in vestra societate vt
x̄ps sp̄dus osculet me simul vobiscū osculo oris
sui per incarnationem et trahat me per legis euā/
gelice predicationem et introducat me in cellaria
sua per redēptionē et secretorū reuelationē: qz ita ē
nasciturus ex me s̄m carnē sicut ex vobis: et nolite
me cōsiderare q̄ sulca sim: nā lz sim nigra p̄ pctm̄
tñ sum formosa per naturā: qz ad imaginē simi/
litudinē dei suz creata: qz cūcta que fecit de⁹ erāt
valde bona: s̄ postea offuscavit et decolorauit me
sol. s. estus peccati et idolatrie: eo q̄ nō virti sub vm/
bra et fide vnus dei. Et ponit hic sol effectue p̄
estu cōburentē et denigrāte: et sic ponit eā pro effe/
ctu: et ideo sui denigrata p̄dendo albedinem fidei
quā habuit Adā et Seth et Enos et Noe et ceteri pa/
tres mei. Tñ ista nigredo accidit mibi ex infideli/
tate: qz filij eue matris mee pugnaverūt d̄ me isto
modo: nā ipse eham et nēroth et ninus et ceteri ido/
latre qui fuerūt filij eue matris mee: qz oēs descē/
dinus ab vna matre eua et ab vna ḡn̄atione ipsi⁹
nō erāt etiā oēs moabite filie loth et oēs bysmali/
te et idumet descenderunt a thare et vxore eius ma/
tre abrae et aram: et sic oēs isti filij matris mee pu/
gnauerunt d̄ me decipiēdo aīam meā et denigrā/
do eam p̄ idolatriam. Isti em̄ filij matris mee eue
vt melche posuerūt me custodē. i. cultorē in vineis
idolatrie. i. cōmouerūt me et docuerunt me falsos
ritus idolorū et coegerūt me custodire et obseruare
detestabiles ritus et superstitiones idolorū: et sic
vineam meam non custodit: idest non coluit: idest
legem nature quam deus tradidit ipsi adaz et noe
et melchisedech et abrae et ipsi iob et ceteris fide/
libus nō custodit: nec seruauit. Quia illa erat vinea
mea pp̄ria quā de⁹ tradiderat p̄rib⁹ meis supra/
dictis colendā. in cuius cultura sub fide x̄pi veni/
ri fuerūt saluari: sed venerūt supradicti filij m̄ris
mee et relicta vera vinea dei declinauerūt ad fal/
sam vineam idolatrie: et illam docuerūt me sua/
re: et sic in tali forde et estu pctōz posita extra vm/
bram fidei vnus dei fuit denigrata et abominā/
bilis facta q̄tum ad extra: sed non restat quin ma/
neat ymago dei in aīa s̄m quam sum capax fidei
et gratie et redēptionis: et ideo lz sim nigra ad ex/
tra sicut tabernacula cedar q̄ sunt nigra et squali/
da propter ardorez solis: tñ ego sum formosa na/
turaliter ad intra inquantū sum ad imaginē dei: et
sic sum formosa ad intra sicut pelles. i. cortinē tem/
pli salomonis. nā sicut tēplū salomonis ad intra
cortorū ornatiū et plebrū cortinis sericeis et aureis

Christopolitani Epi Expositio.

et diuersorū colorū: ita deus ornauit aīam meā do/
nis nature. s. quinque sensibus corporalib⁹: et tribus
sp̄n̄alibus potentijs et incorruptibilib⁹. s. intelles/
ctu et memoria et volūtate quib⁹ suz ca par ad gra/
tiam et redēptionē et gloriā p̄cul pulsa n̄tredine
idolatrie et pcti. Ergo o filie b̄terusa: nec me despi/
ciatis: nec recusetis me in v̄ra societate recipere
ad osculādum sp̄dum in suo aduētū: vt simul vs/
uamus sub vno sponso et pastore x̄po et sub vna les/
ge et fide et baptismo. A ¶ Ex supradictis p̄z
q̄ rub moabita cū thamar et raab tāq̄ p̄curatrice
totius plebis et pp̄t gentilis venit figura ad ple/
bem israeliticam petēs simul cū ea sociari sub eo/
dē diuino cultu et fide x̄pi futuri vt simul pp̄s gē/
tilis saluaret in x̄po cum plebe israelitica et fieret
vnus pp̄s cū ea. et sic rub in p̄sona tot⁹ pp̄t gē/
tilis dicebat. Nigra sum sed formosa. B ¶ Mo/
tandū est etiā q̄ nō solū supradicte tres mulieres
erāt de pp̄lo gētili: sed etiā oēs. xij. p̄tarche fue/
rūt filij multex de pp̄lo gētili. Tñ iacob qui et isa/
rael p̄mo genuit sex p̄tarchas ex lya filia labam/
bois gentilis. Secūdo genuit duos. i. ioseph et ben/
tamin ex rachel filia eiusdē laban. Tertio genuit
duos ex celsa et duos ex vala q̄ ambe erāt ancille et
de pp̄lo gentili. et sic p̄z q̄liter oēs. xij. p̄tarche
erāt filij multex d̄ pp̄lo gētili q̄libet ad b̄seruit
ipsi israeli et etiā p̄z q̄liter israel ex mulierib⁹ alie/
nigenis de pp̄lo gētili genuit oēs. xij. p̄tarchas:
ex quib⁹ fuit multiplicatus totus pp̄s israel. Ex
supradictis ergo sequit q̄ plebs iudaica moder/
na falso et stulte et inanitor gloriat de natura sua
Mam et si vult incipere naturā suā ab abraā ipse
eraret parentibus dijs alienis et idolis seruētis/
bus vt p̄z Josue vltimo. Si aut vult incipere na/
turā suā a iacob et. xij. p̄tarchis. ipsi erāt oēs filij
seruitutis et multex de pp̄lo gētili. vñ iacob p̄cio
seruitutis emit duas vxores. s. lya et rachel. vnde
ipse dixerūt. P̄ n̄ vendidit nos et cōedit p̄ciū no/
strū: vt p̄z. Gen. xxxij. E ¶ Et sic p̄z q̄liter oēs
sunt filij seruitutis. Itē seruitus istoꝝ magis pa/
uit in captiuitate egyptiaca vbi fuit sub onerib⁹
dorz suz eius et manus eius in copbino seruerūt.
Itē magis paruit in terra p̄missionis tpe iudicū
vbi decies fuerūt traditi fuituti finitimorū. Item
legit. i. paraly. ij. q̄ salomon q̄siuit et nūerauit oēs
p̄selitos in terra israel numero. cliij. de numero
quorū destinauit. lxx. qui humeris onera portarēt
et. lxx. qui lapides de montibus cederēt. Ex quo se/
quitur q̄ oēs illi erāt aduēticij de gētilitate ad tu/
daismū: et quib⁹ maxima ps iudeorū descēdit. Ex
quo sequit q̄ totus pp̄s iudeorū est filij seruitutis
s̄m carnē et de pp̄lo gētili: et sic nō bz vñ gloriē d̄
natura sua: s̄ magis vñ vilipēdat. Deinde cū di/
cit. Indica mibi quē diligit aīa mea et. Perit ista
peregrina: scilicet plebs gentilis simul p̄sa cum
sp̄dosa et p̄regi sub vmbra sponi. A ¶ Ad cuius
intellectum est p̄tio notandū q̄ salomō sumit p̄a/
bolā ex mysterio nubis ombibrantis tabernacu/
lum: vnde legitur. Ezo. vlti. q̄ postq̄ tabernaculū
d̄n̄i fuit fabricatū et erectū: et archa testamētī re/
posita intra tabernaculū illico quēdā nubes obū/
brauit et incubabat supra tabernaculū: que q̄des

nubes quattuor faciebat. Nam primum per totam noctem illuminabat totum tabernaculum circumquaque in die autem obnubrabat ipsum protegendo ab ardore solis cauma etibus. Secundo dirigebat totum exercitum pedes ipsi ducatum per totum desertum: quod ad motum illius nubis mouebat et dirigebat totum exercitum. Tertio illa nubes pluebat manna ad refectioem nutritionem totum exercitum: quo cibo totum exercitum pascebat. Illa ergo nubes illuminabat et protegebat et dirigebat et pascebat illum. Per quod mysterium primum salo, qualiter Christus filius dei debebat cubare in tabernaculo ecclesie tanquam caput et sedere in thalamo eius tanquam spiritus sanctus et quod spiritus sanctus debebat incubare supra totam ecclesiam et obnubrare eam et illuminare et protegere et regere et pascerere eam pabulo ecclesiasticorum sacrorum: quod spiritus sanctus iugiter pluit super ecclesiam manna factorum et gratiarum et donorum. Et supra dicto ergo mysterio accepit salomō parabolam ad petendum pacem et quietudinem et protegi et dirigere in ecclesiam Christi sub umbra spiritus sancti. Secundo est notandum quod sicut superius salomō introduxit plebem israeliticam et fidelem ad loquendum sub metaphorā peregrine et gregis errantis. Et tunc est huius diuersitatis est: nam plebs fidelis spiritus manum fit colona et cuius in ciuitate intra muros fidei Christi fuerit ab aduersariis ad adueniuntur: sic spiritus fuit sponsa Christi per fidem. Sed plebs gentilis postquam deuiauerat a fide ueritatis dei post noctem et declinauerat ad idola spiritus errauerat extra ciuitatem dei tanquam pagana et peregrina et tanquam ouis que perierat sine pastore uero et proprio: ducta per diabolum et dentigrata forde idolarie et omnium uitiolorum: tunc salomō in hoc primo cantico introduxit plebem israeliticam et fidelem tanquam sponsam ad loquendum cum spiritu suo christo: cui ab initio fuit de spiritu sancto per prophetas de futuro ut dictum est. Sed plebem gentilem introduxit ad loquendum tanquam peregrinam et ouem perditam querentem pastorem qui pascat eam et protegat sub umbra sua et dirigat et illuminet eam. Tunc Ande sicut illa petit personaliter osculari et trahi et introduci in thalamum tanquam sponsa a spiritu sancto: ita illa ouis perditam et peregrinam et erraticam petit pacem et protegi et dirigere christo uero pastore. Et tunc ideo istell bellus primum dicitur epistulam salomō. i. canticum sponsale siue nuptiale in quantum ecclesia introducit ad loquendum tanquam sponsa et Christus tanquam spiritus sanctus: et primum dicitur Bucolica quodam in quantum ecclesia introducit tanquam ouis siue tanquam grex ouium et tanquam peregrina ad loquendum pastori suo christo. Et tunc dicitur quedam georgica in quantum ecclesia introducit sub metaphorā uinee aut agrum aut hortum. Sed omnia ista primum comprehenduntur sub metaphorā bucolica et castico bucolico. Tunc canticum bucolicum dicitur canticum pastorale: in quo introducitur pastoris ad loquendum de ouibus et armamentis et de pascuis et fructibus et floribus et arboribus: ut per bucolicis theocritum et Vergilium. Ita ergo pariter facit salo. in isto libro. nam sicut Vergilium introducit in Bucolica. poetas: tanquam pastores loquentes de gregibus sub metaphorā altissimarum arborum et magnorum leonum et loquentes de populis sub metaphorā arborum et miscarum: cum dicit in quarta egloga. Sic ille desmuse paulo maioris canam. Si canim? siluas silue sint pule dignere. Ita primum salomō in hoc libro introducit Christum non solum tanquam spiritum

sed tanquam pastorem et arborem altissimam prebentes uim et refrigerium toti ecclesie. Et per caprea et ceruos caprorum intelligit per archas et per prophetas: et per pastorem quicquid intelligit per apostolos: et per mala granata intelligit martyres et per poma et ceteros intelligit doctores et confessores: et per lilia intelligit dignos: et per uinea et hortum et agrum intelligit totam ecclesiam fidelium et per custodes uinee intelligit reges et platos: ut laticus patebit per totum istum librum. in quo ad magnam partem procedit modo bucolico et georgico: ut quod salo. loquitur de ecclesia congregata ex duobus populis. scilicet israeliticis et gentilibus: tunc loquitur in hoc libro. sub duplici stilico: nam quod plebs israelitica uenit ad Christum tanquam sponsa que diu antea fuerat ipsi per fidem per prophetas de futuro descripta: tunc introducit ipsam tanquam sponsam. Sed quod plebs gentilis uenit ad Christum tanquam ouis perditam et peregrinam et erraticam: tunc in eius petitione procedit modo bucolico mutando stilum: ut satisficiat utriusque populi. Tunc sicut Vergilium in prima egloga introducit ad loquendum Tryphum et Altheum. Altheus enim reputat tityrum se licet eo quod quiescebat sub umbra et fauore octauant angustis. Ideo cupiens cum eo quietudinem dicit. Tityre tu parule recubans sub tegmine fagi. Siluestre tenui musam meditaris auena. Mos per te fines et dulcia linquimus arua. Mos patriā fugim? tu tityre lentus in umbra. Formosam resonare uoces amarillida siluas etc. Ita ergo pariter ista plebs gentilis que tanquam ouis perditam errauerat uentens estu idolatrie sordida et dentigrata ridens israelitica ueniret ad pascendum et quietudinem cum spiritu sancto: petit sibi sociari: ut dictum est. Sed uersa ad Christum petit pacem et protegi sub umbra eius simul cum plebe israelitica dicens ad Christum uerum pastorem. o christe quem diligis anima mea in dicitur ubi ubi? i quo agro? et in quibus pascuis pascas oues tuas fideles. Et idcirco mihi quibus pascuis et quo pabulo factorum et gratiarum et donorum pascas eas: ut simul pascas me cum eis. Tunc indica mihi ecclesiam nubes spiritus sancti obnubratam et protectam et directam ubi cubes in meridie. i. in ardore solaris et in estu uisum mundi. quia ecclesiam tuam pregit sub tua umbra ab iberibus et caumatibus percutio num uisum mundi. Et tunc indica mihi illam celestem mansionem ubi tu cubas per gloriam in meridie eternitatis siue nocte ubi pascis fratres illa celesti fructu sine aliquo defectu cum omni securitate: ut non christe pastor de ego peto ut pascas me in tua ecclesia et protegas et regas me sub tua umbra: ne uagari incipiam post greges. i. post populos sodalium tuorum. scilicet regum et principum de populo gentilibus: ut omnes reges et principes omnes sodales et socii dei: in quantum commisit eis uices suas in mundo ut regant populos et regna. Quod omnia primum deo est. Et sic reges tanquam vicarii et sodales dei regunt mundum. Et sic reges et principes et iudices diuini diuini terre: ut per ero. xii. et psal. xvi. et lxx. Et tunc diuini gentium. scilicet idola dicebant sodales dei spiritus sancti: scilicet estimationem et opinionem uulgi gentilibus que idola deos putabant et socios magni dei totius nature. dicit ergo ista plebs gentilis: o christe quem diligis anima mea: indica mihi ubi pascas et ubi cubes in meridie: et recipere me sicut cum plebe israelitica: ne tanquam ouis perditam uagari et erraticam incipiam post greges principum sodalium tuorum nec post greges idolorum et post deos gentium que reputant

oij apd vulgus nā sicut tu dicerts deus isrl' ita spī dicunt oij gētū. Et sic dicūt oij solo noīe. s; nō re vera. Et sō deceperūt me & denigraverūt me multū plici forde pcti cū suā detestabili superstitione.

Si ignoras te o pulchra &c.

Hec est scda pspncipalis bul' pmi cāticī i q' rps spōsus pastor pbet gratiosus rnsus p'fate pegrīe annuēdo pctitōib' suis. pcedēdo mō bucolico. ad culus itellectū ē no. q' sicut i p'ia eglo. vergi. tī ty' annuit p'cib' r pctitōib' melibei pctētis redē scere r pasci sub tegmīe fagi cū eo dīcēs. in fine eglo. Hic tñ bac mecū poteris reqescere nocte. Fronde super viridi sunt nobis mīta poma:

Estane molles et pressi copia lactis.

Et iam summa procul villarū culmina fumant.

Abatoresq; cadūt altis de montibus vmbre.

Ita ergo piter rps pastor annuit pctitōib' huius pegrīe r spōse petenti pasci reqescere sub vmbra ei' q' recipit eā vt pascat in ecclia sua. r quiescat sub sua vmbra vt patebit tertio cāticō vbi dicit.

Dilectus meus mihi et ego illi qui pascit inter lilia: donec aspīret dies et iclīnēt vmbre &c. Annuēs ergo rps spōsus r pastor pctitōi bul' pegrīe dicit. O plebs gentilis tu dīcēs q' denigrata esto idolatrie: r q' filij matris tue posuerūt te custodes in vineis idolatrie. Et ideo pctis dealbari et so-

ciari cū plebe israelitica spōsa mea. Et pctis pasci et ptegi et dirigi sub vmbra ecclesie mee ne in ciptas immo ne pcedas vagari errare vltra post vestigia regū et pncipū mūdi r falsoz deoz. Hō dico tibi: q' si ignoras te. et ponit si p. i. q' hucusq; ignorasti te nō cognoscēdo creatorē tuum r veruz deū ambulādo post falsoz deos: et q' ignorasti le-

gem et pphetas: ideo egredere ab idolatria et falsa superstitione idolorū: r abi post vestigia greguz meozū fidelitū sequēdo leges euāgelicā r pascibe dos et filios tuos in ecclesia mea iuxta tabernacu-

la pastorū. s. patriarcharū et pphetarū r aplos quos posuit pastores in ecclia mea vñ patriarche docebūt te aduentū meū per figuras et pmissio-

nes: r pphē p vaticinia r apli annūciabūt tibi aduentū et mysteriū incarnationis et redēptiōis per predicationē euāgelicā. Ergo abi post vestigia. i. post pdicationē eoz: r imitādo vitā eoz: et egrede re a cultu et ritu falsoz deozū. Quia tam assimi-

lavit te amica mea eqtatū meo in currib' pbaronis: nā sicut liberauit exercitū meū r plebē israeliticā spōsam meā a currib' et exercitū pbaronis i ma-

ri rubro: q' pplus meus trāsiuit i iherosolē et pbaro fuit submersus r perijt cū currib' et exercitū suo Ita ego pariter liberauo te de p'ate diaboli r de

seruitute pcti in qua fuisti: et eijciā diabolu foras Lōminuā oia idola ei' r submergā diabolu r pec-

catū i mari rubro s'anguis xpi: r i aq's baptismalib' uaboz a nigredie idolatrie r pcti. Et sic tu q' eras

nigra et sordida eris pulchra inter mlīeres de plebe israelitica. Et tūc cū fueris tali aq' baptismali abluta h' gene p'scie: et facies aie tue erūt pulchre

pulchritudine innocētie. s. erūt bonete et pulchre sicut gene turturis: et collū tuū erit sicut monilia

idest ornātū montibus spūalibus q' baptismus abluit et dealbat aīam lauando eā a culpa restitūdo eā in statu innocētie ad modū turturis r ornat eā v' tūtib' theologalib' et donis grā rū spū s; scī. S; q' marie dona spū scī cōferūt r cōfirmatōe ad intelligēdas et pdicādas scripturas. Hō subddt mīserulas aureas faciem' tibi v' mīculatas argēto. i. faciem' tibi auricularia aurea ex aurib' pendētia argento pūctiata et depicta et celata.

Zittera aut' hebraica b; pulchre sunt gene tue in ordinib' siue i auricularib': r collū tuū cū monilib' b'. Auricularia aurea faciem' tibi pūctiata argēto: r tūc lra ē magis plana. Eo q' baptism' et ec-

clesiastica sacra ornāt aīaz varietate v' tū r grā rū quo ad oēs potētias: et sic p; q' rps pastor sa-

ttiffa cōt' plebi gētili pctētī dealbari a nigredie idolatrie et pasci et ptegi sub vmbra ei' ē verū q' ista

rñsio et exhortatio xpi p' r'ferret et dirigit eā ad plebez israeliticā ad plebē gētilem peregrinā: nā plebē israeliticā exhortat et monet vt egrediat a iugo legis et cerimoniaz: et baptizet i re postq' i figura

fuit baptizata in mari rubro et recipiat legē euāgelicā seqūdo spōsū: r plebē gētilem exhortat: vt egrediat ab idolatriā r cultu falsoz deoz: r dealbet p baptismū r ornēt ornāmētis grā: q' redēptio

ita fuit pmissa p'plo gētili sicut israelitico. Itē spōsā exvtra q' plebe i vna fide cōgregatā pmittit aī mīari eqtatū suo i currib' pbaronis: nā sic eqtat' r exercit' dei tūc triūphauit d currib' pbaronis

egypto et i mari rubro. Ita postea ecclesia xpi et vtroq; p'plo cōgregata triūphauit de tyrānis r be-

reticis: r de diabolo: vt patebit i. r. cāticō. Itē sic cut deus munuit et ornauit et d'stauit: illam plebem israeliticam monilib' et focalib' que mutuo

ab egyptijs acceperant ita pariter rps ornauit et d'stauit: eccliam suā p'rio montib' spūalibus gratiarū et virtutū postea monilib' et bonis: tēpo-

ralibus per reges et imperatores de populo gētili ad fidē cōuersos: vt patebit in cāticō vltimo. Et hoc est qd' promittit spōsus ecclie spōse sue cū ait

Equitatu modo in currib' pbaronis assimilaui te &c. Et cū postea subddt. Pulchre sunt gene tue et murenulas aureas faciem' tibi &c. Que oia com-

pleuit rps in suo aduentū successiue prout patebit. **Q**uod supra dicitis patēt septē pctitōes facte in isto p'rio cāticō: quas plebs israelitica sponsa xpi

cū plebē gētili de futuro faciebat et petebat cōtinue per patriarchas et pphetas et oēs fideles in

veteri tē. ante aduentū xpi cū deserto. Nā primo petebat osculari per incarnationē. Sēdo petebat trahi per odorē scitatis et doctrine et personalis

pedicationis. Tertio petebat introduci in cellā spōsi per grām sacramētoz et per intelligētā sacre scripture Quarto petebat plebs gentilis sociari cū plebe israelitica: et p cōsequēs simul trahi et in-

roduci. Quinto petebat dealbari a nigredie idolatrie et ois pcti per candores baptismalē. Sexto petebat pasci pabulo bonoz grē in pntet glie in futuro Septimo petebat quiescere et protegi sub vmbra spōsi: hic p grāz: et in celo p gliaz. Nū-

bus septē pctitōib' annuit spōsus et pmissit cōplere sub tali cōditōe. s. q' plebs israelitica egre-

lignis cedrinis q̄ sunt ligna odorifera ⁊ ois vene/
ni fugatiua preuidit salomō qualiter corpus xp̄i
lz esset formādum ex genere ipsius adātū nō per
seminalē ḡn̄ationē: sed per sp̄ūsc̄ti op̄ationem ex
puris sanguinibus virginis absq̄ omni labe ⁊ ve
stigio peccati: immo debebat fugare omne venenum
peccati ⁊ extinguere et sanare morsus antiqui ser/
pētis. Itē per hoc q̄ illa archa fuit perūcta et p̄su
sa illo oleo ex vnguento ex myrra et ceteris p̄cio
sis aromaticis cōfecto: preuidit salomon quali/
ter illa hūanitas siue ille xp̄s iesus erat vngēdus
p̄ cōfortibus suis oleo donoz sp̄ūsc̄ti nō ad mē
sūtā: vnde et a quo et de cuius plenitudine omnes
erāmus accepturi gr̄am p̄io gr̄a. Itē per ea q̄ fue
rūt reposita in illa archa preuidit quā xp̄s erat
futurus deus: et hō rex et sacerdos. nā ligna serby
na et cedrina ex quibus facta est archa figurabāt
hūanitatē xp̄i et corpore et aīa. Virga autē sacer/
dotalis figurabat sacerdotiū xp̄i. Et vna māne
q̄ dē celo descēdebat figurabat diuinitatē et ta/
bille legis figurabant regnū xp̄i ⁊ sic p̄uidit q̄liter
xp̄s erat futurus deus et domo: rex ⁊ sacerdos ⁊ iu
dex. Per illa autē duo cherubin in quo sedebat ar/
cha dñi: preuidit q̄liter xp̄s debebat esse mediū
inter duo testamēta ⁊ sedere super ea. Per hoc autē
q̄ illa archa fuit reposita intra tabernaculū: p̄ui
dit salomon qualiter xp̄s verus deus et hō erat re
ponendus in vtero virginis marie: et ferendus in
eo nouem menses et reponendus in ecclia in eter
nū: eo q̄ illud tabernaculū figurabat primo per/
sonā et vterū virginis marie et ex consequenti to/
tam ecclēsiāz in qua habitat xp̄s. **B** **C** **S** itēz
est aduertendū q̄ sicut illa archa figurabat hūan
tatē xp̄i: ita tabernaculū figurabat virginē ma
riam et ecclēsiā: in quo tabernaculo salomō cō/
siderauit septē mysteria. **P**rio q̄ lz deus p̄io p̄ce
perit fieri archā: n̄ tabernaculū prius factum est.
Secūdo cōsiderauit materiā ipsius tabernaculi: qz
ex lignis serbym et cedrinis et etiā cypressinis.
Tertio cōsiderauit vnctiōnē tabernaculi: quia ex
vnguento ex quinqz aromaticis. s. ex myrra ⁊ cy
namomo et chalamo et casia et oleo. Quarto con
siderauit ornatū: qz ex cortinis et diuersis floribz.
Quinto cōsiderauit qualiter archa fuit reposita
intra tabernaculum tanq̄ in p̄rio habitaculo.
Sexto cōsiderauit illū p̄p̄m qui sequebat et cir/
cūdabat tabernaculū. Septimo cōsiderabat illā
nubē obumbratē et cooperientē tabernaculum
⁊ totū exercitū. Que quidē nubes quatuor faete/
bat. Nam primo protegebat tabernaculū et totū
exercitū in die ab estu et ardore solis et frigiditibz
et caumatibus et ventis. Secūdo in nocte illumina/
bat tabernaculū et totū exercitū. Tertio dirige
bat totū exercitū prebendo ipi ducatū vt ps̄ Ero.
vlti. Quarto pluebat māna super exercitū p̄ quo/
tidiano alimēto. Per que quidē mysteria preuidit
salomon totū mysteriū fabricatiōis ⁊ cōstructi
ōnis ecclēie: et totū ornatū et oia dona que ecclēsia
recepit a xp̄o: et totū mysteriū nostre redēptiōis
⁊ salutis. Mā per p̄m̄. s. qz deus qui prius p̄cepit
fabricari archā: in tabernaculū fuit prius factus.
In exercitū: per hoc preuidit salomō q̄ vgo ma

ria et tota ecclia figurata per tabernaculū fuit fa
cta et fabricata p̄pter xp̄m et nō ecōuerso. Secūdo
q̄ illud tabernaculū materiale figurabat duplex
tabernaculū xp̄i. s. tabernaculū maternū et v̄rgi
nale: in quo xp̄s debebat habitare s̄m carnes. Et
ex cōsequēti figurabat tabernaculū ecclēie mysticū
in quo xp̄s debebat habitare. p̄ fidē et gr̄am. Quō
tabernaculū mysticū est tota ecclia: ideo per fabri
cam illius tabernaculi materialis preuidit salo
mon q̄liter xp̄s in suo aduentu primo debebat sa
bricare tabernaculū maternū. s. v̄rginē mariam
matrē suā: vt ex ea carnē assumeret. S̄z per hoc q̄
illud tabernaculū materiale factū est ex lignis se
rbym bene mūdatis a sp̄itis ⁊ leuitigatis: et ex li/
gnis cedrinis p̄uidit salomō q̄liter xp̄s debebat
fabricare matrē suā ex duabus. s. ex carne serbyna
et aīa cedrina. **A** **C** Ad cuius intellectū est notā
dum: q̄ serbym est arbor spinosa nō multū alta: cu
ius lignū postq̄ est mūdātū a sp̄itis et leuitigatus
a pelle fit albissimū ⁊ imputribile et incōbustibi
le: per qd lignū figurabat caro beatissime v̄rginis
marie: que lz eet tractata ⁊ ppagata et adātā: tamē
ante aiatiōnē fuit mūdātā a sp̄itis adā per v̄tutē
sp̄ūsc̄ti: in v̄tre matris fuit sanctificata illa caro
anteq̄ aiata vt p̄ maiori pte tenēt doctores: q̄ qui
dem sanctificatio nō oportuit q̄ fieret piḡaz gra
tificatiō: cū illa caro inaiata non esset capax gr̄e:
sed fuit facta per v̄tutē mūdātū sp̄ūsc̄ti: sicut
erorizā aqua ⁊ oleū p̄secratū in chrisma: lz sit res
inaiata. Ita pariter caro v̄rginis fuit per v̄tutē
sp̄ūsc̄ti sanctificata et ab oī fomite mūdātā ⁊ facta
alba ⁊ imputribilis ⁊ incōbustibilis: ne aīa in ei⁹
p̄sortio posset fedari: sed i ea aīa cedrina absqz oī
labe et iniuria posset creari et infundī. **B** **C** Ad
cuius intellectum est itēz notādū q̄ cedrus est ar
bor altissima q̄ maxime crescit in libano: ⁊ est ar
bor valde odorifera ois venent fugatiua: et tō in
mōte libano ⁊ v̄bicūqz crescit illa arbor null⁹ pōt
viuere serpēs: nec vipera: nec aīa venenosus. Per
qd lignū figurabat aīa cedrina v̄rginis marie.
Hāc em̄ aīam filius dei creauit et in creādo ⁊ gra
tificando in illā carnē iam primo sanctificatā et
mūdātā a fomite adē infudit: ⁊ tō antiquus ser/
pens nō potuit ipsam mordere: nec suo originali
veneno inficere: et sic duplici rōne illa sc̄tissima
aīa nō potuit ex p̄sortio carnis p̄taminari: nec cul
pā originalē trahere. P̄rio qz illa caro aīa fuit mū
data q̄ aiata: et tō nō potuit aīam inficere. Secū
dō est: q̄ illa aīa nō fuit creata in puris naturalibz
bus: sicut aīe oim alioz: s̄ simul fuit creata et sc̄ti
ficata ⁊ gratificata et infusa. Que quidē sc̄tifica/
tio nō fuit p̄tū purgatiua: s̄ ois ḡn̄s gr̄az infu/
sua ⁊ collatiua ⁊ p̄firmatiua ⁊ sic fuit ab oī labe
peti p̄seruatiua: ⁊ tō antiquus serpēs nullo pacto
voluit ipsaz mordere: nec suo antiquo veneno ori
ginali inficere. **B** **C** Et q̄bus p̄tz q̄ illa origia/
lis culpa quā adā trāstulit ex sua p̄sona in natura
n̄ am per libidinosam ḡn̄ationē: aīa cui⁹ natura p̄
carnē libidinofaz trāstulit p̄sonalr̄ i oēs posteros:
nō potuit trāsire in personā v̄rginis. P̄mo p̄pter
sanctificatiōnē carnis factam ante animationē.
Secūdo propter gratiā p̄uenientē i gratificatiō

ne facta in creatioe aie r aiatioe carnis: vt sic pec-
 catu nature no potuit trasire in psona hgis. Quia
 qdin fuit idiuuua et psona huana sp fuit: gra r
 deo grata r accepta: et p colesques in prio instati
 sui esse fuit taberna culu dei effecta: r sic Au. in pri-
 mo sermoe de natiuitate hginis dicit: q ipsa fuit
 primordiū et exordiū ecclie: et primū mēbrum xpi
 quo ad ecclia noui testa. In qua xps p gram habi-
 tauit primo. Itē dicit Aug. in eodē sermoe. Quid
 iustitie: quid scitatis: hec virgo indigere potuit: q
 ad instar celi cōtinentis oia gratie plenitudinē ac-
 cepit: aut qs vnq̄m eius corpe aut aia locusi po-
 tuit inueniri pcti: que ad instar taberna culi: tēplū
 dñi est effecta. Hec est pfecto illa domus de qua
 per salomōnē dicit. Sapia edificauit sibi domū: r ex-
 cidit colūnas septē r c. Hanc pfecto domum diu-
 na sapientia edificauit: vñ: ex qua carnē assumeret
 et in pua habitaret. Cui nullus patriarcharū: nul-
 lus pphetarū est pferendus r c. Ex quib? ptz: q de
 mēte Aug. fuit q hgo maria nūq̄ fuit obnoxia cul-
 pe originali: nec aliq̄ pctū potuit hē locoū in ea
 Et hoc puidit salomō in spū p̄siderado et cōtem-
 plādo fabricā illū materialis tabernaculi moysi
 facti ex lignis setibinis et cedrinis. Tertio p̄tēplā-
 do salo. vñctioē tabernaculi puidit scificationē
 v̄rginis marie: et totius ecclie. **LII** Ad cui? intel-
 lectū ē valde notādū q de? pcepti moysi Exo. xxx.
 vt p̄ficeret quoddā vnguentū p̄ciofissimū ex q̄ncq̄
 aromaticis liquorib?. s. ex myrba prima et electa
 et ex cynamomo r chalamo et castia et oleo oliueti
 et ex tali vnguentū perungeret totā archā et taber-
 naculū. Per qd̄ myseriū p̄uidit salomō scifica-
 tionē v̄rginis marie et ex p̄sequēti scificationem
 et regeneratiōem totū ecclie futurā per passionē
 xpi et eccliaistica sacra: in q̄ntū isti q̄ncq̄ liquores si-
 gnificabāt virtutes sacroꝝ fluides ex passioē xpi
 vnde est aduertendū s̄m **L**stantinū r Jacobū de
 pprietatib? rerū: q myrba est qdā būllis arbor: in
 arabis: q cū agitā a duob? v̄tis cōtrarijs marie
 ab aqlone et austro incipit fluere in verē: r ex r̄-
 mulis facris in cortice ramorū erit et emanat qdā
 liquor odorifer? et p̄ciofissim? et h̄tuosissimus: r il-
 le liquor dicitur myrba p̄ia. Sed q̄ p tales. r̄mulas
 nō p̄t erire mult? liquor: tunc a ḡtrole vulnerat
 arborē in latere faciēdo p̄gruentē scissuras: r tunc
 emanat copia liquoris: r tūc totus ille liquor qui
 emanat in mēse Martij r Aprilis tam ex incis-
 sura lateris q̄ ex sudore r r̄mulis ramorū dicitur my-
 rba et electa r p̄batissima ad differētiā scōe myr-
 rbe que emanat in mētib? sequētib? q nō est tante
 h̄tutis. **A** Que quidē myrba p̄ia obtinet p̄ici-
 patū inter oēs liquores in h̄tute. Nā prio ipa s̄ sit
 amara: tñ est valde odorifera. Scōo est ab oi cor-
 ruptioē p̄seruatiua. Tertio est ois mali būoris de-
 siccatiua r purgatiua. Quarto est ois inscissure et
 vulneris curatiua. r ois doloris remediatiua. per
 quā myrba figurabat virtus passiois xpi: inā licet
 illa passio fuit amara et dolorosa: tñ fuit nobis
 suavis et odorifera: q odor eius totū iorbē pene-
 trauit et fuit in h̄gine marie ab omni corruptioē
 pcti p̄feruatiua: et in multis fuit purgatiua pec-
 cati originalis et p̄feruatiua ab oi actuali pctō

sicut in tobā. hap. r b̄tō nicolao: r in q̄busdā fuit
 purgatiua tā actualis q̄ originalis: r sic fuit ois
 vulnerū n̄oꝝ pctōꝝ sanatiua: r n̄oꝝ doloris reme-
 diatiua: q: lā guores n̄os ipse tulit: et dolores no-
 stros ipse portauit: cuius l̄uore sanati sumus. **B**
Quā bene p illā myrba intelligit passio r san-
 guis xpi. Nā sicut illa myrba materialis non su-
 dat: nec emanat nisi p agitationē v̄toꝝ p̄tratorū
 et p r̄mulas ramorū et p scissurā factā in latere il-
 lius arboris: ita xps nō emittit merita sue passiois
 An oia sacra nō habēt virtutē nisi ex scissioē r agi-
 tatione et p̄secutiōe duoz v̄toꝝ h̄toꝝ. s. ppli iu-
 daci et gētilis. Nā ad executionē ei? passiois cō-
 currit cet? r senat? scribarū r p̄barileoz ppli iudeo-
 rū: r pilat? cū suis ministris q̄ erat de p̄lo gētili.
 Et sic ex tali p̄secutiōe duoz v̄toꝝ h̄toꝝ fuit xps
 agitā? p alapas et p̄cussioes r flagella r clauas
 r̄des manū r pedū: vñ extuit sanguis tanq̄ p̄ia
 myrba. S̄ postea r̄ postea et vuln? lateris exti-
 uit maior abūdātia myrbe in remissionē pctōꝝ r
 h̄tutē et medelā sacroꝝ vt lat? patebit in. vj. cāp.
Iō dauid in psal. et Salo. in hoc lib. p myrba sp
 intelligit passionē r sanguinē xpi. **LIII** Itē cyna-
 momū est spēs aromatica sapida r odorifera r et
 a corruptioē p̄seruatiua: et calamo siue nardus est
 herba valde odorifera: r ois fetoris fugatiua: r ca-
 sia est dulcis et lenitiua et purgatiua: et oleum est
 ois doloris mitigatiua: et sic q̄ ex his q̄ncq̄ liquo-
 ribus p̄ficiēt vñ vnguentū p̄ciofissimū et odorife-
 rū h̄ns supradictas pprietates. s. q̄ tale vnguentū
 est odoriferū: s̄ sit aliq̄tū amarū: tñ efficit dul-
 ce pp̄ admixtionē cynamomi et casie: et tale vñ-
 guentū est odoriferū et sapidū et saluterū: et ab-
 oi corruptioē p̄seruatiua et ois doloris mitigati-
 uum p qd̄ figurabat passio xpi facietis oēs predi-
 ctos effect? sp̄uales in nobis: et tō mystice r figu-
 ratiue p̄cepit de? vt ex tali vnguentū vngere? taber-
 naculū p̄figurado myrba et vnguentū passionis
 christi: quo hgo maria et tota ecclia erat p̄gēda
 r figurabat illud oleū cathecuminorū r infirmorū
 et christina qd̄ p̄ficiēt ecclia ad limitēdos fideles per
 sacra in baptisimū r p̄firmatiōis r extreme vñctiois
A Quo qd̄ vnguentū passiois xpi nō solū fuit p-
 uncta ecclia et oēs fideles: s̄ etiā ipsa h̄to maria
 in sua creatioē r i prio instati sui eēt: vt dictū est: q
 illa gra scificationis q̄ fuit scificata: non fuit ip̄i
 collata nisi per merita passiois xpi: s̄ p altū mo-
 dū. Nā in oib? nobis fuit purgatiua pcti: s̄ in vir-
 gine marie fuit illa gra ab oi pctō p̄feruatiua
 vt dictū est. Ex quo ptz q hgo maria ita fuit redē-
 pta p christū r ei? passionē sicut ceteri fideles. Nā
 illa gra ita traxit h̄tutē ex passioē xpi: sic gra q̄ fuit
 mus oēs nos baptizati: s̄ illa eadē gra q̄ nos pur-
 gant a pctō subueniēdo: h̄tūe autē marie p̄serua-
 uit p̄ueniēdo put dictū est: r si qs vult obstarē: qz
 in p̄ceptioē h̄gis xps nō dū fuerat passus. R̄ndē
 s̄m **I**diero. in sermoe de assumptionē h̄ginis et s̄m
 Aug. b̄ iponosticon cōtra Pelagianos q̄ christus
 nō solū ante suaz passionē: sed etiā ante suā incar-
 nationē tam disp̄sabat gratiā r merita sue passio-
 nis: vnde anteq̄ pateret tā miserat discipulos ad
 p̄edicandū et baptizandū: cui? baptisim? dabat p

merita sue passionis: qz xps bert et bodie r in secla ad Heb. vi. de qua materia satis dictus e in psal. xlv. Et in expositioe sup Abagntificat. L Per ornatu aute tabernaculi ex varietate cortinaru r flozu puidit Salomd ornameta diuersaru virtutu qb? xps ornauit matre sua: de q? debebat carne asumere r in qua no solu taq? in tabernaculo sposa li sz etia taq? in tabernaculo materno o?bebat spe/ cialr bñanari. Qz virgo maria prius fuit sposa q? mater xpi qz prius cocepit xpm me?e p gr az q? car/ ne: vt inq? Aug. in lib. de scia virginitate. Itē per hoc q? illa archa federis fuit posita in illo materia li tabernaculo veteris te. puidit Salomon qualif xps de? r homo debebat reponi r p nouē menses carnaliter portari in vtero virginali ipsius beate marie matris sue. Itē p hoc q? dñs sedes in archa federis super cherubin r infra tabernaculus. r de tabernaculo loquebat Adoyz r per moy. toti po/ pulo: puidit Salomd qualiter verbu diuinu eri/ stens in archa bñantatis r intra vteruz virginitis debebat sanctificare Jobānem baptista in ventre matris sue: r idē xps existēs in vtero matris fecit eā euāgelizare qñ dixit. Ada gntificat aia mea dñm r. qz filius loqba? p os matris sicut ante fuerat locutus per oza. pphetaru. Itē per hoc q? illa na/ bes ptegebat illō tabernaculū in die ab estu r ar/ doze solis: et in nocte illuminabat tabernaculū et dirigebat r ducebat totū exercitū r pluebat iugi/ ter illud māna ad cibū r refectionē illius ppli: pte/ uidit Salomd qualiter spūsanctus debebat obū/ brare virginez Mariam in sua annuntiatione et qualiter virgo maria debebat rectpere verbuz di/ uinum missima patre taq? pa nem vinum r māna absconditū ad vitā salutē r refectionē oim fidelū Due qdē virtus spūsancti formauit corpus xpi in vtero virginitis ex puris sanguinibus r pseruauit virgine ab oī corruptione r eā in pfecta r integra virginitate seruaui. Et sic māst xps in illo tabernaculo virginali carnalr p nouē menses r spūalr imperpetuū r ēt pz qualiter istō taberna/ culū moy. nō solū pfigurabat tabernaculū xpi ma/ ternum: q? fuit virgo maria: sz et tabernaculū my/ sticum: q? est tota ecclesia. et ideo sicut salo. per illā fabricā arche r tabernaculi puidit fabricaciones corporis xginitis marie in sua coceptioe r creatioe r puidit mysteriū incarnationis: et puidit oēs di/ gnitates virg. ma. supradictas ita pariter puidit totaz fabricacionē et regenerationē toti? eccleie. p/ uidit emi qualr istam ecclesiaz xps ex duob? lignis scz sethyntis et cedrinis. id est ex duobus populis scz ex israelitico et gentili debet fabricare. Se/ cundo qualiter vnguento sue passionis myrrbino debebat per sacramenta perungere. Tertio diuer/ sitate donozū et gratiarum et virtutum decorare et ornare. Quarto christus debebat se in hac eccle/ sia taq? in tabernaculo mystice includere per fidē r gratiaz. Itē puidit qualiter spūsanct? debebat sup istā eccleā i cubare et illā illuminare et ptege/ re r regere r dirigere: r sup eā fructus gr arū r do/ noz et māna sacf oz iugiter pluere ad nutritionē r refectionē r sanitate fidelū. r sic p fabricā r my/ steriū illi? arche et tabernaculi puidēs Sal. myste

riū incarnationis r eccleie fabricatiōis fecit h cātū cū in quo cātat r explicat oia supradicta. Et ideo istud cātū prio xificat de mysterio incarnationis r de btā virgine maria q? fuit tabernaculū xpi mater/ nū. ex psequētī at xificat de tota ecclesia: q? est taber/ naculū mysticum: in quo xps bitat p fidē r grām: qz plebs israelitica despōsata p xba de futuro pete/ bat in prio cātico a xpo spōso suo psonalr r spūa/ liter per incarnationē ofulari r trabi r in tbalaz/ mū itroduci: r plebs gētilis petebat cū altera so/ ciali r dealbari: r vtraq? plebs scā vna spōsa pe/ tebat sil a xpo pasci r sub vmbra illi? ptegi r qesce/ re r c. Et q? spōsus pmissit vtriusq? petitiōib? anue/ rer satisfacere: id in h scdo cātico exequitur de adim/ pletiōe pmissi. Et sic salomd itroduci spōsam ad loquēdū agēdo grās: qz recepit ofculū r bñfi/ cū incarnationis a spōso. A V Sz e aduertēdū q? in illa bñdicta incarnatione q? denota r itelligit plac/ cubitū et aplerū in h cātico fuit facta tripler vnto/ prio vnto psonalis xbi cū illa bñantate a sūpra/ scdo vnto maternalis xpi cū maria mēe sua. Ter/ tio vnto mystica et spōsialis xpi cū ecclesia: r sic d? q? lī/ bet istarū vntionū xificat istud scdm cātico: r ideo iste dialog? pōt eē prio iter bñantate assumptā r xbu. scdo inter xginē mariā r xpm filiū suū. Ter/ tio inter ecclesiaz r xpm spōsuz suū. Sed qz ista tri/ pler vnto fuit celebrata i psona xgis marie inq? tū ex puris sanguinib? eius xbu assumpsit carnē r in ipa maria prio xps despōsaut ecclesiam: id in toto isto cātico ipsa pte loq? p bñantate xpi assumpta r p seipsa et p tota ecclesia. Et sic xgo maria prio in persona sui: qz recepit xpm in vtero suo p carnē et fidē: et ex psequētī agit grās i psona eccleie: cui? ipsa est mēbrū p mū: r agit grās in psona sui: inq? tū meruit eē mē dei electa inter oēs mlieres: et sin/ gularis i pceptiōe xpm et portādo et pariedō ipz vltra legē altarū mulierū. B Ad cui? intellectū est. notādū sū Aug. in sermōe primo de annūcia/ tione q? in illa bñdicta incarnatione et pceptu filij tota maledictio est mutata est in bñdictionē ma/ rie: nā eue dictū est qz obedisti serpēti r c. multipl/ cabo erūnas tuas: r in dolore paries pcept? tuos r c. Sz marie dictū est. Ave grā plena dñs tecū: bñ/ dicta tu in mulierib?. Et spūsanctus supueniet in te r c. Itē p elizabet dictū est ipsi. Bñdicit? fruct? vē/ tris tuze. An qz eue cū ceteris oib? alijs mlierib? dictū est vt pceptēt pcept? suos cū feditate libidinis et corruptioe et portarēt eos cū grauedie et mlti/ plicet miseria et parerēt cū dolore et maiore corru/ ptioe: et nō sola xgo ma. pceptit xpm sine feditate r fe/ toze libidinis ex solo ope spūsancti et portauit cū gau/ dio sine grauedie et miseria: et pepit sine dolore r cū integritate xginitatis. Et sic ille pcept? et fru/ ctus bñdicit? nō attulit mēi maledictionē altaruz mlierū imo abstulit oēs illas maledictioes: et attu/ lit ipsi p rarias bñdictiones. Dicit q? maria grās ago deo meo qz impleuit desiderū meū r totū eccle/ sie fidelū: nā ego petebā i psona toti? eccleie ofcu/ lari et trabi a spōso et itroduci i tbalamū eius: sz totū hoc ipletū est in me: quia ventrē meū virgina/ lem fecit tbalamū in quo voluit habitare in sua in/ carnatione: quia ex me voluit carnē assumere. et in

me tanq̄ in suo tabernaclo et accubitu et lectulo
bitare p̄ carnis assumptionē. cuius cōceptus nō
fuit mihi cū maledictioe s̄m legē aliarū mulierū
immo cū oī b̄ndictione vltra legē aliarū. Nam cū
x̄ps rex sp̄sū me⁹ esset in accubitu suo. s. i. thala/
mo h̄ginali vteri nec nō cōcepit ipsum cū fedira
te libidinis mel ex virili semine s̄ mystico spiramē
ne et ope sp̄sū facti: et sic dū ipse rex x̄ps esset et cōci
peret in accubitu suo nard⁹ mea. i. h̄ginitas mea
dedit odore suū: qz nō cōcepti cū libidie fediratis
sed cū pudore et odore h̄ginitatis et integritatis
Itē dilectus me⁹ x̄ps fuit mihi tāq̄ nard⁹ fugans
oēm fetore et fedirataē. Itē fuit mihi tāq̄ fascicul⁹
myrrbe p̄seruas ab oī corruptioe. vñ sicut myrrba
posita itra corpa mortuorum nō pm̄ittit illa cor/
rūptiō: ita x̄pus p̄cepit in vtero meo nō pm̄isit me
corrūpti a h̄ginitate: imo seruauit itegritatē. Et iō
dilectus me⁹ tanq̄ fasciculus myrrbe inter vbera
mea cōmorabit p̄seruans me ab oī corruptioe.
Itē dilect⁹ meus nō solū fuit in accubitu et vtero
meo sicut nard⁹ et fascicul⁹ myrrbe: sed et sicut bo
trus cypri i vineis engaddi. vbi crescit arbor bal
sami que d̄r cypus. q. d. qz x̄ps fuit sicut balsamū
i vtero meo. Nam balsamū ē liquor p̄ciosissim⁹. p̄/
netratu⁹ nā sicut balsamū positi i vola et palma
penetrat totā manū absq̄ incisioe et lesione: ita
p̄ter x̄ps in cōcipiēdo et nascendo fuit tāq̄ balsa
mū: qz introiuit et exiuit p̄ clausam portā clausū
h̄ginalis cōferēdo plē et fecūditatē nō auferēdo
h̄ginitatē. Fuit ḡ x̄ps in vtero virginali ip̄si m̄ris
marie tanq̄ nard⁹ odorifera pelles oēm fetore lī
bidinis et fedirataē. Et fuit tāq̄ fasciculus myrrbe
p̄seruas ab oī corruptioe. Et fuit tanq̄ botrus
cypri siue tanq̄ balsamū intrās et penetrās clau/
strum h̄ginitis auferēdo fecūditatē nō auferēdo
h̄ginitatē. An salomon cōparat mysteriū icarna
tionis et p̄ceptionis x̄pi ad archā federis existen
tis in tabernaculo inter illa aromata odorifera
absq̄ oī fetore et corruptioe. s. in illo tabernaclo
ex lignis setibinis et cedrinis icorruptibilib⁹ fa/
bricato et p̄ciosissimis vnguētis ilito et sp̄cto
et nobilib⁹ corzins et ornamētis decorato. q. d.
h̄go maria: qz sicut de⁹ rex regū et dñs dominātū
erat in illo accubitu et tabernaclo cū illis aroma
tib⁹ materialib⁹ odoriferis: ita p̄ter sp̄sū pel/
lens oēs fetore fediratis erat sicut myrrba p̄ser
uas ab oī corruptioe et sicut botrus cypri. i. sicut bal
samū penetrās absq̄ lesioe p̄ebēs fecūditatē nō
auferens itegritatē h̄ginitatis. A. ¶ Et no. qz vbi
translatio nra dicit fascicul⁹ me⁹ myrrbe dilect⁹
et in bebreo h̄etur globus musci dilectus meus.
Et h̄ accidit: qz istud nomē mor ip̄ositū in bebreo
ē equo cū. Quia vno mō significat odore siue rē odo
riferā. alio mō s̄ḡt amaritudinē siue rē amarā. Et
iō bebrei moderni sument vñā significacionem
semp̄ per mor: intelligūt et p̄nūciāt muscū in hoc
lib. lxx. aut quos sequit̄ Idiero. in hac parte tran/
sulerūt hoc nomē myrrba in vtraq̄ significatiōe
eo qvtraq̄ significatio conuenit ip̄si myrrbe: qz si
mul est amara et odorifera habens plures perfe/
ctiones et p̄prietates q̄ muscus. Per quas p̄prie
tates ipsa myrrba maxime significabat passionē

x̄pi et eccl̄astica facta vt dicit̄. Et significat vir
tutes tā morales q̄ theologales: q̄ sanāt oē vitiiū
et p̄seruant ab oī pctō. Et multo meli⁹ interpre
tati sunt. lxx. q̄ ip̄si moderni bebrei cū suis falsis
p̄ctis et sua falsa punctuatiōe. B. ¶ Terū est
notandū q̄ illa arbor: ex qua nascit̄ balsamū d̄r cy
prus ap̄ grecos quā salomō transtulit ex assiria
in iudeā et plātauit vineas et ea in engaddi iuxta
mare mortuū et crescit ad modū viminis p̄ modū
vitis et iō d̄r vinea. Que qd̄z arbor: nō patit̄ fer
rū qz si tangit̄ aut scindit̄ ferro: illico aret et siccat̄
sed cū scidit̄ lapide vel osse acuto tūc emittit suc
cū siue liquore p̄ciosissimū qd̄ d̄r balsamū. Et iō
hic ponit̄ botrus p̄ liquore illius vitis et d̄r balsa
mū a ciuitate balsa. vbi antiq̄t̄ crescebat. B. ¶
cl̄ aut̄ appellant etiā ip̄sas cypri. qz aliq̄ creuit
illa arbor in cipro isula. Et facti grana ad modū
botri aut vuc: s̄ ille liquor p̄ciosus qd̄ d̄r balsa
mū nō fit nec exite de botro sed ex calamo siue h̄ga il
lius vitis incisē distillando illū liquorez. et d̄r cy
prus quod interpretat̄ res amena et ē inter p̄p
tatur mixtura: eo qz ille liquor ē amenisim⁹ et p̄cio
sissimus et dignissimus. et penetratiuus quo oēs
reges vngēbant p̄ qd̄ balsamū significat̄ x̄pus et
passio eius et recurrictio a cul⁹ vnctioe oēs dñr
x̄p̄t̄. i. vncti. Dicit ergo h̄go maria qz x̄ps spon
sus et filius me⁹ et dilect⁹ dñs erat in accubitu suo. s̄z
in vtero meo fuit mihi sicut botrus cypri. i. sicut bal
samū in vineis engaddi nascēs: nā sicut balsamū
penetrat carnē absq̄ lesioe et incisioe et p̄seruat
a corruptione et cōseruat in itegritate et p̄petuū
odore in vase suo in quo semel stetit et dignifica
bat boiem vnctū ex eo qz non vngūt̄ ex eo nisi res
ges et sacerdotes et incl̄yti. p̄pter et p̄ceptū et dig
nitatē: ita p̄ter dilectus meus penetrauit clau/
strū meū in cōceptione et natiuitate absq̄ lesione
virginitatis mee: qz l̄z ex me accepit carnis verita
tem: m̄ seruauit virginitatis itegritatē et perpe
tuā dignitatē. qz etiā post ptuz semp̄ appellabor
h̄go et mater dei et beatā me dicit̄ oēs ḡnatiōes.
A. ¶ Ex quibus ptuz qz vterus virginitis marie fuit
accubitus et thalamus x̄pi nardo odorifera oīm
virtutū et ḡrarū p̄fusus et fuit capsula myrrbe electe
et balsami p̄ciosi ip̄sius x̄pi et ipse x̄ps fuit i vte
ro virginali tāq̄ nardus odorifera oīm virtutum
et fasciculus myrrbe eius virginitatis cōseruat⁹
uus. et tanq̄ botrus cypri. i. tanq̄ balsamū pene
trans absq̄ lesione et dignificās et vngēs eā tāq̄
reginā boim et angeloz. et ideo sunt valdenotā
da ista tria aromata hic metaphozice posita rō/
ne suarū p̄prietatū et p̄fectionū que per quandā
excellētā cōueniūt x̄po et virgini marie matrici
qui loquunt̄ in hoc canticō. Nam sicut deus in fl/
gura p̄cepit moysi vt pungeret illud tabernacu
lum in quo archa b̄ta repperet̄ in vnguēto istoz
aromatū. Ita implendo illā figurā voluit illā ma
trē de qua carnē erat assumptur⁹ et in eius vtero
quiesceret perungere et ornare vnguēdo diuersaz
ḡrarū supradictarū. Ideo aduertat lector et q̄rat
Sed qz h̄go maria mater et sponsa x̄pi egit ḡras
de beneficijs receptis a sponso et marie qz faciē
do ipsam matrem dei seruauit in ea virginitatem.

rpus: sponfus et filius redendo vices rident cō/
 mendādo eā in psona eius inquantū m̄. et in p/
 fona ecclesie inquantū spōsa. et p̄mū mēbrū eccle/
 sie et cōmendat eā de multiplici pulchritudie. **E**
Unde est aduertendū q̄ xpm̄ m̄ em suā ad eccle/
 siam cōmēdare idē est q̄ ipam̄ virtutib⁹ et gratijs
 decorare et ornare et ditare q̄ dicere dei est face/
 re: idē tor⁹ iste dyaalog⁹? hui⁹ sc̄bi cāntici inter spōsus
 et spōsam n̄ aliud est nisi ille dyaalogus q̄ fuit in
 ter gabrielē et virginē mariā in mysterio incarna/
 tionis. Zuce p̄mo q̄n̄ āgelus gabriel missus a deo
 dicit. Zue plena gratia ⁊c. Quod mysteriū et dya/
 logū p̄betice cantat salomō in hoc cantico put
 p̄betice p̄uidit in spū. Dicit ergo xpus ad vir/
 ginē matrem et spōsam suā. O amica mea tu dicitis
 q̄ ego sum nardus odorifera et fascicul⁹ myrrhe
 inter vbera tua et sicut borrus cypri. Et ecce ego
 dico tibi q̄ tu es pulchra. i. te fecit pulchram quo
 ad aiam pulchritudie oim̄ gr̄ariū ⁊ virtutū. Et etiā
 tu es pulchra quo ad corpus exterius: q̄ pura ⁊ et
 humilis ⁊ honestissima: q̄ oculi tui sunt sicut ocu/
 li colūbarū on̄dētes in se oēm honestatē et purita/
 tes: et humilitatē absq̄ amaritudinē et felle et oi/
 labē. Cui respondet sponsa. Ecce tu pucher es di/
 lecte mi et decorus ⁊ et speciosus forma p̄ filijs
 hoim̄: q̄ tu es pulcher ⁊ bonus per essentiā ego
 sūnt per participaciones. vnde si qd̄ pulchritudis
 habeo illud recepta te. q̄ me voluisti virtutibus
 et plenitudine gratiarū ornare et plenam gratiā
 appellare et facere et me voluisti in tuū templum
 et habitaculū maternū eligerē et fabricare et san/
 ctificare et consecrare et ex meis puris sanguinib⁹
 bus carnem assumere. Et ideo q̄ tu voluisti orna
 re hoc tabernaculū tuū. inde est q̄ lectulus noster
 est floridus. i. varietate virtutū et gratiarū orna/
 tus et amicus et delectabilis quo ad ornatum.
 Sed quantum ad materiam ex qua fecisti hāc do/
 mum tuam et tabernaculum dico tibi q̄ tigna do/
 moruz nostrarū sunt cedrina q̄ fecisti istud taber/
 naculum persone mee ex duabus tabulis comple/
 tis et coniunctis sc̄z ex carne sc̄bina mundissima
 et pura et ex aīa cedri impuribili et fugatiua om/
 nis veneni et omnis peccati. Et ideo ātiquus ser/
 pens nō potuit me mordere nec inficere suo den/
 te et veneno pestifero: sicut dicitur est q̄ tigna bu/
 sus domus sunt cedrina. Unde tigna dicitur ta/
 bule siue trabes ad inuices colligate sustinentes
 domum. Et laquearia nostra sc̄z trabes maiores
 sunt cypressina et incorruptibilia quasi dicat q̄ si
 cut moyses fecit illud tabernaculū materiale ex
 lignis cypressinis et cedrinis odoriferis et incor/
 ruptibilibus fugatiuis ois veneni. Ita tu sponse
 fabricasti me in domū et tabernaculū tuum mate/
 riale ex carne cypressina et anima cedrina: ne ve/
 neni peccati me valerēt cōtingere: nec serpens an/
 tiquus mordere. q̄ ante animationē carnē meam
 mundaisti et sanctificasti: et in aīatione aīam meā
 simul creasti et sanctificasti: et cōsecrasti et grati/
 ficasti et iudicasti et in me p̄ gr̄am bñtasti. Et sic fui
 immunis ab oi p̄ctō ab infāti creationis: intātū
 q̄ ego possūz dicere q̄ ego sum pulcherrim⁹ flos
 camp⁹ et lilij⁹ cōualū quantū ad puritatē ⁊ mū

dicitiam. q. vi. q. tu me creasti et fecisti mundā et pu/
 ram et pulchrā sicut florē in cāpo et lilijū in cōual/
 libus. cui r̄idet spōsus. Bñdicitus o sponsa q̄ tu
 es flos cāpi et lilijū cōualijū nā sicut lilijū iter sp̄/
 nas: sic tu amica inter filias. Ad cuius intellectū
 est aduertendū q̄ dictio posita in bebreo est equo/
 ca ad rosas et spinas. Et ideo beatus Hierony. in
 lib. et plalterio semp̄ trāsilijū illud vocabuluz ad
 lilia. bebrei autē ad rosas sed forsan in hoc melius
 est in bebreo q̄ lilia nō cōfuerūt nasci inter spi/
 nas sed rosa nascitur in arboze spinosa. Ideo li/
 cer virgo maria comparatur lilijs rōne virginita/
 tis: tñ magis p̄p̄te cōparatur rose rōne immunt/
 tatis a p̄ctō. Nam sicut ex arboze spinosa nascit
 illa rosa pulcherrima et odorifera sine spinis: ita
 sola virgo maria inter oēs naturales filios adaz
 nata fuit ex illa arboze spinosa: ade absq̄ aliqua
 spina originali. ⁊ per p̄ns absq̄ spina p̄cti. Et idē
 dicit ipse xpus q̄ sicut rosa nascit absq̄ spinis iter
 spinas et ex arboze sp̄i. Ita sola tu sponsa et
 amica mea nata es iter filias oēs ip̄s? adā absq̄
 aliq̄ spina p̄cti. Et sicut nata es et cōcepta ⁊ aīa/
 ta absq̄ spina originali. Ita semp̄ vixisti absq̄ ali/
 qua spina actuali et ventali. Cui r̄idet sponsa: o
 spōse bene dicitis q̄ ego sum sicut lilijū aut rosa in/
 ter spinas q̄ rosa nascit ex arboze parua et hūili
 sed tu es arbor altissima et fructifera: ⁊ frondosa
 de cuius plenitudine oēs accepim⁹ fruct⁹ gr̄e ⁊ sub/
 cuius vmbra oēs vltim⁹ et idē sicut mala est arbor
 altissima et fructifera inter siluas et ligna siluarū
 sic tu dilectus meus inter filios dei. sc̄z inter oēs
 angelos et hoies: q̄ illi sunt filij per adoptionē ⁊
 creationē. tu autē per naturā: idē oēs excedis in oi/
 potentia et sapia et mīa et largitate. **B** Et no/
 ta q̄ ista arbor est lignū vite qd̄ p̄didit adā: in cui/
 sus supplementū dat⁹ est nobis ip̄s q̄ est verū li/
 gnū vite vt dicitur est psal. p̄mo sub cui⁹ vñ bra de/
 siderabant quiescere p̄ es vete. test. Sub cui⁹ vñ
 bra primo quēuit virgo maria: et ex cōceptu to/
 ta ecclesia. Et ideo dicit virgo maria simul est to/
 ta ecclesia: o xpe sponse. sicut malus. i. lignū vite
 erat mobilis et salubri⁹ inter cīa ligna p̄dissi/
 ta dilectus meus iter filios. i. obtinet p̄ncipiū
 in potentia et sc̄tita et sapiētia et bonitate in/
 ter oēs filios dei. s. inter oēs angelos et eminet su/
 per oēs creaturas. et ideo virgo maria simul cū to/
 ta ecclesia ve. te. desiderabat et petebat protegī et
 sedere sub vmbra huius arboris in p̄mo cantico.
 Sed postq̄ xps venit in carnē tā spōsa gaudet se
 disse sub vmbra huius arboris diu p̄ oēs fideles
 ve. te. optate et tā gaudet in comedēdo fructū et
 dicens. Sub vmbra illi⁹ quē desiderabā sc̄bi. **E**
Uterū est aduertendū q̄ salomō p̄ illā nubē que
 obūbrabat tabernaculū in die ⁊ illustrabat de no/
 cte: p̄uidit in spū quā xps debebat obūbrare ⁊
 protegere virginē m̄ em suā sp̄a ncto et ex cōse/
 quenti torā ecclesiā et pluerē sup̄ eam māna gr̄a/
 rum et donozū sa cramentozū. sub cuius vmbra et
 p̄tectione debebat resciri et p̄sci et q̄scere et p̄gi.
 et idē subdit sponsa. intm̄ est arbor altissima et
 fructifera et suavis iste filius q̄ sub vmbra illius
 quē desiderabā sc̄bi. Nam in p̄rio cāntico ego ⁊ illi

derado petij nasci ⁊ q̄scere sub vmbra ei⁹ s; spe
 adipleuit desiderij ⁊ p̄titione meā nā postq̄ acce
 pit carnē ⁊ fact⁹ ē caput ecclie: ego sedi sub vmbra
 ei⁹ desiderata ⁊ pascor in pasuis ei⁹ intrij q̄ fru
 ct⁹ ei⁹ ē dulcis gutturi meo: vñ tūc sedi sub vmbra
 sp̄sū ei⁹ filij nēo xpi qm̄ angelo nūciāte sp̄sūctū
 sp̄p̄uent in me ⁊ xpi ⁊ altissimi obūbrauit mibi: dīf
 ponēdo me ad recipiēdū filiū dei: in vtero meo et
 formādo illū corp⁹ sc̄tissimū ex puris sanguinib⁹
 meis. Et tūc fuit fruct⁹ dulcis gutturi meo qm̄ rea
 liter cōcepti in me filiū dei q; qd̄ cōceptū natū fuit
 in me sc̄tū vocatū est fili⁹ dei: ⁊ dicit mibi elisa
 beth. Bñdicta tu in mulierib⁹ ⁊ bñdicit fruct⁹ vē
 tris tui. An̄ ille fruct⁹ q̄ erat in vētre meo tm̄ erat
 mibi dulcis q; cōtinū fruebar ei⁹ colloq; in inspi
 rationib⁹ ⁊ cōsolatōib⁹ sp̄ualib⁹. Nā ille fruct⁹
 vētris mei impulsi me: vt tres ad visitandū elisa
 beth vbi xps fruct⁹ vētris mei sanctificauit toban
 nē baptisam in ventre matris sue. Itē ille fruct⁹
 sp̄itū in me sp̄itū p̄p̄betū ⁊ cr̄gelicū qm̄
 exultans in sp̄ū cantauit illud canticū. Magnifi
 cat anima mea dominum. in quo canticō ego fui
 euangelista annūciando saluatorē dñi patrib⁹
 expectatū esse in vtero meo ⁊ israhel faz suscepisse
 p̄nerū suū et fuit p̄p̄betissa predicēdo oia q̄ factu
 rus erat xps filius me⁹. q; debebat deponere po
 tētes ⁊ reges ⁊ p̄ncipes infideles mundi ⁊ exaltare
 hūiles fideles ⁊ debebat implere pauperes bōis
 sp̄ualib⁹ ⁊ diuites iudeos dimittere ianes in sua
 ignorantia et cecitate. **L** Deinde cū dicit in
 troducti me rex in cellā vinarā: est aduertendū q̄
 in triplicē cellā vinarā introduxit xps sp̄sū suū
 eccliam ordinādo charitatē in ea. Eo q; vñū qd̄ q̄
 istoz cellaroz ordinat charitates in boie fidei.
 An̄ primū cellariū vinarū ip̄sus xpi est sacra scri
 ptura ve. te. in qua latebat vinū euāgelicū noui te
 stamētī tāq̄ in vegetib⁹. Illaz mystēria vete. test.
 erant q̄ si vegetes misteroz noui test. in hoc cella
 riū introduxit xps ecclia sp̄sū suū qm̄ appuit apo
 stolis sensus vt intelligerēt scripturas oēs: quō oia
 q̄ erāt scripta i lege ⁊ p̄p̄betū ⁊ psal. fuerāt cōple
 ta in eo vt ptz Lu. xxiij. Itē qm̄ misit eis sp̄m̄ctū
 vbi receperūt dōa gr̄az ⁊c. Et sic ordinauit in eis
 charitatē. Nā sacra scriptura docet ordinē cha
 ritatis puta qualiter deus est diligēdus sup̄ oia ⁊
 p̄ se ⁊ p̄pter se ⁊ proxim⁹ in deo et p̄pter deū q; si
 nīs legis ⁊ oīs p̄cepti est charitas. s. ad thi. i. Se
 cūdū cellariū xpi est p̄ns ecclia in qua sunt septēz
 vegetes sacramētoz i q̄b⁹ reponit ⁊ ai q̄b⁹ haurit
 gr̄a xpi q̄ datur p̄ sacramēta eccliaistica. Que qd̄
 gr̄a vel est ipsa charitas vel ei⁹ radix: q; charitas
 vel est ipsa gr̄a vel nō sine gr̄a ipsi annexa q̄
 quidē charitas est amor regulatū volūtatis ad
 diligendū deum ⁊ primū s̄m̄ specie mūdū ⁊ ordi
 nē ⁊ sic charitas est illa: que ordinat volūtates ad
 diligēdū deū ⁊ proximus. Que qd̄ charitas p̄pa
 rat vino eo q; iebat aiam ⁊ trāformat amātē in
 amatū ⁊ extasim facit vt inq̄r dionysij. Immo aia
 charitate iformata magis est vbi amat: q̄ vbi ant
 mat ⁊ informat. Tertij cellariū xpi est ecclia sup̄
 na celestis in quo p̄fert vinū gl̄ie vbi charitas est
 in sua p̄fectiōe vbi volūtas beatoz habet quicq̄

vult ⁊ nihil mali vult ⁊ volūtas oim̄ beatoz p̄ cha
 ritatē p̄firmata totaliter est p̄uerla in deū ⁊ p̄for
 mis ei⁹ volūtati: ⁊ sic ptz qual⁹ est triplex cellariū
 et triplex vinū ordinās ⁊ inebriās volūtate boie
 ad qd̄ triplex cellariū xps introduxit eccliaz sp̄sū
 faz suū ordinādo in ea charitatē ista q; sp̄sa p̄ sta
 tu ve. te. petebat aduētū sp̄sū vt introduceret eū in
 hoc triplex cellariū eo q; p̄ aliū nō poterat introdu
 ci vt ptz in p̄mo cātico. Sed q; xps sponsus eius
 introducit eā in cellaria sup̄dicta to gr̄as agen
 do cum gaudio dicit. Introduce me rex in cellam
 vinarā et ordinauit in me charitatē. **B** **Q** **E** est
 aduertēdū q; ista sp̄sa in p̄mo cātico petij intro
 duci in sup̄dicta tria cellaria sed in hoc sc̄do cā
 tico dicit q; sp̄sū solū introduxit eā in vnā cellā ve
 nariā. s. in p̄mū cellariū sacre scripture in qd̄ intro
 duxerat virginē mariā matrē suā reuelādo ipsi se
 creta. sacre scripture vt ptz in cātico ei⁹ sed postea
 introduxit totā ecclia sp̄sū in alta cellaria qm̄ in
 stituit eccliaistica sacra ⁊ aperuit nobis viā ad res
 gnū celoz p̄ passionē ⁊ resurrectionē ⁊ ascensionē.
L Ad maiore aut̄ euidentia est et notādū q; licz
 ois charitas sit amor tamē nō ois amor est chari
 tas. An̄ triplex est amor: puta vn⁹ q; d; naturalis.
 q̄lis est patris ad filius ⁊ poete ad sua poemata.
 Secūdus d; amor p̄uersus p̄cedēs ab inordinato
 appetitu quo p̄uerse auarus amat pecunias ⁊ su
 p̄bus honores et voluptuosus mlieres. Tertij d;
 amor ordinat⁹ quo ordinate diligimus deū ⁊ pri
 mū ⁊ iste d; charitas eo q; ordinat volūtate ad di
 ligendū deū ⁊ primū seruādo specie: modū ⁊ or
 dinē. An̄ species diligēda est. s. solus deus ⁊ eius
 imago. s. bō ⁊ angelus eo q; sola ista triplex sp̄s
 est quoddā bonū felicitās aut felicitabile ⁊ fruibī
 le. An̄ solus deus est p̄ se fruibilis in se. ⁊ bō ⁊ an
 gelus solū in deo. An̄ ait paul⁹ ad philomenem.
 Eruat in te oīe frater. Adodus aut̄ diligēdi bon
 nū est vt diligat res eo mō quo est ⁊ sic q; deus est
 p̄ se bonū sup̄ oia et a quo oia iō est diligendus ⁊
 nobis per se ⁊ in se sup̄ oia ⁊ q; tā bō q̄ angel⁹ est
 imago dei ⁊ a deo iō est diligendus in deo cui⁹ est
 imago ⁊ a quo est. Item ordo diligēdi sumit a fi
 ne s; q; deus est pp̄ se ⁊ nō pp̄ aliū bonū imo oia
 alia sunt pp̄ deū ⁊ ordinant i deū tanq̄ in finē vl
 timatū q; est finis oim̄. **Q** de⁹ est diligēdi
 bō ⁊ oia alia pp̄ deū. **A** **Q** Totū aut̄ istū ordinē
 diligēdi facit charitas in nra volūtate ⁊ iō chari
 tas diffinitur q; est amor ordinās volūtate ad di
 ligendo deū ⁊ primū seruādo specie modū ⁊ or
 dinē. s. ad diligēdū deū sup̄ oia ⁊ p̄ se ⁊ i se ⁊ pp̄ se
 ⁊ primū i deo ⁊ pp̄ deū ex q̄b⁹ ptz q; q; diligit deū
 nō pp̄ se s; pp̄ aliquā iutilitate errant iordie ⁊ q; de
 ligit magis se q̄ deū errat. in mō. Et iō d; q; dia
 bol⁹ in p̄ncipio errauit in mō ⁊ ordie eo q; dilexit
 se in se ⁊ pp̄ se ⁊ nō in deo ⁊ pp̄ deū imo iceptit ab
 amoze sui vlq; ad cōtēptū dei cōtēnēdo ei⁹ leges
 et deuitādo ab ei⁹ volūtate vt dicitur est sup̄ ps. lxx
 xj. ⁊ sup̄ Te deū. laudam⁹. charitas ḡ est illa x̄rus
 infusa ordinatua volūtatis ad diligēdū deū ⁊ p̄
 rimū et hāc charitatē ordinauit xps sponsus p̄
 mo in virgine mariā matrē suā et ex consequētī in
 tota ecclia sp̄sa sua vt ptz p̄ totū discursus euā

gelicū. An̄ prio ostendit hāc charitatē faciēdo et
postea docēdo et iō dicit h̄go maria in hoc cātico
in psona sua et totū ecclie. Introduxit me rex sp̄s
m̄e i cellā vinarīā. i. cellā sacre scripture et i cel
laz sacozum ecclie et ordiauit i me charitatē. i. do
cuit me ordinē charitatis p legē euāgelicā quōd
ligā deū et p̄ximū. eo mō et ordie quo dictū ē et p̄cu
lit mibi charitatē p ecclēstia sacramēta. q̄ ordia
te diligo deū et p̄ximū. hoc autē dicit q̄ i oī sacro dat
grā q̄ ē ip̄a charitas aut nō sine charitate et iō di
cit sp̄sa q̄ fructū illū magne arboris sub cui⁹ vmbra
sedebat semp fuit dulcis gutturi meo in̄m̄ q̄
filli⁹ m̄e introduxit me in cellā vinarīā. i. i camerā
penetrali secretoz et p̄fundoz mystertoz euāgeliz
coz mltā mysteria secreta reuelādo. et sic ordiauit
in me charitatē et dilectionē. i. iō fuit mota ad cā
tādū illd cāticum magnificat aīa mea dñm ex n̄
m̄io amore pcepto vñ ip̄s m̄e et fili⁹ qñ introdu
xit me i suā cellā vinarīā. it̄m vulnerauit et iebriat
uit me vno suo charitatis et amoris et dilectōis q̄
eotali fuit oblita buti mūdi et mei p̄p̄si et fui pueria
et tractata seu rapta i ip̄i amorē q̄ amor trāsfor
mat amātē i amatū. sic fuit facta qñ lāguida absc̄s
mēozia buti mundi et suoz bonoz t̄paliū et iō vos
angeli sodales sp̄si et filij mei xp̄i fulcite me et oz
nate me florib⁹ buti agri et borzi filij mei et sp̄ate
et circumdate me malis et pomis buti arboris filij
mei et amore et lāgueo q̄ nō possū edere aliū ci
bū nec fructū aliū fructu nec aliū fructū et dulcis gut
turi meo p̄ter fructū sapidissimos buti arboris q̄
qdē fructū et poma nutriūt fideles et dāt vitā mun
do. Itē nō miramīnt q̄ lāgueaz amore butus filij
et sp̄si mei xp̄i nā ip̄e introduxit me i cubiculū suū
et āplexat et me sicut m̄ āplexit filij et sp̄s
saz nā leuaet. i. brachiū et man⁹ et sinistra posita
est sub capite meo et dextera illi āplexabit me nā
qñ m̄ āplexit filij puū sustinet eū cū sinistra po
sita sub capite et cū dextera cooperit corp⁹ et. Ita
p̄ter sp̄sus et fili⁹ m̄e xp̄s quodā spirituali am
plexu āplexat est me cū leua et sub capite susten
tādo et cū dextera sue potēte et amoris et fauoris
me p̄terit ab oī malo preseruādo et in oī bono cō
firmādo. Et sic tenet me amplexā tāq̄ lāguidā et
ebriā in cella vinarīa sue charitatis amoris et di
lectōis. Sz hic ē valde aduertēdū q̄ cū in hoc cā
tico sp̄sus satisfaciāt et annuat petitionib⁹ et de
siderio sp̄se et ip̄a sp̄sa agat gr̄as. eo q̄ sp̄sus
adimpleuit desiderij et petitiones suas puta
oscular est eā osculo incarnationis. et traxit eā in
odo. ē ynguentoz suorū et introduxit eā in cubicu
lū suū et cellā vinarīā reuelādo mysteria et secreta
sua et tā sedit sub vmbra illius quē desiderabat et
refecta est cibus et fructibus illius arboris dulcis
simis. Et q̄ tale osculū dicit quādā vnitate
inter sp̄sus et sp̄saz. eo q̄ in illa benedicta in
carnatōe facta fuit triplex vnio. q̄ prio verbū as
sumptū illā vnitate in vnitate psonali et sup
positali. Sc̄do xp̄s elegit vnuit sibi specialiter et
singulariter virginē matrē suaz in quādā vnitate
materna q̄ facta est speciale tēplū et taberna cu
lū maternū ip̄i xp̄i. Tertio xp̄s in sua matrē de
sp̄savit sibi totā ecclēsiā iquātū ip̄a fuit p̄m̄ de

brū ecclie et xp̄i et ero. diū ei⁹. vt in̄qt aug. et hāc ec
clēsiā desp̄savit et vnuit sibi xp̄s qdā vnitate my
stica. et sic est dicēdū q̄ triplex osculum dedit xp̄s.
Mā prio oscular est illā vnitate assumptā oscu
lo incarnationis et osculo psonali. Sc̄do oscular est
h̄ginē mariā osculo filiali siue mat̄no. Tertio oscu
lar est totā ecclēsiā osculo mystico sacramētalit. et
sic ergo dicēdū q̄ totū istud cāticum p̄t h̄ficari de
isto triplici osculo. scz incarnationis et maternita
tis. et desp̄sationis ecclie. et p̄nt prio esse h̄ba vnā
nitatis xp̄i. puta q̄ illa humanitas xp̄i agat gr̄as
deo. q̄ h̄bū diuinū osculatū est eā osculo et vnitate
te personalit. et q̄ h̄bū cōmorat inter vbera vnā
tatis. et quōd illud h̄bū diuinū fuit illi vnitate af
sumpte tanq̄ nardus et fasciculus myrte et borz
cypr̄i. et quōd illa vnitate assumpta fuit tanq̄ li
liū et rosa iter spinas. et quōd fuit fauozata sub vmbra
h̄bi et āplexata et psonata. et supposita p h̄bus
et. Itē totū istud cāticum h̄ficat de ip̄a h̄gine put
in āplexu et vtero et xp̄s acubuit et recubuit tanq̄
in suo thalamo. et quōd xp̄s et̄s i et vtero fuit. ip̄i
tanq̄ nard⁹ odorifera et sicut fasciculus myrte p̄ter
uans eā ab oī corruptione. et fuit ip̄i tanq̄ borz cy
pri et tanq̄ balsamū penetrās claustrū h̄ginitatis
absc̄s vtolatōis. ip̄am h̄ginē ita c̄ta relinquēdo. Et
quōd xp̄s introduxit eā in cellā vinarīā ordinādo in
ea charitatē et dilectionē trāsformādo eā in fer
al
tissima secreta ip̄i reuelādo. Itē h̄go maria p̄t
neret xp̄s vmbra carnē in vtero suo in̄p̄tū m̄i. tñ ip̄a se
debat sub vmbra xp̄i in quātū sp̄sa. Itē ip̄a virgo
m̄i xp̄i sedit sub vmbra illi quē desiderabat. quō
sp̄s sanctus venit sup eā. et obūbrauit eā. Lu. j. Et
tūc xp̄s fili⁹ su⁹ amplexus est eā. quōd ip̄am in psona
toti⁹ ecclie sibi desp̄savit. et sic p̄z q̄l totū hoc cā
ticū de ip̄a h̄ficat. **U** Sed vltimate h̄ficat to
tum istud cāticum de tota ecclia christi quā xp̄s sibi
desp̄savit et vnuit in vnitate mystica. et iō bocca
tūc est exponēdū singulariter et specialiter de tota ec
clesia ad cui⁹ intellectū est norandū et preaduertē
dū q̄ ecclia in prio cātico petijt osculari et trabi
a sp̄so et introduxit in cellaria eius. et pascat et sede
re. et p̄tegit sub vmbra et. Itē dictū est q̄lter sicut
per illā arcā federis figurabat xp̄s de⁹ et bō. rex
et sacerdos. ita p̄ illud tabernaculū in quo arcba
fuit reposita figurabat primo maria tanq̄ taber
naculū maternū. sed vltimate figurabat ecclia in
quā xp̄s mō habitat p̄ fide et gr̄am tanq̄ in taber
naculo mystico. et dictū est q̄ virgo maria fuit pri
mū mēbrū ecclie no. te. in q̄ pri⁹ hitauit p gr̄am
q̄ p carnē. et iō prius fuit sp̄sa q̄ m̄i xp̄i. Et prius
fuit tabernaculū sp̄uale et mysticū xp̄i q̄ taberna
culū maternū. et sic ista ecclia no. te. incepta a h̄gine
maria. et in ea inceptū desp̄sari xp̄o. et iō ip̄a loq̄tur
in hoc cātico tanq̄ sp̄sa in psona toti⁹ ecclie no.
te. Et etiā in psona toti⁹ ecclie no. te. q̄ in ea i ce
p̄t compleri desiderij et petitione facta in prio can
tico quia illa ecclia cōtinuat cum ista per virgī
nem mariā et christū ab adam vsq̄ ad iudicium. It
cet per diuersos status. vt plures dicitum est.
U Deinde cū dicit. Adiuo vos filie hierusalē. con
cludit istud sc̄m canticū. An̄ postq̄ sponus christ
us cōpleuit desiderij butus sp̄se. et tam intro

durx̄t eā in thalamū et cellarū suū: et tā tenet eā
 in āplexu suo et ipsa fā se reputat felicē q̄scendo
 sub vmbra sp̄s̄i. et frūdo bonis sp̄n̄alib⁹ eius ⁊
 tā dormit inebriata in eius amore et āplexu. id vt
 x̄ps reddat ipsam securā oñdit istā desp̄sationē
 et vntōnē esse firmā et ratā et p̄petuā et istud ofu
 lū esse insep̄abile. Et hoc intelligit de supradicto
 triplici ofculo. s. incarnationis et materialiis vir/
 gis marie et desp̄sationis et āplexu ecclie. Vñ
 dicit x̄ps. o filite b̄ter̄m. i. aīe fideles. Ergo adiuro
 vos p̄ capreas. i. per p̄tarchas ceruicōs cāporū
 i. p̄betas ne suscitētis nec euigilare faciatis istā
 dilectā a dormitione et a somno ⁊ āplexu meo do
 nec ipsa velit. q. d. q. nullus credat. q. postq̄ ego
 assumpsi istā hūanitatē i vnitare suppositi q. ali
 qñ dimittā inūo nunq̄ ampl⁹ dimittā qñ semel
 assumpsi. Itē dico vobis q. nō suscitētis nec sepa
 tis eā: nec putētis eam separari a meo āplexu: qz
 nunq̄ dimittā. Itē nec suscitētis h̄ginē marīa ma
 trē meā a meo āplexu mat̄nali q. nunq̄ dimittā
 eā: q. in eternū erit m̄f mea et dilecta et in ḡma cō
 firmata: itē adiuro vos ne suscitētis nec euigilare
 faciatis sp̄s̄am meā eccliam ab āplexu et amore
 meo nec putet aliq̄s eā vnq̄ a me separari. qz postq̄
 semel desp̄saut eā et vnitū m̄bi p̄ fidē ⁊ charita
 tē in vnitare mystica nūq̄ eā abdicabo: nec relin/
 quā: nec deferā. Nā lz aliqñ p̄mittā eā pati t̄p̄ali
 a tyrānis: tñ semp eā liberabo de manib⁹ eor⁹ ⁊ si
 naliter ipsa dñabit eis et cōseruabo et p̄tegā eā
 in āplexu fidei vsq̄ ad diē iudicij. Qz lz continue
 fluent: tñ nō submerget nec p̄bit nauicula petrī.
 Qz ego rogabo p̄rem. p. petro: et grege ei⁹ ne desi
 ciat fides ei⁹. Et h̄ p̄mittit sp̄s̄us cū adiuratioe
 caprarū ceruicōs cāporū. **L. Q. Ad cul⁹** intelle/
 ctū est aduertendū q. p. capreas intelligit p̄tarch/
 chas ⁊ per ceruos intelligit p̄phas. q. in ve. testa.
 predixerūt aduentū x̄pi p̄p̄etūā desp̄sationē
 x̄pi et ecclie et q̄b⁹ factā ē de x̄po firme p̄missio
 Vñ p̄tarche dicūtur capre in scriptura. eo q. oēs
 fuerūt pastores: et p̄p̄ete dñi cerui p̄pter similitu
 tudinem et velocitatem: naz sicut cerui semp discur/
 runt de mōte in montē et a termino in termino
 ita p̄p̄ete saltāt velociter ex vna mat̄ria in aliā
 et ab vno tpe in aliud. Et idē p̄tarchas appellat
 capreas et p̄p̄betas ceruos. itez adducit eos in
 t̄stes firmos eo q. eis facta fuit de x̄po firma res/
 p̄missio de regno x̄pi p̄petuo. Unde sub pacto
 eterno p̄ signū arcus fed̄eris facta est de x̄po repro/
 missio x̄pi ipsi noe. Ge. ix. itē iureturando et signo
 p̄petuo facta est eadē repromissio ipsi abrae et gen.
 xv. et. xxij. itē hoc idē ipsi iacob in visione scale ge/
 ne. xxvij. et quō lucatus est cū angelo. gene. xxxij.
 Hoc idē p̄missum est moysi Exo. xxxij. ⁊ Deu. xv/
 ij. itē regnū p̄petuū x̄pi et ecclie p̄missum est ipsi
 dō: sub iureturādo ⁊ pacto firmissimo. ij. Reg. vij.
 et. xxij. et psal. lxxvij. et. c. xxxi. itē hoc idē p̄z per
 esayā ⁊ oēs p̄p̄bas marie d̄iere. xxxij. vbi dicit
 deus. Si irrtum fieri potest pactum meum cum
 die et cū nocte vt nō sit dies et nox in tpe suo: ita
 pactū meū irrtū esse p̄dēt cū dō seruo meo: vt non
 sit ex eo filius qui regnet in throno eius ⁊c. Et sic
 p̄z quā iureturādo et pacto firmissimo p̄missit

deus p̄tarchis et p̄p̄betis regnū x̄pi eternū sup
 eccliam p̄ ḡram imp̄nit: et gl̄iam in futuro et per
 p̄ns ecclia sponsa x̄pi nunq̄ sepabit ab eius amo
 re et amplexu in toto isto seculo p̄ ḡram nec in fu
 turo p̄ gl̄iam. naz q̄s sepabit nos a charitate x̄pi
 vt inquit apls: sub tali ergo adiuratioe dicit x̄ps
 Me suscitētis nec euigilare factis dilectas do/
 nec ipsa velit: et ponit l̄ donec indeterm̄nate et
 infinite. sicut d̄. ps. lxxj. Erit abūdantia pacis do/
 nec auferat luna. Sed qz luna nunq̄ auferet ergo
 nunq̄ pax deerit vel deficiet. ita p̄ter bic. Qz sp̄s̄
 sa nūq̄ volet separari ab amplexu et amore sponfi
 ergo nunq̄ sepabitur. ex q̄bus p̄z q. sicut nūq̄ dis
 soluet vinculū incarnationis: ita nūq̄ fuit dissolu
 tū vinculū maternitatis h̄ginis marie qz semp erit
 m̄f dei nec vnq̄ dissoluet vinculū desp̄sationis
 x̄pi et ecclie in hoc seculo p̄ ḡram et fidē et charita/
 tem et in futuro p̄ gl̄iam et eternā felicitatem vbi
 x̄ps introducet sp̄s̄am ad eterbas nuptias agnī
 Apoc. xxj. vbi x̄ps erit oia in oibus. j. ad co. xv. Di
 cit ergo x̄ps: o filite hierlm̄ adiuro vos p̄ capreas
 ceruicōs cāporū. i. p̄tarchas et p̄p̄betas. i. sicut
 p̄missum fuit ⁊ p̄tarchis ⁊ p̄nūciatū p̄ p̄p̄e
 tas ne suscitētis neq̄ euigilare faciatis. i. ne pute
 tis nec credatis dilecti hūanitatē esse sepandā a
 verbo: nec virginē m̄fem a filio: nec eccliam a x̄po
 sponso suo donec. i. dñi ipsa velit. q. d. nunq̄ creda
 tis esse separandā immo predicatē et annūciatē
 nunq̄ esse sepandā. **L. Q. Ex dictis autē in hoc cā
 tico scōo inlurgit dubiū: nā dicitur est in p̄ncipio q.
 x̄ps q̄scit in ecclesia sponsa sua tanq̄ in accubitu
 suo et in fine cantici d̄. q. ecclesia q̄scit in separa
 biliter i āplexu christi sp̄s̄i sui inter ei⁹ brachia ⁊
 sic vnus q̄scit in amplexu alteri⁹ et ecōuerso q̄
 videt impossibile rōne possitōis ad locū p̄tines.
 Ad hoc rōndet q. sacra scriptura vtrunq̄ affir
 mat. i. q. x̄ps habitauit in ecclesia sponsa sua rec
 lesia in christo sponso. vñ d̄. Job. j. q. h̄bum caro
 factū est et habitauit in nobis. et psal. xc. Qui ha
 bitat in adiutorio altissimi in protectione dei ce/
 li cōmorabit. Itē saluator Jo. vj. Qui manducat
 meā carnē in me manet et ego in eo. Itē. j. Job. iij.
 Deus charitas est. et q. manet in charitate in deo
 manet et de⁹ in eo et sic p̄z quā x̄ps bitat in no/
 bis et nos in deo absq̄ cōtrarietate: quā p̄trarie/
 tatem tollit amor charitativus: qui tollit oēm cō
 trarietatem et causat vntōnem. Unde si cōsiderē/
 mus vires et proprietates amoris charitativus de
 quo Salomon loq̄tur in hoc cātico videbim⁹ hoc
 esse possibile imo necessariū. **B. Vñ. xix.** sunt
 vires et effectus et proprietates amoris charita/
 tiui. Quos effectus oñdit christus ecclesie spon/
 se sue et ecōuerso. Nāz p̄mo amor charitativus
 causat zelū bonū: qz nō patit malū in amato. Se
 cūdo nō patit moras absentie ipsius amati. Ter
 tio trahit amantē ad amātū. Quarto lāquefacit
 amantē. Quinto liquefacit ipsum. Sexto vulne/
 rat cor eius. Septimo inebriat amantē erga ama
 tum. Octauo inflammat eum. Nonno vrit ipsum.
 Decimo facit inberere amantē ad amātū. Undecimo
 vnit ⁊ cōcillat vnū cū altero. Duodecimo fortiter
 tenet. Tertio decimo charitas ordinat voluntatē**

D. Jacobi de Valentia

amantis erga rem amatā. Quartodecimo q̄ charitas nō q̄rit q̄ sua sunt: s; q̄ amantis. Quintodecimo q̄ oīa sustinet p̄ oīa amato. Sextodecimo q̄ magis amans est in amato q̄ in seipso. Decioptimo q̄ transformat amante in amatū. Decioctavo q̄ extasim facit in amante. Decimonono q̄ nō vult separari in eo in eternum q̄scere. Nos ergo nouēdecim effectus causat amor: charitativus i amāte et hos oēs effectus amoris ostendit x̄ps erga ecclesiam sp̄sā suā vt p̄t̄z p̄ oīa ista decē cātica: et in toto discursu euāgelico. S; q̄ iste amor: charitativus est reciprocus iter x̄ps et ecclesiam: id eōsdē effectus amoris ostendit ecclesia erga x̄pm sp̄sū suū iuxta possibilitatē et facultates suās: vt p̄t̄z in istis eisdē cāticis. Et idē sicut x̄ps transformat in sp̄sū suū suū p̄ amorē facit in eo extasim: et quieticit et vult q̄scere inseparabiliter in eternū in eā: ita e converso ecclesia transformata in sp̄sū suū facit extasim et vult q̄scere in eo inseparabiliter in eternū et sic sp̄sū suū habitat in sp̄sā et q̄scit in eius accubitu in eternū et ecclesia q̄scit in amplexu sp̄sū suū. **¶** Est verū q̄ aliter x̄ps habitat in nobis et aliter nos in eo. Nā nos habitamus in x̄po sicut sp̄sā in amplexu sponsi p̄ gr̄am et fidē: sp̄sū et charitatē in p̄nti et in p̄ria p̄ gl̄iam et sic āpletus est gratificatus et p̄tegit in p̄nti et in futuro gl̄ificatus nos. **¶** X̄ps autē habitat in nobis tanq̄ in tabernaculo et accubitu suo. et hoc tripliciter. nā p̄rio habitat in nobis tanq̄ in suo tabernaculo p̄sonali et sic habitat solū et q̄scit in illa hūanitate assumpta in arbomo et nra natura. S̄cdo habitat in nobis tanq̄ in suo tabernaculo et accubitu m̄rno et sic habitat in solo vtero x̄gis marie p̄ nouē mēses. Tertio habitat et bitat in nobis tanq̄ in suo tabernaculo et accubitu mystico et sc̄tificato et sic accubitat et bitat et q̄scit in tota ecclesia toto orbe diffusa p̄ eccl̄astica facta et oīa gr̄arū eā gratificādo et sc̄tificādo et eodē mō habitat in vnoquoq̄ iusto et fideli. put est membrū b̄mōi sp̄sū suū: cur? x̄ps est sp̄sū suū et caput. **¶** Ex quibus oībus p̄ dignitas et excellētia huius sponsi in statu nouitatis. sup̄: statū ve. te. Quia plura et maiora signa amoris ostendit ip̄s deus in no. te. q̄ in ve. Primo q̄ tūc deus habitat in illo p̄p̄to in illa arborea lignea et tabernaculo ligneo: sed nūc habitat in tabernaculo carneo et nra natura hūana p̄sonali assumpto: et habitat in tabernaculo m̄rno p̄ nouē menses: habitat in nro tabernaculo mystico. S̄cdo q̄ deus habitat in illo tabernaculo ligneo tm̄ figuratiter: s; in nro tabernaculo bitat realiter: nā huiusmodi eternū realiter inseparabiliter p̄sonaliter q̄scit in illa hūanitate assumpta in vnitatis suppositi. et realiter verū in incarnatū q̄scit in tabernaculo m̄rno per nouē menses: et realiter et inseparabiliter inhabitat et q̄scit in tota ecclesia sp̄sā suā tanq̄ in tabernaculo mystico p̄ eccl̄astica facta. Nā verbū incarnatū realiter cōtinēt in sacro altaris: et solū figuratiter sicut in sacrificijs ve. le. item virtus passionis x̄pi realiter cōtinēt in baptismo et confirmatione et p̄nia et ceteris sacris. et nō solum figuratiter et tanq̄ in signo federis et signaculo fidelitatis: sicut in circūcisione et ceteris sacris veteris legis et ideo eccl̄astica facta facta immediate cōferunt gr̄am

Christopolitani episcopi Expositio.

quā significat sicut dictū fuit in expositione psal. xxxix. et in tractatu contra iudeos questione. j. **¶** Ex quibus p̄t̄z q̄ maiora signa amoris ostendit deus nobis q̄ illis q̄ deus solū dedit illis in suo tabernaculo ligneo illas duas tabulas lapideas: et virgā aarō cum vna māne. et hoc dedit in figurā christi futuri dei: et hoīs regis et sacerdotis. Sed deus dedit seipsum nobis realiter deū et hoīem regem et sacerdotē et sic deus dedit illis vmbra et figurā: nobis autē dedit veritatem et verā lucē. **¶** **¶** Ex quo p̄t̄z q̄ perfectus x̄pus deus et hō habitat in nobis q̄ in illis et nos perfectus habitamus et quietescim⁹ in amplexu x̄pi: q̄ illi. isti ergo duo modi quietescendi explicatur in hoc cātico. Nā in p̄ncipio cāntici explicatur mysterium incarnationis per quas verbū dīuinū habitat et accubat in sp̄sā: cū dicit. Dū esset rex i accubitu suo nard⁹ mea dedit odorē suū &c. Sed mysteriū nostre gratificationis et salutis per quā nos q̄scim⁹ us in amplexu x̄pi explicat in fine cāntici cū dicit. Quia eius sub capite meo: et dextera illius amplexabit me. Sed inseparabilitas eterna tam accubitus x̄pi in nobis: q̄ nostri amplexus in x̄po explicat cū concluditur in cātico. Adiuro vos filie b̄rlin ne exitis: nec euigilare faciat is dilectam: donec ipsa velit. Sed mutus amor: reciprocus cuius effectus inter sponsum et sponsam explicatur in medio dialogi butus cāntici: cum sponsus dicit. Si cur lilium inter spinas: sic amica mea inter filias et cum sponsa dicit. Sicut malus inter ligna syluarū: sic dilect⁹ me⁹ inter filios et fulcite me floribus: quia amore lagueo &c. et per hoc patet intelligentia butus secundi cāntici et responsio ad duobus. et hoc de secundo cātico.

Incipit tertium canticum.

De dilecti mei.
Ecce venit iste saliens in montibus.

Transiens colles.

Similis est dilectus meus capre.

Hymnolog⁹ ceruorum.

Et ipse sicut post parietem nostrum.

Respiciens per cancellos.

Et dilectus meus loquitur mihi.

Surge propere amica mea.

Formosa mea et veni.

Iam enim hiemps transiit.

Imber abiit et recessit.

Flores apparuerūt in terra.

Tempus putationis aduenit.

Vox turturis audita est in terra nra

ficus protulit grossos suos.

Vinee florentes dederunt odorē suū.

In canticum

Surge prospera amica mea
 Spectiosa mea et veni.
 Columba mea in foraminibus petre
 In cavernis macerie.
 Ostende mihi faciem tuam.
 Sonet vox tua in auribus meis
 Vox enim tua dulcis.
 Et facies tua decora.
 Capite nobis vulpes paruulas.
 Que demoliuntur vineas.
 Nam vinea nostra floruit.
 Dilectus meus mihi.
 Et ego illi.
 Qui pascitur inter lilia.
 Donec aspiret dies et inclinet umbra.
 Reuertere: similis esto dilecte mi
 Capree hyrnuloque ceruorum.
 Super montes bethel.

Vox dilecti mei. Ecce
 venit saltes in montibus et cetera. istud est
 tertium canticum in quo Salomō ca-
 tat uocationē ap̄loꝝ siue uoca-
 tionē ecclē in ap̄lis. et id̄ p̄r̄ vi-
 dedū eū Salomō sūp̄sit pabo-
 lā. Sc̄do exequēdū ē de cāticor-
 et̄ expositione. Quātū ad p̄mū ē aduertēdū q̄ Sa-
 lo. ex duob̄ assumpt̄ pabolā. P̄rio ex figura. Se-
 cūdo ex p̄missiōe nā p̄rio p̄ h̄ q̄ de loq̄bat̄ moy-
 si facie a facie ero. xxviii. i. p̄ āgelū mediū p̄uidit
 Salomō in sp̄ritu q̄lter de? debebat loq̄ mūdo
 p̄ hūanitatē p̄sonalē assumptā vñ sicut de? dedit
 illā leges moy- si p̄ illū āgelū figurabat̄ q̄ deus in
 hūanitate debebat explanare illā eādē legē apo-
 stolis in mōte thabor. put̄ fuit̄ impletū mat. x. r. vj. et
 vij. itē p̄ hoc q̄ archa fuit̄ reposita intra taber-
 naculū et tā de? loq̄bat̄ moy- si de archa et tabnaculo
 et declarabat̄ illi oia et disp̄debat de oib̄ agēdis
 vt p̄z ero. vlti. p̄ h̄ p̄uidit Salo. q̄lter h̄b̄ diuinū de-
 bebat itroire in archā hūanitatē p̄ incarnationē
 et tor̄ x̄p̄s icarnat̄? debebat itrare in tabernacu-
 lū ecclē p̄ fidē et grām et de illa archa hūanitatē
 debebat loq̄ fidelib̄ suis et declarare legē et pp̄he-
 tas. itē hoc idē p̄uidit Salomō p̄ p̄missiōes fa-
 ctas martine Deuter. xxviii. cū dixit deus. Prop̄he-
 tam suscitabo de medio frat̄rū tuoz similit̄ tibi
 et ponā uerba mea in ore e? loq̄turq̄ ad eos que
 cūq̄ dixerō illi: ubi p̄uidit Salomō qualiter
 deus debebat assumere carnem de illo populo et
 loq̄tur ap̄ostolis et toti illi populo p̄ illā huma-
 nitatem assumptam et declarare legem et pro-
 p̄betas: et sic patet qualiter sicut in precedēt̄ can-
 tico cāt̄at̄ osculū incarnatiōis: ita in hoc tertio
 cāt̄at̄ osculū familiaris p̄dicatiōis et legis decla-
 ratiōis et sic satiffa cit̄ p̄ime p̄titioni sp̄ōse. Doc-

.iij.

fo. xviij.

ergo p̄uidens Salomō in sp̄u assumens para-
 bolā et sup̄adicis fecit hoc. iij. canticum. in quo
 itroducit x̄p̄s sponſus loq̄ret̄ et uocantē ecclē
 in ap̄ostolis et declarātem eis legem et pp̄betas
 prout fuit̄ impletū Mat. v. r. vj. et p̄ totum discor-
 sum euāgelicum. Sed p̄cipue cāt̄at̄ pp̄betice salo-
 mō in hoc. iij. cātico totū illū sermōnem quem fecit
 X̄p̄s in mōte declarādo legē et pp̄betas. Mat. v.
 In quo cātico tria facti. Nā primo facit quod dis-
 c̄tum est. Secūdo cantat̄ acceptationē legis et do-
 ctrine x̄p̄i et gaudiū ecclē acceptat̄is leges euā-
 gelicam. Tertio predicat̄ et cantat̄ stabilitatem et
 perpetuitatem legis euāgelice. Secūda ibi. Di-
 lectus meus loquitur mihi et ego illi. Tertia ibi
 Adiuro uos etc. **U** Quātū ergo ad p̄mū est
 aduertēdū q̄ x̄p̄s p̄mo despōs̄it ecclē in ma-
 ria et Ioseph sicut d̄ctū est sed erinde q̄n maria
 abiit̄ cuz festinatione in mōtana iudee ibi uocant̄
 iobānē baptistā de uere m̄ris et despōs̄it ecclē
 nā in eo et in elisabeth m̄re et q̄ uerq̄ cōfess̄ est
 x̄p̄m incarnatū: vt p̄z Luce. j. itē cuz esset incip̄s
 annozū triginta ilico post baptismum et seuituz
 uocauit ap̄ostolos et ascendit in montes et dedit
 eis legē euāgelicā: q̄ nihil aliud est nisi declaratio
 legis et prop̄betay: vt inq̄ Aug. An x̄p̄s q̄ ante lo-
 cutus fuerat patriarchis et pp̄betis per angelos
 et locutus fuerat mūdo per oia pp̄betay: et decla-
 rat̄ moy- si legē p̄ angulum mediū: tūc ascendit in
 montē rap̄er̄iens os suuz declarauit ap̄ostolis le-
 gem et prop̄betas dicens. Non ueni soluere legē
 aut prop̄betas sed adimplere: et sic p̄ os p̄p̄rium
 et p̄ illā humanitatem assumptā locutus est ap̄lis
 et declarauit eis legē et prop̄betas dādo uerā in-
 telligētiā vt p̄z p̄ totū discursuz euāgelicū sp̄ōsa
 ergo q̄ diu dēiderauerat et p̄terierat osculari oscu-
 lo sp̄ōsi p̄ uerā declarationē legis et pp̄betay: au-
 diēs sponſum tā sibi loq̄entem per os p̄p̄riū: cum
 magno gaudiō dicit̄ in principio huius cāticū.
 Vox dilecti mei et sponſi x̄p̄i audita est mihi sup̄-
 ple id est gr̄as ago q̄ tā osculari me osculo oris
 fuit̄: et loquitur mihi tam nō per angelos: nec per
 patriarchas: aut prop̄betas: sed per os p̄p̄riū
 de sicut iste sponſus meus quondā peregrinabat̄
 posuit̄ in illa archa p̄ mōtes et colles et loquebat̄
 moy- si de tabernaculo federis: et illud faciebat̄ sub
 quadā figura: ita nūc impletū illā figurā posuit̄ et la-
 tes in humanitate itaz loquit̄ mihi: et ecce tā uenit
 saliens in montibus galilee et iudee uocādo apo-
 stolos et p̄dicādo: et tā uenit transiēs colles p̄rio
 q̄n existēs in uero m̄ris uenit in mōtana iudee ad
 salutādū elisabeth et ad sacrificandū Iobānē
 baptistā et postea q̄n uenit et portauit̄ ipsum ma-
 ter ad presentādū in tēplo et q̄n fugiit̄ in egyptū: et
 reuersus est in terrā iuda: tandē q̄n uocauit̄ apo-
 stolos et cetera. id̄ dilectus me? in tali peregrinatione
 filius est capree hyrnuloque ceruorum in uelocitate.
 Nā sicut caprea cū uelocitate currit ad lactādum
 fillū: et cerua hyrnulū: ita x̄p̄s cū uelocitate q̄siuit̄
 ap̄los et oēs fideles p̄ mōtes et cāpos ad lactan-
 dos eos lacte diuine doctrine et sapientie. **B**
Sed ad mōte: euidēt̄ est aduertēdum. put̄ su-
 pradictū est: q̄ in isto toto libro p̄ capreas intelli-

D. Jacobi de balentia

gunē p̄t̄arce q̄ fuerūt p̄stozes qb̄? facte fuerūt
repm̄issioēs d̄ x̄po r̄ eccl̄ia r̄ p̄ ceruos bynnuloz
ceruoz itelligunt̄ p̄p̄ete: q̄ fuer̄ r̄veloces in saltā
do de vna materia in aliā sicut faciūt Satyr̄ici q̄
qd̄e p̄p̄ete p̄nūciauerūt oīa mysteria x̄pi r̄ eccl̄ie
cū magna velocitate saltando de vna materia in
aliā r̄ de vno mysterio in aliō r̄ de vno tpe in aliō.
S̄z q̄: x̄ps adimpleuit oīa q̄ fuerūt pm̄issa p̄t̄ar/
cbis r̄ vaticinata p̄ p̄p̄etas iō d̄: simlis illis. i.
p̄formis pm̄issionib̄ r̄ vaticinijs r̄ p̄p̄etijs eoz:
q̄: nō venit soluere legē s̄z adimplere oēs pm̄issioēs
r̄ vaticina eoz: q̄ x̄ps nō fuit dissimlis imo siml̄
ill̄. r̄ h̄ ē qd̄ dicit̄ r̄ intēdit̄ dicer̄ sp̄sa cū ait. Siml̄
lis ē dilect̄? me? capree bynnuloz ceruoz. i. p̄for/
mis ē toti legi r̄ p̄p̄etis q̄: oīa q̄ i p̄t̄arcbis sūt
promissa r̄ figurata: i. p̄p̄betis vaticinata adī
pleuit. Mā en. i. ecce tpe tā stat post parietē n̄m. i.
latēs in n̄a b̄uanitate: sicut fuit promissus p̄t̄ar
cbis r̄ p̄p̄betis r̄ fuit figurat̄ p̄ archā r̄ taber/
naculū r̄ per illos angelos p̄ quos de? loq̄bat̄ in
forma b̄uana r̄ tā stat aspiciēs per fenestras r̄ can
cellos b̄uanitatis. i. tā habēs oculos b̄uanos r̄ os
carneū r̄ b̄uanū. loq̄t̄ m̄ibi familiarit̄ dilect̄? me?
de? r̄ b̄o. r̄ vocādo me dicit̄. Surge amica mea r̄c.
L Ad cui? itellectū ē notādū q̄ sicut ppl̄s Isra
el erat in egypto sub illo iugo captiuitatis ita pa
rt̄er sp̄sa erat sub iugo legis r̄ p̄cti sicut tpe ve/
ris de? edurit̄ Adoysem̄ illū ppl̄m̄ de captiuitate:
ita in eodē tpe in mēse Apr̄il̄. siue Martij x̄ps de/
sp̄sauerit̄ edurit̄ sp̄sas suās d̄ iugo legis r̄ captiui
tate p̄cti p̄ mortē et passionem. A Tū sicut b̄o
in byeme latet frigid̄? r̄ balb̄? in domo nō audies
extre domū pp̄ friḡ? itēsus r̄ p̄pter crebros ibres r̄
pluuias r̄ obfcuritatē nubū ita part̄ sp̄sa erat
latēs sub frigōr̄ r̄ obfcuritate r̄ nube legis: itē si/
cut̄ i byeme arbores nō faciūt fruct̄: nec florēt. p̄/
pter rigiditatē frigor̄is r̄ p̄ defectuz caloris: ita
lex moysi existēs sub frigore r̄ nube cerioniaz sine
calore r̄ p̄ntia x̄pi: q̄ ē sol iusticie: nec floruit: nec fe
cit fructū. S̄z oriētē sole iusticie i mūdo q̄ ē x̄ps: illi
co causauit tps̄ x̄nū r̄ fugauit noctē et byemē r̄ te
nebras legis r̄ incepit florē r̄ facei fructū vinea le
gis p̄ x̄ps r̄ sic x̄ps fugata nocte r̄ byeme le. ve. cuz
suis nubib̄? cerioniaz portauit ver euangelicū in
quo floruit vinea legis r̄ h̄ ē qd̄ dicit̄ sp̄s? r̄ loq̄t̄
etiā more amātiū. Mā sicut amasi? surgit de nocte
q̄si i auroza r̄ venit ad domū amasi? r̄ ornat portā
ei? diuersis florib̄? tpe vertis r̄ cātādo vocat̄ eā vt
surgat d̄ lecto ad audiēdā cāt̄lenā quā cātāt amo
re ei? r̄ vt sibi loquat̄ et cor̄r̄ideat et reddat vices
amoris ip̄i ita parit̄ x̄ps venit in mūdū et reperit
sp̄sā suā facētē i lecto legis r̄ in nocte frigidā pp̄
friḡ? legis. S̄ō vēit ad exercitādā eā et ad vocandū
ip̄az vt surgeret a lecto et nocte legis: et redderet
ip̄i vices amoris cui x̄ps portauit flores et fruct̄?
euāgelicos: x̄ps ḡ sp̄s? vocat̄ sp̄sam suā vt sur/
gat a sōno legis dices o amica mea et sp̄sa r̄ for
mosa mea et colūba mea q̄ diu iacuisi sub iugo et
lecto et nocte legis surge a iugo legis: et veni ad
me r̄ faciā te formosā p̄ dōa ḡfaz r̄ faciā te sim
plicē sicut colūbā p̄ ba p̄simū. S̄ā ei byēs et frigi
ditas et nos r̄ obfcuritas le. ve. trāsijt̄ r̄ iber p̄ctōz

Christopolitani Episcopi expositio.

tā recessit postq̄ venit sol iusticie: q̄ tā appuerūt flo
res i terra n̄ra. Mā sicut recedēte byeme r̄ adueniē
te ve oēs arbores r̄ vinee f̄ozēt: r̄ ficulneē icipiūt
p̄ducere ficus p̄pter accessuz r̄ fauorē r̄ calozē so
lis. Ita adueniēte x̄po vinea legis r̄ ager et ficul
nea legis r̄ incepit florere et fructificare p̄ x̄pm̄.
Tū tā venit tps̄ putatōis vinee: in quo oīa ceri/
monialia sūt ap̄utata: vt noui thyrsi r̄ p̄p̄int eus
gelcti valeāt pullulare. L Tū sicut i vere audiet̄
vor r̄ cātus turturis p̄ siluas: ita trāsacta b̄teme le
gis r̄ adueniēte plentitudine tps̄ q̄n de? misit silū
suū: audita fuit vox turturis euāgelice q̄ fuit ḡgo
mater dei q̄n dicit̄. Magnificat̄ aīa mea d̄m̄ r̄c.
q̄: tā annūciat̄ deū in carne aduenisse r̄c. Et sic
vox euāgelice incepit tūc audiri in terra n̄ra. S̄z
magis audita fuit vox turturis q̄n x̄ps ascēdit̄ in
montē r̄ incepit declarare legē apl̄is. Abat. v. Tū
tūc ficus legis ap̄utatis cerimonialib̄? folijs tunc
incepit p̄ducere ficus r̄ grossos euāgelicos p̄verā
intelligētā. Mā sicut fruct̄? latet in arboze in b̄te/
me: r̄ sic in ficulnea: r̄ vne i vite: eo q̄ fruct̄? tm̄ est
ibi in potētā tāq̄ in suis causis materialib̄?: s̄z in
vere sol r̄ celestis influētia educit fruct̄? ex arbori
bus de potētā in actū: ita pariter oīa mysteria et
v̄itates euangelice latebāt sub littera legis: sed
venit x̄ps sol iusticie r̄ edurit̄ oīa illa mysteria r̄ ve
ritates in actū r̄ in lucē: et sic apparuit v̄itas enā
gelica q̄ latebat in lege: sicut forme latitāt i mate
ria et fructus in arboze: r̄ iō subdit̄ q̄ vinee legis
dederūt odorē suū florēdo. B Tū nota q̄ q̄n vi/
neē florēt oēs serpētes fugiūt: eo q̄ odor̄? florū vi/
nearū interficit̄ serpētes: ita ḡ patit̄ q̄n x̄ps venit
incepit fugare b̄temē r̄ frigiditatē cerioniaz: le
ḡis: et incepit florere vinea p̄pter calozē solis inue
re euāgelico: tūc serpēs antiq̄? incepit fugere p̄/
pter odorē vinee euāgelice: q̄: ille odor̄? r̄ virt̄? flor
sacramētoz euāgelicoz interficit̄ diabolu r̄ extin
quit p̄ctā: r̄ ideo dicit̄ sp̄s̄us q̄ vinee. legis tā de/
derūt odorē suū fugādo diabolum et extinguēdo
p̄ctā: et ideo subdit̄. Surge amica mea r̄ sponsa q̄:
diu per totā b̄temē legis veteris iacuisi absconsa
sicut colūba in cauerna macerte et parietis et i so
raminib̄? petre: ita tu iacuisi absconsa sub vmbra
legaliū per totā b̄temē et noctem legis. D ergo co
lumba mea erit a cauerna et foramine legis et inci
pe cantare canticū euangelicū: et sonet vox tua in
auribus meis: confitēdo me esse deū r̄ messiā et re
dēptozē tuū: r̄ oñde m̄ibi faciē cōfciētē tue perfi
dem et charitatē: et sonet vox tue p̄fessionis in au
ribus meis. N̄: vox tua erit m̄ibi dulcis: cū audie/
ro a te confessionē vere fide euāgelice: per quā si/
dem eris m̄ibi personaliter et p̄sentia liter despon
sata. Quia tam nō loquor tibi per angelos: nec p̄
p̄p̄betas: sed personaliter et p̄sentia liter loquor
tibi per meipsum. Profer ergo fidē articuloz r̄ si
dem euāgelicā per os tuū: et eris m̄ibi vera sp̄sa
per verba de p̄nti. q. d. Sequere me per fidē euan
gelicā: et recipe baptisimū fidē p̄fitedo: r̄ tunc vox
tue cōfessionis erit m̄ibi dulcis r̄ acceptabilis et
facies anime r̄ cōfciētē tue: erit m̄ibi decora et
grata et amabilis. D̄fende cū dicit̄. capite nobis
vulpes paruas r̄c. sp̄s̄us auisat sp̄sam vt sit cau

na ne sequat falsas doctrinā scribarū pbariseoz
 Ad cuius intellectū est aduertēdū: q̄ qm̄ xps
 venit s̄a repperit scripturā legis ⁊ p̄betaz d̄pra
 uatā p̄ f̄sas traditiōes ⁊ expōnes scribarū ⁊ p̄bari
 seoz ⁊ saduceoz cur? cā fuit: naz vt ait Iosephus.
 p̄t̄ij. li. antiquitatū. ⁊. ij. li. de bello iudateo: q̄ p̄.
 xl. annos aq̄ aduentū xpi inter ceteras sectas sur
 rererūt due p̄ncipales secte in hieros̄: q̄rū p̄ia fuit
 secta saduceoz dicta a quodā dicto sadoch p̄nci
 pe et inuētore illius secte. Illi autem negabāt an
 gelos esse et alios spiritūs: ⁊ negabant resurre
 ctionem corporum ⁊ per d̄ns concedebant mor
 tales eē aīas hoīm. Itē recipiebāt solū quinq̄ li
 bros moysi. Et negabāt totū residuū ve. te. ⁊ sic et
 tali errore cōmittebāt m̄ta turpia. S̄z tūc ex zelo
 legis ⁊ p̄betaz surrexit altera secta d̄ia istū: q̄ in
 cepit a quodā dicto p̄bares de tribu symeon: et iō
 eius sectatores dicti sunt p̄barisei q̄si s̄ saduceos
 et a ceteris p̄parib? diuisi inuita ⁊ morib? ⁊ in ba
 bitu. Isti sin gebāt se zelare legē ⁊ p̄pbe tas: et iō
 habitū sunt in maxia venerationē apud p̄pbes et in
 maxia opinōe sc̄titaris p̄pter apparētā exteri
 rē. Et isti dabāt operā studio legis ⁊ p̄betarum
 p̄re ceteris. ⁊ iō p̄p assiduitatē ⁊ cōtinuū studiū fa
 cti sunt peritū p̄re ceteris in l̄ra legis ⁊ p̄betarū
 in t̄m q̄ acceperūt autoritatē a summis sacerdoti
 bus sedēdi in cathedra moysi ad declarādas scri
 pturas legis ⁊ p̄betaz ad iudicādas ⁊ discernē
 das cās ciuiles ⁊ iudicia ciuilia exercēda. ⁊ sic fa
 cti sunt de nūero illoz. lxx. iudiciū quos moyses in
 stituit ad discernēdas cās ⁊ iudicia Exo. xvij. Et
 iō dicebant sedere sup cathedras moysi: ⁊ iō isti
 rōne religiōis dicebant p̄barisei: s̄z rōne iudicia
 rie p̄tatis ⁊ rōne autoritatis glosandi ⁊ exponēdi
 et declarādi sacras scripturas legis ⁊ p̄betarū
 dicebant scribe. Est v̄z q̄ multi ex tribu symeon
 p̄pter peritū scripturaz: s̄z nō essent ex religiōe ⁊
 habitu p̄bariseoz: t̄m s̄līr a sumebant ad p̄tatem
 iudicādi ⁊ autoritatē glosandi: isti dicebant
 scribe t̄m. Ista ergo secta ⁊ religio p̄bariseoz ⁊ et
 societas scribarū fuit deuotior p̄pter simulationē
 sc̄titaris ⁊ creuit in t̄m apud vulgares ⁊ ciues ⁊ ple
 besos q̄ oēs ciues relinquebāt eos executores te
 stamētōz ⁊ tutores viduaz ⁊ pupilloz. Et sic rege
 bāt p̄p̄los in t̄p̄alibus ⁊ sp̄n̄alibus. Et sic in cepe
 runt cōedere et expoliare domos viduaz: ⁊ diripe
 re bona pupilloz ⁊ impinguare domos suas in
 tantū q̄ oēs diuitie pueniebāt ad manus eozū et
 simplices populares ex ignorātia obediebant et
 credebāt eis. Sed auaritia ⁊ cupiditas simul cre
 uit et exarsit in eis cū pinguēdine diuitiaz. Andē
 tūc inceperūt ordinare nouas traditiōes in p̄p̄lo
 et glosare oēs sacras scripturas ⁊ deducere ad lu
 crū suū t̄p̄ale ⁊ ad multiplicādas oblatiōes et de
 cimas ⁊ p̄mittas ⁊ sic fcti publici cāp̄fozes ⁊ mer
 catores p̄ se vel p̄ interpositas p̄sonas parauerūt
 in tēplo: mensas nūmularioz: et in portu tēpli vē
 debāt oues et agnos p̄ sacrificijs et oblationib?
 et sic usurpabāt sibi oīa lucra: vt hoc nō reputare
 tur illicitū apud p̄p̄lz glosabāt scripturas in suū
 intentū ostendētes p̄p̄lis q̄ ea que factēbāt erant
 de mēte legis postq̄ oīa erāt ad cultū diuinū ⁊ sic

deprauarūt totā legē ⁊ p̄betas trabētes oīa ad
 intentū et lucrū suū t̄p̄ale negātes oēm sensus sp̄i
 ritualē: et iō xps reperēs scripturas deprauatas
 per falsam doctrinā ⁊ traditiōnes istaz sectarū. s̄.
 saduceozū et scribarū et p̄bariseozū: statuit ext̄is
 pare fermentū et falsam doctrinā eoz: et aperire
 verum sensum sacre scripture. Iō a scēdēs in mō
 tem inceptit auisare discipulos dicens. Nisi abun
 dauerit iusticia v̄sa plūs q̄ scribarū et p̄bariseozū
 nō intrabitis in regnū celoꝝ ⁊c. et sic xps p̄cedit
 in toto illo sermōe declarādo verā intelligentiā
 legis et p̄betarum et ext̄irpando falsam doctrinā
 nam scribarū et p̄bariseozū. Et hoc idē facit p̄ totū
 discursum euāgelicū. An̄ Mat. xv. Quisans disci
 pulos dixit. Cauete a fermento saduceoz et p̄bari
 seoz ⁊c. Itē. xxiij. dicit supra cathedra moysi sede
 runt scribe et p̄barisei ⁊c. Et in toto illo caplo ex
 probat auariciā ⁊ simulationē et praua opa eoz
 et iō videntes xpm̄ totālī esse d̄iuz morib? et aua
 ritie et prauis opationibus suis statuerūt ipsum
 interficere negātes xpm̄ esse messiam in lege p̄p̄
 missum: v̄n̄ sicut erāt totālī mundani et carnales:
 ita declarabāt torā scripturā t̄p̄aliter et carnālī
 ter expectādo bona t̄p̄alia. Et hāc sectā scribarū
 et p̄bariseozū seruauit hodie iudei moderni: eo q̄
 sunt successores illoz in vita et doctrina et p̄fidia
 et odio put dictū est psalmo. ij. et psalmo. lxxxj.
 Et sic p̄z q̄līter scribe et p̄barisei conati sunt dis
 sipare vineā legis per falsam doctrinā et intelli
 gentiā. Quos salomō bic appellat vulpes p̄pter
 simulationē et fictionē vite. Et appellat eos vul
 pes paruas p̄pter sanctitatē et būlilitatē fictā et
 simulatā: vel a paruitate veritatis: et etiā a parui
 tate potētie et effectus. nā lz fuerit conati destrue
 re vineā sacre scripture t̄m nō potuerūt: qz vestras
 scripture cōtinuata et conseruata est in euāgelio
 et ip̄si manent in sua cecitate et obstinatione: mē
 dacio et captiuitate. dicit ergo sp̄s d̄s ad aplos:
 nolite sequi doctrinam vulpinā et fermentū istaz
 vulpium: scilicet scribarum et p̄bariseozum: s̄z ca
 pite nobis istas vulpes paruas. s̄. scribas et p̄ba
 riseos qui demolitūtur et destruerent et dissipare n̄
 tuntur vineas sacre scripture cū suis falsis doctri
 nis et traditiōib? iniquis: et eijcite eos extra v̄s
 neas nostras tanq̄ obcecos in malitia eozum:
 ne intelligent facta dei et ne comedant de fructi
 bus huius vinee: postq̄ negant aduentū xpi agrī
 cole huius vinee: qm̄ vinee nostre tam flouerunt
 per aduentū xpi: licet ip̄si non expectant tales fru
 ctum spirituales ex ea sed bona temporalia. Et
 ideo ne iste vulpes parue in valore et in potentia
 et intelligentia veritatis dissipent flores huius vi
 nee: capite eas et projicite extra vineam postq̄ se
 indignas fecerunt: vnde ego expectabaz vt ip̄si iu
 dei colligerent vvas ex ista vinea: ⁊ ip̄si collegerūt
 labuſcas amaras pro eis. Sed vos fideles colligi
 te vvas dulces mysteriozū euāgelicorum intē
 dit ergo dicere sponsus ad sponsam in apostolis
 o amica mea et colūba mea sp̄s d̄s ofide mibi fa
 ciē tuā p̄ puritatē baptismi: et sonet vox tua in au
 ribus meis per p̄fessionē vere fidei et nō sequaris
 falsas doctrinā et vocē vulpinā scribarū et p̄bari

seorum: qui conant destrueri vineas sacre scriptu-
re: sed capite has vulpes et proiecite extravineas
quasi vinea mea tam floruit &c.

Dilectus meus mihi: & ego illi.

Quod est scda pars huius cantici in q̄ introducitur
sponsa ad loquendum: que audita voce sp̄s̄i quam
vocē d̄i v̄ desiderauerat: iō agit ḡras dicens. Ḡras
ago q̄m̄ dilect' meus p̄ntaliter & familiariter lo-
quit' m̄tibi et ego illi & iam docet me familiariter
mysteria et secreta legis. Et iam pascit inter lilia
q̄ iam recipit a me cultū patrie in apl̄is et discipu-
lis et fidelib' sequētib' eū. **U**n̄ sicut ipse pascit
me pabulo doctrine: ita ipse pascit a me pabulo
cultus patrie acceptādo meā fidē & cōfessionē fidei
et laudis &c. Et iste cultus patrie durabit donec. i.
dū asp̄ret et p̄seueret dies ḡse vsq̄ ad iudiciū &
vsq̄ inclinet v̄mbre. **U**el sic. Dilectus meus loq̄-
tur mihi et ego illi & iam pascit inter lilia siue ro-
sas fidelitū per cultū patrie postq̄ iā spirant dies
ḡse et finita et fugata est v̄mbra legis. q. d. nolo
audire: nec sequi vulpes p̄bariferos: nec doctrinā
eor' falsā: sed volo sequi xp̄m sicut ipse loquitur
mihi. Deinde cū dicit reuertere. postq̄ ista sp̄ōsa
recepit fidē euāgelicā & veritatē legis a sponso in
apl̄is et discipulis in illo mōte desiderās h̄cē cō-
p̄iā in sua societate & sciens q̄ xp̄s venerat ad re-
dimēdū principāl' ppl̄m̄ israel. **I**ō exhortat sp̄ō-
sum vt lustret in girū et circūder totā terrā israel
per oēs tribus et postea reuertat' in hierl̄m: vt tibi
pro oibus patiat'. Dicit ergo sponsa. **O** dilecte
postq̄ vocasti et doxisti me in apl̄is & discipulis
etiam pascertis inter lilia per patriā et iam apl̄i re-
ceperūt & sequuntur te. **I**ō vade et lustra et circūda
in girū totā terrā p̄missionis vocādo oēs filios is-
rael ad fidem: postq̄ principāl' & p̄sonaliter veni-
sti ad oues que perierāt domus israel. Et postq̄
lustraueris totā terrā p̄missionis: reuertere in ter-
ram iuda et hierl̄m: vt ibi pro nobis patiaris. **A**
Un̄ nota q̄ tibi trāslatio n̄ra dicit. Reuertere in
hebreo habet circūda siue lustra: & est mos & su-
cudo amantiū qui lustrant in girū domū & vicum
amasse vt frequenter eā possint videre et alloqui:
ita ergo eodē mō dicit ista sp̄ōsa: o dilecte mi per
lustra et circūda frequenter domū meā. i. totā ter-
ram p̄missionis et postea reuertere ad me et fina-
liter reuertere in terram iuda vbi in bēthleem fui
sti natus et in hierl̄m in tēplo presentat' vt ibi pa-
tiaris pro oibus et resurgas & finias: cursum tuū
et in tali cursu et officio sis velox et similis in velo-
citate capree bynnulo & ceruoz. i. expeditas cur-
sum tuū reuertendo sup mōtes berbel. i. sup mon-
tes dei: qui sunt mōtes iudee vbi ē hierl̄m sita in
monte syon et in mōte mozia qui dicuntur mōtes
berbel. i. montes domus dei: eo q̄ in eis est funda-
ta domus dei: et in vno istorū montū vidit scalā
iacob et in altero Abzāā voluit immolare filiū: et
in altero Abel ch̄sedech obtulit panē & vinū vt d̄-
ctum est psalmo. l. viij. **I**ntendit ergo dicere sp̄ōsa
O dilecte lustra totā terrā israel et reuertere sup
montes berbel. s. in hierl̄m ad patiendū et contē-
plandū mysteriū redēptionis: et esto similis ca-

preē bynnulo & ceruoz: id est esto similis et cō-
formis legi et prop̄betis: s̄c̄s̄ imple officium redē-
ptionis in hierusalem sicut promissisti patriarchis
et vaticinatum est per prop̄etas: prout dictū est
et magis patebit. In hebreo autem habetur sup
montes berbel: id est super mōtes diuisos. Et tūc
esset sensus lustra terram velociter sicut caprea et
bynnulus velociter currit super montes diuisos
siue diuersos. Sed nostra trāslatio videtur ma-
gis propria. **A**d maiorem euidētiam est
notandum q̄ caprea siluestris habet quatuor pro-
prietates et conditiones. Primo quia fugit vehe-
menter venatores. Sc̄do quia est velocior ceteris
animalibus in fugiendo. Tertio quia semper petit
ardua et cacumina montium inaccessibilia vt tibi
saluetur. Quarto quia semper trahit et ducit filium
secum vt saluetur: nec vnq̄ dimittit nec deserit eū.
Has etiam quatuor proprietates habet ipse cer-
uus in fugiēdo venatores. Et has quatuor pro-
prietates seruauit xp̄s cōtra vulpes p̄bariferos et scri-
bas qui sua venenata et vulpina doctrina nitebā-
tur vulnerare populos et dissipare vineam d̄ni.
Et ideo christus fugit: immo increpauit et extir-
pauit velociter falsam doctrinam scribarū & p̄ba-
rifozum. Et ascendit in montem crucis ducens &
trahens secum omnes fideles filios suos vt eos
tibi saluaret et liberaret. Et ideo dicit sponsa: o
sponse dilecte mi per lustra totam terram israel
reuertere ad montes berbel: id est domus dei que
est in hierusalem et ad montem crucis vbi nos de-
bes saluare. Et ideo esto similis capree bynnulo
& ceruoz: id est sicut caprea et ceruus velociter
fugit venatores et ducunt et trahunt secū byn-
nulum: sc̄l̄cet filium vt saluent eum super ardua
montium. Ita tu trahes nos tecum super montem
crucis et super montes hierl̄m vt salues nos tibi.
Et super montē celestē vt tibi te fruamur.

Secunda pars tertij cantici.

N lectulo meo quesiu
quē diligit aia mea.
Quesiu illū & nō iueni.
Surgā & circūibo ciui-
tate p̄ vicos & plateas.

Queram quē diligit aia mea.
Quesiu illum & non inueni.
Inuenērūt me bigiles qui custodiūt
ciuitatem.

Num quem diligit aia vidistis.
Paululū cū pertransissem eos.
Inueni quē diligit aia mea.
Tenui eū nec dimittam.
Donec intromittam illum.
In domum matris mee.
Et in cubiculū genitricis mee.

**Adiuo vos filie hierusalem per ca-
preas: ceruolq; caporum.**

**Ne suscitetis nec euigilare faciat
dilectam Donec ipsa velit.**

Deinde cū dicit. In lectulo meo per noctē que-
si quē diligit anima mea &c. Videns spōsa q̄ per
totā noctē legis nunq̄ poterat reperire sponsum
sui xpm̄ in tabernaculo moysi nec in tēplo p̄mo
nec sc̄do: q̄ in archa federis nō erat realiter incar-
natus nisi in sola figura. Ideo postq̄ reperit ipm̄
in carne agit gr̄as dicēs. Ego quesui quē diligit
anima mea in lectulo meo: id est in tabernaculo
moysi et ipsum quesui per totam noctem legis.
Et tamen non potui ipsum ibi inuenire: quia tā-
tum erat ibi in figura: & sic dixi in me ipsa. Ego cir-
cūibo per vicos et plateas. i. discurrā per oēs pa-
riarchas et p̄phetas querēdo xpm̄ quem diligit
anima mea et quesui illuz sed nunq̄ ibi inueni in
toto testamēto veteri. Et dum circūibā per totum
vetus testamētū querēdo quē diligit anima mea
inuenērūt me qui custodiūt ciuitatē sc̄s summi sa-
cerdotes & scribe & pharisei qui erant doctores et
prelati positi ad custodiām populi et tēpli: quos
interrogauit dicēs. Num quē diligit aīa mea vidī-
stis: qui nō ostēderūt mibi illū per legē & p̄phetas
tūmo negarūt eum dicēs. Hunc nescimus unde
sit. Et nō habemus regē nisi cesarē: tūmo negaue-
runt talē messīā deum et hoīem esse in lege p̄missū
sum. Nec voluerūt recipere eum nec legē eius euā-
gelicā: nec bona sp̄tialia eum tanq̄ carnales expe-
ctarent tēporalia. Sed ego spernēs eorū cecitatē
et falsam doctrinā paululū cū pertransissem eos:
inueni xpm̄ deū in carnatū sponsum mibi p̄missū
quē valde diligit aīa mea. Et ideo ilico ad primā
vocationē tenui eum per fidē firmā & charitatē in
dissolubile: et id nō dimittā eum: donec introiit
tam illū in domū patris mei et in cubiculū gen-
tricis mee: q̄ est plebs israelitica fidelis: vñ postq̄
synagoga eiecit ipsum a se: ego recepi ipm̄ in tan-
tum q̄ nemo me separabit a charitate eius. q. d.
postq̄ nō reperi ipsum in tabernaculo moysi: nec
in templo primo et secundo: tamen inueni ipsum
in tabernaculo et templo humanitatis assumptę.
sic tenui et recepi eum in verum messiam: nec di-
mittam eum: licet scribe et pharisei tanq̄ vulpes
dislua deant mibi cum cōminatōe: & cum suo fal-
so fermento. **¶** Ad maiorē autē euidentiā est no-
tandū q̄ ista spōsa q̄siuit sponsum per totam no-
ctem legis in lectulo suo: scilicet in tabernaculo li-
gneo quod fabricauerat Moyses: sed cuz ipm̄ ibi
non reperisset: eo q̄ ibi nō erat nisi in figura. Ideo
interrogauit custodes sc̄s scribas et phariseos vt
ostēderent sibi sponsum. i. messīā in lege p̄missū:
eo q̄ sacerdotes & scribe & pharisei erāt positi tāq̄
custodes & speculatores domus israel: vt cū venī-
ret xps ostēderet eū populo per sacrā scripturā. Sz
cū sacerdotes & scribe et pharisei nō ostēderent ipm̄
fuisse messīā. imo tanq̄ vulpes dissipantes vi-
neam dñi negauerunt eum et persequebantur. Ideo
ista sponsa nō acquiescēs false doctrine eorū per-

trāsiit. i. contēpsit eos: sed cū pertrāsisset eos re-
perit xpm̄ sponsum suū nō in tabernaculo ligneo
ipsius moysi: sed in lectulo et tabernaculo carnis
et humanitatis. Et tūc postq̄ ista spōsa cognouit
sponsum tenuit eum fortiter per fidē et secuta est
eum vsq; ad mortē. Et introduxit eū in domū ma-
tris sue: sc̄s in plebs iudicatā: q̄ apostoli multos
de plebe israelitica cōuerterūt ad fidē xpi: quādo
misit eos ad p̄dicandū p̄ terrā israel: vt p̄ Matt.
decimo et Luce decimo. Et etiā conuertit mul-
tos in die pente. vt patet Act. ij. & iij. Et ideo dicit
in lectulo meo &c.

Adiuo vos filie hierusalem &c.

Hec est tertia pars huius cāctici vbi predicat fir-
mā stabilitatē ecclesie & indissolubile vinculu in-
ter ipsam & sponsum suū: unde ait. O filie hieru-
salem id est aīe fideles obtestor et adiuo vos p̄ capreas
hynnulolq; seruo: i. per patriarchas & p̄phetas
quibus facta est de xpo repromissio: ne suscitetis
nec euigilare faciat is illectā a fide & charitate dei
spōsi donec ipsa velit. i. adiuo vos ne putetis vnq̄
ipsam eē a suo spōso separādā in eternū sicut pro-
missum ē p̄ patriarchis & p̄phis. put dicitū est. q. d.
ne timeatis: nec seducat vos falsa doctrina scribarū
et phariseorū: nec aliquis hereticus aut tyrānus
separet vos a charitate spōsifrestrī xpi. **¶** Sed
q̄ dicitū est in expositione huius tertij cāctici: q̄ in
aduentu xpi vinea legis dedit fructū suū amputa-
tis cerimonialib;: & sic legis dedit grossos suos
euāgelicos. Et q̄ xps tanq̄ interpretis legis ampu-
tauit oīa cerimonialia. Ideo q̄ritur vtrū xps potue-
rit hoc facere & videtur q̄ nō. Et primo arguit sic:
nam xps qui venerat ad cōplendā voluntatē pa-
tris nec debuit nec potuit venire contra mentē dei
patris q̄ obligauit illū populū sub multiplici ma-
ledictōe & firmissimo iurecurādo ad seruādā totā
legē nō solū quo ad p̄cepta moralia: sz etiam quo
ad oīa cerimonialia & h̄ federe eterno: vt p̄ Deut.
xxvij. & xxix. Et sub eisdē maledictōib; & iurecurā-
do se obligauit populus: vt p̄z ibidem. Ergo nec
xps potuit venire p̄tra mentē patris: nec absoluere
illū p̄ph̄ a cerimonialiū obseruatōe eterna. Sed
arguit sic: nam sub eadem pena deus pbibuit ne
quis presumeret ad eandē nec inuenire aliud preter
id qd̄ est scriptū in lege data moysi: vt p̄z Deute.
tū. ergo sequitur q̄ xps nec debuit nec potuit ampu-
tare cerimonialia puta sabbatū &c. nec addere dñē
dominicā & cetera p̄cepta & euāgelica sacramēta.
In oppositū autē est tota veritas huius tertij can-
ctici: vbi d̄: tēpus putatōis aduenit. Itē Abat. v.
et Lu. iij. securis ad radicē arboris posita est. Itē
ibidē. Quis vtilitabū in manu eius. Et mūdabit
arēam suā. Et cōgregabit triticū in horreū suū
paleas autē cōburet igit in extinguibili per quā ar-
borē & paleas intelligūt cerimonialia legis ve-
t. **¶** Respondet q̄ ista questio factis est explicata &
soluta per totā expositionē libri psalmoz & p̄cci-
pue in tractatu p̄tra iudeos per totū. Sed hic bre-
uiter respōdebūt prefatis vobis argumentis p̄
quorū respōsione est primo notandū q̄ cū tota lex
cerimonialiū fuerit data i signū federis & p̄cti: vt

patet de circūcissione ⁊ de ceteris sacramētis et sacris et sacrificijs ⁊ obseruatijs: ergo sequitur q̄ oīa illa ceremonialia erāt signa alicuius future vitæ. Et p̄ sequēs tendebāt in illā veritatē significatam tanq̄ in finē ⁊ terminū. Et per consequens officū omnīū illorū ceremonialiū non celebrabatur nisi sub fide et p̄statiōe illius future veritatis quā significabāt ⁊ ad quā tēdebāt oīa illa ceremonialia tanq̄ in finē ⁊ terminū: sed veritas finis ⁊ terminus totius legis ⁊ p̄betarū fuit christus in quē tendebāt tota lex ⁊ p̄bete: vt supra dictū et probatū est in primo cāticō: ergo sequit̄ q̄ tota lex ⁊ p̄bete finierūt officiū et cursum suū in xpm. Et p̄ cōsequēs fideles veteris testamētis nō obligabatur obseruare ceremonialia nisi vsq̄ ad xpm qui fuit veritas ⁊ finis legis et p̄betarū: nec illa multiplex maledictio: nec illud iusiurandū potuit eos obligare nisi vsq̄ ad xpm. Itē sc̄do est notādū q̄ christus nō solum fuit p̄missus in veteri testa. tanq̄ finis legis ⁊ p̄betarū: s̄ etiā tanq̄ interpretes et declaratores eorū: vt p̄batū est in primo cāticō per id qd̄ ait dñs Deut. xviij. s. p̄betā suscitabo de medio fratrum tuorū simile tui: ponam verba mea in ore eius loquerturq̄ ad eos quecūq̄ preceperō illi. Qui autē verba eius que loquet̄ audire noluerit ego ultor existā. Que quidem verba dixit deus in ore quādo dedit legē ipsi moysi: put̄ p̄z in textu illius capituli. Nā tam deus q̄ moyses refert ista verba ad illud tempus quādo deus dedit legē. Nam quādo populus audiebat voces ⁊ videbat lapides et montē fumantē: tunc omnes perterriti et pauore cōcussi dixerūt moysi: loquere tu nobis et audiemus: nō loquā t̄ nobis dñs: ne forte moriamur ⁊c. vt p̄z Exo. xx. Tunc dñs dixit moysi verba supradicta: s̄z p̄betas suscitabo eis ⁊c. Et sic p̄z qualiter licet moyses non scripserit ista verba ibi. Exo. xx. vbi fuerūt dicta tamē scripsit ea Deut. xviij. referēdo ad tēpus dātōis legis: vt p̄z in textu. Et quo p̄z q̄ christus interpretes et declaratores legis simul fuit p̄missus cum dātōne legis. Et per cōsequēs quando ille populus se obligauit ad seruandū legē dicens: omnia que precepit dominus faciemus ⁊c. Tunc etiā se obligauit ad audiendū illū p̄betā interpretem et declaratorem legis in suo aduentu. Et per consequens se obligauit ad seruandū legem secūdam interpretationem et declarationem illius p̄bete p̄missi. Et per consequens sub eisdem maledictiōibus et iureiurādo se obligauit totus populus ad credendum illi p̄bete et eius interpretationi et doctrīne. Sed ille p̄bete p̄missus fuit solus christus vt plures probatum est. Quia debebat esse mator q̄ moyses ⁊ Josue ⁊ Dauid et Esayas ⁊c. Ergo sequitur q̄ ille populus non obligabatur obseruare illam legem nisi vsq̄ ad christum in interpretem eius. Et per consequens sub eadem cōminatōne et iureiurādo obligabantur ad seruandam interpretationē et declarationē legis ⁊ p̄betarū faciendā per christum. Sed tota lex euāgelica nil aliud est nisi veritas ⁊ declaratio legis ⁊ p̄betarū facta per christū. Quia lex per moysen data: gratia autem ⁊ veritas per christū facta

est vt patet Jobānis primo: qui non venit soluere legem: sed adimplere: quia vnū tota nec vnus aper̄ preterit a lege quā dictis aut factis fuit per christū impletū vt patet Matthēi quinto. Ergo sequitur q̄ sub iisdē maledictiōibus et iureiurando obligabatur ille populus ad obseruandam euāgelicā legem per christū ferendā et ad reliquēda ceremonialia per ipsum abolenda. Et Ex̄ supra dictis ergo patz solutio ad primū argumentū quia christus in auferēdo ceremonialia non venit contra mentē patris: immo declarauit et roboraui mentem patris nec violauit: nec soluit legē sed verificauit et adimpleuit eam. Et apostoli et ceteri fideles sequētes xpm et relinquētes ceremonialia et obseruātes legem euāgelicam non violauerunt legem: nec iusiurandum immo adimpleuerunt legē ⁊ iusiurandū: et p̄ consequens leuaferunt illas maledictiōnes scriptas in libro Deut. et per consequens scribe et p̄barisei et oēs iudei moder̄ nī sequaces eorū incurrunt oēs illas maledictiōnes tanq̄ violatores illius p̄missiōis ⁊ iusiurandi. Et per hoc patz respōsio ad primū argumentū. Sed pro respōsione sc̄ti argumentū est aduertendū q̄ tria erant cōsiderāda in illis ceremonialibus. s. officiū qd̄ celebrabāt. Sc̄do fides sub qua celebrabatur. Tertio xps futurus sub cui⁹ fide et ad quē finē et cui⁹ gr̄a oīa illa officia fiebant. Et ideo q̄ illa ceremonialia ⁊ officia nō fiebāt gr̄a sui: sed in fide et gr̄a xpi futuri: hinc est q̄ nō erāt de essentia legis: q̄ sola fides xpi cū suo fine quē oīa illa ceremonialia intēdebāt erat de essentia legis. Et tō illa oīa ceremonialia quo ad officiū erāt quedā accidētia. et per sequēs poterant adesse vel abesse p̄ter subiecti corruptionē. Et p̄ dñs nō: erant de integritate essentiali ipsius legis: sed fides xpi et mysteria euāgelica per illa ceremonialia significata: q̄ erant de essentia legis: ideo māserūt post aduentū xpi āputatis ceremonialibus. Et Ex̄ q̄b patz q̄ xps abdicando ⁊ repellēdo ceremonialia: ⁊ declarādo eorū veritatē per legē euāgelicā: nec abstulit: nec addidit aliud essentialē ip̄i legi: sed solū manifestauit veritatē latentē sub vmbra legis: vñ sicut sol in ortu suo nō minuit nec addit aliud sed manifestat et patefacit oīa q̄ latebant sub vmbra nō etis super faciē terre: ita pariter xps in suo aduētu nullū essentialē minuit nec addidit legi: sed solū patefecit totā veritatē ⁊ oīa mysteria euāgelica q̄ latebāt sub vmbra illorū ceremonialiū vñ: nīhil fuit in lege p̄betis figuratū et vaticinatū q̄n fuerit impletū ⁊ declaratū per xpm dictis aut factis. Et nīhil dictū aut factū p̄ xpm: quān fuerit in veterē figuratum aut vaticinatū. Et sic patz qualiter vnū tota nō fuit additū nec diminutū a lege p̄ xpm sed oīa fuerūt impleta ⁊ patefacta que sub vmbra legis latebāt. Et sic nos christiani seruādo legē euāgelicā nō addim⁹ nec auferim⁹ aliud essentialē a lege moysi ⁊ p̄betis: immo significam⁹ ⁊ implem⁹ et significatū. Et sic sunt intelligēda illa v̄ba dei Deute. tiiij. s. non addetis ad v̄bū q̄n vobis loquo: nec auferetis ex eo. s. aliud qd̄ sit de essentia sui veri significatū. Et quib⁹ patz q̄ illa lex nō erat eterna quo ad officiū et significatū: sed quo ad fidē et finē et

verū significatū. Et per hoc p̄tz vera intelligētia
 bulus tertij cantici. Et p̄tz solutio ad scōm argu/
 mentū iudeoz. Et bec de tertio cantico.

Incipit quartum canticum.

Que est ista que ascendit p
 desertum.
 Sicut virga sumi ex aro/
 matibus.

Myrthe et thuris et vniuersi pulue/
 ris pigmentarij.

En lectulum salomonis.

Seraginta fortes ambiunt.

Ex fortissimis israel oēs tenētes gla/
 dios.

Et ad bella doctissimi.

Unus cuiusq; ensis sup femur suum.

Propter timores nocturnos.

Ferculū fecit sibi rex salomon de li/
 gnis libani.

Columnas eius fecit argenteas.

Reclinatorium aureum.

Ascensum purpureum.

Media charitate cōstrauit.

Propter filias hierl'm.

Egredimini et videte filie syon.

Regem salomonem in dydemate.

Quo coronauit eum mater sua.

In die despōsationis illius.

Et in die leticie cordis eius.

Que ē ista q̄ ascendit p̄ desertū.

Quod est q̄ritū cāticū in quo cātat p̄
 gressus x̄pi per; totā terrā p̄missiōis
 vocādo filios israel ad fidē. Quō my/
 steriū p̄uidit salomon in spū p̄ pio
 gressum et p̄grinationē et ascēsus arche federis et
 tabernaculi per desertū. **B** Ad cuius intelles/
 cū est aduertendū q̄ quī q̄ cōtēplatus est et cōsi/
 derauit salomon in illa archa federis cū sua pere/
 grinatiōe. P̄tio materiā ex q̄ fuit fetā: q̄ ex lignis
 setbynis et ēt ex lignis cedrinis q̄ maxie abūdant
 et crescūt in libano. Scōdo p̄siderauit et v̄nctionē
 q̄ ex v̄nguēto confecto et myrba et cynamomo et
 balsamo: vt p̄tz Exo. xxx. v̄ltri. Tertio p̄siderauit
 ornatū eius: q̄ ex cortinis diuersoz color. Quar/
 to p̄siderauit custodiā eius: q̄ sexcenta tria milia
 quingenta quinquaginta viroz custodiebant ta/
 bernaculū et archā dñi. Quinto cōsiderauit pere/
 grinatiōnē et ascēsus illi: tabernaculi p̄ totū des/
 fertū cū signis et miraculis et pdigijs a cuius sal/
 cte mota est terra a face dei iacob. In quib; q̄nq;
 mysterijs p̄uidit salomon totā peregrinationē

x̄pi per terrā p̄missiōis ostēdendo se esse deū per
 signa et miracula: vñ per b̄ q̄ illa archa fuit fabri/
 cata ex lignis setbynis et cedrinis p̄uidit Salo/
 mon hūanitatē x̄pi: scz q̄liter illud corp; erat for/
 mandū ex puris sanguinib; d̄ginis ope spū sancti et
 tota illa hūanitas debebat p̄stare ex carne setby/
 na impurib; et in coroz purib; et ex aia cedrina
 nulli pctō obnoxia nō solū impsona: s; nec etiā in
 natura. Et per b̄ q̄ in illa archa fuit repositū mā/
 na et d̄ga moyfi et tabule legis p̄uidit q̄liter x̄ps
 debebat esse deus et hō rex et sacerdos: put dicitū
 est in scōdo cātico. Et per hoc q̄ illa archa fuit pun/
 cta illo p̄ctōssimo v̄nguēto diuersoz aromatum
 p̄uidit salomon q̄liter aia x̄pi erat v̄ngenda vñ/
 guēto aromattico sapie et intellectus et oim dono/
 rum et d̄rutū nō ad mēsurā: vt possent oibus sua do/
 na cōtēare tanq̄ caput. Itē ēt possumus dicere q̄
 per illā v̄nctionē p̄uidit oia dona spū sancti et vñ/
 guēta oim sacoz que debent fluere a x̄po in cor/
 pus mysticū. Itē per ornatū cortinaz tabernacu/
 li p̄uidit ornatū p̄fectionū et d̄rutū et gr̄az x̄pi.
 Itē per illos sexcenta tria milia quingētos quin/
 quaginta qui custodiebant tabernaculū et archā cū
 gladijs et ensibus p̄uidit. lx. reges cū suis regnis
 qui venerūt ad fidē x̄pi defendētes nomē eius cū
 gladijs et armis sp̄alib; et p̄uidit ēt. lx. p̄latos
 cū gladijs et ensib; eccl̄stice p̄tatis fidē x̄pi de/
 fendētes et. lx. doctores p̄ncipales eccl̄e. f. Augu.
 Ambro. Hiero. Eusebiū et Basilii: et ceteros de/
 fendētes fidē x̄pi cū gladijs sacre scripture v̄trius/
 q; testamenti. Itē p̄ hoc q̄ illa archa p̄grediebāt
 per desertū ascendēdo in terrā p̄missiōis in qua
 dicebat deus sedere sup duo cherubin a cuius fa/
 cie tota terra mota est p̄pter signa et pdigita: p̄/
 uidit salomon q̄liter x̄ps deus in illa hūanitate tan/
 q̄ in archa p̄sonalr latēs et sedēs sup duo testamē/
 ta debebat exte in desertū galilee et plustrare to/
 tam terrā cū signis et miraculis: put p̄tz p̄ totum
 discursus euāgelicū. **H**oc ergo p̄uidēs salomō t
 spū fecit hoc cāticū: in quo itroducit filias hierl;
 primo ad loquēdū admirātes sup p̄sentia x̄pi et p̄/
 p̄ter mirabilia opa eius: in quo duo facit. Mā p̄/
 mo facit qd̄ dicitū est. Scōdo ponit sodaliū ip̄onū
 m̄sio. Scōda ibi. **E**n lectulū salomōis. **E** Quā/
 tum ergo ad primū: q̄ spōsa in cātu superiorū ro/
 gauerat sponsum vt lustraret totā terrā israel vo/
 cando eā ad fidē. Itē x̄ps spōsus q̄ ante nō fuera t
 cognitus nisi ap̄tis et discipulis descēdens de mō/
 te incepit pambulare terrā galilee et ostēdit se in
 publicū faciēdo signa et miracula vt p̄tz Mar/
 vij. et per totū discursus euāgelicū et sic oēs ppl̄
 sequebant et mirabant sup doctrina et miraculis
 eius. Admirātes ergo filie hierl'm videntes illam
 archā hūanitatis x̄pi dicunt. **Q**ue est ista archa q̄
 ascendit et p̄greditur per desertū galilee odorife/
 ra sicut virgula sumi ex aromatisbus myrbe et ibu/
 ris et vniuersi pulueris pigmētarij. In bebreo ha/
 bet: sicut vapores sumi. **E**t tūc ista est magis pla/
 na: q̄si dicāt. **Q**ue est ista hūanitas siue de in hū/
 manitate qui ascendit in carne hūana per desertū
 odorifer? sicut vapor sumi myrbe et thuris et vni/
 uersi pulueris apothecarij: q̄si dicāt. Ita p̄cedit

D. Jacobi de Valentia

odoriferus euaporas et se odores virtutum et doctrinae et sanctitatis et miraculorum: sicut archa federis cuius odor sequebatur filiis israel. q. d. q. ita sequitur istum christum omnes populi per desertum galilee: sicut omnes filii israel sequebantur illam archam et tabernaculum odoriferum per desertum arabie. Tota est hoc potestatem ferri ad totam societatem christi et apostolorum et totius multitudinis que sequebatur christum. Tunc populi galilee videntes christum cum tota illa societate admirantes dicebant. Que est ista societas que sequitur istum Iesum christum: sicut populus israel sequebatur archam domini. Nam sicut ille populus currebat post odorem dei in odore vnguentorum illius: archa et tota ista societas sequitur christum in odore eius virtutum et eius sanctitatis et signorum: quod sequebatur eum multitudine magna propter signa que faciebat. Ioan. vi. Ad hoc respondet chorus sodalium christi. s. chorus apostolorum et etiam angelorum dicentes. En. i. ecce lectulum salomonis. q. d. aspice quod ista humanitas quam videtis est lectulum magni salomonis. s. regis pacifici qui est christus. Nam sicut deus ibat et latebat in illa archa de. te. figuratur contra deum latet nunc in hac humanitate personarum tanquam in archa et tabernaculo. Et ideo sicut tunc ambibatur archam domini sexcenta tria milia quingenti quinquaginta cum armis corporalibus ad defensionem tabernaculi. Ita nunc. l. reges cum suis regnis ambiunt christum et defendunt fidem euangelicam omnes tenentes gladios et doctissimi ad bella: et isti sunt ex fortibus israel. i. totius ecclesie toto orbe diffusi: quod. l. reges cum suis regnis venerunt ad fidem christi post conversionem magni salomonis. qui omnes defendebat ecclesiam et fidem euangelicam cum armis et gladiis et ensibus temporalibus. Item. l. plures principales ecclesie toto orbe diffuse tenentes gladios ecclesiastice potestatis ambiunt christum defendendo fidem eius. Item. l. principales doctores ecclesie ex fortibus ecclesie ambiunt christum omnes tenentes gladios euangelice doctrinae et doctissima tela spiritualia ambiunt christum. Et ensis doctrine vtriusque testis scindens ex utraque parte est super femur vniuersum ad defensionem christi propter timores. i. contra timores: et incursum nocturnos. i. contra nocturnos et cecos incursum iudeorum et hereticorum et omnium fidelium. vni omnes incursum iudeorum et infidelium et hereticorum dicitur nocturnis: eo quod procedunt ex cecitate et ignorantia affectata et peccata et ex malicia que obcecavit eos ne intelligant sacra dei: que latet in sacra scriptura. q. d. quod illa humanitas christi est archa et tabernaculum dei figurata per archam de. te. Et tota ecclesia dei toto orbe diffusa fuit figurata per illos sexcenta tria milia quingentos quinquaginta: qui sequebantur archam. Nam sexcenta tria milia sunt. l. decies. x. milia. Et sic ille numerus figurabat numerum. l. regum christianorum qui venerunt ad fidem christi tunc constantini: et figurabat numerum. l. prelatorum aut doctorum ecclesie. Et potest etiam dici quod ponitur numerus determinatus pro indeterminate sicut quod sit in scriptura. Et etiam per illos. l. fortes potest intelligi. l. generationes que precesserunt ab adam usque ad christum. in quibus christus fuit figuratus ut patet in libro generationis christi. Nam ab adam usque ad abraam inclusive fuerunt. xx. generationes: et ab abraam usque ad virginem mariam precesserunt. l. generationes ut patet in mat. Et sic comprehenduntur. l. generationes ab adam

Christopolitani Episcopi Expositio.

usque ad virginem mariam in quibus christus fuit figuratus. Nam unusquisque illorum qui ponuntur in illo ordine generationis figurabat christum secundum aliquam virtutem. Et sic omnes illi. l. ambiunt lectulum salomonis. s. humanitatem christi tenentes singulos gladios aut enses virtutum ad defendendum christum contra timores nocturnos iudeorum et hereticorum et omnium infidelium: quod per figuras et mysteria aut vaticinia omnium illorum probantur mysteria christi et ecclesie: et maxime mysterium incarnationis et nostre redemptionis. Deinde cum dicit. Ferculum fecit sibi rex salomon de lignis libani et c. explicat mysterium incarnationis et in formam totius corporis christi ex puris sanguinibus virginis marie. **B. Q.** Ad cuius intellectum est advertendum quod in hoc continentur omnes iudei nobiscum: quod in toto isto libro per salomonem intelligitur deus. Dicitur enim omnes magistri iudeorum quod iste salomon qui noiaitur in hoc libro est ipse deus rex pacificus. Et ideo est videndum quod est iste lectulus et ferculum quod fecit sibi deus de lignis libani. Ad hoc dicunt miser et ceteri et non curant iudei moderni: quod ille lectulus et ferculum quod fecit sibi deus est sola illa archa et illud tabernaculum quod deus precepit sibi fieri per moysen in qua archa deus ferebat per desertum. Et sic exponunt totum istud canticum: manifeste apparet eorum cecitas et deceptio. Nam illud tabernaculum aut archa non fuit facta ex lignis libani: sed ex lignis setybi materialibus et spinosis ut dicitur est. Nec fuit constructa et ornata media civitate per filios israel: tunc bierusalem erat habitata per gentes idolatras et sceleratos. Nec est dicendum quod mater sua coronauerit deum in illa fabricatione tabernaculi materialis. Et ideo est dicendum put dicitur est quod salomon materialis dicitur huius libri per illam fabricationem illius tabernaculi et arche materialis preuidit in spiritu totum mysterium incarnationis et deificationis ecclesie cum christo domino. Nam per illam archam facta et lignis setybis et ex lignis cedrinis similibus illis que crescunt in libano preuidit et intellexit salomon humanitatem christi constitutam ex carne sethybina et aia cedrina omni veneni peccati fugatiua et per victionem arche et tabernaculi intellexit totum mysterium passionis. s. quod christus erat vnguentum myrrhe passionis: et per ornatum curiuarum intellexit ornatum virtutum et donorum christi. Et per populum sexcenta sex milia virorum armatorum ambientium archam intellexit ecclesiam toto orbe diffusam per. l. regna et per illam coronam que circumdabat archam intellexit humanitatem et carnem qua virgo maria coronauit et vestiuit christum diuinum filium suum in die deificationis et incarnationis: et hoc est quod cantat salomon propheta: ceterum in hac parte: vnde ait. O filie bierusalem et anime fideles vos admiramini dicentes. Que est ista que ascendit per desertum et c. Ego dico vobis quod iste est lectulus: id est humanitas in qua residet personae rex salomon deus tanquam in archa et tabernaculo quem regem salomonem: scilicet christum deum et hominem ambiunt et colunt cultu lacte. l. fortes: id est. l. reges fideles cum suis regnis et sexaginta prelati et sexaginta doctores omnes tenentes gladios doctrine euangelice et enses sacre scripture vtriusque testamenti ad defendendum

tabernaculū ecclesie christi cōtra timores et incur-
sus nocturnos iudeorū et hereticorū et oīm fide-
lium: vñ iste rex salomō deus fecit et fabricauit sibi
istā humanitatē tanq̄ ferculū et currum siue archā
in qua fertur verbū diuinū. **B** Cilla est huma-
nitas dicitur quasi ferculū siue feretrū in qua fer-
tur et portatur deus: et hanc hūanitatē fecit deus
ex lignis libani albisissimis et mundissimis: scz ex
carne sethina quā ex parte sanguinis? hūanis
opere spūsancti formauit in vtero: et ex anima ce-
drina quā in illa carne creauit et infudit: ex quib?
refultat humanitas quā personaliter et suppositi-
taliter assumpti simul tempore: in qua humanita-
te fecit colūnas argenteas septē donozū spūsan-
cti nō ad mensurā: et fecit sibi reclinatoriū aureū
humilitatis: quia humiliavit seipsum formā serui
accipiēs. Itē fecit in ea ascensum et thalamū pur-
pureū varietate gratiarū et virtutū: et etiam fecit
ascensum purpureum diuersoz gradū perfectio-
num sanctitatis: quā domum sue humanitatis cō-
struit et ornauit media charitate et dilectiōe: qz
nō solum parietes: sed etiaz pauimentū huius hu-
manitatis cōstruit et ornauit media charitate: et
omnia ista fecit propter fides hierusalē qui sunt
oēs fideles deum per fidem videntes. Nam pro-
pter fideles iste rex pacificus christus accepit istā
humanitatē: vt in ea pateretur ad saluādos et libe-
randos fideles: et ppter nos fecit illas septē colū-
nas argenteas: vt nobis dona spūsancti cōmuni
caret. Et propter nos fecit sibi reclinatoriū aureū
humilitatis vt sua passio esset meritoria: et
fecit ascensum purpureū et media charitate cōstra-
uit vt oēs ad ipsum aspiceremus et eum per chari-
tate et ceteras virtutes imitaremur et sequeremur
et sic p̄ q̄ oīa que accepit et fabricauit christus in
illo ferculo et archa humanitatis accepit ppter fi-
lias hierusalē: scz ppter aīas fideles et redēptio-
nē et vtilitatē nostrā. Quia xps nō solū fuit nostra re-
dēptio: sed etā speculū et exēplū vite nre. Et ideo
subdit exhortādo plebē israeliticā et oīes fideles
vt recipiant istū regē xpm in messia et redēptorem
cum viderint ipsum venientē in carnē: vnde ait. O-
sille syon. i. o plebs israelitica et plebs hierosoli-
mitana: et oēs anime cōtemplatiue egredimini a
iugo legis et vmbra certimoniarū: et o vos gētilēs
egredimini a falsa superstitione spurcitia idolorū
et nolite iudei amplī? respicere certimonia: nec
archam materialē vt. te. nec vos gētilēs velitis re-
spicere et adorare falsos deos: sed videte regē Sa-
lomōnē xpm in diademate hūanitatis carnis: quo
diademate carnis coronauit et induit eum virgo
maria mater sua in die desponsationis illius scz in
die incarnatiōis xpi qm hūanitas illa fuit hgo de
spōsata et personaliter assumpta et vnita in vni-
tate suppositali et personali: que quidē in carnatio-
ne et desponsatio facta fuit in die letitie cordis eius
scz in marte hūanis: qz inter septē gaudia hūanis ma-
rie illud fuit primū. **B** C Propter aut ista verba
que dicta sunt est maxima altercatio inter magi-
stros hebreoz: vñ legit in medras yrasirim. i. in
glosa canticoz: qd dicit Ra. Joban. Quesium? to-
tam scripturā et nō inuenim? qd berfabe fecerit co-

ronā filio suo salomō. ideo mirandū est qd vult
dicere In diademate quo coronauit eū mater sua
Ad qd rñdet q̄ Ra. Symeō q̄s fuit hoc dubiū a Ra-
bi eleazar dīcēs. Audi istonq̄ a p̄fe tuo rabi yucef.
qui erat sapiēs hūis: que fuit illa corona quā berfa-
be iposuit salomōi filio suo. Lut eleazar rñdēt
dīcēs q̄ ille rex Salomō est deus q̄ in p̄ncipio: dī-
lexit multū plebē israeliticā et vocauit eam filliam
put legit psal. xliij. Audi ista et. Itē dicit eam
magis et vocauit eam sororē Lanticoz. iij. Apert
mibi soror mea et. Itē dicit eam: multo magis et
vocauit eā matrem Esafe. i. Attēdite ad me pp̄ts
meus et tribus mear mater mea: sic iste salomō
est deus: et ista mater dei est plebs israelitica: que
eū coronauit put dicit salomō in hoc cāntico. Quo
audito rabi symeō osculat? est rabi eleazar dīcēs
tñ hoc mihi placet q̄ nolo amplius hodie a te au-
dire. Ex quib? p̄tz q̄ noli rabinū ta cite cōcedū deū
accepisse carnē ex plebe israelitica: qz licz de? vo-
cet illā plebē suā per creatiōnē et adoptiōnē et sororē
per desponsatiōnē tamē nullo mō pōt eaz ma-
trem appellare nisi per assumptiōnē: et sic bec ca-
ro est illa corona qua eum virgo maria mater dei
coronauit et vestiuit et circūdedit in die carnatio-
nis et letitie cordis sui. **A** Sed est iterū aduertē-
dum put dicitū est in scō cāntico q̄ sicut illa archa
que reposita fuit in tabernaculo moysi figurabat
xpm deū et boiem incarnatū: ita illud tabernacu-
lum in quo reposita est archa figurabat primo vir-
ginē mariā in qua et in cuius vtero fuit: xps repo-
situs: et ex qua carnē assumpsit: et sequētia autē fi-
gurabat totā ecclesiā in qua xps habitat per fides
et sic virgo maria dicit tabernaculū maternū ipsius
xpi et tota ecclesia dicit tabernaculū mysticū in qua
deus habitat per fides: ideo tota ecclesia dicit spōsa
xpi in cuius thalamo inhabitat: et etiaz quelibet
aīa fidelis dicit tabernaculū et tēplū xpi in qua habi-
tat p̄ gratiā: et ideo tota fabrica supra dicti lectu-
li et ferculi Salomōnis pōt exponi et difficari p̄
mo de hūine maria. Scō de tota ecclesia. Tertio
de aīa cuiuslibet fidelis. Nam rex salomō et pac-
ficus xps fecit ip̄s lectulū et ferculū et tabernaculū
maternū ex lignis libanis purissimis liba-
ni: scz ex carne sethina incorruptibili: quā ante aīa-
tionē sanctificat: et ex anima cedrina venent serpe-
tis fugatiua: quā in illa carne creando sanctifi-
cauit: et oibus gratis et virtutibus ornauit: totā il-
lam psonā in eodē instātū creatiōis vngūcto myr-
rbe sue passionis perunxit: qz illa grā qua aīa hū-
nis fuit in p̄ncipio sui esse sanctificata et infusa ipsi
data ex meritis passionis xpi. **C** Et itē peccatrix
nature nō potuit in personā virginis marie trāsire
qz p̄ gratiā illa fuit preuēta: et p̄ oīs nunq̄ culpe
originali fuit psonalē obnoxia: et sic fuit maria dif-
ferētia inter mariā et xpm: nā xps fuit solus inter
mortuos liber: nō solū in psona: sed etiaz in natura:
qz nō ex ope adam pceptus est sed ope spūsancti
scz qz hgo maria fuit cōcepta ex ope adā natura-
li gñatiōe: ideo fuit obnoxia et obligata simul cū
ceteris in natura: scz qz fuit puenta p̄ grāz sanctificā-
tem in sua creatiōe et animatiōe: ideo nunq̄ fuit ob-
noxia nec obligata i psona: qz q̄dū fuit id iudicū

et persona humana semper fuit in gratia: et semper fuit spirituale tabernaculum dei et sponsa christi quae ante fuit sponsa quam mater: et ante concepit christum in carne: ut inquit Augustinus. Tunc virgo maria fuit illud ferculum et lectus quem salomon ordinavit et in quo fecit columnas argenteas septem donorum spiritus sancti. Et reclinatorem aureum humilitatis: in quo christus reclinauit: quam humilitate deus respexit: et per quam humilitate in ea voluit reclinari: et in ea fecit christus ascensum purpureum omnium virtutum. Et tota illa aetas virginis confirmavit media charitate et dilectione et omnia illa ornamenta dedit christus virgini matri sue propter filias hierusalem. id est propter omnes aetas fideles et devotas ut aspiciant in virginem mariam tanquam in speculum: et imitentur et consequantur eam per omnes virtutes et in sanctitate vite etc. Et ideo salomon in isto cantico non solum exhortat filias hierusalem: ut egrediantur ad videndum christum incarnatum et sequantur et recipiant eum: sed etiam ut videant virginem matrem que coronavit et vestivit eum carne. et in qua reclinauit christus propter suam humilitatem et charitatem. Ideo monet ut eam imitentur etc. Item per hoc ferculum et lectulum quem salomon fecit ex lignis libanitis intelligitur etiam ecclesia christi toto orbe diffusa: quam christus ex duobus lignis libanitis ex duobus populis adunavit et myrtha et vnguento odorifero sue passionis perunxit. In qua fecit septem columnas argenteas in die pentecostes quibus tota ecclesia sustentatur et in ea reclinat per humilitatem: et eam media charitate praeservavit. Et ascensum purpureum septem ecclesiasticorum sacramentorum ordinavit: que quidem septem ecclesiastica sacramenta dicuntur purpurea: eo quod sanguine christi sunt purpurata cuius passione habent totam virtutem et merita. Tota ergo ecclesia christi dicitur lectulus et ferculum et tabernaculum quod sibi christus fabricavit et ordinavit et decoravit: et hec dicta sunt de quarto cantico.

Incipit quintum canticum.

Quam pulchra es amica mea. Quam pulchra es. Oculi tui columbarum. Absque eo quod intrinsecus latet. capilli tui sicut greges caprarum.

Que ascendunt de monte galaath. Dentes tui sicut greges tonlarum. Que ascenderunt de lauachzo. Omnes gemellis fetibus. Et sterilis non est inter eas. Sicut bitta coccina labia tua. Et eloquium tuum dulce. Sicut fragmen malipunici. Ita et gene tue. Absque eo quod intrinsecus latet. Sicut turris david collum tuum.

Que edificata est cum ppugnaculis. Mille clypei pendent ex ea. Omnis armatura fortium. Duo vbera tua sicut duo hynuli gemelli capree.

Qui pascuntur in liliis. Donec aspiret dies et inclinet umbra.

Quam pulchra es etc.

Hoc est quintum canticum in quo Salomon cantat patrimonium et dotem ipsius ecclesie sponse christi: quo christus dotavit ecclesiam sponsam suam. Tunc postquam in superiori quarto cantico cantavit salomon pulchritudinem christi sponsi ecclesie. Ideo in hoc quinto cantico cantat pulchritudinem ecclesie sponse eius: prout videtur in spiritu per prophetam balaam. Num. xliij. Ex qua quidem prophetia assumptum fit Salomon propositionem et parabola ad faciendum istud quintum canticum. **Ad cuius intellectum est notandum quod duo fuerunt qui previderunt ornatum et prosperitatem ecclesie christi per ornatum et prosperitatem illius populi peregrinantis per desertum cum archa. Quorum primus fuit balaam: secundus moyses. Ideo ambo benedixerunt illum populum in figura et persona ecclesie christi: unde legitur Num. xxiiij. et xxv. quod videtur Balac rex moabitaram multitudinem populi israel venientem ad terram suam: fecit venire Balaam ariolum et magum ad maledicendum illum populum. Sed cum balaam imolasset septem vitulos et septem artes in monte fagor: facta fuit ipsi revelatio a domino de toto discursu et prosperitate illius populi usque ad christum ex illo populo nasciturus. Unde per prosperitatem et ordinem illius exercitus cum archa peregrinantis per desertum previdit futuram prosperitatem et ornatum et pulchritudinem spirituales ecclesie christi et eius victorias et triumphos et universale regnum christi. Ideo in persona et figura christi benedixit illum populum et exercitum dicens. Quam pulchra tabernacula iacob: et tentoria tua israel: ut valles nemozose: ut hortus iuxta fluviolos irrigui: ut tabernacula que fixit dominus. Quasi cedri prope aquas fluet aqua de sylva eius. Semen eius erit in aquas multas. Item infra subdit Dicit stella ex iacob. Et consurgit virga de israel et percutiet filios moab: vastabitque omnes filios serb. Et erit idumea possessio eius. Hereditas seyr cedet inimicis suis. Israel vero fortiter aget. De iacob erit que dominet et pdat reliquias civitatis etc. In quibus verbis balaam predixit totum discursum et prosperitatem illius populi et futurum regnum christi ex illo populo nasciturus: prout sibi a deo fuerat revelatum in illo sacrificio. Unde per hoc quod dicit. Quam pulchra tabernacula etc. previdit qualiter ille populus debebat capere totam terram moab et transire iordanem et capere totam terram promissionis etc. Item per hoc quod ait. Videbo illum sed non modo. Intuebor illum sed non prope. Dicit stella ex iacob**

re. predictit pphetice ortu xpi et illo populo fm car
 ne. et predictit et regnū vniuersale et triūphos et
 victorias eius futuras de populo iudaico et gētili.
 et oia ista prenotauit balaā in illa bñdictione. **A**
Sed tūc insurgit grāde dubitū: nam quō potuit
 balaā tā grāde mysteriū videre ex diuina reuelatio
 ne. cū ipse esset aridus et magus et necromāticus
 et sacrifici caret demonibus. **¶** Ad hoc rñdē q̄ lz bā
 laam esset magus: tñ in illo sacrificio nō sacrifi/
 cauit demonibus? s̄ deo isrl. An mos et cōsuetudo
 erat apud magos et sacerdotes gētiliū qñ erant
 in terra aliena sacrificare dijs indigentibus et illius
 p̄ se vt p̄z p totū vrgilū. Et sic legit q̄ multi gē
 tiles inuocabāt deū isrl in aliq̄ necessitate. An le
 git tone. s. q̄ qñ naure laboraret in piculo tēpesta
 tis accessit gubernator: ad tonā dices. Surge et in
 uoca deū tuū si forte recogiter de? de nobis ne pe
 reamus etc. Itē nabuchodonosor exptus mirabi/
 lia q̄ fecerat deus isrl in eo inuocauit ip̄z: et cōfesi/
 sus est ipsum esse sup oēs deos. Itē cy? multa do
 naria dedit ip̄s zoroabel et Eudre p̄ fabrica tē/
 pli vt ille popl̄s oraret deū isrl p eo in tēplo etc. Ita
 ergo p̄ter audiens balaā mirabilia q̄ fecerat de?
 israel in egypto et in mari rubro et in toto deser/
 to p illo populo suo. Inde est q̄ volens p̄us scire vo
 luntatē dei israel anq̄ malediceret. It̄ sacrificia/
 uit deo isrl illos septē vitulos et arietes. Sed au/
 dita volūtate dñi et reuelata sibi p̄speritate et di
 scursu illius popl̄i et quō erat figura regnū xpi ex il
 lo populo nascitur: iō assumpta pabola dixit: quaz
 pulchra etc. **¶** Er q̄b? p̄z q̄ balaā nō sacrificauit de/
 monstris nec q̄suiit ab eis rñsus in illo sacrificio: s̄
 deo israel. Et sic a dño dō israel bñt reuelationē
 de xpo futuro et de p̄speritate ecclie. et sic er p̄te
 dei bñdixit xpm et eccliaz in illo populo assumpta pa
 bola et tō dicit balaā ad balac. Non potero p̄es
 terire s̄monē dñi dī mei: vt v̄l boni vel mali q̄d p
 ferā ex corde meo. Sed q̄cqd dñs dixerit hoc p̄e
 rā etc. Et ponit tibi nomē dñi tetragrāmaton: iō
 solt deo vero cōuenit ex quo p̄z q̄ ver? de? est ille q̄
 reuelauit ipsi balaā futurū regnū xpi et ecclie. Itē
 hoc idē p̄z Deut. xxiij. qñ ait moyses ad pplm. Et
 q̄ cōdurerit s̄ te balam beor de mesopotamia si
 rie: vt malediceret tibi: et noluit dñs deus tu? au
 dire balaā: vertitq̄ maledictionē et in bñdictionē
 nē tuā: eo q̄ dirigeret te etc. **¶** Er quib? p̄z q̄ balaā
 cōsiliuit dñs deū israel i illo sacrificio an males
 diceret illi populo. Sed q̄ deus reuelauit ei p̄speri
 tatē et discursus illius popl̄i vsq̄ ad xpm: erinde re
 uelauit ipsi vniuersale regnū xpi et p̄speritatē et
 pulchritudinē ecclie tō p̄p̄betice bñdixit illum
 exercitū dicens. Quā pulchra tabernacula Jacob
 etc. Sed salomō multo p̄fectius et clarius p̄ eandē
 bñdictionē et verba ipsius balaā p̄uendit in spū
 totā p̄speritatē et pulchritudinē et tō fecit istud q̄ntū cāti/
 cū assumēdo parabolā p̄mo ex bñdictione balaā
 facta in monte p̄bago. Sc̄do ex bñdictione moy/
 si factā in mōte abarim anteq̄ moreret: eo q̄ vtracq̄
 bñdictio fuit figura benedictionis et prosperita
 tis et dotationis ecclesie xpi. Et ideo Salomon
 p̄mo cantat decorē et dotationem ecclesie sp̄s

se xpi sumendo parabolā et bñdictionem ipsius
 balaam. Sc̄do ex benedictione ipsius moy. sc̄da
 tibi. **¶** Adā ad montē myrbe et hoc facit sub meta
 p̄bora pulchre mulieris decenter ornate et dotate
¶ Ad cuius intellectū est notandū q̄ quatuor
 sunt q̄ reddūt mulierem pulchrā et amabilem sp̄sō
 Primo pulchritudo corporis que cōsistit in opti/
 ma dispositione mēbrozū. Sc̄do suauitas eloquē
 tie et facundie. Tertio decētia apparat? et orna/
 tus que cōsistit i decētia vestitū et montiliū. Quar/
 to in suauitate et redolentia odoramentozū: aro/
 matico: ista ergo quatuor supradicta reddūt mu
 lierem pulchrā et amabilem et sp̄sō desiderabilem.
 Sed iterū est aduertendū q̄ lz sponsus mundanū
 possit dotare et ditare sponfam suam in duabus
 vltimis sc̄z in copia ornamentozū: et copia odora
 mētozū: eo q̄ sunt bōa fortune tñ nō possit eā do/
 tare in duobus primis. s. in pulchritudine corpo
 ris et suauitate eloq̄ntie. eo q̄ sunt nature. S̄z xps
 sponsus sp̄ualis ecclesie in oibus quatuor supra/
 dictis donauit et dotauit et decorauit ecclesiam
 sponfam suam: eo q̄ ipsam regnauit et ex suo la/
 tere peperit et sic nō ipsaz ornauit vestibus sp̄ua
 libus: sed etiā p̄ singula mēbra disposuit et regnā
 uit. Et ideo Salomō introducit xpm in hoc cant
 co alloquentē et decorantem et dotantē ecclesiaz
 sponfam suā cōmendādo eā de quatuor bonis su
 pradictis. Sed q̄ deū aliquid cōmendare nll aliud
 est nisi ipm cōmendatū et bonuz fa cere q̄ dicere
 dei est facere. Ideo xps cōmendando eccliam suā
 dotat et ditat et pulchrificat et ornat eā in bonis
 supradictis. Duo ergo facit xps p̄ncipaliter in
 hoc cantico. Itā p̄mo cōmendādo eccliam sp̄saz
 suā dotat et bñificat ipam i duob? p̄mis. s. in pul/
 chritudie corpis q̄ p̄sistit in optia et decētia dispo
 sitione mēbrozū et suauitate eloq̄ntie. Sc̄do do
 tat eā in duob? vltimis. s. in ornatu vestitū et mont
 liū et in suauitate odoramētozū. sc̄da ps ic̄p̄it t̄b.
¶ Adā ad montē myrbe. Quantū ergo ad p̄
 mū est aduertendū fm aplm p̄rio ad Cor. xij. ad
 ephē. iij. q̄ sicut vnus dō naturalis cōstat ex di/
 uersitate mēbrozū officialiū sub vno capite a quo
 totū corpus recipit oēm sensum et motus p̄ sp̄s
 aīales: ita p̄ter vniuersa xpiana. religio siue tota
 ecclesia cōstat ex diuersitate statueret cōditionum
 oīm fidelitū sub vno capite xpo ex quo recipit oēs
 virtutē et vitā et opationē sp̄uale. An sicut caput na
 turale influit i totū corp? et vniuersa mēbra sensus
 et motū ad oēs opationes naturales et dirigit et
 regit totū corp? simul. Et p̄ncipaliter oia mēbra
 ita p̄ter xps influit suā virtutē in totū corpus ec/
 clesiaz sc̄icū et singulariter in oia mēbra ad operan
 dū sp̄ualiter et merito: et h̄ in tñm q̄ sicut mēbra
 boīs naturalis nihil possunt facere nec operari si
 ne capite et virtute eius ita p̄ter ecclesia et quod
 libet eius mēbrum nullā opationē sp̄ualem pōt
 exercere sine xpo a quo boīs oēs sp̄uale virtutē in tñm
 q̄ nemo pōt dicere iesu nisi in sp̄sc̄to. i. nisi in sp̄
 ratu p̄ xpm. Itē dicit rursum apls ibidem q̄ sicut
 mēbra boīs naturalis sunt adinuitē cōnexa et cō
 necessitata: ita q̄ vnūquodq̄ mēbrū officiale in
 diget opera et officio alterius ad perfectionem

D. Jacobi de balentia

sui officij et opationis. nā manus indiget officio pedū: et pedes officio manū: et pedes et manus officio ventris: et sic de singulis: sed totū corpus indiget officio oculorū et aurī et totū caput. Et tñ vnūquodq; istorū mēbroz hz suū officiū p pūm: que quidē mēbra viuificant in vno corpore sub vno capite: ex quib? oibus resultat vn? bō naturalis: ita piter xps caput ecclesie taliter disposuit ecclesiaz suā in diuersitate mēbroz: qz alios doctores: alios pphetas: alios euāgelistas: alios doctores: alios virginēs: alios cōtinentes: alios cōiugatos: alios prelatos et epōs: alios presbyteros: alios diacones &c. Et sic vn? xps verus operatur oīa oibus istis. Et per oēs istos tanq̄ p sua mēbra mystica. Et sic apostoli dicunt xpi in quantum xps p ipso pagrauit totū orbē ad predicandum euangeliū. Et dicūt oēs etiā lingua xpi in quantum per ipso predicauit: vt patebit. Tñ xps erat ille qui loquebat in ore apolorū et qui dabat eis os ad loquendū et oculos ad videndū et intellectum ad intelligēdas sacras scripturas. put dicit eis Mat. x. Dū steteritis ante reges et dñdes polite cogitare quōd a ut quid loquamini. Dabit em̄ vobis in illa hora quod loquamini. Non em̄ vos estis quod loquimini sed spūs patris vestri quod loquit in vobis &c. Ex quibus oibus cōcludit ap̄lus q̄ sicut oīa mēbra corporis naturalis nō sunt vnū mēbrū: sed multa se inuicē adiūctia nec eundē actū habentia sed plures coexigentes corpus sed oīa sunt vnū: ita nos sumus adiūctē mēbra. et ita tota ecclesia cōstans ex diuersitate mēbroz: et diuersorum statū et officiorū est vnus xps mysticus: eo q̄ viuificat et regitur ab vno capite xpo. et qz vn? xps verus est qui opatur oīa in oib? mēbris eius. vn de sicut sol per suū influxum. et virtutē operat in oibus istis inferioribus: ita xps in oibus mēbris ecclesie. Et sic ista ecclesia fortit̄ diuersa noīa sub xpo. Tñ in quantum recipit oēm virtutē a xpo: et christus operat et exercet virtutes suas in ea et p eam dicit corpus christi: et quilibet status et quilibet fidelis dicit mēbrum xpi. et oēs simul dñr mēbra xpi Sed in quantum tota ecclesia exiit de latere xpi sicut eua ex Adam: et sumus os ex ossibus christi: et caro ex carne eius vt inquit apostolus ad Ephe. v. et maxime qz christus quotidie regenerat filios et multiplicat plē spūalem ex ecclesia per baptismū et ecclesia nutrit eos p ecclesiastica sacra tō dicit vroz xpi. vnde dicit ap̄ls ibides q̄ christi valde diligit ecclesiam suā tanq̄ vroz: qz est os ex ossibus eius et caro ex carne eius. sicut eua ex adā. Naz illud quod dicit Beñ. n. Noe nuncos ex ossib? meis et caro ex carne mea: ppter hoc dimittet bō patrē et matrem et adheret vroz et erunt duo in carne vna &c. licet fuerit carnaliter cōpletū in eua: tñ fuit magnum sacram. postea fuit spūaliter completū in xpo et ecclesia. Dicit ex latere christi exiit sanguis et aqua: vnde habet efficaciam et virtutē oīa sacra ecclesiastica: per que regenerant fideles et nutriunt cōtinue et multiplicata est tota ecclesia. Et sic tota ecclesia dicit os ex ossibus christi quantum ad firmos et perfectos fideles et dicit caro ex carne christi: quantum ad infirmos et imbecilles. Sed latius dicit os ex os

Christopolitani episcopi Expositio.

sibus quantum ad fidei articulos et caro ex carne quo ad gr̄am sacrorū. Nā tā fides articulo: um q̄ gr̄a sacrorū exiit ex latere xpi qm̄ exiit sanguis et aqua: vt ait Joh. in sua canonica p̄f. ca. v. dicitēs Tres sunt quod testimonij dant in terra spūs aqua et sanguis: ista em̄ tria preberūt nobis testimonij nū fidei: qz xps erat verus bō: et fuit vere passus et mortuus p ecclesia sua sponsa. Et tñ ibides in cruce xps dimisit patrē quantum ad apparentiā qz quasi derelict? a p̄e voluit patier mori: et dimisit matrē cōmendatā discipulo. Et tō nō appellauit matrē sed mulierē: mortificādo qz nō erat ibi. nec patiebat in cruce tanq̄ filius naturalis marie et tanq̄ homo particularis: sed tanq̄ sponsus ecclesie et redemptor vniuersalis. Et sic dicit ap̄ls et Aug. qz xps ibi reliquit patrē et matrē: et adhefit ecclesie p̄e sue quā ex suo latere edidit. Et facti sunt duo in carne vna quadā mystica et sacrali et indissolubili vntone. Ex qua ex ore christus cōtinue regnat et multiplicat et nutrit et sanat prolem suā p ecclesiastica sacra. Et isto modo ecclesia dicit vroz xpi valde dilecta scdm̄ ap̄lm et Augusti. Tertio autē modo tota religio xp̄iana siue ecclesia dicit sponsa xpi dilecta. et hoc dupliciter. P̄mo in quantum christi eā sibi in baptismo desponsauit: ipsa sibi integrā et inconcussam fidē pmisit. Et cō in quantum christus eā ditauit et varietate ornamento: um spūaliū decorauit. vñ de primo dicit ap̄ls iij. Cor. iij. Respondit em̄ vos vni viro virginē castā exhibere xpo. De secōdo autē dicit psal. xliij. Assitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate. Itē psal. lxxvij. Rex virtutū dilecti et speciei domus eius dicit de spolia &c. Itē Esa. lxj. Gaudēs gaudebo in dño: et erubescit aīa mea in deo meo: qz induit me vestimentis salutis et in dumento iusticie circumdedit me: quasi spōsam decorauit me corona: et quasi spōsam ornata monstrat. **B** Et oibus supradictis p̄z qualis ecclesia iter cetera fortit̄ ista tria noīa qz dicit corpus christi in quantum est cōstituta pulchra et bene disposita varietate mēbroz officialium: scdm̄ put p̄cessit ex latere xpi et christus cōtinue ex ea regenerat: plē dicit vroz xpi: sed dicit spōsa in quantum christus ipsa summe diligit et eā magnis ornamentis decorauit et ditauit. Dia ergo supradicta p̄uidēs Salomō in spū maxie cōtēplando psalmū. xliij. et lxxvij. et ceteros psalmos dauid ip̄ris sūt: confect hoc cānticum quintū et cetera scientia in quibus dicit et cōmendat ecclesiam sponsam suā in pulchritudine et optima dispositione mēbroz: et in pulchritudine et varietate et ornat? et p̄fectiōe odoramento. **L** Tercio est aduertendū qz xpus sicut successiue ornauit et decorauit ecclesiam sponsam suā scdm̄ diuersos stat? et gradus: ita pariter successiue cōmendat eā in residuo huius libri fm̄ diuersos stat? et gradus. Itē in hoc quinto cāntico cōmendat eā pro statu apolorū et discipulorū: et passionem suā. In octauo autē cāntico cōmendat eā p̄ statu apostolorū et oīum fidelium immediate post resurrectionē. In nono autē cōmendat eam pro statu pugne martyriū et afflictionorū et doctōrū. In vltimo autē cōmendat eā p̄ statu prosperitatis et pacis post

conversione p̄stātini. Itē rursus est aduertēdum: q̄
 x̄ps bis ornauit ecc̄liam suā. P̄rio in p̄ncipio sue
 ostēnsionis: q̄n̄ elegit sigillatim oēs ap̄los ⁊ discipu
 los ⁊ misit eos ad p̄dicādū. Sēdo inmediate añ
 passionē q̄n̄ instituit sac̄m̄ eucharistie ⁊ dedit apo
 stolis potestātē conficiēdi illud sac̄m̄. Et tō duo
 facit Salomō in hoc cātico. Mā p̄rio introducit
 x̄ps decorantē ecc̄liam suā in p̄ncipio sue ostē/
 sionis. Sēdo introducit eundē x̄pm̄ ornātē eādē
 ecc̄liam suā inmediate ante passionē suā ibi. Ga
 dā ad mōtē. **Q**uātū ad primū est aduertēdus q̄
 x̄ps nō solum ordinauit ecc̄liā suā: sed etiā p̄mo
 formauit eam et parturuit et p̄duxit eā de latere
 suo: et regenerauit per baptismum: ⁊ deposuit et
 distinxit eam in veritate mēbroꝝ q̄n̄ in p̄ncipio
 elegit ap̄los et distinxit ecc̄liā suā: sed etiā p̄mo
 tūc ornauit eam et decorauit q̄n̄ tradidit potesta
 tem discipulis. Et misit eos ad baptizādū vt p̄z
 Adar. x. ⁊ Lu. ix. x. Tūc em̄ x̄ps dedit ecc̄lie sue in
 ap̄lis ⁊ discipulis oculos ⁊ capillos: ⁊ dētes ⁊ la
 bia: ⁊ collū: ⁊ vbera ⁊ cetera mēbra. Hoc ergo p̄u
 dens Salomon memorat in hac parte octo mem
 bra sp̄sē x̄pi. **B** **E**t introducit x̄pm̄ cōmēdā
 tem ecc̄liā sp̄saz suā in optima dispositiōe isto
 rū octo mēbroꝝ: oꝝū q̄ sunt ista. **f**. oculi: capilli: dētes:
 labia: eloquiū: gene: collū: vbera: p̄ que q̄dē mēbra
 intelligit octo status: siue officia ecc̄lie. Unde per
 oculos intelligit ap̄los p̄latos ecc̄lie: q̄b? x̄ps re
 uelauit secreta sua per quos q̄dem ap̄los ecc̄lesia
 videt mysteria sacre scripture tanq̄ per oculos: p̄
 capillos intelligit populos. Mā sicut capilli de
 scendunt ⁊ p̄cedunt ⁊ dependunt a capite ⁊ mul
 tiplicantur in magnū numerū: ita populi fideles
 descendūt ⁊ dependūt a x̄po capite ecc̄lie et multi
 plicant in magnū numerum p̄ regenerationē ba
 ptisimalem. Itē per dentes intelligit eosdem apo
 stolos et prelatos ⁊ doctores ⁊ predicatores eccle
 sie: per quos ecc̄lesia maifestat ⁊ ruminat ⁊ dirigit
 intelligētiam sacre scripture tanq̄ cibos spiritua
 les sp̄sū aie. Itē p̄ labia intelligit primo eosdē
 apostolos ⁊ doctores q̄ predicarūt ⁊ predicāt po
 pulis doctrinā euāgelicā. Et ex h̄squerēt intelli
 git populos fideles q̄ cōfitentur fidem articuloz
 et veritatē euāgelicā. Et p̄ eloquiū dulce intelligit
 sp̄a veritas euāgelica quā apostoli predicauerūt
 et put ip̄a ecc̄lesia catholica cōfitef. Itē etiā per
 eloquiū dulce intelligūtur officia ecc̄lesiastica
 et orōnes fidelū que sūt in ecc̄lesia. Itē per ge
 nas intelligūtur virti religiosi ⁊ virgines ⁊ cōtinē
 tes in quib? cōsistit honestas ecc̄lesie. Itē p̄ colluz
 intelligunt̄ prelati ecc̄lie q̄ possit sunt in turri ec
 clesie tāq̄ supra turrīm dauid ad speculādū: ne ve
 niāt inimici ecc̄lie ad inuadēdū eaz de quibus d̄r
 Eze. iij. x. xxiij. **f**ili boīs. speculatozē dedi te do/
 mui israel. Itē p̄ duo vbera ecc̄lesie similita duob?
 gemellis capite intelligunt̄ duo testamēta: quoz
 lacte et doctrina nutritur fideles. Et et per vnū
 vber intelligitur fides articuloz siue doctrina sa
 cre scripture. Et per aliud intelligitur gratia sa
 cramētorum: quib? duob? vberib? tota x̄p̄ana re
 ligio fruit ⁊ crescit ⁊ nutritur in hac p̄grinatōe.
 Sub tali ergo dispositione membrorum decora

uit ⁊ formauit x̄ps ecc̄liāz sp̄saz suā. Itē em̄ x̄ps
 dedit oculos colūbinos sp̄sē sue q̄n̄ dixit ap̄lis.
 Estote prudētes sicut sp̄p̄tes ⁊ simplices sicut co
 lūbe mat. x. Itē ip̄e dedit ip̄is copiam capillorum q̄n̄
 dixit ibidē. Adēssis q̄dē multa operarij añ pauci
 et Jo. iij. q̄n̄ dixit. Videre regiones: q̄r albe sunt
 ad messem. Itē tūc dedit x̄ps dētes ecc̄lie ad rumi
 nādū ⁊ suggerēdū q̄n̄ dixit. Veniet sp̄s hitatis ⁊
 docebit vos oēm hitatē ⁊ suggeret vobis oia q̄d
 x̄rit vobis Jo. xiiij. Itē q̄n̄ aperuit eis sensus vt in
 telligerēt scripturas Adar. x. Itē tunc dedit eis
 labia coccinea ad loquēdū eloquiū dulce q̄n̄ dē
 x̄rit eis. Dū steteritis añ reges ⁊ p̄sides nolite cogi
 tare quō aut qd loquamini: dabit em̄ vobis in il
 la hora quid loquamini Adar. x. Itē tunc dedit
 x̄ps ecc̄lie genas rubeas ad p̄bēdū bona exem
 pla bonestatis populo: q̄n̄ dixit ap̄lis vos estis
 sal terre: q̄ si sal euauerit: in quo salietur: et vos
 estis lux mundi p̄bēdo sup. creplū vite ⁊ doctri
 ne. Itē tūc x̄ps dedit ecc̄lie collū ⁊ turrīm fortis
 tudinis ad tolerādōs ⁊ repellēdos incurfus inim
 corū q̄n̄ dixit. Ecce ego mitto vos sicut agnos in
 medio luporum. Nolite timere eos qui occidunt
 corpus ⁊c. Itē tunc x̄ps dedit ecc̄lie duo vbera ad
 lactādōs fideles q̄n̄ dixit petro. Pasce oues meas
 ⁊c. Jo. xij. sic p̄z qualr x̄ps disposuit ⁊ decorauit
 sponsam ecc̄liam varietate membrorum s̄m̄ exigen
 tiā suam: ⁊ qualr reddidit ipsam pulchraz ⁊ suffi
 ciētē nec deficientē in necessarijs. Et de hac pul
 chritudine ⁊ sufficiētia ⁊ optima dispositione cō
 mēdat eā x̄ps in hoc quinto cātico dicens. **D** q̄ pul
 chra es amica mea sp̄sa in dispositiōe mēbroꝝ sup
 ple. Et q̄ pulchra es in apparatu et ornatu vesti
 mētoꝝ ⁊ odoramētoꝝ supple. Et notāt dicit bis
 q̄ pulchra. s. vnū referat ad dispositiōē mēbroꝝ ⁊ al
 terū ad ornatū vestimētoꝝ ⁊ odoramētoꝝ vt pa
 tebit ⁊ ideo quo ad primū subdit. **O**culi tui colum
 barum id est perspicaces ⁊ penetrantes mysteria
 sacre scripture sicut oculi columbar. q. d. ap̄li ⁊
 prelati ⁊ doctores per quos vides tanq̄ per ocu
 los sunt perspicaces ⁊ penetratiui sicut oculi colū
 bar: q̄ quecunq̄ audiui a patre meo nota feci et
 et ista scia quā dedi eis nō est inflata nec superba
 et leonina: s̄ humilis ⁊ colūbina ⁊ nō dedi ap̄lis
 et doctozib? meis oculos leonū supboꝝ s̄ oculos
 simpliciū colūbar. Sed q̄ ista simplicitas ⁊ hū
 litas latebat in mente ⁊ cōsciētia ap̄loꝝ: q̄ scien
 tia eoz erat non inflata: sed cū interiori hūilitate
 et bona intētiōe ⁊ charitate: id subdit. **A**bsq̄
 q̄d intrinsecus later. q. d. **O**culi tui intellectuales
 sunt subtiles ⁊ perspicaces sicut columbe: nō cū
 more superbie: sed cum humilitate ⁊ charitate in
 cōsciētia latēte: ⁊ ideo noluit eligere ad aposto
 latū p̄bos ⁊ imperatores s̄ simplices ⁊ piscato
 res: vt nō p̄ philosophos lucraret piscatores: sed
 per piscatores, lucraret p̄bos ⁊ imperatores. Et in
 firma ⁊ abiecta ⁊ humilia butus mundi elegit: vt
 fortia ⁊ sup̄erba queq̄ insunderē ⁊ vincerēs. **D**e
 cum dicit. **B** **E**t capilli tui ⁊c. cōparat capil
 los. i. p̄p̄los ecc̄lesie sp̄sē x̄pi gregibus caprarū:
 q̄ generant et multiplicant in mōte galaath. **A**d
 cui? intellectū est notādū sicut dictū est in expōne

cārti Adoyfi legit *Mu. xxxij.* q̄ in mōte galaath ⁊
 in tota terra basan q̄ adiacet iuxta mōte galaath
 gñant ⁊ multiplicant magis greges capraruz q̄
 alibi: sicut accidit q̄ vna regio aut terra ē magis
 apta ad gñationē quorūda aialiu q̄ altera. Ita ⁊
 illa regio ē apta ⁊ vberriima pascuis p̄ aialib' aie
 dis ⁊ generādis iō p̄teritū eā filij rubē in forē
 tanq̄ maiores vt p̄ *Mu. xxxij.* iō sp̄sūs cōparat
 capillos. i. p̄pos ecclie sp̄sue sue gregibus capra
 ruz que ascēderūt de mōte galaath. *Uñ* est aduer/
 sēdū q̄ in bebreo ponit vnū verbus q̄ significat
 calefieri in gñatione: vbi dicitur. *Lapilli tui sicut gre*
ges capraz q̄ calē sūt de mōte galaath. q. d. q̄ po
puli tui sunt multiplicati in magnū numerū p̄ ro
tū orbē terrarū per regenerationē baptisimalē
sicut greges caprarū per calores coitus carnalis
multiplicant in mōte galaath: ⁊ idē sent' est. Mā
pp̄ls christiani ascēdit ⁊ multiplicat' in magnuz
numerū p̄ baptismū: sicut capree ascēderūt ⁊ cre
uerūt in magnū numerū in monte galaath p̄ pere
grinationē carnalē. Deinde cū dicit. Dētes tui si
cut greges tōsariū: cōparat dētes huius sp̄sue qui
sunt apostoli ⁊ p̄dicatores ⁊ euāgeliste ⁊ doctores
gregibus ouū eiusdē regionis. Uñ est ad/
 uerēdum q̄ illa regio est calida greges ouius
 balneant ⁊ lauant i aqs illius plantitiei basan ⁊
 dū oues sunt lotē ascendunt ad mōtes galaath et
 ceteros mōtes circūa dīcētes ⁊ sic sūt albiſſime
 ⁊ pingues: ⁊ sic tā oues q̄ capre sunt valde gene
 raturē: sic multiplicat plē ⁊ generationes in ma
 gnū numerū: tantum q̄ nulla est sine ple: immo
 dicit q̄ pariunt geminos vltra cōsuetudinem
 ouū ⁊ capraz aliaz regionū. Et iō in duobus cō
 parat dētes ecclie gregibus capraz ouū illius
 regionis. Primo in albedine et mundicia. Secun
 do in fecunditate ⁊ vberitate plis: dicit ergo. *Den*
tes tui qui sunt ap̄li ⁊ euāgeliste ⁊ doctores ⁊ p̄
dicatores sunt albiſſimi ⁊ mundi sicut greges tō
sarum. i. ouium q̄ ascēderunt de lauacro ⁊ balneo
in estate in illa regione: ⁊ sunt fecūde in generatōe
tantū q̄ oēs sunt fecūde duob' gemellis: q̄ q̄ li
bet eaz parit duos: que gemellos: et nulla est sterilis
sine ple inter illas. q. d. q̄ ita fuerūt ap̄li ⁊ euāge
liste ⁊ doctores ⁊ p̄dicatores in p̄mitina ecclia. s.
mundi ⁊ purificati p̄ xpm̄ ex lauacro baptisimali:
et ita fecūdi per dona gr̄az q̄ null' fuit sterilis et
sine fructu inter eos: q̄ vnusquisq̄ eoz nō solū cō
uertit vnā puñciā per suā predicatōne: s; etiam
duas pl̄tres. B Ad cuius intellectū est aduer
tēdū q̄ sicut in boie naturali sunt dētes anteriores
q̄ dñr in incisoriū ad scindēdū: ⁊ sunt alij collatera
les q̄ dñr molares ad molēdū ⁊ terendū ⁊ rūtina
dū cibū materialē. Ita pariter ecclesia sp̄sua xpi
habuit dētes anteriores in p̄ncipio. s. ap̄los ⁊ euā
gelistas qui inciderūt nobis sacrā scripturā in q̄
tuor euangelia ⁊ ep̄las canonicas ⁊ actus ap̄toz
et apocalip̄sim. Sed postea dati sunt ecclesie dē
tes posteriores ⁊ molares. s. doctores ⁊ p̄dicato
res q̄ cōtrierūt ⁊ digesserūt ⁊ glosarūt ⁊ declara
rūt ⁊ ruminarūt nobis totā doctrinā euāgelicaz et
ap̄stolicā quam p̄t' inciderāt. Et sic null' illorū
fuit sterilis ⁊ sine fructu: immo q̄libet illorū talerū

sibi ⁊ xpo traditus gemiauit: ⁊ oēs reuersi sunt ad
 xpm̄ portātes manipulos suos: sicut xps dicit eis
Ego misi vos vt eatis ⁊ fructū afferatis ⁊c. Jo. xv.
S; q̄ ip̄si apostoli ⁊ euāgeliste ⁊ doctores ⁊ p̄di
catores ⁊ plati nō solū sunt dētes ecclie ad scidē
das ⁊ ruminādas sacras scripturas: sed etā sunt
labia ad loquēdū ⁊ predicādū doctrinā euāgelicā
⁊ apostolicā populis fidelib'. iō subdit. Uñ
cut vitta coccinea labia tua vñ labia ap̄toz ⁊ euā
gelicaz ⁊ oim̄ doctorū dñr coccinea: q̄ nūq̄ fue
rūt sine rubedie ardore rigne charitatis: q̄ sint
roti? legis est charitas. Et sic oēs loq̄bant cū ruz
bedine charitatis. S; dñr habere labia coccinea
vñ sicut rubedo cocci sue alcermes decorat labia
pulchre mlieris. Ita rubedo charitatis decorat to
tā sacrā scripturaz: nec p̄t esse aliq̄s bon' nec ef
opus meritorium nisi fundetur et procedat a cha
ritate: tendat in charitatem ⁊ ideo eloquium ta
lium labiorū dicit dulce ⁊ generat dulcedinem in
animo audientium cum fide ⁊ charitate attendē
rum. Et q̄z tota sacrā scriptura procedit a talib'
labijs ⁊ inter talia labia versatur ⁊ ruminatur: iō
dicit David psal. cxviii. q̄ dulcia faucibus meis
eloquia tua sup mel ori meo. Item psal. xviiij. De
fiderabilia sup aurum ⁊ dulciora sup mel ⁊ fauū.
Et hoc intendit innuere sp̄sūs cū ait. Sicut vit
ta coccinea labia tua ⁊ eloquū tuū dulce. Deide
cū dicit. Sicut fragmē mali puncti ita ⁊ gene tue.
Lōmēdat sponsaz suā eccliam quo ad statū rēli
gionis ⁊ honestatis siue de religione et honestate
qua d; nitere ⁊ pollere p̄ncipaliter ois prelatus
et religiosus ⁊ ex p̄sequerū ois fidelis que quides
religio ⁊ honestas maxime ostendit in genis ⁊ in
erubescētia genaz. B Ad cui' intellectū est no
tandū q̄ gene sunt ille partes vultus q̄ sunt imme
diatē sub oculis tenentes nasum in medio. Et sic
sunt partes anteriores et nude: quas partes natu
ra pilis non cooperuit sicut ceteras p̄tes capitis.
nam natura cooperuit verticē capitis capillis et
textit tympora et maxillas pilis barbe in viris: et
tamen dimittit solas genas nudas sine pilis. vt p̄
barbam ostendat fortitudinē ⁊ grauitas ⁊ auto
ritas in viro: et per genas circūquaq̄ siue ad altera
contextas ostendat veritas et honestas in eo quo
ad cōuersationem. Unde gene sunt nunciē ⁊ quasi
speculum cordis et interioris intentionis quo ad
gaudium et letitiam et tristitiam: et timorem ⁊ au
daciam et veritatem. Nam quando quis gau
det in corde ridendo ostendit gaudium in genis.
Et quando tristatur demissis genis incipit flere.
et sic ostendit in genis dolorem cordis: ⁊ quan
do timet mortem ilico gene hominis palleſcūt eo
q̄ sanguis fugit ad tegendū et subuendū cordi
sed si timet infamiam tunc gene rubescunt quo
dā leut rubore eo q̄ sanguis exit ad superficiem
genarum volens quasi eas cooperire: ne ledantur
aliqua infamia. Item quando quis nil timet et lo
quitur veritatem: tunc loquitur vultu sereno non
mutato cuius oppositum facit quando loquitur
mendacium. Et sic patet qualiter gene sunt specu
lum honestatis et veritatis totius hoīs. Et ideo
natura reliquit eas nudas: s; circūte rit eas pilis

capitis et barbe in viris: sed q; femine nō habēt barbā. id nutriunt comā et crines capitis vt pñt tegere tympora et maxillas ad circūtegēdas genas. Et postq̄ sunt nupte: sicutudo et natura doscet q; velent ⁊ tegāt caput et collū et maxillas artificialiter cū panis lineis aut sericis: vt sol^o vultus. s. oculi et gene et os maneant nudus ad exercēda officia eorū puta oculos ad vidēdū: et os ad loquendū et gustandū: et nares ad odorādū: et gene vt sint speculū supradictorū. s. vītatis et honestatit. Et id dicit Salomō in psona xpi in hac pte q; dicit ista sponsa xpi b; oculos q; sunt apli et prelati et doctores. Ita similiter habet genas q; est prelatozū status et religiosozū in q̄bus tanq̄ in speculo ondit vītatis ⁊ honestas xpiane religiois: et debent esse speculū religionis et honestatis et vītatis in vīta et doctrīna vt exēplo ⁊ doctrīna eorum cetera moueantur ad credendū et bene operandum. De quibus dicit xps. Adat. v. Vos estis sal terre: et vos estis lux mundi ⁊c. **A** **U** Et ideo cōparat statū prelatozū religiosozū et totū xpiane religionis ad fragmē mali puncti siue granati per mediū secti. primo q; p̄tinet multa grana sub quodā ordine cōgregata et situata. Secōdo q; omnia illa grana sunt vīdēt vna pelle cōtecta p̄ter illā partē mediā. Tertio q; illa grana onduunt faciē rubeā. Quarto q; talia sunt intrinsecus sicut extrinsecus quo ad ruborē et sapores q; talia sunt illa q; latēt sicut illa q; apparēt in superficie fragminis. Talis ergo erat illa sponsa xpi. s. ecclesia aplozū in p̄ncipio et talis dz esse ois prelat^o et q; libet religio. Mā primo tota illa multitudo erat sub vno pastore xpo ordinata: et postea sub petro Secōdo oim erat aia vna et co: vnu in deo vt p̄z in actibus aplozū. Itē tertio q; oēs rubebāt et feruebant rubore et igne charitatis. Quarto q; quales erāt in vultu et ore exterius tales erāt interior in corde et cōuerso. et ideo ibāt gaudentes a sp̄pectu cōsiliū cōmunitā parti nō timētes minas principum dicentes. Adagis opz obedire deo q̄ hoibus Actū. v. Et sic prelati et religiosi debēt esse sicut fragmē malignanati. s. viuere sub vna cōitate et ordinata religione et ondere honestatē in facie et vītate in ore ad exemplū aliozū ⁊ debēt rubere nō solū rubore charitatis nō ficte sed etiā rubore erubescētie et verecūdiē in facie. s. debēt cauere et erubescere peccare ne oculos diuine maiestatis offendāt et p̄missis et inferioribus exemplū peccandi et scandalū prebeāt: eo q; sunt possit tanq̄ speculū et lumē sup candelabū: quib^o dicit xps. Sic luceat lux vestra coram hoibus: vt vīdeant opera vestra et glorificent p̄fem vestrum q; in celis est Adat. v. Et sic etiā nō solū prelatus et religiosus sed etiā q̄libet xpianus debet erubescere peccare. nō solū ne offendant deū: sed etiā p̄sum ipsum scandalizādō. Nō maxime est in prelati et religiosi et ecclesiasticis attendēdū. Hō dicit Aug. in sermone de cōmuni vīta clericozū: q; bona opa sunt faciēda p̄pter nos et conscientiā nostrā: sed bona fama obseruanda est p̄pter vos et exemplū vestrū. Et sic p̄z qualr status prelatozū et religiosozū sunt gene ecclesie sponse xpi:

et qualiter sunt fragmē malipuncti. et ideo xps vobis lens cōmendare sponsam suā ecclesiam quoad religionē et honestatē que maxime vīguit in aplis et doctoribus ⁊ martyrib^o ⁊ sacerdotibus in p̄mittiua ecclesia dicit. o sponsa sicut fragmē malipuncti est bñ ordinatū et rubicūdū: ita et gene tue. s. apli et euangeliste: prelati et religiosi et oēs xpiani sunt rubicūdi rubore charitatis et erubescētie et honestatis et vītatis. Sed q; talis honestas non est ficta nec palliata: sed hā ⁊ intrinseca: talis in corde qualis i facie. Hō subdit. Abiq; eo q; intrinsecus latet. s. vītra rectā intentionē et effectū charitatis latentē in corde. Deinde cū dicit. Sicut turris dō collū tuū ⁊c. Cōparat statū prelatozū ⁊ aplozū et doctorū ipsi turri dō. Ad cuius intellectū est notandū vt legit. ij. Regū q; dō edificauit turrim altissimā in mōre syō. vt esset specula ad p̄uidēdū dū de longe inimicos venientes cōtra ciuitatem bier^o et munuit ipsaz copia armorū et ppugnaculo: ū in defensionē ciuitatis. et vt oēs cōfugerēt ad eam. et saluarent tpe necessitatis et belli. Per quā qdē turrim figurabāt status aplozū et prelatozū doctorū et predicatorū q; sunt positi altiores in gradu dignitatis et scientie tanq̄ speculatores ad p̄uidēdos inimicos ecclesie. s. infideles ⁊ hereticos. Et id armavit eos xps armis et ppugnaculis sp̄ualib^o q; sunt arma virtutū ⁊ dona sp̄ūscū ad repellendos incurūs infidelitū et hereticozū. et idō nō collū ecclesie. nā sicut collū est altior pscozū poris sub capite p̄ qdē descēdāt oēs vires capitit et sensus et motus a capite ad oia mēbra infertora. Ita sunt apli et prelati altiores imediate sub capite xpo: per quos descendit ois ptās et vires sp̄uales a xpo capite in cetera mēbra corpis ecclesie sicuti et mystici. Item sicut speculatores erigit collum ad vidēdū de longe et speculādū inimicos et res longinquas: ita p̄ter ecclesiam tanq̄ erigens collū p̄ prelatos et predicatoros p̄uidet vt caueat mala futura. Itē sicut caput i quo sunt oculi ponitur supra collū: vt p̄uideat longinqua: ita oculi ecclesie sunt supra prelatos et predicatoros ad p̄uidēdū mala futura et precaueūdū nociua. Et sic p̄z qualiter prelati et doctores et predicatori sunt collum ecclesie: altiores in scientia et dignitate et potestate siles turri dauid ad p̄uidēdas et precaueēdas insidias et incurūs inimicozū et infidelitū hereticozū. De quib^o dz Eze. xxx. Filiis hois speculatozē dedi te domui israhel et ideo dicit xps. O sponsa collum tuū est altissimū et fortissimū i em̄nētia dignitatis et scientie ⁊ sapie et ptātis et munitissimū sicut turris dō in armis sp̄ualibus virtutū et donozū que qdē turris est edificata in propugnaculis ad ppugnandū cōtra inimicos et omnis armatura hui^o turris ecclesie est armatura nō debilitū sed fortium q; armatura ecclesie nō timet eos qui soluz occidunt corpus sed tantū timet dñm qui pōt aiam occidere et mittere i gebēnā: id apli et martyres nō timebāt reges et p̄sides mūdi nec hēra carnificū: eo q; armatura eozū erat armatura fortitū: et inerpugnabilis turris q; quidē armatura sunt dona sp̄itūscū. Deinde cum subdit. Duo vbera tua. ⁊c. Ondit

D. Jacobi de balentia

qualiter ecclia spōsa xpi nō solū est turris in expu-
gnabilis et bz armaturā fortū ad repellēdos in-
curtus et infidias inimicorū sed etiā bz duo vbe-
ra ad alēdos et nutriēdos et lactādos fideles fi-
lios. Que qdē vbera sunt duo te. s. nouū et vetus.
Quorū lacte lactat et nutrit duos bynnulos ge-
mellos: scz duos pplos sub vna fide xpi cōgrega-
tos: scz eccliam ex vtroq; pplo iudaico scz et gētili
sub vna fide cōuersam. Itē etiā bz ecclia duo vbe-
ra. s. vber et mamillam doctrine sacre scripture: et
vber grēe sacrorū. Ex quoz vno sugūt fideles lac
fidei arti. et ex altero lac grēe sacrorū. Et ista sunt
duo vbera ecclie qbus lactat et nutrit duos filios
gemellos. s. vtroq; pplo cōuersos. Et etiā lactat
duos bynnulos gemellos: scz perfectos et infir-
mos. vñ in primitiua ecclia isti duo gemelli: scz
pars ppli iudaici et maior pars ppli gentilis ve-
nerūt ad fidē: qui lactati sunt et nutriti isto dupli-
ci vbere. Et ideo dicit. Duo vbera tua sicut duo
bynnuli gemelli capre. i. abūdantia in lacte sicut
duo vbera capre duos gemellos lactantia et nu-
triciā. Et cōparat vbera ecclie vberibus capre
eo q inter cetera aialia maxime abūdant lacte. et
comparat et appellat istos duos pplos gemellos
eo q antiquitus descendunt ex vna matre eua: et
ab vna vxore noe. et nunc sunt regenerati ab vna
capra. s. ex vna ecclia per xpm et regnatiōē ba-
ptismalem. Sed quia iste modus nutriti filios
ecclie per lac fidei articuloz et gratie sacro: us
durat per totū diē et tēpus grēe. s. a primo aduen-
tu xpi in quo incepit ista dies aspirare et durabit
vsq; ad finē mundi in quo desinet iste dies gratie
et succedet dies eternus glie: qui quidē dies gra-
tie finietur in vespere mūd: et cuius finis d: nor
eo q amplius nō erit tēpus operandi nec merendi:
sed premium recipiendi vt ait saluator Jobā. fr.
D oportet opari dum dies est venter aut nor qñ ne-
mo poterit operari. Ideo dicit spōsus q isti duo
gemelli pascunt in lilis et rosis sacre scripture: et
in lilis gratie sacrorū: non in eternum: sed donec
aspiret dies. i. dum duret iste dies gratie et incli-
nentur vmbre finalis iudicij q postea pascuntur
isti duo gemelli pabulo eterne fructūs et glorie
et sic pz pulchritudo et optima dispositio mēbro-
rum. vbius sponse christi: de qua pulchritudine
commendat eam in hac prima parte.

Secunda pars cantici quinti.

VAdā ad montē myrthe
Et collum thuris.
Tota pulchra es ami-
ca mea.
Et macula nō est in te.

Veni de libano sponsa mea.

Veni de libano veni.

Coronaberis de capite amana.

De vertice sanit et hermon.

De cubilibus leonum.

Christopolitani episcopi Expositio.

De montibus pardozum.

Vulnerasti cor meum soror mea
sponsa.

Vulnerasti cor meum:

In vno oculoꝝ tuozum:

Et in vno crine colli tui.

Quam pulchre sunt mame tue.

Soror mea sponsa.

Pulchriora sunt vbera tua vino.

Et odor vnguetozum tuozum super
omnia aromata.

Fauus distillans labia tua sponsa.

Mel et lac sub lingua tua.

Et odor vestimentoꝝ tuozum.

Sicut odor thuris.

Hortus cōclusus soror mea sponsa.

Hortus cōclusus: fons signatus.

Emissiones tue.

Paradisus malozum granatoꝝ.

Cum pomoꝝ fructibus.

Cypri cum nardo.

Pardus et crocus.

Fistula et cinamomum.

Cum vniuersis lignis libani.

Myrthe et aloē.

Cum oibus primis vnguentis.

Fons hortozum puteus aquarum vi-
uentium.

Que fluūt impetu de libano.

MAdam ad montes myrthe.

Hec est scda ps bu tus qnti cācti in
quo xps dotat et decorat eccliam
sponsam suā ornāmētis spūalibz et
odorāmētis aromaticis. et hoc pur-
Salō. preuidit in spū cōtēplando mystēria que se-
cit moyses ante mortem suā in figura xpi. Ad cuius
intellectum est valde aduertenduz: q moyses dur
illius populi cui omnia contingebant in figura
christi: duos actus inter ceteros fecit immediate
ante mortem suam duz fuit propinquus morti in
finē sui ducatus vt pz in Deu. Nam primo cōgre-
gavit maiores natu illius populi in campestris
bus moab iuxta iordanē et recitavit et rememo-
rauit eis omnia beneficia et mirāda q deus eis fe-
cerat in illis quadraginta annis per totam illam
peregrinationē ab exitu egypti vsq; ad illū locuz
et cōmēoravit eis oēs rebellidēs et ingratiūdiēs
quas cōmiserāt pra deū. et cōmissuri erant suc-
cessive in futurū. vsq; ad extremū tēpus in qua in-
fidelitate et malicia erāt māsur: et ideo cōmiserāt

tne p̄dixit eis p̄ multas maledictiōes eoz obsti-
 natoꝝ finalē punitiōē ⁊ cōfecit illud cāticū. s.
 Audite celli q̄ loquor. In quo p̄dixit eoz finalē ob-
 stinātiōē ⁊ punitiōē ⁊ dānatiōē et finalē ppli
 gētilis substitutiōē ⁊ cōuersiōē vt ptz in fine cā-
 tici cū dicit. Laudate gētes pplm ei⁹ put ibi fuit
 declaratū. Hoc aut factū: moyses ex dei precepto
 ascēdit in mōte abariz: ⁊ extinde specular⁹ est totā
 terrā pmissiōis: vt ptz Deu. xxij. q̄ considerata ⁊
 vīsa b̄ndixit duodeci tribub⁹ p̄dicēdo eis b̄da fu-
 tura vt ptz. c. se. f. xxxij. De qb⁹ duob⁹ actib⁹ con-
 trariis valde admirati sunt admirant maḡi be-
 breoz. Admirant ei q̄ moyses cū tāta vebemētia
 maledixerit illū pplm ⁊ cōminat⁹ fuerit tā grauē
 punitiōē ⁊ bonoz puatiōē in illo cātico ⁊ post
 ea immedieatē cū tāto affectu b̄ndicat eis p̄ singu-
 las trib⁹ in cap. se. Ad qd̄ r̄ndēt q̄ qz moyses p̄u-
 dit rebelliones ⁊ apostasias eoz ⁊ idolatriā futu-
 rā tō primo cōminat malis ⁊ idolatriā. s. finalē
 b̄ndixit bonis fidelib⁹ p̄sentibus et futuris. Sed
 iste intellect⁹ est manifeste falsus ⁊ insufficientis: nā
 in fine cātici maledictis israelitis b̄ndicit pplm
 gētilē. Itē ille maledictiōes oēs ⁊ punitiōes p̄se-
 uerāt bodie in toto illo p̄plo q̄ putat seruare legē
 moysi ⁊ abominat oēm idolatriā. Que qd̄ p̄uni-
 ttiō oēs eos com̄prehēdit tam bonos q̄ malos: qz
 oēs p̄seuerāt in hac captiuitate et miseria p̄. Ad.
 cccclxxxv. ānos post xp̄z ⁊ tō est d̄icēdū q̄ cecitas
 ⁊ malicia eoz impedit eos ne intelligāt sacramēta
 dei in illis mysterijs clausa. vñ moyses fuit ve-
 rus p̄pbeta nō solū p̄uidit infidelitatē crebrā il-
 li⁹ ppli: quā debebat cōmittere cōtra deum ado-
 rādo idola sed ēt p̄uidit vltimā obstinātiōē ⁊ re-
 bellionē futurā p̄ xp̄z v̄z messiā q̄ p̄ncipes facer-
 dotū ⁊ pharisei debebat crucifigere ⁊ successores
 eoz in eadez obstinatione permanere in extremo
 tpe vsq̄ ad iudiciū ⁊ tō moyses hoc p̄uidēs in spū
 nō solū cōminat eis maledictionē temporalē p̄-
 ter idolatriā: quā cōtinue p̄miserūt vsq̄ ad destru-
 ctiōē primi templi sed etiā cōminat eis maledi-
 ctiōē ⁊ penā tam tēporalē q̄ eternāz p̄pter infi-
 delitatē quā cōmiserant cōtra xp̄m messiam suūz
 in extremo tēpore in qua erant p̄seueraturi vsq̄
 ad iudiciū ⁊ hoc ptz p̄ hoc qd̄ dicit moyses Deu-
 tero. xxx. c. in fine maledictionū ⁊ anteq̄ p̄nūctet
 cāticū. vñ ait. Noui em̄ q̄ post mortē meaz inique
 agētis ⁊ declinabitis cito de via quā precepit vo-
 bis. Et occurrent vobis mala in extremo tpe qm̄
 feceritis malū in cōspectu dñi: vt irritetis eū per
 opera manū vestrarum. Et quibus ptz q̄ ista ca-
 ptiuitas ⁊ punitiō quā patiuntur in hoc extremo
 tpe ⁊ vltima etate post destructionē sc̄di tēpli nō
 inest eis p̄pter idolatriā sed qz irritauerūt deū oc-
 cidēdo xp̄m messiam suū: ⁊ semper irritāt euz ma-
 nendo in eadez obstinātiōe. S. qz p̄mulgata ista
 sententia moyses ascēdit in montem abarim ex p̄-
 cepto dei ⁊ specularus est ⁊ cōsiderauit totā terrā
 pmissiōis vsq̄ ad mōtē libanū ⁊ hermō: ama-
 nar: ⁊ sanir: ⁊ galaar: vsq̄ ad mare nostrum ⁊ vsq̄
 ad mare mortuūz. In quo spacio erāt collocande
 oēs trib⁹ p̄ sortes suas. Et p̄uidit qualiter in ex-
 tremo tpe. s. in vltima etate xp̄s messias illā terrā

totā debebat peragrare p̄dicādo ⁊ miracula facē-
 do puta per totam terrā zabulon ⁊ nepralim vsq̄
 ad radicē libanū ⁊ trans iordanē p̄ terrā gad ⁊ ma-
 nasses: ⁊ p̄ terrā iuda: ⁊ effraym. Et quib⁹. xij. tribu-
 b⁹ xp̄s debebat regenerare. xij. apostolos et. lxxij.
 discipulos per quos erat multiplicāda tota ecclē-
 sia toto orbe diffusa per regiātionem baptisma-
 lem: q̄ quidē ecclēsia erat futura ver⁹ isrl' fm̄ sp̄m
 et pmissiōē. Dia ergo ista p̄uidēs moyses in spū
 cōsiderando illā terrā de monte abarim benedi-
 xit in spū p̄pbetico. xij. tribubus israel sp̄ualib⁹
 qui ex illis. xij. apostolis erāt in xp̄o regenerandi
 Et sic ptz qualiter moyses in figura xp̄i in illo cā-
 tico et capitulis p̄cedētib⁹ cōminat⁹ maledi-
 ctiōē: ⁊ t̄palē punitiōē filiis israel fm̄ carnez ⁊
 infideles xp̄i crucifigores. Sed cap. xxxij. b̄ndixit
 tribub⁹ ⁊ filiis israel fm̄ sp̄m per xp̄z ⁊ aplos rege-
 nerādis put moyses p̄uidit in spū p̄pbetico. Et
 sic ilico post hoc moyses mortuus est in illo mōte
 vt patebit in cātico sequēti. Et sic tollit ⁊ soluitur
 cōtrarietas q̄ vidēt. in illis duob⁹ actibus. Et tō
 moyses nō p̄ncip alr b̄ndicebat illam terram pro-
 missiōis materialē: quā oculis carneis distinctā
 per sortes videbat: sed b̄ndicebat ecclēsiā xp̄i p̄
 illam terram figuratam quā oculis p̄pbeticis et
 mētalib⁹ toto orbe diffusa ⁊ cernebat. vñ moyses
 aspiciēdo versus aquilonem ex monte abarim vī-
 debat qualiter altissimus mons liban⁹ termina-
 bat tanq̄ caput totaz terram pmissiōis ex cui⁹
 latere emanabat fluuius iordanis qui irrigabat
 totam terram pmissiōis ⁊ fecundabat eam vsq̄
 ad mare mortuūz: per qd̄ p̄uidit in spū qualiter
 xp̄s messias in lege p̄missus erat futurus caput
 et p̄ncipium ecclēie ex cuius latere debebat ema-
 nare fluuius baptismalis ⁊ virt⁹ oīm sacramēto-
 rū q̄ debebat fecundare ⁊ irrigare totā ecclēsiā xp̄i
 ad regenerāduz fideles. Item per hoc q̄ illa terra
 erat tota circūdata ab oriente monte amana ⁊ sa-
 nir et hermō: ⁊ cubilibus leonū: ⁊ montib⁹ pardo-
 rum p̄uidit qualiter ecclēsia xp̄i debebat angus-
 tīari ⁊ infestari in p̄ncipio a iudeis ⁊ infidelib⁹
 et tyrannis et imperatoribus idolatris et hereticis.
 Et p̄ hoc q̄ videbat eā obsessā ⁊ a meridie des-
 ferti arabie: p̄uidit q̄lter in medio t̄pis ab arabibus
 ⁊ sarracenis erat affligēda. Sed p̄ hoc q̄ vide-
 bat illā terrā ab occasu obsessā mari nro medio
 terraneo p̄uidit in spū qualiter in fine tēporis ⁊
 in occasu mundi ecclēsia erat affligēda per antē
 xp̄z. S. qz de⁹ dixit moysi q̄ ipse viū⁹ nō poterat
 introire terram illā: sed post mortē ei⁹ iōsue debe-
 bat introire cū toto illo p̄plo ⁊ obtinere illā terrā
 ⁊ c. Per hoc p̄uidit moyses in sp̄ritu q̄lter ante
 mortem xp̄i nullus poterat introire terrā viuētū
 sed post mortē ⁊ resurrectiones xp̄s debebat intro-
 ducere totū populū fidelem in terram viuētū
 et finaliter etiā per aplos ⁊ martires ⁊ doctores
 debebat triūphare de iudeis imperatorib⁹ ⁊ hereticis
 ⁊ oib⁹ infidelib⁹. Sub tali igitur respectu
 cōsiderauit moyses totā illā terrā pmissiōis ⁊ p̄-
 derādo b̄ndixit. s. qz p̄ illā b̄ndixit ecclēiaz ⁊ xp̄i futu-
 rā quā illa terra figurabat. S. nūc restat applica-
 e figurā figurato. Ad. Ad cui⁹ intellectū est ad

D. Jacobi de valentia

uertedū q̄ x̄ps per moysen figuratus qui non ve-
nit legē soluerē: sed adimplere et verificare oīa ge-
sta et dicta p̄t̄ archaz et p̄phetaz eodē mō p̄cessit
in sua peregrinatione hui⁹ vite sicut moyses. Mā
sicut moyses p. xl. annos duxit et minauit illū po-
pū p̄ desertū cū signis et portētis vsq̄ ad mortē
suam: ita pariter x̄ps p. xl. mēses duxit pplm suum
sz ecclīaz ap̄lōz et discipuloz in hoc mundo cōpu-
tādo a die ostensionis sui. s. baptisimū vsq̄ ad pas-
sionem. Mā per tres annos et quatuor mēses pre-
dicauit q̄ peregrinat⁹ est et post baptisimū fm eos q̄
tenēt q̄ p̄ma vlt̄ tertia aprilis fuit pass⁹. Et sic x̄ps
p. xl. mēses fuit peregrinatus p̄ totā terrā promit-
tēdis faciēdo multo maiora miracula q̄ moyses. s.
mortuos suscitādo et infirmos curādo: et demones
fugādo et vētis imperādo q̄ fuerūt multo maiora
signa et miracula q̄ moysi: vt dictū fuit in exp̄one
psal. xlvij. Et in tractatu contra iudeos. Itē sicut
moyses in fine sue peregrinationis cōgregauit ma-
tores natu coram toto pplō et retulit totam legē
narrādo omnia b̄nficia q̄ deus fecerat illi pplō.
Et cōminatus est futuras maledictiones et puni-
tiones preuaricatoribus et trāsgressoribus legis
sicut dictū est: ita pariter x̄ps in fine sue peregrina-
tionis ante mortem suam ascēdit hierosolimā et
vidēs ciuitatem sacrilegā et sui messie homicidaz
cōminando eis futura ruinas fleuit sup illā etc.
Et postea ingressus in tēplum eiecit emētes et vē-
dentes: et altera die cōgregatis maioribus natu
s. scribis et phariseis et principibus sacerdotū ex-
probrauit eis iniquitates eoz: et cōminat⁹ est eis
futurā punitionem temporalem et eternāz p̄pter
infidelitates et ingrattudinē et homicidiū vt p̄z
Mat. xxi. et xxij. et xxij. Item sicut moyses post
datam maledictionē et p̄nunciatā futurā puni-
tionē illius ppli rebellis ascēdit in mōtē ebarim
et p̄siderata tota terra p̄missiōis b̄ndixit. xij. tribu-
bus fm sp̄ritū et promissionē anteq̄ morerēt si-
cut dictū est. Ita pariter x̄ps implendo illam figu-
rā et totam legē postq̄ cōminatus est: et p̄nun-
ciauit futurā dānationem suoz crucifixoz et oim
successoz obstinatoz ascēdit in monte syon: et fa-
cta cena cum discipulis surrexit a mensa: et lauit
pedes eoz et recubens restituit sacramentum eu-
charistie et tradidit seipsuz eis sacramentaliter. Et
postea habuit lōgū sermonē cū discipulis b̄ndi-
cēdo eis promittēdo et vādo eis bona sp̄nalia. s.
pacē et charitatē et sciētā in hac vita: et promittēdo
futuram felicitatē vt p̄z Jobā. xij. caplo. vsq̄ ad
xviij. iclusiue. **A** Ex quib⁹ omnibus p̄z qualiter
oīa que fecit moyses fecit in figura x̄pi. Et qualiter
x̄ps per oīa compleuit et verificauit oīa gesta
moysi et oim p̄phetarū. Salomō ergo p̄uidēs in
spū oīa ista mysteria x̄pi figurata p̄ supradicta ge-
sta moysi fecit istud cāticū introducēs x̄pm ad lo-
quēdū in hac scōa parte cāticū in qua x̄ps dotat et
decorat sponfam suaz ecclīaz in ap̄lis et discipu-
lis cōgregatā in die iouis sancta q̄si cena facta la-
uit pedes discipuloz suoz vbi ostendit eos pul-
cbros et mūdōs in aīa ab oī inquinamēto post re-
cessū iude q̄b⁹ tradidit sacramētū eucharistie tāq̄
mūdīs. Et postea in suo testamēto legauit eis suā

Christopolitani Epi Expositio.

Pacē et charitatē et omnia bona gratie: vt patet per
illum longum sermonem: vbi ostenditur qualiter
dotauit et decorauit ecclīaz sponfam suaz bonis
sp̄ritualibus per vestimēta et adorna menta et fru-
ctus pomozū intellectu. Dicit ergo christus spon-
sus ecclīe. **A**dādam ad montē myrbe: et collem
thuris: id est ascendit in hierosolimā qui dicit mons
myrbe et thuris: eo q̄ ibi fiebāt sacrificia et offe-
rebātur oblatiōes et adolebant in altari tibus et
myrba et tymiamata et cetera odoramēta signifi-
cantia passionē christi. Et id appellat christ⁹ b̄ies
rusalem montē myrbe et thuris: id est passionis et
sacrificij. In hebreo autē habet. **A**dādam ad mon-
tem moza. i. ad montē vbi abraam sacrificauit fi-
lium suum isaac in voto: et arietem in effectu quez
montē appellauit in monte dñs videbitur. scz sa-
crificari et imolari sup. prout fuit declaratū in ex-
positiōe psal. lviij. et in plerisq̄ locis. Dicit ergo
x̄ps. **A**dādam ad montē myrbe: et collem thuris. i.
ad montē mee mortis et passionis que est hieru-
salem. **H**oc p̄fecto dicit christus post suā peregrina-
tionē quādo assumpsit. xij. discipulos secreto et
dixit illis. **E**cce ascēdimus hierosolimā: et filius
hominis tradet ad flagellandū et crucifigendum
Mat. xxij. et Luc. xviij. Deinde cū dicit. **T**ota pul-
chra es amica mea. **L**ōmendādo sp̄sā suā do-
tat et decorat et pulchrificat ipsam x̄ps mūdicia
et pulchritudine sp̄uali reddēs ipsam purā et mū-
dam nō habentē rugā: neq̄ maculā. **A**d cū
intellectū est notandū q̄ christus in die iouis san-
cta cena facta surgēs a cena anteq̄ institueret eu-
charistiā: et traderet eam discipulis: lauit pedes
eoz vt ostēderet mundiciā et puritatē eoz: et quō
nemo debet accedere ad tantū sacramētū nisi mū-
dus ab omni macula et labe peccati. nō solū mor-
talis: sed etiā venialis. Et nō solū ab omni pecca-
to in effectu: sed etiā in affectu et cogitatiōe. Et id
lauit pedes eoz per quos sensualitas et affectus
et cogitatio significat. Et ideo dixit eis. qui mun-
dus est a peccato sup. in effectu: nō indiget nisi vt
pedes lauet. i. sensualitatis effectū et cogitatiōē
Sed qz solus iudas scarioth manebat in suo ma-
lo p̄posito tradētis quē iam vendiderat: id
subdit x̄ps. Et vos mūdī estis sed nō oēs: vt p̄z Jo-
ban. xij. Et ideo postq̄ iudas filius perditionis re-
cessit ab illa societate tanq̄ mēbrum dēsum et
alienū ab ecclīa tunc mansit illa societas et ecclīa
tota pulchra sine aliqua macula vlt̄ ruga. Et ideo
recedēte illo dixit x̄ps. **M**ūc clarificat⁹ est fili⁹ bo-
minis: et de⁹ clarificat⁹ est in eo: vt p̄z ibidē quasi
diceret x̄ps. **M**ūc ista societas. s. ecclīa sp̄sā mea
manet clara et pura et pulchra sine macula: et hoc
d̄cebat x̄ps qz tota ecclīa consistebat in. crx. p̄sonis
iustis et mūdīs cuius ecclīe x̄ps erat caput. Et vir-
go maria primū mēbrū in puritate: et exinde apo-
stoli et discipuli cū maria magdalena et ceteris mu-
lierib⁹: et sic tota erat pulchra ecclīa sine macula.
Et ideo dicit x̄ps in h̄ cātico. tota pulchra es ami-
ca mea quo ad dispositionē mēbrorū fm grad⁹ di-
gnitatis et officioz sicut dictū est. Et tota es pul-
chra quo ad ornatū virtutū: et macula peccati nō est in
te. Nam christus: caput huius ecclīe fuit imunis et

liber nō solū in psona: s; etiā in natura ab omni la-
 be pcti. Virgo autē maria fuit preseruata in pso-
 na per grām ante lapsus. Eteri autē oēs fuerunt
 mūdātī per circūcisionē in signū: r; p baptismū in
 re: put dictū fuit in tractatu d̄ iudeos. Et sic illa
 societas erat tota pulchra sine macula. Deinde
 cū dicit. Venit de libano explicat pulchritudinem
 huius sponse. **E** Ad cuius intellectū est notā-
 dum s̄m q̄ dictū est. q̄ tota illa terra. p̄missionis
 erat figura ecclie xp̄i s̄m oēs suas ptes: q̄s d̄inet
 et quibus claudit. Nā libanus q̄ est in capite ter-
 re. p̄missionis: significabat xp̄m q̄ est caput ecclie
 et fluuius toridantis fluēs r; emanās ex latere liba-
 ni: r; discurrens: r; irrigās: r; fecūdās totā terrā. p̄mis-
 sionis figurabat baptismū et cetera sacra ecclie
 irrigātia r; fecūdātia totā eccliam in fructibus et
 bonis spūalibus. Et iō sicut oia bona terre p̄mis-
 sionis pueniūt ex libano r; marie p̄ illā aquā flu-
 uij toridantis. Ita oia bona spūalia pueniūt ecclie
 ex latere xp̄i: a quo fluxit sanguis r; aqua in virtu-
 tem ecclia sacroꝝ. Itē tria bona faciebat il-
 la aqua toridantis vtilia in illa terra. Nā p̄rio mū-
 dabat et lauabat sordes: q; sine aq̄ nulle sordes
 mūdant bene. Secūdo refrigerabat r; refocillabat r;
 fortificabat bibētes. Tertio fecūdabat terrā in co-
 pia fructuū r; pomoz r; arboruz. Ita ergo pariter
 aqua baptismi r; virtū alioꝝ sacroꝝ tria bona fa-
 ciūt in ecclia spōsa xp̄i. Nā p̄rio mūdāt ab omni
 sorde pcti. s. originalis ventalis et mortalis. Se-
 cūdo roborāt et fortificāt ad resistēdū r; pugnan-
 dū d̄ carnē: r; mūdūz: r; diabolu. Tertio generant
 fructus virtutū r; meritoꝝ in aīa. De istis ergo tri-
 bus bonis spūalibus cōmendat xps eccliam spō-
 sam suā irrigatā flumine sanguinis sui lateris et
 cōmendando dotat et decorat eā. Et p̄rio cōmen-
 dat eā de mūdicia et puritate quā adeptā est per
 baptismū r; cetera sacra ab omni pctō. Secūdo com-
 mēdat de fortitudine r; victoria quā adeptā est p
 factū d̄firmationis r; alia sacra. Tertio commen-
 dat eā de fructibus meritoꝝ virtutū quos adeptā
 est per oia sacra. Scōda ibi Coronabris. Tertia
 ibi. q̄ pulchre sunt māmē tue. **U** Quantū er-
 go ad p̄mū est aduertendū q̄ libanus interpre-
 satur cādīdus r; albus: eo q̄ semp candet r; albet
 nitibus a quo vndiq; fluunt aque viue marie ex la-
 tere meridionali: a quo fluit toridantis. qui quides
 mōs significat xp̄m totū candidū r; immunē ab oī
 macula in psona r; in natura: iō ex eius latere exit
 fluuius sacroꝝ qui oia mūdificat a pctō: r; albificat
 albedine virtutū. Et sic mūdauit a triplici pctō
 scz originali: actuali: r; ventali. Et iō sponus al-
 bificās spōsam suā et mūdificās ab isto triplici
 pctō: dicit. Venit de libano spōsa mea. Venit de li-
 bano: veni. i. de libano cādīdā per baptismū r;
 mūdātā a culpa originali in adā perpetrata. Et
 venit de libano a culpa actuali r; mortali p̄ p̄nias
 expurgata et dealbata: r; venit de libano ab omni
 ventali per extremā victionē mūdificata et candi-
 data. Itē q; in baptismo dant nobis tres theolo-
 gales virtutes. s. fides: spes: r; charitas per quas
 aīa reddit mūda r; candida: iō ter vocat sponsam
 dicēs. Venit de libano spōsa mea. s. cādīdā per fit

dem. Et venit de libano per charitatē: r; venit p spē
 Itē per ecclia sacra psequimur tria bona: scz
 fidem articuloꝝ: et grām sacroꝝ: et merita ex ob-
 seruātia preceptoꝝ. Ideo vocat ter spōsam ad re-
 cipiendū ista tria bona dicēs. Venit de libano spō-
 sa mea. s. per fidē articuloꝝ r; venit per grām sacro-
 rum. et venit per obseruantiam preceptoꝝ q̄ d̄dem
 tria bona proueniunt ecclie ex libano. s. xpo capite
 et sponso eius emanātia ex latere eius. put di-
 ctū est. Sed q; ecclia spōsa xp̄i veniēs de libano
 nō solum venit dealbata et mūdātā ab omni labe
 pcti: sed etiā venit armata fide et spe et charitate
 quas accepit in baptismo: et septē donis spūaliti-
 que recepit in cōfirmatione et roborē et augmen-
 to virtutū qd̄ accepit in eucharistia: et ceteris sa-
 cramentis quibus adepta est coronā victorie. Et
 triūphauit de mundo et carne et diabolo. Itē sub-
 dit spōsus dicēs. Veni et coronaberis. **A** Ad
 cuius intellectum est aduertēdum q̄ coronā dāba-
 tur a gontiantibus et certantibus in ludis mega-
 rensis et olympiacis. vt ait Aristō. s. et d̄icoꝝ. et
 sic d̄i. ap̄ls. ij. ad Tbi. ij. q̄ nō coronabit nisi q̄ le-
 gitime certauerit: et sic coronā dabat in signū vi-
 ctorie et triūphi: et sic ponit d̄ico coronari p̄ trium-
 pbare. S; q; ecclia talibus armis et virtutibus d̄
 mundo et carne et diabolo triūphauit. Itē d̄: veni
 et coronaberis. i. triūphabis. Et ponunt hic q̄nq;
 mōtes significantes metaphozice quinq; ptates
 cōtra q̄s pugnauit r; de quib; triūphauit ecclia
 Ad cuius intellectum est aduertēdū sicut supra
 dictū est: q̄ sicut terra p̄missionis claudit et obli-
 detur ab oriente quinq; mōtibus. s. amana: et sa-
 nit: et hermō: et galad: in quo sunt cubilia leonū
 et versus meridiē clauditur versus furam in quo
 sunt montes pardoz. Ita ergo ecclia per terras
 illam figurata fuit in principio et ortu suo infesta
 ta et obsessa quinq; ptatibus et inimicis. Nā per
 amana qd̄ interpretatur angustia: fuit figurata
 potestas scribarū et pbariseoꝝ et principū sacer-
 dotū qui in principio infestarūt eccliam: vt p̄z in
 actibus ap̄toꝝ. Et per sanit qd̄ interpretatur lu-
 cerna siue sciētia figurabat ptās philosophoꝝ: r;
 oīm infidelū gētilū: quibus fuit puncta et im-
 pugnatā ecclia in principio. Itē per hermō qd̄
 interpretatur anathema fuit figurata potestas r; ini-
 quitas hereticoꝝ qui fuerūt cōcōcati et separati
 ab ecclia: quā infestarūt et afflixerūt tpe arria-
 norū: et alioꝝ hereticoꝝ. Et per leones intelligun-
 tur reges et imperatores qui eccliam infestarunt
 tpe martyū. Itē per montes p̄doꝝ qui sunt in
 arabia: intelligitur potestas saracenoꝝ que ba-
 buit ortū ex arabia: que supra modū infestauit et
 infestat eccliam per totū orbē. Sed q; de supra
 dictis quatuor. s. iudeis et pb̄i filosofis: et impe-
 ratoꝝ: et hereticis tam triūphauit ecclia:
 vt p̄z intueti et d̄z triūphare finaliter de pd̄is sar-
 racenis s̄m scripturas p̄phetaz. Itē dicit xps. Ve-
 nit de libano spōsa mea. veni et coronaberis. i. triū-
 pbabis de capite amana. i. de culmine ptatis sa-
 cerdotū et scribarū et pbariseoꝝ. Et de vertice
 sanit. i. de culmine ptatis et veprib; philosopho-
 rus. Et de hermō. i. de hereticis anathematiza

D. Jacobi de balentia

Et de cubilibus leonū. i. de imperatorib⁹. Et etiā de cubilibus leonū. i. de tēplis idolorū q̄ erāt cubilla in quibus habitabāt leones et dracones. *Est. rrv.* Et coronaberis. i. triūpbabis finaliter de mōtib⁹ et regib⁹ pardoz. i. agarenoz qui dicunt̄ pardiceo q̄ illa heresis est pfecta ex diuersis coloribus heresum sicut dictum est in expositione psal. lxxij. Triūpbauit etiā ecclesia de capite amana. i. de peccō originali: q̄ est caput et principium primū. Et de vertice santri. i. de vepribus cōcupiscentie latentis in carne que causat omne peccātū in uolūta te per cōsensum. Et de hermon. i. de peccō actuali: q̄ separāt hoīem a deo. Et de cubilibus leonū. i. de persecutoribus mundanis. Et de montibus pdorum. i. de hereticis pietis uarietate mendacii. *Ist ergo quinq; mōtes. i. quinq; p̄tates in festariū et impugnarūt ecclesiā in uessu. P̄tio iudei. Sc̄do pbi mundi. Tertio heretic. Quarto imperatores et reges. Quinto sarraceni. De quibus triumphauit: et finaliter triumphauit ecclesia.*

Vulnerasti cor meum soror mea spōsa &c.

In hac pte explicat sponsus cām quare motus est ad amorem sponse. *W* Ad cuius intellectū est notandū q̄ quorū sunt que reddūt mulierē pulchriā et amabilem et mouent sponsum ad amorem eius. Primo optima dispositio mēbroz. Secūdo suauitas eloquētie et hōriū. Tertio ornatus et decor vestimentoz. Quarto iuauitas odoramētoz. Que quidē quatuor per quādam excellentiam hz sponia xpi ecclesia que mouēt xpm ad amorem eius vnde optima dispositio mēbroz eccleie est optim⁹ ordo statūū et gradūū et dignitatū et officioz sicut sunt patriarche et p̄bete apli: euāgeliste: martyres: doctores: prelati: sacerdotes: reges: milites: et res populares: religiosi: p̄nentes: et coniugati: et singulariter vnusquisq; fidelis. Eloquia aut ecclesie sunt sacre scripture vtriusq; testi: et sacroz doctorū: et predicatoris prelatorū et sacerdotū. Vestimēta et ornamenta eccleie sunt virtutes et dona grarum que dātur in sacramētis. Odoramēta hōbarū vestitū sunt opa mīe et ofones: et officia canonica q̄ sunt in ecclesia: que quidē opa tam actiua q̄ contēplatiua pcedūt ex virtutibus et donis gratie. Que ideo dicatur odoramēta: q̄ ascendūt vsq; ad aures dei et delectāt deū et trabūt p̄mū ad deuotionē et imitationē. Est ergo ecclesia spōsa xpi pulchra in optima dispositioe mēbroz: et iuauis in eloquio et decora in ornatu et apparatu et iuauis in odore. *¶* Et ista quatuor mouerūt xps sponsum ad eius amorem. Et hoc intēdit salomon dicere in hac vltima pte huius quinti cantici. *D*icit ergo primo sic. *Vulnerasti cor meuz soror mea in vno oculoꝝ tuoz. Ad cuius intellectū est notādum: q̄ natura hūana a principio vsq; in finē mūdi semp hz duos oculos. Primus dicitur oculus fidei quo fideles vident celestia spūalia: et istū oculus habueūt soli fideles veteris testi. s. patriarche et p̄bete: et ceteri fideles: quo oculo in spū videbant et credebāt et expectabant et cōtinue petebāt xpm futurū redēptorē: put dictū est in primo*

Christopolitani Episcopi expositio.

cantico. Et eodē oculo fidei p̄ns ecclesia videt et credit xpm venisse et mundū redemisse et expectat eū ad glorificandā eā in secūdo aduentu. *Iste ergo oculus fidei huius spōse vulnerauit deū qui taceo dolore cordis descendit de celo in terrā fumēs carnem et virgine vt audiret gemitus cōpeditoz: et solueret filios interēptoz. psal. c.* Et eodē oculo fidei apostolorū et discipuloz vulnerauit cor xpi ad patiendū mortē cū dixit. *Abatorē hac dilectio nem nemo hz: vt aiām suā ponat quis pro amicis suis.* Et iste idē oculus fidei spe et charitate forimate vulnerat et mouet cōtinue xpm ad subueniēdum ecclesie sponse sue vsq; ad diē iudicij: qñ veniet ad totaliter liberandū eā a tribulationibus huius mūdi. Et hoc intēdit dicere xps in hac pte vñ ait. *O ecclesia soror mea tu vulnerasti cor meū in vno oculoꝝ tuoz. s. vno oculo fidei p̄tarcharū et p̄betarū et fidelīū vt te. quozum clamore ego inclinaui celos et descēdi in terrā et vterū h̄ginitis. Et nō solū vulnerasti cor meū isto oculo fidei tpe p̄tarcharū et p̄betarū vt venire in carnē. Sz iterum vulnerasti p̄ fidē aploꝝ et eccleie no. te. vt pariter. et quotidie vulneras vt eam liberes a malis spualibus et spūalibus: veni finaliter ad glorificandū eā. *W* Et nō solū vulnerasti me in vno oculo fidei: sed etiā in vno crine colli tui. Nam sicut hūana natura hz duos oculos. s. oculus fidei ad cōtemplandū spūalia: et oculū naturalē et carnalē ad videndū spūalia ita pariter hz duos crines: vcz duos p̄pos a deo dependētes. s. pplm fidelium qui non solū depēdet a deo per creationē sed etiā per recreationē et hz pplm hoīm terrenoz qui solū dependet a deo per creationē. *Iste ergo crinis spūalis et fidelis vulnerauit xpm ad descēdendū de celo in carnē et vulnerat quotidie vt veniat per grām. Et dē notanter repetit ly vulnerasti cor meū. Mā primū referē ad oculū et crinē fidei fidelīū vere. test. Et alterū ad oculū et crinē fidelīū no. testa. Hoc etiā pōt referri ad virginē mariam. *¶* Illa hz oēs patriarche et p̄bete et doctores sint oculi xpi et eccleie ad vidēdū et cōtemplandū spūalia et diuina: tñ oculus virginis columbinus fuit acutior et p̄piciatior et rector: et hūilior: q̄ acutius vidit secreta diuina cū matore innoctia et hūilitate. Et tō xps respiciēs hāc hūilitatē summa in virginē: hinc est q̄ magis inclinauit eū vt veniret in ipam q̄ in aliā p̄tur dictum est in cantico eius. *Luce. j.* Et per hanc rationem virgo *Maria* fuit crinis tam pulcher et honestus: q̄ vulnerauit christum et inclinauit ad amorem sui. ideo notanter dicitur in vno crine colli tui. *¶* Nam sicut christus dicitur caput ecclesie: ita virgo *Maria* dicitur collum ecclesie: nam sicut collum situatur immediate sub capite: per quod descendit omnis sensus et virtus et motus ad alia membra hominis. Ita virgo *Maria* est immediate post christum per quas descendunt omnes gratie a christo in omnes fideles eam innocantes. *I*deo dicitur mediatrix inter nos et christum: vt dictum est in expositione cantici virginis. *In* hebeo autem habetur. *Vulnerasti me in vno monili colli tui. Et tunc litera esset magis plana referendo itam***

ad totā ecclesiā q̄ ad v̄rginē Mariā. Nā monstra
spūalia sunt virtutes q̄ d̄corat aīaz: imo totū h̄oīez.
Sed iter ceteras virtutes q̄ reddūt: mulierē pulchrā
et amabilem est humilitas cū charitate: in hac v̄rgo
Maria et tota ecclesia fidelīū ve. te. vulneravit filiū
dei: et fecit ipsum in carne venire. Deinde cū dicit.

Quā pulchre sunt mame tue &c.

Q̄stedit quō nō solū vulnerarūt et mouerūt xpm
ad mortē oculi et crinis sp̄s. S̄z et mame et vbera
copiosa et dulcīa: vñ dicitū ē q̄ vbera sp̄s sūt duo
testamēta: vel fides articuloꝝ et gr̄a sacramētoꝝ:
quibz̄ fideles nutriunt. Nā sapor intelligente fa
cre scripture delectat aīam fidelīū: et gr̄a sacramē
toꝝ nutrit eos. Ista ergo duo vbera qz̄ sunt d̄lecta/
bilīa sup̄ aurū: et dulcora sup̄ mel et fauū. ps. xvij.
Ideo delectat et vulnerat xpm et inclināt vt veniat
ad nos. Dicit ergo sp̄s. De ecclesia foror mea et
sp̄sa q̄ pulchre sunt mame tue quo ad dispositio
nem et figurā et plenitudinē et copīā lactis doctri
ne sacre scripture et gr̄e sacramētoꝝ: pulchritudo:
id est saporis sunt vbera tuarū. Et Unde di
cuntur mame quo ad officiū māmandi et sugendi
et inquantū sugūtur: sed dicitur vbera quo ad co
piā et vbertatē lactis: qd̄ quidem lac doctrine et sa
cramētoꝝ: vñ est saporis vīno et magis inebriatiū
intantū q̄ trāformat amantē in amatū et extasim
facit s̄m Dionysīū. Sed qz̄ ista doctrina et gr̄a sa
cramētoꝝ sunt quedā vnguēta odorifera puta ad
sanandā v̄cōfortandū et delectandū fideles: ideo
subdit. Odor vnguētoꝝ tuorū est supple et redo
let et delectat sup̄ oīa aromata. Et non solum ista
tua vbera sunt dulcīa: et lac est saporis: eo qd̄ est
odor vnguētoꝝ ipsorū delectabilis super oīa aro
mata. Sed etiā eloquium tuū o spona est suavis/
simū et dulcissimū: qz̄ labia tua sunt sicut fauus di/
stillās: et mel et lac est et fluit p̄tinue sub lingua tua
Nā labia bui? sp̄s sūt apli et euāgelistē et docto
res qui distillauerūt nobis mel et lac: vt est doctri
na euāgelica et apostolica: et scriptura sacroꝝ do
ctoꝝ et p̄dicatoꝝ quorū labia semper distillāt mel
et lac de quibz̄ David dicit psal. cxvij. Quā dul
cīa faucibz̄ meis eloq̄a tua super mel ori meo. De
inde cū dicit. Odor vestimentoꝝ tuorū. Q̄stedit q̄
nō solū mouēt xpm ad diligendā ecclesiā sponsaz
suam vbera doctrine sacre scripture et gr̄e sacramē
toꝝ: sed etiā odor vestimentoꝝ eius. vnde vestimē
ta ecclesie: et cuiuscūqz̄ aīe fidelis sunt virtutes: vt
inquit Licero in li. officioꝝ qz̄ virtutes sunt oīa na
turalia: sed qz̄ virtutes nō cognoscūtur nec re/
dolent nisi per opationes q̄ sunt fructus et effectus
virtutū: ideo opera mie et opationes cuiuscūqz̄ h̄u
is dicitur odoramēta virtutū et vestimētoꝝ ec
clesie et fructus oīm fidelīū. Sed ista odo: amenta et
opationes virtutū sunt in duplici gr̄e. Nā quedaz
dicunt opationes active sicut sunt opera mie cor
poralis et etiā spūalia. Alie autē dicunt opatio
nes cōtemplatiue sicut meditatiōes et orationes ca
nonice que sunt in ecclesia in officio tam diurno
q̄ nocturno. Et etiā opationes particulares et pri
uate: que private sunt a quo cūqz̄ f̄ deli: vñ de bo
nis operibus et fama eorū dicit apls sc̄o ad Lō/
r̄m. ij. xpi bonus odor sumus. Et de odore orationū
d̄ apoc. v. Habētes singulas cytharas et p̄bitalas
aureas plenas odoramentoꝝ: q̄ sunt orationes san
ctoꝝ. Et talia odoramēta vestimētoꝝ vulnerāt
deū in corde et inclināt eum ad n̄ras petitiōes cō
plēdas. Dicit ergo sp̄s. O sp̄se odor vestimē
toꝝ tuorū sp̄ras ex vestimētis tuis que sunt ope
ratiōes virtutū et orationis: sunt mihi sicut odor
thuris. Nā sicut odor thuris offert solī deo: ascē
dit sursum: ita oratio et laetitia penetrat cor et aures
dei: sic orationes et bona opa sunt sicut odor thuris
Deinde cū dicit. Ortus cōclusus foror mea. Com
para et ecclesiā ad hortū et paradisum deliciarum
quo ad fructus odoriferos. Nā sicut deus a p̄ncipio
plātauit paradisus deliciarū plenū diuersis arbo
ribus fructiferis ad cōm vītā hoīm: et plantauit
in medio lignū vite ad p̄petuandā vītā: et fecit in
eo oriri fontē: a quo emanāt quattuor flumīa que
irrigāt totū paradisum: ita pariter xps deus incar
natus in suo aduētū plātauit ecclesiā suā ad instar
illius paradisi: et sic ista ecclesia p̄ xpm plātauit dicit
hortus vndiqz̄ igne charitatis cōclusus q̄ h̄z arbo
rē vite: qui est xps in medio inter alias arbores q̄
sunt fideles. A cui? latere apcedit etiā fluit? fons
signatus et lācea militis apertus: qui qd̄ fons to
tam ecclesiā per quattuor flumīa euāgelica illuit
et irrigat: et ceteris arboribz̄ refrigeriū et nutriti
um et vītā prestat. Itē emissiones. i. virgulta et ar
busta nascēta: et germinātia in hoc hortu sunt si
cut paradisus. i. hortus malorū granatoꝝ cū oīm
pomorū fructibz̄: et cōparat fructus ecclesie paradisi
siue hortu malorū granatoꝝ rōne multitudinis
et vnitatis et charitatis. Nā sicut in malocrana
to cōgregat multitudine granorū ruborū sub vna
pelle ordinatoꝝ: ita pariter in ecclesia xpi cōgrega
tur multitudo fidelis charitate rursitātū sub vna
fide ordinatoꝝ: sed gradus diuersorū ita vñ ac ē
dignitatū sicut d̄: in a ctibz̄ ap̄loꝝ q̄ illius multī
tudinis erat cor vnum in deo et erāt eis oīa cōmu
nīa. Itē subdit qz̄ emissiones. i. fructus emissi et nati
in hoc hortu ecclesie nō solū sunt sicut paradisus
malorū granatoꝝ: in multitudo cū vnitatis chari
tatis: et paradisus cū maligranatis quo ad multī
tudinē et vnitatē: sed etiā cū oīm altoꝝ pomorū fru
ctibus quo ad sapore et odore virtutū. Et ista eccle
sia sp̄sa xpi nō solū est hortus malorū et pomorū
sicut dicitū est: sed etiā hortus aromatu: ex quo et in
quo emittuntur et nascuntur et generantur septē aro
mata siue septē arbores siue septē plāte aromati
ce. i. cypri cū nardo: et nardus et crocus et fistula: et
cymomū cum oibz̄ lignis libani odoriferis et sa
lutiferis: et myrrha et aloē cū oibz̄ p̄mīs vnguē
tis. Per quē quidē septē aromata odorifera et sa
lutifera intelligunt septē ecclesiastica sacra q̄ sunt
odorifera in quātū cōferunt gr̄am et virtutes i pre
sentī et gloriā in futuro: et sunt salutifera in quātū
purgāt et liberāt a morbo quocūqz̄ et egritudine
peccati: et germinat nardus inter ista septē aro
mata: eo qz̄ est duplex nardus quatuor vna nō facit
sp̄cas: sed solū herbā: est feminini ḡnis: de qua
dicitū est in sc̄o cāntico. Nardus mea dedit odores
suauitatis. Alit. r autē dicit nardus sp̄catius p̄g/
ED ij

rens spicas et grana: et est masculini generis: de quo dicitur: *Ab arboribus. Mulier habens alabastrum unguentum nardi spicati preciosum: sic enumeratur septem aromata in hoc catalogo. Quorum primum dicitur Lypus: que est quedam vitis aromatica ex cuius incisio emanat balsamum prout dictum est in secundo cantico. Postest etiam per cyprum intelligi quedam radix aromatica que dicitur cyperus habens in radice multa grana quibusdam spicis ad modum racemi colligata. unde cyperus est species iunci que posita ad ignem suauem odorem emittit: et ideo dicitur cyperi in numero plurali propter multitudinem granorum. Et forsitan vitio scriptorum ponitur in hoc loco cyperus pro cyperi. Secundum dicitur nardus que est quedam herba spicata: aut sine spicis: ut dicitur est. Tertia herba aromatica dicitur crocus in medio cuius floris fiunt quedam fila rubra que valent ad confortandum et letificandum cor: et robur ad aspires: et ad colorandum ferculum cibale: quod coctum et vulgare safranum appellatur. Fistula autem est cassia que est medela suavis dulcis et lenitima. Lynamomum vero est species valde odorifera et sapida et penetratiua gustus et olfactus et confortatiua cerebri: quam vulgares canellam appellant. Myrrha autem est quedam gummi ex quadam arbore parua distillatum: sicut supra in secundo cantico dictum est: et hoc dicendum est de Aloe. Que quidem duo aromata licet sint amarissima: tamen sunt odorifera: et ad medellam purgatiua: et ab omni corruptioe preseruatua. Per supra ergo memorata septem aromata intelliguntur meta prophetice septem ecclesiastica facta: que quidem septem ecclesiastica facta: ideo septem supradictis aromatibus comparatur: eo quod sunt odorifera: in quantum preferunt septem virtutes: scilicet tres theologales: et confortant quatuor cardinales: aut quod conferunt septem dona spiritus sancti: et sunt salutifera in quantum purgant ab omni morbo peccati: et sunt etiam preseruatua ab omni putredine vitiorum. Bene ergo merito ecclesia sponsa christi dicitur hortus conclusus et bene septus et murus: charitate et diuina protectione. Et dicitur etiam fons signatus signo vulnerum et plagarum christi: a quo fluit iste fons vite irrigans istum hortum et secundum dans spiritum: et factus in eo crescens supradicta aromata. Et ideo subditur quod est fons hortorum. id est irrigans hortos et arbores huiusmodi horti: est puteus et receptaculum aquarum viuentium: que cum ipso fluunt de libano id est de latere christi. An sicut aqua que cum ipso fluunt de libano non sunt stagnales et immobiles nec mortue nec putride et morbide sed viuere et fontales et mobiles et fructifere decurrerent per totam terram: promissionis: vitales ad fructificandum: et per spiritum sanctum sicut terra promissionis est puteus et receptaculum omnium aquarum viuentium de libano ex latere meridionali: ita ergo pariter ecclesia est puteus et receptaculum omnium aquarum viuentium fluentium et decurrerent ex latere et ceteris vulneribus christi. An iste aqua facta tales fluentes ex latere et passione christi: qui est verus libanus dicuntur viuentes in christum viuificant et conferunt vitam gratie in presentem: vitam eternam in futuro. Et dicitur et fluere et decurrere cum impetu de isto libano: quod ipse et violentia et dolore passionis et mortis et flagellorum et vulnerum emanant ille aqua ex corpore christi: et continue descendit per totam ecclesiam ipsam irrigando et fecundando: et etiam dicitur*

cum cum impetu de libano iste aqua fluere ratione proprie et sufficienter: quod fluminis impetus letificat multitudinem dicitur: et sanctificauit tabernaculum altissimum. psalmus. Dicit ergo ecclesia hortus malorum granatorum quod tunc ad multitudinem fidelium in ea sub vna fide congregatorum: et horti: aliorum pomorum quod ad fructum nutritiuos fidei articulo: quod doctrina sacre scripture nutrit animam: et dicitur hortus septem aromatatum ratione septem ecclesiasticorum sacramentorum. Et dicitur fons conclusus in quantum gregatorem: et aromatum ecclesie non exire extra ecclesiam: nec nutriri: nec viuificant infideles quod sunt extra gremium et murum fidei ecclesie: sed solum nutriri eos qui sunt intra ecclesiam. Et per eandem rationem dicitur fons signatus. id est clausus: nam sicut aqua torrens et cetera aqua defluens de libano non exiit extra terram promissionis: imo submergitur in mari mortuo iuxta hiericota: nec ille aqua proficiunt habitantibus extra terram promissionis: ita pariter aqua sacramentorum non exiit promissionis: sicut in infidelibus et paganis extra ecclesiam. **B** **E** **T** predictis partem esse saluam et insufficientem et deceptoriam expositionem et intelligentiam rationi Salomoni in hoc cantico et ceterorum cecorum moderatorum iudeorum in hoc cantico: qui dicitur quod Salomon in hoc cantico in persona moysi existens in monte abarim commendat terram promissionis de pulchritudine situs: et veritate arborum et fructuum et aquarum et de copia supradictorum aromatatum que crescunt in terra illa israhel materialiter quod manifeste deprehenditur saluum. Nam forsitan in tota syria et assiria: et mesopotamia: et media: et pars non est pars aliqua terre: ita misera et sterilis et sicca et inaquosa sicut est illa terra canaan: nam non habet nisi aqua torrens que solum potest habitantibus i cuius riparum ad mare mortuum solum domorum ubi demergit. In ceteris autem partibus non habet nisi aquas pluiales et cisternales et quod raro pluit in illa terra. **S**ed frequenter laborant famer inedia propter sterilitatem. Et ideo frequenter fugiunt in egyptum et alias terras finitimas propter inedia et indigentiam panis et aliorum ciborum ut patet de abraha et isaac et iacob qui descendit in egyptum cum filiis et nepotibus suis typi famis. **I**tem manifestum est quod iste arborum aromaticorum que hic commemorantur non crescunt nec germinantur in tota illa terra canaan: sed in sola arabia et india et ethiopia. Adferi ergo cecum tudei non precipiunt qualiter deus non promittit illam terram patribus veteris testamenti: sed in figuram christi: sicut dicitur est frequenter in expositione psalmi. et in tractatu contra iudeos que est de. iij. Quia illa terra non fuit tanta copia mellis et lactis et aliorum bonorum: sicut dicitur Deuter. viij. Immo est maxima penuria omnium istorum: sed tunc illa terra fluxit melle et lacte euangelico quoniam ipse predicauit et miracula fecit et legem exposuit et dona spiritus sancti apostolis dedit: et passionem et mortem passus est: et oparus est salutem nostram in illa terra: ex qua doctrina euangelica fluxit melle lactis et mellis ecclesiasticorum sacramentorum deriuatum defluxit per totum orbem terrarum et per totam ecclesiam: et hoc est quod deus promittit patribus veteris testamenti. obseruatis illas legem sub prestatioe et fide christi venturi. Et hanc terram benedicebat in spiritu moyses de monte abarim ante mortem suam sicut supra dicitur est. unde si precise deus promississet illam terram moysi et ceteris patribus

bus ppter obseruatas legis: maximā inturā fe-
cisset deus moysi: qui pre ceteris seruabat legē et
obediuit deo: et tñ deus nō pmisit eū in eā intrare
cū pmiserit innumeros alios prauos introire: et
ideo miseri iudei nō percipiūt quāsi oīa illa: p̄tin-
gebāt illis in figura. Mā p hoc q moyses añ mor-
tem nō potuit introducere illū pplm in terrā pro-
missionis: sed de sue successore introduxit eum post
mortē moysi figurabat q lex et pphete non pote-
rāt introducere boies in terrā uiuentiū: s; sol' xps
post mortē et passionē suā per se sue figuratus: et p
p̄ns sola lex xpi euāgelica p ecclīasticā facta po-
terat iustificare: q oporebat sic xpm suū resur-
rectū. Mā ergo terrā spūalē uiuentiū per xpm cōse-
rendā desiderabat moyses et bñdicebat et cōmen-
dabat ante mortē suā de monte abarim et hāc cō-
mendat salomon in psona xpi in hoc quinto cāti-
co per metapborā pulchre mulieris: et paradisi et
horti cōclusi: et fontis signati: eo mō quo dictū est.
que quidē cōmendatio nō fuit nisi quedā dotatio
et decoratio q̄ dōtauit et decorauit xps ecclīam
sponsam suā ante suā passionē. Mā tūc disposuit
et decorauit eā pulchritudine et optima disposi-
tione mēbrorum qñ elegit. xij. aplos. et lxxij. disci-
pulos: et misit eos in oīm ciuitatē et locū quo erat
ipse uenturus dādo eis ptātem calcādi sup scor-
piones: ut p̄z Mat. x. et Luc. x. Itē tūc decorauit
et ornauit eā ornatu uirtutū et fecit eā hortū con-
clusum: et fontē signatū et puteū aquarū uiuentiū:
qñ in die cene lauit pedes discipulorū: et instituit et
dedit eis sacm eucharistie pferendo eis ptātem
cōficiendi illud: et per longū sermōnē exhortatus
est eos ad pferendas psecutiones ppter fidē: et re-
liquit eis suā pacē et charitatē: ut p̄z Ioan. xij.
vsq; ad xvij. capitulū per lōgū sermōnē. Et dictis
ergo in hoc cāntico quinto: p̄z q̄lter xps dōtauit
et ornauit et decorauit ecclīam sponsam suam bo-
nis spūalibus ante passionē suā. Est aut notan-
dū s̄m Aug. in libro de sancta uirginitate: q̄ si vni-
uersa ecclīa sit desponsata vni uiro xpo: et cū vni-
uersa ecclīa nihil aliud sit nisi gregatio oīm fi-
delium et tota religio xpīana: ergo vnaqueq; aīa
xpīana et cuiuscunq; fidelis et iusti d̄: sponsa xpi:
et per p̄ns de qualibet aīa iusti verificabunt ea q̄
dicta sunt in hoc cāntico et ceteris: cū vnusquisq;
fidelis sit membrū xpi: et id vnaqueq; aīa iusti est
pulchra per baptisimū: et oculi eius sunt colūbini
per fidei perspicacitatem et bñilitatē in credendo
absq; eo q̄ intrinsecus later. s. cū recta intentione
latente in conscientia: cuius capilli sunt uirtutes
et dentes eius sunt assidua meditatio qua rumi-
nat intelligentiam sacre scripture die ac nocte.
Labia eius est sermo cum charitate prolatus: al-
loquium dulce est salubris doctrina vel oratio fa-
cta cum deuotione que maxime est deo acceptabi-
lis. Bene uero uiri iusti est exemplum bone et re-
giose uite. Lollum eius est fortitudo qua tētato-
nibus resistit: vbera eius sunt opera mie tam cor-
poralia q̄ spūalia. Sed quia aīa iusti omnia ista
offerit deo in sacrificiū: ideo d̄: ascendere in mon-
tem myrre et collem thuris. Sed q̄ supradicte

uites sunt pulchritudo aīe et reddūt eā pulchrā
et decorā: et q̄ nulla macula peccati p̄t istimul eē
in aīa cū charitate et ceteris uirtutib;: id d̄: tota
pulchra sine macula in tali statu: et q̄ talis aīa sic
pulchra et sine macula est digna fungi sponso suo
xpo inclinās in ipm amorē suū: id uocat eā d̄cēs.
Veni de libano: s; candida per puritatē et mūditi-
ciā. S; q̄ iste uirtutes reddūt sponsam: s; aīam
mūdā et cādā nō solū ab originālī: sed etiam
actuali et uentali culpa: id ter uocat eā: et etiā q̄
per talē puritatē et p̄niam fit immunis aīa: et libe-
rat de carne: mundo et diabolo: id ter uocat eam
sponsus dicens. Veni de libano. i. ueni candida
de mūdo et carne: et diabolo: aut de culpa originā-
li et actuali et uentali. Aut ueni de libano: candi-
da per fidem spem et charitatem. Sed q̄ et talis af-
fectu et uictoria mereat coronā et triumphū: ideo
dicit illi sp̄sūs. Veni coronaberis. i. coronā trī-
pbi accipies: q̄ trīp̄basi de capite bñano. i. de
angustia et infestatione diaboli et de vertice san-
cti de superbia intrinseca huius mūditi: et de ber-
mon. i. a nabemate carnalis concupiscētie. Et de
cubilibus leonū. i. de psecutionibus magnoz im-
peratorū quos uicisti. mala patienter tolerādo:
et de montibus p̄doz. i. de insidijs hereticorū. S; q̄
aīa sup oīa inclinat xps in vno oculo charitatis
et in vno crine bñilitatis: id dicit sponsus. Aulne-
rasti cor meū soror mea sp̄sa in vno oculoꝝ tuo-
rum: et in vno crine colli tui. Itē q̄ vbera mie ipsi
iusti sugūt et nutriunt paupes xp̄i: id dicit. Quāz
pulchre sunt mame tue. Item q̄ oīones uiri iusti
sunt deo accepte magis q̄ odor aromatus id sub-
dit. Odor uignētoꝝ sup oīa aromata. Itē quia ex
ore uiri iusti semp distillant oīones aut bona do-
ctrina: id dicit. Fozū distillās labia tua mel et lac
sub lingua tua. Itē q̄ opa mie et altaz uirtutū ip-
sius uiri iusti sunt deo grata et accepta et delecta-
bilia: id subdit. Odor uestimētoꝝ tuoz. Itē q̄ aīa
iusti sic uirtutibus fulta et decorata est sicut hortus
copioso multoz fructuū et pomoz que quidē aīa
semp germinat fructus et opa uirtutū: ideo dicit
hortus cōclusus et fons signatus et. **B** Sed
q̄ uirgo maria est primū et perfectus uirtutibus: et
sie post xpm qui est caput ecclie: et id peramplius
et perfectius verificant oīa dicta in hoc cāntico d̄
uirgine maria q̄ de aliqua alia creatura: eo q̄ in
maiori gradu et peramplius et copiosius et pfecto-
fuit ornata et decorata supradictis uirtutibus: et
perfectionib;: q̄ alia pura creatura et perampli-
et perfectius trīp̄bavit de mūdo et carne et dia-
bolo et omni gñe uirtoz et inimicorū: q̄ alia pura
creatura. ut dicta sunt in expositione sup magni-
ficat: et ideo est dignū q̄ explicet in expositione bu-
tus libri et maxime in hoc libro et explicet et ex-
matur quō oīa predicta uerificent de tota ecclīa
et quō de uirgine maria. **E** Ad cuius intelle-
ctum est aduertendū q̄ tria dicta sunt in hoc quin-
to cāntico: q̄ sunt digna magna p̄uentione. Quo-
rum primū est illud qd̄ ait sponsus cōmendando
ecclīam sp̄sam suā qñ ait. Tota pulchra es amī-
ca mea: et macula nō est in te. Et id querit primo
quō ista s̄ba p̄nt verificari de tota ecclīa sp̄sa

xpi cū nos videamus multa eius mēbra immūda
 et forde diuersorū pēdorū deturpata et maculata.
 ergo nō est tota pulchra sine macula? Ad h̄ r̄ndet
 beatus gregō. q̄ quelibet aīa post p̄nīaz remanet
 tota pulchra sine macula: r̄ sic verificant̄ h̄ba sp̄o
 si de qualibet aīa iusti post p̄nīam. Sed h̄ hoc cō/
 t̄neat verūm̄ nō euacuat difficultatē s̄c̄e: q̄ spon/
 sus xpi s̄c̄ alter loquitur de tota ecclīa sp̄osa sua
 quā sufficienter ornauit et decorauit om̄i genere
 ornamentorū sp̄ū altū: et ideo dicit aliq̄ q̄ nūq̄ ali/
 quid verificat̄ de aliquo: r̄ōne p̄tis magis princ̄i/
 palis sicut mulier d̄: pulchra r̄ōne vultus: licet ha/
 beat aliq̄s p̄tes turpes latentes: ita ergo tota ec/
 clesia d̄: tota pulchra sine macula r̄ōne v̄ginis ma/
 rie: que est principale mēbrū ecclīe post xpm: q̄ est
 caput: q̄ ergo h̄go maria est r̄ fuit semp̄ tota pul/
 chra nūq̄ p̄ alicui macule p̄cti obnoxia: nec detur/
 para: ideo verificat̄ de tota ecclīa: q̄ sit tota pul/
 chra sine macula. Sed h̄ virgo maria fuerit semp̄
 tota pulchra sine macula. put dictū est in sc̄do cā/
 tico: et dicit̄ in sequētī questio. In ista r̄sio non
 euacuat difficultates. Nam ap̄ls sc̄do ad corin. xj.
 de tota ecclesia dicit. Respondi enim vni viro
 virginem castam exhibere. **L**ibisto. Itē ad ep̄be.
 quinto dicit quod **L**ibistius exhibuit et reddidit
 ecclesiam sponsam nō habentē rugam nec mac/
 culā. **A** **E**t iō ad tollendā h̄mōi difficultates
 est aduertendū q̄ iste terminus totus tota totum
 cōnotat in rebus totalitatē forme q̄nq̄ totalitatē
 materie. vnde totalitas forme domus est ip̄a pul/
 chra r̄ decēs figura eius: sed totalitas materie d̄
 cūct lapides r̄ cementū et lignū r̄ tegulē: et sic do/
 mus poterit esse tota pulchra r̄ōne optime r̄ decē/
 tis forme: h̄ habeat aliquā partē malam r̄ turpē:
 puto aliquē lapidē vel lignū. Ita ergo p̄ter in ec/
 clesia est cōsiderāda totalitas forme q̄ consistit in
 fide articuloz r̄ gr̄a sacroz et obseruātia prece/
 ptorū r̄ varietate et sufficientia graduū r̄ officioz.
 Sc̄do est cōsiderāda totalitas materie q̄ consistit in
 multitudine r̄ diuersitate mēbroz tam infirmoz
 q̄ sanoz. Primo ergo mō r̄ōne forme ecclesia sp̄o
 sa xpi est tota pulchra sine aliqua macula: q̄ suffi/
 cienter xps decorauit se virtutibus theolo galib?
 sc̄s fide: spe et charitate. r̄ septē donis sp̄ū sancti
 et gr̄a septē sacroz et optima lege euangelica et
 sufficienti copia ministrorū r̄ graduū et officioz r̄
 sic nihil deficit ad pulchritudinē forme eius. S̄z
 p̄pter hoc nō tollit̄ quin ecclīa habeat aliq̄ mem/
 bra materialia turpia per p̄ctū r̄ infirma: nec tol/
 litur quin aliquis minister ecclīe aut platus pos/
 sit male r̄ in decēter vti officio suo absq̄ hoc q̄ de/
 tur per pulchritudinē forme ipsius ecclīe: vnde ec/
 clesia p̄pter hoc h̄z cop̄ā pulchritudinis sacroz
 et officioz. vt possit assidue mūdare r̄ pulchritu/
 cere mēbra materialia que quotidie deturpantur
 forde peccati. et sic ecclīa semp̄ est tota pulchra si/
 ne macula r̄ōne forme: q̄ fides ecclīe nō patit̄ se/
 cum aliq̄o falsuz aut mēdactū: nec charitas aliq̄o
 p̄ctū: nec spes aliq̄o terrenū quin rēdat in altum
 et sic de singulis partibus r̄ malibus ecclesie.
 Est autem iterum aduertendū q̄ formarū quedā
 est tota in toto: et tota in qualibet parte: sicut aīa

intellectua: et q̄dā est tota in toto: s̄z nō in aliqua
 parte sicut forma circuli. Et quedā est tota in toto
 et in aliqua pte: sed nō in quibet parte sicut forma
 sensus tactus est in toto aīali r̄ et in aliqua pte s̄z
 nō in ossibus. Ita ergo est dicendū de forma ecclē
 sic q̄ est tota in toto corpore ecclēastico: sed nō in
 quibet pte r̄ mēbro materialis: sed potuit reperiri
 v̄gine maria tota forma ecclē: puta fides articu/
 loz et tota gr̄a sacroz r̄ obseruātia preceptorū: et
 tota varietas et copia graduū r̄ dignitatū: q̄ fuit
 virgo r̄ sponsa r̄ secunda: r̄ euangelista: r̄ marty:
 put fuit dictū sup̄ magna gn̄si car: r̄ sic fuit tota pul/
 chra quo ad formā ecclē. **A** **G** **S**z diceret forsaz
 aliquis. q̄ h̄go maria nō fuit sacerdos r̄ per p̄ns
 nō potuit cōficere eucharistia: n̄ habuit aliq̄
 sacra: et per p̄ns nō habuit totā pulchritudinē
 ecclē: Ad hoc r̄ndetur q̄ h̄ virgo maria nō fuerit
 sacerdos ad cōficendā eucharistia: n̄ habuit aliq̄
 quid equiualens et et superexcedens: q̄d nūq̄ ha/
 buit aliquis sacerdos huius ecclē. Mā illud idēz
 corpus xpi q̄d cōficat̄ sacerdos per h̄ba p̄secratio/
 nis p̄fecit h̄go maria in suo vētre v̄ginali ex pu/
 ris sanguinibus suis ope sp̄ū sancti. Itēz sicut sa/
 cerdos per illa h̄ba facit de cōcedere xps in illud sa/
 cramentū. vt inquit **A**mb. ita h̄go maria dicendo.
Ecce ancilla d̄ni fiat mihi s̄m̄ h̄bū tuū fecit filius
 dei descendere de celo et sumere illam carnem ex
 ea: quam consecrat sacerdos vt inquit **A**ug. Item
 sicut christus sacerdos sanctificat fideles per sa/
 cerdotes tēporales ministrantes ecclesiastica sa/
 cramenta: ita per vocem et salutationem v̄ginis
 matris sue sanctificauit **J**oannē baptistā et illu/
 strauit elisā bēth sp̄itū p̄p̄betico: prout dicitur
 est in expositiōe super magnificat̄: r̄ sic p̄tz q̄liter
 tota ista ecclīa est tota pulchra r̄ sine macula quo
 ad formā: h̄z habeat aliq̄ immo multa mēbra ma/
 terialia infirma et forde p̄cti deturpata: p̄tz r̄ etiā
 q̄liter h̄go maria est tota pulchra sine macula nō
 solū: quo ad formā totā ecclē: sed et est tota mate/
 rialiter pulchra: q̄ nūq̄ in eius corpore aut aīa
 locus potuit inueniri p̄cti: vt inquit **A**ugu. in ser/
 mone sc̄do de natiuitate v̄ginis: r̄ nūq̄ fuit in te/
 nebris: sed semp̄ in luce r̄ nūq̄ in nocte: sed semp̄
 in die vt inquit **H**iero. sup̄ psal. lxxvij. **L** **G** **S**z
 cūdo aut̄ dicitur est in hoc cātico quō ecclīa fuit co/
 ronata. i. triūphauit de capite amana: et de verti/
 ce santri et hermo et de cubilibus leonū: et de mō/
 tibus p̄dorū. et dicitur est quō oīa dicta in hoc can/
 tico: et quatuor preteritis princ̄ial̄ verificantur
 de v̄gine maria: eo q̄ tunc erat princ̄ipalitus mē/
 brū ecclē post xpm: et ideo est videndū quō virgo
 maria triūphauit de capite amana et de vertice
 santri. Et ad cuius intellectum est aduertendū q̄
 amana. est mons in fine terre p̄missionis inter aq̄/
 lonē et meridie plenus serpētibus: et iō interpre/
 tatur iniquus aut coangustias aut comprimens:
 aut angues: q̄d est pp̄riū serpentib?. vñ. serpēs d̄:
 anguis ab angūdo: quod tortuoso circulo angit
 boiem: et iniqua astutia insidia ē et iniquo r̄ mor/
 tifero morzu moxet hominem. **A** **G** **E**t ideo in
 hoc loco p̄ amana intelligit̄ diabolus serpēs an/
 tiqus qui astu iniquo et mēdact̄ decepit primos

parentes: et momordit eos septuplici morfu: scz morfu peccati in aia: et morfu venenose concupiscentie in carne: et morfu mortis et incinerationis in corpore: et specialiter momordit mulierē morfu erūnarū in cōspectu et partu: et morfu subiectionis et seruitutis: qz subiecit eā sub p̄tate viri que ante erat cōcoris et equalis: et bos septē morfus trans/miserit p̄m̄i parētes et sentētia dñi in oēs posteros: vt p̄tz B̄n̄. iij. Et sic p̄tz qualiter serpēs antiquus trīphauit de p̄mis parētib⁹ et de eoz posteris per bos septē morfus. Sed si cū caritate et attentioe volum⁹ cōrēplari hoc mysterium in sacra scriptura: vīdebim⁹? q̄ sic p̄tz qualiter serpēs ant̄iquus nō potuit mordere h̄gnē marīā matrē xp̄i aliquo morfu illorū serpentū: nec p̄ dñs trīphauit de ipso: im̄mo h̄go marīā trīphauit de ipso diabolo ant̄iquo serpēte qd̄ sic probatur: vnde legit̄ B̄n̄. iij. q̄ postq̄ ex sua sp̄ētis eua comedit fructū et dedit ex eo h̄de viro suo: ambo cognouerūt se eē nudos et cōfusos: per qd̄ venotat̄ p̄fusio et corruptio culpe tam in corpore q̄ in aia: tunc deus pmulgauit sententiā cōtra oēs tres: scz cōtra serpentē et oīs cōplices eius diabolos et cōtra eā et p̄tra Adam que qdē sn̄ia fuit data et pmulgata scdm̄ ordinē p̄ peccatū fuerat p̄tra tū: vñ q̄ serpēs primo ex inuidia decepit mulierē: et exinde mulier p̄ sua vitio vt comederet: ideo p̄ prius fuit lata sn̄ia et maledictio cōtra serpentē: et exinde p̄tra mulierē: et vltimo cōtra virū: et totā eoz posteritātē. Sed anteq̄ deus p̄ferret et pmulgaret sententiā p̄tra eā et adam cū eoz posteritate simul in sn̄ia data contra diabolu fuit h̄go marīa exēpta et p̄uilegiata a cōmuni sententiā humane nature. lata in p̄mis parentib⁹: immo in eadē sn̄ia lata cōtra diabolu deus p̄nūciauit qualiter h̄go ma. debebat triumphare de diabolo: et nō subijci nec cōprehēdi in sententiā lata p̄tra p̄mos parētes et eoz posteritātē: vñ dicit deus serpēti. Maledictus eris inter oīa animātia inimicitias ponā inter te et mulierē et semen tuū: et semē illius: ipsa cōteret caput tuū et insidiaberis calcaneo eius. Deinde deus p̄nūciauit et pmulgauit sententiā p̄tra mulierē dicens. Multiplicabo erūnas tuas et p̄ceptus tuos: in dolore paries filios et sub p̄tate viri eris et ipse dñabit tibi. Deinde vltimo pmulgauit sn̄iam cōtra virū: q̄ fuit cōis contra oīs posteros vtriusq̄ sexus dicens. Maledicta terra in ope tuo. In laboribus comedes ex ea cunctis dieb⁹ vite tue. Spi/nas et tribulos germinabit tibi: et comedes herbas terre. In sudore vultus tui veseris pane tuo: nec reuertaris in terrā de qua assumpt⁹ es: qz puluis es: et in puluere reuerteris. **A** **¶** Et hac tripl̄ici sn̄ia p̄tz q̄ septē mala p̄traxerūt p̄m̄i parētes ex pctō et sn̄ia dei. Primo fuit inflicta eis corruptio et morbus: p̄cupiscentie in carne et sensualitate: cuius p̄sortio aia cōtrahit culpā originale per hoc qd̄ dixit deus serpēti. Tu insidiaberis calcaneo ei⁹: i. infictis eius carnē et sensualitatē: q̄ est calcaneū aier: et etiā p̄ hoc qd̄ dixit deus ip̄si h̄de. Maledicta terra. i. maledicta caro et sensualitas in ope tuo. i. ex peccato et inobediētia et cōtra cibi

prohibiti: qz sp̄inas peccati originalis et tribulos pcti actualis germinabit tibi etc. Hoc aut̄ dicit: qz caro infecta p̄ solū cōsortiū in aiatide infligit pctm̄ originale in aia. Et postea sensualitas corrupta causat et infligit pctm̄ actuale in aia et voluntate p̄ solū p̄sensum et opatidē. Itē ex sn̄ia data mulieri p̄tz qualr̄ tripl̄icē penā incurrit mulier ex pctō. Primo penā erūnarum et miserie quā quelibet mulierū patit̄ oīm̄ mēse ex mēstruo. Secōdo dolore in pariēdo. Tertio subiectione sub p̄tate viri. per sn̄iam autē datā p̄tra h̄dā incurrit totū genus humanū nō solū laborē corporale: scz et maledictionē et corruptionē et sensualitatis: q̄ cōtinue germinat sp̄inas et tribulos peccatorū in aia. et vltimo incurrit resolutionē et putrefactionē et incinerationē in morte. **B** **¶** Et sup̄radictis sequit̄ p̄rio q̄ septē mala incurrūt totū genus hūanū ex pctō p̄m̄oz parentū et sn̄ia dei quorū quattuor sunt cōtra oib⁹ hoibus vtriusq̄ sexus descendētib⁹ a p̄mis parētibus p̄ naturalē generationē. scz corruptionē carnis siue morbu cōcupiscentie. Secōdo pctm̄ originale in aia. Tertio actuale in voluntate p̄sensum. Quarto resolutionē in terrā et putrefactionē et incinerationē per mortē. Sole aut̄ mulieres incurrerūt penā erūnarū in mēstruo et in cōceptu: et dolore in partu et subiectionē viri: sic p̄tz qualr̄ diabolus serpēs antiquus supra dictis septē morfib⁹ momordit totū gen⁹ hūanū: et p̄ dñs trīphauit de p̄mis parētibus et de tota eoz posteritate p̄ bos septē morfus. **L** **¶** Secōda sequit̄ ex sn̄ia et decreto dei q̄ virgo marīa nō fuit cōprehēsa in supradicta dei sententiā lata p̄tra p̄mos parētes et eoz posteritatem: imo ex dei decreto fuit p̄reempta et excepta a tali sententiā: et p̄ dñs serpēs antiquus nō trīphauit de ea qd̄ p̄bat̄. Nam anteq̄ ferret de⁹ sententiā cōtra p̄mos parētes dixit diabolo inimicitias ponā inter te et mulierē: sed ipsa cōteret caput tuum: tunc manifestū est q̄ ista que erat contritura caput serpētis nō fuit eua: qz ipsa iam erat victa et cōtrita per serpentē: imo sibi data fuit sententiā pro omnibus suis posteris. Ergo sequitur q̄ illa mulier q̄ erat cōtritura caput serpentis erat sola virgo marīa: put̄ indifferēter tenent concorditer oēs catholici doctores: ergo sequit̄ q̄ ille serpēs antiquus nunq̄ poterat mordere virgines marīā: postq̄ per eam caput eius erat conterendum. Et quo patet q̄ virgo marīa nullo illorū septem morfuum fuit per serpentē morfa nec vulnerata: qz aliter nō cōtriuisset caput serpentis: et sic etiā p̄tz q̄ cū antiquus serpēs triumphasset de oibus alijs: tamē nō valuit trīphare de virgine marīa: postq̄ nullo morfu potuit ipsam mordere imo ipsa h̄go marīa trīphauit de antiquo serpente: postq̄ cōtriuit caput eius. **B** **¶** Et sic p̄tz qualr̄ ex sententiā et decreto dei fuit pmulgatus trīphus h̄ginis marie p̄tra diabolu et fuit p̄nūciata exceptio eiusdē a cōi sententiā alioz anteq̄ cōis sententiā promulgaret̄ eius effectus patuit postea per experientia. Nam oēs doctores concordāt q̄ virgo marīa fuit exēpta a tripl̄ici pena inflicta oibus mulieribus: qz nō ex mēstruo nec coitu: scz

D. Jacobi de balentia.

ex purissimis sanguinibus ope spiritus sancti christum concepit: ut patet per lucam. 1. sine dolore peperit et non fuit viro subiecta: quia solum datus est ipsi in obsequium et custodiam: et testis sue virginis. Item omnes concordant quod fomes carnis in ea a principio fuit extinctus vel ligatus: et omnes concordant quod non poterat peccare mortaliter nec venialiter: eo quod a principio fuit in gratia confirmata: etiam tota ecclesia communiter tenet cum augustinus. quod corpus eius non fuit in sepulchro incineratum: sed quod anima in tertia die recuperavit corpus gloriosius. Et quibus patet quod in bissex virgo maria non fuit comprehensa nec subiecta consensuente date et late primis parentibus. Sed tota ecclesia non habet aliunde unde hoc possit excusare: nisi si quod virgo maria ante fuit crepta quam promulgaretur consensu sententia eo quod erat contritura caput serpentis: ne morderet eam: ergo per eandem rationem et locum autoritatis cogimur dicere quod virgo maria fuit crepta a morsu peccati et culpe originalis: quod aliter non contrivisset caput serpentis et per consequens si cut conceditur quod virgo maria triumphavit de serpente: quo ad ferum morsus: ita triumphavit de illo quo ad septimum morsum quod est peccatum originale quod est primum morsus quo serpens mordeat et sauciat boves in anima. Et sic patet quod littere virgo maria perfecte contrivit caput serpentis et triumphavit de ipso: et hoc est quod intendebat dicere Salomon in persona christi dirigens verba cantici ad virginem mariam dicens. Tota pulchra es amica mea: et macula non est in te: quasi dicat. nulla macula peccati nec aliqua illarum septem penarum est in te que fuerunt infligite in adam ex peccato eius et sententia dei: ideo vent de libano puritatis et coronaberis. id est. triumphabis de capite amana. id est. de capite antiqui serpentis: quod contrivisti quod quidem caput contrivit et calcavit sub pede: et calcaneo tuo non potuit te mordere aliquo illozom septem morsuum. Quod autem virgo maria fuit obligata in adam quo ad naturam: sed illa obligatio non potuit transire ad personam propter preciam sanctificationem factam in primo instanti sui esse: eo quod anima illa simul fuit creata et sanctificata et infusa: et sic simul fuit sanctificata caro cum anima et etiam caro potuit sanctificari ante animationem per virtutem sancti spiritus. Et sic persona virginis non fuit obnoxia alicui peccato: sed semper fuit templum et tabernaculum spiritus sancti a principio sue creationis: et quod omnes auctoritates sacri canonis et sacrorum doctorum inducunt contra hoc propositum non procedunt nisi de peccato nature: iam ostensum et declaratum fuit largo modo in expositione psalmi. clv. et super magnificat et partim superi in cantico. ij. et ideo hic non oportet immorari: sed sufficit ostendere quod virgo maria triumphavit de capite amana. id est. de peccato originali et actuali et veniali: et quod triumphavit de corruptione et fomite carnis: et de triplici maledictione et miseria infligita ceteris mulieribus. L. Ultimo triumphavit de morte quod non potuit eam incinerare: immo resurrexit in corpore gloriosum. Et sic patet qualiter triumphavit de capite amana. id est. de capite serpentis antiqui quod contrivit: et sic non solum fuit benedicta inter omnes mulieres: sed etiam inter omnes boves virtuosos sexus: quod in omni maledictione

Christopolitani episcopi Expositio.

fuit imunctis: imo maledictio eius et omnis bovis fuit conversa in benedictionem marie: ut inquit augustinus. Secundo est videndum quod virgo maria triumphavit de vertice sanctorum. Ad cuius intellectum est notandum: quod ultra amana quattuor montes pugnavit contra virginem mariam de quibus ipsa finaliter triumphavit. id est. sanctorum bermonis et montes et cubilia leonum: et montes parduos per quos quattuor montes intelliguntur quattuor prelates et presbiteros hominum qui conati sunt impugnaverunt virginem mariam et eius virginitatem et dignitatem. Primus mons dicitur sanctorum quod interpretatur deus lucerne sue scientie et sic verter sanctorum idem est quod altitudo sue tumore aut elatio et fastus scientie presbiteri mundane: per quod intelligitur fastus et elatio presbiterorum mundi. Bermon autem interpretatur anathema. id est. maledictio et separatio per quem montes intelligitur iste mundus et sollicitudo etusque separant boves a deo vel intelliguntur omnes iudei et omnes infideles qui sunt a deo separati et maledicti. Per montes vero et cubilia leonum intelliguntur reges et principes huius mundi marie populi gentilis et infidelis: et etiam per cubilia leonum intelliguntur repleta idoloz: ut patet. Per montes vero pardos in scriptura dicitur inter intelliguntur omnes heretici: eo quod multi et falsi et fictis coloribus concinunt et palliarunt sectas suas et inter se varias habuerunt opiniones. Omnes ergo isti pugnaverunt contra virginem mariam: sed ipsa finaliter de eis triumphavit. Primo ergo omnes presbiteri volentes omnia comprehendere sub natura et de oibus volentes reddere rationem conati sunt impugnare mysterium incarnationis dicens. Impossibile esse mulierem concipere sine viro et concipere et parere cum virginitate et esse matrem dei: et deum fieri hominem personam: sed finaliter virgo maria de presbiteris triumphavit. Nam dionysius areopagita qui apicem et verticem et principatum philosophie athenis obtinebat creditur mysterium incarnationis et partum virginalem ipsius marie. Et factus est fidelis ad predicacionem pauli cum multis aliis presbiteris: ut patet Actuum. xvij. Item Gregorius nazansenus: et Basilius: et Eusebius: et Augustinus: et Clemens: et dionysius alexandrinus: et alij innumeri ex presbiteris facti sunt catholici et doctores ecclesie: qui omnes innumeros libros tractatus et sermones luculentos ediderunt de virginitate et dignitate virginis marie. Et quo patet quod virgo maria triumphavit de vertice sanctorum. id est. de altitudine et fastu et elatione presbiterorum. Item secundo triumphavit de vertice bermonum. id est. de sollicitudine mundi. Nam in tertio anno renuit huic mundo: et fuit presentata in templo: et dedicata ad servitium dei: visus ad eius dispensationem: quoniam simul cum voto virginis fuit de sponsata: ipsi Joseph viro secundo et iusto et virgini: et sic ambo cum virginitate et paupertate duxerunt vitam humilem et pauperem christo ministrantes. Et sic patet qualiter virgo maria triumphavit de fastu et pompa huius mundi. Et triumphavit etiam de bermonum: id est. de anathemate et de maledictione iudeorum qui sibi et sue dignitati contradixerunt. Nam. xliij. anno post passionem christi partim fuerunt fame consumpti et partim cruciati: et partim in captivitate redacti: et per mundum dispersi: et cunctas eorum simul cum regno fuit destructa et incensa. Et quod reliquie illorum ad huc

hodie p̄tra h̄gine maríā blasphemare nō cessant
ideo cōtinue patiunt opprobria et frequētes ces/
des et clades et vastationes et expolationes. et
sic p̄z qualiter v̄rgo maria triūphauit de bermō
i. de anatematizatis et maledictis iudeis: et cōti/
nu et triūphat de ip̄is. Itē h̄go Adaria triūpha/
uit de montibus et cubilibus leonū. i. de regibus
et imperatoribus q̄ per trecentos annos et vltra
p̄secuti sunt xp̄ianā religionē: que xp̄m adorat et
virginem matrē suaz veneratur. Nam ip̄i qui añ
propter idola persequebant xp̄ianos et virgines
Adariā: postea ad fidem cōuerſi deleuerūt idola/
et tēpla idolorū cōsecrauerunt in ecclesias xp̄i et
virginis marie: et sic illa tēpla q̄ erant cubilia leo/
nū facta sunt ecclesie xp̄i et h̄gine marie et cubi/
lia sc̄tōrū. Et in cubilibus v̄bi p̄ri⁹ habitabāt dra/
cones ortus fuit viroz: calami et iuncti et fuit sc̄tā
semita sancta: nec fuit ibi amplius leo nec mala
bestia: vt d̄: Esa. xxxv. Et sic p̄z qualiter v̄rgo ma/
ria triūphauit d̄ cubilib⁹ leonū. s. impatoribus et
tyrannis infidelibus: q̄ finalt̄ oēs subiecit iugo
christi: et venerant ipsam cum deuotione: et cubi/
lia leonū. s. tēpla iudeorū cōsecrauerūt in eccle/
sias xp̄i et virginis marie et aliorū sc̄tōrū: vñ p̄n/
cipales eccleie cōiter sunt: dedicate ip̄i virgini ma/
rie pro maiori parte vbiq̄ terrarū. **B** Itē vlti/
mo triūphauit de montibus pardozū. i. de oi tur/
ba et p̄auitate hereticorū. Nā in primitiua eccle/
sia surrexerūt cōtra virgē mariam ebionē: et herin/
tus dicentes h̄ginem Adariam nō esse matrē dei
sed pueri bois: et Iesum xp̄m totalr̄ ab ip̄a ince/
pisse tamen hos cōuicit br̄us Iohānes euāgē. oñ
dens xp̄s esse ab eterno fm̄ diuinitatē: et ex maria
ex tpe fm̄ veram h̄uanitatē dicens. In principio
erat verbū etc. Et verbū caro factū est. Itē postea
surrexerunt nestorie dicentes: duas esse p̄sonas in
christo. s. diuinā et h̄uanam: et per p̄ns virginem
mariam nō esse matrē dei: sed solius bois. Sed
oēs isti fuerunt condēnati per ecclesiā in concilio
Ep̄besino vbi fuit ostensum et determinatus per
sacras scripturas in christo esse duas naturas in
vna persona tantum et supposito: et per p̄ns vir/
ginem mariam esse verā matrē dei et hominis.
Item manichei pugnauerunt cōtra virginem Ada/
riam dicentes ipsam nō esse matrē dei eo q̄ ch̄ri/
stus nō erat verus h̄ nisi in apparentia: sed erit
solus deus quē cū tota sua secta cōuicit Augusti/
nus per multos libros et tractat⁹ oñdēs xp̄m ac/
cepisse veraz carnem ex virgine maria. et per p̄ns
ipsam esse verā matrē xp̄i dei et bois. Poſtea sur/
rerit elymdius blasphemās p̄tra perpetuā virgi/
nitatem marie et dicēs q̄ h̄go maria cōceperit
et peperit xp̄s cū integra h̄ginitate: tñ postea ge/
nuerat alios filios et ioseph quē belyndiū br̄us
Iherony. et Aug. cōtulerūt et per singulas inue/
ctiuas cōtra eū. et sic patz qualiter v̄rgo Adaria
triūphauit finalt̄ de montibus pardozū. i. de oi/
bus sc̄ctis hereticorū: id de ea ip̄sa cantat eccle/
Baude maria virgo cunctas hereses interemisti
in vniuerso mūdo. Et supradictis p̄z quō virgo
maria triūphauit de supradictis quinq̄ montib⁹
per quos intelliguntur quinq̄ ip̄tates: quas ip̄sa

superauit ex per p̄ns virgo Adaria nūq̄ habita/
uit in monte amana. i. in monte serpentum: immo
ip̄sa cōtriuuit caput antiqui serpentis: et per p̄ns
nō potuit ipsam aliquo morſu mordere: nec babi/
tauit in vertice santri: id est in fastu et tumore mun/
dane p̄bie: immo per suā bumilitatē et fidem me/
ruit transcendere oēm mūdā sc̄tā et p̄biam
qñ fuit obrūbrata per sp̄m sc̄tū in sua anūctatio/
ne et rapta vsq̄ ad tertū celuz: vbi vidit arcana
et mysteria incarnationis et nr̄e redēptionis per/
fectius q̄ Paul⁹. put dictū est sup psal. lxxij. et su/
per magnificat. Itē virgo maria nunq̄ habitauit
in hermon. i. in anatemate et obstinatione iudeo/
rū nec in p̄pa bulus mūdū: q̄ renuens h̄c mū/
dū sc̄tā est specialis ministra xp̄i: et ip̄m sc̄tā est
semp̄ cuz h̄ginitate et sc̄titate et eū bumilitate vsq̄
ad passionē et resurrectionē et ascensionem put/
dictū est sup Adagnificat. Itē nō habitauit in cu/
bilib⁹ leonū: nec montib⁹ pardozū: q̄ oēs ip̄era/
tores et tyrannos nec aial venosum pōt habitare
nant et interemit vt dictū est. Sed semp̄ habita/
uit in monte libano. i. in monte candido: et in mō/
te puritatis et sc̄tatis in quo null⁹ serpens nec
bestia nocens: nec aial venosum pōt habitare
put supradictū est in. ij. cātico. Nā sicut mons li/
banus eminet sup oēs illos quinq̄ mōtes supradic/
tos in altitudine: q̄ est altior et excelſior illis et su/
perat eos in vbertate et fertilitate: q̄ cuz oēs illi
sunt steriles: iste h̄o fecūdus germinans arbores
fructiferas et dignissimas puta cedros et b̄mōi.
Item supat illos montes in puritate. nā cum illi
montes sint pleni serpentib⁹ et draconib⁹ et leo/
nibus et pardis et ceteris aialibus nocuis et ve/
nenosis: solus liban⁹ est liber et mūdus ab oi be/
stia venenosa: iō secure pascunt i eo greges ouit⁹
et armenta boū: ita ergo a simili h̄go maria per li/
banū figurata supauit oēs supradictas quinq̄ p̄ta/
tes. Primo in altitudine dignitatis. Sc̄do in fe/
cunditate virtutū. Tertio in puritate et mūdicia
ab oi malo et vitio et pctō. Et sic h̄go maria d̄: ba/
bita se in libano et supasse et triūphasse de illis
quinq̄ p̄tibus p̄ illos quinq̄ montes intellectas
ideo dicit xp̄s ad virginē matrē suam in die sue
assumptionis. O q̄ pulchra es amica mea et macu/
la nō est in te. Veni de libano in quo semp̄ habi/
taſt per excellentiam dignitatis: q̄ mater dei. et
per fecunditatem sanctitatis et omnium virtutū
et gratiarū. Et per puritatem et mundiciam et
immunitatē ab omni vitio et pctō et morſu et ve/
neno antiq̄ serpentis. Et iō coronaberis et coro/
nam accipies et triūphabis de capite amana. i.
de antiquo serpēti q̄ te mordere nō valuit. Et triū/
phabis de v̄tice santri. i. de oi p̄bilosopia et sc̄ia
mundana: et hermon. i. de p̄pa mundi et anate/
mate et obstinatione iudeorū: et cubilib⁹ leonū. i.
impatorū et tyrānorū et de montib⁹ pardozū. i. de
temeraria p̄sumptiōe hereticorū: quasi dicat. Veni
de libano ḡte in montes aromatū superne glo/
rie et coronaberis et coronaz glorie obtinebis p̄/
supradictis triūphabis. Et sic p̄z quō oēs isti triū/
phib⁹ h̄gine marie possunt applicari ad duodecim
dignitates eiusdē: que fuerunt assignate in expo/
sitione

fitione super magnificat. Et ideo prudens et de-
 uotus lector nō dedignetur hic et ibi contemplari
 Et hoc de scōo quēsto. **B** Tertio dubitat p/
 per id qd dicit sponus in hoc quinto cantico scz.
 Vulnerasti cor meū foroz mea spōsa in vno oculo
 num tuoz et in vno crine colli tui. Et tō videndū
 est quisē iste oculus et crinis quo hgo maria vulne-
 raut xpm et quō potuit ipm vulnerare: vt descen-
 deret de celo. Ad qd est discendū qd oculus dicitur qua/
 si lumē oculoꝝ. Et ideo pri^o significat de oculo mē/
 tali interiori. s. de recta et occulta intentiōe: qd de
 oculo corporali et exteriori: de quo quidē oculo inte-
 riori ait saluator: Ad att. vi. Lucerna corporis tui
 est oculus tu^o: si oculus tuus fuerit simplex totum
 corpus tuū lucidū erit. si autē oculus tu^o fuerit neq̄
 totū corpus tuū tenebrōsum erit. Et dicitis salua-
 toris pꝛz qd simplex et recta intentiō est vnus oculus
 oculus totius hoīs q̄ quidē recta intentiō fundat in
 hūilitate et simplicitate cordis. Et sic dicit Aug. qd
 simplicitas et hūilitas est fundamentū et origo
 oim virtutū: et quasi lucerna et oculus dirigēs oēs
 virtutes q̄ quidē hūilitas nascit et puenit ex cog-
 nitione sup̄ius in hoīe. Nam hō cognoscens
 seipsum et naturā suā miserā et fragilē et vitiatā
 ex inobedientia et p̄ctō p̄morū parentū: tūc hūilitas
 incipit a cōtemptu sui vsq̄ ad amorē dei. Et
 videns se ita fragilē et p̄nū ad peccandū despi-
 ciet primū: immo miserabit fragilitati ipsius p/
 ximi. Et in hoc cōsistit vera hūilitas. s. incipēdo
 a cōtēptu sui vsq̄ ad amorē dei et p̄mi. Que q̄
 dem hūilitas nascit in hoīe ex cognitione sui
 ipsius sicut sup̄bus p̄ oppositū nascit ex inconfi-
 deratione ipsius. Quia si q̄s p̄sideraret et cognosce-
 ret seipsum nō esset sup̄bus: sed hūilis. Et tō dicit
 Iuuenalis et oēs p̄bi et poete qd hō hūcū cogno-
 sce seipsum: descendit de celo in lamina aurea scri-
 ptū: in templū Apollinis. Et sic dicit etiā augustinus
 qd sicut superbia q̄ est inītu ois p̄ci: est prima
 suggestio diaboli: ita hūilitas que est inītu ois
 virtutis est p̄mū donū dei. Et sic pꝛz qualiter hu-
 militas in hoīe est quidā cōis oculus dirigēs om-
 nē virtutē: qd castitas siue hūilitate nihil p̄dest
 vt inquit Grego. Potest etiā dici qd duplex est ocu-
 lus interior: hoīs scz oculus rect^o et simplex: et iste
 dicitur oculus dexter: quo hō iustus oia recte respicit.
 Alter autē dicitur oculus sinister: quo hō neq̄ oia su-
 perbe et ficte et fraudulenter videt. Et ideo hgo
 Maria nō vulneravit l̄bristum oculo sinistro: s. oculo
 dextro. s. hūilitatis et simplicitatis vt fa-
 ceret ipsum de celo in terram descendere. Itē etiā
 est aduertendū qd quelibet virtus dicitur: quidā oculus
 aīenā iusticia est qdam oculus quo aīa oia recte
 iudicat et videt et opatur oia iusta. Et fortitudo
 est oculus quo oia fortita videt et aggredit: et rē/
 perantia est oculus quo omnes delectationes tem-
 perate videt: et oia caste videt. Sed hūilitas est
 illa xrus et oculus qui oēs virtutes dirigit et re/
 trahit a sup̄bia. Et ideo hūilitas est tante perfe-
 ctionis qd nō solū est amabilis sed aceptabilis
 deo: s. etiā oibus hoīb^o. Sed qd iste oculus hūili/
 tatis perfectus fuit in hginē maria q̄ in aliqua
 alia creatura ideo oculus hūilitatis virginis Alba

rie in t̄m vulneravit filium dei: qd fecit ipsum de/
 scendere de celo in vterū eius et sumere carnes ex
 ea qm dixit. Ecce ancilla dñi fiat mihi scdm ver/
 bū tuū. et ideo dixit maria in suo cātico. Quia res-
 pexit hūilitatē ancille sue. Ecce em̄ ex hoc beatay
 me dicēt oēs gnationes. vt pꝛz Luc. j. Et sic pꝛz qd
 inter alios oculos virtutū virginis marie oculus hu-
 militatis fuit ille qd vulneravit cor ipsius filij dei
 vt descēderet de celo in vtero eius. **L** Sed est
 iterū aduertendū fm Aug. qd sicut hūilitas est ori-
 go et radix et oculus oim virtutū: ita p̄ter chari-
 tates est forma et vltima p̄fectio caritatem. Quia
 virtus theologalis aut moralis est meritoria nisi
 fuerit informata sc̄aritate: et sic ois hā virt^o ic-
 pit ab hūilitate et finit in charitate et ideo oñdit
 Aug. quinto de ciui. dicit: qd apud Romanos et vni-
 uersaliter oēs gentiles nulla fuit vera virtus mo-
 ralis: eo qd eis nulla fuit vera hūilitas nec cha-
 ritas: sed honoris ambitio: et glorie cupiditas.
 Sed qd virtutes sunt ornatus animi vt inquit Li-
 cero. vnde sicut crines ornant collū pulchre mulie-
 ris: ita virtutes ornant animum. et ideo Salomō
 in hoc loco per crinē colli sponse intelligit virtu-
 tes: qd ornabant virginē maritam et per collū intel-
 ligit ipam virginē mariā: qd collū totius corpis
 ecclesiastici. Nam sicut in corpore hūano immedia-
 te post caput et sub capite collocatur collum: per
 qd a capite in oia mēbra interiora descendit ois
 sensus et motus et vitanta pariter in corpore ec-
 clesiastico hgo Maria collocat immeditate post
 xpm p̄ quā xpo descēdūt ad nos oia dona gr̄az
 intercessiue put est mediatrix inter nos et xpm fi-
 lium suū et caput nostrū. Sicut fuit declaratū in
 expositione sup̄ Magnificat. et tō qd inter crines
 virtutū que descēdūt a capite nostro xpo: et ois
 nent collū vrgis charitas dicitur p̄ncipalis et for-
 ma oim. Itē dicit sponus: qd sicut sponsa vulnera-
 uit cor eius in vno oculo. s. hūilitatis: ita vulnera-
 uit cor eius in vno crine colli ei^o qd fuit crinis cha-
 ritalis et sic asserit xps qd hūilitas et charitas vir-
 ginis marie vulnerauerūt cor ei^o: et fecerunt ipm
 d̄scēdere d̄ celo i terrā et i vterū ei^o qd excelsus dñs
 et hūilia respicit: et alta a lōge cognoscit. ps. cxxx
 vi. S. tūc isurgit maior difficultas et mai^o dubiū
 Nam si hūilitas dat a solo deo et charitas cū ceteris
 virtutibus descēdūt a solo xpo capite nō o: et or-
 narūt hginē mariā sicut crines descēdētes a capite
 te ornāt collū ergo quō iste xrus potuerūt vul-
 nerare et monere filiū dei ad ventendū in carnē si
 virgo maria nō habuit has virtutes a senex natura
 sui: s. fuerūt ipsi largite ex gr̄a xpi. **L** Ad
 hoc r̄ndetur sicut dictum est super magnificat: qd
 filius dei nō respexit hūilitatē cū ceteris virtutibus
 in maria tanq̄ formā efficientē: sed tanq̄ for-
 mā disponentē. vt a deo diligeret et vt eius m̄f ef-
 ficeret sicut aurifer facit a nullū: et celat gemā pre-
 ciosā i eo. Et sic diligit anullū. et magnip̄dit ips
 p̄pter lapidem preciosum quicq̄ in ipso: celauit
 ita pariter deus creauit virginem Mariam et in
 creando oī genere virtutum ornauit et decorauit
 et sufficienter disposuit: vt esset digna fieri mater
 dicitur ex ipsa carnes assumeret. Et sic christus res

spert in digne mte sua: et dilecti bñanitate et cha-
ritatem: et cetera bona spiritalia: que a primo in-
stanti sue creationis in ea plātavit. Et sic ista bu-
militas casta sue humilis virginittatis fuit vnus
oculus et charitas vnus crinis quibus dgo A-
ria vulneravit cor christi sponsi sui: vt descendere
in vterum eius. Et quo pater q̄ virgo maria pri-
mo: sponsa christi q̄ mater. Mā a principio sui esse
fuit: sponsa ornata monilibus supradictis: sed
postea in decimo tertio anno facta est mater eius
per mysterium incarnationis. Et hoc de tertio q̄
fito: et toto quinto canticō.

Incipit sextum canticum.

Urge aq̄lo et veni au-
ster.

Derflahortu in meuz.
Et fluēt aromata illi?
Veniat dilectus me?
in hortum suum.

Ut comedat fructum pomoz suoz
Veni in hortū meuz sozoꝝ mea spōsa
Nellui myrtham meaz cum aroma-
tibus meis.

Comedi fauum cum melle meo.
Et bibi vinum meū cum lacte meo.
Comedite amici et bibite.
Et inebriamini charissimi.
Ego dormio et cor meum vigilat.
Vox dilecti mei pullantis.
Aperi mihi sozoꝝ mea.
Amica mea et columba mea.
Immaculata mea.
N: caput meum plenum est roze.
Et cincinni mei guttis noctium.
Expoliaui me tunica mea.
Quomodo induat illa.
Lauī pedes meos.

Quomodo inquinabo illos
Dilectus me? misit manum suam p̄
foramen.
Et vēter me? intremuit ad tactus ei?
Surreri vt aperire dilecto meo.
Manus mee stillauerunt myrtham
Et digiti mei pleni myrtha probatili-
sima.
Vessulum ostij mei api dilecto meo
At ille declinauerat atq; transierat

Anima mea liquefacta est.

Ut dilectus locutus est.

Quesiui et non inueni illum.

Vocaui et non respondit mihi.

Inuenerunt me custodes.

Qui circuierunt ciuitatem.

Percusserunt me.

Et vulnerauerunt me.

Tulerunt pallium meum.

Custodes muroꝝum.

Urge aq̄lo et veni auster

Hoc est canticum sextū in quo sa-
lomo cantat et explicat mortē et pas-
sionē xpi vñ hñt virtutē et effica-
tiaz et originē oīa ecclesiastica sacra-
mēta et omnia ornamēta et bona spiritalia: q̄bus xps
ornauit et dotaui et decorauit ecclesiam sponsam
suam. put Salomō preuidit in spiritu per mortē
moysi. Ad cuius intellectum est notandum. put le-
gitur deuter. xxxij. et xxxij. q̄ postq̄ moyses com-
minatus fuerat maledictionem et punitiones ob-
stinatis filiis israel fm carnem: qui xpm erāt cru-
cifixi: vt in eadez perfidia permanerent. Ascendit
in montem abarim et considerando illam terram
preuidit in spiritu totā futurā dispōnē et multipli-
cationē ecclesie et filioꝝum israel fm sp̄s et pmis-
sionē p̄ xpm ex duodecim apostolis regenerādoꝝ.
Et sic bñdixit filiis israel secundū spiritū et pmis-
sionē et postea mortu? est in oyes in illo monte: et ses-
peluit eū dñs p̄ angelū suū michaēl vt dicit in ca-
nonica iude: nec amplius inuentum est corpus
eius nec aliquis nouit ipsum vsq; in presentē diē
et ideo fleuerunt cum filiis israel. xxx. diebus p̄ qd
mysterium preuidit salomon in spiritu qualiter xps
per Adoyfen figuratus primo: debebat prenun-
ciare et comminari iudeis crucifixozib? suis et ob-
stinatis futuram dānationē: put fecit mat. xxi. et
xxij. et xxij. Et postea bñdicere ecclesie sue. s. apo-
stoloꝝ et discipuloꝝum et oim fidelium futuroꝝum.
put fecit Job. xij. capitulo vsq; ad. xvij. inclusiue.
Postea debebat ascendere in montē crucis et ibi p̄
oibus nobis realiter mori: et in sepulchro sepeliri
cur? corpus dei cetero nemo mortale et passibile
poterat videre: q̄ postq̄ surrexit amplius nō mo-
ritur nec mors illi vltra dominabitur. Item pres-
uidit in spiritu qualiter tota ecclesia apostoloꝝum
et muliez debebat facere magnū plāctū sup mor-
tē xpi et querere euz in sepulchro sed nō ampli? ip-
sum mortalem reperire sicut factum est: put refe-
runt oēs euangeliste. Nā prius introducit xpm explicā-
tē suā passionē. Sēcōo introducit ecclesiam discipu-
loꝝum et mulierū desentē passionē spon si sui xpi et q̄-
rentem ipsum in sepulchro ibi surrexit. vt aperiret
dilecto meo. A Quantū ad primum est valde

D. Jacobi de Valentia

notandū q̄ Salomō cōsiderat x̄p̄s redēptorē tāq̄
vnū corp̄ aromaticū: siue tanq̄ vnā apotecā: siue
tanq̄ vnū hortū plenū arborib⁹ ⁊ plantis aroma-
ticis: qui quidem hortus contrarijs vētis passio-
nis agitatur? emittit diuersos odores p̄ctosissimos
ex quibus fuerunt cōfecta p̄ctosissima vnguēta
ad sanāda vulnera peccatorū. Sed quia odor est
valde diffusiu⁹ ⁊ multiplicatiuus prout dicit com-
mētator in secundo de aiāq; vultures vltra mille
miliaria venerunt ad corpa mortuorū in bello tro-
iano sentiētes de lōginq; odorē eorū: ideo tāte
stutis fuit odor Christi q̄ p̄ quattuor mille ānos
ante eius aduētum oēs p̄es vete. testa. senserunt
eius odorē. Et sic Adā ⁊ Abel et Moē oēs postert
fideles tam currebant ad x̄p̄m p̄ odorem fidei t̄p̄-
sius: prout dicitū est in p̄io cāntico. Irē sc̄do est etiā
cū fide ⁊ c̄baritate aduertēdū fm̄ Augustinū sup
Jo. et super gēn. q̄ sicut tota Eua erat stualr in il-
la costa Adē intra ipsūm Adā anteq̄ formaret et
extret de latere eius in mulierē: ita pariter tota ec-
clia erat stualiter in corpore ⁊ vtre x̄p̄i: ante passio-
nez que postea extiuit de latere Christi: q̄n̄ Miles
aperuit ipsum et extiuit sanguis et aqua vñ habēt
virtutem ⁊ efficacitā oīa ecclesiastica sacramenta.
Et sic asserit Augusti. q̄ tota ecclesia erat virtualiter
in corpore x̄p̄i: ⁊ extiuit realit̄ de latere eius p̄ mortē
⁊ passionē. Sed cū ista ecclesia x̄p̄i dicat̄ horū cō-
clusus ⁊ fons signatus: ⁊ hortus in quo crescunt ⁊
germinātur poma ⁊ aromata ecclesiastica. Est er-
go dicēdū q̄ totus iste hortus aromatum stualit̄
ter erat in corpore Christi añ mortē ⁊ passionē s̄
per talē passionē iste hortus emittit ⁊ expirauit odo-
rē ⁊ aromata fructuum ⁊ ecclesiasticorum sacrorū
et dextera. **Q** Ex quib⁹ aromaticib⁹ constat for-
maliter ecclesia put dicitur est. Sed sicut arbores
aromatice nō emittunt odorem nisi q̄n̄ contrarijs
vētis agitantur. Ita pariter corp⁹ Christi in quo
virtualiter cōtinebātur aromata ecclesiastica no-
luit illi emittere nisi valde agittatum sc̄tib⁹ ⁊ vul-
neribus percussum. Vñ arbor myrbe duobus mo-
dis distillat liquorē suū: vno modo in mēse Adar-
tij et Aprilis q̄n̄ agitatur vētis cōtrarijs: illa d̄r myr-
rba p̄ria s̄ pauca. Sed postea agricole faciūt in-
cissuram in cortice lateris illi⁹ arboris: ⁊ tūc ema-
nat myrba copiosa. Ita pariter fuit in passione
x̄p̄i nā p̄io iudei ⁊ gētilēs tanq̄ venti cōtrarij agi-
tarūt ⁊ p̄usserunt ⁊ flagellarūt corp⁹ Christi. Et
tūc ille sanguis flagello: n̄ retā clauorū fuit qua-
si myrba p̄rima: sed postea miles aperuit lancea
lat⁹ x̄p̄i: ⁊ tūc extiuit copiose sanguis ⁊ aqua quasi
myrba sc̄da in medellā ⁊ salutē oīm peccatorū. Et
sc̄do in hoc libro sp̄ p̄ myrba itelligit sanguis ⁊ pas-
sio x̄p̄i. Et sic ē p̄ oīa alia aromata hic mēorata.
A **Q** Item autē est aduertendum fm̄ Augustinum
et magistrū p̄rimū sniarum distinctione v̄ria: q̄ q̄
tuor volūtates cōcurrūt in mortem ⁊ passionē x̄p̄i
s. volūtas bona dei patris: qui p̄pter n̄m̄tā c̄ba-
ritatē qua dilexit nos: misit filium in similitudinē car-
nis p̄cti vt dānaret p̄cti n̄s in carne ad Ro. vñj.
Secūda fuit mala volūtas iudeorū: qui ex inuidiā
⁊ malicia occiderūt eum: ne regnaret sup̄ eos ⁊ ne
perderēt locū ⁊ gētem Jo. xj. Tertia fuit bona vo-

Christopolitani Epi Expositio.

luntas p̄r̄t̄r̄ barth̄ ⁊ p̄betarū ⁊ oīm fidelū vete-
ris testa. perētū x̄p̄m: vt veniret in carnē ad liberā-
dum genus hūanū: vt p̄z per totū discursus legis
et p̄betarū: vt patuit in primo cāntico. Quarta
fuit bona volūtas x̄p̄i qui sp̄se tradidit semet-
ip̄s pro nobis. p̄io vt placeret ⁊ obediret deo pa-
tri: vt p̄z Al. att̄b. xvj. ⁊ Luce. xxij. cum dixit patri.
Fiat volūtas tua. Sc̄do vt toti generi hūano sub-
ueniret: ⁊ ip̄m liberaret: vt ip̄se dicit Jo. x. Animas
meā pono p̄ eubus meis. Et sic dicit Aug. q̄ bo-
na volūtas p̄ris ⁊ filij et etiā oīm fidelū fuit cō-
pleta pro malā volūtatē iudeorū. Sed mala vo-
luntas iudeorū dicit̄ p̄traria volūtatē p̄ris ⁊ filij
et fidelū quantū ad intētionē ⁊ finem: ideo iste vo-
luntates: sc̄z dei patris ⁊ iudeorū designātur per
duos ventos p̄trarios: sc̄z per aquilonē et austrū.
Quattuor ergo venti. i. quattuor volūtates desi-
gnate p̄ quattuor vētos p̄lauerūt et agitauerunt
hortū christi vt fluerēt ⁊ expiraret aromata passio-
nis eius ad nostrā salutē. **Q** **U**idē quidē q̄ttuor
volūtates designātur per q̄ttuor ventos. Nam per
aquilonē designat̄ mala ⁊ frigida et atrox et inui-
uida volūtas iudeorū. Et per austrū designat̄ vo-
luntas patris. Et per oriētalē ventū designat̄ vo-
luntas filij. Et per occidētalē designat̄ volūtas
oīm fidelū. Et has quattuor volūtates cōcurren-
tes ad passionē christi explicat Salomō per x̄p̄m
in hac parte: vñ ait. O aquilo. i. aspa ⁊ frigida vo-
luntas iudeorū pro defectū c̄baritatis surge cū im-
petu et violētia p̄ira me. Et o tu aufer. i. benigna
et c̄baritativa volūtas patris veni ⁊ simul cū aq̄-
lone p̄fla et gira hortū meū. i. corp⁹ meū per mor-
tē ⁊ passionē: et fluat et expirēt et emanēt aroma-
ta illius pro vulnera flagello: et clauorum: lacee
in virtutem ⁊ efficacitā sacramentorū. Et nota q̄ in
hac locutione explicatur sp̄dranea volūtas Christi
s̄t filij patris que excitat volūtatē patris ⁊ iudeo-
rum vt surgāt et veniāt ad perflanduz hortū eius
vnde christus voluntarie ⁊ sp̄se se obtulit iudeis
q̄n̄ dixit apostolis: ecce ascēdimus hierosolimam
et filius hoīs tradēt. Irē quādo dixit iudeis: quez
queritis ego sum: si ergo me q̄ritis finite vos ab-
re. Item tunc se sponte obtulit patri quādo dixit.
Fiat volūtas tua. Et sic p̄z triplex volūtas. Sed
quarta sc̄z volūtas omnīū fidelū vete. test. expli-
catur cū subditur in persona sponse. Veniat dile-
ctus meus in hortū suū. Vñ sponfa. i. tota ecclesia
fidelū vete. test. vsq; ad za c̄bartā ⁊ Symeonē ⁊ Jo-
sep̄: et virginē Adariā inclusiue cū magno desi-
derio vocat x̄p̄m vt veniat in hortū passionis: or-
ligat et comedat ⁊ gustet fructū sue passionis ad fi-
deles reficēdos ⁊ viuificādos ⁊ nutriēdos. Dicit
ergo sponfa. Veniat dilectus meus in hortū suū
.i. sue passionis: vt comedat fructū pomorū suorū
s. reficiat alapas ⁊ flagella ⁊ vulnera. q̄n̄ dicit si-
cut Adā comedat pomū ligi p̄hibiti in hortu pa-
radisi in p̄nicē totū q̄ntis hūanū: ita veniat dile-
ctus me⁹ i hortū passionis ⁊ comedat fructum po-
morū sue passionis in salutē oīs credētū. Deide
cū dicit. Veni in hortū meū foror mea sp̄osa. Hic
p̄ntur gratiosa sp̄d̄si respōsio annuētis votis ⁊
petitionib⁹ sponse. Vñ aduertenduz q̄ tota pa-

no xpi fuit actus iusticie punitiois pro peccato peccatorum parentum et rapto cibi prohibiti que rapuerunt in hortu paradisi pro voluntate dei: quod quidem fructus huius est visus fuerit pulcher et dulcissimus: non bis fuit fetidus et amarus in quantum corruptum totum genus humanum. Et tunc L. b. iusticia que voluit suppare diabolum: non sola potestatis: sed vera iusticia voluit in se pro nobis luere et pati penam illius peccati: et quod non rapuit voluit exoluere. Tunc sicut Ada in hortu paradisi commisit crimina: Christus expiator illius sceleris voluit intrare hortum gerbesimantem: et ibi oravit et ligari: et trahi: et percussus pro ministerio pontificum. Item quod Ada extendit manum ad arborem: et rapuit fructum prohibitum: ita Christus extendit manum et brachia in arbore crucis: et ibi fuit manibus et pedibus declavatus et lancea percussus. Item ada comedit pomum dulcem ad vescendum: sed Christus bibit acetum myrrhatum et amarissimum in cruce. Sed huius illa passio fuerit christo amarissima sicut myrrha tamen fuit nobis dulcissima sicut mel quo ad effectum et fuit odorifera sicut oia aromata confortativa: et inebriativa sicut vinum: et nutritiva sicut lac. Et tunc ponitur bic et medianter sex liquoribus quibus passio christi comparatur quo ad effectum quem facit in nobis. scilicet myrrha et cetera aromata et fauus cum melle: et vinum cum lacte. Tunc huius myrrha fit amara: tamen est malorum humorum purgativa: et a corruptione preservative: ita passio christi huius fuerit ipsa amara et dolorosa tamen fuit malorum humorum nostri purgativa et a futura corruptione preservative: et hoc pro virtute quam contulit baptismum ad purgandum peccatum originale: prius ad purgandum actualem et ventalem et est preservative a corruptione per sacram confirmationis: et sic passio christi fuit sicut myrrha que distillat ex latere illius arboris. Item sicut oia aromata huius semel sunt ex arbore collecta: tamen semper exprant et redolent odore suavitissimum. Ita propter passio christi huius semel fuerit facta et collecta ex arbore crucis: tamen semper redolent et emittit suavitissimum odorem aromaticum et distillat suum saporem dulcissimum sicut fauus et sicut mel. Est ergo nobis passio christi pro virtutem quam contulit sacram purgativa sicut myrrha odorifera sicut oia aromata et distillativa virtutis sicut fauus et dulcissima sicut mel et confortativa et inebriativa sicut vinum et nutritiva sicut lac marie per sacram eucharistie. Nos autem fructus dixit Christus se collegisse ex hortu passionis et comedisse et gustasse in arbore crucis. Dicit ergo Christus: ecclesia soror mea per assumptionem humanitatis: et ipsa mea per mysticam unionem et in fide per depositionem iam venit in hortum meum huius: per generationis et passionis et in hortum orationis per annuere votis et clamoribus tuis quibus ab initio mundi me vocasti per patriarchas et per prophetas et fideles vestros. Et iam mesium myrrham mee passionis cum aromatibus meis. id est odoriferis effectibus et virtutibus mee passionis et iam comedum fauum cum melle meo oibus fidelibus dulcissimo et iam bibi vinum vobis confortativum cum lacte meo ad vestram nutritionem et refecionem. Comedite ergo amici huius fauum mellis quod pro vobis panis et bibite et inebriamini hoc vino charitatis et virtutis inebriative et nutritive: quod huius cibum et potum desiderat

runt omnes patriarche et per prophetas et omnes fideles vestros. que cibum et potum non potuit dare moyses nec et lex per ipsum data que cibum non poteratis recipere nisi pro morte et passionem meam. Item Christus est Christus recipiendi istum cibum et potum ex passione manantem: quod et si ego dormio somno mortis: tamen cor meum vigilat in vestra redemptione. vnde huius videatis me vere mortuum in cruce et in sepulchro: tamen cor meum. id est anima mea vigilat. quod descendit ad inferos ad condonandum diabolum et liberandos sanctos presentes et fideles. Tunc nota quod huius Christus pederet mortum in cruce et taceret in sepulchro tamen semper vigilabat in exercendo opera nostre redemptionis nam anima eius unita cum verbo iudicabat diabolum in inferno discutendo et examinando carnem nostram et corpus eius unitum eidem verbo semper distillabat virtutem et merita illius passionis ad nostram salutem et distillabat virtutem factorum nostrorum post emissionem spiritus. Miles lancea aperuit latere? vnde extitit sanguis et aqua in remissione et precium peccatorum et virtutes factorum et sic huius Christus esset vere mortuus tamen cor eius semper vigilabat in exercendo opera nostre redemptionis: vnde mors eius dicta est dormitio propter facilitatem resurrectionis et eurgilatiois. Item Christus dicebat se in illa morte dormire propter firmam spem resurrectionis et dicebat se vigilare propter certum exercitum et unitum actum nostre redemptionis: quod dum esset iam mortuum fuit in latere vulneratum? vnde extitit precium nostre redemptionis et sic vigilabat in nostra redemptione non solum quo ad animam: sed etiam quo ad corpus. Tamen notandum quod tota ista cantilena cantavit et oia ista verba dixit Christus in cruce et oia ista verba audierunt homo maria et Iohannes evangelista que erant ibi iuxta crucem tamen pro curatores pro tota ecclesia: et etiam Magdalena et alie mulieres que erant non longe a cruce. Illa cum Christus dixit: ista vocabat omnes fideles cum magno desiderio ad gustandum fructum sue passionis: vnde inquit Augustinus. Iohannes sponsa audiens vocem christi vocatis eam de cruce ad gustandum fructum sue passionis dicit. Tunc dilecti mei pulsantis. id est audita est mihi vox dilecti mei pulsantis ad ostium meum. **B.** Quid cur? intellectum est notandum quod salomon comparat in hac parte solitudines christi in nostra redemptione ad solitudinem sponsam et amaris spualis erga suam sponsam siue amantem. Nam consuetudo est amantium in nocte dum ceteri dormiunt venire ad ostium sponsam: et ibi cantare et exponere amorem suum et laborem et dolorem quem patitur et sustinet amore? imo ponit manum pro fenestra pulsando et faciendo signum intra domum ut ipsum audiat sponsa. Et sic si sponsa diligit eum compaties illi surgat a lecto ut aperiat ipsi: et profulerit adiutricem et reddat ipsi vicem amorem: ita ergo pater fecit Christus sponsus nostre in nostra redemptione. Nam dum nos essemus in lecto tenebrarum et peccatorum et ignorantie: et in nocte ceremoniarum et superstitionis gentilitatis venit de celo in terram et presens annos pulsavit ad ostium nostrum in cantando doctrinam evangelicam et tunc venit ad ostium crucis pro quod intram? in istam ecclesiam pro gratiam et ibi posuit manum suam pro foramen quoniam ibi fuit conclusus? et lancea percussus et ibi vocando nos ad fidem et gratiam et fructum sue passionis cantavit istam cantilena quam Salomon dicit explicat in hoc loco. In quo cantico Christus explicat labores et dolores quos pro nobis sustinuit et passio

sus est. Et explicauit amorem quē gerebat erga ec-
 clesiam suā. Et sic explicauit per septem verba
 quod dixit pēdēdo in cruce. **A** Quorum primū verbum dicitur
 ut ad presbiteros hely hely lamazababani. i. deus
 deus meus ut quod dereliquisti me. i. quare dereliquisti
 membra mea: et totū genū hūmū: per totū tempus in p̄tate
 propter peccatū ipsi? **A**de. et quare me dereliquisti in p̄tate
 te iudeorū. ut ego patiar pro peccato oīum hoīum. **S**ecū-
 dū verbum dicitur ad p̄fem pro oīb' peccatorib' dicens p̄-
 ignosce bis quia nesciūt quod faciūt. **T**ertium verbum dicitur
 ad latronē pēdēntē et veniā petēte dicens Amē
 dico tibi hodie mecum eris in paradiso. **Q**uod quidem
 verbum dicitur oīb' penitentib'. **Q**uartū verbum dicitur
 ad matrē dicens Mulier ecce filius tuus: et ad
 discipulū ecce mater tua: ubi nō appellat eā matrē
 sed mulierē: ad ostēdendū quod p̄p̄s patiebat sibi tāquā
 p̄sona cōsēs et caput ecclēie et sic hōgo. **M**aria erat
 mēbrum xp̄i. Et per dñs ita patiebat pro ea sicut pro
 ceteris. **N**am illa gr̄a qua virgo maria fuit sc̄ifici-
 cata in primo instanti sui esse pro quā fuit preserua-
 ta ab originali peccato traxit virtutem et passiōe xp̄i
 sō virgo maria fuit vere redēpta et perfectā. **Q**uod ce-
 teri sicut dicitur fuit in expositione psal. xlv. Et sup̄
 magnificat. et ideo christus in cruce nō appellauit
 eā m̄rem: sed mulierē tanquā membrū ecclēie cū cete-
 ris redēptū. **Q**uintū verbum fuit Sic ito. Per quod ver-
 bū ostēdit Christus desiderū salutis et redēptōis
 oīum n̄m et sic per tale verbum vocabat oēs ad par-
 ticipandā suā passiōem ut inquit Aug. Et sic in
 hoc verbo inducitur totū istud canticū ut videbitis
Sextū verbum quod dicitur fuit. **C**onsummatus est. **D**er
 quod ostēdit christus quod oīa mysteria et p̄missa p̄f̄ar
 charū: et dicta oīum p̄phetarū erant in se cōpleta
 et verificata. Et per dñs quod ias fecerat debeatū suū
 quo ad passiōem et nostrarū redēptionē aīarū: quod
 nō restabat nisi resurrectio quo ad redēptionē cor-
 porū. **S**eptimū et vltimū verbum fuit quoniam dixit. **I**n
 manus tuas commendo sp̄m meum. **A**bi cōmen-
 dauit etiam patri animas oīum fidelitū et credentū.
Sed cum postea subdit. **R**edemisti me dñe deus
 veritatis: loquitur in persona membrorum: quod x̄p̄s in
 capite non fuit redemptus sed redēptor suorum
 membrorum. **S**ed appellat p̄fem redēptorē in quā
 tum acceptauit passiōem filij in precium nostrē re-
 demptionis ut dicitur est psal. xvij. et. xxx. Et sic x̄p̄s
 dicitur supradictis verbis exprobrauit et emisit sp̄m
 ubi fuit offensa vera mors eius. **N**ec ergo septem
 verba fuerūt illud canticū quod christus cantauit in
 cruce ad ostiū sponse. **Q**uod quidem canticū audi-
 uit beata virgo **M**aria et **J**ohānes stantes iuxta
 cruces in persona totius ecclēie. **Q**ue quidem verba
 intrauerūt per forā et fenestrā aīe virginis ma-
 rie et pulsauerūt aīam eius et granauerūt et vul-
 nerauerūt eam tanquā gladius et cōmouerunt oīa
 viscera eius sicut predixerat ip̄s **S**ymeon. hoc er-
 go mysteriū explicat **S**alomō in p̄sona xp̄i in hoc
 canticō. **U**n̄ ait: quod oīū xp̄us sponsum diceret verba
 supradicta pulsando in cruce ad ostiū hūane na-
 ture vocando eam sic sponsa: facens in lecto do-
 lores et meroris: dixit itra se. **A**udita est mihi vox
 dilecti mei ad ostiū pulsantis. **S**ed dum ip̄sa sur-
 gebat ad aperendū: tūc ip̄se sponsus semp cōt̄i-

nuabat suū canticū et verba dicens de cruce. **A**perit
 mihi foras: mea amica mea: colūba mea. **E**t ap-
 pellat hūanā naturā foras: inquit et eā assum-
 p̄sit carnē in unitate suppositi. et appellat amicā
 quod amorē amicitia et charitate nō potuit ip̄s oī-
 dere quod pati pro ea. et appellat eā colūbam: inquit
 pro sua passiōe reddidit eā pulchrā nō habentē rug-
 gā nec maculā: ut dicitur est in canticō precedenti.
Dicit ergo ap̄i mihi portas infidelitatis et tene-
 brarū et recipere me pro fide et efficiētis: amica et co-
 lūba: quod propter te descēdit de celo et pegrinat? **S**us
 et pambulauit terrā quod fame et siti et multīs labo-
 ribus ut quereat ouē perditā: et finalit in fine peregrina-
 tionis fuit captus in horto et ligatus: et pro terrā tra-
 ctus et pro tā istā noctē afflictus amore tui et dou-
 ctus ad domū. **A**nne ubi recepi alapa et multa op-
 probria et cōiūctia. **E**t exinde ad domū **L**atiphe:
 ubi fui percussus in facie et cōsputus: et cōtumelias
 affectus. et deinde fuit ductus ad domū **P**ylati: et
 tibi flagellatus et sic dedit corp' meū penitentib'
 et genas meas vellētib'. **E**t amore tui facie meā
 nō auerti ab increpantib' et cōspuentibus in me.
Et tō ap̄i mihi: quod caput meū plenum est rore sudo-
 ris et sanguis et sc̄itib' et percussorib'. et cū cū. i.
 capilli mei sunt guttis noctū. q. d. sicut amas? et
 sponsus patit rore et pluuiā vigilando ad ostiū et
 foras sponse: ita ego querēdo sponsam meā pro
 tā illas noctē passus sum pluuiā alapa et sc̄itū
 et percussorū et sputorū et flagellorū. **E**t sic caput
 meū plenum est rore. i. sudore: et capilli mei guttis
 noctū quod solēt cadere in nocte sup̄ capillos amā-
 tūm. **E**t appellat x̄p̄s oīa illa flagella et cōiūctia
 guttas noctū eo quod tā iudei quod milites **P**ylati as-
 fligentes xp̄m erāt in nocte tenebrarū. **I**deo dixit
 eis. **N**ec est hora vestra et potestas tenebrarū.
Nam iudei erant obtenebrati per inuidias et ma-
 liciam: gentiles vero per ignorantiam: discipuli
 autem et precipue **P**etrus per ceccitatem nega-
 tionis. **E**t sic omnes ambulabāt in nocte tenebra-
 rum. et sic nō solum affligebant christū in illa no-
 cte tēporis: sed etiam in nocte peccatorū et tene-
 brarū: sed quod christus per tot afflicciones quas
 passus fuerat in nocte fuit in meridie crucifixus et
 in latere percussus: et vere mortuus: quod anima fuit
 corpore expolita: ideo subdit. **E**xpoltaui tunicā
 meam sc̄z tunicā corporis: quod corpus vere fuit ab
 anima in cruce separātū: et destitūtū et aīa descē-
 dit inferos ad sc̄dos p̄f̄es et fideles oēs liberādos
Sed quod tale corpus expoltauit ut nostrā mortē de-
 strueret: ideo in resurrectione recuperauit corpus
 immortale et impassibile et sic non recuperauit
 mortalitatem: nec alios defectus corporales et huma-
 nos: quod oīa illa manserunt in sepulchro cū oīb' certimo-
 nialibus sc̄nerata. **E**t sic x̄p̄s in cruce non
 solū exiit et expoli auit corpus ab aīa: sed pro au-
 pli? tunicā mortalitatis et passibilitatis et tunicā
 gr̄a tunc oīum certimonialitū legalitū: quod oīa ista
 fuerūt mortua et crucifixa cū xp̄o ut inquit ap̄s ad
Col. ij. **D**ebac̄ tunicā legalitū: de tunicā mor-
 talitatis et passibilitatis dicit. **Q**uod idem illa q.
 d. nullo modo quod nūquā alius induat tunicā a mortua-
 litatis: quod x̄p̄s ap̄s nō mouit nec mors illi vltra

dñabit. Nec amplius induar tunica cerimoniali
 r legalis: qz tā est rupta r putrefacta r ināst icine
 rata in sepulchro: qz pasca iudeoz fuit mortuū cū
 oib' legalib': r crucifixū in cruce cū xpo r sepultū
 cū eo r sabbatū fuit signatū r icusuz i sepulchro
 cū xpo. Sed in die dñica nō iurrerit pasca nec sab
 ba tū cū xpo: sed sola dies dñica: pasca r sabbato
 cū oib' legalibus manentib' in sepulchro in cine
 raris: sicut dictū fuit in tracatu p̄ iudeos q̄stione
 p̄ia r sc̄da r de hac tunica putrefacta r incinera/
 ta dixit xps. Quō iduar illa. q. d. nullo mō qz recu
 perauit r reiduit corp': s̄z nō cū tali tunica morta
 li r legalis. Itē qz xps in cruce lauit pedes r man'
 suas sanguie effuso p̄ vulnera in ablutiones pctō/
 rū q̄ qdē pedes nō apli' fuerūt coinquati sanguie
 mortali. Itē subdit laui pedes meos quō coinquā
 bo illos. q. d. nullo mō coinquābo illos sangui
 ne mortali postq̄ semel passus suz r surrexit in cor
 pus imortale r glōsum. **L** **E** t nō. qz xps made
 faciēdo pedes et manus r corpus suū illo sangui
 ne lauit r mundauit manus r pedes et totū cor/
 pus ecclesie sue ab oī sordē peccati: que quidez ec
 clesia nunq̄ amplius coinquābitur quantuz ad
 formam licet quotidie possint coinquāri q̄ dam
 materialia membra sicut dictum est in canticō p̄/
 ecedenti. In hebreo autē habet. Laui man' meas
 quomodo coinquābo illas. Sed totū potest es
 se: qz **L** b̄ritus in passione nō solum lauit manus
 sp̄se: sed etiam pedes r totū corpus vt dictuz est
 qz lauit peccata r affectiones r cōscientias oīum
 fidelium. Et sic reliquit ecclesiā suā nō habentes
 rugas nec maculā eo modo quo dictū est. Sed dū
 sp̄osus cāta ret vba sua in cruce misit manū suam
 p̄ forā mē lateris quādo miles lancea aperuit ip̄z
 Et introiit rō: er' pulsando vsq̄ ad interiora sp̄o
 se: ideo dicit sp̄osa. Dilectus meus xps misit ma/
 nū suā p̄ forā mē id est fenestrā ostij mei. s. p̄ latus
 suū: qd̄ eruit tota ecclesia: p̄ qd̄ ingredit' r egres
 dit' in cubiculo ecclesie r̄he p̄ illud forā mē misit xps
 manū r tetigit manū r picitā sp̄ose: qz in corpe
 xpi erat virtualiter tota ecclesia vt supra dictuz est
 qz tūc aperta est ostium in celo: r vltā est archa te/
 stamenti Apoc. xij qz omnia misteria legis veteris
 fuerunt mani festata r cōsummata in corpore xpi
 et in apertione lateris eius: r tō dicit sp̄osa. Dile
 ctus meus misit manū p̄ forā mē: vter meus in/
 tremuit ad tactū ei'. **H**oc dicit qz tota x̄r' sac̄oz
 q̄ est in vtero ecclesie extitit ex latere xpi: ex quo vte
 ro quotidie r assidue xps regenerat fidel. s. p̄ ba/
 ptisimū r alia sacramēta. Itē xps cācādo in
 cruce misit manū sue virtutis r sue passionis p̄ fo
 ramē et fenestrā cōscietie aie virginis marie r to/
 ti' ecclesie: qz intāru virgo **A**laria fuit tacta do/
 lore cordis q̄ illa passio pertransiuit r penētrauit
 tanq̄ gladius aiām eius r sic etiā est dicitur de
 tota ecclesia quā passio xpi r eius virt' penetrāuit
 vsq̄ ad interiora: iō dicit sp̄osa. Surrexit vt ape/
 rirē dilecto meo: r man' mee distillauerūt myrrā
 et digit' mei pleni fuerunt myrrba p̄batissima.
Hoc dicit qz passio xpi tātam impressionē fecit in
 aia virginis: qz aia virginis erat tanq̄ fons myr/
 rbe passiois xpi: qd̄ sic est intelligendum. **I**llaz qñ

qs ponit manū in melle: tunc man' r digit' ei' de
 stillant mel. Ita pariter aia virginis r man' r digi
 tit' ecclesie per quēdā cōta ctum distillāt mel qd̄ ex
 passione xpi emanat. **I**llā qñ xps distillat manū p̄
 latus suū et tetigit ecclesiam q̄ virtualiter erat in
 corpore suo impleuit eā myrrba sue passiois et sic
 man' r digit' sp̄ose q̄ est ptās r virt' ipsi collata
 dñr distillare myrrbā: qz cōtinue distillat meri/
 ta passiois xpi per ecclesiastica sac̄ta r sic dicitur
 qz per quādam redundātiām manus ecclesie sunt
 plene myrrba r distillāt myrrbas passionis xpi si
 delib' distribuēdo r dispēdādo. Itē man' r digi
 tit' aie virginis **A**laria r apostolor' r mulierū fue/
 rūt pleni myrrba p̄ amaritudine r dolore passio
 nis xpi. **L** **D**einde cū dicit. Pessulum ostij mei
 aperui dilecto meo est aduertēdū qz pessulum est
 quoddam instrumētum r sera ferrea r d̄z a pēden
 do eo qz in die pendet ex vna portaz: sed in nocte
 p̄ trāuersum colligat ambas portas r fores: r sic
 claudit totā domū ita pariter per totuz sp̄s r no/
 ctē legis ante aduētiū xpi ecclesia erat clausa pessu
 lo ceremoniali: sed qñ xps posuit manū per fene
 strā r vocauit sponsam tunc illa surrexit a lecto le
 gis r remouit pessulum ceremonialium: et sic apre
 sunt fores legis: r p̄fecta cū est ecclesia xpi: intra
 cerimonialia latebat. Sponsa enim aperuit r re
 mouit pessulum portaruz aie sue: qñ magdalena
 r cetera mulieres: r multi alij videntes xpm mor/
 tuum in cruce crediderunt ip̄m esse filiū dei viden
 tes eclipsim solis r lune r tenebras sup̄ vniuersāz
 terrā: et monumēta a perta r velū tēpli scissum: tō
 dixit cetero. Vere filius dei erat iste. Et multi re
 uerū sunt in ciuitatē p̄cutiētes pectora sua **L**uce.
 xxij. Et iō dicit sponsa qz surrexit vt aperiret dile
 cto: r aperuit pessulum: vt loqueretur: et reciperet
 sp̄o um suū r ostiū canētem r vocatē: at p̄ sed
 ille declinauerat: qz iā emiserat sp̄m: r mortu' erat
 atqz trānsierat de hoc mūdo per mortē. Itē sp̄osa
 aperuit pessulum dilecto suo: qñ maria magdale
 na cum altera maria emerunt aromata: vt irēt ad
 monumentum vt vngerēt iesum. **A**ngel' autē dñi
 descendit de celo r accedēs reuoluit lapidē: qui
 erat tanq̄ pessulum claudens sepulchrum: sed qñ
 mulieres venerunt ad sepulchrū viderunt lapidē
 reuolutum: r sepulchruz apertū: sed nō inuenērūt
 iesum qz iā surrexerat et declinauerat vt recesserat
 et trānsierat de morte ad vitāz immortālē. **I**llā p̄mo
 declinauerat in cruce de vita ad mortem. Et decli
 nauerat ad infernum ad liberādos patres: s̄z ex se
 pulchro qñ surrexit transiuit de morte ad vitā glo
 riosā: r iō aia virginis r aliorū fidelū p̄mo liq̄/
 facta est dolore r amaritudine cordis qñ vidit ip̄z
 mortuum in cruce: sed liq̄facta est immenso gau/
 dio qñ certificata est p̄ multas visiones ipsum re
 surrexisse. Et iō dicit. **A**ia mea liquefacta est dolo
 re cordis: vt p̄ postq̄ r qñ dilect' meus xps locut'
 est illa septē verba in cruce. Sed magis fuit liq̄fa
 cta gaudio qñ locutus est post resurrectionem. Et
 iō subdit. **Q**uestui illū r nō inueni: vocaui illum r
 nō respondit mihi qz dñā erat mortu' nō poterat
 mihi r̄ndere in cruce: nec in sepulchro. **L** **D**einde
 cū dicit. **I**nuenērūt me custodes est aduertēdū:

q̄ in illo triduo tota ecclia a p̄loꝝ erat abscōsa in cenaculo p̄pter metū iudeoꝝ nō audēs p̄fiteri xp̄s nec apparere publice. Ideo d̄: p̄didisse fides nō in corde: sed in ore: q̄ in sola h̄gine maria māst̄ fides vt cōiter tenet. Ex quo p̄tz q̄ mer̄ mortis percussit sp̄osa xp̄i in a p̄lis ⁊ expolauit palliū fidei ei⁹ ⁊ tō dicit sp̄osa in p̄sona ap̄loꝝ. Inuenerunt me custodes. i. p̄ncipes sacerdotū ⁊ scribe ⁊ p̄hari sei q̄ erāt custodes muroꝝ sinagoge: ⁊ custodiunt ciuitatē tanq̄ iudices ⁊ rectoros: q̄ percusserunt me et vulnerauerunt me vulnerē timorū ⁊ mīnarū et sic isti custodes muroꝝ tulerūt palliū fidei mee. i. fortitudinē fidei mee quo añ optebar et tegebar. Et nota q̄ custodes ciuitatis. i. sacerdotes ⁊ scribe ⁊ p̄harisei ⁊ cōplices eoz dupl̄ict̄ percusserunt et vulnerauerūt sp̄osam ⁊ tulerūt palliū ei⁹. P̄tio mō in capite: q̄ percusserunt ⁊ vulnerauerunt xp̄s et tulerunt ⁊ expolauerunt pallium corporis et carnis ab aīa ⁊ tulerunt pallium mortalitatis ⁊ passibilitatis. Secūdo modo vulnerauerūt sponsam in mēbris vulnerē timorū ⁊ mīnarū ⁊ tulerūt pallium fortitudinis fidei ei⁹ q̄n tulerunt petro palliū fidei: q̄n ex timore negauit xp̄m ⁊ tulerunt ceteris ap̄lis et discipulis palliū fidei: q̄n relicto eo oēs fugerunt ⁊ p̄ totū triduum erāt absconsi in cenaculo p̄pter metū iudeoꝝ. Et etiā hoc ad litterā fuit i plerū de pallio materiali q̄n fugiētib⁹ ap̄lis in captione xp̄i adolecens q̄dā amictus sindone sup nudo corpe relicto sindone nudus fugit p̄ qd̄ fuit figuratum qualr̄ oēs fugiētes p̄diderūt ipirituale palliū fidei ⁊ tulerunt etiā palliū cerimoniarū qd̄ tegebat eccliam sub legalib⁹ et supra dictis p̄tz intelligētia hui⁹ cācti. ¶ Sed ex dictis in hoc cāctico emergunt tres dubitatōes quaz p̄ma est. Anrum necesse fuerit xp̄m pati et mori propter p̄ctū nostre redēptionis vt eccl̄astica sacramēta haberēt efficacīā ad tollendū peccatū ⁊ conferendā gratiā eo q̄ dixit xp̄s messuit myr̄baz sacroꝝ et sua passiōe. Secūdo queritur vtrū xp̄s dormiendo in cruce ⁊ in sepulchro poterat vigila re ⁊ in opere nostre redēptionis ⁊ mereri p̄ vnus lateris factū post mortem. Tertio q̄ritur vtrū apostoli p̄diderūt palliū fidei in triduo ⁊ p̄ oēs si fuerunt beretici ⁊ per oēs si ecclia sponsa xp̄i mansit sine mēbris in illo triduo p̄pter hoc qd̄ dicit. Tulerūt pallium meuz custodes muroꝝ. Ad qd̄ est dicendum q̄ doctores eccl̄astici tam sa/ crūp̄ scholastici altissimo ⁊ subtilissimo modo disputant et pertractant has tres difficultates. Sz in hoc loco sunt pertractāde mō humano ⁊ perceptibilibi: vt omnes simplices sacerdotes et fideles valeāt capere intelligētiam hui⁹ cācti et ideo ad primū est aduertēdum s̄m Aug. xj. de tri. ca. xij. q̄ licet deo non defuerit alius modus nos redimēdi sibi possibilis tamē iste modus passionis xp̄i fuit magis iusticie cōgru⁹ ⁊ nobis magis vtilis: q̄ diabolus amator: potētē impugnatō: q̄ iusticie nō erat superādus potentia sed iusticia vñ cū ipse sit amator: potentē ⁊ impugnatō: iusticie nō debuit superari potētia quā amat sed iusticia quā impugnat. ex verbis ergo Augustini colligitur q̄ modus passionis xp̄i nō fuit necessarius re/

spectu oipotētie dei: q̄ aliter poterat mundi p̄ctā remittere: s̄ fuit necessarius necessitate cōgruētē respectu diuine iustitie et obstinatōis diaboli et respectu n̄re vtilitatis. ¶ Ad quozū declaratiōnē est aduertēdū q̄ cū xp̄s venerit in mundū tanq̄ metrus et mētura oim bonoz: ⁊ regula oim actuz humanoz. Ad quatuor habuit respectū in suo aduentu et passiōe. Primo habuit respectū ad patrem ad cuius volūtātē venit cōplendā. Secūdo ad sacrā scripturā legis ⁊ p̄phetaz ad quā venit diffcandā: ⁊ cōfirmandā. Tertio ad genus humanuz ad qd̄ venit redimēdū: ⁊ releuandū: ⁊ restaurādus. Quarto habuit respectū ad diabolū ad quē venit vincendū ⁊ expugnandū. Ad satisfaciendū ergo quatuor supradictis respectibus necesse fuit xp̄s pati tale genus mortis vt patebit per singula. P̄o ponunt decē conclusōes. Quarū prima est ista. B̄ Qd̄ necesse fuit xp̄m pati ad cōplendā voluntatē patris: ⁊ ad adequandā iustitiā cū mīa. Ad cuius intellectū est notandū q̄ duo sunt cōsideranda in volūtate dei i regimēne mūd̄: scz iustitia ⁊ mīa vnde p̄ iustitiā vult nullū malū impunitū: ⁊ p̄ mīam vult oēs boies saluos fieri cū integritate iustitie. Sed si profunde volumus attendere: videbimus q̄ impossibile est q̄ talis volūtas dei. i. iustitia dei cum summa mīa possit cōpleri ⁊ seruari circa eūdem boiem: nisi interueniat passio xp̄i ad equans mīam cum iustitia: eo q̄ ista duo p̄cipiūt ⁊ efficiūt cōtrariā: nā summa iustitia dicit q̄ nullum p̄ctū transeat impunitū: immo q̄ soluat omne debitū ab integro ab ipso peccatore. Sz summa dei mīa dicit q̄ parcat p̄ctō: ⁊ penitētī ⁊ dimittat ipsi omne debitū: vt p̄tz in parabola de decē milibus talēto rū. Mat. xvij. Sed hoc est impossibile respectu peccatoris: nā si oē p̄ctū puniat in p̄ctōe s̄m quātītatē suā: tunc pena peccatoris erit infinita ⁊ quātītatē duratiōis: eo q̄ oē peccatū mortale est infinitū inquantū mēbris: cōtra obiectū in finitū q̄ est deus a quo p̄ctō: auertit ⁊ separat p̄ quā auersionē meret ad minus penā damni i infinitū put cōiter tenet oēs doctores: et per cōuersionē ad bonum cōmutabile meret penā sensus eternā: ⁊ per oēs impossibile est vt cū tali iustitia dei possit stare mīa que dimittit oē debitū: et ideo fuit necessaria passio xp̄i q̄ ad equaret iustitiā dei cū mīa ⁊ ecouer so: q̄ per passionē fuit in eo sufficēter puniū omne peccatū suozū mēbroꝝ: et per eandē passionē fuit nobis dimissum oē debitū ⁊ pena eterna: et sic sibi fuit cōplēta et obseruata iustitia simul cū mīa ⁊ tō inquantū xp̄s passus est ⁊ puni⁹ p̄ p̄ctis oim nostrū. dicit Esa. liij. q̄ oēs nos q̄n oues errauim⁹ sed dñs posuit in eo iniquitates oim n̄m: ⁊ vulneratus est p̄pter iniquitates n̄as: ⁊ attrit⁹ est p̄pter scelera n̄a cui⁹ liuore sanati sum⁹: ⁊ sic p̄tz q̄lter oēs fuimus in xp̄o vere puni⁹ ⁊ iustitia dei fuit in eo cōplēta. Sed inquantū in eo fuit nobis dimissum omne debitū eternū: ⁊ nobiscū facta misericordia. dicit psalmo. cū. q̄ miserator et misericors dñs longanimis: multū misericors. Non in perpetuū irascetur: neq̄ in eternuz cōmīnabitur. non sc̄m peccata nostra fecit nobis: nec fecōz peccata nostra retribuit nobis. Quoniā secūdū altitudinē

cella terra corroborauit: miam suā sup tēmētes se
 ex qbus ptz qz oēs nos iuste merebamur eternam
 penā pro pctis nris: p̄mox parētū. r̄ fm quāta
 tem r̄ exigitū cor. Sz ex mia dei p̄ passionē filij
 eius dimisit oēs iniquitates nras: sic in x̄po r̄ p̄
 x̄pm facta est simul iusticia r̄ mia erga nos. r̄ ideo
 dicit psal. lxxxiij. qm̄ x̄po mia r̄ veritas obtulerūt
 sibi iusticia r̄ pro osculatae sunt: et sic ptz quātr̄ so
 la passio x̄pi potuit adquire iusticia dei cū mia:
 et e cōuerso erga genus hūanū. **L** Sz hic oc
 currūt duo dubia. quoz p̄mū est quō passio n̄
 hoīs x̄pi potuit sufficere satisfaccere p̄ pctis bo
 nū: hoc potuerit facere: dubitat quō nos potuit
 mus illā passionē p̄cipare: quō illa passio po
 tuit nobis p̄desse: Ad p̄mū r̄ndetur fm̄ Aug. li
 bro. Cur deus bō. caplo. it. qz p̄pter q̄uoz passio
 x̄pi fuit tante d̄ntis et valoris: vt pro oibus pec
 catis posset satisfaccere in infinitū. P̄mo qz x̄ps
 erat deus r̄ bō: r̄ per p̄ns infinite d̄ntis. Sc̄do qz
 filius dei vnigenitus et dilectissimus. Tertio qz
 in no cōs r̄ iustissimus. Quarto qz cū summa r̄ extē
 sa c̄baritate r̄ ob edicētia et hūilitate illā passio
 nē pro nobis suscepit. p̄pter p̄mū ergo fuit eius
 p̄cium infinitū valoris intēsiue ad tollendā penā
 infinitā. p̄pter sc̄dō hō fuit deo acceptabile sacri
 ficū. Propter tertiu potuit p̄ ceteris pati r̄ satisf
 facere postq̄ ipse erat immunis ab om̄i pctō. Pro
 p̄ter quartū vero fuit simul deo acceptabile r̄ oī
 bus vtile r̄ infinitū extēsiue: et ideo dicit Augu. in
 loco p̄re allegato. Has igit̄ oipotēt̄ qz pctōr̄ eter
 qz sicut grauiter cecidim̄: ita mirabiliter r̄ miseri
 corditer sumus releuati: r̄ miam om̄ie debitū tran
 scendit p̄ mediatoris morte reperimus. Mēpe
 quid misericordius intelligi pot̄: qz pctōr̄ eter
 nis tormētōs d̄natorū n̄ redimat oīno nō habē
 ti. Pater dicit. Accipe vnigenitū meū r̄ da p̄ te. et
 ipse filius dicit. Tolle me r̄ redime te. Quid ergo
 iustus: q̄ cui dāt̄ p̄cus maus oī debito: vt pctm̄
 dimittat illi q̄ pro debito offert h̄ precū. ex dictis
 Aug. ptz qz x̄pi passio: ideo est precū infinitū ma
 tus om̄i debito: eo qz x̄ps est deus r̄ filius dei vni
 genitus r̄ illa passio fuit deo pro oibus accepta
 bilis: qz facta fuit cū summa c̄baritate inquantū
 x̄ps pro oibus nobis se obtulit: r̄ fuit etiā deo ac
 ceptabilis r̄ pro oibus valida et vtilis inquantū
 agnus purus r̄ iustus r̄ innocēs pro oibus pctōr̄
 bus mortuus est: id̄ dicit̄ Esa. liij. qz tanq̄ agnus ad
 occisione r̄ ouis corā tondēte duct̄ est: qz pctm̄ nō
 fecit: nec inuētus est dolus in ore eius: r̄ id̄ litore
 eius sauati sumus. Itē. i. petri. ij. x̄ps passus est p̄
 nobis: qui pctm̄ nō fecit: nec inuētus est dolus in
 ore eius qui pctā ipse p̄tulit in corpore suo sup li
 gnū. Itē idē x̄ps pro pctis nris passus est iust̄ p̄
 iniustus: et sic p̄t̄ q̄liter passio x̄pi fuit infiniti pre
 cij et potuit satisfaccere pro infinitis pctis. Itē h̄
 idē fuit declaratū sup psal. xvij. Sz nūc restat sc̄dū
 dovidere quō passio x̄pi potuit trāsire ad nos r̄ p̄
 desse nobis. **B** Ad hoc r̄ndetur put dictū est
 sup psal. xvij. r̄ xij. qz septē modis x̄ps potuit assu
 mere cāmn̄ am tanq̄ suā r̄ sufficenter pati p̄ no
 bis. P̄mo nō tanq̄ aduocat̄. Sc̄do tanq̄ p̄cu

rator. Tertio tanq̄ fideiussor potuit p̄ nobis sol
 uere precū. Quarto tanq̄ d̄ns pro seruo assumit
 bellū. Quinto tanq̄ p̄f pro filio aut sp̄sū p̄ sp̄s
 sa. Sexto tanq̄ pastor p̄ grege. Septimo tanq̄ ca
 put p̄ om̄eb: is parit̄r dolet. An̄ qz x̄ps factus ē
 caput ecclie: et assumpsit eā in sp̄sū r̄ corp̄ suū
 mysticū in vnitate fidei per baptismū: id̄ x̄po ca
 pite descēdūt ad mēbra oēs d̄ntes r̄ dona ḡrarū
 et merita eius passionis: et qz q̄ncunq̄ q̄s baptis
 zatur in x̄po efficit mēbrū eius: id̄ ilico participat
 merita eū: r̄ passionis et d̄ntis passiois eius trāsire
 ad ipsum t̄ n̄q̄ a capite ad mēbrū: et sic dicit a po
 stolus ad rom. vi. qz sicut oēs hūm̄ baptizati i x̄po:
 ita oēs sumus in eo crucifixi et mortui et sepul
 ti: et per p̄ns resuscitati a pctō: qz sicut pctm̄ ip̄s
 adā trāsuit in oēs suos naturales filios: ita ḡra r̄
 passio x̄pi trāsuit in oīa mēbra sua q̄ sunt fideles
 in x̄po baptizati: v̄ si cut pctm̄ adē trāsuit in oēs
 filios suos per ḡrat̄ tones naturalē: ita ḡra r̄ vir
 tus passionis x̄pi trāsuit in oēs fideles p̄ regnā
 tionem baptismalē r̄ alia sacra. Ex supra dictis
 oibus ptz quātr̄ passio x̄pi fuit necessaria a de ad
 quādā iusticia dei cū mia erga genus hūanū.
 Mā summa iusticia seruiatur circa pctō: ē peniten
 tem inquantū eius pctā sufficienter puniuntur in
 x̄po capite suo: qui offert seipsum et passionē suā
 pro pctis penitētib̄ r̄ summa mia seruat̄ erga eū
 dem peccatorem: inquantū per merita passiois
 x̄pi remittit̄ ip̄s pena eterna et om̄ie debitū r̄ dāt̄
 ip̄s gloria eterna quā nō meretur: et sic passio x̄pi
 impleuit et cōtinue adimplet diuinā p̄ns volūta
 tem a de quando miam r̄ iusticia r̄ e cōuerso. **B**
S Sc̄da cōclusio qz necesse fuit x̄pm pati vt confir
 mare testm̄ vetus. Ad cuius intellectū est notādū
 qz testm̄ d̄: de testō: testaris: qd̄ idē est qd̄ cōfirma
 re r̄ ratificare: r̄ ideo fuit p̄mitti d̄ dispositionē bo
 noz confirmatā per vltimā volūtatē testatoris
 appellat̄ testm̄ dicētes: qz testm̄ est vltima volū
 tas testatoris. i. dispositio bonoz p̄p̄toz p̄ vlti
 mā volūtatē testatoris cōfirmata. vltima aut̄ vol
 untas testatoris d̄: illa q̄ per mortē eius termina
 tur: et sic sola testatoris mors est illa q̄ cōfirmat te
 stamētū: qz per totā vitā suā poterat testator mu
 tare volūtatē r̄ id̄ nunq̄ d̄: v̄z testm̄ nisi per mor
 tem cōfirmatum: r̄ nec est cā q̄re beres nō accipit
 hereditatē nisi post mortē testatoris: qz ante non
 erat p̄p̄te testm̄ nisi quedā dispositio testam̄:
 sed intm̄ d̄: testm̄ inquantū expectat̄ confirmari
 per mortē testatoris. Ex quibus ptz qz duo sunt
 necessaria ad p̄fectū et verū testm̄. p̄mo disposi
 t̄o bonoz sicut hereditatis facta per testatorē. Se
 cundo cōfirmatio facta per mortē eiusdē: qz neces
 se est vt mors testatoris intercedat. vt inquit ap̄ls
 ad hebre. viij. qz aliter testm̄ non esset validū r̄ nec
 confirmatū: r̄ ideo cū tota scriptura legis et pro
 p̄betarū dicit̄ testm̄ dei: sequit̄ qz nō poterat dici
 verū testm̄ dei nisi inquantū d̄ eius erat mortuus
 et cōfirmaturus illud suū testm̄ per mortē suā r̄ p̄
 cōsequēs necesse erat deū mort̄ vt cōfirmaret suū
 testamētū morte intercedente. al̄s eius testamē
 tum fuisset irritū r̄ nō validū: sed qz deus est imor
 talis et impassibilis fm̄ suā essentia: ideo erat q̄ne

cōclusio q̄ necesse fuit christum pati vt pro nobis
 solueret omne debitū. scz pro omnibus p̄sentibus
 p̄teritis ⁊ futuris. Ad cuius intellectū est a duer/
 tendū put dicitur fuit super psal. xxxij. Et cōtra iu/
 deos quęstio. s. q̄ cum totū gen^o humanū fuisset
 obligatū in adam ad eternā seruitutē sub potesta
 te diaboli per nullū p̄cū tēporale et terrenū ⁊ fi/
 nitum poterat redimī ⁊ liberari a tali debito ⁊ ser/
 uitate. Et hec fuit causa quare nec sacra: nec sacri/
 ficia: nec oblatiōes poterāt de se liberare hoīem
 a p̄cō: nec soluere sufficiēs precium pro debito.
 Ande ibi fuit p̄batum qualiter circūcisio nō po/
 terat liberare ab originali culpa: et ratio est ista.
 Nam in circūcisione solū dabat ille modicus san/
 guis effusus et illa pellicula abscisa: q̄ erat vilioz
 pars totius corpis sed nūq̄ pars p̄ō redimere to/
 tum: nec pars copialis poterat redimere animas
 cum in se nō cōtineret precii equale: qz omne qd̄
 redimūt: equali vel maiori p̄cō redimūt: ⁊ sic nūq̄
 corpus nec pars eius poterit redimere aīam nec
 totū hoīem. Itē totus ille puer qui circūcidebat
 erat immūndus quo ad corp^o ⁊ aīam: ergo illa par/
 ticula sanguis et pellicula ita erat imunda ⁊ p̄cō
 et seruituti subiecta sicut totus homo: ⁊ per conse/
 quens nō erat deo acceptabile precius ad mundā
 dum et liberandū totum hoīem: et ideo oportebat
 offerri aliq̄e hominē mundū ⁊ liberū ab oī p̄cō
 et nō obnoxū p̄cō primozū parentū: nec in natu/
 ra: nec in persona: q̄ quidē homo p̄tineret in se pre/
 cium mundū: et infinitū: qui nō solū offerret par/
 tem sui: sed se totū: vt totum hoīem redimeret ⁊ li/
 beraret a seruitute ⁊ morte p̄cū: immo ab vtrāq̄
 morte: scz corpis ⁊ aīe: et talis fuit solus xps deus
 et hō iustus ⁊ innocens nō obligatus in adā p̄t
 septus dicitū est: ⁊ ideo illa circūcisio ⁊ modic^o san/
 guis: et pellicula carnis nō dabatur in p̄cū suffi/
 ciens p̄ illo puero: sed in signū precij futuri p̄ xpm
 in cruce soluēdi. Sicut qñ q̄s emit domū aut agrū
 ⁊ nō soluit precii: sed solū dat denariū in signum
 precij p̄mittēs soluere p̄cium post annū: ita pari/
 ter faciebāt fideles vete. testa. in illa circūcisione
 quia nō illum modicū sanguinē in solidū precius
 p̄ illo puero: sed in signū precij futuri soluēdi per
 xpm inquantū p̄mittēbat deo p̄t soluere p̄cium
 sufficiēs per passionē xpi: ⁊ sic liberabat ille puer
 a seruitute p̄cū: et iō ille puer nō liberabat a pec/
 cato p̄cise per illā circūcisionē. sed per fidē xpi fu/
 turi sub qua fide dabatur et fiebat illa circūcisio:
 qz illa circūcisio nō erat nisi signaculū fidei vt pro/
 bat ap̄tus per totā epistolā ad Ro. et gala. ⁊ Heb.
 Item adhuc datur aliud exēplū magis accōmo/
 datum huic casu: vnde consuetudo est inter viros
 belligeros: q̄ si q̄s capt^o in bello sub fide p̄mittit
 dño suo soluere intra certum tēpus precii redē/
 ptionis in cuius fidei signū et arrā dat anulū suū
 q̄ ille seruus dimittatur sub tali fide et signo vsq̄
 ad tēpus solutiōis p̄paratū. Tunc manifestum
 est q̄ ille seruus captus non dimissus est: nec libe/
 ratus a seruitute propter anulū: sed propter fides
 p̄missam. Nec ille anulus fuit datus in precius
 sed in signum precij soluēdi. Nec ille liberat^o est
 propter anulū: sed propter precium sub fide p̄

missum: ita ergo pariter fideles vete. testa. in illa
 circūcisione dabāt illam pelliculam p̄p̄tū cir/
 cularem factā ad modum anuli: quam non dabāt
 in precium solidum: sed in arram et signū precij fu/
 turi soluēdi per christū. Et sic dabant etiā illum
 modicū sanguinem in signū et arram sanguinis
 christi effundendi in cruce: et sic fiebat illa circū/
 cisio sub fide et protestatione soluēdi per christū:
 et sic pro tunc sub tali fide liberabantur fideles ve/
 teris testamētī a seruitute peccati et pena infernī
 ex quibus patet q̄ sicut nec illa pellicula circula/
 ris et anulata: nec ille modicus sanguis erat pre/
 cium redēptionis illius circūcisio: sed signū fidei
 ⁊ arra futuri precij ⁊ sanguinis christi in precium
 effundendi: ita ille circūcisio nō liberabatur tūc
 per illam circūcisionē: sed per fidē xpi futuri sub
 qua fiebat illa circūcisio. Lūius fidei illa circū/
 cisio erat signaculū. Et probat apostolus ad Ro.
 iij. ⁊ ad Gala. per totū. vbi probat apostolus q̄
 sacramēta ⁊ opera veteris legis non iustificabāt
 nec liberabāt per se hominē a seruitute peccati
 sed per fidem xpi futuri. Lūius erant signaculū ⁊
 sub qua fide fiebant. Et sic est dicendū de omnib^o
 sacrificijs ⁊ holocaustis que offerebant pro pec/
 cato actuali: qz non offerebantur in precium: sed in
 signum futuri precij: inquantū erāt figura ⁊ signū
 passionis christi: qz de se non poterāt liberare ho/
 minem cum in se non continerent sufficiēs precii:
 sed intantū liberabat de presenti: inquantū dabā/
 tur in signum precij futuri cum fide ⁊ protestatio/
 ne soluēdi sufficiens ⁊ perfectū precius per pas/
 sionem christi: sic tam circūcisio q̄ sacrificia fie/
 bant in signum federis: immo fuerunt data in si/
 gnum federis. vt patet Gen. xviij. ⁊ per totum leu/
 iticum. Secus autem est de sacramētis noue legis
 que realiter continent de presenti virtutē passiois
 christi quod est precii sufficiens: ideo de presenti
 illico iustificabant ⁊ liberant a peccato ⁊ efficiunt
 quod significant: ⁊ ideo fuit necesse christū ventre
 in carnes ⁊ pati tale genus mortis: vt solueret pre/
 cium solidū ⁊ sufficiens pro omnibus fidelibus
 veteris testamētī qui dederant signus precij per
 circūcisionē ⁊ sacrificia ⁊ oblationes: qz non solū
 circūcisio ⁊ sacrificia: sed etiam oblationes que
 fiebant a fidelibus in. s. ij. etate erant signacula
 fidei christi futuri: ⁊ dabatur in signum precij fu/
 turi soluēdi per christū in cruce: ⁊ ideo fuit neces/
 se vt christus solueret illud precii pro omnib^o il/
 lis in cruce: ⁊ non solū pro illis: sed omnibus pre/
 sentibus ⁊ futuris. vt patet per totam epistolā ad
 Ro. immo per totam doctrinā apostolicā: qz illud
 precii fuit ⁊ est maius omī debito. vt supradictū
 est per Augustinū. ideo dicit Augu. super psalmo
 xij. sermone. ij. Ecce christus passus est: ecce mer/
 cato: ostēdit merces suas: ecce precii qd̄ dedit: ec/
 ce sanguis eius fusus est: in sacco ferebat precius:
 percussus est lācea: scissus est sacco: emanauit pre/
 cii o: bis: terraz. Ex quib^o oibus p̄t q̄ necessaria
 fuit passio xpi ad soluēdū oē debitū: ⁊ ad liberandū
 totū gen^o humanū a seruitute p̄cū: ⁊ iō qz tam so/
 lutum est in cruce precii p̄ preteritis: ⁊ collatū sa/
 cramētis noue legis p̄ futuris dicit xps i hoc cātē

co: tã meffus myrbã meãr comedi fauũ comedite et factamini. **B**ibite et inebriamini: qua si dicitur. qz tã solutũ est pctũ et tã sacramẽta cõtinet ipsum i se virtualiter et realiter. **¶ Quinta conclusio:** qz ne cessaria fuit passio xpi ad purgandũ et mũdandus hominẽ a macula et forde peccati. Ad cuius intellectionẽ est notandũ: qz totũ genus humanũ et peccato primorũ parẽtũ nõ solũ fuit deditũ i seruitutẽ sub potestate diabolici: s; etiã fuit infectũ i carne: a iama macula pcti. et ideo nõ solũ idigebat redimi ab illa seruitute et solueri p debito p passiones xpi: pur dicitur est sed etiã indigebat mũdari et purgari a macula ois pcti: vt posset deo recõciliari. Et ideo ex latere xpi nõ solũ exiit sanguis i pctũ nõ redemptiois sed etiam aqua in ablutionem peccatorũ vt pater Jo. xii. Et sic ex passioẽ xpi colata fuit vtrius baptisimo et penitẽtie et extreme unctioni et ceteris sacramentis non solum ad cõferendam gratiam: s; etiam ad abluẽda pctã q quidez ablutio fit per ecclesiastica sacramenta. Ex quib; p; qualiter necessaria fuit passio xpi ad purgãda et abluẽda pctã per sanguinem eius: vt demonstrat ap; ad hebre. viij. et. x. et. x. Ideo dicit apocal. pmo qz xps dilexit nos et lauit nos a pctis nostris in sanguine suo. **¶ Sexta conclusio:** qz necesse fuit christũ pati tale genus mortis vt passio eius esset metrum et mensura oim virtutum et exẽplũ patientie i oibus aduersitatibus. Ad cuius intellectus est notandum secundum eusebium et Augustinũ qz ante mortẽ et passionẽ xpi et cognitionẽ euãgelij pauci audebãt aggredi mortem et tormẽta pro veritate iusticia defendenda. et multi deficiebãt in tolerãdis et perferendis aduersitatib; et tribulationib;: immo multũ reges et principes et impatores cura uerũt sibi mortẽ et occiderũt seipsos: nõ valẽtes miferias hui; mundi patẽter tolerare: vt patz de nerone: et domitiano: et ratone et hãnibale: et lucretia et cleopatra: et multis alijs qui seipsos occiderũt. imo ipse cesar desperãs de victoria seipsus voluit interimere ppe illerdã vt inquit lucan; et hoc accidẽbat qz nõ habebãt speculũ nec exẽplũ patientie de aliquo iusto et summo viro nec expectabãt futuraz felicitẽ vitã. Sed postq; p;ncipes mudi venerunt ad fidem xpi et cognitionẽ legis euãgelice nõ legim; aliquid regem nec p;ncipẽ fidelem sibi cõsciũsse nec itulisse mortẽ nisi quosdã maniacos et freneticos cuius ratio est. nõ qñ aliq; fidelis cuiuscunq; cõditõdis et dignitatis sit laborat i aliq; aduersitate aut psecutioẽ infirmitate: ilico recurrit ad passionem xpi: et legẽ euãgelicã. et impũtas illas psecutioẽs et aduersitates puenire ex pctis suis patienter tolerat illas. et inspiciẽs in passioẽ xpi qui plura pro nobis passus est tã ampliori patientia pferat eas: sic ex passione xpi habẽt rei et pctõ: resyn de agant penitẽtia: et miserũ vnde habeãt patientiam: et iusti vnde pferãt martyriũ p;vitate fidei. vnde nullũ gen; aduersitatis q; põt pati. qñ xps illud fuerit passus. Et sic ex speculo passionis xpi habet vnusq; vnũ patienter cõsolerur. vñ ait Aug; sup Job. exponẽs illud. dabãt ei alapas: sic ipebat qd de se dicitur xps. Sic martyres i formabant ad oia: que psecutores libuisset facere pferẽda: sic res;

gnũ qd de hoc mũdo nõ erat supbũ mũdũ nõ atrocitate pugnãdi sed patientiã humilitate resistebat. Sic illud gran; multiplicandũ seminabatur: b; bilit cõtumelia: vt mira bilit terpullularet in gloria. Item idem Aug. de verbis ap; sermone. xv. Si in te fuerit charitas cõmunicabis iustionibus xpi: et verus martyr eris traditus est ille excelsus: per quẽ oia facta sunt i opprobriũ hominũ et abiectio nem plebis et cõtumelias et flagella i mortẽ: et doctus nos exẽplo passionis cũ quanta patientia in ipso ambulemus: firmavit nos exẽplo sue resurrectionis: qd ab illo patienter sperare debeamus. Item idẽ Aug. sup psal. lxx. Eya fratres opus erat sanguine iusti ad delẽda peccata et cyzographũ pctõ rũ nostrorũ. Opuserat exẽplo patientie humilitatis opus erat signo crucis ad diabolum iagelosei; debellandos: op; erat passioẽ dñi: qz redẽptus est orbis: quãta bona egit passio xpi: et tamẽ passio iusti viuẽdo esset nisi iniqui deũ occidissent. Et supra dicitis oib; p; qualiter talis passio xpi fuit necessaria p audacia et fortitudinem martyriũ et ad exẽplũ patientie miserorũ: et vt esset mensura oim virtutũ vnusq; sequerent agnũ quocunq; terit per imitatonẽ. **¶ Septima cõclusio:** qz passio xpi fuit necessaria nõ solum ad redimendũ totuz hominẽ sed etiã ad recuperandũ regnum celoz pro membris xpi. Prima pars est probata per supradicta. Secõda vero pbatur: nõ ppter trãsgressioẽ primorum parentũ non solũ fuimus privati illa habitãtione terrestri paradisi de qua illi fuerũt cietci et ecules: sed etiã fuimus privati futura felicitate et possessione regni celoz: ad quã et ipsi posteri eozz fuissent trãslati post longũ tempus si in illa iustitia originali steterint: qd regnũ celozũ nõ potuit recuperari p nobis nisi infinito pctõ passionis et resurrectionis xpi: vt inquit Aug. Ideo dicit saluator ante passionẽ suã. Vado vobis parare locũ vt edatis et habitatis super mẽsam meã in regno meo Lu. xxiij. Item Lu. xxiij. qz sic oporebat xpm pati et resurgere a mortuis tertã die: et ita intrare i gloriam suã. Item Jobã. xxiij. nõ turbetur cor vestrũ neq; formidet: qz vado parare vobis locum: et si abiero et pparauero vobis locum. iterũ ventum et accipiam vos ad me ipsum: vt vbi sum ego: et vos sitis. Ex quibus patet qz necessaria fuit passio xpi vt per eam christus emeret celum: et nobis ibi locum prepararet. **¶ Octava conclusio:** qz necesse fuit christũ pati tali genus mortis et passionis vt non solum potentia sed iustitia diabolus vince retur. Ad cuius intellectus est notandũ qz diabolus non tenebat nec possidebat hominẽ sub sua potestate tanq; dominus aut luter: nec tanq; creditor sed tanq; incarceratus et tortor et lictor et executor diuine iustitie. Et ideo pctum redẽptõdis non erat soluendũ diabolo: sed deo patri cui facta fuerat iniuria i inobediẽtia. Et sic diabolus executor est diuine iustitie q; sp; fuit amator et cupid; dñi et potẽtẽ tenebat hominẽ incarceratũ sub sua potestate qñ tyrãnice donec solueret et redderet pctũ redẽptõdis deo patri: et fieret iusta et sufficiens puniõ i iustitia. de boiẽ sumã iustitia dei manserit lesanec violata: sed in te gra et iustiffacta: et id

venit xps in carnē: et p̄ soluit in eo iniquitates oīs
 n̄oz et xps passus est et vulnerat' p̄pter pctā n̄ra
 et attritus p̄pter scelera n̄ra et percussus p̄pter sce-
 lus ppli dei et languores n̄ros ipse tulit: et dolores
 n̄ros ipse portavit: in t̄m̄ q̄ illud est? sanati sum' et
 liberati. vt p̄z Esa. liij. Et sic in xpo capite n̄ro pu-
 nita sunt oīa pctā n̄ra: et satisfacta iniuria dei et re-
 integrata iusticia: et xps soluit sufficiens precium
 deo p̄i pro toto ḡne h̄mano put supradictū est. et
 per oīs xps fuisse abstulit et repetiuit predā a dia-
 bolo: qui eā torquebat et tyrannice possidebat: sed
 q̄ diabolus tentādo boiem et precipitādo ipsum
 in pctm̄ d̄: victor: et tanq̄ victor et triūphator pos-
 sidet ipm̄: tō q̄m̄ p̄pter passionē xpi fuit ip̄i bō ab-
 latus: tūc diabolus dicit' futricus et debellatus
 q̄: ip̄i fuit ablata preda quā diu possederat sub
 feruitute. Sed postea magis fuit victus et debel-
 latus: q̄m̄ in virtute passionis iesu fuit de p̄lo gē-
 tili electus et p̄pulsatus. Et sic est quōtidie dia-
 bolus vincit q̄m̄ per p̄niam a pctōibus quos sub
 feruitute pcti possidebat eijctur. Sz q̄ totū h̄ fa-
 ctum est: fit in virtute passionis xpi per quā sc̄ta
 fuit n̄ra iusticia ergo sequit' q̄ per iusticiā et ex iu-
 sticia tūc fuit victus et debellatus diabolus: et p̄
 eandē iusticiā quōtidie vincit et debellat. Et quo-
 ptz q̄ necessaria fuit passio xpi: vt diabolus ama-
 tor potēte vinceret iusticia: quā semp impugna-
 uit prout dicit Aug. ¶ Sed est aduertendum
 fm̄ Aug. in enchiridō q̄ quasi oīa pctā fuerūt an-
 nexa pctō primoz parentū. nam ibi fuit furtus: q̄
 rapuit fructū pbibitū ab arbore. Sed ibi fuit sa-
 crilegiū et blasphemia: q̄ voluit vsurpare deitātē
 credēdo serpenti qui dicit. Eritis sicut dii. et p̄ ean-
 dem rōnē commisit crimē lese maiestatis adā. Itē
 commisit homicidiū: q̄ seipsum et totū genus h̄ma-
 nū in mortē precipitauit. et ideo xps vt sufficēter
 totū pctm̄ primoz parentū expiraret et oīa pecca-
 ta futuroz in ipso punirentur: pro oibus satisfi-
 ceret fuit flagellatus et latro pro oibus latroni-
 bus. Et cōspurus et alapis cesus pro oib' sacrile-
 gis et blasphemis et spinis coronatus pro oibus
 superbis et usurpatoribus regie maiestatis: et fuit
 suspensus et mortuus in cruce pro oibus homici-
 dis penitentib'. et sic p̄z qual' xps sufficēter sa-
 tisfecit pro pctis oīm p̄teritor' et futuroz: tō iuste
 potuit eos liberare de p̄tate diaboli q̄ per talē su-
 sticiā māsit victus et debellat'. et xps māsit victor
 et triūphator. ¶ Monā p̄lo q̄ ordo n̄re redē-
 ptōis fuit necessarius necessitate congruēte ad
 vincendā astutiā diaboli. Ad cuius intellectū est
 aduertendū fm̄ Aug. in quodā sermōe de passioe
 et cruce dñi q̄ xps eundē ordinē seruauit in n̄ra re-
 dēptione: quē tenuit diabolus p̄ prios parētes et
 posteros suos. Et sic xps nō solū vicit diaboli po-
 tentiā: sed etiā eius astutiā: vñ diabolus tenuit
 banc astutiā ad tērandū primos parētes. Mā pri-
 mo cepit formā serpētis sub q̄ forma latebat ve-
 nenū sathanicū. et venenoso sibilo insufflauit in
 fructū pbibitū et infecit eū. et tūc ostēdit mulieri
 pomū exteri' pulchrū et suauē aduiscendū sz int'
 mortifero veneno infectū p̄suadēdo vt comederet
 cum viro suo. Et ideo illico eū comederēt fuerūt in

fecti et sauciati in carne vulnere inordinate cōcu-
 piscētie: et in aīa vulnere pcti: quā quidē corrup-
 onē carnis p̄ libidinōsā ḡnationē trāsmiserūt in
 oēs posteros. Et cui' carnis libidinose cōtactu si-
 ue cōsortio vnaqueq̄ aīa trahit culpā originālē:
 et ex cōsensu cōcupiscētie volūtas cōtrahit pctm̄
 actuale. et sic diabolus sub tali astutiā infecit et si-
 bi subiugauit totū genus h̄manū vt inquit aug. et
 tō filii' dei totū ḡnis humant' prudēs et sufficētes
 reparatoz et restauratoz: et cōtra diaboli vltimū p̄ctm̄
 to: eundē ordinē seruauit in n̄ra redēptione. Mā
 sicut diabolus accepit formā serpētis sub q̄ late-
 bat venenū sathanicū et bāmus s̄raudētus q̄m̄
 sub esca ad decipiendū et vincendū boiem: ita xps
 per oppositū assumpsit formā boīs sub q̄ latebat
 antidotū salutis: et bāmus deitatis ad decipien-
 dū et vincendū diabolū. Et sicut diabolus serps
 antiquus insufflauit in illū fructū suū venenū: in-
 fecit ipsum. Ita sp̄s sanctus insufflauit in illā h̄ma-
 nitatē astutiā sp̄m̄ sapier' intellect' scripsit illā
 h̄manitatē et gratificauit: vt eēt ille bō plen' oīs
 ḡre: de cui' plenitudine oēs accipem'. Et sic sicut p̄
 m̄i parētes comedendo de illo fructu pbibito et
 venenato illico fuerūt corrupti et sauciati in corpe
 et aīa incurrētes sniam duplicis mortis. Ita per
 oppositū cōdētes istū fructū salutiferū q̄ est xps
 oēs in illo morbo sanant': ab illa morte ibi p̄pe-
 trata viuificant. Itē sicut p̄m̄i parētes p̄ceptū et
 volūtātē dei extenderūt manū ad lignū et rapue-
 rūt fructū et gustātes fuerūt interfecti et p̄ ḡnatio-
 nē ifecerūt oēs posteros. Ita pariter xps vt expia-
 ret scelus eoz extēdit manū et brachia sua ad arbo-
 rem et lignū crucis et inde collegit et gustauit ama-
 ros fruct' passionis qui quidē fruct' sz sibi fuerit
 amarit' nobis fuerūt dulcissimi. Et tō oēs fide-
 les comedētes de fructu passionis quē nobis por-
 rexit xps sanant' a morbo cibi pbibiti: quē diabo-
 lus porrexit p̄m̄is parētibus: et ex p̄sequēt' oibus
 suis posteris. Itē sicut diabolus insufflando super
 cibū pbibitū itulit et inlicit in eo illud venenū
 mortiferū ad inficiendū p̄mos parētes et ex cōse-
 quēt' totū genus h̄manū: ita pariter xps insuffla-
 uit in septē ecclīastica sacra infundēdo virtutē sue
 passionis tāq̄ medelā et antidotū salutiferū ad
 sanādos oēs fideles a morbo et veneno illius ci-
 bi pbibiti. Itē sicut adā trāsmisit venenū et pctm̄
 suū i oēs posteros filios suos p̄ libidinōsas et car-
 nalē ḡnationē: ita pariter xps trāsmisit virtutē et
 merita sue passiois in oēs fideles filios adopti-
 uos p̄ baptismalē et sc̄tificantē regnātōnē. Et q̄
 bus oibus p̄z q̄ xps in ordine n̄re redēptōis nō
 solū vicit potētā diaboli p̄ iusticiā: sz et vicit et
 astutiā p̄ p̄iam dispositōnē: bunc ergo ordinē et
 dispōnē vult explicare in p̄sona xpi salomon in
 hoc sermo cātico cū dicit. Surge aquilo et vent au-
 ster et perfla bortū meū. i. veni p̄secutio iudeoz et
 tormenta ministroz pelati: veni tu auster. i. vo-
 lūtas p̄ris et p̄la et agita corpus meū per passio-
 nem et mortē vt fluant aromata et merita per vul-
 nera flagelloz et clauoz et lāce ad complendāz
 omnem iusticiā et sananda vulnera peccatorū.
 Et sicut serps in fructum

D. Jacobi de balentia

prohibitu: unde fluxit venenū ad insciendū totū genus hūanū: ita tu aq̄lo ⁊ auster insufflate boztū corpis mei: vt fluat et eo aromata xpiane redemptiois ⁊ salutis ad fugādū illud venenū pctōz. Et subdit taz vent in boztū meū. s. in boztū passio nis ⁊ crucis: tā mellis myrbā factoz ex arbore crucis: tā gustauit ⁊ comedit fauū pass. oīs cū mel le ⁊ bibi vitū cū lacte passiois quā myrbā ⁊ fauū cū melle ⁊ vitū cū lacte imiti ⁊ trāstuit in ecclesiā ca facta ad sanādos ⁊ reficiēdos ⁊ alēdos fideles tō vos amici fideles venite ad me p fidē ⁊ comedit e ⁊ saturami ista myrrba ⁊ fauo cū melle factorū ⁊ bibite ⁊ inebitate isto vino cū lacte ⁊ satiami et sanabimī ab infirmitate ⁊ recupabitis vitā p grāz: qz lz ego dormiā in crucē: cor meū vigilat i v̄ra redēptione: ⁊ sic p̄z q̄l̄r passio xp̄i vicit astutiā diabolī. Jō dicit aug. in iermē de vni^o mar tyris: q̄ fortitudo yacois J̄ morte dñi q̄ serpēte suspēdit in ligno. Triūphauit em̄ de morte quā diabolus p̄p̄ nauerat p astutias suas boi. Et cū exaltaret moyses serpēte in beremo in ligno: p̄p̄s q̄ mordebat a serpēte atēdebat serpentē ⁊ sanabat. Sic ⁊ mō quēcūq̄ momo derit astutiā sarbane inueat xpm in ligno pendentē: abi em̄ mors occisa est dñs semper viuit: sed vt occideret mortē vestit^o est morte. Et supradictis ergo p̄z qualr̄ necesse fuit xpm pati tale gen^o mortis: vt vinceret astutias diaboli et malitiā ei^o. ¶ Decia conclusio q̄ passio xp̄i fuit necessaria ad roborādos ⁊ adequādos ⁊ cōdignificādos oēs ac^o hūanos erga deū: vt eēnt fructiferi ⁊ digni grā in p̄nti ⁊ gl̄ia in futuro. ⁊ ēt ad adequādos oēs ac^o hūanos iter se siue erga p̄ximū. ¶ Ad cuius intellectū est notandū s̄m ap̄lm̄ ad Ro. viij. q̄ passioes. i. opatioes hui^o seculi nō sunt cōdigne nec sufficētes nec cōparabiles ad futuram gl̄iam quē reuelabit in nobis. qd̄ dupliciter accidit. Vno mō rōne imperfectōis: qz nulla opatio hūana pōt eē de se ita plecta quin patiat alī, quē defectū in aliq̄ circūstātia p quē defectū illa opatio nō est digna cōpari p̄mo celestī: vñ ieiunū n̄m nō pōt ita pfecte fieri quin in aliquo deficiamus. Illā ieiunū d̄z fieri cū patētia ⁊ puritate mēris ⁊ cū ofone et elemosyna: s̄z ipossibile ē ex p̄re n̄ra q̄n deficiamus in aliq̄ circūstātia. ¶ Et ita est d. cēdū de ofone. qz nō fit cū sufficēti seruo re: s̄z cū aliq̄ vaga ⁊ deuta cogitatione admixta ⁊ nō cū tota attētiōe: ⁊ ita ēt elemosyne n̄re nō fuit sp̄ cū intētiōe ⁊ largitate ⁊ deuotiōe. ⁊ sic de oibus opatioib^o q̄ sp̄ partium aliquē defectū: iō d̄. Esa. lxiij. q̄ oēs nos ⁊ iusticie n̄re q̄n p̄anus mēstruate p̄pter qd̄ nō sunt de se digne p̄mo eterno: nec sufficēter satisfaciūt pro pctis cōmissis ⁊ sic p̄pter tales defect^o nō sunt cōdigne. Itē scdo nō sunt cōdigne rōne valoris: qz quātūcūq̄ sit pfecta bona opatio n̄ra sp̄ est finita ⁊ breuis: ergo de se nō est tāti valoris vt possit satisfacere p debito infinito in ip̄o penitēte ad delēdā penā pcti infinitā. ¶ Et sic nulla pnia inūcta possit satisfacere pro debito pcti: nec minus non possit sufficere bona opatio ad premiū eternū d̄sequēdū: qz ip̄i nō pōt cōparari in valore: de quo d̄. p Esa. lxiij. ⁊ Apo. ad Ro. ij. q̄ nec oculus vidit. nec auris audiuit.

Christopolitani Ep̄i Expositio.

nec in cor hoīs ascendit q̄ p̄parauit deus diligētibus se: ergo nulla opatio hūana de se est sufficētes ad satisfaciendū pro debito pcti: nec ad d̄sequēdā futurā gl̄iaz cōdigna. Et iō ad p̄ficiēdas opationes n̄ras et ad supplendū defectū eaz ⁊ ad faciēdas ipsas cōdignas premio eterno et futura gl̄ia fuit necessaria passio xp̄i que adēq̄ ⁊ p̄dignificat oēs opatioes n̄ras. vñ applicata passio xp̄i ieiunio n̄ro supplet oibus defectū eius ⁊ p̄ficiat ip̄m et reddit ip̄ius validū et cōdignū p̄mo eterno: qm̄ sumus in statu gr̄e. Et sic est d̄icēdū de elemosyna q̄ de se p̄ni valoris est: sed addita xp̄i passio facit illā validā et dignā p̄mo eterno ⁊ datur exēplū de anulo aureo vnus vnice q̄ de se v̄r valet sex duccatos: s̄z si addat et celest in eo carbūculus reddit ip̄m magni p̄cij et valoris ad emēdā vnā ciuitatē. ¶ Et Ergo ofo v̄ elemosyna n̄ra de se p̄ni valoris est: sed si applicet ip̄i merita passionis xp̄i faciūt ipsam cōdignā et validā ad emēdū regnū celoz. ¶ Vñ est iterū a duertendū q̄ te iunū ⁊ oro et pegrinatio ⁊ labores ⁊ oīa opa que xps fecit computatur in passioe eius: qz tota vita xp̄i fuit vnus actus passiois ⁊ p̄ncipio nobis cōtinuus ⁊ nō interpolatus. put dicitū fuit sup psal. xxiij. Et dicit in sequēti qd̄ n̄e: q̄ quidē opa xp̄i nō solū fuerūt facta ad delēdā n̄ra pctā: s̄z etiā ad p̄ficiēdas opationes n̄ras: et ad supplendū defectū earum. Illā xps ieiunauit vt p̄ficeret ⁊ cōsecraret ieiunū nostrū. Et peregrinatus est vt p̄ficeret nostras pegrinationes: et fecit elemosynas ⁊ opamie vt p̄ficieret ea valida ⁊ cōdigna p̄mo eterno. Et quibus p̄z q̄l̄ter passio xp̄i cōdignificat et adēq̄ oēs n̄ras opationes erga deū. ¶ Et si queratur quō passio xp̄i applicet opationibus nostris: et reddat eas validas ⁊ Respōdetur q̄ qm̄: cūq̄ homo fidelis efficitur membrum christi per fidem c̄baritate formata: tunc in omnibus opationibus suis participat passionem christi: qz diligētibus deum omnia cooperantur in bonum ad Roma. i. et sic propter participationem passionis omnia opera iustoz redduntur validā et condigna: et ideo quilibet penitens aut iustus in omnibus opationibus suis semper debet inuocare passionem christi. Unde quando d̄ctimus. Pater de celis miserere nobis: nil aliud intendimus dicere nisi. O pater rogamus vt accipias passionem filiū tui in precium pro peccatis et delictis et defectibus nostris: et quando oramus filius dicentes. Xpe fili dei v̄tū miserere nobis: nil aliud intendimus dicere nisi. O christe fili dei redemptor mundi rogamus vt velis offerre passionem tuā patri pro peccatis nostris et velis applicare passionem tuam in omnibus opationibus nostris vt sint digne penitētia in hoc seculo et vita eterna in futuro. Et sic patet qualiter sola passio christi potest ad adequare opationes nostras erga deum. Sed est v̄terius aduertendū q̄ passio christi non solum ad adequat opationes nostras erga deum: sed etiam erga p̄roximum. vnde quando quis leuit et offendit p̄roximum in p̄sona vel in bonis vel in fama ⁊ nō valēs satisfacere d̄ct

est passio in iuriā. **D** frater rogo amore passionis
 xpi vt parcas mihi. nil aliud intēdit dicere. nisi ro
 go te frater postq̄ tibi nō possus satisficere: vt ac
 ceptes passionē xpi in recōpensationē iniurie tibi
 facte: postq̄ xps pro nris delictis passus est & pro
 oibus exorauit tunc manifestū est: q̄ si passus in iu
 riā parcat reo q̄ acceptauit passionē xpi in p̄ceptū
 & recōpensationē sue iniurie. Et sic passio xpi fuit
 illa q̄ adequauit recōpensationē siue operationes
 inter duos primos. **A** **E**t quo sequit̄ primo q̄
 si passus iniuriā nō vult remittere nec parcere p̄e
 canti veniā amore passionis xpi: videtur p̄tēnere
 passionē xpi: imo videt̄ pluris existimare iniurias
 suam q̄ passionē xpi: qd̄ est absurdū & sacrilegum.
 Irē sequit̄ scōo q̄ talis obduratus in sua malicia
 non est dignus vt sibi subterit passio xpi: postq̄
 eam contēnit nō parcendo primo: nec remittendo
 propriā iniurias: p̄out factis explicat saluator in
 parabola de decē milibus talentoz. **A** **D**at. xvij.
 Ex quibus p̄z qualiter passio xpi nō solum digni
 ficat et perficit & adequat opatiōes nostras erga
 deū s̄ etiā erga primū. **E**t oib⁹ ergo supradictis
 p̄ decē cōclusiones patuit qual̄ fuit necessaria pas
 sio xpi: et quōd necesse fuit xpm pati tale gen⁹ mor
 tis & passiois: nō necessitate coactōis ex parte dei
 q̄ non defuit sibi alius modus possibilitis: sed ille
 modus fuit necessarius necessitate congruentie ex
 parte nostre salutis. **E**t hoc decē rationibus. **B**
Quod primo ad equandā dei iustitiā cū miā erga nos
 scōo ad cōfirmandū testamentū p̄ mortē testato
 ris. **T**ertio ad verificandā scripturā legis & p̄p̄e
 tarū. **Q**uarto ad soluendū oē debitū nostrū. **Q**uin
 to ad purgandū & mundandū oē pctm̄. **S**exto ad di
 rigēdos oēs actus humanos & vt esset exēplū pa
 tientie & speculū in inferoz in oī aduersitate. **S**epri
 mo ad emēdū & recuperandū celū: oē debitū in adā
Dctaus ad vincendā potētā diaboli p̄ iustitiā.
Mono ad destruendā astutiā diaboli p̄ prudētiā.
Decio ad pdignificandās & adequandās nras opa
 tiōes erga deū & primū. **E**t hoc de primo questio.
L **S**cōo querit̄ circa illud qd̄ dicit xps in hoc cā
 tico. **I** ego dormio & cor meuz vigilat vbi dictū est
 in expōne quōd xps nō solū pro nobis meruit p̄ ea
 q̄ facta sunt in vita: sed etiā post mortē circa eum &
 quōd licet dormiret in cruce & in sepulchro: in semp̄
 vigilabat opando n̄r am redēptionē: & recipiēdo
 vulnus in latere. **E**t videt̄ q̄ xps nō potuit mereri
 per vuln⁹ lateris: nec p̄ sepulturā. **N**ā spaciū merē
 di vel demerēdi cōcedit̄ hoibus tantū in hac vita
 vsq̄ ad mortē terminatiue: vt inq̄t Aug. in enchir
 dton: q̄ post mortē nō est tēpus merēdi: sed p̄m̄uz
 recipiēdi. cū ergo xps iam esset mortuus quādo
 latus fuit lancea perforatus: vt p̄z Jobā. **xij.** ergo
 post mortē non potuit p̄ illud vulnus mereri: nec
 in nra redēptionē vigilare in oppositū aut̄ ē text⁹
 vniū cāntici. **A** **Q**uod autus declaratiō nē est notā
 dū q̄ sicut in domificatione p̄siderat̄ triplex actus
 s. p̄mus & scōs & tert⁹: ita pariter in ip̄o. **N**ā p̄m⁹
 actus domificationis est ipse habit⁹ artis que nō
 solū habet in vigilia: sed etiā in somno. **A**ctus aut̄
 scōs est p̄siderare s̄m̄ artē circa domū faciendā: et
 circa formā et figurā et partes eius: qd̄ nō p̄t̄ sic

ri nisi in vigilia. **A**ctus vero tertius est qm̄ manua
 les operatur successiue circa partes domus fabri
 cādo partē post partē. **I**ta ergo pariter in ip̄o cō
 siderabat̄ triplex actus sc̄z primus: scōs: & tert⁹
Actus primus fuit gr̄a vntōnis: et omnes habitus
 gratiarū & donoz quos a primo instāti: creatiōis
 aīe habuit. **A**ctus aut̄ secundus fuit cōsideratio
 nostre redēptiōis: et propositū firmū: & immobile
 operādi nostram redēptionem: iste actus fuit vnt
 cus et continuus et nō intercisus nec interpolat⁹
 in tota vita eius: quia aut̄ ip̄i p̄sensens se
 iuntū et labores et conuitia et opprobria et inu
 rīe et captio & flagella et vulnera clauoz & lancee.
Et omnia que erat passurus fuerūt ip̄i p̄sens
 tia et semper sine interuallo erat in firmo & immo
 bili p̄posito sp̄ōte patiēdi illa. **E**t in hoc actu se
 cundo fuit semp̄ in somno et in vigilia: q̄ licet ps
 sensitua q̄nq̄ dormiret: tñ pars intellectiua & rō
 nalis semp̄ fruebat̄ in verbo et semp̄ in actu. **S**e
 cūdo p̄siderabat & sponte p̄ponebat pati. **S**ed q̄
 p̄pter tale immobile p̄positū merebat̄ pro oibus
 opatiōibus futuris non solū in vita sed etiā post
 mortē: ergo a p̄mo instāti conceptiōis iam meruit
 propter vulnus lateris et sepulturā et cetera opa:
 et ita est dicendū de martyribus. **L** **M**am bea
 tus **A**ncē. nō solum merebat̄ p̄pter martyriū qd̄
 patiēter p̄pter ch̄istū: tolerabat: sed etiā tam me
 ruit in vita p̄pter oīa que ip̄i fecerūt post mortem
 puta q̄ fuit cadauer eius p̄iectū canib⁹ ad come
 dendū. postea fuit p̄iectū in mare &c. **E**t ita est di
 cendū de ceteris sanctis: eo q̄ in vita meruerūt p̄
 p̄ter firmū p̄positū vt oīa illa p̄descent. **A**ctus au
 tem tertius ip̄i xpi qm̄ fuit realiter operabat̄ ope
 ra nostre redēptiōis ad extra puta per xl. dies ies
 iunando: et p̄dicando et miracula faciedo: & mor
 tem patiēdo: et vulnus lateris recipiedo. qui q̄dez
 actus licet essent successiui et distincti circa nos:
 tñ q̄ erāt de essentia passiois & redēptiōis: nō oēs
 illi act⁹ simul dicti sunt vnus actus redēptiōis q̄si
 vnitāte aggregatiōis respectu vni⁹ finis: q̄ oēs il
 li actus fuerūt vna via ad vntū finē: et etiā fuerūt
 vnus actus rōne vniū firmi et p̄tinuū p̄positi xpi
 ideo oēs illi act⁹ cōputant̄ in nra redēptiōe &
 in xpi passioe. **E**t sic xps ab instāti cōceptiōis sp̄
 fuit in isto actu tertio: nā illico incepit̄ opa n̄re res
 dēptiōis: q̄ statim incepit orare patrē p̄ tota ec
 clesia: et in tali dōone semp̄ sine intermissione per
 seuerauit. **I**rē statim mouit virgīnē matrē suaz: vt
 iret ad visitādū **E**lizabeth: vt ip̄e sanctificaret iō
 hānem bap. **E**t sic in vtero **A**ngine semp̄ p̄ nobis
 orabat: & post natiuitatē iam incepit flere et frīg⁹
 et alios dolores pati: que oīa p̄mebat̄ ad nostraz
 redēptionē: et sic erat subiectus parentibus: & ob
 seruabat opa legis vsq̄ ad baptisum. **E**t postea
 incepit opari in lege euāgelica: et sic p̄secutus est
 opa redēptiōis vsq̄ ad mortē: et etiā post mortē
 vsq̄ ad sepulturā et resurrectiones. **E**t sic patet q̄
 xps semp̄ fuit s̄m̄ in actu scōo et successiue in actu
 tertio: circa nostrā redēptionē. **E**t tō a p̄mo instan
 ti meruit plene et perfecte respectu sui p̄ oib⁹ opt
 bus successiuis futuris tam post mortē sicut ante
 et hoc accidebat p̄pter vniū actū: firmū p̄positū

E E III

nre redēptōis: eo modo quod dictū est: vñ sicut sol
semp est in actu p̄tmo ⁊ sc̄do respectu fut: qz sp̄
illuminat ⁊ in se bz totū suū lumē tā in auroza q̄
in meridie: sed illud lumē nō attingit oēs partes
mūdi simul: sed successiue: ita pariter x̄ps sicut in
se habebat totū suū p̄positū: totā h̄ritē sue pas
sionis simul tā in p̄tō instāti q̄ in tota vita: ita ha
bebat totū meritū: sed postea illud p̄positū succes
siue exiuit in actum respectu nostri. Et tō respectu
fut semper meruit pro nobis p̄pter omnes actus.

¶ Sed illud q̄ facit maiore difficultate i hac
materia est: qz fm̄ cōmunē op̄tionē x̄ps post mor
tē in triduo nō fuit bō: et si nō erat bō ergo nō erat
caput ecclie: qz x̄ps inquantū deus et bō est caput
ecclie: si non fuit bō neqz erat caput ecclie: ergo
virtus sacramētorum non potuit emanare ex la
tere eius: qz christ⁹ vt caput ecclie influit virtutes
in sacra: nec sacramēta habēt effica ciaz nisi a x̄po
vt est caput ecclie: ergo si christus nō fuit bō in tri
duo: nec caput ecclie sequeret qz ecclesia nō exiuit
ex latere christi: qd̄ est directe cōtra Aug. Et seque
retur etiā qz ille sanguis cū aqua qui exiuit ex late
re x̄pi nō fuisset effusus in remissionē ⁊ redēptōnē
peccatorū: qd̄ esset cōtra clemētina de summa tris
nita. ⁊ fide catho. Ad hoc respōdetur qz si vellem⁹
sequi op̄tionē ⁊ positionē magistri: quā sequitur
Augustinus de Roma. ⁊ quidā alij magni viri nul
la esset difficultas. Dicūt em̄ qz x̄ps fuit ⁊ erat bō
in triduo isto mō. scz qd̄ lites fuerit mortuus: ⁊ aia
vere a corpe sepata: tamē qz ista duo erāt iuncta ⁊
vnita personalit̄ in verbo: ideo verbū poterat dici
bomo postq̄ habebat ista duo sibi p̄sonaliter vni
ta: lites inter se essent separata. Et sic cōcedūt: qz
ista duo inter se nō erāt vnus bō: tamē in vno ter
tito. s. in h̄bo p̄sonalit̄ vnita poterāt dici bō. Itē cō
cedunt qz i3 in illo triduo ex aia nō resultabat hu
manitas in corpore: eo qz erat ab eo separata: ta
men ex corpe et anima resultabat humanitas in
verbo: lites nō inter se. Et isto mō intelligunt illud
qd̄ ait damascenus: scz qd̄ verbū semel assumpit
nunq̄ dimisit: sic isti cōcedunt qz christus fuit bō
et caput ecclie: ⁊ per p̄ns ex latere x̄pi capitis ec
clesie exiuit sanguis ⁊ aqua in remissionē pctōrū:
et ad effica ciaz ⁊ h̄ritē sacrorū: ⁊ sic rō ducta supra
in oppositū nullā afferit difficultatē fm̄ eos. Et si
arguit̄ p̄tra istos a superiori negato. Nā si christ⁹
in triduo nō fuit corpus aiatuz nec viuū: ergo nec
erat bō. Ad hoc respondent qz bec illatio diale
ctica: nō habet locū in hoc singulari mystero sup
naturali vbi partes essentiales hui⁹ boīs nō h̄nt
ppriā p̄sonalitatē: sed post mortē māsērūt sub ea
dē p̄sonalitate h̄bi vnita: ⁊ tō nō sequit̄ nisi qz x̄ps
in illo triduo nō erat bō viuus in se: s3 bō mortu⁹
cui⁹ partes essentiales h̄ erant separate inter se:
tñ nulla earū fuit corrupta: nec amisit p̄sonalita
tem: et ideo ex eis poterat resultare humanitas in
verbo: cui⁹ p̄sonaliter erant vnite. Sed qz ista posi
tō cōtra nō tenet: nec placet vniuersitati parisiēsi
nec maiorī turbe doctorū. Ideo est dicendū salua
semp fide catholica ⁊ meliori iudicio: qz i3 x̄ps nō
fuerit naturalis bō in triduo: eo qz erat ⁊ mortu⁹:
et partes humanitatis erant realiter separate: tñ

ad hoc x̄ps erat vere caput ecclesie. Ad cuius intel
lectum est aduertēdū qz i3 x̄ps deus ⁊ bō sit caput
ecclesie: tamē principalitas huius persone p̄sistit
in verbo: eo qz verbū habet rōnes principalis a gē
tis et humanitas h̄ rōnem. Instrumētū: qz verbum
non assumpit humanitatē nisi vt esset instrūm̄ nre
redēptōis: vt ait Damas. et cōtra tenet. Assum
psit em̄ corpus vt esset instrumētū partēdē: et ant
mā vt esset instrumētū merendī. Et ideo verbum
erat agens p̄cipale: et corpus ⁊ aia respectu ver
bi mouebatur tanq̄ instrumētū in omni opere re
demptōis. Et ideo ad hoc qz verbū esset caput ec
clesie sufficiebat pro illo tunc qz haberet corpus ⁊
animā sibi personaliter vnita: licet inter se essent
pro tunc separata qz verbū cum aia poterat op̄ari
in inferno educendo animas fidelū veteris tes
tamenti: et corpus poterat instrumētāliter op̄ari
in cruce vulnus lateris recipiēdo: et cetera myste
ria ad corpus pertinentia: tam in sepulchro q̄ in
cruce patēdo. Et hoc sufficiebat ad hoc qz christ⁹
tanq̄ caput ecclesie perficeret opera nostre redem
ptōis. Et ideo fuit necesse qz sicut anima nō fuit
corrupta in tali separatione ⁊ morte: ita nec cor
pus corrumperetur: nec incineraret̄: nec sumeret
aliam formā substantiāle: sed maneret idē num̄ es
ro: quia a liter fuisset variata nostre redemptōis
operatio mutando instrumētum si non mansisset
idem corpus qd̄ christus ex puris sanguinibus vir
ginis assumpserat ad instrumētum nostre redem
ptōis: et ideo est dicendū qz ille homo vere fuit
mortuus. ⁊ dato qz nō fuerit homo in illo triduo:
tñ idē x̄ps ⁊ idem caput ecclie mansit cum eisdem
instrumētis nostre redēptōis: ⁊ ideo illud cor
pus mortuū dicebatur corpus x̄pi: ⁊ sic ex eius la
tere exiuit sanguis ⁊ aqua in remissionē ⁊ redēptō
nem peccatorū: vt dicit clemētina: ⁊ ex illo latere
exiuit tota ecclesia: et effica ciaz: et virtus sacramē
torū. vt inquit Aug. Et iam hoc semp meruit x̄ps
a principio sue cōceptōis propter immobile ⁊ fir
mum p̄positū patiendī et continuū actum operā
di put supradictū est. Et ita pariter illa anima di
cebatur aia christi postq̄ ip̄i erat p̄sonaliter vnita:
et p̄ ipsam op̄abatur in limbo: ⁊ sic p̄z qualiter
x̄ps semp fuit caput ecclie in triduo: ⁊ quō opera
eius fuerūt effica ciaz ad perficiendū nostrā redem
ptōnē. Sed oportuit vt corp⁹ aiam recuperaret:
et aia recuperaret corpus gl̄iosum ad suā exaltatio
nem ex merito tante passionis ⁊ ad vltimā p̄fectio
nem nostre redēptōis vt patebit in sequētī can
tico. **¶** Sed nunc restat dubiū: vtrū corpus x̄pi
mortuū in illo triduo fuerit et māsērūt substantia
liter idem numero cū viuo: ⁊ videtur qz nō: qz sicut
bō mortuus d̄: equioce: ita corpus boīs mortuū
dicit̄ equo ce. ij. de aia. vij. meta p̄bi. et sic nō mānit
idem substantiāliter postq̄ amisit formā substantiā
lem: sed mānit solū idem cū quadā equiuoca simi
litudine et figura. Sed in oppositū arguit̄ qz seq̄
retur qz x̄ps variasset op̄a nre redēptōis variādo
instrumētū qd̄ est inconueniēs. Ad hoc dicunt
quidā qz idem corpus numero mansit postq̄ man
sit eadem forma corporeitatis: sed hoc est super
flu et dictum nec euacuāt difficultatē nā superflue

ponit i boie et quolibz alio aiali forma corporei
tatis substantialis: cu hō sufficienter sit corp⁹ per
solā quātitate: et ē sufficienter substantia et ens actu
p solā aiam vt pz. iij. de aia. vñ hō intū est corp⁹
inquātū aia informat et pficit materiā extēfaz et
figurātā p quātitate et dīpositā p pbificas q̄lita/
res: et sic aia dī act⁹ et forma subalis corp⁹is orga/
nici pbifici i potētia vitā habētis. vt pz. ij. de aia.
Et sic quātitas dat esse corp⁹em et extēfum et dī/
mensionatū illi materie et figura et q̄litates pri/
me dīponētes ipsaz materiā extēfaz et corporeā
dat ipi eē organici: et sic ex materia sic p quātita/
tem dīmensionata et p q̄litates dīposita et orga/
nizata resultat corp⁹ organici apū: vt sit instrūm
aie ad opandū et tale corp⁹ sic organici actualit⁹
informat et pficit ipsa aia dando ipsi esse aiatuz
et esse substantiale r entitatū: q̄ aia intellectiua
est forma subalis et qd vere est: vt ait Arist. iij. de
aia. et dī in clementina de sc̄ta tri. et fi. ca. Et ideo
corp⁹ xp̄i māsit ide cop⁹ organici postq̄ māsit ea
de quātitas siue eadē materia extēfaz p eadē quā/
titate: et dīposita et organizata per easdē q̄lita/
tes nō corruptas. A ¶ Sed est videndū quō man/
sit eadē subalitas et entitas in illo corp⁹ organici
co: cū nō manserit eadē aia dābat ipsi esse suba/
le et entitatū. Ad hoc dīcūt quidā q̄ sicut sol in/
fluit lumē in diapbanum et actualit⁹ ipsum: ita aia
influit esse substantiale et entitatū in corp⁹ or/
ganici siue i illā materiā organizatā: et sic actualit⁹
eam. Ex quo patz q̄ esse subale qd aia dat mate/
rie et corp⁹i organico est effect⁹ ipsius aie et nō
ipsa aia. et p p̄ns illud eē substantiale r entitatū
collatū materie dīstinguit ab aia sicut effectus a
cā. q̄ aia nō solū bz rōne forme: etia cause effi/
cientis: sed deus pot pseruare effectū in aliquo se/
mel collatū a cā absq̄ illa cā. q̄ verbū qd erat pso/
nalr vntū illi corp⁹i organico mortuo potuit pser/
uare in illo corp⁹e esse subale et actualit⁹ entitatū
semel ipi ab aia collatū: lz aia esset sepata in illo
triduo. vñ sicut verbū pseruabat illas q̄litates cū
quātitate in illa materia: ne corrūperēt et putre/
fierēt absq̄ aia ita potuit cōseruare eē subale ab
aia et sic dīcūt doctores: q̄ lz xp̄s nō surrerisset tñ
illud corpus nūq̄ fuisset putrefactū nec incinera/
tū: postq̄ erat hōbo personāl r vntū. vñ sicut cōser/
uabat qualitates sine aia: ita poterat pseruare ef/
se substantiale sine ipsa: eo q̄ erat et⁹ effectus. Sz
q̄ hoc possit deus facere pz. Nā transubstantia/
ta substantia panis in corpus xp̄i manēt eadē oia
accidentia sine subiecto cū oibus effectibus sub/
stantie panis pseruatis cū illis accidentib⁹ ex dī
uina virtute. nā illa accidentia efficiūt oia q̄ facie/
bat suba panis et ipsum vntū nā illa accidentia
nutritū et satiat comedētes: si sumant in magna
quātitate. Et accidentia vini inebriāt si sumant in
magna quantitate imo ex illis accidentib⁹ gñant
vermes: et ex accidentib⁹ gñant parue mulce sine
musq̄liones. Ex q̄bus patz q̄ de⁹ cōseruat oia illa
accidentia cū effectib⁹ panis et vini. lz sint sepata
a corp⁹e xp̄i: ergo multo magis hōbo potuit pserua
re eē subale absq̄ aia in illo corp⁹e sibi psonaliter
vnto: etc pz quā lz illud corpus xp̄i mortuū erat

subaliter idē nūero de oib⁹ suis accidentib⁹ lz aia
esset sepata: eo q̄ a verbo hēbat eē psonale r nūe
rale. vñ lz ab aia būisset priō esse substantiale illō
corp⁹e tñ māsit pseruatū et difficultate sc̄da et ē ex h
nē ad hōbū. et sic illō corp⁹e mortuū potuit esse in/
strūm hōbo in dīvariatū p illo tūc in ope nīe redēptio
nis. put dīctū est. Et p bec ptz rñsio ad instantiā.
Ex supradīcta q̄lītōe et difficultate sc̄da et ē ex h
qd dīxi textu bñ⁹ sexti cācti. f. q̄ hgo maria cū to/
ta ecclia q̄sūt xp̄m et vocauit eū et nō rñdit eo q̄
tā trāsierat de hō mūdo ad p̄sem p mortē corp⁹alez
q̄n inclinato capite emisit sp̄m. A ¶ Insuper ter/
tia difficultas. f. vtrū xp̄s in illo triduo fuit filius
hgis marie: et maria fuerit mī xp̄i. Ad qd arguūt
qdā magni vtrū q̄ nō vñ arguūt sic. filii⁹ et mī siue
p̄ sunt relatiua p̄mi ordinis: et p p̄ns sunt simul
natura s̄m Arist. h est simul ortu r occasu s̄m aug.
et p p̄ns pempto vno correlatiuoz perimījet rel/
quū quo. ad mutuā relationem: mortuo ḡ xp̄o fuit
pempta relatio siue filiatio q̄re ferebat ad m̄sem
et ecōuerso: ergo p tūc nec xp̄s fuit filius hgis
nec hgo maria fuit mī xp̄i. Itē hgo maria erat mī
xp̄i rōne hūanitatē assumptē: et per p̄ns erat mī
dei: in q̄rū illa hūanitas siue ille hō erat psonalr
de⁹ et sic hgo maria dicebat mī dei et hois: lz in
illo triduo xp̄us nō fuit hō: put cōter teneē: ergo
hgo maria nō fuit mī illius hois et per p̄ns nec
mater dei nec mī xp̄i. In oppositū aut arguūt. nā
xp̄s per totū tridū sem p fuit caput ecclie nec de
sūt eē caput ecclie: nec pempta fuit relatio ei⁹ ad
eccliam corp⁹ suū put dīctū est. ergo sequit p eā/
dez rōne q̄ eius relatio ad m̄sem suā nō fuit p̄m
pta per talē mortē: nec desūt eē filii⁹ hgis nec ma/
ria hgo desūt eē mī xp̄i et dei. ¶ Pro cutus
de claratiōe est notandū q̄ sicut p̄ceptio r gñatio
hūana xp̄i fuit singularis sine part: q̄ nō ex coitu
nec ope alicut⁹ vnt: lz solo ope spūsc̄ti fuit corp⁹
xp̄i formatū et organizatū nō ex menstruo nec ex
sanguie corrupto sicut ceteri sz ex puris sanguini
b⁹ hgnis et simul aia fuit ibi creata a tota trini/
tate. Et simul illa hūanitas conditio nata fuit in
athomo psonalr assumpta p verbū q̄ dēm cōces/
p̄rio et gñatio nec habuit nec habebit aliā parē:
ita mors xp̄i fuit singularis sine part. Nā ibi fuit
vera mors: q̄ realr aia fuit separata a corp⁹e: r sic
xp̄s vere fuit mortu⁹: fuit illa mors fuit sine corru/
ptione et noua gñatione: et sic fuit singularis in/
ter oēs alias mortes oim aialitū et oim aliorum
boim. Nā in morte cutus libet hois nō solū sepaf
aia a corp⁹e: sed etiā corrūpit⁹ corpus et ex homie
gñat cadauer: q̄ illa materia recipit nouā r aliā
formā subalez: que dī forma cadaueris que dī for/
ma rei corrupte cōsistens in esse corrupto: tendit
actualiter et naturalr et successiue in putrefactio/
nē et resolutionē: sed hoc nō accidit in morte xp̄i:
q̄ idem corp⁹ xp̄i substantiāl r nūero qd spūsc̄tis
formauit ex puris sanguinibus hgnis māsit vnt
tum psonalr et suppositaliter verbo in cruce et se/
pulchro post separationē aie: vt supradīctū est. et
per p̄ns nō fuit ibi facta corruptio nec gñatio no
ue forme substantiālis: q̄ tūc verbū de nouo assum
psit aliā speciē et per p̄ns fuisset variatū subiectū

nre redēptionis qđ fuit corp' xpi ex puris sangui-
 nibus virgins formatū qđ fuisse abfurdū et maxi-
 mum in cōuentens. Et tō d: q' sicut hūana gñatio
 xpi fuit singulari exq̄sita abfcp aliq' precedere cor-
 ruptione: ita ei' in oīs fuit singularis et exq̄sita in
 ter oēs mortuus abfcp corruptiōe et noua gñatiōe
 alteri' forme. Et tō dicit dō psal. xv. in psona xpi
 ad pfem. Nō dabis scim tuū videre corruptionē:
 qm̄ a dextris es mihi ne cōmouear q. d. lz realiter
 fuerim mortuus: et aia fuerit separata a corpe: n̄
 q' corpus nūq' fuit derelictū nec personā sepa-
 tum a xbo: sed semp in illo triduo fuit suppositū
 et personatū per xbu' et cōseruatū. Itō nō potuit
 videre corruptionē. nec p' oīs putrefactionē nec
 incinerationē. Et supradictis correlare inferur
 cōclusio pncipalr intenta. s. q' xps semp in triduo
 fuit filius virgins qđ pbat. **L** **M**ā illud cor-
 pus ex puris sanguinib' formatū et nutritū rōne
 cuius ipsa dicebat mater xpi nūq' fuit corruptus
 per mortē nec perdidit eādē psonalitātē siue sup-
 positilitātē: per quā suppositabat a xbo lz semp
 fuit idē corpus numero subaliter et personā put
 supradictum est: ergo nunq' fuit corrupta filiatio
 nec relatio xpi ad virgine' mariam q' qdem relatio
 fundabat in xpo rōne illius corpis assumpti et p
 oīs semp xps fuit filius virgins: et xgo semp fuit
 m̄ xpi et mater dei. Sed si d: q' ipsa in triduo
 nō fuit m̄ boīs: eo q' xps nō fuit bō in triduo: er-
 go nec fuit mater xpi: nec mater dei. Ad hoc r̄ndē
 q' tenēdo cū magistro nulla esset difficultas tñ te-
 nēdo cū cōdi' schola theologorū adhuc nō sequit'
 xps in triduo nō fuit bō: ergo nō fuit xps. nā ver-
 bum assumpsit hūanitatē: vt per corpus esset in-
 strumentū patiendū et per aiā instrūm merendi.
 Et ista duo habuit in triduo personā vnita ad
 sufficientiā nre redēptionis lz inter se essent sepa-
 rata nā verbū hēbat in cruce personā corp' vni-
 tum: vt instrūmentaliter vulneraret in latere vt ex
 eo exiret sanguis et aqua in redēptionē pctōrū et
 efficacitā factorū et vt corpus ex aie tanq' pauper
 curaret et sepeliret i sepulchro alieno q' oia erāt
 necessaria ad nram iustificationē et nre redēptio-
 nis pfectionē: vt supradictū est. Itē idē xbu' erat
 vnitū cū aia in inferno examinādo cām gñis hūa-
 ni et cōdēnando diabolu' et liberādo boiem p ius-
 titiā et sic p' q' lz verbū deserit esse bō natura-
 lis p separationē aie a corpe tenēdo cōem positio-
 nē: nō desijt esse xps q' sufficienter hūit partes
 boīs sibi psonalr vntas ad instrūm summationis
 nre redēptionis: q' sufficienter exercebat et sūma-
 bat nram redēptionē p corpus et aiā s̄m erigē-
 tiā iusticie: q' istū modū exigebat nra iusticia. s. vt
 ille bō assūpt' reat moreret et aia separet a cor-
 pore et corp' mortuū pederet in cruce in satisfac-
 tionē oim nram: et sepeliret in alieno sepulchro.
 Et q' aia descenderet ad inferos ne sua mēbra de-
 scenderent: nā sicut xps ascēdit in celū: vt sua mē-
 bra post eū ascēderēt: ita aia ei' descendit ad in-
 feros ne sua mēbra illuc descēderent lz ibi nram
 cām examinaret et oñderet aliter: pro nobis erat
 sufficienter satisfactū. Et quibus etiā oib' p' q' q'
 sicut verbū nō desijt esse christus: ita nō desijt

esse caput ecclesie: nec ecclesia desijt esse corpus
 nec spora xpi vt magis in seq. q. patebit. Et sequit'
 tur etiā per eandē rōnē q' nō desijt esse filius vir-
 ginis nec vigo desijt esse mater xpi nec m̄ dei: et p
 bec p'z m̄sio ad rōnes in principio inductas. Et
 bec de. iij. q. huius cācti. **L** **T**ertio etiā q̄ritur
 circa istud sextū canticū vtrū petrus et ceteri apli
 perdidērūt totalr fidem in triduo et potuerūt dicit'
 beretici eo q' dicit sponsa. Percusserunt me et tu-
 lerunt palliū meū. i. vestem fidei custodes muroz.
 Et videtur q' petrus fuerit bereticus. eo q' ince-
 pit anathematizare et turare q' nō nouisset boies
 Mat. xliij. et sic cū iuramēto negauit xpm. Itē vi-
 detur q' oēs apli fuerint beretici in articulo resur-
 rectionis: q' qñ mulieres nūctarunt eis xpm resur-
 rexisse: visa sunt eis qdas deliramenta Luc. xliij.
 Item duo discipuli desperantes de resurrectione
 recesserunt a societate aliorū dicentes nos expe-
 ctabamus q' esset redēptus isrl'. Itē thomas q'
 dicit didimus. i. dubius tanq' incredulus dixit.
 Nisi miserō digitum meū in figurā clauorum: nō
 credā. Itē recubentibus oibus ap̄tis iesus expro-
 bavit incredulitatē illorū et duritiā cordis. ergo
 omnes fuerunt duri et increduli et per consequens
 beretici in illo triduo. In oppositū ē. nam in illo
 triduo sicut ecclesia nō fuit sine capite ita nec ca-
 put fuit sine corpore ecclesiastico continente plus
 ra mēbra q' fuerūt discipuli et apostoli et tota il-
 la societas. ex. vt p'z Act. i. Et sic apostoli nō sim-
 plr perdidērūt fidē nec fuerūt beretici. **A** **Q**uā-
 culus intellectū est notandū q' fides in actu ē fir-
 ma in bēso catholice vntatis sine formidē alteri'
 partis. Et heresis est obstinata ipugnatio fidei
 alicuius articuli cū p̄tinaciā assertiōe p̄ne falsita-
 tis et sic de rōne actualis fidei est firma in bēso si-
 ne formidē sed de rōne heresis est obstinatio cō-
 tra veritatē catholicā simul cū p̄tinaciā. Et sic nō
 dicit' actualr fidelis nisi fortiter et firmiter inbe-
 reat oibus articulis fidei abfcp hesitatione et for-
 midine: ita q' nūl credat esse veri' articulis fidei in
 veritate: nec falsius eorū oppositis in falsitate. vt
 inq̄r Aristo. primo posterioz de pncipijs scientie.
 Sed ad hoc q' aliq's sit bereticus sufficit q' cū ob-
 stinatione impugnet veritatē vnius articuli: et cū
 p̄tinaciā asserat oppositū eius et iō ille quiescit te-
 pidus vel dubius vel titubāt in fide. nec firmiter
 inherens: nec obstinate impugnans veritatem si-
 det: nec p̄tinaciter asserens oppositam falsita-
 tem: et timore aut formidine pene non auder con-
 fiteri fidei veritatem: non dicitur proprie fidelis
 nec bereticus sed dicit' medius inter fidelem et be-
 reticum. q' dicit' infirmus in fide. Et ita est dicen-
 dum de petro et thoma et ceteris apostolis in tri-
 duo et etiā vsq' ad ascēsiōnē: q' nec p̄fecte fuerūt
 fideles: nec beretici. sed infirmi in fide et sic nō fue-
 rūt totalr extra eccliam q' nō corde obstinato im-
 pugnabāt fidē resurrectionis sed titubabāt et for-
 midabant. vnde petrus nō fuit bereticus quādo
 negauit xpm q' nō obstinato corde: sed formidit'
 ne et timo enegauit ore nec negauit corde christū
 esse deum et messiam in lege p̄missum sed solum
 negauit ore se nouisse boiem: nec perdidit fidem

in habitu: s; solo actu in ore: r; tō illico fleuit ama-
re gallo cātare. Et quo p;tz q; nō fuit bereticus? nec
p;didit habitū fidei: s; fuit infirmus in actu. Et ita
ē dīcēdū de oib; aplis: qm̄ rēflecto xpo oēs fugerūt
q; nō perdidērūt totaliter fides in habitu: q; non
teuerūt sunt ad sua s; ad huc pgregati in cenaculo
expectarūt resurrectionē p totū tridū ad quos in
gressus est xps in die resurrectionis absente thoma
vt p;tz Jo. xx. Et quo p;tz q; nō obstinato corde ipu
gnabāt veritate resurrectionis s; tanq; infirmi ti
tubabāt. Et ita etiā thomas nō dicit? ē bereticus? s;
infirmus r; durus r; tardus ad credēdū querendo
experimētū. Et ita est dīcēdū de illis discipulis
duob; qui illa die ibāt in emaus quos increpans
xps nō dixit bereticos sed stultos r; tardos ad cre
dendum. Et sic est etiā dīcēdū de oib; vnde cum re
cābētib; quoz iesus increpauit r; reprobrauit in
credulitatē r; duritiā q; nō increpauit heresim sed
duritiā r; infirmitatē eoz r; tarditates ad firmi
ter sine formidine inberendum r; credēdū. Et qb;
p;tz q; illa societas aliqui p;didit fidē in actu ex
infirmitate tñ non in habitu: nec corde obstina-
to cuz p;tinaci assertione alterius partis. Et ideo
nūq; fuit heretica. A ¶ Et sic semp fuit ecclēsia
xpi: s; infirma sicut homo infirmus ex oib; mēbris
nō desinit esse homo. Itē dubitatio vel negatio v;
assertio nunq; d; beretica nisi sit de directo cōtra
id quod est p ecclēsiā determinatum r; pmulgatū.
Et ideo papias r; byzeneus et lacratius q; asserue
runt fideles oicturos p mille annos in hoc seculo
post scōm aduentū xpi nō reputantur bereticis ab
ecclēsia eo q; tūc nō dūm cōtrariū erat determinatū
Itē brūns Lypri q; dixit bereticos et ab eis bapti-
zatos esse rebaptizādos nō fuit cēfend; bereticus:
eo q; nō dūm cōtrariū erat determinatū. Sed modo
vnūq; scq; talia asserens reputaret bereticus postq;
ecclēsia cōtrarius determinauit ita ergo p;ter est
dīcēdū d; aplis r; discipulis dubitātib; r; titubātib;
in passione xpi de e; resurrectione eo q; spūsan-
ctus nō dūm cōfirmauerat in aplis ecclēiam vsq; ad
diē pētecostes necdū enāgelū fuerat pmulgatus
sed post aduentū spūsancti r; pmulgationē euā
gelij nō potuit esse dubitatio de aliquo articulo
fidei r; negatio absq; heresis p;auitate p;out ma
gis declarabit in expositione euāgelioz deo cō-
cedēte. Nec ē dīcēdū q; tota illa ecclēia quo ad oia
mēbra fuerit infirma in illo triduo q; inter cetera
vnū mēbrū habuit suauissimū. s; hginē mariā i q;
fuit cōseruata integra fides ecclēie spe r; caritate
formata et tō nō cessauit nec desinit ecclēia in illo
triduo nec in toto tpe vsq; ad ascēsiōnē r; missionē
spūsancti. Itē s; tota pfectio forme ecclēie nō fuerit
pseruata in quolibet mēbro ifirmo tñ fuit pserua
ta in hginē maria tāq; in vno mēbro sano r; pnci-
pali post xpm q; erat caput ecclēie put supradictū
fuit in quinto cāntico. Et tō p totū illd tridū et ē
vsq; ad pētecostē sicut ecclēia nō fuit sine capite xpo
ita nec caput fuit sine ecclēia in sua societate nec il
la societas desinit esse ecclēia s; p maiori pte men
broz erat infirma qd p;tz nā semp fuit in vnūgre
gata p totū tridū in cenaculo expectādo resurre
ctionē postea p. xl. dies expectādo ascēsiōnē r; post

ea p. x. dies expectādo spūsanctū vt p;tz Act. i. et sic
semp fuit pgregata sub aliq; spe r; fide xpi r; p; hīs
nunq; desinit ee ecclēia. ex supradictis g; p;tz q; licz
custodes muroz. s; principes sacerdotū r; scribe r;
pbarisei r; pylati cū suis miltris p;usserint r; vul-
nerauerint ecclēiaz apostolorū r; dūcū puloz vulne
re terroris r; tioris r; tulerit r; abstulerit ipi vestē r;
pallū fidei actuali nō fidei habituali. Et tō nō
totalr destruxerūt nec anihilauerūt ecclēiam q; ad
huc māsit in ea aliq; scit illa vite. s; fidei r; ipē. licz
vulnerata r; ifirma. Et sic apli nō fuerūt b;ctici s;
infirmi in fide. Aliud est em̄ ee ifirmū in fide r; ali
ud bereticū nā aliq; pōt titubare r; esse infirmus
in fide ex timore r; hoc ab illz impugnatōe obstina
ta veritatis fidei r; p;tinaci assertioe alteri; partis
et sic nō erit bereticus ille talis. Et nota q; notan
ter d; in textu. Inuenerūt me custodes q; circueunt
ciuitatē r; c. Q; scribe r; pbarisei r; pncipes sacerdo
tum q; erāt positi ad custodiā ciuitatis nō introi
bant ciuitatem sacre scripture: sed tanq; ceci er
canes circūbāt ciuitatē nō attingentes veraz in
telligētiaz scripture. Et sic ambulabāt in cecitate
et mēdaci traditioe extra oēs veritates q; i circuitu
impj ambulat. Et tō sicut ipi erāt vulnerati et
sauctati pestifero r; beretico veneno infidelitatis
cōtra xps ita conati sunt percutere aplos vulnerē
terroris r; tioris r; expoliare eos pallio fidei. S;
nō potuerūt totaliter obtinere obtētū suū nā xps
reurrexit tertia die r; aplos visitauit ostēdēs eis ve
ritatē sue resurrectionis. Et p; q;draginta dies incre
pauit incredulitatē eoz. Et imalit in die pētecos
stes induit eos pallio sapie r; intellectus et cōsili;
et fortitudinis et oim donoz r; gratiaz. Et sic ma
nēt iudei in sua cecitate obstinati tanq; canes cir
cūdātes ciuitatē vsq; ad finē r; vesperaz mūdi. Et
fideles successores apostolorum manent in fide
xpi cōfirmati vsq; ad secūdū aduentū xpi. Et hoc
de sexto cāntico.

Incipit septimum canticum.

Aduo vos filie hierl;
Si inuenientis dūes
tūm meum.
Et nūcietis ei q; amo
de languero.

Qualis est dilectus tuus ex dilecto.
O pulcherrima mulierum
Qualis est dilectus tuus ex dilecto
quia sic adiurasti nos.
Dilectus meus cādidus et rubicūdus.
Electus ex milibus.
Caput eius aurum optimum.
Come eius sicut elate palmarum.
Nigre quasi coruus.
Oculi eius sicut columbe.

Sup riuulos aquarū q̄ lacte sūt lote
 Et residēt iuxta fluentia plenissima
 Gene illius sicut areole aromatū cō/
 site a pigmentarijs.
 Labia eius lilia distillātia myrthas
 primam.
 Manus illi⁹ tornatiles aures plene
 iacynthjs.
 Venter eius eburneus.
 Distinctus saphiris.
 Crura illius columbe marmoree.
 Que fundate sunt sup bases aureas
 Species eius vt libani.
 Electus vt cedri.
 Guttur illius suauissimum.
 Et totus desiderabilis.
 Talis est dilectus meus.
 Et ipse est amicus meus.
 O filie hierusalem.

Dec est canticū septimū in quo salo/
 mō cātar excellētia ⁊ potētia ⁊ digni/
 tate xp̄i: quā ecclia a postolorū cāta/
 uit ⁊ euāgelizauit in hierl̄ post rece/
 ptionē sp̄s̄s̄cti. Et p̄sequēs salo/
 lomō cātar p̄dicationē ⁊ publicationē euāgelij fa/
 ctā p̄ ap̄los post receptionē spiritus sancti primo
 in hierl̄m et populo iudatco et postea in populo
 gentili vt patebit p̄ cantica sequētia. **L** Ad cu/
 ius intellectum est notandū prout dictum fuit in
 superiori canticō q̄ ista sponsa scilicet congrega/
 tio apostolorū ⁊ discipulorū timore percussa et ter/
 rore vulnerata ⁊ pallio fortitudinis fidei expolia/
 ta per totum tridū lauit in cenaculo vsq̄ ad res/
 urrectionē. Et adhuc latuit tibi vsq̄ ad diē octa/
 uum vbi iterū apparuit iesus presente thoma vt
 patet Jobā. xi. Et ideo tunc ista sp̄sa magis cer/
 tificata de resurrectione sponsi sui abiit ab hieru/
 salē in galilea vt p̄z Ab̄arb. vltio. Et tibi iterū ma/
 nifestauit se iesus petror⁹ Joāni ⁊ thome ⁊ ceteris
 apostolis ⁊ discipulis ad mare tyberiadis ⁊ come/
 dit cū eis vt p̄z Job. xxi. Et sic magis certi de xp̄i
 resurrectione venerunt ad montē oliueti et ibi lo/
 cutus est eis iesus de regno precipiēs ne descende/
 rent ab hierosolimis donec reciperent sp̄m̄s̄ctm̄.
 Et sic videntibus illis eleuat⁹ est in celum post cu/
 ius ascensionē vndecim apostoli cū tota turba di/
 scipulorū ⁊ mulierū numero. cxx. reuersi in hierl̄m
 latuerūt. x. dieb⁹ in cenaculo vsq̄ ad diē penteco/
 stes in quo receperunt sp̄m̄s̄ctm̄. Ex quib⁹ oibus
 patz q̄ ista sponsa. s. societas ap̄lorū ⁊ discipulo/
 rū p̄ quinquaginta tres dies. s. a captiōe xp̄i vsq̄ ad
 pentecostē. latuit. p̄ fuga ⁊ timore ⁊ p̄terita et per/
 cussa ⁊ vulnerata ⁊ pallio fortitudinis fidei expo/
 liata: in quibus quinquaginta tribus diebus nō
 ausa est corā populo christū nominare: nec verita/
 tem euāgelicā et resurrectionē xp̄i predicare. Sed
 postq̄ recepit spiritū sanctū ab omni vulnere ter/
 roris sanata ⁊ virtute spiritus sancti ex alto indu/
 ta: ⁊ pallio donorū spiritus sancti vestita ⁊ armata:
 omni formidine reflecta repente exiit de cenacu/
 lo: ⁊ cum audacia corā principibus sacerdotū et
 scribis et p̄bariseis et omni populo incepit xp̄m
 predicare et euāgelizare et eius resurrectionē et
 ascensionē manifestare: ⁊ ipsum esse deū et boiem
 et messīā in lege et p̄betis p̄missum publice cō/
 fiteri: et p̄ sacras scripturas probare et demōstrare.
 vt p̄z Act. ij. **B** **E**t p̄ totū discursum illi⁹ li/
 br̄. In quo die inter cetera duo magna mirabilia
 opera sp̄s̄s̄cti manifestata sunt: quorū primū fuit
 q̄ petrus quis in captione xp̄i ad vocē vntus ancil/
 le timore perterrit⁹ xp̄m negauerat: ⁊ oēs alij apo/
 stoli et discipuli q̄ relicto xp̄o aufererāt: et p̄ quin/
 quaginta tres dies timore percussi et pallio fortitu/
 dinis fidei expoliati attulerāt tūc recepto sp̄san/
 cto cū tāta fiducia ⁊ audacia audebāt xp̄m p̄dica/
 re aduersus principes sacerdotū et scribas ⁊ p̄ba/
 riseos: quos añ miserabiliter formidabāt dicētes
 Obedire opz magis deo q̄ hominibus. Et t̄bāt om̄s
 gaudētes a p̄spectu cōcilij p̄ noie iesu cōtumeliā
 pati. vt p̄z Act. v. Scdm̄ opus mirabile fuit q̄ pe/
 trus cū ceteris q̄ nunq̄ l̄sas vidēcerāt in solis res/
 bus rusticis et piscatiōe enutriti: in illa die corā
 scribas et p̄bariseos et legisperitos sedētes in ca/
 thedra moysi cū grādi sapientia et audacia in cepe/
 rūt disputare: et eis xp̄m fuisse verū messīā in lege
 p̄missum p̄ sacras scripturas demōstrare quorū
 rōnibus ⁊ auctoritatib⁹ scribe et p̄barisei resistere
 nō valētes: cōfusi ⁊ p̄tenti recesserūt: in q̄ vidē/
 tes turbe p̄bariseos ⁊ scribas p̄ ap̄los esse conui/
 ctos ad tria milia de turba crediderūt ⁊ baptisimū
 receperūt. vt p̄z Act. ij. Et sic p̄dicationē ap̄lorū
 ⁊ miracula q̄ fiebāt p̄ eos in virtute nois iesus cre/
 uit numer⁹ et ecclia fidelū. Via ergo ista p̄uidēs
 Salomō in sp̄u fecit istud septimū canticū in quo
 introducit eccliam ap̄lorū ⁊ discipulorū publice p̄/
 dicantē xp̄m in hierl̄m post receptionē sp̄s̄s̄cti.
 ⁊ introducit plebē simplicē ⁊ deuotā ap̄los deuote
 audietē ⁊ dō qualitate sp̄s̄s̄cti q̄rētē. Et tō tria fiūt
 in hoc canticō. Mā p̄io ecclia ap̄lorū ⁊ etiā multēz
 querit sp̄s̄s̄ctum suū xp̄m in hierl̄m vbi añ nec q̄rere
 nec p̄dicare audebat. Scdm̄ plebs fidelū iudeorū
 qui p̄uersi sunt q̄rit de qualitate et dignitate hui⁹
 sp̄s̄s̄cti. Tertio ipsa sp̄sa publice p̄dicat ⁊ euāgeliz/
 at deitate ⁊ maiestate ⁊ potentia ⁊ sapientia ⁊ cete/
 ras p̄fectiōis xp̄i sp̄s̄s̄cti sui: scdm̄ erit tibi. Qualis ē
 dilectus tuus. tertia tibi. Dilect⁹ me⁹ cādidus. **A**
Quātū ergo ad primū est aduertēdū s̄m̄ oēs euā/
 gelistas q̄ postq̄ xp̄s fuit deposit⁹ de cruce ⁊ pos/
 tus in sepulchro: dū ap̄l̄ laterēt i cenaculo p̄pter
 metū iudeorū per totū tridū p̄io mulieres emerūt
 aromata: ⁊ die dñica mane diluculo venerunt ad
 monumentū vt vngerent iesum. S̄z cū inuentissent
 lapidē reuolutū ab ostio monumenti ⁊ inuēssent eis
 nunciatū per angelos christus resurrexisset: tunc so/
 la magdalena mansit iuxta sepulchru: ceteris rece

dentib? ad nunciandū ap̄to x̄pi resurrectionē. Sz
 terim x̄ps appuit magdalene sub specie bozrola
 ni ipsa aut putās x̄pm esse bozrolanū dixit. Si su
 stulisti ips̄ dicitō mibi. Itē i eodē spacio t̄pis x̄ps
 appuit mulieribus cū tib? ad ap̄os et ap̄l. s. pe/
 trus et tobānes ex relatu mulierū venerunt ad se/
 pulchritū ad q̄rendū x̄pm q̄bus appuit x̄pus in vta
 dū reuenterent ex q̄bus p̄tz q̄ tota ecclesia tā vti
 rozū q̄ mulierum q̄rebat x̄pm in illa die cū grādī
 affectu et amore et eodē mō de tota ecclesia spon
 sa x̄pi p̄ illo statu p̄nt h̄ficari verba posita in p̄n
 cipio hui? septimi cātic. vñ ait sponsa ad filias
 et mulieres hierl̄m et marie ad deuotas inter q̄s
 q̄rebat x̄pm dicens: o filie hierl̄m. Adiuo vos. i.
 sub sacro iuramēto vitatis legis et p̄p̄betaz vos
 obligo et exhorto: vt nūcietis mibi si inueneritis
 dilectū meū q̄ fuit sepultus in monumento. qz tu
 lerūt d̄m meū et nescio vbi posuerūt eū iō amo/
 re lagueo. **L** Sed est iterū aduertēdū q̄ ecclesia
 ap̄tozū et discipulozū nō solū q̄sūt et expectauit
 sp̄dum suū p̄ illud tridū et totū spaciū vsqz ad
 missiōē sp̄scti. sed etiaz cū maiori affectu illico
 post receptionē sp̄scti quesuit euz in cordibus
 hoim publice x̄pm, precādo p̄mo in hierl̄m: et
 de p̄ totā terrā p̄missiōis: et p̄ totā s̄ritā: arabiaz
 et greciā: et p̄ totū orbē vt p̄tz per totū libz. a. c. uñ
 ap̄tozū: vñ eccliaistica bysoria et sic ista adiuratio
 posita i p̄ncipio hui? septimi cātic. magis p̄p̄te
 h̄ficat de p̄dicatiōe ap̄tozū sc̄tz p̄io in hierl̄m et
 exide p̄ totū orbē vñ recepto sp̄scto dixit petrus
 cū tota ecclia ap̄tozū ad totū p̄p̄ hierl̄m. o filie
 hierl̄z adiuo vos p̄ sacra scripturā legis et p̄p̄ba
 rā: vt nūcietis mibi: si inueneritis dilectū meū. i. si
 creditis eū in cordib? v̄ris. q. d. qz ex dicitis sacre
 scripture potestis videre ip̄m esse deū et hoim et
 messiā in lege. p̄missum: que vos ignozates cruci/
 fixistis. q̄ mortuus est p̄ pctis oim. et resurrexit a
 mortuis. put oēs p̄p̄be testio nū p̄hibet d̄ de ip̄o
 Itē p̄ eadē sacras scripturas vos adiuo et mo/
 neo. vt recipiatis ip̄m in vez messiā et redēptōzē
 et si inueneritis ip̄m et credideritis in cordib? v̄ris:
 rogo vt annūcietis mibi: qz amore languet vñ h̄
 dicebat ecclia ap̄tozū: qz int̄m fuit accēla in amo
 rē et charitatē x̄pi per receptionē sp̄scti q̄ nō t̄
 mēs minas scribarū et p̄bariseozū nec reguz: nec
 p̄ncipū cū fiducia p̄dicabat x̄pm: desiderans oēs
 p̄p̄os adducere ad fidē et? Deinde cū dicit. Qua
 lis est dilect? me?. Pont deuota interrogatiōne
 audientū p̄dicatiōe ap̄tozū in hierl̄m die p̄te.
 et dieb? seq̄ntibus. Ad cui? intellectū est notandū
 vt legit Act. ij. et. iij. q̄ cū petrus et ceteri ap̄l. pu
 blice predicarēt coram p̄plo x̄pm esse filiū dei: et
 post mortē resurrexisse in corp? gl̄osum: et fedisse
 a dextris dei p̄ris tanq̄ heredē: et accepisse ptā/
 tē sup totū vn̄uersum: tūc oēs admirabant. Et iō
 admirantes q̄rebāt de gl̄itate et dignitate et ma
 iestate x̄pi resurgētis dicentes. Qualis est dilect?
 tuus et dilecto: o pulcherrima mulier: q̄n dicerēt
 tu dicitis q̄ iste dilectus sponsus tu? est filius dei
 dilect? a deo p̄re: int̄m dilect? q̄ suscitauit eum a
 mortuis tertia die et tradidit ip̄m regnū mūdi q̄
 dic mibi q̄lis est. iste dilect? tu? in natura et maie

state et q̄so p̄cedit ex p̄re dilecto. Et die eadē no/
 bis: quare queris eū cū tāta sollicitudine: qz sic ad
 iurasti nos. **Q** Ad cuius intellectum est aduertens
 dū q̄ filie hierl̄m tria dicit in p̄nti q̄stione. p̄io
 qz bis dicit. Qualis est dilectus et dilecto: p̄ qd
 explicat duplicē p̄cessionem filij ex p̄re. Quaru
 prima est ab eterno fm diuinitatē. Sc̄da est p̄o/
 cessio tyalis fm hūanitatē. etideo querit de qua
 litate. x̄pi nō solū fm diuinitatē: s̄z et fm hūanita
 tem. Itē sc̄do iste filie hierl̄m vocant istā sp̄d sam
 pulcherrimā mulierē per qd notificat pulchritus
 dinem et plenitudinē donozū et s̄farum et bono
 rū sp̄aliū quā adeptā est ecclesia in die pentecos
 tes per redēptiōē sp̄scti. Itē tercio dicitur
 qz sic adiurasti nos per qd denotat magna solli
 ctitudo et charitas quā habebant ap̄l. et discipulū
 in publicatiōe euāgelij ad cōuertendos fideles
 oñdendo et p̄bandō p̄ sacras scripturas x̄pm eē
 verū deuz et hoim et messiā in lege p̄missum.
 et iō illic hierl̄m eos interrogabāt. Deinde cū di/
 cit. Dilectus me? candidus et rubicūdus. et ponit
 promptariū sp̄dē ad filias hierl̄m: explicādo
 maiestātē et potētā et sapiam et oēs dignitates
 x̄pi sp̄dōi sui: describendo ip̄m p̄ oia mēbra. **A**
Q Ad cuius intellectū est notandū q̄ decē mēbra
 x̄pi enumerat et mēozat sp̄dā p̄ q̄ denotat et nos
 tificat decē dignitates et p̄fectiones x̄pi spon
 si sui sup oia creata. s. caput: comas: oculos: genas:
 labia: man?: ventrē: crura: speciē: guttur. **Uñ** p̄ ca
 put intelligit diuinitatē vt a it ap̄l. s. ad 1. cor. xj.
 Caput ecclie x̄ps: et caput x̄pi deus. Et iō qz x̄pus
 nō est de? p̄ participationem: sed per essentia fm
 diuinitatē. Ideo nō dicit caput eius aurū: sed ca
 put eius aurū optimū. Itē per comas nigras in
 telligit x̄pi fortitudinē et victozā quā habuit de
 diabolo et mūdo et morte: et qz nigredo et crispitudo
 capillozū denotat fortitudinē in hoie. Ideo
 dicit come eius sicut elate. i. folia palmarū erecta
 surius et rigida ad vincēdū et triuphādū. Itē per
 oculos colūbtinos intelligit x̄pi p̄ptica citatē in di
 scernēdo: et rectitudinē in iudicādo: et per genas
 odoriferas et aromaticas intelligit ei? honestaz
 vitā et cōuersationē in hac pegrinatione. Et p̄ la
 bia intelligit ei? p̄dicatiōnē. et p̄ manus tornas
 tiles et aureas intelligit ei? eius mirā potentiam et
 opera miraculosa. Et p̄ ventrē plenū sapbris in
 telligit ip̄m fuisse captam et armariū oim. h̄tu
 sū et p̄ crura et bases aureas intelligit eccliaz
 et speciē et p̄ staturā intelligit ei? pulchritudinē
 et magnitudinē et excellentiā emperii. et p̄ gut
 tur intelligit suauitatē sermonū eius. **L** **Q** fuit
 ergo: et est x̄ps caput et p̄ncipū p̄io oim rerū per
 creatiōē qz oia per ip̄m sc̄ta sunt. Job. i. Et est
 caput ecclie: et hoim et angeloz. **Q** de? posuit
 eū super oim eccliam: et p̄ncipū est p̄tates. Et
 istud caput est de? nō p̄ participationē: sed per es
 sentiam. Et ideo caput eius nō d̄ aurū sed ip̄m
 aurū: ad denotandū qz x̄ps nō est de? per partici
 patiōē sicut ceteri sc̄ti. Sed est deus p̄ eēntiā: qz
 x̄ps est h̄bū fili? p̄ris sibi coessentialis. Itē oculi
 eius sunt mundi et recti et perspicaces volantes

super tota scripturā: sicut colūbe sup riuos aquarū q̄ sunt lacte lore. i. lactes colore; dealbare que reñdent iuxta fluenta. Ita ergo xps est mūdus et rectus nō accipiens p̄ona boim iudicādo. Et per ip̄car in discernēdo et penetrādo secreta dei patris et iacri scrip̄ture: q̄ q̄cunq; audiuit et hausit ex puteo sapientie patris nota fecit nobis. Habet xpus comas nigras et tortuosas: et rigidas. elatas et eleuatas per fortitudinē q̄ fuit fortis in p̄ferendis iniurijs et laboribus et tormētis: et ferēdo mortem et passionē. Bene eius sunt odorifere sic areole aromati p̄site a pigmentarijs et aromatarijs: q̄ vita et couertatio uonetta fuit oib; creptarijs et odorifera. Itē oēs currebāt in odorē et fama uingentorū eius. Itē labia eius fuerūt di stillatiā myrrā primā in predicādo q̄ predicabant p̄ntiam et extirpabat uicia inferendo v̄tutes. Et man; eius per quas designat potentia et opatio: fuerūt tornantes. id est munite et armillis aureis circūdate et plene iacynthib;: q̄ opa miraculosa que factebant man; potentie xpi erāt aurea et iacynthina super oēm facultatē diuāna suscitādo mortuos et egros sanando et opera mite exersendo. Itē venter ei; fuit eburneus distinctus sabbirib;: i. fuit capsā et archa plena lapidibus preciosis. i. virtutib; et donis et thesauris spūalib; vñ in beueo habet venter ei; capsā eburnea plena sabbirib;: q̄ xps fuit archa et armariū oim virtutū et thesaurorū sapie et scientie dei et grāri et oim virtutū et bonorū spūalū. de cuius plentitudine oēs accepimus. Itē crura eius super que fundauit ecclesiam sunt sicut colūne marmoree. i. fortissime et mūdissime ad modū marmoris: q̄ q̄dem colūne ecclesie sunt fundate super bases aureas. i. sup fidē et cbaritatē et grām sacrorum. Itē species et pulchritudo xpi q̄ cōsistit in abūdarā bonorū et magnitudine et altitudine imperij et supereminente et dignitate et sicut libani. nam sicut mōs libani supercedit oēs alios montes sirie in altitudine et pinguedie pasuarū et fructū et aq̄ritū: ita xps qui est mons dei: mons pinguis super excellit et excedit omnes mōtes. i. reges et oēs creaturas in altitudine perfectionū et copia fructū virtutū et bonorū spūalū. et sicut cedrus est arbor electa et incorruptibilis. et altissima sup oēs altas arbores: ita xps immortalis post resurrectionem excedit oēs creaturas in dñio et imperio q̄ sedet a dextris. i. in portorib; bonis p̄ris. Et data est illi p̄tas in celo et in terra et i oibus abyssis adeo d; electus. i. eleuatus vt cedri. Item guttur eius est suauissimū. i. doctrina euāgelica q̄ ex gutture et ore eius p̄cessit: et nobis reliquit: est suauissima et dulcissima audientibus. **E**t quib; p̄t; q̄ totus xps est desiderabilis et bonus in quā tum ad oia supradicta. i. quo ad caput et comas: et oculos: q̄ omnia sunt bona et desiderabilia et nil fuit in eo quā fuerit bonū et desiderabile. sp̄o se sue ecclesie. Et ideo cōcludit sponsa canticum suum dicens. **O** sile hierusalem talis est dilectus meus christ; quale m vobis descripsi et predicavi. Et ipse est amicus et sponsus meus quem vidi et audiui. quē amauit: quem credidi: quem dilexi. et

tanq̄ deum coluit et in verum messiam in lege p̄missum suscepit. Et supradictis oibus p̄t; q̄dō i. ecclesia ap̄lorum et discipulorū vulnerata vulnere timoris et expoliata pallio firmitatis fidelē non aua fuerat publice per quinquaginta tres dies fidem christi confiteri. Sed recepto spiritulano cto in die pentecostes induta pallio fortitudinis fidelē et aliorū donorū et grāri publice et cū fiducia aua est cantare canticū supradictū: cōfittendo et probando christum esse deum et hominem et messiam in lege promissum. Et hoc probādo per scripturas legis et prophetarum et conuincendo iudeos: vt patet per totum discursum actuum ap̄stolorum. Et hec dicta sunt de septimo canticō.

Incipit octauum canticum.

Quo abiit dilectus tu?
Quo pulcherrima mulierū
Quo declinavit dilectus tuus.

Et queremus eū tecū.

Dilectus me; descēdit in hortū suū.

Ad areolam aromatum.

Ut ibi pascatur in hortis.

Et lilia colligat.

Ego dilecto meo et dilect; me; mihi

Qui pascitur inter lilia.

Pulchra es amica mea et suavis.

Et decora sicut hierusalem.

Terribilis vt castrorū acies ordiata.

Auerte oculos tuos a me.

Quia ipse me auolare fecerunt.

Capilli tui sicut grex caprarum.

Que apparuerūt de galaad.

Dentes tui sicut greges ouium.

Que ascenderūt de lauacro.

Omnes gemellis fetibus.

Et sterilis non est in eis.

Sicut coxter malipunici.

Sic genetue absq; oculis tuis.

Quo abiit dilectus tu; et.

Quo est canticū in quo salomō cantat descēsus ecclesie ap̄lorū ad p̄dicā dū p̄plo gētili et p̄ p̄ns carat cōuertionē ppli gentilis. In quo canticō sponsus satisfacit petitioni plebis gentilis cupientis sociari cū plebe iudaca et dealbari a nigredine idolatrie et recipi et introduci in cubiculū regis et pasci in borro ei; et dēscere sub umbra eius. p̄t; dicitū fuit: et ipsa petiuit in canticō p̄rio. Et tō xps in hoc canticō recipit plebes gentiles et

pulchritate et decorat eam sociando eam sibi simul cum
 conuersis de populo iudaico. In quo canticum duo puncta
 patet facit nam in prima parte introducit spiritus vocatus
 et decorat spiritus de populo gentium. In secunda vero intro-
 ducit populum laudantem et beatificat eandem spiritum sibi
 licet sunt regine etc. **Quantum** ad primum est notan-
 dum put legit Act. xiiij. quod postquam ecclesia et cetera apostolorum
 predicant et annuntiant publice et cum fiducia verbum
 dei populo iudaico probando et confitendo christum esse ve-
 rum messiam in lege promissum. In quo predicatio eccle-
 sia caruit precedens canticum put dicitur est: comendat
 doctores et perfectiones christi tunc et multi iudeorum
 fuissent conuersi ad christum per predicationem apostolorum tunc ma-
 ior pars illius populi contradixit predicationi apostolorum
 et negauit christum: et persecuta est ecclesiam: tunc Paulus
 et Barnabas videntes in gratitudinem illius populi
 dixerunt. Vobis oportebat primum loqui verbum
 dei sed quia respulistis illum: indignos vos iudicatis
 eternis. Ecce conuertimur ad gentes. Sic enim
 precepit nobis dominus. Constitui te in lucem gen-
 tium: ut sis salus mea usque ad extremam terram. Audies
 tes autem gentiles gausti sunt etc. Ex quibus patet qua-
 liter reprobat is iudeis ceperunt gentiles conuer-
 ti ut patet Act. xiiij. et per totum discursum illius libri et
 sic christus spiritus ecclesie dicitur declinasse in descen-
 disse a populo iudaico ad populum gentilem in quo fe-
 cit et plantauit hortum suum. Ex quo collegit plus
 fructus id est plures fideles quam de plebe iudaica.
 Nota autem preuidens salomon in spiritu summo para-
 bolam figuram et Iosue qui ordinatis et constituitis. xij.
 principibus et capitaneis adeptus est totam terram
 promissionis quam gentiles et idolatre possidebant.
 Ita pariter christus constituit illos. xij. apostolos per quos
 adeptus est populum gentilem. Et ideo salomon in
 hac prima parte vult canticum cantando conuer-
 sionem populi gentilis introducit tres species per
 sonarum ad loquendum. Nam primo introducit filias
 hierusalem de sponsio interrogantes per quas intel-
 liguntur minores iudei per apostolos conuersi. Secundo
 introducit spiritum ad quem respondere Tertio introducit
 sponsum plebem gentilem ad si-
 dem vocantem et eam decorantem et sibi sociantem. secun-
 da ibi. Dilectus meus descendit. tertia ibi. Pulchra
 es amica mea. **Quantum** ad primum quod in sus-
 pertiori canticum spiritus comendauerat spiritum, et ex-
 plicauerat eius virtutes et perfectiones ingentes.
 Ideo filie hierusalem. i. aie deuote et fideles querunt et
 interrogant sponsam dicentes. O pulcherrima
 mulierum quo abiit dilectus: et quo declinavit di-
 lectus tuus et queremus eum tecum. Isti vero inter-
 rogantes erant nouiter conuersi de iudaismo et mi-
 nores qui interrogabant ceterum apostolorum. Quia
 tria dicunt scilicet quo abiit id est quare recessit a iu-
 deis. Et quo declinavit quod recedere a populo iu-
 daico: et ire ad populum gentilem declinare est tamquam
 a maiori et digniori ad minorem. Item subdunt. Que-
 remus ipsum tecum: quod multi conuersi ex iudeis per-
 cabant etiam populo gentili cum apostolis. Deinde cum
 dicit. Dilectus meus descendit in hortum: ponitur
 ratio spiritus iuxta questum. **Quantum** ad curam intellectum
 est notandum quod delubra et templa gentium in quibus
 prius habitabant et adorabant idola dicebant cur-

bilis draconum et demonum: sed postea facte sunt ec-
 clie christi et sanctorum: in quibus colitur et adoratur verus deus tri-
 nus et vnus et offertur verus sacrificium eucharistie: et
 vere offeruntur et oblatiuntur: et celebratur diuina of-
 ficia deo acceptabilia: quibus deus dicitur pasci et dele-
 ctari et sic gentilitas per fidem et baptismum facta est
 areola aromatum spiritualium quibus christus dicitur pasci nam
 sicut christus pascit nos cibis spiritualibus sacramen-
 torum et doctrina ita dicitur a nobis pasci liliis et rosis
 et aromatibus bonorum operum et orationum et vir-
 cultu patrie inquam delectatur in nostris bonis ope-
 ribus et acceptat illa ad vitam eternam. Respondens
 ergo sponsa ad questum adolescentularum et filiarum
 hierusalem quoniam dixerunt. Quo abiit et declinavit di-
 lectus tuus. Dicit. dilectus meus christus reprobatus
 deis incredulis. quibus primum oportebat loqui ver-
 bum dei: quod indignos se fecerunt: ideo conuersus ad
 gentes descendit in hortum suum ad ad areolam aro-
 matum. Nam ex populo gentili et ex septis et delubris
 et fecit sibi areolam aromatum et hortum fructiferum
 et electa spurcitia idolorum ut pascat in fructibus po-
 puli gentilis et colligat et cohlita. scilicet virgines et mar-
 tyres et confessores et doctores et iustos virosque se-
 xus. Et pascat ibi pastus patrie. scilicet sacrificiorum et ob-
 lationum. et orationum. Et dicitur christus descendere a populo iu-
 daico ad gentilem tanquam a digniori quam ante deum cole-
 bat ad minus dignum qui ydola venerabat. Sed quod
 per tale descendit christus ad plebem gentilem sicut plebs ge-
 ntilis conuersa pascit christum per patrie cultum ita christus pas-
 cit eam pabulo ecclesiasticorum sacramentorum: et per
 consequens fit mutuus pastus. ideo subdit. Ego di-
 lecto meo: et dilectus meus mihi: quia pascitur in
 ter lilia. q. d. Ego ex iudeo cultus et seruitutem la-
 trie dilecto et spiritu meo christo. Et ex iudeo ipsi fide-
 les per regenerationem: quia continue regenerat
 ex me filios et martyres et virgines et confessores
 et iustos virosque sexus per baptismum et alia sacra-
 menta. Sed ipse largitur et exhibet mihi pastum
 et pabulum spirituale: scilicet dona spiritus sancti: et
 gratiam sacramentorum in presenti et gloriam in futu-
 ro. Et sic adiuuicem correspondemus nobis et ex-
 bibemus et reddimus vices amemus. Item ego ex-
 bibebo dilecto cultum patrie cui obligor: et debi-
 to sed ipse gratis et libere largitur mihi locusta et
 bona sponsalia et spiritualia in dote: quod tamquam spiritus
 fam decorauit me coronam: et copia bonorum spiritua-
 lium mihi familiariter loquendo: immo iam tantum
 cit mihi et correspondet mee petitioni et desiderio.
 Nam ego cum ingenti affectu et desiderio in primo
 canticum petui dealbari et mundari a nigredine ydo-
 latricae et spurcitiarum gentilitatis: et sociari cum filia-
 bus hierusalem in eadem ecclesia et pasci in vno et eo-
 dem horto et quietere sub umbra spiritus in meridie:
 sponsus autem iam audiuit vocem meam: et annuit
 votis et petitionibus meis: quod iam familiariter loqui-
 tur mihi per apostolos suos. Et ego loquor ipsi can-
 tando psalmodiam et diuina officia quod ita misit apo-
 stolos suos ad predicandum euangelium omni creature per
 vniuersum mundum. Et sic ita loquitur mihi spiritus
 sus et audio vocem eius euangelicam. Et ego iam
 loquor illi: et respondo deo ipsi confitendo ipsum esse
 verum deum et hominem: et verum messiam in lege

D. Jacobi de balentia

promissum. Et sic respondeo ipsi per fidem spes et
charitatem et cultum latrerie sic sponsum meum passitur
inter lilia martyrum et virginum et omnium iustorum eorum bo-
na opera et cultum latrerie delectabiliter acceptando. De-
inde cum dicit. Pulchra es amica mea et suavis etc.
Introducitur sponsus ad loquendum et ornatum et do-
natum ecclesiam sponsum suam de populo gentili bo-
nis spiritualibus: sicut ante dotauerat ecclesiam de co-
ueris ex synagoga. **L** Ad cuius intellectum est
aduertendum sicut fuit dictum in primo cantico quod si-
cut deus est creator universalis ab initio ita factus
est ex tempore et in tempore constituto redemptor uni-
uersalis tam populi gentilis quam israelitici. Et ideo sicut
patriarche et prophete in persona totius populi israe-
litici petebant Christum messiam in lege promissum ut
veniret ad osculandum eos osculo oris sui et ut tra-
beret eos post se et introduceret in cubitulum suum.
Ita pariter tota plebs gentilis hoc idem petebat
petit per thamar et Raab et Ruth: tamquam per curat-
rices: quod omnes ille peterunt Christum in persona totius populi ge-
ntilis in quantum desiderauerunt sociari in populo
dei et venerunt ad fidem et cultum eius: dei et sic desidera-
runt Christum veterum simul cum successoribus eorum: ut di-
ctum fuit tibi et desiderauerunt dealbari a spuretita et
nigredine et de idolatrie dicens. Miga sua sunt for-
mosa etc. Et idem sicut sponsus satisfecit plebi iudaice
et synagoge fidelium per sex cantica: quod scilicet venit in
carne et osculatus est eam per incarnationem ut patuit
in secundo cantico et osculatus est eam osculo oris sui persona-
liter per euangelicam predicationem ut patuit cantico ter-
tio. Et ita traxit eam per familiaris doctrinam et conuersa-
tionem et miraculorum operationem ut patuit cantico
quarto et ita introducit eam in thalamum suum et orna-
uit vestibus sponsum suum ut patuit cantico quinto et
ita pariter et refecit eam pabulo sacramentorum emanan-
tium ex passione Christi ut patuit cantico sexto. Et ita
ecclesia est congregata ex conuersis de iudaismo
et ex populo israelitico: recepit Christum in sponsus
commendando et confitendo eius virtutes et per-
fectiones et omnipotentiam et magnificentiam ut
patuit in cantico septimo scilicet in cantico prece-
denti. Ita ergo pariter in hoc octavo cantico et duo-
bus sequentibus sponsus satisfecit et vult satisfacere
votis et petitionibus plebis gentilis peten-
tis dealbari a nigredine ydolatrie: et sociari cum
plebe israelitica et pasci cum ea et simul quiesce-
re sub umbra sponsum suam petitionem Christum adim-
pleuit cum misit apostolos ad vocandum et conuertendum
populum gentilem ad fidem euangelicam. Et sic
Christus per apostolos suos et discipulos vocauit ple-
bem gentilem in eandem ecclesiam et dealbauit eam et or-
nauit et decorauit et dotauit eam eisdem ornamentis
et monilibus sponsum suum: quibus ante ornauerat
ecclesiam ex synagoga conuersarum: et sic ex utroque po-
pulo facta est unica ecclesia et sponsa Christi et sic in his
tribus ultimis canticis maxime loquitur Salomō de
ecclesia populi gentilis iam facta una et sociata
cum iudaica sine israelitica ut patebit. Dicit ergo
Christus sponsus. O amica mea de populo gentili tu
in principio petisti a nigredine ydolatrie dealbari
et cum filiabus hierusalem sociari et simul pasci et quiescere
Et ideo completo iam mysterio redemptionis in po-

Christopolitani Epi Expositio.

pulo israelitico et postquam illi satisfecit per incarnationem
et familiaris predicationem et mortem et passionem
et resurrectionem etc. Tandem voluit descendere ad te ut
satisfaceret votis et petitionibus tuis mittendo tibi
apostolos et discipulos ad predicandum in per-
sona mea te dealbant et mundant a nigredine ydo-
latrie: et pulchram faciunt per baptismum et alia sacra-
menta. **L** Et nota quod Christus vocauerit ple-
bem gentilem et baptizauerit per apostolos tanquam per
ministrum. Tamēque per seipsum dat gratias et bona
spiritualia. Ideo loquitur in persona propria. Itē dices
re Christum et commendare pulchritudinem plebis gentilis:
idē est quod facere: quod commendando ipsam de vul-
neribus: idē est quod facere ipsam pulchram et ipsam
decorare ornamentis sponsum suum hoc memoratis.
A Itē est aduertendum quod licet sponsus reperat et
iteret in hoc cantico octavo bona spiritualia et orna-
menta quae memorauit et explicauit in quinto cantico
Itē talis repetitio et iteratio non est superflua nec
ociosa: sed denotat duos populos in diuersis temporibus
successive ad fidem conuersos: quos Christus sub eadem ec-
clesia conuertit: et eisdem ornamentis sponsum suum deco-
rauit. Dicit ergo Christus. O amica mea puera de ple-
be gentili ego dico tibi: tu es pulchra. id est pulchra
te facio simul cum plebe israelitica. Et tu es decora
facta sicut hierusalem. Nam tu in primo cantico petisti deal-
bari et decorari et sociari filiabus hierusalem: et ego dico
tibi: tu es facta decora sicut hierusalem et sociata
in una ecclesia et eisdem ornamentis sponsum suum deco-
rator: postquam receperit eam de ecclesiastica sacramen-
ta: quae de septem dona spiritus sancti receperit. Et ad
pugnandum contra mundum et carnem et diabolum
eisdem armis armata fuit: et ideo tu es facta ter-
ribilis ad pugnandum: sicut una acies castro bel-
licorum ad bellandum et pugnandum ordinata. per
euangelicam defendenda. Itē pulchritudo tua sum-
me delectat me. Auerte ergo oculos tuos a me etc.
loquitur ironice more amantissimi: sicut sponsus carna-
lis quicquid dicit sponsus. Auerte oculos tuos a me: quod
tantum sunt pulchritudo penetrat cor meum et inter-
ficium me. Ita ergo pariter metaphorice dicit hic
Christus. O sponsa mea auerte oculos tuos. id est fidei
charitatis et humilitatis: quod tibi mihi placet et sunt
gratia: quae me auolare fecerunt. id est relicto et reproba-
to populo iudaico incredulo me compulerunt ut repen-
te descenderem et ventrem ad te. **L** Ad cuius in-
tellectum est aduertendum sicut dictum est in cantico
quinto: quod Christus non respexit in nobis istos oculos
et ista bona tanquam forma efficiere sed tanquam for-
mam disponentem: quam ipse in nobis inposuit: ut nos
sibi gratos faceret. Unde tria genera oculorum vulne-
rauerunt Christum et fecerunt ipsum aduolare ut veniret
ad nos redimendum. Primo oculi imaginis natura-
lis in quantum solum hominem creauit in hoc mundo in-
feriori ad imaginem suam aptum et capacem ad suas bea-
titudinem participandam et capescendam: et ideo aduo-
lando descendit ad redimendum suam imaginem quam in
utroque populo reperit. Secundo vulnerauerunt et no-
uerunt Christum oculi predestinatiōis. Nam quos pater
ab eterno predestinauit: hos filius factus homo
ex tempore vocauit: et hos iustificauit in presentia: et
magnificauit et glorificauit in futuro ad Ro. ix. Ter-

Et aut sunt oculi gr̄e ppter quos sum? deo grati
et accepti. ad vitā eternā: r̄ bos dedit nobis gra/
tis xps. Ip̄e em̄ xps dedit nobis oculos. fidel̄ cum
charitate. quib? eū cognoscim? et diligitim? r̄ me/
remur r̄ sumus apti ad vitā eternā: r̄ isti oculi pe/
netrāt cor xpi r̄ faciūt eū aduolare ad p̄m̄ū nobis
cōfērēdū r̄ sic xps amat qd̄ in nobis pl̄tauit: r̄ sic
p̄t̄ q̄ xps añ dilexit nos q̄ nos ip̄m: q̄ deus ante
mūdi p̄stitutiōē dilexit r̄ elegit nos: vt essemus
feti r̄ postea gratificauit nos in xpo filio suo. ad
Pbi. i. r̄ sic p̄t̄ q̄ xps dotauit r̄ ornauit eccl̄iā sp̄o
sua ornamētis sp̄o salū? vt sibi placeret r̄ am/
plius eā diligeret. que quidē ornamēta sunt fide/
les articulor̄ r̄ gr̄a sac̄ozum r̄ robur ad obserua/
tionem p̄ceptor̄ r̄ varietas statū r̄ officior̄ r̄ di/
gnitatū: r̄ tō per oculos p̄it etiā intelligi docto/
res. s. Aug. M̄tero. r̄ ceteri q̄ fuerūt de pp̄lo gēriti
multiples q̄ de pp̄lo iudato: q̄ quos doctores
tanq̄ per oculos videt eccl̄ia. Qui quidē oculi do/
ctoꝝ: eo q̄ erāt cū fide r̄ cbaritate: tō xpm̄ auolare
fecerūt r̄ sic etiā subdit. Capilli tui. i. ppl̄i ex gēti/
bus cōuersi facti sunt copiosi r̄ albisissimi r̄ multi/
plicati per regnatiōē baptisimalis: sicut greges
caprar̄ que apparuerūt de galaad in magno nu/
mero. Et dētes tui qui sunt iudē doctores inquan/
tum ruminant r̄ masticāt r̄ digerūt sac̄a scriptu/
ram: facti sunt albi r̄ mūdi sicut grex ouiu q̄ ascen/
derūt de lauacro. put dictū est in canticō q̄nto: qz
oēs doctores sunt gemellis. feribus: r̄ sterilitas
nō est in eis inquantū ex vtroq̄ testō quotidie pa/
riunt sac̄a scripturā r̄ p̄bēt eā ppl̄is fidelitum.
Et sic etiā gene tue que sunt bone r̄ honeste opa/
tiones corā pp̄lo apparentes sunt rubee p̄ chari/
tatem: sicut cortex mali puncti absq̄ occultis. Illā
sicut malū punicum sub vna pelle rubea continet
multa grana rubea et pulchra: ita eccl̄ia sponsa
xpi sub vna pelle et tegmine fidei r̄ cbaritatis cō/
tinet copia fidelū rubore r̄ ardore cbaritatis ar/
dentū: cui lux lucet corā boib?. nō vt vīdeant ab
boibus ad p̄p̄iā laudē: sed vt glorificēt d̄m̄m qui
in celis est. Et tō subdit. absq̄ occultis. q. d. q̄ ta/
lia opa sunt cū interiori gaudio r̄ recta intētiōe
latente: testimoniū reddēte cōscientia eoz. Et sic
eccl̄ia r̄ quilibet iustus est pulcher r̄ rubet cbarita/
te intus et extra: qz nō ad ostētatiōē p̄p̄iā opa/
tur et exercet opa v̄ritū: sed ad laudē dei r̄ p̄m̄i
bonū exēplū r̄ vīlitate. Hoc etiā dicit: qz in eccl̄ia
multi sunt martyres latēter in corde: qz nō marty/
rium receperunt publicum in carne.

Secunda pars octauū cātici.

Sexaginta sunt regine.
Octoginta cōcubine.
Et adolescentularū non
est numerus.

Una est columba mea

perfecta mea.

Una est matri sue.

Electa genitrici sue.

Viderunt eam filie syon:

Beatissimam predicauerunt.

Regine r̄ cōcubine: r̄ laudauerūt eā.

Que est ista que p̄greditur quasi au/
rorā consurgens.

Pulchra vt luna. Electa vt sol.

Terribilis vt castroz acies ozdiata.

Descēdi in hortuz nucū.

Vt viderem poma cōuallium:

Et inspicerem si flozisset binea.

Et germinassent malapunica.

Nesciui. Alia mea cōturbauit me p̄/
pter quadrigas aminadab.

Reuertere reuertere sunamitis.

Reuertere reuertere vt itueamur te.

Et inde cū dicit. Sexaginta sunt re/
gine r̄ c. Nec est sc̄a pars bui? octa/
ut cātici. Et Ad cutus intellectū
est aduertendū q̄ oēs reges terre r̄
p̄ncipes mūdi gerūt vices dei in/
telligēdo: qz ois p̄tās a d̄no deo est.

Unde dicit diuina sapiētia. per me reges regnāt
per me p̄ncipes imperāt et decernūt iusticiam.
Prouer. viij. Et est dicendū qz ois hūana p̄tās est
a deo aut p̄ceptiua: aut permissiue. vnde reges
regant ex dei volūta te p̄ceptiua: eo qz ex electo
ne inceperūt regnare r̄ optimis legibus regunt r̄
discernūt iudicia: et ideo p̄t̄ er talē bonestū ordi/
nem dominādī regie p̄tates r̄ regna metaphori/
ce dicunt vxores dei et regine: tyrannice aut̄ pote/
states: eo qz violenter regūt r̄ regūtur: ideo dicun/
tur cōcubine: quasi adulterine: qz nō legitime pos/
sident: nec regunt. Et sic salomon hic regna et re/
gias p̄tates in iudi appellat reginas: tyrannides
appellat cōcubinas: r̄ ciuitates r̄ oppida appel/
lat adolescentulas quasi ancillas regū et p̄ncip/
pum: et qz plures sunt tyranī q̄ reges legitimi in
mūdo: ideo ponit cōcubinas in maiori nūero. Et
qz ciuitates et oppida sunt in multo maiori nūe/
ro q̄ reges siue regna r̄ tyrannides: ideo ponit eas
sub nūero quasi infinito. Sed quibz oia ista regna
mundi r̄ principat? et tyrannides et ciuitates sint
plures in nūero: r̄ sint diuerse lingue: r̄ diuersi mo/
res: et licet sub diuersis hūanis legibus regantur
et viuant temporalr̄: in ex oibus his et in oib? hic
facta est vnica eccl̄ia sub vno capite xpo r̄ p̄ncipe
congregata: et vnico baptisimo regenerata viuēs
sub vnica lege euāgelica. Et vnica gr̄a sac̄ozum.
Et vnica fide articulor̄: qz vbicqz terraz vnica est
eccl̄ia sponsa xpi sicut vnicus est sponsus. Et hoc
est quod intendit dicere salomon in hoc canticō r̄
loco in persona christi. vnde ait. Sexaginta sunt
regine: id est regie potestates. Et octoginta concu/
bine: id est tyrannides in mundo. et adolescentula/
rum: id est ciuitatum et oppidorum r̄ altiorum po/
puloꝝ nō est numerus: qz sunt quasi infiniti in

mūdo. Sed in oibus his vna est colūba mea. i. vni
ca est ecclesia sponsa mea simplex et innocens et pu
ra sicut colūba. Et vnica et pfecta est matri sue et
electa genitrici sue. **B** Ad cuius intellectū est
notādū q̄ x̄ps d̄: sp̄s ecclesie inquātū eā sibi vni
uit per gr̄am et fidē et ipsa d̄: filia x̄pi inquātū ip
sam regnauit: sed quia x̄ps generauit totā eccle
siā et regenerata continet fideles et a qua et sp̄s sc̄to:
ideo sp̄s sc̄tus d̄: mater ecclesie sp̄s x̄pi: et ideo d̄:
colūba et colūbina: q̄ et sp̄s sc̄to regnata: et d̄: pfe
cta matri sue: q̄ nō et volūtate carnis: nec virt: sed
et solo sp̄s sc̄to est regenerata et renata: et ita etiā
d̄: electa m̄ri sue. i. sp̄s sc̄to et cuius virtute et gr̄a
dei regenerata d̄: et renata. et nō est mirādū: p̄ salo
mon appellat sp̄m sc̄m m̄rē ecclesie: q̄ hoc nomē
sp̄s in caldeo et hebreo est feminini generis: sicut
in latino est masculini generis: et greco neutri ge
neris. vt inqt Hiero. in sermōe de assumptiōe vir
ginis. Intēdit ergo dicere sp̄s sc̄tus: q̄ h̄ m̄tra et di
uersa sint regna et principatus: q̄ p̄tates in mundo
vniuerses sub diuersis legib⁹ h̄ianis: in oib⁹ his
et in oibus his vnica est ecclesia sp̄s x̄pi viuēs sub
vnico p̄ncipe et vnica fide et caritate: et vnica lege
euāgelica. **L** Deinde cū dicit. Viderūt eā etc.
Est aduertēdū q̄ postq̄ ecclesia ap̄loz et discipulo
rū recepit sp̄m sc̄m illico nō post mltos dies fue
runt apli et discipuli p̄ diuersas puincias et regna
mūdi ad p̄dicādū euāgelisū omni creature disper
si: put eis x̄ps preceperat in die ascēnsionis. Et sic
mattheus profectus est in ebtiodiam: et bartholo
meus et thomas ad regna indeoz: et andreas ap̄
scythas et symō et iudas p̄dicarūt p̄ egyptū et chal
deā: et petrus et paulus per greciā vsq̄ ad italiaz
et sic singuli p̄ gr̄am sermonū et virtutē sp̄s sc̄ti et p̄
pter signa q̄ faciebāt sanctitudo mortuos: et sanan
do infirmos et eijciēdo demonia cōuertebāt mul
tos ad fidē x̄pi. Et sic vnusquisq̄ ap̄ls faciebat si
bi societate et exercitiū fidelū p̄uersoz et gētilitā
te. **A** Tūc ergo filie syon. i. aie denote et fide
les nouiter cōuerse: et reges et p̄ncipes et tyrāni et
ciuitates et ppli gētiliū vidētes ecclesiam in ap̄lis
et discipulis tanq̄ acie ordinatā: ita per mūdū cū fi
gnis et virtutib⁹ p̄gredi et p̄ficisc̄i sp̄ agēdo et bo
mines ad fidē cōuertēdo: tūc oēs iste p̄tates p̄di
cauerūt ecclesiam et xp̄ianā religionē beatissimā: q̄
in tā magnū nūerū augebat: et q̄ tot et tantis fi
gnis et virtutib⁹ coruscabat: et sic p̄dicabāt eā bea
tissimā p̄pter magnitudinē et excellētiā sp̄s sc̄ti qui
eā b̄rificabat et ad tūm et talē gradū exaltabat et di
gnificabat et tā magnis donis et munerib⁹ deco
rabat. et sic nō solū filie syon. i. fideles iā p̄uersi: s̄
etiā regine et cōcubine. i. regie p̄tates et principa
tus et tyrannides laudauerūt eā vidētes et admi
rātes signa q̄ faciebat: et demones in curādīs infir
mis. Et tō sic admirātes et eā b̄rissimā p̄dicantes
et laudātes dicebāt. Que est ista q̄ p̄gredit q̄ au
roza p̄surgēs pulchra vt luna electa vt sol terribi
lis vt castroz acies ordinata. **L** Ad cuius itel
lectū est notādū q̄ ecclesia x̄pi in p̄ncipio fuit q̄si
auroza cōsurgēs. Mā sicut auroza p̄surgēs de no
cte et tenebris nō dū h̄z torū lumē: sed aliquā ruli
mullat et splēder habēs partem de tenebris: eo q̄

ad huc est inter tenebras: ita pariter ecclesia in prin
cipio: q̄ cōsurgēbat ex nocte et tenebris legis et ex
nocte et tenebris idolatrie. Ideo cōuersi de iuda
ismo h̄z splēderēt radijs luminis euāgelicū: in q̄
ex toto nō valebāt relinquere cerimonialia: vt p̄z
ad Ro. et Gal. per totum: ideo ecclesia in principio
erat q̄si auroza cōsurgēs inquātūz illi pauci con
uersi habebāt inter fideles. Sed postea q̄n eccle
sia tam fuit magis multiplicata: tūc fuit pulchra
vt luna: q̄n est plena ex radijs solis: q̄ tūc fideles
abominātes cerimonialia et superstitionē idolo
rum: iā erāt magis purificati et firmi in lege euā
gelica. S̄z postea tpe decij et maximian et diocle
tiani tam ecclesia fuit electa et excellens sicut sol.
Mā sicut sol in meridie nō solū nō patit tenebrā
adm̄tā: sed etiā oīa illuminat. Ita pariter eccle
sia tam tpe illoz imperatorū multiplicata nō so
lum pellebat oēm tenebrā tā legalē q̄ idolatricā
sed etiā splēdebat per totū orbē: q̄ itaz habebat
doctores illuminātes totū orbē suis predicatiōib⁹
bus et doctrinis: et tūc erat frequentia martyū: q̄
rigarūt et auerūt ecclesiam sanguine suo. Et sic
ecclesia pro tūc nō solū fuit electa vt sol: rōne sp̄s
doris doctrine euāgelice: sed etiā fuit terribilis
vt castroz acies et p̄balanz ordinata ad pugnan
dū contra tyrannos et infideles: imo fuit acies
ad pugnandum per doctores contra infideles.
Et fuit terribilis acies ordinata per martyres ad
pugnandum contra tyrannos et notanter dicitur
Que est ista que p̄greditur: nam ecclesia ap̄so
lorum egressa est vltra līmites: sc̄licet ex populo
israhelico et p̄gressa in populum alienum et gē
tillem quasi dicit que est ista que cum tanta auda
cia et fiducia ex populo infinito et humili aude
progrēdit armata per populum gentilem contra
reges et p̄ncipes et deos et leges imperatorū
et regum. **B** Deinde cum dicit. Descendit in
hortum nucum. Sponsa explicat et dat rationem
sui aduentus explicando resistentiam quam rece
perit in populo gentili propter quod inceditur
mata. Ad cuius intellectum est notandum q̄ post
obitum apostolorum creuit aliquantulum eccle
sia per vniuersum orbē s̄m q̄ aliqui imperatores
permittēbant viuere christianos: et sic fuerunt no
uem persecuciones in ecclesia: inter quas perfec
tiones fuerunt q̄nq̄: paces et hoc a nerone vsq̄ ad
doycletianum: sed tunc insurrexit quedā persecu
tio contra ecclesiam maior ceteris. In qua perse
cutione interfecta fuerunt infinita milia martyū
vbi valde fuit ecclesia perturbata et sic ecclesia vn
diq̄ verabatur a tribus inimicis. i. imperatorib⁹
et regib⁹ idolatris et ab hereticis et boibus car
nalibus et mūdānis: et hāc turbationē et persecu
tionē ecclesie memorat sp̄s sc̄to in hac pte dicens. Mō
mirentini si sic progrēdit: armata sicut terribilis
vt castroz acies ordinata. **Q** descendit in hortum
nucum: sc̄licet in populum gentilem mibi ab eter
no predestinatum et per patriarchas et prophe
tas ad fidē p̄nunctatū. Descendit em̄ vt vidēre po
ma conuallinm: sc̄licet vt colligerem iustos per
baptisimū et fidē. Et vt inspicerē si floruisset et fru
ctificasset vinea populi gentilis germinādo fide

Les et si germinassent mala puncta: scilicet martyres et virgines et ceteri iusti et fideles. **L** Et nota quod nux est genus ad omnem fructum habentem nucleum subdurat est: et sic est amigdalu et auellana dicitur nux. Et ideo in hebreo habet descendit in hortum amigdalu: per quod intelligit populus gentilis qui sub testa idololatricae continebat imaginem dei et magnam partem predestinatorum. Et ideo ille hortus dedit fructum suum per baptismum ipse gratie. Nam baptismus maturavit fructum illius hortus: et uvas illius vinee quod fructum apostoli et ecclesia collegerunt. quod dicitur ego ventum ad colligendos fructus supradictos sed in tali expedite reperit maximam resistantiam. Et ideo nesciunt. id est dubitavit et timuit: et anima mea turbata est propter quadrigas bellicas et acies contrarias ipsius aminadab. id est propter exercitum populi gentilis et principum et regum qui presequuntur me et tormentis affligebant instantum qui christiani fugiebant in montes et latibula spelunca: vnde in scriptura illa persecutio quod marcelus. et timore adolevit idolis incensus de quo scelere cum martyrio postea fuit purgatus. **A** Et autem advertendum quod ubi non est translatio huius anime turbata est propter quadrigas aminadab. id est populi mei. in hebreo habet propter quadrigas aminadab. id est populi principatus qui quidem israel est magis persona veritatis quod populus gentilis tunc dominabat et principatus in mundo: et ideo creditur quod israel non est corrupta vitio scriptura: et ideo dicit ecclesia quod anima mea turbata est propter quadrigas aminadab. id est propter exercitus et persecuciones et tormenta populi gentilis principatus et dominatus in mundo quam quidem persecutionem inter ceteros seculus et atrocius exercebant maritimus et dioctianus. Et ideo videtur ecclesia plebem gentilem resistantem predicationi evangelice dicit ipse. Revertere revertere sunamitis. **B** Ad cuius intellectum est notandum quod populus gentilis descendebat ex noe qui fuit verus dei cultor. Sed recesserat a vero cultu dei pro filios Chanaan et pharaon maxime in profusa lingua in fabricatio turris Babel. et sic populus gentilis habitabat et laborabat triplici infirmitate. Primum in idolatria pro falsum cultum deorum. Secundo in falsitate doctrine pro falsam substitutionem potestati temporalium. Tertio in diabolo et erat involutus in spurcitia et feditate carnis et aliorum peccatorum: ideo spiritus vocat in illum populum: vt egredietur ab illo triplici ergastulo et infirmitate. Et revertatur ad dominum deum suum a quo pro infidelitate ante recesserat. **C** Tertium est advertendum quod ubi translatio non dicit. Revertere revertere sunamitis. In hebreo dicitur revertere sulamit. An sunamitis interpretatur captiva seu lapidea: et sic conveniebat tunc plebi gentili qui erat lapidea in principum corde duro adorabat idola lapidea et vere erat captiva in potestate diaboli. Sulamit autem interpretatur integra et perfecta: et sic illa plebs ante baptismum non potuit dici integra nec perfecta. Sed hoc convenit ipsi post baptismum. Dicit ergo spiritus ad plebem gentilem sibi resistere. Non sunamitis. id est captiva et lapidea revertere a falso cultu deorum: et a falsitate doctrine sacerdotum gentilium: et a lascivia carnali: et superbia et avaricia quam maxime regnat in te. Et revertere ad dominum deum tuum: vt intueamur te: et baptismum et vera et sana doctrina instruamus te. Item revertere a falso cultu et prava doctrina et imundicia carnis ad p-

fectionem et integritatem fidei evangelice. Item revertere a triplici peccato: scilicet ab originali: et mortali: et veniali: quibus laboras: que quidem peccata nulla lex preceperat nec sanare nisi sola evangelica: et sic et sunamitis efficietis sulamit. id est ex lapidea et captiva efficietis integra et perfecta pro baptismum: qui quidem baptismus maturavit fructus hortus et uvas vinee populi gentilis: et preceperat duram testam nunc. Et extraxit inde imaginem dei et numerum predestinationum qui latebat sub testa testimonialibus in plebe israelitica et sub testa lapidea et idololatrica in plebe gentili. Qui quidem etiam baptismus sicut ante fecerat pulchram et decoraverat plebem iudaicam: ita postea decoravit plebem gentilem. **B** Sed circa fundamentum huius canticum octavi dubitatur. Nam dictum est in tertio et quarto canticum quod christus per se et personaliter israeli ad predicandum et miracula faciedum non exiit. Et solam terram israel predicando et miracula faciendo peragravit. Et patet per totum discursus evangelicum. Et in hoc canticum octavo dictum est quod christus per se non descendit personaliter ad populum gentilem sed per apostolos et ideo querit quare christus non prexit illico ad populum gentilem ad predicandum et miracula faciedum quod forsitan fuisset magis acceptus. Ad hoc respondetur quod hoc fecit christus triplici ex causa et ratione. Primum ad maiorem confusionem populi iudaici ad ostendendam manifestam eius cervicem duram et ingratitude. Secundo ad maiorem laudem populi gentilis et ostendendam eius obedientiam. Tertio ad utilitatem totius generis humani: et necessitatem nostre redemptionis. Primum probatur. Nam si christus prius predicasset et miracula fecisset in populo gentili: tunc scribere et pharisaei habuissent causam ipsum repellendi et excusationem ipsum contemnendi et non recipiendi eum: quod non erant obligati ad recipiendum aliquem extraneum. nec vententem ad populum gentilem in messiam: sed solum vententem ad eos: et hoc secundum leges et prophetas. ideo voluit personaliter venire ad eos. prout promissum fuerat in lege et prophetis. Et sic manifestata fuit eorum cecitas et ingratitude et malicia. ideo ait salvator Jo. xv. Si non venissem et eis non locutus fuisset: et opera in eis non fecissem que nemo alius fecit peccatum non haberent. Nunc autem non habent excusationem de peccato suo. Secundum probatur. Nam maxima laus et meritum provenit populo gentili: qui non vidit christum in carne predicantem nec miracula facientem: tamen ad solam predicationem apostolorum recepit christum quod fuit reputatum ad magnam confusionem iudeorum. Prout prophetave rat david psal. xvij. Populus quem non cognovit servavit mihi: auditu auris obediit mihi: filii alieni inuenerat sunt etc. Hoc idem ait salvator ad mat. vij. Amen dico vobis quod non inveni tantam fidem in israel. multi enim venient ab oriente et occidente et recubent cum abraam isaac et iacob in regno celorum. Filii autem regni mittentur in tenebras exteriores. Hoc idem dicit salvator Luc. xij. Tertium autem probatur: nam mos et inclinatio naturalis inerat gentilibus deificare homines virtuosos. Si enim videbant in aliquo aliquod diuinum ultra consuetudinem nature illico faciebant ipsum statuum et adorabant eum tanquam deum. Et isto modo deificaverunt berulim et martem et saturnum et mercurium

et iouē et p̄behū et esculapīū. vñ legī Actū. xliij. q̄ cū paulus p̄dicaret listris cū Barnabā: ⁊ Paulus sanasset claudū ex vtero matris sue. tunc turbe clamauerūt dicētes. Vñ similes facti hoīb⁹ descēderunt ad nos: ⁊ vocabāt Barnabā iouem: Paulum vero mercuriū: qm̄ ipse erat dux vbi sacerdos quosq̄ iouis qui erat ante ciuitatē t̄bauros ⁊ coronas ante ianuas afferēs cū populis volebat sacrificare ⁊c. Ex quibus p̄t̄ q̄ si paulū et Barnabam propter sanationē vnius claudi voluerunt turbe adorare: eis tanq̄ dīis t̄bauros sacrificare. Et/ go mltomagis populi gētiles deificassent ⁊ adorassent christum cecos illuminantē et mortuos suscitātem et ventis imperantē ⁊c. Et sic nostra redēptio fuisse impedita. et ideo christus noluit venire ad populū gentiles qui faciliter ip̄m recepisset sed venit ad populū dure cervicis ī auaricia ⁊ malicia obduratū: qui videntes christū suis moribus contradicentem ⁊ sua scelera detestantē faciliter ip̄sum oderunt et crucifixerūt. Et sic nostra redēptio habuit locum ⁊ opportunitatem. Et hec fuit causa quare christus non venit ad predicandū per se populo gentili: sed misit apostolos suos prout predicatur in hoc cantico octauo et sequenti. Et hec de octauo cantico.

Incipit nonum canticum.

Uid videbis in Sunamite nisi choros castrorum.

Quas pulchri sunt gressus tui in calciamētis filia p̄cipis.

Iuncture femorum tuorum sicut monilia q̄ fabricata sunt manu artificis Umbilic⁹ tu⁹ crater tornatilis nūq̄ indigens poculis.

Venter tuus sicut aceruus tritici

Vallatus lilijs.

Duo vbera tua sicut duo hīnnuli gemelli capree.

Collum tuum sicut turris eburnea.

Oculi tui sicut piscine in esebon que sunt in porta filie multitudinis.

Nasus tuus sicut turris libani: que respicit contra damascum.

Caput tuum vt camelus.

Et come capitis tui sicut purpura regis iuncta canalibus.

Quam pulchra es et q̄ decoza charissima in delitijs.

Statura tua assimilata est palme et vbera tua botris.

Uid videbis in Sunamite:

nisi choros castrorum. Hoc est nouum canticū in quo Salomō cantat profectum ecclie cōuerse de populo gētili.

Uid ad cuius intellectū est notandū prout iam dictū est q̄ ecclia de pplo gētili successiue babuit quattuor status. Nā primo scz in p̄ncipio tpe aploz fuit quasi auroza cōsurgēs eo q̄ pauci fuerūt p̄uersi: sic ecclia babt̄bat iter idolatras ⁊ infideles: et inter tenebras multorum infidelitū. Sed postea tpe Traiani ⁊ cōmodi facta est pulchra vt luna: quia per oēs partes mundi creuit in maiorē numerū. Sed tpe P̄hilippi impatoris iam facta est electa vt sol: qz iam ipse P̄hilipp⁹ impator factus est xpianus cū Alexādra m̄re sua p̄ originem. Et tam tunc incepit magna copia christianoz. Et iā incepit habere ecclia copiā magnorū doctoz: qz tunc fuit Digenes ⁊ Lemēs alexādrinus et Diony. alexādrin⁹ et plures alij q̄ tanq̄ sol incepit sua doctrinaz scriptis mūdū illustrare. S; tpe Diocletiani ⁊ Cōstāntini facta est ecclia terribilis vt castrorum acies ordinata: qz tunc ecclia tam in xpō roborata incepit pugnare cōtra seuitiā impatorū ⁊ regū ⁊ p̄ncipū infidelitū: in qua p̄secutio interfecit multa milia martyrum: vt p̄ ecclesiasticā hystoria. Postea aut ecclia pugnavit p̄tra carnē ⁊ mūdū ⁊ diabolu p̄ v̄gines ⁊ anachoritas ⁊ viros p̄fectos ⁊ monachos. Postea pugnavit cōtra hereticos ⁊ doctoz. Et sic in ecclia apparuerūt multi exercitus pugnātes p̄tra inimicos ecclie. Nam primo surrexit exercitus ⁊ chorus martyrum ad pugnādū cōtra tyrānos ⁊ impatores. Secūdo surrexit exercitus v̄ginū ⁊ monachoz in egypto et mesopotamia ad pugnandū cōtra carnem et mundum et diabolum. Tertio surrexit exercitus doctoz ad pugnandū cōtra hereticos. Sed omnes isti exercitus finaliter triumpharunt de inimicis ecclie: ⁊ sic ecclia de oib⁹ inimicis finaliter triūphauit. Nam per martyres triūphauit de regib⁹ ⁊ impatoribus: et per v̄gines de carne et per monachos et heremitas de mūdo ⁊ diabolo ⁊ per doctoz triūphauit de hereticis. Sp̄sus ergo vidēs eccliam sponfam suam sic perficeret et pugnare cōtra inimicos per diuersos exercitus bellatorū dicit. Quid videbis in sunamite. i. in ecclia ex gentibus cōuersa: nisi choros. i. phalanges et exercitus castrorum bellicorum paratos ad pugnandū contra inimicos. q. d. tota ecclia est in pugna contra inimicos fidel. et de oib⁹ triūphat. Deinde cū dicit. Quā pulchri sunt gressus ⁊c. Explicat et explicādo commendat choros ⁊ exercitus pugnatorū ecclie. **U** Quattuor ergo facit. Nam primo cōmendat totam eccliam sponfam suam in vniuersali. Secūdo specialiter cōmendat chorū ⁊ exercitū martyrum. Tertio exercitum religiosorū et monachoz: um. Quarto exercitum et chorū doctoz. scōa ibi. Dicit Ascēdam in palmam. tertia ibi. Ergo dilecto meo. quarta ibi. Quis mibt det te fratre meū. Unde salomon sequitur ordinē tēporis ecclie: sc̄m q̄ ecclia p̄cessit in p̄ficiēdo. Nā prio p̄fecit in populo. Scōo in mar

cybus seu in copia martyrum. Tertio in copia hgi
 nū & monachoz. Quarto in copia doctoz: de qb'
 oibus tractat i b nono cātico. Quinto autē pfectit
 in copia imperatoz & regū et pōtificū: et sic fuit i
 sua pseritate: de quo tractabit in sequenti et vlti
 mo cātico. Quantū ergo ad primā partē huius
 noni cātici. est aduertendū q̄ tota pulchritudo ec/
 clesie p̄sistit in ornatu virtutū & donoz et gra factō
 rum: et pulchra dispositōe mēbroz. s. in varietate
 statū & graduū & officioz. Et id salomon ter de/
 scripsit pulchritudinē ecclie s̄m q̄ xps successiue
 ter sp̄am dotauit & decorauit per discursus tēpo/
 ris. Mā primo descripsit pulchritudinē ecclie i sta
 tu aploz s̄m q̄ eā dotauit et decorauit sp̄ōsus añ
 suā passionē qm̄ misit aplos ad p̄dicandū in oēs ci
 uitate & locū quo erat tpe vēturus vt p̄t̄s Abd. x. &
 Lu. x. Et etiā s̄m q̄ eā decorauit xps in nocte pas/
 sionis per iōgū sermonē vt p̄t̄s Jo. xliij. vsq̄ ad. xvij.
 cap. quā pulchritudinē cātauit salomon in q̄nto
 cātico. Secōdo decorauit xps eccliaz suā in pp̄lo gē
 tili per p̄dicatōne aploz in principio: qm̄ fuit q̄si
 aurora p̄surgēs cui cōcauit eadē ornamenta spi/
 ritualia & dona gr̄az: que dederat ecclie conuerse
 de pp̄lo iudat̄ico: quā pulchritudinē cātauit salo/
 mon in cātico p̄cedenti. Māc autē in hoc nono cāt/
 ico cātat pulchritudinē quā xps dedit sp̄ōse sue in
 suo p̄fectu tpe pugne: que quidē pulchritudo cōsi
 stit in copia & varietate diuersoz statū & graduū
 et dignitatū & mēbroz & officioz ecclie: qui q̄ de
 status et officia intelligunt per mēbra officialia
 et ornāmēta pulchre mulieris: q̄ quidē ecclia ma/
 gis p̄fectit in copia et distinctōe graduū et mem/
 broz et officioz in plebe gētili q̄ in plebe iudat/
 ica. **W** **S** salomon describit dispositōe mēbro/
 rum huius sp̄ōse mō opposito. Mā in quinto cāt/
 ico incipit describere mēbra sp̄ōse a capite p̄cedē
 do ad alia mēbra. Hic autē incipit a pedibus seria
 tīm p̄cedēdo vsq̄ ad caput: cuius rō est. Mā ecclie
 sia de pp̄lo israelitico incipit crescere a maiorib'
 vsq̄ ad minozes. Nam primo fuit vocata & electa
 h̄go Ab̄aria: que erat de stirpe regia & exinde Joā
 nes baptista & apli qui erāt de eadē stirpe pro ma/
 iorē parte: et oēs isti fuerūt principes & maiores &
 capita ecclie. Ex osequenti autē vocati sunt mīno
 res. s. discipuli postea mlti deuoti q̄ secuti sunt xps
 In ecclia autē de pp̄lo gētili primo vocati sunt mī
 nores & populares & infirmi: sed postea venerunt
 martyres postea h̄gines & p̄fessores: postea docto
 res & postea venerūt impatores & reges & magni
 pōtifices qui fuerūt capita ecclie & totius mūdi
 & ideo salomon describēs pulchritudinē ecclie cō
 uerse de pp̄lo gētili incipit a pedibus sp̄ōse qui
 sunt plebei & populares. **L** **U** est aduertēdū
 sicut supra dictū est q̄ sicut mulier bz diuersa mē/
 bra quib' exercet opatiōes suas. Itē salomon po/
 nit hic decē mēbra huius sp̄ōse per que intelligū
 tur decē mēbra siue status & gradus officiales ec/
 clesie: q̄ sunt pedes: femora: ymbilicus: vēter: ybe/
 ra: collū: oculi: nasus: caput: come. **U** per pedes
 huius sponse intelliguntur populares: quib' am
 bulat ista sp̄ōsa. Itē crura & femora huius sponse
 sunt duo populi ad fidē cōuersi. s. iudat̄icus & gēti

lis: in quib' tota ecclia consistit. Bases autē auree
 quibus sustentat tota ecclia sunt fides & charitas
 Itē duo ppli cōuersi sunt cōnecti sub vna iunctura
 fidei & caritatis: ymbilicus autē huius
 sp̄ōse est matris ecclie: vbi cōcipiunt & regenerant
 fideles per baptisimū. vēter vero est ipsa ciuitas
 dei triplici muro septa: scz fide sp̄e & charitate: in
 quo vēre & ambitu continent omnes fideles: sicut
 triticū in acervo & boreo. Duo vbera huius spon
 se sunt duo testamēta: quoz lac sugunt fideles vel
 sunt duo status. s. sacerdotū qui p̄bent fidelibus
 lac gr̄e factoz: & status doctoz et predicatorum
 qui p̄bent lac doctrine sacre scripture & pascūt
 fideles doctrina et exēplo. Collū autē huius sp̄ōse
 sunt prelati qui tanq̄ speculatores ponuntur in ec
 clesia ad predicandū gladiū vententē cōtra ecclie
 siam: vt clamēt clangentes buccina Ezech. xxxij.
 Oculi etiā sunt doctores & prelati: quib' videt ec/
 clesia credēda et agenda. s. que sunt necessaria ad
 vitā actiua & contēplatiua. Nasus etiā plati sunt
 ecclie: qui naso discretōnis discernūt inter leprā
 et leprā: & sunt etiā iudices qui discernūt inter ius
 sum & iniustum tribuēs vniuersis qd̄ suum est. La
 pur autē ecclie est duplex vñū principale a quo des
 riuatur ois virtus & ptās in ecclia & iste est xps. Et
 alterū d̄ caput vicariū exercēs & gerēs vices xpi:
 et iste est summus pōtifer in tota ecclia & quilibet
 eps in sua dioecesi: quilibet rex in suo regno quo
 ad sp̄alia. Come autē huius capitis sunt oēs po/
 puli fidelitū depēdentes a capite xpo vel sunt oēs
 virtutes & ptās ex xpo deriuatē. Per supra dicta
 ergo mēbra pulchre mulieris designat salomon
 quasi oia officia et gradus & dignitates & status
 ecclie in cōmuni. Que quidē officia & gradus et
 dignitates maxime viguerunt in ecclia p̄uersa de
 pp̄lo gentili: ideo d̄: terribilis vñ p̄o maiorē p̄e ecclie
 ordinata. nā quot dignitates et officia continet:
 tot choroz et exercitus castroz d̄: habere ad pu/
 gnādum p̄tra inimicos infideles. Xps ergo volēs
 explicare & cōmendare pulchritudinē ecclie sp̄ō
 se sue in optima dispositōe mēbroz incipit a pe
 dibus dicens. O ecclia sp̄ōsa mea filia principis
 idest ppli gētilis principātis in mūdo hoc dicit:
 qz solus populus gētilis vñ p̄o maiorē p̄e ecclie
 sia est egressa principabat & dñabat per impato
 res & reges & principes: cū pplis israeliticis vbtz
 seruiret: & ideo appellat eā filia principis: dicit er
 go. Quaz pulchri sunt ingressus. i. pedes tui in cal/
 ciāmētis: scz ppli tui bene instructi & moztificati.
 Mā sicut calciāmēta reddūt pedes honestos: ita
 boni mores decorāt pplm. vñ per gressus pedum
 calciatozū intelligunt affectiones & operatiōes
 per bonos mores directe et ordinate: qd̄ primum
 querit & aspiciūt in pp̄lo ecclia xpi. Itē per calcia
 mēta intellit cōstantiā fidei & charitatis quib'
 calciati fideles absq̄ metu calcabāt supra serpē
 tes et scorpionēs nō timētes mīnas principum.
 Sed qz isti ppli fideles sunt duo ex iudeis & genti
 libus p̄uersi & sub vna caritatis & iunctura & nexu fi
 dei & charitatis cōnecti & colligati: id subdit. Inctu
 re femoz tuoz. i. duoz fidelitū pplioz ad vñā fidē
 cōuersoz: sunt sicut montis q̄ fabricata sunt mas

nu artificis. i. ista, fides et charitas que p[ro]fugunt istos
 populos sunt sicut catene auree fabricate manu
 xpi artificis: qui tanq[ua]m lapis angularis ex duob[us]
 partibus fecit unu[m]: et ex vtraq[ue] plebe fecit vnam
 ecclesiam fabricatam et colligatam salibus monilib[us]
 et aureis cōpedibus et vinculis charitatis et fidei
 Deinde cū dicit vmbilicus etc. Lōmendat xps ec-
 clesiam sponsam suam in fecunditate matricis ad con-
 cipienda copiam prolis. Et cōparat vmbilicum. i.
 nutritōe eius ad craterē siue bassinū plenu[m] vino: in
 quo nunq[ua]m deficit poculū: ita in vmbilico ecclie q[ue]
 est illa piscina aque baptismalis in q[ua] regenerant[ur]
 fideles nunq[ua]m deficit aq[ua] ad baptisadum: q[ui] conti-
 nue emanat gra[ti]a factor[um] et laterē xpi et recipit in
 vmbilico ecclie. Deinde cū dicit. Vter tuus. Lō-
 parat ventrē ecclie ad horreū continēs a ceruus
 tritici in quo cōtinet[ur] infinita grana tritici: ita in
 vtero ecclie continet[ur] infinita multitudo fidelium
 ideo dicit O sponsa venter tuus est sicut a ceruus
 tritici in horreo. i. sicut horreū continēs a ceruū tri-
 tici id est copiosus et fecundus in multitudine p[ro]-
 lis et filiorū. Et iste venter tuus non est valla tus
 a dulterio cōmercio: sed castissimo connubio: q[ui]
 est valla tus lilij et septus rosis castitatis et fidei
 q[ui] isti filij ecclie nō ex voluntate carnis: nec ex vo-
 luntate viri: sed ex aqua et spūscō sunt regenera-
 ti et ex deo nati sunt. Itē duo vbera tua sicut duo
 hynnulli gemelli capree. i. duo status: scz sacerdo-
 tum et predicato[rum] ex quibus filij sugunt lac sacra-
 mento[rum] et doctrine scripturar[um]: sunt pulchra et ple-
 na sicut vbera capree: q[ui] duo hynnulli gemelli sug-
 gunt: quasi dicat q[ui] sicut duo hynnulli gemelli su-
 gunt vbera matris et nutriūt[ur]: ita duo ppli ge-
 mellī ex iudeis et gentilibus conuersi sugunt vbe-
 ra matris ecclie que sunt plena lacte factorū
 doctrine et intelligētie sacre scripture: quasi dicat
 sicut duo vbera capree copiose nutritiunt duos ge-
 mellos: ita vbera ecclie copiosissime nutritiunt istos
 populos ad vnā fidem cōuersos: et hoc ex copia
 lactis factorū et fidei articulo[rum] et duorum testa-
 mento[rum] que dispensant per sacerdotes et predi-
 catores. Deinde cum dicit. Collū tuum etc. Lōm-
 parat collum ecclie ad turrin eburneam fortissi-
 mam et candidam. Ad isti sunt milites et impera-
 tores: et reges: et principes christiano[rum] qui ele-
 uati supra corpus ecclie defendunt eam armis
 tēporalibus. Item collū ecclie sunt prelati qui
 ponuntur tanq[ua]m speculatores supra turrin vt pre-
 uideant inimicos vententes cōtra ecclesiaz: vnde
 sicut supra collum hominis que est turris eius po-
 nuntur tres speculatores. scz oculi ad videndū: na-
 sus ad discernendū: et voluntas tanq[ua]m caput ad
 eligendū et eliciendū operationes et imperādū
 ita pariter supra turrin ecclie ponuntur prelati
 tanq[ua]m speculatores: vt per scientiam sacre scriptu-
 re videant tanq[ua]m per oculos: et per dona gratiarū
 discernāt tanq[ua]m per nasum: et per potestatem ec-
 clesiasticam eligant et imperent tanq[ua]m per caput:
 immo tanq[ua]m capita ecclie. Ideo dicit sponsus: o
 sponsa collum tuum: scz prelati et principes est re-
 ctum et altum et albidissimū et fortissimū sicut tur-
 ris eburnea: scz rectum per iusticiam: altum in di-

gnitate et ad preuidendū album in puritate for-
 tissimū ad defendēdos fideles. Itē oculi q[ui] sunt
 prelati per sententiam sacre scripture et obligant
 inuigilare supra populū et preuidere ne ventat
 gladius inimicorum non solum peccatorū: sed
 etiā infidelium et hereticorum: sunt clari sicut
 due piscine fontales que sunt in esebon i terra ba-
 san vltra iordanem: que sunt in porta silite multu-
 tudinis. Unde est aduertēdū ad literā q[ue] in porta
 esebon erāt due piscine fontales plene aqua claris-
 sima et transparentē ppter eius munditiā ad q[ui]s
 piscinas cōueniebat cōtinue multitudo mulierū
 ex partibus et populis circūstantibus ad bauriē-
 dam aquam propter eius salubritatem et claritatem:
 et ideo esebon dicebat[ur] silta multitudinis nō
 solū propter copiam populū quam in se continē-
 bat: sed ppter multitudinem mulierū: que ad bau-
 rendā aquam propter eius salubritatem et claritatem
 dicit q[ui] duo oculi ecclie sunt clari: et transparentes
 ad penetranda mysteria sacre scripture: et ad
 preuidenda mala futura: sicut sunt ille due pisci-
 ne esebon. Item esebon dicit[ur] etiā silta multitudinis
 inquantū et ea veniebat multitudo ciborū et arte-
 tum et victualū in terram promissionis: vt dicit
 Deut. xxxij. scz vt suggeret mel de petra oleumq[ue]
 de saxo durissimo butyrum de armento: et lac de
 ouib[us]: et adipe de armēto aritetū filioy basan etc.
 Sufficit q[ui] p oculos itelligit doctores q[ui] penetrāt
 et speculant mysteria sacre scripture et platos q[ui] vi-
 gilāt sup gregē xpi. Itē subdit. Masus tuus sicut tur-
 ris libant. Ad cui[us] itellectū est notandū q[ui] sicut
 doctores et prelati et sacerdotes dñi occit inquantū
 p eos videt ecclia. Ita et dñr nasus iquantū p eos
 discernit. nā sicut nasus. i. olfactus discernit inter
 odores cōueniētes et discōueniētes et bonos et ma-
 los: ita prelati et sacerdotes et scribae docti tenent dis-
 cernere iter leprā et leprā pcti: vt possint pueniē-
 tē in edā adhibere. Tenentur discernere inter ve-
 ram et falsam doctrinam: ne heretici inficiant ec-
 clesiam: ideo prelati et sacerdotes ponuntur spe-
 culatores supra gregē ecclie ad precauendū ma-
 la futura. vñ est aduertendū q[ui] inter montē libant
 et bermō est introit[us] a terra pmissio[rum] in Emach
 et capū damascenū: vbi rex tyri cōcessit salomōn
 partem terre vbi edificauit altā turrin Salomōn
 vbi posuit continuos speculatores: que quidē tur-
 ris respicit contra damascū. Et sicut salomō edifi-
 cavit complures altas turres per montes terre p
 missionis: et sō speculatores q[ui] erāt positi in turrin
 que respicit dō damascū: vidētes gētes armoy ve-
 nientes ex damasco: et intrātes introitū Emach:
 ilico factebāt signū cui mēdebāt per ordinē omnes
 alie turres. Et sic in vno spacio t[em]p[or]is aduētus in-
 mico[rum] sciebat in iherlm per totā terrā. pmissio-
 nis. et sic oēs se preparabāt ad cauēdas insidias
 inimicoy et ad resistendū eis: ita ergo pariter ec-
 clesia que est quedā alta turrin que respicit cōtra
 damascū: id est cōtra hoies sanguineos et terre-
 nos et pctōres posuit supra se prelatos et sacer-
 dotes tanq[ua]m speculatores: vt discernāt iter catho-
 licos et infideles et hereticos et inter leprā et le-
 prā pcti: et premonēat simplices vt cauēat pctā et

hereses et scismata. Et ita aug. eps byponen. tam bonus speculator existens supra turrim que respicit contra damascum. scilicet supra culmum apicem episcopalis dignitatis: quoniam pensit Iulianum miscens venenus et fermentum pelagianum inter bonam massam ecclesie sisco congregavit concilio omnium episcoporum numidie: et declaravit doctrinam pelagianorum esse hereticam et pestiferam: et super hoc scripsit epistola ad Innocentium papam ut inuigilaret super gregem suum et auferret totam europam: et ita pariter scripsit omnibus episcopis apertis et orientalibus: et ut magis eradicaret et eliminaret illud pestiferum venenum scripsit liberos de baptismo parvulorum: et de natura et gratia et byponostico et liberos de Iuliano et complura alia volumina contra illam sectam. Et ita pariter fecit brisibero. et arbana? et byla. et ceteri sacri doctores et plati? secta arriana et alias pestiferas sectas: et ideo quod sanus ecclesie est sicut turris libani que respicit contra damascum. Ita sicut liban? qui est cadidus et mundus respicit contra damascum quod interpretatur sanguine: ita pariter turris ecclesie respicit et inuigilat contra sanguines hereticos et peccatores ut eos arceat ab ecclesia. **¶** Deinde cum dicit. Caput tuum ut carmelus. **¶** Comparat caput. scilicet platus ecclesie ad montem carmelum qui est altissimus mons in terra promissionis post libanum: sicut per libanum intelligitur christus qui est caput principale spiritus ecclesie: ita per carmelum intelligitur papa qui est caput vicarius gerens vires ipsius christi: unde carmelus interpretatur cognoscens siue scia circumcisio: per quod designatur papa et omnes prelati: quod non solum debet cognoscere et distinguere inter lepra et lepra peccati et hereticam prauitatem: sed etiam debet circumcidere et eliminare omne peccatum ab omnibus suis et omnem hereticam prauitatem ab ecclesia: et ideo dicit. Caput tuum. scilicet papa et omnes prelati qui capita ecclesie sunt alti et eminentes et prepotentes ut carmelus et scindentes omne peccatum et omnem heresim et falsam doctrinam ab ecclesia. Et etiam quod per caput ecclesie primo et principaliter intelligitur christus a quo derivantur omnia bona spiritualia et omnis dominus et gratia et ipso testas in ecclesia: ideo sequitur. Come capituli tui sicut purpura regis. Ita sicut come dependunt a capite supra totum corpus: ita omnes potestates prelatorum et imperatorum et regum descendunt et procedunt et derivantur a christo super ecclesiam. Et sic omnes prelati et imperatores dicuntur come capituli ecclesie qui est christus. Et dicitur etiam purpura regis christi: quia potestatem et auctoritatem christi induuntur prelati et reges ad regendam ecclesiam et christianam religionem: dicitur ista purpura regis iuncta siue iuncta. scilicet iuncta canalibus. Ita sicut purpura tingitur et rubricatur tinctura et colore coccineo in canalibus ficilibus: ita vestis humanitatis christi primo fuit tincta sanguine passionis: deinde ex illa veste humanitatis per vulnera tanquam per canales de currit et fuit derivatus sanguis christi in tota ecclesia: unde virtus sacrorum rubricata sanguine christi derivata fuit per vulnera tanquam per canales in ecclesiam. **¶** Per eandem rationem derivata fuit ecclesiastica potestas in apostolos: et per apostolos tanquam per canales derivata est eadem potestas in omnes successores. Et ista est illa vestis purpurea sanguine christi rubricata: que vestis et ornata et decorat totam ecclesiam: et sic ergo

omnes prelati et reges dicuntur come capituli christi induuntur veste purpurea regie potestatis christi. **¶** Rex est aduertendum quod capilli et come idem sunt: sed solum differunt in respectu: dicitur enim capilli in quantum derivantur et procedunt et dependunt a capite. Sed dicitur come in quantum ornata et decorat caput et faciem et totum corpus mulieris. Et ideo reputatur decem et honestus ut mulier nutritur comam prius ad locum. **¶** Et ideo in quantum capilli procedunt et dependunt a capite non solum prelati: sed etiam totus populus christianus dicitur capilli et coma christi: quod omnes dependemus et trahimur origine spirituali a christo tanquam a capite. Et sic omnes dicimur christiani per eandem rationem omnes christiani dicuntur come capituli christi rubricate eius sanguine per ecclesiastica facta: sed quod martyres magis rubent sanguine christi quam ceteri: ideo magis merentur dicitur come et purpura christi tincta canalibus. Ita non solum rubent sanguine christi per ecclesiastica facta: sicut ceteri omnes christiani: sed etiam specialiter modo rubent sanguine christi: quod ipsum realiter secuti sunt per martyrium: et lauerunt stolas suas in sanguine suo ut inquit Aug. super Apocalypsim. **¶** Quod etiam martyres tenentur premi locum in ecclesia. Quinque ergo genera capillorum dependunt a christo capite christo et derivantur in ecclesia spirituali sua: et decorantur eam: nam primo derivantur omnia gratia et virtus sacramentorum et derivantur omnia dona gratiarum et meritorum. Secundo derivantur omnes fideles per gratiam sacramentorum regenerati. Tertio derivantur omnes ecclesiastica potestas in omnes prelatos et sacerdotes ad dispensandam gratiam sacrorum et omnem iurisdictionem: et ex consequenti a christo derivantur omnes prelati habentes tale potestatem. Quarto per eandem rationem a christo derivantur omnes principes seculares per secularem potestatem: quod omnis potestas a domino deo est. Et omnis potestas fuit tradita christo a patre in celo et in terra. **¶** Mat. xxviii. Quinto autem et specialiter modo derivantur martyres: et virginis: eo quod imitati sunt christum in morte sua: et sequuntur agnum quocumque serit. Omnia ergo ista quinque genera capillorum faciunt unam comam sanguine christi rubricata et purpuratam a christo capite procedentem: et in tota ecclesia spirituali eius derivata: et ita ornant et decorant: quod non solum dicitur coma: sed et purpura regis iuncta canalibus vulnerum christi: a quibus tangitur et purpuratur quod quidem purpura tota ecclesiam ornata et decorat: de qua dicit psalm. xliiij. Assistit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circumdata varietate. Postquam ergo christus lauit ecclesiam spirituali suam in canalibus siue passionibus: et ornauit eam et decorauit purpura regia suo sanguine rubricata: et per omnes redidit spiritus pulchritudinem non habere rugam neque maculam: sed omnibus supradictis bonis ornata: et optimo ordine membrorum et officiorum disposita volens eam commendare dicit. **¶** Obcharissima spousa quam ego caro preciosa mei sanguinis redemi et laui et ornata: pulchra es in dispositione membrorum et graduum varietate et dignitate: et quod decorata es in ornatu virtutum et gratiarum: et per consequens quod beata es in delictis spiritualibus quibus gaudes et letaris cum tuo spouso. **¶** Sed quia ista ecclesia spouso christi per talia bona sibi a spouso collata fuit eluata et exaltata su

per omnem humanarum facultatem: et eminet super omnes alias nationes sicut palma super omnes alias arbores. Nam sicut palma super omnes arbores in rectitudine et altitudine et fructu: ita propter eius altitudinem et eminentiam quae videtur celum attingere datur victoribus in signum triumphi. Ita ergo ecclesia siue christiana religio excedit et superat omnes alias religiones in rectitudine veritatis: quia sola ipsa continet veritatem colendo unum verum deum trinum et unum incarnatum in filio etc. **¶** Et sic continet rectam veritatem in cultu patrie: ipsa superat alias nationes in altitudine dignitatis quia celum attingit: nam licet peregrinamur in hoc seculo: tamen conversatio nostra in caelis est: quia non sumus hospites et advenae sicut boves terreni et ceterae nationes sed sumus iam ciues sanctorum et domestici dei nunc per gratiam: et in futuro per gloriam. Et sic ecclesia in altitudine dignitatis: conversationis iam attingit celum. Item ecclesia est similis palme et nobilior ceteris religionibus in dulcedine et perfectioe fructus: nam nulla alia religio facit fructus meritorios nisi sola christiana: nec colligit fructus gratiae et gloriae nisi sola ista: nec ex alia religione deus colligit fructus sibi acceptos nisi ex sola ista: nam ex ista colligit primo illum fructum sibi sapientiam et suavitatem super omnes fructus. scilicet virginem Mariam matrem suam: ex ista arbore colligit Iohannem baptista et omnes apostolos et discipulos et postea martyres et virgines et doctores et confessores. Et idem dicitur spiritus sanctus. o sponsa charissima quae pulchra es et decora in delictis et fructibus spiritualibus nam statura tua et altitudo dignitatis assimilata est palme quae supereminet omnes alias arbores in rectitudine et altitudine et dulcedine et perfectioe fructus. Sicut autem statura est assimilata palme: ita verba tua sunt assimilata botris siue visis et racemis ipsius palme: nam sicut fructus palme qui sunt dactyli excedunt omnes alios fructus in suavitate dulcedine ita verba ecclesie siue dulcedo et sapor: lactis verus ecclesie excedit omnes alios sapes quod quidem lac verus ecclesie est lac gratiae sacramentorum et fidei articulo et observantie preceptorum: et idem: etiam lac duorum testamentorum quod superat omnes alios liquores et sapes. **¶** Sed est vitiosum valde advertendum quod licet omnia supradicta sint bene et catholice dicta quo ad expositionem vitiosorum versus tamen salomoni matus sacrum vult etiam nobis detegere. Ad cuius intellectum est notandum quod apud omnes nationes et religiones palma denotat et designat victoriam: et ideo palma dabatur victoribus in signum triumphi: sic arbor palme dicitur arbor victoriae: ut dictum est. **¶** Sed quia in nulla arbore quae adeptus fuit tantum triumphum nec tantam victoriam quantam et quale adeptus est christus in cruce pro mundi et diaboli: quia tibi triumphavit de diabolo et morte: et recuperavit praedam de parte diaboli: ideo benemerito continetur in sacra scriptura per palmam intelligitur arbor crucis: quae est arbor summe victoriae. Et non solum dicitur arbor triumphalis ratione praefate victoriae: sed dicitur arbor fructifera a similitudine palme ratione copiae fructuum diversorum. Nam omnia bona in toto isto cantico supra memorata: et omnes fructus spirituales supra dicti fuerunt generati et collecti ex arbore crucis. Et si crux fuit illa arbor

quae cum christo supradictos fructus generavit: ideo ut christus deducatur sponsum suam ad amorem suae passionis ad devotionem et contemplationem et venerationem crucis: ex qua christus collegit omnia bona et illa continetur ecclesie dicitur. o sponsa mea pro vntione. et charissima pro redemptione et pretium mei sanguis quo te redemi multum mihi obligaris: quia tota tua pulchritudo et copia bonorum quibus te distinet decoravit procedit ex mea passione et ideo statura et altitudo tua assimilata est palme. scilicet arbori crucis fructifera: ex qua collegi omnia bona quae tibi concesserunt etiam te factam et fructiferam sicut arbor palme. scilicet sicut arbor crucis. Nam sicut tunc germinavit omnes fructus redemptionis et salutis pro passione mea. Ita tu assidue germinas eosdem fructus per ecclesiam sacramenta et communicas omnibus fidelibus. quod dicitur. eisdem fructus quos ego ex mea passione in cruce collegi eisdem tu dispenses per ecclesiam sacramenta. Ideo statura tua et dignitas assimilata est palme. Et ista quae arbor palme o sponsa charissima dedit tibi pedes rectos ad recte per hunc mundum ambulandum: et bene calciatos: ne spine et verpes tibi nocerent in tua peregrinatione. Et dedit tibi femora fortissima ad totum corpus ecclesie sustinendum. Et dedit tibi vmbilicum secundum ad fideles accipiedos et regerandos. Et dedit tibi ventrem plenum tritico sacrorum ad eos nutriendos. Et dedit tibi duo verba gratiae sacramentorum et fidei articulo et duos sacramentorum ad eos potandos: dedit tibi collum super omnes alias nationes sursum elevatum ad celum attingendum. Et dedit tibi oculos ad mysteria profunda penetranda: et nasum ad inter bona et mala discernendum: et caput ad iudicandum et dedit tibi comas sanguine meo rubricatas ad tui decorem et ornatum quae bona omnia adeptus sum et collegi ex arbore crucis in mea passione: et communicavi tibi. Et quo patet quod statura tua assimilata est palme et arbori crucis: quia omnia bona quae habes inde collegisti.

¶ Secunda pars huius noni cantici.

¶ Ascendat in palmam.

¶ Et apprehendat fructum eius

¶ Et erunt verba tua sicut botri vineae.

¶ Et odor oris tui sicut odor malorum.

¶ Guttur tuum sicut vinum optimum.

¶ Dignum dilecto meo ad potandum.

¶ Labijsque et dentibus illius ad ruminandum.

¶ Ego dilecto meo ad me conversio eius.

¶ Veni dilecte mi.

¶ Egrediamur in agrum.

¶ Commoremur in villis.

¶ Mane surgamus ad vineas

Videamus si floruit vinea.
 Si flores fructus parturiat.
 Si floruerit mala punica.
 Ibi dabo tibi vbera mea.
 Mandragore dederunt odorē in pot-
 tis nostris.
 Omnia poma noua et vetera serua-
 ui tibi dilecte mi.

Inde cū dicit. Dixi ascēdā in pal-
 mā &c. Erigitur Salomō scōam par-
 te huius cāctis: in quo itroduct ec-
 sīam spōsam xpī ad loquendū & red-
 dendū vices amoris spōso suo. B

Ad cui? intellectū est notādū q̄ postq̄ spōsa au-
 diuit a sponso oīa supradicta et cognouit amorē
 suum erga eam: q̄ disposuerat ipsam in tam opti-
 ma dispositione mēbrorū: et decorauerat et orna-
 uerat ipsam tot et tantis ornamentis et dītraue-
 rat eā tā magnis et preciosis bonis: et armauerat
 eam taz fortibus armis ad pugnandū p̄tra oēs
 inimicos: et dixerat vltimo q̄ oīa bona collegerat
 ex arboze crucis. id assimilauerat eā arbori pal-
 me in rectitudine et altitudine et vilitate fructū.
 Et ideo sponsa nō ingrata: sed auda ad reddēdū
 vices amoris p̄ tātis bōis receptis in dēdo spō-
 so ait. D. sponse tu dicitis q̄ statura mea assimila-
 ta est palme: et q̄ oīa bona descēderūt ab arboze
 palme. i. crucis triūpbalis. Hō volēs te imitari se-
 quendo te per crucē et martyriū ego dixi. Ascēdā
 in palmā. i. deliberādo dixi et p̄posui ascēdere in
 palmā martyrii. i. tollere crucē et seq̄ te et hoc dixi
 et p̄posui in crucē ascēdere et apprebēdā fructū
 eius. An postq̄ tu dedisti mibi arma ad pugnā-
 dū. i. fidē et c̄aritatē et dona spūscī volo illa
 exercere p̄ diabolum et tyrannos et hereticos. E
 Iterū est notandū q̄ per palmā ad quā ascēdit
 ecclesia sponsa xpī intelligit capus pugne et vi-
 ctorie. vñ sicut xpī ascēdit in crucē ad pugnandū
 pro nobis p̄tra diabolum et qua arboze collegit
 fructū nre redēptionis et salutis: ita ecclesia ascen-
 dit i palmā. i. in capū victorie et pugne ad pugnā-
 dū p̄tra tyrānos et infideles p̄ fidei xpī: p̄tra car-
 nē et mundū et p̄tra hereticos. Et ideo facti sunt
 quatuor exercitū qui ascēderūt i palmā ad pugnā-
 dum. Nam primo ascēdit c̄borus siue exercitus
 martyriū ad pugnandū cōtra p̄ncipes et tyrānos
 et infideles. Secōdo ascēdit exercitū virginū et cō-
 tinentiū ad pugnandū cōtra carnē. Tertio ascen-
 dit in campū pugne et palme exercitū cōtēplati-
 uorū et monachorū ad pugnandū p̄tra mūdū et
 pompā eius. Quarto ascēdit exercitū doctorū ad
 pugnandū p̄tra hereticos. Isti ergo quatuor exer-
 citus ascēderūt in arboze palme siue in campū
 pugne ad pugnandū. Et i deo ecclesia supius dī-
 cta est terribilis vt castro: vnde uidēbis i sumāte ni-
 si c̄boros. i. exercitū castroz. Sed q̄ oēs isti exerci-
 tus finalitriū p̄barunt de inimicis suis. Hō dñr

collegisse fructus victorie et arboze palme siue ex
 arboze crucis. qd̄ idē est qd̄ arbor: siue campus pu-
 gne et victorie. An sicut quatuor: ḡna pugnatorū
 ascēderūt in palmā ad pugnandū: ita ecclesia qua
 tuo: ḡna fructū collegit et apprebēdit ex arboze
 palme. Nam p̄mo collegit martyres siue fructus et
 victoriā martyrii. Secōdo collegit virgines et cōti-
 nentes. Tertio cōfessores et monachos. Quarto
 doctores cū suis scriptis et doctrinis. Dēs isti q̄
 tuor exercitus dñr pugnatores. q̄ vita xpīant si h̄
 euangelii viuat pugna et martyriū & crux est vt
 inq̄r Aug. sup Jo. Et de quocūq̄ istoz dicit salua-
 tor: Mat. xvj. Si q̄s vult post me venire abneget
 semetipsum et tollat crucē suā et sequat me et sic
 etiā p̄m Aug. oēs cōiugati viuētes s̄m euāgelium
 tollūt crucē suā: et sequūtur xp̄m sup mō. De oibz
 ergo istis supradictis dicit spōsa. Ascēdā in pal-
 mā & apprebēdā fructū eius q̄ oēs istos fructū col-
 legit ecclesia ex arboze palme: et ex oibus b̄is col-
 legit fructus meritorū quos fructū reposuit in suo
 boro: reo siue cellario. Et isti sunt t̄b̄fariū quos ec-
 clesia dispēsat filiis suis simul cū meritis passio-
 nis xpī. qñ cōcedit indulgētiās et fundit orōnes
 dices. p̄ merita passionis et sc̄torū eius. Dicit et
 go spōsa. Ascēdā in palmā. i. in arboze pugne et
 crucis et victorie & apprebēdā fructū eius. Et t̄cybe-
 ra tua: o sponse erunt mibi sicut botri vinee mar-
 tyres p̄ferendo: q̄ exinde colligā martyres effun-
 dentes sanguinē p̄ xp̄o q̄ erūt tanq̄ vindemta in
 torculari. Itē odores tui q̄ sunt viri sc̄ti et virgines
 et cōtinentes et religioz & cōfessores et cōtēpla-
 tiui effundētes odorē sc̄ritatis et bone fame erūt
 sicut odor pomorū. Nam sicut poma p̄ctosa b̄n ma-
 tura expirat ex se bonū odorē: ita viri sc̄ti et bone
 st̄i emittūt odorē bone fame vit a & exēplo de q̄bus
 ait ap̄ls. ij. ad cor. ij. Bonū odor sum? vobis. q. d.
 spōsa. ego appbēdā & colligā ex ista palma vir-
 gines et cōtinentes et cōfessores & viros sc̄tos et
 pirantes bonos odores siue bone fame & sc̄ritatis
 sicut fuit br̄s? Paul? p̄m? beremita et Anton? &
 B̄ndictus et Frāsciscus et br̄s Dñicus: et Augu-
 stinus quoz odores durerūt alios ad b̄n viuēdū
 Itē guttur tuū erit mibi sicut vinū optimū. q. d. q̄
 doctores q̄ sunt guttur tuū emittūt vinū optimū
 siue doctrine et suozū scriptozū qd̄ quidē vinus erit
 dignū bonū et acceptū dilecto meo xp̄o ad potan-
 dū et labijs et dentibz illius ad ruminandū. B
 Ad cuius intellectū est notandū q̄ vinū sapie et
 intelligentie qd̄ sc̄ti doctores expresserūt ex vinea
 sacre scripture int̄m fuit de se optimū et cōtinēs
 veritatem q̄ fuit dignū acceptari a xp̄o. et ecclesia
 sponsa eius: et tō dicit q̄ fuit dignū ad potandū:
 i. acceptandū ipsi xp̄o et ecclesie. Et fuit dignū &
 dulce labijs et dentibz xpī et eccleie ad ruminandū.
 Nam ecclesia per suos predicatores cōtinue rui-
 minat scripturā et doctrinā Aug. et Hiero. et Ba-
 silij et aliorū doctorū. Itē doctores scholastici po-
 stiores cōtinue ruminant dicta sacrozū doctorū
 priorū ea declarando et in suis questionibz dispu-
 tando. et sic vinū illorū sacrozū doctorū qd̄ eccle-
 sia collegit ex vinea et arboze palme semp̄ nominā
 natur nobis et a nobis ad fidem nostrā cōfirmā

D. Jacobi de valentia.

dam et cōtra hereticos cōfundendos et ad vitas et cōuersionē nostram dirigendā. Omnes ergo istos fructus supradictos collegit ecclesia ex arbore palme. Sed qz in tali collectiōe fructuū causatur quedā mutua et reciproca et conuersa collatio et exhibitio. idē subdit. Ego dilecto meo et ad me conuersio eius. **L** Ad cuius intellectū est notandum s̄m Aug. de verbis apostoli: qz tota nostra latria et seruitus erga deum nō est nisi quedā mutua et reciproca retributio. Nam primo deus est donator et largitor: bonorum: et ex consequenti pro gratiarū actione retribuimus ipsi latriam seruitutem. Nam quia primo ipse ex nihilo creauit nos: ideo retribuimus ipsi adoratiōē cum p̄stratione ratione summe maiestatis et potestatis et qz gubernat nos: et prouidet nobis de bonis temporalibus. ideo retribuim⁹ ipsi vices per oblationem. Sed qz redemit nos ideo retribuim⁹ ipsi per laudes continuas et patimur martyrium et persecutiones p̄pter iusticiam fidei eius. Et sic sc̄p̄ deus est primus largitor. et per p̄s latria et bone opationes nostre nō sunt nisi quedā retributiones gratiarum. ideo dicit Aug. qz martyriū martyriū nō fuit nisi quedā retributio in signū latrie. qz prius nō nobis obtulit se et p̄ nobis mortuus est. Et uirginitas uirginū et cōtinētia et labor et afflictio carnis sc̄d̄m fuit etiā quedā retributio. Itē si martyres mortui sunt p̄ x̄p̄o prius x̄p̄us dedit eis gratiā et fortitudinē ad toleranda tormenta: et ad resistendū tyrānis: et prius dedit apostolis os et sapientiā et bona sp̄s̄ sancti ad loquēdum ante reges et p̄sides: et ad pugnandū cum eis. Et ita dedit gr̄am et uirtutē uirginibus et continentibus ad pugnandū cōtra carnē. et dedit gratiā cōfessoribus ad pugnandū cōtra mundū et antitiquū serpentē. Et dedit sapiam et uerā intelligentiā doctorib⁹ ad intelligendas sacras scripturas et sic ediderunt multa scripta et pugnarūt et triū p̄barunt de hereticis. Ex quibus p̄t̄ qz martyria martyriū et cōtinētia uirginū et bona opa cōfessorū et oīs iustoz et oīs doctrina doctoroz nō fuerūt nisi quedā retributiones: qz retribuebant deo per effectū qd̄ ab eo prius acceperant per gr̄am. Et si quicqd̄ offert ecclia x̄p̄o sponso suo nō est nisi quedam retributio et gr̄arū actiones p̄ b̄n̄ficijs p̄s receptis: et sic est quedā mutua et reciproca et conuersa retributio. Ideo dicit sponsa: ego offero dilecto meo oīa ista bona. et ad me cōuersio eius qz ecōuerso ipse p̄mo mihi tribuit oīa bona: qz ex arbore palme crucis prius ista bona collegit. Item ipse mihi gratis oīa ista bona gr̄e tribuit: s̄ ego retribui ipsi bona latrie: sed ad me ecōuerso retribuit mihi bona gl̄ie: qz sic ipse est p̄tm⁹ et vltim⁹ in largiēdo ideo semper est ad me cōuersio et retributio ei⁹. et idē subdit. Veni dilecte mihi egrediamur in agrū etc. **A** Ad cuius intellectū est notandū qz cū hoc carnē sit nuptiale: salomō pontic casus q̄ accidit inter amantes et sponso carnalē applicando ad x̄p̄m et eccliam q̄ sunt sponsi sp̄uales. vñ accidit qñqz qz puella elegit sibi sponsum ultra sc̄tū: immo cōtra uolūtātē parentū et sic clam. diligit sponsum et oñdit ipsi amorē cū ma

Christopolitani episcopi Expositio.

gna difficultate in absconso: sed cuz hoc persente ad noticiam parentū affligunt sp̄d̄iam ne loquatur nec iungatur sponso tali: sed abijciat ipsum et iungatur alteri ad nutū parentū et cōsanguineorū. Sed cū illa summe diligit sponsum: cui primo p̄misit fidē nullo pacto uult acquiescere parentib⁹ cum autē parentes atrociter affligant ipsam non cōsentientes immo repugnātes matrimonio per ipsam contracto habentes odio sponsum quem ipsa elegerat: tunc illa uehementer sollicitat sponsum: ut educat se de domo parentum et ducat extra ciuitatem ubi libere reddat ipsi vices amoris et stent et moerunt ibi usqz: quo ira parentum sit placata et cōsentiant parentes in matrimonius et reducant eos in ciuitatem et in domum suam. Et hoc frequenter accidit sponsalibus carnalib⁹ et mundanis que dicuntur clandestina sponsalia que postea approbantur per parentes et eccliam. Ita ergo accidit ecclesie sponso x̄p̄i tpe persecutionum imperatorū: et maxime in p̄secutione diocletiani et maximiani. Illā tunc tps̄ multe puelle cōtēnentes nuptias carnales detestātes ritū et superstitionē gentilitatis p̄mittebāt x̄p̄o uirginitatem et desponsabant x̄p̄o per fides et baptisimū ultra uolūtātē parentū ut patz de beata Christina et Margareta et Barbara: quas parentes infideles affligebāt ut x̄p̄m sp̄d̄m negarēt. Hoc idē fecit magna multitudo uirū usqz sc̄us in illa tēpestate qui cōtra uolūtātē nō solū parentū sed cōtra decreta impatorū et regū et totū gentilitatis x̄p̄o per baptisimū detestantes idolatriā ad deserūt in qua tēpestate fuit mota tā grandis p̄secutio cōtra xp̄ianos et eccliam sponsam x̄p̄i: qz in decē annis fuerūt occisa infinita milia martyriū per totū orbē: nec x̄p̄m negarūt vñ p̄sonē eorū castali snia et uarijs et atrocibus tormentis puniebant et bōa t̄palia fisco ad iudicabant. Et sic tota ecclesia undiqz affligebat et uerbabatur intolerabiliter intm̄ qz multi xp̄iani uidentes intolerabilia tormenta aliorum et arbitantes se illa nō posse pati: poro elegerunt fugere ad montes et speluncas et ibi deo seruire q̄ x̄p̄m negare. **B** Et ita fecit paulus prim⁹ heremita qui uidens tormenta q̄ patiebant martyres in alexandria se nō posse tolerare fugit in desertū: quē postea secutus sunt multi alij xp̄iani Et sic incepit ordo heremitarū et monachorū in egypto in illa p̄secutione qui quidē monachi et heremite postea creuerūt in magnū numerus per totū orbē. Et nō solū fugerūt ad montes illa p̄secutione boies sim plices sed etiā papa et epi et sacerdotes q̄ per totā illā p̄secutionē latebāt in speluncis. Et sic illa ecclesia fugit de domo parentū suorū. i. de p̄p̄to gentilitatis erat filia et latebat et morabatur in uillis et spelūcis seruicō x̄p̄o sp̄d̄o suo. et hoc est qd̄ intendit prophētie exprime re Salomon in hac parte unde iqz superius dixit sponsa. Ego dilecto meo et ad me conuersio eius id est sicut sponso dilectus meus dat mihi bona gratis: et ego dilecto meo tribuo latriam seruitutem: et sic ego tribuo et exhibeo dilecto meo latriam seruitutem: ita cōuersio eius est ad me. i. ecōuerso ipse dabit mihi et expecto bona gl̄ie ab eo. Sed

q: impedito: r pbsbeoz ab impatorib? et tyrānis
 erubere libere latrā seruitutē xpō spōso meo: qz
 volūt me cogere xpm negare: tō poti? volo fugere
 ad mōres r sic ecclia cōuerfa ad xpm spōsum dī/
 cit. **O** dilecte mi: lz impatores r tyranni atrociter
 psequant: et diris tomētis affligāt me: vt deserā
 te et adorē ydola nefanda: tñ nūq̄ deserā te cut se
 mel vouit fidē: sed sequēdo consiliū tuū qui dixisti
Mat. x. Si persecuti vos fuerint in vna ciuitate:
 fugite in aliā sic ego volo fugere furia tyrānoz: tō
 vent dilecte mi fugiam? ad tēpus furia psecutorz
 et egrediamur in agrū extra ciuitates: r cōmore/
 mur in villis r turrib? r bremitozijs r spelūcis et
 tibi in heremo seruā tibi in bymnis r ofonib? r sa
 crificijs. **E**t mane surgam? ad vineas ecclēdas
 tibi celebrādo diuina officia in abscondo ppter me
 tū tyrānoz: nē impeditāt r pbsbeāt nos: r tibi expe
 ctabimus et videbimus si floruerūt vinee. **E**t si flo
 res vineaz r aliaz arborū paruriū fructus. i. tibi ex
 pectabim? vsq̄quo sit placata ira impatorū et
 pncipū r tyrānoz ptra xpianos. i. vsq̄quo tu illu
 mines eos r reddas beniuolos erga eccliam r cō
 uertant ad fidē. put fuit cōpletū per cōuersiones
 magni pstantis vt patebit. **H**oc autē dicit: qz vinea
 ppli gētilis lz in pncipio cēt borrida r inculta: tñ
 paulatim vidēs miracula r signa q̄ p martyres et
 viros setōs fiebant inceptū florere. **E**t sic cū labo
 re parturiūt fruct? fidei: r paruriē ar vsq̄ ad psta
 tū: qz multi interm cōuertebant ad fidē vt p̄z
 in bystorijz martyz: vñ dū brūs urbanus papa la
 tebat in rure r predio brē cecilie: ipsa cecilia sem
 per florebat ad fruct? salubres paruriēbat in ciuitate
 r sic pueritit spōsus suū valerianū r almachū fra
 trē ei? r misit eos ad vbanū q̄ cū ceteris sacerdo
 tib? latebat in spelūcis r in illo rure: ideo vban?
 grās agēs dicebat. **D**ñe iesu xpe seminato: casti
 consiliū suscipe fruct? quos in cecilia seminasti: qz
 cecilia famula tua q̄t ap̄is tibi argumētosa deser
 uit. **E**t sic in illa persecutiōe passi sunt multa mil
 lia martyzū et virgīnū vtriusq̄ sexus et etatis. **E**t
 sic illa vinea semp florebat r parturiebat fructus
 martyzū dū ecclia latebat et morabat in villis et
 in agris r tō dicit. **V**ideamus si floruerunt mala
 punica. i. flores vginū r martyzū. **E**t dū malapu
 nica. i. martyres florent r parturiūt in ciuitatib?
 bus: ego dabo tibi in agro vbera mea. i. vbera la
 trie: qz nūq̄ cessabo a diuino cultū bymnis r ofo
 nib? r sacrificijs r ieiunijs orādo p ecclia: vt tu cō
 p̄mas r hūiltes corda impatorz r infidelū gēti
 lū ad fidē ne ampli? psequant ecclias. **E**t tō mā
 dragoze p quas intelligit fecūditas ecclie iaz de
 derūt odorem suū in portis nostris. **E**t **Q**uod cu
 tus intellet: tū est notandū qz mādragoza est quod
 dā pomū genitū in radice cuiusdā herbe faciētis
 folia ad modū parue lactuce r sic mādragoze sunt
 tanq̄ tubera terre valde odorifera. habētia similt
 tudinē humani vult?. **E**t habēt hanc proprietatē
 vt dicunt herbolarij qz si quis desert secus mādra
 goras attrahit ceteros ad amorē r nutū sui. **I**tez
 habēt aliā proprietatē qz si mulieres manducāt mā
 dragozas disponūtur facilliter ad fecunditatem r
 cōceptus plis. **E**t ideo ruben attulit mādragoz

ras matri suel: vt disponeret ad cōceptū que
 dicit iacob vtro suo dormitas mecū hac nocte pro
 mādragozis **Gen. xxx.** **I**o salomō per quandā me
 thapborā diuinas r internas ispiratiōes r illumi
 natiōes appellat mādragozas in hoc loco eo qz
 qñ deo placuit in illa persecutiōe deus ispirauit
 multa corda hominū: que quidem ispiratiōes
 tanq̄ mādragoze generabāt fruct? fidei in ment
 bus gētiliū r trahēbant ad fidem xpi r sic pro fi/
 de xpi se morti offerēbant. **I**tem post illaz persecu
 tiōne immo in eadē persecutiōe ex nullo dei r pro
 pter horridā egritudines dīo cletianus cessauit a
 persecutiōe: r postea deus ispirauit in cōstāti
 nū mādragozas spūaliū ispiratiōū quāt tractus
 et cōuersus ad xpm reuocauit exiliū xpianoz r ma
 gnificauit eccliam: vt patebit. **I**deo dicit spōsa qz
 mādragoze: scilicet virtus spiritus sancti r inspira
 tiōes dederūt odores suum in portis nostris: scilicet
 in pncipibus r impatorib? qui sunt por/
 te popu i gentilis vel in portis ecclesie per quem
 odorem fuit fecundata et multiplicata ecclia.
Quasi dicat qz fecūditas r augmētū ecclie tā appa
 ret in portis nostris. **E**t hoc dicit sponsa qz dum
 ipsa orabat in agro latebat et in heremo multi
 ad fidem conuertebantur et postea martyrio cō/
 ronabantur in populo: in ciuitatibus: et quia ex
 omni sexu et etate: scilicet iuuenes et senes et vir/
 gines innupte qz puelle ad fidē cōuēnt cōf/
 uertebantur et martyrio coronabantur. **I**deo sub
 dit. **O**mnia poma noua et vetera dilecte mi serua
 ui tibi. i. obtuli tibi martyres ex omni sexu r etate
Mā ego seruaui r obtuli tibi poma noua sicut fue
 rūt cecilia r agnes r agatha r lucia r Katarina q̄
 puerilitate passe sūt. **E**t obtuli tibi poma vetera:
 sicut fuerūt **M**arcellin? et **U**rban? r multi alij q̄
 in senectute passi sunt in illa persecutiōe. **H**oc
 etiam dicit quia in illa etate multi conuertebant
 ad christum. **A**lij in pueritia. **A**lij in adolescentia.
Alij in senectute **U**nde quedam puelle dedicabāt
 et consecrabant deo virginitatem suam. **E**t que
 dam vidue seruabant continentiam et quidam se
 nes segregabantur ad montes ad seruiendū deo.
Et sic sponsa continue offerebat christo sponso
 suo poma noua et vetera. **H**oc etiam potest intel
 ligi de doctoribus: qui continue offerebant christo
 poma noua et vetera predicando et proban
 do ipsum esse verum deum et hominem et in missā
 in lege promissum per aucto: itates et scripturas
 noui ac veteris testamenti iuxta illud **A**idartbei
 rii. **O**mnis scriba doctus profert de thesauro
 suo noua et vetera.

¶ Tertia pars huius noni cantici.

Quis mihi det te fratrem
 meū sugētē vbera ma
 tris mee vt iueniā te so
 lū foris: r deosculer: et
 iā me nemo despiciat.
Apprehendā te r ducā

D. Jacobi de valentia
 in domum matris mee.
 Et in cubiculū, genitricis mee.
 Ibi me docebis.
 Et dabo tibi poculum ex vino cōdito
 Et mustū maloz granatoz meozū
 Leua eius sub capite meo: et dextera
 illius amplexabitur me.
 Adiuro vos filie hierusalez.
 Ne suscitatis: neq; euigilare faciatis
 dilectam: donec ipsa velit.

M Ec est terra pars but? noni cantici
 in q̄ rex salomō explica desideriu
 ecclie redeūdi ab beremo ad ciuita
 tes mitigatas rabie tyrānoz expe
 ctādo pacē et tranquillitatē ecclie p̄ cō
 uersionē toti? ppli gētilis. **¶** Quid
 aut? intellectū est notādū sicut dicitū est q̄ ista spō
 sa erat filia ppli gētilis s̄m carnē q̄ ad fidē xp̄i no
 uiter erat cōuersa diuinitatē sue matris. s. gētilita
 tis et dicitū est qualiter gētilitas affligebat filiam
 suā. s. ecclia eo q̄ vltra v̄lūtatē immo cōtra volū
 tatē suā despōdauerat sibi xp̄m in sponsum. Et tō
 ista spōsa fugit in beremū cū xp̄o spōso suo nō p̄
 semp: sed ad ips̄ vīsq; quo mitigaret ira principuz
 et toti? gētilitatis matris sue: vt mitigata ira cō
 uerteret ad eū gētilitas et cōsentiret xp̄o spōso ec
 clie. Et tō sicut spōsa carnalis q̄ fugit a domo ma
 tris et parētū cū xp̄o sibi clādestine despōsata duz
 est in illo exilio semper desiderat redire ad domuz
 matris et inducere matrē et parētes ad amorē spō
 si et consensum sui cōiugij: ita pariter ecclia sacer
 dotū erat in beremo quasi relegata p̄pter metuz
 et crudelitātē tyrānoz semp̄ cōtinue orabat deū
 vt cōuerteret corda p̄ncipum et tyrānoz et cōuer
 ret et mollificaret irā et feruitiā gētilitatis matris
 sue vt xp̄m reciperet et ipsa ecclia posset liberare et
 publice xp̄m spōsum suū colere et ei? nomē p̄dica
 re: et legē euāgelicaz pmulgare p̄ oia regna mūdi
 qd̄ cōpletū est per cōuersionē magni cōstāntini nā
 cū b̄tus Siluester metu dire p̄secutionis per ma
 gna tēpora lateret cuz suo clero et sacerdotibus in
 mōtib? serapinis semper orando pro pace ecclie.
 Et monitu ap̄loz petr̄i et pauli fuit vocat? et que
 situs p̄ magnū constantinum imperatorē qui pu
 tās ad mortē vocari: obn̄te exhortabatur totū cle
 rū suū ad martyriū perferendū p̄ fide christi. Et
 multo et lōge aliter fuit fauorabilis toti? ecclie im
 perator: q̄ siluester putabat quia fuit ipse impe
 rator: baptizatus et ad fidez xp̄i conuersus. Et in
 tantum fuit toti? ecclie benignus effect? q̄ ip̄e suū
 palatium lateranense in ecclesiam saluatoris fe
 cit consecrari. Et generalem licentiam et facultatem
 concessit vt ecclie in bonoz christi possent
 per totum orbem nouiter fabricari: et templa ydo
 lozum in ecclesias consecrari et lex euangelica per
 totum orbem publice predicari: et sic ad exempluz
 imperatoris omnes reges et principes mūdi fue
 runt baptizati: qui de thesauris suis ecclesias fa

Christopolitani Epi Expositio.

bzicarū et otarunt. Et sic ecclesia per vniuersum
 orbem fuit magnificata. Et sponsum suum xp̄m
 sine timore publice fuit p̄dicādo cōfessa. Et tunc
 surrexit maxima copia doctorū. s. Athanasius Ba.
 Gre. Nazāzen? et b̄tiso Augustinus Hiero. Am
 bro. et ceteri qui publicis predicatiōibus oēs po
 pulos instruerūt. et suis scriptis sacras scriptu
 ras exposuerūt et suis disputatiōibus oēs hereti
 cos deuicerūt et ab ecclesia eliminauerunt. Et sic
 patet qualiter ecclesia de omnibus infimicis fina
 liter triumphant et hoc intēdit? explicare in hac p
 te. Dicit ergo sponsa existens in illo exilio ad spō
 sum. Quis det te fratrē meū. i. quis dabit mihi te
 fratres meum suggentem vbera matris mee. i. ad
 suggendum vbera matris mee. q. d. o christe fra
 ter me? per carnis assumptionē quia sumus filij
 eiusdem humanitatis. **¶** Quid nota q̄ chri
 stus dupliciter dicitur frater ecclesie sponse sue.
 Uno modo per carnis assum ptionē in q̄tū est bo
 mo q̄ omnes participamus eandem humanita
 tem et sumus filij Adam. Alio modo dicitur xp̄s
 frater ecclesie in quātum est eius spōsus: quia sunt
 duo in carne vna. Ideo spōsa appellat christum
 fratrem. **¶** Iterū est aduertēdū p̄pter id qd̄ ait sug
 gentem vbera matris mee: q̄ ecclesia illa cōuersa
 de populo gentili habebat duplicē matrē. s. vna
 carnalē ex qua descendebat secūdn̄ carnem et illa
 erat gentilitas siue generatio gentilis. Habebat
 aut? alterā matrē spūalē q̄ est virgo ma. nā postq̄
 xp̄s ē frater a doptiu? et spōsus ecclie et virgo ma
 ria ē mater xp̄i naturalis: ergo ē m̄ adoptiua ip
 sius ecclie. Pōt ergo esse duplex sens? in hoc versu
 primo q̄ dicat spōsa ad christū. Quis det te fra
 trem meū suggentem. i. qui furisti vbera marie ma
 tris mee vt iueniā te foris. Alio mō pōt intell̄gi
 referēdo ly matrē ad gētilitatē matrē carnalē ip
 sius ecclie: et tūc sensus est ver? et cōformis littere
 q. d. spōsa. Quis erit ille de? et ille imperator illu
 minat? p̄ deū: qui det? et cōcedat te xp̄m fratres et
 spōsum meum. vt suggas vbera gētilitatis m̄ris
 mee acceptando ab ea seruitutem latrē. s. vt tota
 gentilitas cōuertatur ad fidē et exhibeat tibi vbe
 ra latrē sicut ego facio: et p̄ cōsequas sicut suggis
 vbera mea: ita suggas vbera totius gentilitatis
 matris mee. quasi dicat. vnaq; decus p̄ et tota tri
 nitas illuminet imperatores reges et totā gentili
 tatē: vt ego qui sum in hoc exilio possis reuerti ad
 ciuitates et populos et ad gētilitatem matrē meā
 et possim eā baptizare vt spōsus me? suggat vbe
 ra matris mee acceptādo eius latrē. In beb. ha
 betur. Quis daret mihi vt tu tanquā frater meus
 suggeres vbera m̄ris mee. et tūc littera est magis
 clara et conformis huic expositiōi. Et ideo sequi
 tur. Inuentā te solum foris et deo seculari te: et me ne
 mo tam despiciat. Ad cuius intellectū est aduertē
 dum q̄ hic loquitur ad modū eozū q̄ p̄mo cōtraxerunt
 spōsalia clādestina: q̄ p̄io se osculantur in
 abscondito: s. postq̄ parētes iocōsentūt i matrimo
 nio: et m̄rimoniū ē notum toti? pplō tūc sponsi se
 osculātur in publico a b̄sq; erubescētia ita q̄ pari
 ter fecit p̄mitiua ecclie a deo pplō gētili. Nā p̄mo
 fuerat clādestine xp̄o despōsata contra volūtatē

et scitū parentū eo mō quo supradictū est. postea metu parentū fugit ad mōtes et erat ibi in agro per totā percussione dīo clettant. et sic ibi osculabatur spōsum in abscondito et secreto. Sed postq̄ batus Siluester cū suo clero reuersus est in ciuitatem et baptizauit Eōstantinū et cōcessa est facultas xpianis publice predicādi euāgelis: et edificandi ecclīas et diuina officia celebrandi tūc ecclīa osculabat sponsum suū in publico et tūc in plateis ubi publice cōfitebat xpm et eius legē euāgelicā et hoc intendit dicere sponsa cum ait. Quis mihi det et cōcedat te xpm fratrē meū: ut su gas vbera totius gentilitatis mris mee eius largiam acceptādo: ut publice inuentā te foris. i. in itinere et in platea: et ibi solū osculer te publice coram oibus tuū nomē cōfitendo et predicando ut in tali p̄dicatōe et cultu nemo iā apli^o me despiciat nec persequat sicut factū est vsq̄ ad presentē diem: q̄ per decem imperatores sui afflictā et infestā fugiēdo per nemora. In hebreo habetur Quis mihi det ut tu tanq̄ frater sugas vbera matris mee ut inuenierit te in vico et oscularer te: et nemo me despiceret: et tunc litera est magis clara et ideo seq̄tur. Apprehendā te in domū matris mee et hoc dicit: q̄ illa sponsa introducit xpm in domū matris sue: scz ad pplm gentilem qm̄ in populo gentili publice nomē xpi predicauit et ecclīas construxit: vnde sicut in principio apostoli cōuerterunt illam paruam ecclīam ex populo gentili Ita postea illa parua ecclīa multis tribulationibus afflictā conuertit totum residuum gentilitatis et per p̄ns cōuertit matrē suam: et introduxit sponsum in domum gentilitatis matris sue et ideo sequitur. Et, tibi me docebis. q. d. q̄ postq̄ introduxero te in domū matris mee: publice poterō nomen tuū predicare tunc tibi me docebis. i. dabis mihi doctores: quib⁹ reuelabis secreta sacre scripture: et referabūt et declarabunt scripturas vtriusq̄ testamenti et defendant ecclīam cōtra hereticos: hoc autē dicit: q̄ illico post cōuersionem Constantini fuit in ecclīa copia magnorum doctorū: sicut fuit Athanasius Basilus Gregorius Nazāenus Ambrosius Hieronym⁹ Hieronym⁹ Augustin⁹ et ceteri qui spū sancto illustrati glosarūt scripturas et instruxerūt fideles et debellarūt et exterminarūt hereticos. Sed q̄ sciētia eorū nō fuit ab alio nisi a xpo q̄ eos spū sancti edocuit: ideo dicit tibi me docebis. Sed q̄ ecclīa esset ingrata recipiēdo tot bñficia a sponso: nisi redderet vices amoris per exhibitionē laetitiae. i. subdit spōsa. Et dabo tibi poculū ex vino cōdito. i. si cut me docebis secreta sacre scripture apertēdo Ita ego dabo et offerā tibi poculū predicationis ex vino condito. scilz ex intelligentia sacre scripture: que est dulcor oī vino. Andē dictū est iquali intelligentia et veritas euāgelica est q̄dam vinū cōditū et expressum ex vinea sacre scripture ve. te. Et hoc vinū conditū expresserunt doctores ex sacra scriptura et obtulerunt xpo quod quidem vinum fuit dignū et sapidum dilecto xpo ad potandum et dentibus. i. pplis eius ad rumīnādū put dictum est supra. Itē sponsa nō solū obtulit spō

so poculū sacre scripture: sed etiā poculum sacramenti altaris ex vino cōdito et cōsecrato. Et ita pariter offert poculū aliorū sacrorū et fidei articuloz et poculū obseruantie preceptorū et operum: q̄ poculum est sponso valde sapidū et acceptum. Sed q̄ ecclīa nō solum offert christo merita passionis siue vinum passionis eius in sacramenti: sed etiā offert vinū meritoū sanctorum martyrum et virginū et confessorum. ideo subdit et dabo tibi mustum malorum granatorū meorū vnde per mala granata intelliguntur principaliter martyres qui p̄ christo sanguines fuderūt: et consequenti intelligunt omnes cōfessores et sancti et iusti qui oēs continent sub vna pelle et tegmine fidei et c̄baritatis sicut in malo granato continentur multa grana rubea sub vna pelle ita oēs fideles rubricati sanguine xpi continentur sub gremio ecclīe. mustū ergo istorū malorū granatorū. scilz scōrū martyrum sunt merita eorū expressa ex martyrio et laboribus quos p̄ xpo sustulerūt. vnde hoc mustū malorū granatorū offert ecclīa xpo sponso suo festiuitatibus quas celebrat in memoriam sanctorum. Itē bec merita scōrū offert quotidie ecclīa simul cū passione christi sacro altaris ut p̄t̄ cū dicit in canone. Cōmunicantes et memoriam venerantes in p̄mis gloriose virginis Marie et beatorū apostolorū et martyrum. Et hoc est mustum malorū granatorū et poculū q̄ ecclīa offert quotidie xpo sponso suo. Et supradictis ergo p̄ qualī ista ecclīa sponsa xpi eruit in capz pugne terribilis ut castrorū actus ordiata cū multis cboris et exercitiibus castrorū bellicorū. Et pugnauit diu cōtra inimicos suos: sed tandē deuicit eos et triūphauit de oibus. Itā p̄ martyres deuicit oēs tyrānos et p̄ virgines et cōtinentes triūphauit de carne et per monachos et heremitas et religiosos triūphauit de mūdo et diabolo et p̄p̄is ei⁹. Et per doctores triūphauit de hereticis et sic postq̄ tpe cōstantini deuicerat oēs supradictos et fuerat tota gentilitas cōuersa tunc sponsa absq̄ timore et erubescētia osculabat sponsum in publico: et erat in eius amplexu et fauore eius legē euāgelicā predicando et publice diuina officia celebrando. Et ipse sponsum iā publice fauebat sponse tenēs eā in suo amplexu fauorabili qm̄ cōstātinus dotauit eā magnis muneribus et diuitijs et dñio tpali et amplo p̄t̄mōto. vidēs se ergo spōsa in tāto bonore et p̄speritate et fauore spōsi cōstitutā cōcludit dicens. Leuareius sub capite meo et dextera illius amplexabit me. i. iā xps sponsum meus honorificauit me intm̄ q̄ lena eius. i. dñiuz tpale et copia bonorū tpaliū est sub capite meo ad sustentandū statū bonorū: itcū in hoc mūdo et dextera illius. i. potestas ei⁹ spūalis quā mihi cōcessit ad regendā ecclīam amplexabit me. q. d. q̄ xps sponsum meus amplexabit me totā. i. brachiō sinistro. i. copia bonorū temporalium sub capite meo et dextera. i. potestas ei⁹ spūalis erit supra me: et sic vtroq̄ brachiō amplexabit me scz temporalit et spūali. Et sicut iam in suo amplexu prospero et fauorabili tanq̄ victrix et triūphatrix et domina totius mundi fauorata. Sed quia

D. Jacobi de Valentia

spōsa agens gratias glorificata fuerat in christo eo q̄ amplexus fuerat eam supponendo leuaz co-
p̄te bonorum temporalium sub capite ad susten-
tandum eius honorificum statū et ponendo dex-
teram bonorum spiritualium super eam et per cō-
sequens sponsa sua quiescebat: quasi dormiens
in amplexu sponsi liberata a persecutionibus et
laboribus ideo sponsus eius exhortatur et adiu-
rat filias hierusalem idest omnes deuotos fide-
les ne excitent et impediāt eam ab illa quiescere et
prosperitate in qua manet et ne separet eam ab
amore et fide sponsi: nec impediāt ipsam a cultu
latrie: ideo ait sponsus. **D** filie hierusalem adiu-
ro et admoneo vos ne fuscitetis. idest ne impedia-
tis: nec euigilare faciatis dilectam a somno con-
templationis. et latrie don ec. i. dum ipsa velit. **A**
¶ Ad maiorem intelligentiam butus est valde no-
tandum q̄ Salomon in hoc libello enumerat et
memorat tres amplexus butus sponsi ad spōsam
Et post quolibet amplexum facit adiurationem
et adiurat filias hierusalem ne fuscitent spōsam
qui quidem tres amplexus cum suis adiuratio-
nibus referuntur ad diuersa mysteria. vnde pri-
mus amplexus fuit incarnationis et humanita-
tis susceptionis: quando verbum eternum filius
dei assumpsit et vniuit sibi illam humanitatem
personaliter in vnitae suppositali. Hunc autem
amplexum incarnationis memorauit in cantico
secūdo: cuius dixit. **D**um esset rex in accubitu suo et
et hoc magis explicauit in fine cantici cum dicit
Leua eius sub capite meo et c. sed ilico subdit spō-
sus dicens. **A**diuro vos filie hierusalem per ca-
preas ceruosq̄ camporum idest per patriarchas
et prophetas ne fuscitetis nec euigilare faciatis
dilectam scz humanitatem assumptam ab vnita-
te personali qua est verbo vnita: donec ipsa velit
et adiurat per patriarchas et p̄phetas eo q̄ eis
fuit sub iureiurando p̄missum mysterium incar-
nationis et aduentus christi in carnem. Hoc au-
tem dicit q̄ quod semel christus assumpsit nunq̄
dimisit: vnde licet in triduo aia fuerit a corpore se-
parata per mortem tamen verbum neutru dimit-
sit. Secundus autem amplexus fuit filij dei ad ec-
clesiaz de populo israelitico. tempore eius ostē-
sionis et predicationis q̄ tunc christus recepit in suo
amplexu ecclesiam congregatam de populo is-
raelitico quādo vocauit apostolos et discipulos
et alios fideles de illo populo ad fidem: et hoc p̄
predicationem et miraculorum operationē: que
amplexū memorauit sponsa in fine tertij canti-
ci cum dicit. **I**nueni quem diligit anima mea te-
nuleum nec dimittam donec intromitta m̄ illuz
in domum matris mee. scz synagoge et in cubicu-
luz genitricis mee. i. plebis israelitice que genuit
me fm̄ carnem: q̄d fuit impletū quādo xp̄us misit
apostolos ad predicandum in omnem ciuitatem
et locum quo erat ipse vēturus in qua predica-
tio ne multos cōuerterāt et baptizauerūt vt ptz Luc.
xi. Et sic illa ecclesia apostolorū introduxit spon-
sum in domū matris eorū per fides. Hoc idem fe-
cerunt post receptionem spiritus sancti: quia in il-
la die baptizati sunt tria milia de illo populo: et

Christopolitani episcopi Expositio.

multo plures in diebus sequentibus vt patet in
actibus apostolorū. Et sic pr̄ qualiter illa spōsa
introducitur xpm̄ in domū matris sue vt amplexus
retur eam sponsus et sic m̄st̄ illa ecclesia in am-
plexu sponsi. S; q̄ illa spōsa semel cōuersa nunq̄
recessit a b amplexu sponsi: ideo ibidem ilico sub-
dit sponsus adiurando filias hierusalem dicens
Adiuro vos filie hierusalem per capreas ceruosq̄
camporum et c. **A** Gertius amplexus fuit quā-
do christus amplexus est ecclesiam de populo gen-
tili: quando christus amplexus est eam cum mul-
to fauore prout dicitur in hoc cantico nono.
Ad quem amplexum sequitur tertia adiuratio ad
filias hierusalem: sed ista adiuratio nō facta est
cum conditionibus supradictarum duarum adiu-
rationuz. Mā illa adiuratio facta est per capreas
ceruosq̄ camporum ista aut̄ tertia nō put̄ ptz in
litera: causa cuius potest esse ista. Nam lz ista ec-
clesia nunq̄ erit separata ab amplexu sponsi fa-
cta vna cum ecclesia conuersa de plebe israelitica
eo q̄ lz fluctuet cōtinua: tamē nunq̄ submergetur
naucula petri tamen q̄ patriarche et prophete
nō p̄fiserunt nec limitarunt tēpus butus eccle-
sie a Constantino et a tempore eius p̄speritatis
vsq̄ ad scdm̄ aduentum christi. Ideo sponsus non
adiurauit filias hierusalem per capreas ceruosq̄ ca-
porum in hac tertia adiuratione. Alia causa pōt
esse eo q̄ populus gentilis nō habuit patriarchas
nec p̄phetas qui prophetarent amplexus butus
sponse ad xpm̄: nec aduentum christi ad populum
gentile sicut habuit p̄p̄tes et plebs israelitica. Ideo
hec tertia adiuratio non fit capreas ceruosq̄ cam-
porum. Et hoc de nono cantico.

Sequitur decimum canticum.

Ue est ista que ascendit
de deserto.

Delitijs affluens
Innixa sup dilectum
suum.

Sub arboze malo suscitauit te.
Ibi corrupta est mater tua.
Ibi violata est genitrix tua.
Done me vt signaculū sup cor tuum
Ut signaculū sup brachium tuum.
Quia fortis est vt mors dilectio.
Dura sicut infernus emulatio.
Lampades eius vt lampades ignis
atq̄ flammarum.
Aque multe non potuerūt extingue-
re charitatem.
Nec flumina obruent illam.
Si dederit hō oēm substantiā dom⁹
sue p̄ dilectiōe q̄si nihil despiciet eā.

Moc est declinū r vltimū cāticū in quo solūm d̄ cātā p̄peritatē r p̄ccellaz ecclie sp̄ōse xp̄i illi datā r p̄ccellaz post cōuersionē Lōstātini in quo q̄t tuoz facit. Inā p̄io describit quādas admiratio nē d̄ felicit̄ statu bui? sp̄ōse. Sc̄do d̄scribit quādas exhortationē sp̄ōsi ad sp̄ōsam ne ip̄m obliuiscat allegādō beneficia ip̄i collata. Tertio mēorat p̄gressum r cōtinuū exercitiū sp̄ōse: vt satisfaciāt sp̄ōso r reddat vices amoris. Quarto explicat finale p̄miū desideratū r vltimatū terminū b̄titudinis sp̄ōse: vel ponit vocationē sp̄ōse ad futuriorē felicitatē r altiorē statū: sc̄da ibi. Sub arbore malo suscitauit te. tertia ibi. Soror: mea parua est. quarta ibi. Adille tui pacifici. **A**d Quātum ad p̄imum ergo Salomō introducit c̄boruz adolescentularum admiratū sub itā p̄peritatēz huius sponse. Ad cuius intellectū est aduertendū prout supra v̄sum est q̄ sponsa a principio sui s. post xp̄i ascētionem semp̄ fuit afflicta r abiecta: r et pugnavit in campo cum inimicis. Sed obtēta victoria et tr̄sup̄bo de oib? fuit magnificata per magnū Lōstātini intātū q̄ imperator largitus est ip̄i urbē romam cum toto patrimonio ip̄i ad facenti et dedit ip̄i septuaginta duas ciuitates r duo milia oppidorum: vt fertur in italia r in suis adiantcētibus r sic Lōstātinus relicta italia in potestate Siluestri vicarij xp̄i elegit sibi sedē apud bizantiā th̄zacie: q̄ postea Constantinopolis. i. ciuitas Lōstātini nūcupata est r sic exinde oēs reges terre r impatores r p̄ncipatus subsecerunt colla iugo xp̄i r ecclie sp̄ōse ei? Et sic ecclia m̄nit d̄na mūdī delictijs spiritualib? r etiā sp̄alibus affluēs et m̄nit innixa r reclinata in fauorabili amplexu xp̄i sp̄ōsi sui: vidētes ergo adolescentule r filie bierusalem. i. m̄nores ciuitates r oppida ad xp̄m conuerse r simplices fideles tā subitā mutationē sp̄ōse de aduersitate in prosperitatem r de p̄secutione et afflictione in copiam delictiaz admirantes d̄scunt. Que mulier est ista q̄ ascendit de deserto r. In quibus verbis tria bona explicat q̄ faciunt ad felicem et p̄sperum statum huius sp̄ōse p̄io quia ascendit de deserto id est q̄ exit de campo pugne r p̄secutionis r ascendit ad statum pacis r felicitatis. Sc̄do q̄ ascendit delictijs affluens: per quod explicatur copia r sufficientia bonoz sp̄ualium r temporalium et plenaria potestas super totūz orbem tradita ip̄i a xp̄o sponso suo. Tertio dicit q̄ erat innixa r reclinata supra delictū suū. s. xp̄i sp̄ōsum: quia tenebat ip̄am amplexā vtroq̄z brachio s. temporalit et sp̄ualit p̄ q̄ denotat eius securitas et quies et fauor. Et ideo filie bierusalem quas sp̄ōsus a diuauerat ne excitaret sp̄ōsam dormiētēz in eius amplexu vidētes tam subitā mutationem ab aduersitate in prosperitates dicit. Que est ista que ascendit de deserto delictijs et diuitijs affluēs innixa super dilectum suum. **A**d cuius maiorē euidētiam est notandū q̄ ista sp̄ōsa ter extitit ad offensionē p̄p̄oz et diuersimode: et ideo filie bierusalem tribus victibus admirātes interroga uerūt de statu huius sp̄ōse. Inā p̄imo ascendit p̄ desertum israeliticuz sicut virgula sumi ex aroma

tribus myrbe et thuris et vniuersi pulueris p̄smentarij vt dicitur est in quarto canticō: quod fuit q̄n ecclesia apostolorū peregrinata est cū sponso suo per totā terrā p̄missionis cū signis et virtutib? et miraculis vt ibi dicitur est vt p̄tz per totū discursum euangelicū. Et id filie bierusalem r adolēscerū le. i. oēs populi terre p̄missionis admirātes opa xp̄i mirabilia et opa discipulorū q̄ etiam in noie iesu xp̄i sanabant infirmos et eijcebāt demonia vt p̄tz Luc. ij. et Mat. x. ideo dicebāt. Que est ista que ascendit per desertum r. et dicebatur illa sp̄ōsa ascendere eo q̄ p̄s ascendebat bierosolimā ad campum passionis ad crucifigendum. Sc̄do ista sponsa exijt et progressa est per desertum ppli gētilis r hoc quasi auroza confurgens pulchra vt luna: electa vt sol: terribilis vt castroz acies ordinata ad pugnādū parata: vt dictum est caticō octauo. Et ideo vidētes eam filie syon r regine r cōcubine laudauerūt eam de fortitudine r mirabilitib? actibus eius: et admirātes dicebant. Que est ista que p̄greditur quasi auroza confurgēs r. put ibi dicitur est. Et dicebat sponsa p̄gredi per desertum eo q̄ p̄cedebat et p̄seuerabat i sua p̄tinua pugna cōtra inimicos. Tertio aut̄ q̄ ista sponsa post cōuersionē constantini extitit de deserto pugne et p̄secutionis et delictijs affluēs innixa super dilectū suum sponsum ascendit in tam altam culmen dignitatis et prosperitatis. Ideo filie bierusalem admirantur dicentes. Que est ista que accēdit de deserto. r. filie ergo bierusalem de populo iudaico mirabantur in quarto canticō virtutes et mirabilia opera huius sponse que fiebant in nomine xp̄i sponsi eius. Sed in octauo canticō filie bierusalem tam conuersi de populo gentili mirabantur fortitudinē et multiplicem pugnā r victoriā hui? sp̄ōse cōtra inimicos. In principio aut̄ hui? decimi caticō admirantur eius p̄sperum r felicem statum: eo modo quo dicitur est. Fuit ergo ista sponsa ilico post xp̄i ascensionem et sp̄ūsancti m̄ssio nē quasi auroza cōfurgēs a nocte legis r tenebris idolatrie: postea crescendo fuit pulchra vt luna postea magis lucida incipiens habere doctores facta est electa vt sol postea tempore imperatorū persequentū facta est terribilis vt castroz acies ordinata ad pugnādū cōtra eos et oēs alios inimicos: sed habita victoria de omnibus facta est p̄ conuersionem Constantini diuitijs et delictijs affluens innixa et reclinata super dilectum suū tāq̄ domina mundi. Item ista sponsa fuit quasi auroza cōfurgēs in lege nature r pulchra vt luna in lege veteri: sed fuit electa vt sol in xp̄i aduētū: h̄ fuit terribilis vt castroz acies ordinata in tempore p̄secutionum: sed fuit delictijs affluens et innixa super dilectum post conuersionē Constantini. Et hoc est quod intendit dicere salomon in hac p̄ma parte. Deinde cum dicit. Sub arbore malo suscitauit te r. Introducitur sponsum ad exhortandam sponsam ne ingrata obliuiscatur amoris sponsi et beneficiorū receptorū. **B** Ad cui? intellectum est aduertendū sicut frequenter dicitur est q̄ oia bona que possidet ecclesia emanant ex p̄sione xp̄i. Et hoc tam bona temporalia q̄ spiritalia

nō sufficit portare nomē xp̄i in solo corde: sed etiā in ore et opere et ip̄m publice confitēdo et predi-
cādo sicut ip̄e publice pro nobis in cruce passus est: et ideo corde credit ad iustitias: confessio autē
oris fit ad salutem. Et reddīt causam quare tene-
mur ip̄sum corde diligere: et ore et opere confiteri
dicens. Quia fortis est ut mors dilectio. q. d. q̄ tā-
tū fuit fortis dilectio et charitas quā in corde er-
ga vos gessi et opere ostēdi q̄ vsq̄ ad mortē crucis
me sp̄dte exhibui: et emulatio fuit dura ut infernū
id est tantū fuit dura emulatio. i. stimulus amoris
erga vos q̄ me fecit in infernū descēdere: ut exinde
antiquā predā repeterē: et fideles veteris testamē-
ti liberarē. Fuit ergo illa emulatio dura et laborio-
sa. Et nō solū liberauit illos p̄secutos de inferno:
sed oēs iustos futuros p̄cepit ne in illum locū
descenderēt. Ergo maior fuit ista liberatio toti
generis humani ab eterna morte et seruitute spi-
rituali: q̄ fuit liberatio israel de egypto et seruitu-
te temporalī: in hebreo autē dicitur. Dura ut in-
fernus inuidia. Et tunc esset sensus q̄ inuidia qua
iudei occiderūt christū p̄ nobis fuit dura et crude-
lis sicut pena inferni: siue q̄ pene quos xp̄us p̄ no-
bis passus ē et iudicia iudeorū fuerūt dure et crude-
les sicut dolores inferni: sed forsā magis est con-
formis trāslatio n̄ra cū sup̄ioris expositio: est ve-
rum q̄ sicut hoc nomē stimulus fuit emulatio ap̄-
nose est equiuocū ad amorē et ad inuidiā siue odiū
ita p̄ter vocabulū positū in hebreo: sed iudei mo-
derni accipiūt et pronūciāt alterā significatiōē
quā significatio quā accipit superior expositio vi-
detur magis cōformis ut dictū est: q̄ illa dilectio
et charitas quā xp̄s gessit erga nos deduxit ip̄sum
vsq̄ ad mortem crucis. Et ille stimulus amoris fe-
cit ip̄sum descēdere vsq̄ ad infernū ad predā anti-
quā repetendā et infernū expoliandū. Et ideo sub-
dit: q̄ lāpades eius: scz dilectiois et stimuli amo-
ris quos erga nos gessit: fuerunt sicut lāpades et
faces: et ardores ignis atq̄ flāmarū: quasi dicat:
q̄ sicut ardores ignis et flamma totaliter cōburunt
et consumūt faciem et lignū et carbonē. Ita ignis
et ardores charitatis totaliter cremauit christū tāq̄
verū holocaustū in ara crucis p̄ nobis: q̄ tantum
fuit copiosa apud eum redēptio q̄ totum sangui-
nem pro nobis effudit et exhausit: et ideo subdit
q̄ tantū fuit fortis ille ignis et ardores et flāma cha-
ritatis: q̄ aque multe nō potuerūt extinguerē cha-
ritatem. i. q̄ nulle misne nec p̄secutiōes nec tor-
mentā: nec flagella nec mors potuerūt extinguerē chari-
tatem et amorem quū pro nobis christus mori
retur: et per cōsequens ille ignis et ardores charita-
tis fuit maior et fortior: quocūq̄ igne materiali:
quia non est ignis nec flamma tam grandis quā
extinguitur per multā aquā. Itē nec flumina ire
et persecutiōnum obuerunt illam charitatē. An
est aduertendum q̄ per aquas multas intelligit
persecutiōes quās christus passus est in sua pegrī-
natione ante mortem et passiōē: q̄ multas iniu-
rias et opprobria et labores passus est: ut p̄ter
totum discursum euāgelicum: que quidē p̄secu-
tiōnes et labores nunq̄ potuerūt extinguerē chari-
tatē eius: nec retraxerūt eū ab incepto opererēdē

ptiōnis. Itē per flumina intelligit iras scribarū et
phariseorū et potestatem pilati gerētis vices im-
peratoris. S3 nec ista flumina potuerūt obruere
et prosternere illā charitatem: ergo fuit fortior et
firmior et immobilior illa charitas xp̄i q̄ qlibet tur-
ris vel domus sita iuxta flumina: nō est turris
tam fortis sita iuxta flumina quā corruat si illa
flumina successiue inundēt. Sed charitas xp̄i nun-
q̄ potuit corruere: nec obui per violentiā et inun-
datiōē p̄secutiōnis scribarū et sacerdotū: nec ip̄e
ratoris p̄tatis quaz pilatus exercēbat: q̄ mors et
passio xp̄i ministrata per eos nō potuit retrahere
xp̄m ab odore charitatis. Et tō dicit xp̄s q̄ ma-
iorem charitatē nemo poterat ostēdere pro amico
q̄ ip̄se ostēdit pro nobis: nā nō solū dedit p̄ nobis
bona t̄palia et bona fortune: sed dedit pro nobis
seipsum ad mortem: quia maiorem hanc dilectio-
nem nemo habet: ut aiām suā ponat q̄s pro ami-
cis suis Ioan. xv. Et tō subdit q̄ si dederit hō oēm
substantiā suā pro dilectione q̄si nihil despiciet
illā. q. d. q̄ nō sunt cōparāda bona t̄palia ad vitā
bois. Mā si hō dederit oēm substantiā suā. i. oēs
diuitias et bona t̄palia p̄ dilectioē vniū amici
quasi nihil despiciet eam substantiā et bona t̄palia
respectu illius qui dat seipsum: et vitā pro amico:
q̄ multi dant et offerūt bona t̄palia p̄ amico: sed
nolūt dare vitā suā: nec mori p̄ eo: sic magis di-
ligūt seip̄os q̄ bona t̄palia et amici: q̄ pelles p̄
pelle et cūcta que hō bz dabit p̄ aiā suā ut p̄ Job
primo. Sed xp̄s oīa bona t̄palia dedit p̄ nobis:
q̄ pauper venit in hūc mundū et pauper voluit vi-
uere: ut nos diuites faceret in suo regno. Itē ma-
gis dilexit nos q̄ vitā suā: q̄ seipsum et vitā suā
obtulit ad mortem pro nobis ut nos viuificaret et
a morte liberaret. Ex quibus p̄ter qualiter chari-
tas christi exēssit oīa bona mundana et omnem
dilectionem aliorum. Et ideo dicit q̄ ponamus
hanc suam charitatem et passiōes et eius nomē
et legem euāgelicam in corde nostro per effectū
et in brachio nostro tanq̄ signa culum per opera-
tiōem et effectum. Hanc autem charitatem im-
partiuit xp̄s martyribus suis: qui pro eo reddē-
do vices amoris passi sunt carceres et tormenta
vsq̄ ad mortem. Et ideo sicut commēdat suā cha-
ritatem erga nos: ita commēdat charitatē mar-
tyrum et aliorum sanctorum erga seipsum. Sed
forsā etiam improprietat in hoc loco ingrati-
tudinē malis prelati et christians: qui saginati p̄m-
guedine et copia bonorum temporalium: que ex
meritis christi crucifixi possident elati in super-
biam contemunt christum et bona spiritualia: et
conuertuntur ad temporalia: quod forsā iam
tunc preuidens Salomon in spiritu propheticō
iam in persona christi improprietat ingrati-
tudinē malis christians et prelati et etiam regibus et

principibus: quia omnis potestas des-
riuat a christo crucifixo cui data fuit
a patre in celo et in terra. Abat. xxviiij.

Soroꝝ nostra paruula.
Et vbera non habet.
Quid faciemus sororūi nostre.

BB

D. Jacobi de valentia
In die quando alloquenda est.
Si murus est edificemus super eum
propugnacula argentea.
Si ostiū est: cōpinguamus illud ta-
bulis cedrinis.
Ego murus et vbera mea sicut turtis
Ex quo facta sum, coram eo quasi pa-
cem reperiens.

Alia superius in prima parte huius
cārici xps explicat bñficia que no-
bis cōtulit et charitatē quam nobis
ōndit exhortatus est spōsam vt red-
deret sibi vices amoris dicēs. Pone
me vt signaculū sup cor tuū etc. Nūc
aut in hac scōa pte explicat quibus modis debet
spōsa ipsi reddere vices amoris. **B** Ad cuius
intellectū est aduertendū q̄ oīa precepta charita-
tis reducunt ad duo. scilicet declinare a malo et facere
bonū. vñ deus in lege veteri et noua nil aliud q̄rit
a nobis. **I**ō ait p̄ os dō psal. xxij. Declina a ma-
lo et fac bonū. Et nil aliud xps q̄rit a nobis: nisi
vt reddamus ipsi vices amoris. Sed qz nemo po-
test declinare a malo nisi viriliter resistat tentatio-
nibus mūdī: et carnis: et diaboli. Et nemo pōt ope-
rari siue facere bonū: nisi exercēdo opa mie erga
primū: et opa patrie erga deū: iō spōsus duo fa-
cit in hac pte. **M**ā primo exhortat sponzas vt de-
clinēt a malo cōtinue pugnādo et resistēdo mūdo
et carni et diabolo. Et hoc ōndit et precepit meta-
phorice inquantū ecclīa est quoddā oppidū et p̄si-
diū siue ciuitas bene munita in qua fideles sem-
per pugnant cōtra inimicos obsidētes et infestā-
tes eam. Scōo exhortat spōsam ad bene operan-
dū et exercēdū opa mie erga primū: et opa patrie
erga deū: inquantū ecclīa est quedā vinea in qua
oēs diuersimode laborāt pro vltimo premio ad-
piscendū et fructū passionis psequēdo et lucrando
secūda pars erit ibi. **V**inea fuit pacifico. Quātuz
ad primū est aduertendū q̄ ecclīa nouiter cōuer-
sa de pp̄lo gētili tpe Constantini dicta est puula:
eo q̄ tūc erat nouicia in fide. Et iō dicebat nō ha-
bere māmillas sapientie et intelligētie sacre scrip-
turae: qz veniēs nouiter ex supstitiōe gentiliū et curio-
sitate p̄boz nondum nouerat scripturas sacras
vtriusq̄ testamētī: nec ascenderat ad arcē euāgelii
eam vere sapie per xpm edificata: vñ sicut dictum
est in quarto cārico sacra scriptura vtriusq̄ testa-
menti et intelligētia eius dicuntur duo vbera eccle-
sie que cōtinue p̄pināt lac doctrine et gr̄e sac̄oz.
Tē ibidē altitudo et sublimitas euāgelice intelli-
gētie d̄: collū ecclīe et turtis dō edificata cū p̄pu-
gnaculis: et qua pendēt mille clypei et oīs arma-
tura fortitū. Ecclīa ergo d̄: habere vbera inquan-
tum habet sapientiam euāgelicam et gr̄am sa-
cramētōz: ad nutriendos filios. Et d̄: turtis muni-
ta inquantū est eleuata: et attingit ardua et p̄fun-
da et bz arma sapie ad repellēdos incursums inimi-
corū: quā quidē turtis xps q̄ est sapia p̄ris in eccle-
sia: edificauit. **A**n d̄: p̄ouer. ix. q̄ sapia edificauit

Christopolitani Ep̄i Expositio.

sibi domū. i. ecclīam et exēdit colūnas septē. i. se-
ptē sac̄a sup que sustentatur ecclīa et septē dona
sp̄sifici ad defendēdū eā. Et misit ancillas suas
scz ap̄los et doctozes et predicatorozes: vt simplices
et infirmos vocaret ad arcē et ad menia ciuitatis:
et subdit. Si quis est paruulus veniat ad me. **E**x
supradictis p̄tz q̄ ecclīa nouiter conuersa de po-
pulo gētili tpe Constantini puula erat: qz nondū
attigerat arcē sapie: qz nouiter erat vocata ad ar-
cem per siluestrū et alios predicatorozes: et sic nōdūz
ip̄a habebat māmillas ad p̄pinandū lac ceteris:
immo gētili siluester et ceteri prelati ecclīe p̄pina-
bant ipsi māmillas ad suggendum. **E**ū ergo ista
sponsa soroz xpi tunc nouiter conuersa esset par-
uula et inermis et infirma et nouicia non habens
māmillas lactis euāgelici ad prebēdū ceteris:
tunc sponsus eius xps ilico post conuersionē **L**ōs
stantini prebuit ipsi copiā doctorū et nouiter cō-
uersis sicut fuerūt **L**brisoftomus et Eusebius et
Athanasius et Basilius apud grecos: et Ambrosius
et Hieronymus et Augustinus apud latinos: in
quibus abundauit copia lactis. vnde omnes ac-
cepimus. Et tunc illa sponsa facta est proue-
cta habens māmillas sapientie. **I**tem ipse chr̄s
stus qui est sapientia per eosdē doctozes edifi-
cauit arduam et munitissimā arcem in ecclesia ad
tuendos fideles et repellendos infidelium et oīm
inimicorum incursums. Nam oēs libri quos Augu-
stus et ceteri doctozes scripserunt: non sunt nisi quedā
arma defensionis ad tuendos fideles cōtra inimicorū
incursums et sunt quedā vbera ad eosdē nutriendos.
A Sed qz isti doctozes tanq̄ ancille diuine sa-
pientie cōtinue clamitant et vocāt paruulos vt ve-
niant ad arcē vt ibi tueant et comedant panē et bi-
bant vtnū qd̄ diuina sapia miscuit in mēsa. **I**deo
oportet q̄ ista turtis munita et ciuitas altis men-
ibus murata habeat ostiū per qd̄ introducat puu-
los ad arcē et ciuitatē. Et sic ecclīa d̄: arx et turtis
ardua et altissima hñs lac ad nutriendū et p̄pugna-
cula ad defendēdū et ostiū ad introducendum fi-
deles et puulos ad arcē: q̄ oīa data sunt ecclīe per
xpm spōsum eius. Et hoc est qd̄ intēdit dicere sa-
lomon in hac pte: vñ ait spōsus ad angelos sōda-
les suos. soroz nra ecclīa nouiter cōuersa de pp̄lo
gētili quā nouiter nobis in coniugitū sociauimus
puula est et nouicia in fide. **I**ō māmillas lactis in-
telligētie noui ac ve. te. nondū bz: qz nō fuit nu-
trita et lactata nisi curiositate p̄boz et superstitio-
ne idoloz. **Q**uid ergo faciemus soroz: nre in die
quā alloquenda est: scz qm̄ erit de fide et intelligen-
tia sacre scripture interroganda et ad disputādū
contra hereticos vocanda et ad expugnādos et ex-
tirpandos et eliminandos eos ab ecclesia concil-
tanda. q. d. opz vt ipsi prebeamus auxilium: et ex-
paruula et inermi factamus eam magnam et for-
tem et altam. Et munitamus eam altis muris et
mentibus et turtibus: et propugnaculis: et ideo si p̄-
quia: quia murus est: id est quia eam muris et me-
nibus munitimus et sepimus edificemus sup eā
propugnacula argētea. i. impatores et p̄cipēs ad
defendēdū ecclīas armis secularibus cōtra incur-
sums infidelium: vt illi qui ante erāt ecclesie perse-

eutores et impugnatores sint eius defensores et fautores ut imperatores et reges terre: qui ppter idola persequebatur ante xpianos: nunc ad fidez conuersi deleant idola ppter xpm et fabricet nouiter ecclesias in honorem xpi et templa idolorum in ecclesias christi factant psecrari. Item si pro qz ostius est: id est feci eam ostiu: vel feci ostiu in ea ad introducendos fideles ad arcem ecclesie et menta ciuitatis: ideo copingamus et cotungamus et claudamus ipsi portas cedrinas: qui sunt doctores et prelati et ministri ecclesie: qui introducunt paruulos et simplices in ecclesiam per ecclesiastica sacramenta. Unde doctores et pdicatores vocant paruulos ad arcem suis scriptis et predicant oibus: s; prelati et ministri et sacerdotes introducunt eos per ostium ministrando eis ecclesiastica sacramenta.

¶ Et nota qz prelati et doctores et ministri ecclesie dicuntur porte ecclesie in quantum introducunt bonos in ecclesiam et excludunt malos per ecclesiasticam potestatem: sed dicuntur porte cedrine quo ad quattuor proprietates et conditiones quas debet habere omnis bonus prelatus et minister ecclesie: sicut habet cedrus. **¶** Nam quattuor proprietates habet cedrus. **¶** Prio est arbor altissima super omnes alias. Scdo qz est odorifera. Tertio incorruptibilis et immunis ab oi tinea. Quarto qz fugat et interficit serpentes et animal venenolum fugat. Has ergo quattuor proprietates debet habere ois bonus prelatus et minister ecclesie. Prio qz sit altus in scientia sacre scripture: vt sciat inuigilare super gregem et vocare paruulos ad ecclesiam per sacre doctrine. Scdo qz redoleat fragrantia et odore virtutum et bone fame vite vt non solum vbo sed potius exmplo vite discam vt sequant xpm simplices et minores. Tertio qz sit incorruptus et mundus ab omni vitio ne alios inficiat. Quarto qz habeat ecclesiasticam potestatem vt per ecclesiastica facta oem venenum peccati extinguat: et hereticos et obstinatos et incorrigibiles mucrone excommunicationis excludat. Tales ergo prelati et ecclesie ministri dicuntur porte cedrine ipsius ecclesie. Sed oia numina et bona spiritualia supradicta recepit ecclesia a christo sponso suo post conuersionem magni Constantini: quia tunc facta fuit turris altissima et munita et inexpugnabilis et secunda: ideo dicit sponsa. Ego murus id est factus sum murus et ciuitas et turris bene murata: et vbera mea facta sunt sicut turris: quia prelati non solum nutriunt fideles lacte sacramentorum doctrine sacre scripture: s; etiam defendunt fideles et ecclesiam contra hereticos: et sic non solum sunt vbera ad lactandam: sed turris ad defendendam: quia per eandem doctrinam nutriunt et defendunt fideles et paruulos contra malignos hereticos et infideles. Et omnia ista habuit reperiens quasi pacem coram eo: scilicet sponso meo christo per conuersionem Constantini et aliorum imperatorum et regum: quia ex quo facta sum libera coram eo quasi pacem et quietem reperiens liberata et preteritis persecutionibus et afflictionibus. Ego tam sum murus: id est ciuitas bene murata et munita: et vbera mea facta sunt turris al-

tissima et fortis et presidium munitissimum. **¶** Et nota qz notanter dicit quasi pacem reperiens: qz ista sponsa repperit pacem quiescendo a persecutione ydolatrarum et gentiliu: tamen non quiescit simpliciter et absolute ab omni pugna et persecutioe quia paulo post Constantinum incidit in persecutionem hereticorum maxime arrianorum que persecutio fuit sentissima et atrocissima per vadalos in africa: et per gotos in europa: s; Italia et hispania et per Constantinum imperatorem et iustinum in Italia et grecia: vt patet in ecclesiastica hystoria. Sed post ea surrexit secta machometica qz atrocius et vehementius vexauit et ptime infestat ecclesiam: et sic ecclesia tanqz turris munitissima semper pugnat contra inimicos. **¶** Alterius est aduertendum: qz tota ista particula potest intelligi et exponi moraliter et mystice referendo ad naturam corruptam. An supra dixit sponsa qz tota natura mater fuerat corrupta quo ad sensualitatem et potentias naturales sub arboris prohibita et qz ibi fuit violata: id est ab omnibus bonis gratuitis et habitibus originalibus violenter expoliata. Et sic mansit parua ad omnem malum: et inepta ad bonum faciendum. Et sic mansit paruula et infirma non habens mammillas ad eliciendum et se lac alicuius boni operis. Et mansit imbellis quia diabolus et aper de filua destruxerat sepe et murus eius. Et ideo ista resistere non poterat diabolo nec mundo nec carnibus: nisi per gratiam christi et eius sacramenta munitet et armaret. Et ideo xps reperiens eam sicut paruulam et expoliatam et inermem et imbellem munitit eam muro sacramentorum et armis virtutum. Et hoc est quod dicit: vnde ait sponsus de sponsa: qz sponsa et foror nostra: scilicet tota humana natura: que libet anima paruula est de se in fortitudine et non habet de se mammillas nec aliquid bonum spirituale: eo qz in natura fuit corrupta et omnibus bonis expoliata. Quid ergo faciemus foror nostre in die quando alloquenda et impugnauda est ab inimicis: scilicet carne et mundo et diabolo. q. d. oportet qz munitamus et roboramus eam per gratiam: postqz nil boni habet per naturam: ideo si murus est: munitamus eam muro fidei et spei et caritatis: et postqz sic fuerit munita edificemus super murum eius propugnacula argentea donorum spiritus sancti: et omnium moralium virtutum: et sic est ostiu: id est qz faciamus ostium in ea per qd intramus ad eam per baptisum: tunc inpinguamus et claudamus eam tabulis: id est portis cedrinis humilitatis et deuotionis et bone vite et sancte conuersationis: tunc anima deuota sic muro virtutum munita dixit. Ego sum murus: id est bene murata et roborata: ex quo facta sum pacem reperiens: id est postqz per christum et ecclesiastica sacramenta sum deo pacificata et recedentata.

Vinea fuit pacifico: in ea que habet populos. Tradidit eam custodibus. Vir affert p fructu eius mille argenteos.

B B ij

Vinea mea coram me inest
 Mille tui pacifici et ducenti his qui
 custodiunt fructus eius.

Ecce est scda particula tertie partis bui? Decimi cantici in qua rex Salomō ondit q̄ sponsa nō solū obligat ad resistendū malo ⁊ declinandū a malo pugnādo cōtra mundū ⁊ carnē ⁊ diaboli ⁊ mēbra eius: qui sunt heretici ⁊ prauī homines ⁊ infideles: sed ad huc obligat facere bonū erga deū ⁊ proxīmū vt reddat sponso vices amoris: et ideo sicut in superiort particula pbaut suoz monuit sponsus q̄liter spōsa semp cōtra hostes debet pugnare: et hoc in quātum ecclesia est quedā ciuitas muribus et muris munita in qua p̄tine pugnāt fideles. Ita in hac particula monet vt spōsa semper laboret ⁊ operando et faciendo bonū inquantū ecclesia est q̄dā vinea in qua fideles cōtinue laborāt diuersimode vnusquisq̄ in ordine suo. Et dicit q̄ ista vinea non est sita in loco arcto: s̄ est toto orbe diffusa in ea parte et regione que bz populos: id est vbi cūq̄ sunt populi ⁊ omni parte mundi habitabili est ista vinea xpi regis pacifici: et dicit q̄ istā vineam toto orbe diffusam tradidit custodibus custodiendā ⁊ cultoribus excolendā. Nam p̄io ipse xpus rex pacificus plātavit ista vinea in terra p̄missionis in illo collegio apostolorū et discipulorū et iustorū vtriusq̄ sexus: vt dicitur est canticō tertio et quinto. Et post ea rigauit eam sanguine suo: vt dicitur est canticō sexto. Postea tradidit eam apostolis qui ipsam vineam per totū orbē suis predicatōibus ampliarunt et suo sanguine rigarunt. Et sic ista vinea p̄duxit suos palmites ab hierin vsq̄ ad fines terre et a mari vsq̄ ad mare: ⁊ a flumine vsq̄ ad terminos orbis terrarū psal. lxxi. ⁊ lxxii. Quia in omnes terram extitit sonus eoz: s̄ p̄dicatio apostolorū ⁊ in fine orbis terre verba eoz: psal. xvii. vsq̄ ad vltimū. Et sic istam vinea cōtinue ampliarunt et roborarunt p̄latis qui fuerūt successores apostolorū: et roborarūt eam martyres ⁊ ceteri fideles multo labore. Sed iam fuit perfecte ampliata et confirmata et pacificata per cōuersionē Constantinū: et tunc xpus nō solum tradidit eam p̄latis ad custodiendū spiritualiter: sed etiā imperatoribus et regibus et p̄ncipibus christiantis ad regēdum et custodiendū temporaliter et ceteris fidelibus excolēdā vt vnusquisq̄ in suo ordine laboraret in hac vinea. Et sic nō solum posuit custodes: sed etiā cultores vt excolerent et laborarēt in ea dū dies est anteq̄ veniat nori qua nemo poterat operari. Job. ix. Et sic oēs laborant in hac vinea vsq̄ ad sero et vespere mundi Adat. xx. vt vnusquisq̄ colligat fructum et recipiat denariū in fine laboris: vt patet ibidem: et ideo dicit q̄ vinea fuit pacifico. i. ipsi christo: qui oia pacificauit in sanguine suo: et attulit pacē mundo in cuius natiuitate cantarunt angeli. Gloria in excelsis deo. Luce. ij. Ist ergo pacifico fuit quedam vinea quā ipse plantauit in ea regione et parte mundi que habet populos id est vbi cūq̄ sunt populi. Et tradidit et commisit eam custodibus id est p̄latis et regibus cu

stodendam: et cultoribus: scilicet et omnibus fidelibus christiantis excolendam: vnde sicut omnes p̄lati et principes mundi ad custodiendā et regendam hanc vineam vnusquisq̄ in suo ordine sunt p̄ christum constituti: ita omnes fideles sunt ad laborandum vnusquisq̄ in sua bora et etate vocati et deputati: et sic tradita est cultoribus et custodibus. **V**nde nota q̄ propter tria christus dicitur pacificus. Primo quia duo testamēta nouū scilicet et verus per seipsum adunauit et concordauit et tanq̄ terminus cōmunit vtriusq̄ testamēti fuit: scilicet finis vnus et p̄ncipiū alterius. Secundo quia per sanguinem suum nos deo patri reconciliavit et pacificauit. Tertio quia duos populos: scilicet iudaeum et gentilem sub vna fide ecclesia congregauit et pacificauit: et ideo dicit. **A**inea fuit pacifica in ea scilicet ecclesia que habet populos: scilicet duos sub vna fide cōiunctos: scilicet iudaeū cū gentili: id dicit princeps pacis **E**ia. e. r. Sed quia sicut apostoli ampliarūt istam vineam per totum orbem et ditarunt eam bonis spiritualibus: ita postea Constantinus et reges et principes christianoꝝ dotarunt et ditarunt eam bonis temporalibus. Nam p̄mo Constantinus ilico post cōuersionē consecrauit palatiū suum in ecclesiam saluatoris iuxta portam latranā. Et postea edificauit duas basilicas in honore apostolorū petri ⁊ pauli: et donauit ecclesie urbem Romam cum toto patrimonio adiacēt: lxxij. ciuitates in Italia cum multis alijs opidīs. Et relicta Italia elegit sibi sedē apud Constantinopolim in grecia: ⁊ sic exēplo eius multi reges et principes facti christiani aut templa idolorum in ecclesias consecrauerunt aut nouas ecclesias in honorem christi edificauerunt et eas a amplissimis donis et muneribus dotarunt et ornarunt. Totum hoc fecerunt putātes per bona temporalia merita passionis xpi ad ipsi scilicet et participare et quasi emere fructus huius vitiue. Ideo dicit christus q̄ vitiue est Constantinus et quislibet alius rex aut princeps catholicus et deuotus christianus offeret christo mille argenteos pro fructu huius vinee emendo ⁊ adipiscēdo. Et ponitur numerus determinatus p̄ indeterminato magno numero: quia multa milia nūmorum talentorū et pōderū argenti obtulit ⁊ exposuit Constantinus et alij reges pro fructu huius vinee acq̄rendo: q̄ inestimabile fuit precīū qd Constantinus largit⁹ est ecclesie: cum ipsi tradidit urbem Romā que erat caput mundi et hoc cum suo adiacētī patrimonio: et sic est dicendū de ceteris regib⁹ ⁊ p̄ncipibus xpianoꝝ. Sed ne quis putaret q̄ post xpus tradidit istam vineam sup̄ dictis custodibus tuendam ⁊ regendam in absentia sua post ascensionem: q̄ p̄pter hoc cessauerit ab eius cura et custodia ne amplius intenderet in eius tutela: ideo subdit: q̄ vinea mea corā me est. i. semper est ante oculos meos ⁊ inuigilo sup̄ eam: q̄ p̄ncipaliter custodit eam rogando patrem ne deficiat fides Petri. Luc. xij. quia nisi dñs custodierit ciuitates frustra vigilat qui custodit eam: quia semp mitto āgelos meos ad docendos p̄latos et p̄p̄os eos docendo et auisando vt p̄caueāt futura pericula et etas

ad determinandos inimicos & sarracenos & superius comparati est: vt ps & legit in bystoria hispanie qm bystoria hierosolymitana. Et qbus ps q becrinea semp est cora xpo ad custodia. Deinde cu dicit. Mille tui pacifici &c. Explicat diuersitate meritoꝝ p premioꝝ laboratu in hac vinea. **¶** Ad cuius intellectu est advertendu q presens ecclesia respectu future qnc in sacra scriptura dicitur ager in quo seminamus. Sz futura ecclesia dicitur boꝝre in quo reponimus fructu glorie quos hic seminamus p gratiam: qz hic seminamus temporalia vt colligamus spualia. Et so dicit apks. ij. Ad Loꝝ. ix. q qui parce seminat in h agro but eccleie parce metet in alio seculo: q qui seminat in hndictionibus. i. abndantia de bndictionibus. i. abndat er metet in alio seculo. Itē pns ecclesia qnc in sacra scriptura dicitur vinea in q oēs laboramus per gram plantado & colendo vt colligamus fructus glorie in alio seculo. **¶** So dicit apks. i. ad Loꝝ. iij. q qui plāta & q rigat in hac vinea vnū sunt: vnus quisqz aut ppsia mercede accipiet fm labore suū. Hoc idē pꝛy. Mat. xx. de illis qui per totā die laborarūt in hac vinea in sero aut acceperūt denarium pro mercede: ex quibus & ceperūt tps but vite & vinee est tps laborandi: & colendi: & lucrādi: et merēdi. Et tps eccleie future est tps metendi & colligendi & premiādi & fruendi. Hic ergo laboram? vt sibi colligamus & metamus & pmetemur et fruamur & hic negociamur vt sibi ociemur & satiemur & quiescamus. **¶** Est verū q fm mensurā & quantitate meritoꝝ laboris huius vite erit sibi quantitas & mensura fructus & premioꝝ: qz vnusquisqz ppsia mercede accipiet fm propriū labore vt inquit apks. Et ideo dicit saluator. Mat. xij. q ex illo agro quidā collegerūt fructū trigessimū: quidāz seragezimū: quidāz aut cētesimū: put quis laborauit aut minus laborauit. Sz qz tps verus salomon & pacificus plus laborauit in hac vinea q oēs ceteri. So absqz pportione maius premiū & maiorem numerū fructū & premioꝝ collegit & meruit colligere ex hac vinea: qz ea primo plātauit: & excoluit et tandem ppsio sanguine rigauit & augmētauit. Post xpm autem magis laborauerūt in hac vinea apostoli et martyres q doctores & magis doctores q heremite & ceteri confessoꝝ: & magis religiosi q coniugati: ergo si fideles coniugati merentur fructū trigessimū: tunc religiosi boni merentur seragezimū: & doctores centesimū: et apostoli et martyres ducentesimū. Et per consequens xps qui primo vineam plantauit & sanguine suo rigauit: meretur millesimū: immo infinitum: et ideo sedet a dextris: id est in potioribus bonis patris: et ideo deus pater tanq iustus et principalis iudex dispensator premioꝝ dicit ad xpm in quantum homo est. Mille tui pacifici: et ducenti bis q custodiunt fructum eius. Unde ly tui pacifici: est genitiui casus huius pronomini tui: id est mille fructus meritoꝝ et premioꝝ erunt tui christi pacifici. In hebreo autem habetur: mille tibi Salomoni. i. pacifico et tunc est litera magis plana: quasi dicitur deus pater: mille fructus: meritoꝝ dabuntur tibi pacifico: qui plantasti banc vineam

et rigasti eam sanguine tuo. Et per consequens: qz plus laborasti: sed ducenti fructus meritoꝝ in premium dabuntur bis: scz prelati et principibz qui custodiunt fructum eius et ponunt vtrobzqz numerus determinatus pro indeterminate. Mas xps in plantatione et rigatione huius vinee infinitum numerum meritoꝝ adeptus est: nō solus pro se: sed etiam vt posset membris suis dispensare: qz semp successiue dispensat merita sue passioꝝ nis que collegit ex hac vinea: itē nunq explet et merita: nec deficiūt. merita aut que dantur custodibz ex vinea sunt finita. **¶** Sed cā quare sub numero ducentenario ista merita mēsurata est ista Nam dicit saluator. Mat. xij. q ex illo agro per xpm seminato quidā collegerūt fructū trigessimū sicut fuerūt & sunt oēs iusti coniugati: quidā seragezimū sicut sunt virgines & continentēs & religiosi: & quidā centesimū sicut sunt martyres. Sz qz plāta et pastores bndictione laborem in hac vinea qz simul sunt cultores sicut ceteri: et vltra hoc sunt custodes in vigilando sup gregē ipsum predicatōibus & sacramētis ecclesiasticis pascendo & nutriendo: so colligūt duplicē fructū ex hac vinea. Nā si ceteris dantur centum fructus meritoꝝ: ergo custodibus et prelati in duplo laborantibus dabunt ducenti. Et hoc est qd intēdit dicere. Sz ad huc restat magnū dubiū. nā si xps tunc collegit mille. i. innumerabiles fructus meritoꝝ: et hac vinea: qm pro nobis passus est: et eam plantauit: sed postea custodes et cultores colligunt continue bos fructus fm quantitate laborū. querit an xps post passionē & ascensionem suam colligit fructū huius vinee simul cum custodibus & cultoribus. Ad hoc respondetur qz semper et continue christi colligit fructus huius vinee: et ista vinea parit ipse si fructos novos. **¶** Ad cuius intellectum est notandum q omnia bona que fiunt in hac vinea tam per cultores q per custodes partunt triplicē fructum. Et hoc triplici et diuerso respectu: qz omnis bona operatio iusti cedit in triplex bonum et triplicem fructum. Nam elemosyna quas facit vnusquisqz iustus amore christi: cedit in fructum patrie respectu christi: qz offertur ipsi in patriā: cedit et parit fructum misericordie respectu proximi: in quantum iubente ipsi: et releuat ipsum a miseria. Et parit fructum meritoꝝ respectu largientis et facientis elemosynam. Item bona que faciunt prelati & sacerdotes in ecclesia exercendo et ministrando sacramenta et celebrado diuina officia et orationes. Primo parit christo fructū patrie in quantum illa acceptat in seruitutem & laudam sibi gratam. Secundo partunt toti populo fructum gratie. Tertio partunt prelato fructum meritoꝝ: quia duplicem fructum colligit ppter duplicem laborem. Item bonus prelatus et predicator et religiosus triplicem fructū parit in bene viuendo et operando. Nam primo parit christo fructum patrie. Secundo parit sibi fructum meritoꝝ: Tertio parit cuiuslibet proximo et toti populo fructus boni exempli: quia propter exemplū eorum omnes videntes deum glorificant: ideo dicit saluator: oibus prelati & religiosi. Mat. v. sic

luceat lux vestra corā hoibus: vt videāt opa vestra bona ⁊ glorificēt patrē vestrū qui in celis est. Per oppositū autē mali prelati ⁊ sacerdotes ⁊ religio/ si male viuēdo. Prio offendūt deū. Secō occidūt aīam suā. Tertio scandalizant pplm. Et quo pr̄z qualimōdō solū cultores: sc̄z ppl̄s ⁊ prelati custodes sed etā r̄ps/semper ⁊ stinūe colligit fruct⁹ ex hac vinea: q̄z cōtinūe colligit larrā que cōsistit in tribus bonis: sc̄z in adoratiōe: r̄ ofone: r̄ oblatione: et cōtinūe colligit numerū electoꝝ ex hac vinea. Et iō multo plures fructus colligit r̄ps ex hac vinea q̄ oēs prelati simul ⁊ custodes. Et ideo dicit̄ p̄rimus arbiter ⁊ iudex: dicit̄ mille fructus dabuntur tibi pacifico ex hac vinea: r̄ ducētis bis q̄ cuius fructus dātur ducētis: signū est q̄ cultorib⁹ dīmī/ sio labore laborantibus dabātur centū fruct⁹ aut sexaginta: aut triginta vnicuiq̄ s̄m quātitatē sui laboris: vt p̄z Adat. xij. Et sic p̄z quatr cultorib⁹ debet̄ centesimus fructus hui⁹ vinee: ⁊ custodibus ducētis: sed xpo plātatorū debet̄ mille simus. Itē custibet̄ cultori huius vinee debet̄ ceterū fructus: s. p̄m̄tū essentialē per diuinā visionē: sed marryibus ⁊ doctoribus ⁊ prelatiis qui fuerūt ampliatores ⁊ custodes huius vinee debetur fructus duplex. s. ducentisimus: quia vltra p̄m̄tū essentialē debetur ipsi aureola tanq̄ p̄m̄tū accidentale xpo aut plātatori: debet̄ fructus millesimus: id est plenitudo oīm meritoꝝ et p̄m̄toꝝ ad dispensandum: et sic sedet a dextris id est in portioribus bonis patris.

Que habitas in hortis.
Anici aulcunt te.
Fac me audire vocem
tuam.
Fuge dilecte mi.

**Et assimilare capree
hinuloq; ceruoz sup mōtes aromati**

Que est quarta ⁊ vltima pars huius decimi cantici in qua sponsus vocat ⁊ appellat sponsam ad recipiendum p̄m̄tū vltimatum sui laboris et peregrinationis quod est p̄m̄tū glorie. Unde postq̄ superius vocauit eam ad laborandum in vinea ex qua collegit fructus meritoꝝ: nunc autem finaliter vocat eam ad quietem in patriam celestem vt ibi recipiat vltimatum finem et p̄m̄tū beatitudinis et colligat fructus glorie. **B** Ad cuius intellectum est p̄mo notandum q̄ ista sponsa tria petiuit in p̄mo cantico dum erat in statu veteris testamētī. Nam p̄mo petiuit osculari a sponso. secundo trahi. tertio introduci in thalamum siue cellaria eius. Sed plebs gentilis ydolatria denigrata petiuit alia tria: sc̄z cum sponsa israelitica sociari et pasci et sub vmbra sponsi quiescere simul cum illa que omnia compleuit sponsus. Nam p̄mo tam osculatus est sponsam israeliticam per incarnationem ex ea carnem sumendo. Secundo tam tra-

xit eam et vocauit per predicacionem: et tam intro duxit eam in cellario gratie per mortem et passionem et ecclesiastica sacramenta: vt patuit a cantico secundo vsq̄ ad sextum et septimum inclusiue. Item tam compleuit petitionem plebis gentilis quia tam vocauit eam per apostolos ⁊ dealbaute eam a nigredine idolatrie et sociauit eaz cum plebe israelitica sub vna ecclesia et pauit eam eodēz pabulo gratie sacramentozum et doctrine. Et fecit eam quiescere sub vmbra sue protectiōis ⁊ quietis: ⁊ introduxit eam in cellam vinariam et in vineam ecclesie. vt p̄z ab octauo cantico vsq̄ ad vltimum inclusiue. Postq̄ sponsus compleuit petitionem sponse quo ad omnia que pertinebāt a dextris. Nunc autē in calce totius libri et in fine cantici vocat eam ad cellariū glorie: sc̄z in patriā celestem vt introducat eam ad vltimas nuptias: et ad thalamum et amplexum glorie et pastū vltime et eterne fructiōis super montes aromatum quod complebitur in die iudicij quo ad vniuersas ecclesias ⁊ completur particulariter in fine cuiuslibet iusti. Vocabit ergo sponsus sponsam in nouissimo die ad recipiendum fructus glorie dicens. Que habitas in hortis amici auscultat te fac me audire vocem tuam. **A** Ad cuius intellectum est notandum q̄ dux r̄ps fuit peregrinatus in carne mortali in hac via ip̄e loquebatur familiariter cū sponsa predicando ⁊ miracula faciēdo. Et ip̄e loquebatur cū sponso petendo necessaria: q̄ maria gdalena familiariter loquēdo ab ipso petiuit veniam suoz pctōꝝ: sic oēs infirmi familiariter loquendo petebant sanari ab eo. Et oēs apostoli et discipuli familiariter loquendo cum xpo et e conuerso: et ideo dicebat sponsa in cantico tertio. Dilectus meus loquit̄ mihi et ego illi. Sed post ascensionem tam sponsus non locutus est sponse familiariter et personaliter nisi per amicos angelos mediates: et hoc durabit vsq̄ ad secundum aduentum in nouissimo die quando nobis loquet̄: post quod erit iudicium et tunc introducet sponsas ad vltimas nuptias: scilicet glorie et ibi sponsa personaliter loquetur sponso verba laudis. Et sponsus gaudebit super sponsam: et absq̄ medio personaliter audiet vocem sponse: vnde ecclesia per tria genera amicorum loquitur sponso pro statu isto. Nam p̄mo loquitur ipsi per angelos qui reuelant sanctis hominibus et perfectis voluntatem dei per visibiles apparitiones auisando ecclesiam et per visibiles apparitiones auisando nobis secreta mysteria: vnde angelus domini extraxit petrum de carcere et angeli reuelarūt apostolis propinquam ruinam hierusalem monentes eos vt recederent inde: vt patet in ecclesiastica historia: et sic angeli sunt mediatores inter sponsam et sponsum: prout fuit figuratum in visione Jacob qui videbat angelos descendentes de celo et ascendentes per scalam benesig vigesimo octauo. et sicut dicit Hieronymus super Abrahā q̄ angeli deserunt orationes nostras apud deum: et ita etiam dicitur in canone missę. Supplices te precamur omnipotens deus iube bec perferri per angelum tuum in sublime altare tuum. Et sic p̄z

qualiter angeli sunt mediatores inter spōsam et sponsum. Secundo sunt mediatores sancti qui in patria sunt. Nam qz nos sumus indigni exaudiri ideo interponim? hinc matre xpi: et iohannes alios sanctos vt intercedant inter nos et xpm sponsum: ideo dicim?. Scia maria ora p nobis: et sancte petre ora pro nobis. Tertio sunt mediatores ipsi sacerdotes qui audiunt peccata nostra per sacramentum cōfessionis ex quib? pty qz p statu isto spōsus nō audit sponzas familiariter nisi p amicos suos scz per angelos et sanctos sacerdotes tanq? p mediatores. Sed post diem iudicij qz nulla erit miseria: nulla necessitas: ideo nō erit opus intercessiōe nec aliquo mediatore. Sed liberata a miseria huius mūdi spōsa deū facialiter videbit: et facialiter eum in secula seculorū absq? alio medio laudabit et eo fruet. Et hoc idē prestabit vnicuiq? iusto quonia ab hac mortali vita ad aliam vitam in mortalem trāfferet: et hoc est quod dicit sponsum in fine huius canticij: vnde ait o sponsa que habitas in hortis ecclesie militantis: offerendo mihi fructus latrē et laborando in vinea amici mei: scz angeli et sancti et sacerdotes auferunt ter audiunt vocem tuā tanq? mediatores p me deputati: et ipsi deferunt mihi vota tua tanq? intercessores: ergo veni ad patriā celestē et recipē fructū vltimē beatitudinis: et fac me in patria audire personalr vocē tuam scz simul cū angelis mei in secula seculorū laudando: hoc autē dicit spōsus qz ibi in patria cessabit oblationes et sacrificia: et cessabit oīs labor fuit solū vacabit deī laudibus: vt inquit Aug. xxiij. De ci. det. c. vlti. qz beati qui habitant in domo tua domine i secula seculorū laudabūt te. psal. lxxxiij.

B Alterius est notandū qz duplices nuptias celebravit spōsus cū ecclesia spōsa sua. Prime fuerunt nuptie redēptiōis et incarnatiōis et mystice vniōnis: et ad has vocauit sponsum sponzam in primo aduentu. Secūde nuptie dicuntur nuptie glorificatiōis ad quas vocabit xpus spōsam suam in scdo aduentu: de quibus dicit Apoca. xix. Gaudeam? et exultemus: quonia venerūt nuptie agni et vxor preparauit se: et hoc ostendit Salomō in calce et fine totius libri. Nam postq? xpus per supradicta decē cāntica vocauit sponzam ad primas nuptias dicēs. veni de libano spōsa mea: et celebrauit cum ea nuptias redēptiōis dicens. Venite amici et comedite et bibite. Et ornauit eā ornamentis gē vt patuit cāntico qnto et. ix. ideo in fine huius libelli vocat eam in secundo aduentu ad nuptias glorificatiōis dicēs. Que habitas in hortis et. Deinde sponsa prebet sponso sponzancū assensum cum dicit. Fuge dilecte mihi assimilare capree hinnuloq? ceruorum super montes aromatum. Et Ad cuius intellectu est aduertendum qz ista sponsa in statu vete. test. petebat trahi a spōso in odorem vnguentorū eius: sed quādo venit christus in carnem effudit sua vnguenta gratie: ad quoz odorem cucurrit spōsa: vt pty per oīta cāntica supradicta: ideo postq? experta est odorē vnguentorum gratie in presentib? hinc est qz in fine huius peregrinationis petit trahi a spōso in celestem patriam et currere in odorem vnguentorum glorie eius: id eo

dicit. fuge dilecte mihi et. q. d. ascende in celum et trahe me post te: et currā in odorē vnguentorū tue glorie: et sic pty qualiter Salomō sine ista spōsa cōcludit finem sui cātus in hoc libro cum principio Nam in principio petebat currere post xpm in odorem vnguentorū gratie: in fine autē petit et desiderat trahi et currere in odorē vnguentorū glorie. Et Etiam iterū est notandum qz caprea dicitur capra siluestris que quidē caprea habet quattuor proprietates: quarū prima est: vt valde fugit consortia boīm. Secūda qz in currēdo et fugiēdo est animal velocius et leuius ceteris animalibus. Tertia qz semper petit arduā cacumina montū inaccessibilia. Quarta qz cum cetera animalia tam volatilia qz quadrupedia cum vulnerātur aut insequuntur a venatoribus dimittit filios et fugiūt. caprea tamē verata a venatoribus nunq? dimittit nec deserit filios: sed inuit ipsi dando signū fuge. Et trahit semper filios secum preuit vel ad latūs et amando et concitādo filios ad fugam trahit et ducit ipsum secū ad ardua et prerupta cacumina montium inaccessibilia hominibus: sic saluat se et filium. Et has casū quattuor proprietates habet ceruus: et ideo filius cerui dicitur hinnulus: eo qz annuit et parat nutu et signo matris fugiēdo consortia hominum et velociter sequendo matrem vsq? ad cacumina montium: vt saluetur cum matre vel hinnulus dicitur ab hinniēdo et est quoddam animal simile ceruo quod vulgariter dicitur capriolus: quidē animalia maxime abundat in corsica: que sunt velocissima cursu similia capreis: supra dictis quo ad proprietatem: xps ergo per has quattuor proprietates fuit similis capree hinnuloq? ceruorum in die ascensionis. Nam primo ipse fugit consortia et miseras boīs mortaliū. Secūdo fugit et ascēdit velociter qz in paruo spacio ascēdit vsq? ad celum empyreum. Tertio petiuit ardua et altiora: qz ascendit super omnes celos et hierarchias angelorum. Quarto nō dimisit fideles filios suos: immo eduxit eos de ergastulo et periculo inferni: et collocauit eos simul secum in celo: quia quādo xpus ascendit in altū captiuū secū duxit captiuitatem psal. lxxvij. Et ita faciet in nouissimo die: qz in corpore glorificato ab ista mūdāna miseria liberatā sponzam suam vniuersalē ecclesiam collocabit sup montes aromatu celestis beatitudinis. Et hoc idē facit ptinē de qualibet aīa iusti. post trāsitū ab hac vita mortali: hoc est quod vult explicare sponsa in fine huius cāntici et totius libelli nuptialis et pastoralis: vnde ait. O sponse tu dicit qz faciā te audire presentialiter in celo vocem meā et nō loquar tibi ap̄ius per amicos et intercessores sed: personaliter loquar tibi: et ego dico tibi qz ita cupio dissolui ab hoc corpore et vita mortali et misera et periculosa: et cupio esse tecum in celo. Ideo fuge dilecte mihi ab hac mortali vita: et nō sis similis lupo et ceteris animalibus que deserūt filios et fugiūt vt solum saluent seipsa. Sed assimilare et esse similis capree hinnuloq? ceruorum qui non deserūt filios: sed secum fugiēdo ducunt et trahūt filios ad ardua montium: sic liberant et saluat eos. Fuge ergo tu super montes aromatu: id est super mō

res altissimos et arduos celorum et bterachias angelorum ubi semper spirant aromata glorie et fugiendos tales arduos montes: duc me tecum sicut capree et cerui ducunt secum bynnulos suos: quasi dicat: fuge tu: quia ego sequar te: sicut bynnulus sequitur matrem. Et de bynnulus dicitur quod annuit et obedit nutui matris: et sequitur eam. Ita ego sequar te in montes aromatus: et curram in odorem celestis glorie et fructuosis: in quibus montibus Christus pascit oves suas verbis virentibus: de quibus dicitur Eze. xxxiiij. Ego ipse requiram meas et visitabo eas et liberabo eas de omnibus locis in quibus disperserunt in die nubis et caliginis: et educam eas de populis: et congregabo eas de terris. Et educam eas in terram suam: et pascam eas in pascuis vberim: et in montibus excelsum israel erunt pascua eorum: ibi requiescent in herbis virentibus et in pascuis pinguibus. Item psal. lxxvij. Mons dei mons pinguis: mons in quo deo beneplacitum est habitare in eo. et enim dominus habitavit in sinu. Et sic patet qualiter sponsa petit fugere cum sponso de fetore: huius mundi: et habitare super montes aromatum celestis beatitudinis: fructuosos: ut ibi sponsum audiat vocem laudis eius. **¶** Ex oibus ergo supradictis in supra dictis decem canticis patet qualiter christus sponsum ecclesie utriusque testamenti complevit desiderium et omnes petitiones quas sua sponsa faciebat in veteri testamento quas petitiones cantavit in primo cantico. Nam primo petebat osculari osculo incarnationis. Secundo petebat ut christus incarnatus effunderet sua vnguenta odorifera ad reparandam naturam humanam et traberet ipsam: ut ipsa posset ipsum sequi et post ipsum currere in odore vnguentorum eius. Tertio petebat ut ipsam introduceret in cellaria sua: ut ibi posset faciat talibus vnguentis: et quiescere cum sponso. Quarto petebat gentilibus peregrinis forde idolatrie denique grata petebat dealbari. Quinto cum plebe israelitica sociari. Sexto cum ea pasceri bonis spiritibus. Septimo sub umbra sponsi quiescere et tutari. Has quidem petitiones christus adimplevit nam primo venit in carnem et per consequens osculatus est sponsam vivendo ipsi naturam nostram in unitate suppositit: et postea vivendo ipsi totam ecclesiam in unitate misit: et patuit in secundo cantico. Secundo adimplevit secundam petitionem: quod effudit decem genera vnguentorum aromaticorum quibus ad se traxit omnes fideles et omnes cucurrerunt et currunt post eum in odore vnguentorum eius ut patuit in iij. et liij. cantico. Item tertio adimplevit tertiam petitionem: quod sponsa introduxit in thalamum suum et ipsa doteavit et ornauit bonis et ornamentis spiritualibus ut patuit in v. cantico. Item quarto implevit sextam petitionem: quod de cruce omnes vocavit ad comedendum et bibendum salutiferum cibum et potum sue passionis: ut patuit in vi. ca. Item adimplevit quartam et quintam petitionem: quod plebem gentilem per apostolos flosa nigredine idolatrie dealbauit et ornamentis spiritualibus decoravit et cum sponsa de populo israelitico in vna ecclesia sociavit: ut patuit in cantico octavo et nono. Item septimo adimplevit septimam petitionem quia sponsam suam ex vitro et populo congregata sub

prospero favore suo amplexus est et sub umbra amplecti suo prexit et copia bonorum spiritualium temporalium ditavit et locupletavit: quod dicitur in spiritualibus et temporalibus: affluens in terra super dilectum suum tempore Constantini et eius successorum in mundo apparuit quod dilectus: eius sub arbore malo: id est sub umbra crucis suscitavit et in civitatem ecclesie muro inexpugnabilem et propugnaculis munitam ad pugnandum contra hereticos et infideles introduxit. Et exinde in vinea vitis ecclesie per gratiam ad laborandum et lucrandas mercedem collocauit. Tandem autem ad supremos montes aromatum ad fruendum per gloriam appellavit: ut patuit in isto decimo et ultimo cantico. Ex quibus oibus patet qualiter christus sponsum ecclesie in suo adventu complevit totum desiderium sponse sue et satisfecit omnibus septem petitionibus quas exposuerat in primo cantico. **¶** Alteri est etiam aduertendum sicut dictum fuit in principio et etiam in cantico secundo: quod Salomon in hoc libello voluit cantare et describere mutuum amorem christi ad ecclesiam sponsam suam et econverso. et quod christus voluit ostendere omnia signa et effectus amoris erga sponsam suam: scilicet ecclesiam quos potest ostendere amicus ad amicum: unde dictum fuit in secundo cantico quod viginti sunt effectus veri amoris et caritatis. **¶** Primo quod zelat non patiens malum in amato. Secundo quia non patitur moras absentie. Tertio quod cum diligentia querit amatum. Quarto quia trahit amantem ad amatum. Quinto quia languefacit amantem. Sexto quia liquefacit cor eius ab omni duritia. Septimo quia vulnerat cor eius. Octavo quia inebriat amantem. Nono quia inflamat. Decimo quia vivit. Undecimo quia vivit amantem cum amato. Duodecimo: quia fortiter reberet. Decimo tertio: quia fortiter tenet postquam repperit amatum. Decimo quarto: quia ordinat voluntatem et omnes actus amantis erga amatum. Decimo quinto: quod non querit que sua sunt sed que amati. Decimo sexto: quia ad mortem se exponit pro amato. Decimo septimo: quia magis est in amato quam in seipso. Decimo octavo: quod transformat amantem in amatum. Decimo nono: quia in eo extasim et soporem facit. Vigesimo: quia in amato statuit in eternum quiescere. Et ideo christus tanquam verus sponsus et amator humane nature et ecclesie sponse sue omnes supra dictos viginti effectus ostendit erga ecclesiam sponsam suam: nam primo non patiens malum culpam maculam peccati nec iugum servitutis in sponsa sua: nec patiens moras eius absentie: de celo in terram descendit et venit in similitudine carnis peccati ut peccati nisi daret in carne: tolleretur culpa nisi nos a servitute peccati liberaret: et sic ostendit primum et secundum effectum amoris: ut patuit in secundo cantico. Item cum diligentia et labore cum sua predicacione et doctrina et operatione miraculorum nos inquisivit et ad se traxit ut patuit in tertio et quarto cantico. Et sic ostendit tertium et quartum effectum amoris. Item querendo nos amore languit erroris liquefactus fuerit amor: nos vulneravit cor: eius: ut patuit in cantico quinto. Et sic ostendit quintum et sextum et septimum effectum amoris. Item

charitas inebriauit ipsum in cruce: et inflamauit et vssit et transformauit ipsum in amore sue sponse intantū q̄ extasim mortis fecit in cruce q̄ dum sibi do: miuit cor: et vigilabat in nostra redēptio/ ne vt patuit in cantico sexto in qua cruce ostendit omnes viginti effectus amoris. vt pōt patere in/ uentū 7 deuore cōtemplanti oīa que dicta sunt in illo sexto cantico et etiā in decimo cantico. vbi dī cit xps sub arboze malo suscitauit te 7c. Item sibi dem: pone me vt signaculum super cor tuuz: q̄ for tū est vt mors dilectio: et durat vt infernus emu/ latio. lampades eius lampades ignis atq̄ flama marum 7c. Sed vltimū effectum amoris quod est in eternum velle quiescere in amato ostendit xps erga sponfam in fine totius libelli cū vocauit: eā ad eternas nuptias glorie dīcēs. Que habitas in hortis: fac me audire vocem tuam 7c. Sed omnes hos supradictos viginti effectus amoris osten/ dit ecclesia erga christum sponsum suū volēs res/ pendere et reddere vices amoris sū suam possi/ bilitatem querēdo sponsum et currēdo post ipsum et tenendo ipsum fortiter vt patuit in tertio canti/ co et sexto. Et patiendo persecutiones et tormēta vsq̄ ad mortem pro fide sponsi. vt patuit in nouo cantico. Et iugiter laborando in vineam spōsi. vt patuit in decimo cantico et tandē vocata ad vlti/ mas nuptias glorie fugiēdo pericula 7 miseras huius seculi secuta est sponsum vt p̄t̄ in calce et sine totius huius libelli. ex quibus patz qualiter Salomon in hoc libello propheticē cantauit mu/ tuum amorem xpi ad ecclesiam et conuerso: quez christus ostendit in suo aduentu operando nostrā redemptionē et reparatōnē. **A** Sed q̄ quod dicit apostolus de tota ecclesia. scz q̄ est desponsa vni vīro xpo verificatur etiā de qualibet aīa fidei. vt inquit Augu. libro de sancta virginitate. Hinc est q̄ pro maiori parte oēs sancti exponētes hūc librum nō multū curarūt de sensu p̄pheticō: q̄ iam presupponebant fidē: sed oēs insudarunt circa sensum morālē inquantū aīa cuiuslibet fide/ lis debet laborare reddere vices amoris sponso suo xpo et querere eā p̄ bona opera: et relictis res/ bus mūdānis iungi 7 inherere ipsi per bona ope/ ra et per grām 7 fidē et charitatē vt post hāc vitā mortālē iungatur ipsi per gloriā. Et hoc fuit san/ cta sollicitudo oīum sanctorum antiquorū circa ex/ positionem huius libri. Et q̄ nouimus nostris tē/ poribus fidem minui et repescere. 7 ex diminutio/ ne fidei charitatem frigescere quod forte accidit ex ignauiā et diminutione studij sacrarum literaz q̄ a maximo vsq̄ ad minimum oēs student auari/ cie et bonoribus huius seculi. vt inquit apostol⁹ et q̄ etiā nouimus nō s̄ r̄p̄b̄ cōplures rectitudi/ nes a hā fide 7 intelligētia sacre scripture aposta/ tasse et ad vomitū cerimoniarū legis moysayce ani/ mū diabolica fraude deceptā reuocasse 7 forsan in mortifero ritu p̄uenera sse. Ideo mihi visus fuit in libro psalinoz dauid: et in hoc libro canticorū Salomonis cū diuino auxilio sensum p̄pheticūz perscrutari 7 inuestigare. vt mysteria vere fidei euā/ gelica: que maxime in his duob⁹ libris p̄pheticē latebant in lucē simplicib⁹ sacerdotib⁹ et ceteris

fidelibus manifestentur: ne iudei obstinati et cecū cum suis mendacibus 7 callidis figmētis possint veritatem fidei in scriptura ve. test. ia centem sim/ plicibus xpianis occultare 7 ad falsū sensus per/ uertere atq̄ retrahere. Et ideo cum charitate et humilitate rogo omnes fideles xpianos: vt cum charitate velint legere hūc libellū Salomonis cū presentī expositione. Quia nil aliud ostendit nisi si qualiter xps deus et homo verbū incarnatū est metrā et mensura 7 principius et fons et largitor oīum bonorū et reparator humane nature lapse per peccatū primoz parentum: quam quidē natu/ ram sanauit et reparauit per decem vnguētā que effudit per totū mundū: put dicitū est in primo cā/ tico sine quo nihil est bonū. nihil sc̄m̄: nihil perfe/ ctum. nihil sanū. nihil validū et firmū. Quia quā/ dem expositione: habita facilliter vniūscūq̄ me/ diocriter eruditus poterit ad expositionem mora/ lem peruenire applicando ea que dicuntur de to/ ta ecclesia vniūscūq̄ aīe fidei et deuore.

Sed q̄ dicitur fuit in primo cantico qualiter tota humana natura expe/ ctabat et petebat xpm: vt sanaret eā per effusionē vnguentorū suoz vt in odorem eozū omnes possent curre/ re post xpm: et dicitur esse etiam per omnia cantica sequentia qualiter xps effudit vnguenta aromatica sue predicationis et mortis 7 passionis quibus reparauit ruinam humane nature et sanauit infirmitates omnium nostrum et sic conclusum est in fine hui⁹ libelli xpm fuisse me/ trum et mensurā et p̄ncipiū et fontem oīum bono/ rum et reparatorem hūane ruine. Et ideo ad ma/ iorem declarationem eorum que dicta sunt. **Q**ueritur vtrū solus xps sit metrā et mensura 7 largitor oīum bonozum 7 reparator humane nature: ita q̄ a nullo alio ruina humane nature pos/ tuerit reparari: sed q̄ oporteat omnes currere in odo/ rem vnguentorum eius ad quolibet bonum con/ sequendum. Et arguit primo q̄ nō. nam ante ad/ uentū xpi fuerūt multi viri sancti et virtuosī in ve. test. qui preter xpm cōsecuti sunt virtutes q̄ xps nōdum venerat ergo christus nō ē p̄ncipiū 7 lar/ gitor oīum bonozum. Item secūdo nō solū in po/ pulo bebreozum. sed etiam in populo gentiliū fue/ runt multi p̄philosophi virtuosī sicut fuit socrates et plato et pythagoras et ceteri 7 apud romanos fuerunt multi viri famosi qui gesserunt 7 fecerunt opera mēozatu dignissima sicut fuit brurus 7 faz/ bricius et cato et sc̄ptones 7 marcus regulus et ceteri quos romana cōmendat historia. Et nō illi nunq̄ habuerunt noticiā de xpo. Itē hoc idē p̄t̄ apud sarracenos inter quos reperit magna iusti/ cia et multi viri elemosinarij et misericordes: sed sarraceni nōn colunt nec sequuntur xpm: nec leges eius ergo sequitur q̄ preter xpm sunt boni. **I**n oppositū autē est illud Jobā. i. Nōa per ipsum facta sunt: et videmus eū plenū gr̄ ex veritate de/ cui⁹ plenitudie oēs accipimus. Itē cap. xv. Sine me nihil potestis facere. Itē Act. iij. nō est aliud nomē sub celo ī quo nos oporteat saluos fieri 7c. **R**ēndetur q̄ vitas huius q̄stōdis cōprehēdit

quidem gratiā defendit Augustinus contra pelagianos: diuidit eam in preuententē et incipientē et operantē et pficiētē et. Et magister sententiarū in ij. distin. xxvj. diuidit eam in preuententē et subsequentē in quas partes nō potest diuidi grā habitualis gratificā que licet habeat gradus tamē introductur in instanti per facta ista autē datur preter facta: vt infra patebit. **¶ Quinta** distinctio q̄ bonorum glorie quedam sunt bona corpis sicut immortalitas siue impassibilitas et claritas et subtilitas et agilitas: et quedā pertinet ad aīam sicut visio diuine essentie: et quedam pertinent ad utrūq̄ sicut visio humanitatis xp̄i: et fructio et secunda possessio: q̄ homo glorificat⁹ post resurrectionem per sensus exterioros videbit humanitatem xp̄i: et per oculos mētis videbit humanitatem cum diuinitate. Et sic totus homo videbit totū xp̄m: et sic totus homo in corpore et aīa beatificabitur et fruetur bonis glorie. **¶ Sexto** est valde aduertendū et notandum q̄ tres perplexus fuerunt apud p̄hos ante aduētum xp̄i quos ip̄i nunq̄ potuerunt soluere nec ad eorū causē cognitionē peruenire. Quorū primus est q̄ oibus est insitus naturaliter quidam appetitus cuiusdam status vite felicitis absq̄ omni defectu et miseria puta q̄ omnes naturaliter desiderant vitam immortalem: q̄ omne ens appetit permanere in hoc seculo: et desiderant hanc immortalem vitam sine omni defectu et miseria cum sufficientia omnium bonorū ad satietatem appetitus: quam vitam omnes putant esse beatam. Sed q̄ videbant p̄bi q̄ talis status non potest haberi in hac vita: nec vnq̄ aliquis habuit ip̄sum statū: id n̄rābatur p̄bi filosofib⁹: vñ inerat oibus talis appetitus: et vnde priuatio talis status cum appetitus naturalis non sit frustra: quia videtur ista duo cōtradicti scilicet q̄ sit naturalis appetitus oibus insitus: et q̄ sit frustra et sic erant p̄bi in hoc perplexi ante aduētum xp̄i. **¶ Secundus** perplexus p̄bi filosoforum: fuit q̄ omnes experimur in nobis quandam peruersam inclinationem in carne et sensualitate totaliter contrariam et repugnantem supradicto naturali appetitui: et tollentem et impediētē totaliter effectus et finē eius: immo inducētē ad totū oppositum. Et hoc videm⁹ manifeste naz inclinationē praua et appetitus carnis ducit hominē in varias et pessimas infirmitates abbreviātes vitā hominis vsq̄ ad interitū vt p̄tz de gula et luxuria. Item luxuria nō solum inducit varias egritudines: sed etiā causat in mundo varia bella et seditiones et homicidia: vt p̄tz de bello troiano propter raptū helesene: et de bello fraterno thebanorū: et inter atreuz et abestē: et de bello tarquinorū p̄pter stuprū lucretie et. Item p̄pter cupiditatē dñandi et diuitias acquirēdi multi petierunt vt nō solū secularis sed etiā sacra testā et historia que oīa impediunt et auferunt vitam hominis et inducunt infinitas miseras cōtra omne felicitatē quā naturaliter vnusquisq̄ desiderat et appetit. Et iste fuit secundus perplexus quez p̄bi filosofib⁹ nunq̄ potuerūt absoluerē. **¶ Tertius** perplexus apud p̄hos fuit q̄ oēs p̄bi cognouerunt istum inordinatum appetitum

sensitiuū esse puerum in boie contra totū ordinē nature et totius vniuersi. Nā in ordine nature oīa inferiora subordinantur et obediūt superioribus: vt elementa obediūt corporibus celestibus: et celi obediūt intelligentijs mouētib⁹: et oēs intelligentie obediūt prime et mouēt. p̄pter deū amatū et desideratū vt p̄tz. xij. meta p̄bi. et p̄mo celi p̄mo metheozorū. In solo autē boie reperit iste sensus ordo q̄ sensualitas et caro que est pars inferior et vilior semp pugnāt aduersus sp̄m aīam. i. aduersus rōnē que est superior et nobilior: et semp resistit ip̄i et vt plurimū trahit voluntatē rōnālē vt sibi cōsentiat in suo prauo appetitu. Et sic licet vnusq̄q̄ cognoscat talē prauā inclinationē esse cōtra rōnē et cōtra virtutes morales et cōtra legē dei: tñ oēs p̄ maiorē parte ip̄is sequuntur sensualitatē cōtra conscientiā et diuinā p̄cepta: tñ añ aduentū xp̄i nullus p̄bi filosoforū potuit reddere rōnē vnde pueniat talis pueritas in solo boie et tale monstrū in humana natura: immo volentes p̄bi filosofib⁹ inquirere de hac pueritate inciderūt in diuersos errores vñ anaxagoras dixit hoc monstrū accidisse in principio mūdi qñ oīa erāt cōfusa in illo cōuo: q̄ qñ ille intellect⁹ separando discordiā cōbinando cōcordiā creauit oīa recta et ordinata in sua natura: tñ nō recte cōpaginauit boiem: q̄ cōpaginauit carnem sic male dispositā et discordem cū aīa rōnālī: et sicut tñc in illo cōuo ista duo erāt discordia: ista quicquidē semp discordat et pugnāt inter se adinuicē in homine cōtra totū ordinem vniuersi. Alij autē p̄bi dixerunt hoc euenire ex celestibus cōstellationib⁹ sub quib⁹ boies generātur et nascuntur. Aristō. autem nō ausus est clare soluere hanc difficultatem: immo qñq̄ videtur sibi cōtradictere. Nā qñq̄ dicit sensualitatē eē naturaliter inclinatā ad malū: sed cum grādi difficultate p̄ virtutes morales posse domari: qñq̄ dicit q̄ felicitas que p̄ morales virtutes acq̄rit est donū deoz et per cōsequēs ēt ipse morales virtutes in quaz operatiōe cōsistit et acq̄rit felicitas esset donū dei et nō nature: et sic Aristō. nō potuit reddere butus causam. Manichei autē volētes reddere causam butus p̄uersi ordinis et monstrū dixerūt in homine eē duas aīas vnā bonā factā ex substantia principis lucis: alteram malā factā ex substantia principis tenebrarum: id in homine erat cōtinua pugna. Origenes autē sibi falsum nomē imponētes dixerūt ante butus mūdi cōstitutonē oēs animas fuisse in celo cōuersatas et peccasse cōtra deū: ideo fuerunt postea posse in corpore male complextonata: et ideo est cōtinua pugna inter carnē et aīam. Quasquidē detestabiles opiniones improbat Aug. cōtra manicheos in libro de duab⁹ aīab⁹: et in libro de natura boni. Ex quibus p̄tz q̄ nec p̄bi filosofib⁹ nec heretici potuerūt soluere tres supradictos perplexus: eo q̄ nō nouerūt sacras scripturas in quib⁹ fuit nobis reuelatū qualiter ista mala fuerūt butumane nature inflicta in penam p̄ti primoz parētū: vt in sequēti articulo patebit. **¶ Sed** nūc restat quartus perplexus qui scādalizat et facit titubare simplices xp̄ianos in hoc tēpore: nā nos videm⁹ boies sciētificos et sacris lris eruditos q̄

facra scriptura sc̄iūt red dere causas supradictorū maloz: ⁊ solvere perplexas supradictos ⁊ sc̄iūt et predicat qualiter nemo potest euadere penas eternas nec cōsequi vitas eternā nisi per obseruātiām legis euangelice ⁊ sc̄iūt q̄ sup̄bis de⁹ resistit humilibus aut dat gr̄am: ⁊ tñ cōplures eoz vide mus inflatos timore sup̄bie. Itēz sacra scriptura quā predicamus n̄l aliud clamat nisi bona tēpora lia esse transitoria et falsa: et per p̄ns contēnen da et bona futura querenda tñ nos videmus com plures eoz esse sauciatos auaritia ⁊ luxuria ⁊ am bitione honorum ⁊ dignitatū ⁊ sic faciunt totum oppositum eorum que sc̄iunt ⁊ predicant. Itēz vī demus omnes p̄ncipes et reges terre et prelatos ecclēsie scientes se reddituros rationē de suis om nibus subditis a maximo vsq; ad minimum: ⁊ hoc sub comminatione pene eterne. Et tamē plures eorum extorquētes bona temporalia cum sollicitu dine ita contēnunt salutem ⁊ vtilitatē ppli ac si nunq̄ essent mortituri: nec rationem deo reddunt. Ideo iste p̄plexus scandalizat simplices fideles ⁊ facit eos titubare. Sed inferius soluetur iste p̄plexus vbi videbitur qualiter preter sc̄ētiam ⁊ fides est necessaria gratia auxiliatiua liberti arbitrii ad vitandum omne malum et adimplenda diuina precepta. Et hoc de primo articulo. **L**

Quātū aut ad sc̄os articulū po nunt octo p̄clusiones de mente Augustini contra pelagianos. Quaz̄ pria est ista: sc̄z q̄ Adaz̄ fuit creat⁹ cū oib⁹ quatuor: bo nis nature. Ista p̄clusio sic pro bat ex sacra scriptura Gene. 1. Mā oia q̄ facit de⁹ erant valde bona. i. integre ⁊ p̄fecte bona tñō dīminute s̄m in tēgritatē ⁊ sufficientiaz̄ sue nature vt dicit̄ glosa quia oia fecit deus in numero p̄dēre ⁊ mensura Sap. 11. aut sub specie ⁊ mō ⁊ ordine ⁊ per p̄ns p̄ pter aliquem finē vt inquit Aug. 111. super Be. er go sequit̄ q̄ deus creauit hoies cū omnib⁹ bonis proportionatis eius nature ⁊ sufficientib⁹ ad in tēgritatē ⁊ necessitatē eius. Sed quatuor sunt bo na necessaria ad integritatē ⁊ sufficientiam huma ne nature: sc̄z species mod⁹ ⁊ ordo ⁊ finis hoī suf ficiens ⁊ proportionatus: vt dictū est ergo cū om nibus istis bonis fuit creat⁹ homo: vñ bona spe ciei hominis sunt potētie ⁊ p̄prietates ⁊ vires et esse q̄b⁹ hō operat̄. S̄z qz̄ homo oib⁹ inferiorib⁹ debebat p̄fidere. s. mineralib⁹ ⁊ plātis et anima lib⁹ ideo fuit creatus cū oib⁹ viribus eoz: vt cum oib⁹ cōueniret tō habet esse cū mineralib⁹. Et h̄z oēs vires aīe vegetatiue cū plātis ⁊ omnes potētias sensitivas cū aīalib⁹ ⁊ habet appetitiuā po tētā cū eis: sed vltra istas inferiores potētias habet vires ipsius anime intellectiue. s. intellectū et memoriā ⁊ voluntatem que pertinent ad par tem rationalem in qua conuenit homo cum ange lis. Habet ergo oēs vires sensitivas vt cognoscat oia sensibilia: ⁊ habet intellectū vt cognoscat oia intelligibilia ⁊ sic anima intellectiua hominis cō tinet ⁊ vult oēs vires inferiorū: ⁊ oēs alie p̄tinent in ea sicut trigonum in terragono vt ait Aristo. ij.

de aīa. Oēs aut iste vires dicitur bona spectat̄ hu mane: eo q̄ immediate sequitur formā ⁊ sunt im me diata principia operadi. Sed qz̄ oia fecit deus cū suo modo et dispositōe ad expedire op̄erandum: ideo creauit istas vires in homine cum suis habi tibus vt absq; impedimēto: et moza possēt facili ter operari. Tandē sicut creauit oēs arbores in illa paradiso cū fructibus suis. Ita creauit intellectū et voluntatem ⁊ appetitū sensitīū hominis cum habitibus suis: quia aliter anima hominis nō fu isset valde et integre bona. Et sic creauit intellectū cū oibus habitib⁹ intellectualib⁹: sc̄z cū habitu in tellectus quo immediate ad h̄est p̄ncipis p̄ncipijs etiā cū habitu sapientie quo immediate incepit cōtē plari primas ⁊ superiores causas altissima s: sc̄z deū et intelligētias: et cū habitib⁹ oīm scientiarū rerū naturalū et mathematicaliū quo ilico specu labatur oia naturalia: quia ilico ip̄ofuit noīa om nibus rebus creatis s̄m naturas suas: vt p̄tz Be. ne. ij. Itē habitū adam habitū p̄udētē de oibus agilibus et habitū artis de oibus factibili bus. Item non solū intellectus sed etiam appeti tus sensitīus et sensualitas fuit creata ⁊ habitua ta cum oibus habitibus virtutū moralū: puta cū habitu tēperantie qua modificabat cōcupiscentiā lem circa omnia delectabilia et vtilia. Et cum ha bitu fortitudinis circa oia terribilia et cū ceteris habitibus modificatib⁹ sensualitatē circa bona vtilia et circa honores ⁊c. quos quidem habitus habebat sine impedimento alicuius passionis. **A** Item sicut creauit intellectū et sensualitates cum suis habitibus: non creauit voluntatē sine p̄ prio habitu naturali quo est iustitia modificans ipsam voluntatē ad recte volendū et eligēdū ⁊ im perandū: vnde iustitia dicitur perpetua voluntas tribuens vnicuiq; qd̄ suū est. i. est perpetuus. i. in teger habitus voluntatis: quo volūtas tribuit vni cuiq; qd̄ suū est: per quē habitū ipse adam regula bat omnes suas operationes erga deum ⁊ homi nes et erga seipsum: tō tribuebat deo veram la t̄riam ip̄i debitam: et hominibus mutuum obse quium. Et recte voluntas imperabat sensualitatē et ceteris animātib⁹ et plantis et mineralibus vtēbatur in fa cultatē suam. Non enim voluntas fuit creata minus integra et perfecta cum suo p̄ prio habitu iustitię: q̄ intellectus cum suis habitibus scientificis et intellectiuis et q̄ trascibilis et concupiscentib⁹ cum suis habitibus et virtutibus moralibus: et ista dicebatur originalis iustitia in Adam. **V** dicebatur enim originalis in quantum ab origine creationis cum ceteris habitibus tra xit ipsam: etiam in quantum omnibus suis posteris per generationem cōmunicasset ipsam. **V** **T**andē omnes isti habitus supradicti diceban tur etiam originales et naturales. Primo in quantum ab origine fuerunt concreati ad mo dificandas vires naturales in suis operatiōib⁹ bus. Secundo in quantum erant proportionati ⁊ necessarij ipsi nature ad suas naturales operatio nes exercendas absq; impedimento aliquo: et sic pertinebant ad integritatem nature: et ideo com putabantur inter bona nature. Sed vltra hec bo

na modificat̃a et habitat̃a vires naturales bo-
minis fuit necessarium, bonū ordinis in potētis
supradictis: qui quides ordo consistit in debita cō-
formitate virtutum et partium inferiorum ad supe-
riores. Et ideo fantasia erat subdita intellectui: et
sensualitas erat subdita et obediens volūtati ra-
tionali: et vniuersaliter tota caro et corpus erat
subditum spiritui: et voluntas hominis cum om-
nibus virtutibus erat subdita et obediens et tota in-
tenta diuine voluntati. Et in hoc cōsistebat tota
originalis iusticia ipsius Adam et debitus ordo
eius et iste ordo dicebatur naturalis in Adam.
Nam sicut omnia elementa naturaliter subdun-
t celsis: et celi parent intelligentis mouentibus: et
intelligentē parent diuine voluntati: quō mouent
propter deum amatum et desideratum. xij. A de-
sapibifice. ergo s̃m ordinem nature sensualitas
debet parere voluntati rationali: et voluntas de-
bet parere deo. Et ideo species modus et ordo et
omnia predicta computantur inter bona nature
hominis. Sed quia species et modus et ordo tē-
dunt ad aliquem finem nature proportionatum.
Ideo naturalis finis et premium hominis erat
habitare et viuere in hemispherio australi: qui di-
citur paradysus voluptatis eo quod ibi dixisset vi-
tam beatā cū omnibus bonis naturalibus absq̃
defectu aliquo bonorum naturalium sine morte:
et liber ab omni infirmitate et dolore et tristitia.
Que quidem bona proueniebant tribus ex causis
primo ex aspectu celi. Nam s̃m Ptolomeum et
Aristotelem scōdo celi. Idem s̃pherium australe est
verter et caput et supertor pars mundi. Ideo ille
stelle sunt favorabiles mittentes vberes et fa-
uorabiles et salubres influentias. Et ideo ppter
fauorem celi in illa parte nulla causatur nec acci-
dit pestilentia. nec sterilitas: nec vetustas nec ca-
lor: excellentius: nec tenebra sed aura placida et sa-
lubris et tēperatissima in lumine et calore et vni-
formis put dictum fuit psal. lxxj. Et sic cōserua-
bat omnes plantas successiue cum fructibus ea-
rum et sic etiam cōseruasset Adam cū eius poste-
ris in esse salubri. Et sic prima causa erat aspectus
celi. secūda vero locus ille qui est sub tali aspectu
tertia causa vite perpetuande sine infirmitate et
morte erat lignum vite: et sic primi parētes affue-
bant omnibus bonis naturalibus absq̃ aliquo
defectu. Et in his consistebat tota eorum natura-
lis felicitas et beatitudo tam corporis q̃ anime.
Nam per intellectū cōtemplabantur oia creata
et increata: et nō viderent deū per essentia: et per
voluntatem habebant quicquid boni naturalis vo-
lebant et nihil mali volebāt et in corpe nullū pa-
tiebātur defectū. Et ideo erat felix et brūs natura
libritudine: quō felicitas nī aliud est nisi trāquillitas
animi oī tristitia et defectu vacantis: et bonū
sufficiēs delectās habentē. ex q̃bus p̃ter q̃ p̃mi pa-
rentes fuerunt creati cum oibus bonis nature in
sua integritate. Que q̃dem bona sunt species mo-
dus et ordo et ille finis et possessio illi loci cū suis
bonis in quo Helyas et Enoch ducūt vitam felici-
tam vsq̃ ad scōm aduentum xp̃i. Que quidē felici-
tas intantū d̃: naturalis: in quantum est propor-

tionata humane nature. **L** **E**x quibus patet
quod omnes habitus quos modo morales appella-
mus: tunc poterant dici naturales quadruplici-
ter. Primo quod a principio erant inditi nature. Se-
cūdo in quantum erant nature proportionati nō exce-
dentes naturā. Tertio quod pertinebāt ad integrita-
tem nature. Quarto quod oēs postea traxissent illos
habitus ab origine et naturitate sed post lapsum
tam nō possunt huiusmodi habitus dici natura-
les: sed morales: eo quod per longam morā et fre-
quentes actus nouiter acquiruntur. vnde tunc in
Adam habitus preceserunt passionēs et actus
sed modo post lapsum in nobis passioēs et actus
precedunt habitus: que contra passionēs referen-
das ex actibus generant. Itē illa habitatio para-
dysi erat homini naturalis: eo quod erat sup oia aian-
tia nature boīs proportionata et collata. Secūda
cōclusio quod p̃ter illa quatuor bona naturalia su-
predicta p̃mi parētes fuerūt creati in grā super
naturali gratū faciente: quod p̃batur ex autoritate
Augustini sup Gen. dicentis quod p̃mi parētes post
longam vitam sine morte et dolore fuissent trans-
lati in vitam meliorem in celeste regnū: sed talem
vitam nō potuissent consequi naturaliter per bo-
na nature: quod sicut per habitus intellectuales na-
turales nō potuissent videre diuinam essentiam
ita nec per solū habitū naturalem originalis sus-
sticēmeruissent illud supernaturale premium: nec
frui diuinā essentia. Et ideo est dicendū quod habue-
rūt grām gratificā supernaturalem sublimantē eos
vltra et sup hūanā facultatē ad merendū illā vi-
tam supernaturaliter beatam: quod per solam origi-
nalem iusticiam nō poterant mereri: nisi illas pre-
sentem beatitudinem humane nature proportio-
natam in qua erant: que non ponebat eos extra
nec vltra hūanam facultatē. Et ideo dicūt quidā
quod illa originalis iusticia vel erat radicata in grā
gratificā cū fide: et sp̃e: et charitate: vel erat iuncta
cū ipsa vt vltra presentē beatitudinē possent mere-
ri futurā. **B** **E**t ideo est dicendū quod vltra ha-
bitus naturales intellectus et voluntatis habuit
Adam habitus theologales. scilicet fide: sp̃e: et charita-
tem: de xp̃o futuro saluatore: que in spiritu p̃p̃he-
tico preuidit incarnadū quādo fuit in illo sopore
que quidem virtutes nō fuerunt sine grā. Et hoc
p̃ter quod Adam nō solum habuit gratiam gratificā
pro illo statu sed etiam gratiam et donum pro-
pheticū: quod in illo sopore preuidit mysterium incar-
nationis et etiam ecclesie surgentis ex latere chri-
sti per formationem. Eue ex sua costa: vt inquit
Augustinus super Joban. et super Gene. Quod q̃-
dem mysterium explicauit propheticē Adam quā-
do surgēs a sopore dixit hoc os ex ossib⁹ meis etc.
L **T**ertia conclusio quod primi parentes per pec-
catum licet nō perdiderint bona speciei que sunt
vires naturales ipsius anime et corporis tū per-
diderunt modū et ordinem et finem quod fuerunt ex-
poltati omnibus bonis et habitibus omnium po-
tentiarū quibus expedit et recte et ordinate ope-
rabantur: et per consequens fuerunt expoltati illa
originali iusticia cum suo premio: quod probat
Augustinus byponosticon responsione prima.

Nam illico post esum ligni prohibiti nouerunt se nudos: id est omnibus bonis gratuitis et gratificis expoliati. Et ideo absconderunt se et fugerunt a facie domini. *Gene. iij.* Hoc idem ait saluator: *Zuce. x.* per parabolam illius hominis qui descendens ab hierusalem in bethicorum incidit in latrones: qui expoliauerunt et percuferunt eum: et semiuu relicto abierunt etc. ubi dicit Augustinus quod bene merito primus homo fuit omnibus bonis expoliatus. Nam sicut ipse fuit auersus a deo perdendo originalem iustitiam: ita deus fuit auersus ab eo auferendo bona que ipsi contulerat. Nam perdendo originalem iustitiam perdidit omnia bona naturalia que per illam iustitiam possidebat et perdendo iustitiam originalem: perdidit etiam gratiam per quam expectabat et potuisset consequi futuram beatitudinem. Item perdidit bonum ordinis: quia perdidit liberum imperium quod uoluntas rationalis habebat supra sensualitatem: quia sicut uoluntas rationalis imperabat: ita sensualitas et caro obediabat et parebat: sed post lapsum non parebat sed potius imperabat et patebat. Et sicut perdidit bonum modi et ordinis: ita etiam bonum finis quia fuit expulsus ab illa paradisi deliciarum et presentis felicitate ipsi naturaliter proportionata: et sic fuit expulsus ab illo hemisphero australi in hoc hemisphero australi aequilonare ubi tanquam erules omnes posterius uimus cum iugiter miseriam expoliati omnibus illis bonis. *Ex* supradictis tribus conclusionibus soluitur primus perplexus philosophorum scilicet unde inest nobis appetitus uite immortalis et impassibilis et felicitis quam nemo in hac uita potest habere: quia talis appetitus est naturalis nec est frustra postquam aliquis in hoc seculo potuit possidere prout primi parentes ante lapsum et tunc ex proportionatione illius status manet nobis insitus talis appetitus quia priuatio est causa appetitus. *B* Quarta conclusio quod homo per peccatum non solum fuit expoliatus omnibus bonis modi et ordinis et finis naturalis: sed etiam fuit percussus et sauciatus in omnibus potentijs et in tota persona et hoc quintuplici uulnere propter quod non potest libere nec facilliter operari: prima pars patet per precedentem conclusionem. Secunda autem pars patet per singula ad experientiam et per experientiam in nobis. Unde primo homo fuit sauciatus in complexione uulnere infirmitatum et egritudinum et morborum: quia non est aliqua pars in homine que non sit subiecta alicui egritudini immo multis puta quia accidit obrualmia in oculis: vertigo in cerebro: pleurexis in pleura et colica passio in collo etc. prout tradidit *Auicenna. in. iij. et. v. canone. quod quidem mala inducunt finaliter mortem.* Et quo patet quod mors et febris et omnes iste infirmitates: tam non possunt dici mala naturalia sed penalia quia in penam peccati inflicta. Item secundo fuit homo uulneratus et sauciatus uulnere improbi laboris in toto corpore: quia ille absque labore poterat uiuere cui terra sponte dabat omnem fructum et omnia animalia et plante et mineralia erant ipsi ad libitum subiecta: nunc uero non potest acquirere victum et uestitum absque

intolerabili labore: quia unusquisque cum sudore et labore et dolore uescit pane suo et sententia domini *Gene. iij.* Et ideo omnia ista bona temporalia que de sui natura sunt bona naturaliter et ad necessitatem hominis: creata et in principio liberaliter collata: nunc autem peruerso nomine dicuntur bona fortune ratione modi acquirendi et possidendi: quia tunc naturaliter erant omnia communia: sed nunc cum labore et fraude ut plurimum acquiruntur et ab indignis possidentur: et ideo mutato nomine dicuntur bona fortune. Item tertio fuit homo uulneratus in sensualitate uulnere praeue concupiscentie. Nam sensualitas que erat sub ordinata rationi et habituata temperantia et fortitudine et continentia et parsimonia etc. expoliata huiusmodi uirtutibus moralibus et sibi naturaliter inditis fuit percussa et sauciata uulnere inordinate concupiscentie: que est fomes et causa omnium malorum: in qua sensualitate sic expoliata et sauciata successerunt omnes animi passionem: que dicuntur egritudines animi puta gaudium: et tristitia: ira et odium et inuidia etc. que non possunt frenari nisi per morales uirtutes noniter acquisite. Et sic habitus uirtuosus qui ante erant bona naturalia: et indita iam non possunt dici bona naturalia sed moralia: quia cum longa mora et labore sunt noniter acquisite ex frequentatis actibus nec moribus concupiscentie: nec passionem possunt dici mala naturalia: sed penalia. i. in penam peccati inflicta. Nam habitus naturales precesserunt passionem et concupiscentiam in sensualitate: et passionem et concupiscentiam modo procedunt uirtutes morales et sic neutra dicuntur iam naturalia. *Ex* quo patet quod sensualitas fuit uulnerata morbo concupiscentie per quam inclinatur ad omne malum: et est segnis ad omne bonum: et rebellis semper et repugnans rationi et insurgens et colluctans aduersus spiritum. Item quarto tota pars rationis fuit sauciata multiplici uulnere. Nam intellectus qui per habitus intellectuales creatus poterat contemplari non solum naturalia: sed etiam supernaturalia per habitum intellectum et sapientiam habitum scientie create et hoc absque fantasmatibus quod poterat ad libitum intelligere per fantasmata vel sine fantasmatibus nunc autem omnibus illis habitibus expoliatus non potest intelligere sine fantasia: quia necesse est intelligentem fantasmatum speculari ut patet in *de anima.* Et sic necesse est ut intellectus conuertatur ad fantasiam si uult intelligere: et ita pariter uoluntas quia fuit expoliata originali iustitia qua omnia recte uolebat et diuine uoluntati erat conformis: fuit conuersa in suis operationibus ad sensualitatem corruptam appetitum sensituum corruptum et deprauatum. Et ista pena rationabiliter fuit homini inflicta. *Ut* inquit Augustinus. Nam postquam uoluit auerti a deo ab eius uoluntate et conuersus ad mulierem ut sibi complaceret: ideo intellectus expoliatus bonis naturalibus fuit conuersus ad fantasiam de necessitate in sua operatione et uoluntas ad sensualitatem: et superiora ad inferiora: scilicet spiritus ad carnem etc. ubi eueniunt homini omnia mala nam intellectus frequenter decipitur per fantasiam in suo iudicio et uoluntas deprauatur per sensualitatem in sua

opatiōe. Et ideo q̄ intellectus nō potest habere scientiā de reb? nisi p̄ fantasia inde est q̄ frequen- ter deceptur circa creatiōē reruz & ideo p̄bi p̄mi volentes ex p̄p̄is virib? inquirere naturas & cau- sas rerū decepti inciderūt in varios errores: vt p̄ p̄mo & ij. metaphisice & p̄rio p̄b̄ficoy: & p̄rimo de ḡnatiōe & p̄rio de aia. Itē nō solū fuerūt decepti in intellectu speculatiuo circa naturas rez sed et in intellectu practico, circa cognitiōem boni bo- nesti & vitilis et delectabilis: ex cui? errore accidit praua electio in voluntate. Ex quib? oib? patet in firmitas nostri intellectus & oim altari potētiaz et p̄z etiā p̄uersus ordo inter eas q̄ intellect? de- cipitur a fantasia: & volūtas ab intellectu practi- co decepto & alluctur a sensualitate corrupta vñ modū huius p̄uerſi ordinis & deceptiōis ponit Aristo. iij. de aia & ij. & vij. et bicoz. A Q̄m̄ est aduertendū q̄ in boie sunt considerande due par- tes p̄ncipales. s. p̄z rōnalis & sensualitas: put con- p̄bēdit sensus exterioris & interioris. s. fantasia et appetitum sensituum vñ fantasia sequitur sen- sum: et appetitus sequitur fantasiā. Fantasia aut iudicat de sensatis cōuenientibus vel discōueniē- tibus: siue delectabilibus et tristabilibus. Et sic omne delectabile aut vitile dicit bonuz: & omne tri- stabile aut inutile dicit malū & sic appetitus q̄ di- uiditur in tractabiles & cōcupiscibile sequit̄ oē de- lectabile aut vitile tanq̄ bonum et fugit omne tri- stabile tanq̄ malū & sic sequitur honores et digni- tates et omnia ardua sibi apparentia bona & cō- cupiscibilis optat et sequitur voluptates carnis et pecunias & cetera sibi cōcupiscibilia tāq̄ bona. Et vtracq̄ scilicet tractabilis et cōcupiscibilis fu- git oīa tristabilia tanq̄ mala. B Itē in parte rationali sunt due potentie distincte scilicet intel- lectus et voluntas vnde sicut appetitus sequitur fantasiā et sensum ita volūtas in p̄mo actu se- quitur intellectū. Sed iste intellectus habet duas portiones scilicet superiorem qui dicitur intel- lectus speculatiuus: et inferiorem qui dicitur intel- lectus practicus vñ sicut intellectus speculatiu? speculatur, speculabilia: ita intellectus practicus cognoscit & ratiocinat̄ de agibilibus: s. iste intel- lectus practicus adhuc habet duplicē portiones. s. vnā superiorem per quā cognoscit et iudicat de agibilibus in vniuersali: put ipsi offerunt̄ per le- gem diuinā vel humanā. Et habet aliā portione inferiōrē per quā iudicat de particularib? put ipsi offerunt̄ per fantasiā et sic intellectus practico? iungit̄ fantasiā & fit vnū cum ea in intelligendo & sic iudicat de bonis delectabilibus et vitilibus secū- dum apparentiam et iudicium fantasiē & sic p̄uer- tit̄ in suo iudicio. Mā sicut aū p̄ superiōrē portio- nē iudicabat legē dei esse bonam & per p̄ns obser- uādā et omne malū esse vitandum & omne adul- certum aut furtum et homicidiū esse malum & p̄ p̄ns vitādum et sic tunc non deceptebatur in suo iudicio. Et tunc voluntas sequens tale iudicium intellectus in p̄ima sua operatione volebat legē dei obseruare & oē homicidiū & furtū & adulteriū tanq̄ malū vitare & sic volūtas decepta recta & bo- na. S. postea cū fantasia offert intellectui practi-

co aliq̄ bonū delectabile aut vitile p̄ticulare per appetitū sensituum & optatū: & itellec? iūctus fan- tasie & deceptus iudicat illud esse bonū & sequēdū tunc volūtas in scōo actu sequens intellectū dece- ptū & conuersa ad appetitū prauū fit simul vniū- cū eo. Et sic deprauata voluntas sequit̄ desiderii sensualitatis appetendo illud bonū apparens scz vitile aut delectabile: s. sit nociuū & malū et cōtra legem diuinā & humanā et cōtra bonos mores: et sic causatur peccatū in voluntate in tali electio- ne et executione. Et sic p̄z qualiter vtracq̄ decepti- tam intellectus: q̄ voluntas per cōuersionem ad sensualitatem. Et ideo dicit Aristo. iij. et bicoz q̄ omnis malus est ignorans. i. deceptus: qz licet co- gnoscat in vniuersali: tamen decepti in particulari per cōuersionem ad fantasiā & sensualitates: vt p̄z de incontinente. vij. et bicoz cuius deceptio causat̄ et falso discursu argumētatiōis: qz arguit̄ in quatuor terminis: ideo potius videtur habere opinionem q̄ scientiam de particularibus. Nam p̄imo in maiori p̄positione dicit omne adulteriū tanq̄ malum esse vitandum: eo q̄ est contra legē: sed quādo offertur ip̄i ista mulier sicut in minori p̄positione deberet dicere: hoc est adulteriū ergo vitandum tamen alterando terminū dicit hoc esse bonum delectabile: et sic cōcludit ergo sequē- dum: & sic peccat in forma arguēdo in quatuor ter- minis. Et per consequens causatur peccatum et ignorantia in intellectu practico & error et prauitas in voluntate sequendo intellectum et sensua- litatē: et ex consequenti causatur culpa in anima. Et ideo dicit Aristo. iij. de anima q̄ voluntas que ponitur quasi medium inter intellectum et appe- titum sensituum: si sequitur intellectum recto iur- dicat in vniuersali: tunc ipsa dicitur recta et ius- ta: quia intellectus vit̄ sic dicitur rectus. Sed si vo- luntas sequitur sensualitatem siue appetitum in- fertorē & intellectū practicum et deceptū et deprauatum per fantasiā tunc volūtas rationalis dicitur praua et iniqua: & facta bestialis simul cum sensualitate: qz tunc voluntas iam nō est recta nec rōnalis: sed praua & bestialis et monstrosa effe- cta per cōsōrtium sensualitatis: qz agit cōtra na- turam. Māz sicut rota p̄mi mobilis naturaliter trahit oēs ozbes inferiores motu recto ab oriente in occidentem: ita intellectus et tota pars ra- tionalis naturaliter deberet ad se & secus trahere fantasiā et totam sensualitatem & non conuer- so. Et ideo quando sensualitas trahit ad se volū- tatē & partē rationalem: tūc talis motus et actus est p̄uersus & mōstruosus & nō naturalis & ideo si- cut per motū p̄mi mobilis rectum nunq̄ causat̄ malum nec peccatum nec monstroz in natura nec aliquis defectus sed solum causatur eclipsis aut causantur sterilitates: aut pestilētie aut tempe- stes per ozbes inferiores qui mouentur in circulo obliquo cōtra motū p̄mi mobilis ita part̄ p̄ p̄mā operationē part̄is rōnalis nunq̄ causatur deceptio in intellectu practico nec peccatū in vo- luntate sed q̄n sensualitas trahit ad se partē rōna- lē ad suū libitū: tunc causatur peccatum et mon- struz in aia quia tūc intellectus fit quasi fantasia

D. Jacobide valentia.

et voluntas sit sensualitas quia nec intellectus p se nec sensualitas per se est sufficiens principium ad mouendum siue ad proficuum: sed ex his fit vnum principium sufficiens ad psequendum bonum vtile vel delectabile. Ex quibus patet q totus iste discursus per aristotelem explicatus est contra naturam nō solum anime ipsius sed etiam cōtra ordinē ipsius vniuersi in quo semp inferiora obediunt superioribus. Et hunc eundem puerum ordinem nostrarū potentiarū memorat apłs ad Ro. vij. vt infra patebit. Et sic aristoteles et oēs philo sopbi bene concedunt talem motum et modū esse peruersum et prauum et mōstruosum et cōtra naturā et ordinem vniuersi. Tamē nunq̄ poterunt puenire ad cognitiones cause vnde tale monstrum pueniat in homine. ¶ Et hoc accidebat eis q: nō nouerant sacrā scripturam in qua nobis est reuelatum qualiter hec monstruositas et peruersitas fuit inflicta toti generi humano in pena peccati primorū parentum. Et q omnes potēte fuerunt expoliare omnibus bonis habitibus con creatis. Et fuerunt vulnerate vulnere quintuplici scilicet vulnere multiplici egritudinis in cōplexione et vulnere laboris et doloris in toto corpore pro vinctu et vestitu acquirēdo et vulnere et morbo concupiscentie in carne et vulnere prauē cōuersionis et electionis in parte rōnali. Ex quo infligitur vulnus culpe peccati in anima. Sed vtrū vulnus cōcupiscentie dicat aliquam formā positiaz supradictam sensualitatis an dicat solaz priuationē modi et ordinis iōgū est hic disputare. Forasan dicitur in expositione euangelice veritatis sup alīs Zuce. x. de illo homine qui descendens ab hierusalem in hierico: quem latrones non solum expoliauerunt: sed etiam percusserunt et sauciauerunt et plagis impositis et semitibus relicto abierunt et c. Sed sufficit ad presens scire q sicut sensualitas siue appetitus sensitivus fuit sauciatus vulnere prauē concupiscentie et inclinationis ad voluptuosam et delectabilem et vtilia que sunt falsa bona. Ita voluntas rationalis fuit vulnerata quodam vulnere ceci et inordinati amoris et cōplacētie vt ceteris omissis velit sensualitati complacere. Et ideo dicit Augustinus libro de perfectione iusticie hominis: q ex tali vulnere manet nostruz liberum arbitrium claudicatum et sic oportet q sanetur per gratiam ad hoc q recte velit et opere tur. ex predictis patet solutio secūdi et tertij ppter quos philo sopbi nunq̄ potuerūt persoluere ¶ Quinta conclusio q omnia mala tam culpe q pene. s. omnia quinq; vulnera supradicta traxerunt omnes posteri a primis parētibus p carnē corruptā. Hęc conclusio pbat Augustinus cōtra manicheos et sup Jo. omel. ij. isto modo. Nā oēs posterij vel trahūt ista mala cum carne vel euz aia nō cū aia q: aia nō ē ex traduce ab Adā p gñationē: s; a solo deo per creationē et sic nō pot creati nisi bona q: deus auzo: mali non. est sed solus boni ergo sequitur q trahimur hmoi mala p solā carnē q est ex traduce et a primis parētibus. Hęc cōfirmatur Nā primis parētes tales carnē cōcarūt posteris suis qualē ipsi habebant tpe generatio-

Christopolitani episcopi Expositio.

nis: sed tempore generatiōis post lapsum tam bauerunt carnē et sensualitatem corruptaz et saucia tam per vitū concupiscentie: que est fomes oīs mali: ergo talem carnē sic corruptā et vitiatā cum suo onere transfulerunt successiue in omnes posteros. Ex quibus patet q primis parentes omnia mala tam culpe q pene transfuserūt in oēs posteros p carnē sic corruptā et vitiatā et libidinofam. ¶ Ex quibus sequitur fm Augu. q tria mala siue tria genera malorū latent seminaliter et potentialiter in carne a parētibus tradita anteq̄ antme. ¶ Que quidem mala exeunt a potētia in actū post animationē successiue. Nā ibi primo in cōplexione corporali latent omnia genera infirmitatum et egritudinū corporalium. Secundo in ipsa sensualitate latent morbus concupiscentie et latent omnes passionēs animi: que quidem concupiscentia est fomes omnium malorū culpe tam originalis q actualis. Omnia enim ista mala exeunt ex carne a potētia in actum per animationē successiue: nam illico anima per solum consortium talis carnis sic corrupte trahit peccatum et culpā originalem: et trahit debitum originalis iusticie perditē in adā: eo q anima sit vna persona cum tali carne tracta ex primis parētibus. Item scō per tale consortium illico exeunt in actum mala pene in ipso corpore: scilicet dolor et tristitia: et successiue succedūt egritudines et infirmitates varie. Tertio quando homo peruenit ad matorem etatem et usum rationis: exeunt oia mala actualis culpe ab ipsa sensualitate in animam. Nam sicut caro corrupta per solum consortium causat culpam originale in anima: ita concupiscentia que est fomes omnis peccati latēs in carne et sensualitate causat culpā actualē tam veniale q mortale in voluntate per consensum. Et sic patet qualiter omnia ista mala latebant seminaliter in carne ante animationē. Et qualiter exeunt in actum post animationē. Et patet etiam qualiter anima omnia mala culpe trahit a carne et sensualitate corrupta et sauciata. Ex quibus etiam sequitur q omnia mala tam culpe q pene traximus a primis parētibus: eo q ab eis traximus solam carnem sic corruptam et saucia in qua latent seminaliter omnia mala culpe et pene. ¶ Ex supradictis sequitur ser doctrine fm mētem aug. Quarū prima est q malum culpe non est in carne formaliter sed solum materialiter et seminaliter: sed contrahitur formaliter in anima: aut per solum consortium: sicut est peccatum originale aut per consensum deliberatū: et sic est peccatum mortale: aut per cōsensum indeliberatū: et sic est peccatum veniale. Et ponitur exēplum de arsenico et filice: nā in arsenico nō est mors formaliter sed seminaliter: sed transit formaliter in hominem si gustatur ab eo. Item ignis non est formaliter in filice: s; transit formaliter in stupam per lectum et cōfirmationem ferri: ita pariter peccatum latens materialiter et seminaliter in carne et cōcupiscentia sensualitatis transit actualiter et formaliter in animā p consortium aut cōsensum prout dictū est. ¶ Secunda doctrina: q licet in eodē instātē tēporis aia creatur et infundatur in corpore et inficiatur ab eo

per culpā originalem eo q̄ in creādo infundit: et infundendo inficitur tamē in tali ordine sunt consideranda successiue quatuor instantie nature. Nam in primo instanti anima cōsideratur prout a deo creatur. In secūdo putatur creatur bona natura liter cum suis virtutibus et potentijs. sc̄i intellectus memoria et voluntate per q̄d d̄: facta ad similitudine et in primo instanti anima cōsideratur bona. In tertio autem instanti consideratur prout infunditur corpori corrupto. In quarto autē putatur inficitur ab eo et est infecta mala malo culpe. Ex quo patet q̄ prius intelligitur bona per naturam q̄ mala per culpam quia in vno instanti temporis p̄nt intelligi infra instantia nature. **Tercia doctrina** q̄ duplex imago reperitur in quolibet homine. Prima est imago trinitatis in anima per creationem a deo impressa per quā d̄: bona naturaliter. Secūda dicitur imago ipsius adāz primo impressa in carne seminaliter et exinde translata in animam formaliter per quam imaginem naturam hominum dicitur corrupta et mala per culpam et penam. vnde dicit Augustinus contra faustum et. xij. super Gene. q̄ hanc imaginem reliquerunt primi parentes in nobis impressam ex vestigio et similitudine sui peccati. Nam sicut ad illud peccatum p̄currerūt tres p̄one. s. serpens offerēs pomū prohibitum et eua acceptans ipsum et offerens viro et Adā comedens ipsum vt complaceret vrori: ita pro maiori parte ad omne peccatum occurrunt tres partes hominis scilicet sensus offerens rem delectabilem vel vtilē et appetitus sensitivus et sensualitas appetens et alliciens voluntatem vt p̄sentat et ipsa voluntas condelectans et sequens sensualitatem. Nam sicut serpens ostēdit fructū persuadēdo mulieri et mulier persuasit viro vt comederit: ita sensus offert rem prohibitam ipsi sensualitati: et sensualitas offert et persuadet voluntati et sic consummatur peccatus per consensum voluntatis. **Et sic patet qualiter primi parentes reliquerunt nobis impressam imaginem et vestigium sui peccati et sic etiam patet qualiter in quolibet homine reperitur duplex imago. s. imago trinitatis per quam dicitur bonus naturaliter et imago primorum parentum per quam dicitur malus penaliter et culpabiliter. Sed in xp̄iano vltra duas imagines supradictas reperitur alia imago per quā cōfiguratur xp̄o per baptismum et ecclesiastica sacramenta que quidem imago xp̄i licet ad p̄sens nō tollat imaginem ipsius adā de carne: n̄ tollit ipsam ab anima nostra. vñ ait apostolus. i. ad Cor. xv. q̄ postq̄ oēs vsq̄ ad xp̄m portauimus imaginē ipsius Adā terreni in carne per quā natura nostra dicitur corrupta et sauciata fomite et morbo concupiscentie vñ eueniunt omnia mala culpe quam imaginem accepimus p̄ libidinosam generationē. Tertia est imago xp̄i in anima quā accepim⁹ per gra-**

tiam baptismi et regenerationē. **Ex supra dictis etiam sequitur quarta doctrina.** i. q̄ qm̄ Augustinus dicit q̄ n̄a natura fuit corrupta in adā et ibi non sumitur natura p̄ natura specificā: sed p̄ carne siue p̄ generatione. vnde est aduertendus q̄ natura humana tripliciter sumitur in sacra scriptura. Primo eim̄ modo sumitur pro ipsa essentia et natura specificā resultante ex corpore organico et aia rōnali significata per diffinitionē et isto modo d̄: bona naturaliter: et sic hūanitas et species et humana natura reperiunt in xp̄o. Secūdo modo hūana natura sumitur pro tota generatione et collectione oim̄ descendentiū ab adam per naturalem ḡnationem. Sicut d̄: natura: idest generatio scripturam: et claudiosus: aut tarquintus: aut filioz israel: et isto modo dicitur Ad Romanos. v. q̄ omnes in adam peccauerūt: idest tota hūana natura fuit obligata in adā: q̄ oēs suos posteros ad penam sui peccati obligauit in sua natura. Et sic et dicitur q̄ tota hūana natura fuit corrupta in adā. Tercio modo sumitur humana natura pro carne quam vnusquisq̄ tradidit ex Adam per naturalem generationem et sic dicit Augustinus q̄ vnusquisq̄ h̄z naturam: idest carnem et sensualitatem corruptam ex adam: q̄ nil habemus ab adam nisi carnem corruptam per imaginem eius: q̄ animas habemus a solo deo per creationem. vnde caro dicitur natura in nobis: eo q̄ est nata et tractata ex adam: anima autem non dicitur natura: nec genita: sed ex nihilo creata et sic tota linea successiua ab adam vsq̄ ad vnūquēq̄ per generationem dicitur eius natura: vñ dicitur natura corrupta. Et isto modo solus christus dicitur liber in natura a tali corruptione: eo q̄ non descendit ab adam per naturalem generationem. Et sic virgo maria non dicitur libera in natura: sed liberata in persona per pensā sanctificationem. Et sic p̄cti et corruptio nature non potuit transire ad personam virginis: prout dicitur est in expositiōe psal. xlvi. et sup̄ magnificat. **Ex supra dictis sequitur etiam quinta doctrina.** i. q̄ non est mirū si Aristoteles et ceteri p̄cti non potuerūt ex puris naturalibus puenire ad cognitionem istius monstruosi et peruersi ordinis et morbi reperti in nostra sensualitate et natura q̄ nō accidebat: nisi q̄ non nouerūt sacra scripturaz per quā nobis reuelatur qualiter ista corruptio puenit ex peccato primorum parentum. Sed beatus Augustinus nectare sacre scripture imbutus et diuino lumine illustratus byponosticon responsione secūda et q̄rta reddit butusimodī cām dicens. Quod primi parentes sibilo venenosi serpentis sunt infecti: et callidis eius blandimentis sunt decepti. Et ideo hāc inquietā et mortiferā pestem eorū corpora conceperunt et per legitimum vsum postea q̄ a paradiso sunt p̄cti in posteros trāmisserūt tāq̄ p̄cti sui testimonium hereditario iure dimittentēs nobis. At ex hoc preuarica torū filios nos cognoscentes nō gloriamur de natura nostra peccatrice in conspectu iusti iudicij dei: sed eius misericordie que nostris meritis nō datur: semper colla nostra flectamus etc. In quibus verbis explicat Augustinus. vnde pronuntiant humane nature iste

morbus et corruptio et istud monstrum in natura. Nam postquam adam voluit sequi suam bestie et vororis magis quam diuinum preceptum: ideo conuersus ad sensualitatem comparatus est iumentis in suis operationibus et similis factus est illis. **E**t supradictis doctrinis sequitur septima doctrina catholica: quod infirmitates corporales et mors et omnia mala tam culpe quam pene non dicuntur nec sunt in nobis naturalia sed penultima: quod non insunt nobis ex natura specifica: quod homo valde bonus fuit creatus cum supradictis quatuor bonis nature liber ab omni miseria: sed omnia ista mala in penam peccati primorum parentium sunt nobis relicta et inflata. put contra pelagianos nos fuit determinatum in concilio apheicano cui interfuit Augustinus ut patet de conserua. di. iij. Placuit. Et in concilio Romano cui presuit innocentius papa. Et in concilio lugdunensi cui interfuit Prosper defensor doctrine Augustini contra pelagianos. Et hoc patet vnde euentat humane nature omnia mala tam culpe quam pene. **A** Item ex supradictis sequitur etiam septima doctrina scilicet quod anima nostra in principio et consortio corporis et carnis corrupte tradite et Adā non solum contrahit priuationem modi et ordinis puta priuationem omnium habituum partis sensitivae et partis rationalis: sed etiam trahit debitum illorum habituum in quo consistit peccatum originale: per quod illico anima obligatur ad penam damnationis eternam. Unde anima per tale consortium non solum priuatur habitibus moralibus in tractabili et concupiscibili: et habitu intellectus et habitu originalis iusticie ipsius voluntatis: et priuatur gratia gratifica et habitu fidei et spei et charitatis quos adam perdidit per peccatum. Sed anima contrahit debitum omnium supradictorum habituum annexum cum tali priuatione quod obligatur ad habendum omnes habitus supradictos ad operandum per eos: et seruendum creatori reddendo cultum latrice qui est fructus illorum. Et talis priuatio cum tali debito annexo debet peccatum originale: quod dicitur omnia aia a principio per solus consortium corporis ut dictum est. Ex quibus sequitur quod omnia quinque vulnera quibus primi parentes fuerunt sauciati per suum peccatum traximus nos ab eis per generationem carnalem scilicet ignorantiam et peruersum iudicium et electionem in mente: et concupiscentiam prauam in sensualitate: et infirmitatem in complexionibus: et labores in toto homine. scilicet mentis et corporis et culpam in anima. **B** Septima conclusio: quod voluntas hominis trahitur a sensualitate ad peccandum: tamen voluntas non trahitur nec ducitur coacta nec necessitate sed per suam allectam et spontanea quodam amore non solum naturali in quantum ambo radicantur in aia: sed etiam amore inordinato. put dictum est quod probatur. Nam sensualitas non violententer cogit nec necessitate voluntatem in tali actu sed per suam allectam et allicitam ad sequendum finem bonum: cui voluntas non coacta allicta nec necessitate sed allecta ex amore sponte consentit et sic trahit sua queque voluntas ut inquit vergit illius. Et vniuersis dicitur a concupiscentia sua at

tractus et illectus. Et sic concupiscentia parit peccatum: ut patet Jacobi primo. Et sic patet qualiter liberum arbitrium non tollitur nec cogitur sed allicitur. Et sic voluntas semper manet libera in sua prima actione ad volendum vel non volendum: sed non manet libera ad recte volendum eo quod perdidit originale iusticiam per quam recte volebat et hinc fit quadoque libera ad recte volendum in affectu cognoscendo adulterium vel aliud vitium esse peccatum et per consequens vitandum secundum legem dei et voluntas vellet vitare peccatum et facere bonum. Tamen hoc non potest facere in executione affectus. Cuius ratio est: nam ad hoc quod affectus voluntatis veniat in effectum oportet quod maneat corpus tanquam organum: sed voluntas per se non potest mouere corpus propter contrariam dispositionem et corruptionem. Et quod perdidit imperium super ipsum prout dictum est ergo sequitur quod licet voluntas sit libera in suo proprio actu primo: et in affectu tamen in effectu: quod non potest mouere organum corruptum et in dispositionem et inaptum corporis et sensualitatis. Et ponit Augustinus exemplum in libro de perfectione hominis: de homine claudus: vnde accidit quod quis rectus a natura efficitur claudus in aliquo casu sed cum est claudus licet velit ambulare: recte tamen non potest propter organum ineptum nisi perfecte fauetur: ita pariter liberum arbitrium claudicatum per supradicta de per se non potest recte velle nisi per gratiam sanetur. Et licet velit recte vitare malum et agere aliquod bonum tamen non potest exequi in affectu nisi per gratiam adiuetur ut patet. Et quibus patet quod in tali ordine et discursu peccandi non tollitur liberum arbitrium voluntatis: quia ipsa voluntas non cogitur sed allicitur nec coacta consentit sed allecta sponte consentit sensualitati et sequitur eius appetitum quod peccatum intantum est peccatum in quantum voluntarium secundum Augustinum: quia voluntas potest impelli: sed non compelli. Item anselmus libro de libero arbitrio. Voluntas potest impugnari: sed non expugnari: quia non aliena sed sua vincitur potestate. Item Berni. de libero arbitrio dicit quod voluntas ex ingenua nobilitate non cogitur necessitate. Et ideo ipsi ad peccatum impuratur quia sponte finaliter consentit sensualitati. **C** Septima conclusio quod licet sensualitas non valeat cogere voluntatem ad peccandum: sed allicere et suadere: tamen ad vitandum peccatum et agendum bonum oportet quod voluntas cogatur et subiiciatur in seruitute redigatur a sensualitate et carne: prima pars patet per precedentem conclusionem. Secunda probatur: nam sensualitas sic deprauata et morbida et vitata semper inclinatur ad malum et ad id quod lex prohibet et ratio dicit et contra id quod lex iubet: ergo oportet quod violententer et coacte ducatur et flectatur ad aliam partem. scilicet ad vitandum peccatum et faciendum bonum et implendum diuinum preceptum vnde sicut lignum tortuosum non potest flecti ad partes oppositam nisi cum magna violentia et fortiori virtute ita pariter sensualitas vitata et inepta non potest flecti ad bonum nisi violenter per voluntatem que est primum mouens in homine. hoc autem probatur primo ad

Corin. ix. ubi ait apostolus. Ego autem castigo corpus meum et in servitutem redigo etc. Item Grego. super illud Job. xij. Qui non odit animam suam non potest meus esse discipulus etc. Ait quod tunc animam nostram odimus: cum eius carnalibus desideriis non acquiescimus: cum eius appetitum frangimus: cum eius voluntatibus reluctamur etc. Item super illud Luc. ix. Qui vult post se venire abneget semetipsum et tollat crucem suam etc. Ait quod forsitan laboriosus non est: relinquere suas: sed valde laboriosus est: relinquere seipsum. minus quippe laboriosus est abnegare quod habet: sed valde multum est abnegare quod est: vni si luxuriosus quisque ad continentiam venerit: vitas mutaverit: abnegat quod fuit. unde licet idem sit per naturam tamen non per malitiam etc. Ex quibus patet quod opposito modo se habet sensualitas et voluntas in bene et male agendo: nam in peccato voluntas non coacta: sed allecta concupiscentie carnis: sed in vitando peccatum et bene agendo ipsa voluntas concupiscentie et cogit sensualitate et carne. Et sic voluntas spiritus est libera.

D Octava conclusio quod nemo ex propriis viribus potest vitare peccatum nec implere divina precepta: nisi gratia dei et auxilio superioris adiuvetur. Iam conclusio probat Augustinus ex fundamentis superioris et procedentis conclusionis. Nam si homo non potest vitare peccatum nec agere bonum: nisi voluntas subijciat et cogit sensualitate vitata: et frangat et odiat eius peruersum et contrarium appetitum. et in clinatione. Sed hoc voluntas licet velit: tamen hoc non potest ex propriis viribus efficere: eo quod perdit imperium et facultatem supra corpus et sensualitatem perdendo originalem iustitiam: ut dictum est in tertia et quarta conclusione: ergo sequitur quod homo non potest peccatum vitare: nec bonum agere: nisi auxilio superioris adiuvetur. Item nemo potest vitare peccatum nec bonum agere: nisi moueat corpus tanquam instrumentum: sed tale instrumentum est ineptum et corruptum per contrariam dispositionem: ergo non poterit carnem voluntas per se mouere nisi superiori auxilio adiuta. Item sicut vnus homo non potest mouere saxum nimis ponderosum: nisi adiuvetur ab alio fortiori: ita voluntas non potest mouere nec superare carnem vitatam et peruersam potest contrarie dispositio: nisi roboretur auxilio superioris. Item homo non potest vitare peccatum nisi voluntas odiat carnem et frangat eius appetitum ut supra dictum est: sed voluntas diligit sensualitatem et carnes amore naturalis et etiam inordinato: ut dictum est in quarta conclusione: ergo per tale amore naturalis voluntas non potest odire sensualitatem nec ipsi displicere: nisi per amore supernaturalem. Ergo oportet quod voluntas magis diligit deum qui prohibet peccatum et iubet non peccare quam sensualitatem que semper suadet peccare. Et sic patet qualiter voluntas ex se non potest odire sensualitatem quam naturaliter et inordinate diligit et amat: nisi feratur et quasi vincatur amore superioris. Et sic patet qualiter homo ex propriis viribus non poterit peccata vitare: nec aliquando bonum agere: nisi adiuvetur superioris auxilio ut magis infra videbitur. Et hoc de secunda conclusione. **A** Quantum ad tertium articulum ponitur prima conclusio. scilicet quod solus Iesus Christus quem colit christiana religio potuit reparare

re humanam naturam per gratiam et gloriam: quam Adam dissipauit per culpam et penam. Secunda pars huius conclusionis est probata in secundo articulo. Prima autem pars probat per omnes euangelistas et maxime per beatum Iohannem per totum discursum eius euangelii. unde arguit sic. Ille solus potuit humanam naturam reparare per gratiam et gloriam qui ipsam creauit bonam per naturam: sed Christus est illud verbum eternum filius dei patris per quod verbum facta sunt omnia bona per naturam: ergo ipse Christus filius dei potuit imo de facto reparare humanam naturam per gratiam et gloriam maior est nota: quod cuius est naturam condere bonam eiusdem est eam lapsam reparare. Ergo sicut solius dei est naturam condere: ita solius dei est ipsam lapsam reparare per gratiam et gloriam qui solus est creator et dator gratie et glorie. psal. lxxiiij. Brauiam et gloriam dabit dominus. Sed quod Iesus Christus sit deus et filius dei et illud verbum per quod facta sunt omnia. Probatur beatus Iohannes effectiue et exprimentaliter per opera supra totam naturam que Christus fecit in suo aduentu: que non poterat facere nisi solus deus et filius dei. **B** Ad cuius intellectum est aduertendum quod ista decem nomina scilicet verbum dei: filius veritas dei et eterna: sapientia dei: lux eterna siue lumen: ars patris eterna vita: et lex eterna: et Christus reparator: humane nature et Iesus vnus et eandem personam diuinam significant realiter: sed differunt quo ad modos significanti et secundum effectus. Unde Iesus Christus dicitur verbum patris in quantum ab eterno est dictum a patre et est conceptus diffinitiuus quo pater diffinit et comprehendit seipsum prout dictum fuit super psalmo. viij. Et dicitur etiam verbum patris: per quod pater ex tempore dixit et creauit omnia creata ad extra. Item dicitur dicitur filius eternus dei patris in quantum ab eterno est productus a patre per modum nature. Item dicitur veritas dei patris: in quantum est imago patris equalis et ipsi per omnia simillus. Item dicitur sapientia patris in quantum est genius et productus de tota scientia et memoria fecunda patris et per ipsum omnia sapienter disponit. Item dicitur lumen in quantum est coeternum patri: sicut lumen ipsi soli: et procedit a patre eternaliter sicut lumen a sole: quod sicut nunquam fuit sol sine lumine nec e conuerso ista nunquam pater fuit sine filio: nec e conuerso. Et sicut lumen procedens a sole illuminat et viuificat omnia ita filius procedens a patre illuminat et viuificat omnia: et maxime omnem hominem vententem in hunc mundum. Item Christus dicitur ars patris in quantum in eo ab eterno continetur idee et rationes omnium rerum creatarum ad quarum instar et tpe facta sunt omnia. Item dicitur vita per essentialitatem. Et quod omnibus influit esse et dat vitam naturaliter: et specialiter hominibus dat vitam gratie et glorie: et dicitur lex eterna in quantum ab eterno non omnia prouidit et ex tempore omnia regit: et recte disponit. Item dicitur Christus in quantum ex tpe verbum caro factum est: et est deus: per quod verbum incarnatum deus pater nobis locutus est. Item dicitur nomen dei: per quod deus pater notificauit nobis suam voluntatem. Item dicitur Iesus in quantum est saluator et reparator humane nature. Si ergo Iesus Christus est verbum incarnatum per quod deus pater locutus est mundo: ergo quicquid nobis dicitur erat de mente et voluntate patris. Et sic etiam si est

filius dei incarnatus? ergo est verus pater et dominus unus
 uerus. Et sic etiam si est sapientia incarnata ergo sapienter
 et sine defectu disposuit nostram redemptionem et re-
 parauit nos? sic si est ueritas incarnata ergo non po-
 test falli: nec mentiri in sua euangelica doctrina. Et sic
 est lux incarnata: ergo nulla admixtio tenebre nec
 ignorantie potuit esse in sua doctrina et sic fuit ars
 diuina incarnata: artificialiter etrite uicit diabolum
 et reparauit nos ut dictum est in carico sexto: quia
 fuit uita incarnata: ergo mortis in carne occidit
 mortem nostram et uitam nostram resurgendo reparauit et sic
 utramque mortem destruxit. scilicet corporis et anime nos per gra-
 tiam et gloriam uiuificauit. Et quod fuit lex diuina incarna-
 nata ideo quicquid dicit ore et fecit opere fuit: no-
 bis lex intransgressibilis quod non solum locutio sed omnis
 christi actio nostra fuit instructio ut inquit Gregorius. Et
 sic per qualiter sicut christus est illud uerbum per quod facta omnia
 et illa uita per quam sunt omnia uiuificata et in quo
 omnia mouentur et sunt? et est deus? et filius? et factus?
 et ueritas? et ars? et lex patris? et est deus? quod crea-
 uit omnia bona per naturam: ita recreauit et regene-
 rauit et reparauit humanam naturam per gratiam et glori-
 am. Sed nunc restat probandum quomodo uerus christus est deus?
 et filius? dei et illud uerbum patris per quod facta sunt omnia.
 Et quod sit sapientia et ueritas patris etc. Et Quod
 autem conclusionem siue propositionem probat iohannes
 euangelista per experientiam et effectum sic. Ille erat
 et est deus? et uerbum dei qui fecit opera que nemo pos-
 terat facere nisi solus deus et uerbum dei: sed ipse ex
 solo uerbo et precepto et in nomine dei patris resu-
 scitauit lazarium quadriduam iam fetentem in sepul-
 chro et suscitauit plures alios a mortuis et impera-
 bat uentis et mari et demonibus? et infirmitatibus quod
 solo uerbo sanabat omnes que omnia non potest facere
 nisi solus deus: qui est omnipotens et salus et uita per es-
 sentiam: ergo christus est deus et uerbum dei patris et ui-
 ta per essentiam: per que pater omnia ista faciebat et
 ita probat iohannes per singula qualiter christus est
 uerbum coeternum patri et filius dei patris per quem
 facta sunt omnia dicens. In principio erat uerbum etc. et
 omnia per ipsum facta sunt. Et quomodo est factum est: erat
 in eo uita et quomodo christus fuit uita et lux hominum et quod uer-
 bum caro factum est et habitauit in nobis. Et quomodo
 uideamus ipsum uerbum et deum incarnatum: et uis-
 dimus gloriam eius quasi. scilicet tanquam gloriarum uirgenitatis
 a patre: quod nullus poterat illa facere nisi solus uerus
 genitus filius dei: sicut uidimus ipsum plenum gratie
 et ueritatis: ita de plenitudine eius omnes accepimus?
 quod per gratiam et gloriam et doctrinam ueritatis nos re-
 parauit. Et sic iohannes euangelista explicatis mis-
 raculis ex quibus probat christum esse deum et filium dei: con-
 cludit in fine libri dicens. Nec autem facta sunt ut
 creditis quoniam iesus est filius dei: et credentes ut
 tam habeatis in nomine eius. Et ideo benedixit
 nos immolari ad probandum istam conclusio-
 nem: quia in expositione euangelice ueritatis lon-
 ge lateque probabitur per omnes euangelistas deo
 concedente. Nunc autem sufficit dicere generali-
 ter quibus remedijs christus hominem lapsum repara-
 uit. Et Quod cuius intellectum est aduertendum
 quod sicut homo multipliciter uulnere fuit sauciatus: ita
 christus multipliciter gratia ipsum reparauit sana-

uit. Unde dictum est quod gratia est donum a solo deo
 gratis datum ad sublimandam humanam natu-
 ram siue creaturam rationalem supra se uel ad sup-
 plendum et reparandum defectum eius: ideo sicut
 homo multipliciter cecidit et multiplicem defe-
 ctum incurrit per peccatum: ita christus repara-
 tor humane nature multipliciter gratia: ipsam hu-
 manam naturam sanauit et reparauit. Unde quia
 Adam primo perdidit illam gratiam gratificam
 que ipsum sublimabat supra facultatem sue natu-
 re qua post longum tempus absque morte fuisset tras-
 latus in uitam meliorem eternam: et incurrit uul-
 tra hoc iram et odium dei destinatus cum tota po-
 steritate ad penam eternam. Et dictum est etiam
 qualiter eius posteritas omnes trahunt originale pec-
 catum: ex uero matris: quo dicuntur filij ire etc.
 Ideo christus instituit sacramentum baptismi in
 quo ex meritis siue passionis datur gratia gratum
 faciens qua baptizatus absoluitur ab omni debi-
 to culpe et pene: et reducit in gratiam dei. Item
 quia talis gratia gratum faciens datur per bap-
 tismum aut per confirmationem: aut per sacra-
 mentorum penitentiam: aut per eucharistiam. Ideo
 christus instituit sacramentum ordinis in quo da-
 tur gratia potestatis sacerdotibus per quam possunt
 sunt et habent potestatem administrandi ecclesia-
 stica sacramenta. Item quia homo fuit uulnere-
 tus in potentia intellectiua uulnere ignorantie:
 ideo christus quibusdam hominibus prouidit
 et dedit speciale gratiam prophetie ad prou-
 idendum futura: et quibusdam dedit gratiam ser-
 monum: et quibusdam gratiam interpretationum
 et linguarum: et quibusdam gratiam sanctorum
 que quidem genera gratiarum diuidit unus et idem
 spiritus sanctus ex meritis passionis christi singulis
 prout uult ad utilitates ecclesie et totius corpo-
 ris mystici. Et inquit apostolus primo ad Corin-
 thios. Sed quia adhuc post baptismum et alia sa-
 cramenta relinquitur homini morbus concupiscentie
 in carne propter quem morbum caro corrupta
 semper militat et pugnat aduersus spiritum. Ex
 quo nemo ex proprijs uiribus potest uitare pec-
 catum nec implere diuina precepta ut dictum est
 et inferius dicit: ideo christus inspirat preter sa-
 cramenta gratiam actiualem ad roborandum libe-
 rum arbitrium claudicatum. At ualeat resistere sensu-
 alitati et carni: et ipsam opprimere et in seruitu-
 tem redigere. Et non solum ualeat resistere tenta-
 tionibus interioribus sed etiam exterioribus ut pos-
 sit precepta dei seruare et adimplere. Item quod per
 predicta genera gratiarum solum liberatur anima
 in presentia ab omni debito et peccato: et manet cor-
 pus subiectum multis miserijs: scilicet morti et infirmi-
 tatibus et passionibus: ideo in uirtute siue resurrectionis
 christus suscitauit omnes fideles in nouissimo die in
 corpore gloriosam per quam gloriosam resurrectionem
 nem: omnes liberabimur ab omni miseria corpo-
 ris: et erimus perfecte beati in corpore et anima.
 Ex quibus patet qualiter christus reparauit per
 gratiam et gloriam humanam naturam quam adam
 dissipauit per culpam. Et patet etiam qualiter
 solus christus est metrum et mensura et fons et largi-

eor' oim bonoz nature & gratie & glorie: q' ipse xps est filius dei: & illud verbu' eternu': per qd' facta sunt oia bona per natura. Sed ex tpe factus est ho' vt ho'iem lapsus repararet per gratia & gloriā. Et id xps per talē reparationē recuperavit oia que pdi dit adam. nam p'ccō sanguinis sui & passiois nō solū redemit hoies de p'tate diaboli: sed etiā emit regnū celoz: pro nobis & recuperavit etiā paradisi sum terrestre. Hō post suā resurrectionē habitavit in paradiso terrestri per .xl. dies vsq' ad ascensionē et sic rediit adā cū patriarchis & p'p'etis in pri etinam possessionē illius loci quē p'diderat. Dein de introduxit eos in regnū celoz. **L** Secūda cōclusio q' patriarche & p'p'ete & fideles vet. test. nō operabant' nec saluabatur nisi cum grā & fide xpi futuri. Ad cuius intellectū est aduertendū q' sic ut agens naturale intendēs introducere formā substantialem, per prius disponit & preparat mate riam scdm exigentia forme introducende: ita pa riter deus postq' ab initio intēdit & p'posuit redi mere & reparare ho'iem per mortē & passionē suā & per grā am legis euāgelice: id ab initio voluit xpm preparare & disponere per fidem xpi futuri & p' le gem oblationum & sacrificioz & ceterozum lega lium figurantū & significantiū mortē & passiones eius. Et ideo qn' expulit p'imos parentes de pa radiso ilico promisit eis se in carnē venturū & pro eis et posteris suis mortem passurū. Et sic dedit eis legem obligationū & sacrificioz in figuraz sacrificij futuri in cruce offerendi et sub tali fide Adam et Abel et Seth & omnes posterit offerēbāt illa sacrificia. Sed ista lex semper processit sumē do incrementum per processum et discursum tem poris. Nam deus tam in secunda etate dedit ali quos certimontas ipsi noe. Et in tertia etate dedit circuncisionem ipsi abrae & etinde dedit legē scri ptam ipsi Moysi cum. de. xliij. p'ceptis quozum maior pars erant certimontalia significantia xps et ecclesiam: et sub tali lege processit ille popul' vsq' ad xpm: que quidem lex nil aliud fuit nisi que dam dispositio et preparatio & via ad christum et legem euāgelicam: quia omnia illa opera legis non stebant nisi cum p'otestacione et fide christi in quantum erāt signacula fidei christi vt fuit di ctum in p'logo libri psalmoz et in tractatu cōtra iudeos: & vt explicat apostolus ad. Hebre. x. dicēs q' Abel & Enos et Enoch et. Moē & Abraam & Da uid et ceteri sancti veteris testamenti per fidē xpi operati sunt iusticia per totum illud tempus: s'z non adepti sunt repromissionē nisi nobiscū per xpm qui per suam passionem & resurrectionem re parauit naturam humanam per gratiam. et glo riam quam p'ini parentes dissipauerant per cul pam. Ex quibus p'z q' oēs fideles veteris testa menti non operati sunt aliquod bonum sine fide et gratia xpi qui est metrum & mensura' omniū bo norum et caput totius ecclesie ad a'z vsq' ad iu dicitum cuius omnes fideles vtriusq' testamenti fuerunt membra. vnde licet christus nondum esset incarnatus in primo testamento: tamen tam erat patriarchis et p'p'etis & ceteris fidelibus vete ris testamenti creditus et expectatus & p'osequēs

tam tunc per fidem omnes currebant in odorem vngentorum xpi: vt sanarentur per ipsum: vt osten sum est in primo cantico discurrendo. per totā sa cram scripturam: q' oēs petebant ofusculari ofu culo incarnationis: & trahi in odorem sanctitatis et in odorem vngentoz sacoz ecclesiasticoz & doctri ne euāgelice. Prout postea in nobis impletū est vt patuit supra. Unde ficit corpus aromaticū pu ta muscus aut cynamomū emittit odorem ante & post & ad omnem differentiam loci in tū q' vndiq' odor eius sentitur anteq' videat'. Ita pariter xps sam p'emittebat odorem suaz virtutum ante ad uentum suū: & tam per fidem sentiebant eius odo rem patres veteris testa. Unde qn' Isaac ofcula tus est filium suum Isaac: tam sensit odorem ves titimentoz būnantia tis xpi per odorem vestimē ti ipsius Jacob: ideo dixit. Ecce odor filij mei si cut odor agrī plent: quez benedixit dominus. Ge nesis. xxvij. 2c. Ex quibus p'z q' patres vete. testa. tam sentiebant odorez virtutis et sanctitatis: chri sti per fidem et gratiam: chri sti per quam fidem tam operabantur bonum & non solum per virtu tes theologicas: sed etiam per morales: que per theologicas perficiuntur vt ostendit Ambrosius in libro de officiis. **A** Q' tertia conclusio q' h'z philosophi gentium & famosi romani non opera rentur scdm veras virtutes morales: nec theolo gales: tamen non cobibebant vitia: nec vitabant enormia peccata: nec faciebant opa insignia abs q' gratia xpi. Prima pars huius conclusionis p'z. Nam illi non habebāt virtutes theologales: nec cognitionem de christo: ergo non operabantur p' tales virtutes. Item si nō habuerūt virtutes theo logales: ergo non habuerunt veras et perfectas virtutes morales. Hanc conclusionem probat la ctantius quarto et sexto libro suarum institutio num. Unde atq' nulla virtus potest esse vera & p'fecta sine vera sapientia. Eo q' virtus moralis est habitus electius immediate consistens. Prout sapiens determinaret vt p'z. ij. Ethicorum. Et per consequens nemo potest esse virtuosus nisi sit ve re sapiens. Sed nullus illoz fuit vere sapiens nec habuit veram sapientiam: quia sapientia est vera cognitio veri & summi boni qui est deus: sed nullus illozum potuit peruenire ad veram cogni tionem summi boni: nec veri dei: nec vere beatitu dinis & veri finis vt p'z in diuersitate suarum opi nionum. Ergo sequitur q' nullus eozum fuit vere sapiens: nec per consequens habuit veras virtutes. Item nulla vera virtus est sine vera religione sed illi non habuerunt veram religionem: immo falsam. Et sicut habuerunt falsam sapientia falsi forū doctorum: ita exercebant falsam religionē et falsam et detestabilem latrām per detestabi les superstitiones eiusa sacrificia vt p'z de bacchana libus bacchi: & enormibus et execrabilibus bono ribus deo veste: & veneris & p'riapi 2c. Et quibus omnibus patet q' non habuerunt veras morales nec theologales virtutes: nec operabātur h'z eas. Item Aug. v. de ciuitate dei. c. xvij. & xix. spālter probat de romanis q' non habuerunt veras vir tutes nec operabant' p'm eas vbi dicit q' vera vir

D. Jacobi de Valentia

tus est que dirigit in optimum finem: sed finis actuum Romanorum laudatorum et famosorum non erat optimus nec bonus: ergo actus illorum non erant officia vere virtutis: quia non operabatur nec fecerunt opera famosa gratia boni finis: sed sola cupiditate delectantur: sicut Cesar et Pompeius: aut cupiditate libertatis: ut fugerent servitutem et verecundiam sicut Lato qui occidit seipsum ne viveret sub cesare victore: aut cupiditate immense et perpetue laudis: ut Marcus regulus et Marcus Curtius. Unde hac triplici cupiditate: scilicet imperij et libertatis et perpetue laudis apud poteros. Brutus interfecit filios sub colore libertatis patrie. Unde ait Vergilius in sexto eneidos. *His et Tarquinos reges animasq; superbum. Altoris bruti: fascesq; videre receptos. Consultis imperium hic primus senasq; secures Accipiet natoq; pater nova bella mouentes. Ad penam pulchra pro libertate vocabit. In felix ut cunctis ferent ea facta minores. Vincet amor patrie laudisq; immensa cupido.* Ex quibus verbis patet qualiter ipse Vergilius confitetur quod Brutus non fecit illud actum propter aliquem bonum finem: nisi ex propria passione et superbia: scilicet cupiditate imperij et laudis et libertatis. Et per consequens nec ipse nec ceteri fuerunt vere virtuosissimi: nec habuerunt veras virtutes quod non accidit nisi quia non habuerunt veram cognitionem: nec fidem de christo qui fuit et est metrum et mensura omnium virtutum et regula omnium actuum humanorum. Et per consequens quia non currebant in odorem vnguentorum christi: ideo errabant in via et in termino. Et ideo dicit Augustinus de verbis apostoli: quod ubi deest cognitio veritatis incommutabilis qui est deus per fidem: falsa est virtus etiam in optimis moribus: que quidem virtutes non sunt vere virtutes: sed similitudines virtutum. **B** Secunda pars butus vnde dicitur conclusio probatur: scilicet quod philosophi gentium et famosi romani non vitarunt vitia et scelera enormia nec fecerunt bona opera sine gratia christi: sed non habuerunt cognitiones de ipso. Unde presupposita sententia Augustini explicata in. iij. et. iij. et. v. et. vi. et. vii. et. viii. conclusionibus manifestum est quod Socrates et Pythagoras qui fuerunt castissimi: et bias contemptores diuitiarum et ceteri famosi philosophi ex propriis naturalibus non potuissent cohibere sensualitate a vitijs: nec subijcere eam rationi: nisi ex aliquo superiori auxilio fuisset eorum liberum arbitrium roboratum quod quidem auxilium non potest dari nisi per gratiam christi ut dictum est. Sed quod tale auxilium esset necessarium humane nature in illo statu populi gentilis probatur. Nam si unusquisque illorum gentilium fuisset derelictus absque aliquo auxilio in sua natura corrupta inclinata ad omne malum et infirma ad omne bonum et inepta: prout dictum est tunc manifestum est: quod unusquisque corruisset in preceps in omnia scelera detestabilia et enormia et in aduersionem et homicidia: intantum quod nulla res publica potuisset permanere: nec ciuitates et oppida: nec societates hominum potuissent stare: nec perseverare nec durare. Et sic totum genus perisset bu-

Christopolitani Cpi Expositio.

manum. Et per consequens nullus illorum: nec nepotes eorum peruenissent ad fidem christi: et sic fuisset frustra nostra redemptio. Et ideo licet illi non cognoscerent: nec haberent fidem christi: tamen ut ciuitates eorum permanerent usque ad christum: fuit necesse ut christus ante suum aduentum in carnem daret gratiam specialem auxiliatiuam liberi arbitrij aliquibus philosophis et principibus de illo populo qui cohiberet passionem suam et vinceret et vitarent vitia et facerent bona multa: ut possent alios docere exemplo vite et instructione doctrine: et similiter ut princeps cederet optimas leges: ut earum metu humana cohiberetur audacia: tutaque esset inter improbos innocentia: ut inquit Augustinus et Hieronymus. Et omnia ista fiebant: ut ille populus duraret et perseueraret usque ad christum ut ipsi aut nepotes: aut pronepotes eorum peruenirent ad fidem christi: prout videmus fuisse factum. **S**ed contra hoc fundamentum posset aliquis instare dicens: quod gratia christi non potest esse in aliquo peccatore: nec infidelis. Ad hoc respondetur sicut dictum est in primo articulo: quod gratia christi est duplex. Nam quedam dicitur habitualis et gratificans animam ad merendum vitam eternam. Et ista non potest esse cum peccato: nec aliquid infidelis: nec peccatore: eo quod non est sine fide et spe et caritate. Sed est alia que dicitur gratia actualis et motiva. quam diuidit Augustinus in preuenientem et disponentem et operantem et cooperantem. Et ideo ista gratia actualis et auxiliatiua liberi arbitrij non solum est necessaria peccatoribus: sed etiam iustis: ne in temptationibus perdant gratiam habitualem et gratificationem. Et non solum est necessaria omnibus fidelibus: sed et omnibus infidelibus: ne derelicti in sua naturalis corrupta precipitentur in scelera detestabilia: et ne destruant genus humanum. Et dictum est Et ita datur talis gratia etiam sarraenis ad cohibendum iniquum appetitum eorum: ne destruant christianam religionem: sed faciant aliqua bona: et seruent iusticia inter eos et perseuerent usquequo omnes conuertantur ad christum prout expectat et continue orat ecclesia. Et sic patet quomodo talis gratia est necessaria etiam infidelibus. Sed quod talem gratiam actualiter preuenientem et auxiliantem habuerint specialiter aliqui de populo gentili ante aduentum christi probatur ex sacra scriptura: vnde legitur Exo. iij. quod deus dixit Ad Moysi. Ego indurabo cor pharaonis et non dimittet populum: et ubi dicit glossa quod deus non indurauit cor pharaonis effectue malitiam conferendo: sed defectiue gratiam subtrahendo et ipsum deserendo: quod si deus contulisset ipsi gratiam fuisset cor eius mollificatum et dimississet populum israeliticum sicut fecit Cyrus qui dimisit captiuitatem babiloniam et dedit licentiam ut possent reedificare templum et ciuitatem et dedit multa donaria etc. Sed oppositum accidit etiam ipsi Nabuchodonosor qui ex oratione Danielis obtinuit a deo gratiam et misericordiam et fecit penitentiam de peccatis suis et redemit peccata sua orationibus et elemosinis: ut patet Danielis quarto. de quo mysterio dicit Augustinus

gustinus. et habetur. xliij. distinc. questione. liij. ca-
pitulo nabuchodonosor. vbi dicit Augusti. q. na-
buchodonosor penitentia meruit fructuosam eo
q. post innumeras impietates flagellatus peni-
tuit: ideo regnū quod perdidit rursus accepit:
sed pharaon ipse flagellis durior: est effectus. Et
ideo submersus est in mari rubro: que diuersitas
non accidit vt inquit Augustin⁹ nisi q. xpi bonus
odor: alij est vite in vitam: 7 alij odor: mortis in
mortē. Quia quantū ad naturā ambo erant homi-
nes. Et quantū ad dignitatē ambo erant reges: 7
quantum ad causam captiui dei populū posside-
bant: 7 quantum ad penā ambo flagellis clemen-
ter admoniti. Quidā eorum fines fecit diuersos:
nisi q. vnus manū dei sentiens in recordatiōe pro-
prie iniquitatis ingemuit. Alter libero contra dei
misericosissimā veritatē pugnavit arbitrio. Ex
quibus verbis Augustini sequitur: q. isti ambo sen-
serunt odorē gratiē xpi: vnus per admiratiōem
danielis: 7 alter per admonitiōē Adoyssi: sed ille
admisit 7 recepit gratiam monentē 7 disponentē
per quam egit penitentia: iste autē ex iniquo libe-
ro arbitrio restitit gratiē xpi ipi oblate. Ex qb⁹ pa-
tet q. ipse nabuchodonosor: data fuit gratia preue-
niens per quā egit penitentia. Idem hoc ibidē pa-
tet de ninivitis: quoz penitentia cōmendat salua-
tor. Adatb. xij. q. ad predicatiōē Jone prophete
egerunt penitentia conuersi ex via sua mala. Et sō
ex dei misericordia per quā datur gratia euaserūt
subuersiōe ciuitatis cōminatā: vt inquit Grego.
Et habetur de pe. dist. liij. Inuitate quoq. Ex quo
patet q. illis p. illam gratiā nō euadebāt penam
eternā inferni: tamē euadebāt penā temporale in
hoc seculo: 7 per bona que faciebāt per illam gra-
tiam: merebant bona temporalia huius mundi. Ex
quibus patet q. infideles 7 idolatre nō operabātur
bonū nec vitabāt malū sine gra. p. uentente: 7 robo-
rante eorū liberrū arbitriū nec operabātur malum
nisi inquantū erāt derelicti i sua natura corrupta
que quidē gratia dicebat gratia xpi inquantū nō
dabat nisi per xpm 7 ordinabat ad xpm: vt illi vel
nepotes eoz preuenirent ad fidē xpi: vnde licz illa
gra nō ordinabat immediate ad xpm nisi ad cōser-
uationē reipublice būant generis: tamē finaliter
ordinabat ad christū: eo modo quo dictū est: ideo
dicebat gratia christi. Ex quibus patet q. etiā illi li-
cet nō haberēt fidē christi tamē per illā gratiā ad
huc currebāt in odorē vnguetorū christi: vt ipsi vel
nepotes eoz pueniret ad fidē christi. ¶ Quarta
conclusio qd licet christus fuerit virtualiter ge-
neralis 7 sufficienter redēptor: 7 reparator tot⁹ ge-
neris humani: per suam passiōē 7 resurrectionē:
tamen non omnes fuerunt redēpti actualiter nec
participarunt eius redēptionem nisi solī rege-
nerati per baptismū. Prima pars probatur. Nam
passio christi fuit infinite virtutis et meriti trans-
scendentis omnem culpam 7 malum: ergo omnes
homines potuit redimere volentes eius merita
participare et ad christum accedere: sicut sol omnia
potest calefacere que ad suam presentia accedūt
Secunda pars patet: nā sicut adam dissipator ge-
neris humani nō potuit transferre in omnes po-

steros reatum et penam sui peccati: nisi per gene-
rationē carnalē 7 libidinofam: ita christus repa-
tor: humani generis: vt p. iustitiā vin. eret astutiaz
antiqui serpentis: noluit trāsferre merita sue pas-
sionis in omnes homines nisi per baptismalem 7
sacram regenerationem. Et sic non possunt parti-
cipare redēptionē nec merita passionis xpi: nisi
regenerati per baptismū: per quē baptismū tran-
fertur in nos gratia christi 7 imprimitur in nobis
ymago eius. Et ideo dicit apostol⁹ prime ad Co-
rintb. xv. q. sicut omnes portauimus ymaginē pri-
mi adam terrent portemus omnes ymaginem ses-
cundi Adam celestis qui est christus. Ex quibus pa-
tet q. si infideles nō sunt redēpti nec reparati in
actu: hoc non est ex defectu passionis xpi q. est infi-
nite virtutis in virtute: sed hoc accidit ex defectu 7
obstinate de infidelitū nolentū accedere ad bap-
tismum per quē omnes regenerātur et participant
gratiam christi: vnde sicut de precedentibus adue-
tum christi non fuerunt redēpti nec participant
passiōē christi nisi illi qui facti sunt mēbra eius
per fidem 7 spem christi futurū 7 accepterūt signa-
culum fidei p. crucifixiōē 7 oblatiōē 7c. Ita post
ea non sunt redēpti: nec participant passiōē xpi
nisi baptizati baptismō christi: et reuocari per sa-
cramēta. Vnde sicut medicina non sanat nisi recti-
pientes eam: nec sol: vel ignis calefacit nisi accedē-
tes ad ipsum ita passio christi ac baptismus non
iustificat nisi cum fide ipsum suscipientes. B
Quinta conclusio q. licet regeneratio baptis-
malis sufficienter munda animā et tollat omnē
culpā ab anima et liberet eam ab omni pena eter-
na: et ab omni debito. Tamen non tollit concupis-
centiā nec fomites nec ceteras penalitates ex car-
ne: quia ad huc post baptismū omnia ista manent
in carne. Prima pars probat Adatb. vltio et
Adarcl. vlti. vbi dicit saluator: q. qui crediderit et
baptizatus fuerit saluus erit. Item Jobā. iij. Nisi
quis renatus fuerit ex aqua 7 spiritu sancto: nō po-
test introire regnū dei 7c. Scda pars patet per expe-
rientiā: q. ad huc manent in nobis morbi corpo-
rales per quos egrotam⁹ 7 morimur: 7 miserias pas-
timur 7 manet sensualitas corrupta 7 sauciata per
concupiscentiā: ex cuius consensu anima frequen-
ter maculat mortali peccato post baptismū. An
apostol⁹ post iā regeneratus p. baptismū ad huc cō-
queritur dicens. Datus est mihi stimulus carnis
sathane qui me colapdit. et. ij. ad Corint. xj. Itē ad
Rom. vij. in persona cuiuslibet xpiani 7 hois tam
reparati per baptismū dicit. Scimus enim q. lex
spiritualis est. Ego autem carnalis sum venunda-
tus: sub peccato. Quod enim operor nō. intelligo
non quod volo bonū hoc ago: s; quod odio malū
illud facio. Si autē quod nolo istud facio: cōsentio
legi qm bona. Nunc autem tam nō ego operor: il-
lud sed quod habitat in me peccat⁹. Scio enim q.
tam non habitat in me: hoc est in carne mea bonū.
Non velle adiacet mihi: perficere autē bonū non
inuenio: nō enim qd volo bonum hoc facio: sed qd
nolo malū hoc ago. Si autē quod nolo illud facio
tam non ego operor: illud: sed quod habitat in me
peccatum. Inuenio igitur legem volentē mihi sa-

cere bonū: quā mibi malū adfacet. Eō delector: em̄ legi dei s̄m̄ interiorē boicem: video autē aliā leges in mēbris meis repugnantē legi mentis mee ⁊ ca ptiuantē me in lege peccati: que est in mēbris meis. Infelix: ego homo quis meliberabit de morte cor poris huius gratia dei per sc̄m̄ x̄pm̄ d̄nm̄ n̄m̄. Agitur ego ipse mente seruo legi dei: carne autem legi peccati ⁊c. **De** ap̄ls. Et verbis ergo aposto/ li cō cordādo cum Aristotele p̄tz totus discursus operationis ⁊ d̄i p̄s̄t̄iōis hominis nō solū post lapsum sed etiā post baptismū ⁊ reparationē: pu/ ta qualiter adhuc post baptismū habitat malū ⁊ coreptio et lex mēbrōrū in eo per quā seruauit leges p̄cti. Et quōd per legē dei quā bz in mēte cognoscit omne p̄ctū esse malū: ⁊ per p̄ns vitandus: sed sibi repugnat lex mēbrōrū ⁊ carnis: per quā agit id quōd in conscientia cognoscit esse malū. Et quōd talis pestis ⁊ corruptio carnis ⁊ sensualitatis inest ipsi ex peccato quo fuit venūdatus in primis parētibz. Et quōd de tali peste nemo pōt liberari: nec eā vin cere nisi per gratiā xp̄i. Et quibus p̄tz esse veram ⁊ firmam p̄s̄t̄iōnem Augustini cōtra pelagianos et omnes temerarios: scz q̄ nemo potest vitare pec catum nec implere diuina p̄cepta ex proprijs vi/ ribus naturalibz: nisi fuerit adiutus gratia xp̄i au x̄s̄t̄iatiua ⁊ roboratiua liberi arbitrii ad refrenan/ dum inordinatū appetitum ⁊ refrenādas passio/ nes. Et ideo semper est orandū pro ista gratia et currendum in odorem vnguentorū christi vt sane mur a supra dicta peste quōd q̄ impossibile est fieri ex nostris viribus fiat nobis possibile per auxilium gratie xp̄i: cui oia possible sunt. **Ad** art. xix. Et q̄ bus oibus p̄tz qualiter solus xp̄s est generalis re demptor: ⁊ humane nature perfectus et sufficiens reparator: et metrum et mensura: et p̄ncipiū om nium bonorum. Et hoc de tertio cantico.

Quantum ad quartū articulum monētur quattuor dubia q̄ in/ surgūt ex dictis in p̄io et sc̄do et tertio articulo vnde dictum est in tertio articulo q̄ xp̄s fuit ve rus redēptor: et repator: būane nature lapsē ⁊ toti⁹ eius ruine: postea dictū est: q̄ licet per ba ptisimum tollatur peccatum ab anima: tamen ad huc manent penalitates in carne: puta egritudi/ nes ⁊ corruptior p̄cupiscētia ⁊ mors ⁊c. put manē feste exprimur in nobis. Et quibus p̄tz q̄ xp̄s non fuit p̄fectus et sufficiens redēptor: ⁊ repator: to/ tius ruine ⁊ miserie humane nature: q̄ nō sanante nos a quinqz vulneribz: quibz fuisinus sauciati in adā. **¶** Et quo arguūt iudei moderni q̄ xp̄us nō fuit verus messias in lege promissus: eo q̄ ille debebat sufficēter ⁊ totaliter liberare būanā na/ turā ab oī infirmitate ⁊ morte et miseria corpis et ai: vt p̄tz Esa. x. v. vbi d̄r q̄ ipse p̄cipitabit mortē in sempiternū ⁊ auferet d̄ns deus la chrymā ab oī facie. Et opprobriū populi sui auferet, de vniuersa terra: q̄ d̄ns locutus est: et dicent in die illa. Ec ce de⁹ nosse iste expectanīm⁹ eum: ⁊ saluabit nos iste d̄ns. sustinūīm⁹ eum ⁊ exaltabīm⁹ ⁊ letabīmur in salutare eius: quia requiescet manus domini in

mōte isto ⁊c. Et supradictis in hac prophetia ar/ guunt iudei q̄ xp̄s nō fuit verus repator: nec mes/ sias: q̄ nō p̄cepit auit mortē nec abstulit oēm la/ chrymā a facie terre: q̄ adhuc manem⁹ mortales et infirmi et miseri ⁊c. **¶** Ad quōd respōdet q̄ si profunde volumus cōtemplari ordinē nostre redē ptionis: xp̄s vere ⁊ sufficēter ⁊ p̄fecte redemit nos et reparauit quo ad aīam ⁊ p̄ resurrectionē nos re parauit quo ad corpus. Sed illa redēptio fuit vir tualis et potestatiua in quātū p̄ omnibus satisfes/ cit ⁊ habuit potestātē ⁊ virtutem ad liberādū oēs volētes participare suā mortē ⁊ passionē p̄ bap tisimum ⁊ ecclesiastica sacramēta quibus p̄bavit vir tutem et efficacīā sue passionis sicut dictus est in quarta cōdusione terti⁹ articuli. Et ideo sicut xp̄s per suā mortē ⁊ passionē meruit a mortuis resur/ gere in corpus glorio sum ⁊ scēdere in celū: immo emere regnū celorum pro oibus mēbris suis: ita quilibet baptisatus in xp̄o et meritū sue passio nis meret nō solū liberari et mūdari a p̄cto in aīa sed etiā resurgere in corpus glorio sum et posside re regnū celorū cum xp̄o: s̄z istud meritū datur bap tisarō sub quodā ordine nā p̄ talē gratiā xp̄i col/ lasā in baptismō meret illico liberari ⁊ de facto li beratur ab oī p̄cto ⁊ culpa aīe de p̄nti⁹ ⁊ per eandē gratiā meret euolare illico aīa post mortē in celus ad futurā beatitudinē capessēdā. Et p̄ eandē gra tiam baptismalē meretur resurgere in nouissimo die in corpus glorio sum ⁊ imortale ⁊ absolutū ab oī la chryma ⁊ miseria corporalī: ⁊ per p̄ns p̄ gratias et regenerationē baptismalē meretur oēs fideles secundā regenerationē scz glorio sam resurrectionē nem in nouissimo die. Et sic baptismus licz p̄ pre sentē non ordinetur nisi ad regenerationē anime: tamen ordinatur in merito ad regenerationē cor/ poris de futuro: ⁊ ideo xp̄us duas regenerationes promissit fidelibus suis: scz vnam de presentē quo ad aīam: de qua dicit Job. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua ⁊ spiritu sancto nō potest introire regnū dei. Secundam vero regnatiōē p̄misit in no/ uissimo die quo ad corpus de qua dicit **Ad** art. xix. Vos qui secuti estis me in regeneratiōe cum sede rit filius hoīs in sede maiestatis sue: sedebitis et vos super sedes. xij. iudicātes. xij. tribus israel ⁊c. Item Job. v. Qui bona egerūt in resurrectionē vt ⁊c. Item Job. vj. Ego resuscitabo eum in nouissi mo die. Item Apoca. xxi. Et absterget deus oēm la chrymā ab oculis eorum: et mors ultra non erit neqz luctus: neqz clamor: neqz dolor: erit ultra ⁊c. Et quibus p̄tz q̄ duas regenerationes p̄misit no/ bis xp̄s per suā passionē baptismā scilicet regene rationē anime ⁊ corporis: s̄z regenerationē primā scz anime recipimus illico in baptismō: sed per illam regenerationē baptismalē meremur secundā scz regenerationē glorio sam corporis in nouissi mo die. Et ideo dicit Augustinus in sermone mar tyri qui legitur tēpore resurrectionis qui quidem sermo attribuitur etiam beato ambro. q̄ licz mar tyres oēs nondū surrexerūt in corpore: atramētiā sur rexerunt in merito: q̄ sicut fuerunt socij passionis christi: ita erunt socij resurrectionis ⁊ nos cū ip̄s

Et ita etiā dicit apl's ad Ro. vi. q̄ sicut oēs fuim⁹
baptisati in xp̄o: ita futimus in eo cōsepulti ⁊ sur-
rectimus cū eo. s. in merito q̄ sicut xp̄us resur-
xit: ita et nos resurgemus. **¶** Ex quib⁹ p̄t̄ q̄ qua-
tuor facit baptisimus. nam p̄io tollit oē pct̄m ab
aīa sc̄do tollit cōcupiscentiā nō vt nō in sit in car-
ne: sed vt nō imputet. vt inqt̄ Aug. in libro de nu-
ptijs. Tertio facit ipsum baptisatum meritōm vi-
te eterne illico post mortē. Quarto facit ipsum me-
ritōm: vt resurgat in corpus gl̄osum in nouissi-
mo die. Ex quo p̄t̄ q̄ ḡra baptismalis cōtinet in se
ista quatuor merita que, baptisati ex passione xp̄i:
per q̄ quidē quatuor merita siue per quatuor effe-
ctus meritorum huius gratie successiue absoluitur
homo ab omni miseria corporis et anime et
consequitur perfectam beatitudinem et quibus
sequitur q̄ christus fuit perfectus et sufficiens re-
demptor generis humani et reparator: humane
nature lapsē. Et per hoc patz responsio ad auto-
ritatem inductam: q̄ xp̄s vere precipitauit mortē
in sempiternum: et abstulit oēm lachrymam mise-
rie corporis et aīe: prout p̄pheta uerit̄ efayas. **¶**
Secūdo aut̄ dubitat nā si per baptismū datur
nobis meritū vt resurgamus in nouissimo die ab
omni miseria: quare xp̄s nō absoluit nos illico a ta-
li miseria corporis: sicut illico nos absoluit a pct̄o
et quare uoluit xp̄s vt tales penalitates relinque-
rētur nobis post baptismū postq̄ ita poterat ab
eis nos liberare de presentē sicut illico liberat ani-
mā de pct̄o: postq̄ p̄tulit baptismō d̄tutē sue pas-
sionis. Ad hoc r̄ndet Aug. xij. de ciuit. dei. c. lxxij. q̄
hoc fecit deus ad maius bonū n̄m. vñ dicit q̄ p̄-
mo relicū est nobis experimētū mortis et cetera:
rum penalitatū in carnē et cōtinuū exercitiū et pu-
gnā: vt per victoriā talis pugne mereamur coro-
nā gl̄orie in futura bt̄tudine: q̄ nō coronabim⁹ nisi
si q̄ legitime certauerit: q̄ si tolleret talis pugna
tolleretur meritū et corona martyri: ⁊ oim̄ istorū.
Et sic talis concupiscentia et tales penalitates
sunt bonis bone: et malis male: q̄ istis cedunt in
gloriam illis aut̄ in penā eternam. Sc̄do sunt no-
bis relicte iste penalitates p̄pter meritū spei fu-
ture resurrectionis: q̄ si oēs baptisati, illico p̄ ba-
ptisimū liberarentur ab h̄mōi penalitatib⁹ ⁊ mor-
tentū cōēs currerēt ad baptismū nō virtutis amo-
re nec spe resurrectionis: sed vt illico liberarent̄
ab huiusmodi miserijs ⁊ sic oēs cōtēnerent passio-
nem xp̄i que talem virtutem cōtulit baptismō: et
nullus curaret nec appeteret futuram gl̄oriam ex
passione xp̄i promissam: nec etiā peteret gratiam
auxiliatiuam et conseruatiuam. et per consequēs
quotidie de nouo posset homo peccare sicut fecit
adam. **¶** Tertio hoc factum est ad custodiē-
dam et retinendam memoriā beneficiorum per
xp̄i passionem receptorum: nam si per baptismum
tollerentur oīa ista penalia de presentē: tunc oēs
liberati ab huiusmodi malis post longū tempus
obliuiscerentur deū et beneficia recepta et sic pu-
tantes nunq̄ amittere nec perdere presentem bea-
titudinem: nec cadere a tali statu: nunq̄ peterent a
deo gratiā nec exhiberent sp̄s patriā: nec curarent
facere aliquid bonum. et sic possent a diabolo su-

perari sicut adam: et per consequens possent ite-
rum cadere: vnde adam in tali felici statu erat
ante lapsum et gratiam habitualemente habebat et
cōmuniter tenetur: sed q̄ non putabat cadere ab
illo statu: ideo forsā nō curauit petere gratiam
actualemente et auxiliatiuā: que cōseruat gratiā gra-
tificam. vt dicitur est: ideo nō resistit persuasiōi dia-
boli: et sic fuit superbius et cecidit: et sic perdidit
nō solum gratiam gratificam cum merito future
beatitudinis: sed etiā perdidit bona modi et ordi-
nis et finis sue nature. scz beatitudinē naturalem
quam in illo loco possidebat. **¶** Quarto re-
licte sunt nobis predictę penalitates p̄pter ruinā
angelorum reparandam: q̄ illa ruina nō poterat
reparari nisi aliquid homines per gratiam et me-
rita laborū cōscenderent in gradū illorū angelo-
rum qui ceciderunt per superbiam: sed hoc nō po-
test fieri nisi per magnam pugnam et violentiā: q̄
regnū celorū vim patitur et violentiā rapiūt illud
Abat. xj. Ergo opz vt quidā hoies per violentam
pugnam et violentiā vincant carnē et mundū et
diabolū: vt mereantur illorū sedes possidere que
quidem pugna et per consequens corona tollere-
tur si tales penalitates nobis post baptismū nō
relinquerentur et sic maneret irreparata angelica
ruina: et ideo xp̄s uoluit vt iste penalitates nos
bis post baptismum relinquerentur ad cōtinuās
pugnam et coronā ad aspiciendā et sedes inter an-
gelos: et ad reparandā angelicā ruinā vt nos co-
gnoscamus p̄uicatorū parentū filios: et non
cōfidamus de n̄ra natura peccatrice sed semper
petamus istā ḡra auxiliatiuam a xp̄o capite no-
stro: et semp curram⁹ in odorē vnguentorū ei⁹. **¶**
Sed adhuc tertio ex dictis in quinta cōclusiōe
tertij articuli et duobus dubijs precedentib⁹ in-
surgit aliud dubiū factis arduū. Nā si hō iam ba-
ptisat⁹ nō pōt in adulta etate bene opari nec vita-
re pctā nisi fuerit ad iustus noua ḡra actuali auxi-
liatiua liberi arbitrij. Sequitur q̄ frustra dat̄ fides
et spes et caritatis in baptismō: et dona sp̄s sc̄i
in cōfirmatione ad vincēdas tentatiōes: et ad b̄n
operandū. Ad hoc r̄ndet q̄ oī boi post lapsum est
necessaria ḡra baptismi cum tribus theologis
virtutibus habitualiter ifusam ad salutē an̄i
discretionis et cuz puenit ad annos discretio-
nis sunt ipsi necessarij habitus acq̄siti fidei spei ⁊
caritatis ad credendū et diligēdū deū ⁊ primū
actualiter et sperandū bona futura: et est necessa-
ria ḡra actualis auxiliatiua ad opandū et cōplē-
dū diuina precepta. Ad cur̄ intellectū saluo semp
meliori iudicio et determinatiōe sacrosctē m̄tis
ecclesie est aduertendū: q̄ aīa n̄ra per cōfortiū cor-
poris corrupti i suo p̄ncipio nō solū d̄bit p̄uatio-
nē et carentiā oim̄ bonorū modi et ordinis ⁊ ḡre
sicut dicitur fuit in quinta cōclusiōe: sed etiā con-
trahit odiū et tram det et debitum oim̄ bonorum
perditōz. In adā cū suis opationib⁹: q̄ obligatur
ad recuperandū illū statū cū oibus bonis nature in-
ditis. sc̄cū illa originali iusticia et volūtate et cū
oibus habitibus tam intellectualibus q̄ moralibus
et cū illo debito ordine et p̄formitate sensua-
litate ad rōnem et voluntatē ad deū et cum illa.

D. Jacobi de balentia

gratia gratifica qua fuisse post longā vitā transfatus homo in meliōrē: et sic deus nō solū requirit ab homine oēs illos habitus tunc indito s et concretos: sed etiā requirit operationes illorū. Et sic manet ille infans illico obligatus ad debitū oim filiorū: ideo peccū originale non solū est priuatio et carentia oim illo: sed etiā cū debito eorū: immo ratio formalis originalis peccati est debitum illorū cū ira et indignatione dei et ideo nō est dicendū q per baptisimū tollatur priuatio su pradictorū bonorū: et q iusticia originalis cū ceteris habitibus et bonis recuperetur: ne corruptio et fomes auferatur sed solum absoluitur baptisatus ab omni debito: ne priuatio illo: bonorum et cōcupiscentia carnis ad culpaz penā imputetur: ideo dicit Aug. in li. de nuptijs: q baptisim⁹ tollit nō: cōcupiscentiā vt nō insit: s vt nō imputetur et nō abicit: ergo est dicendū q gratia gratifica habitualis que datur in baptisimo reducit infantem in gratiam dei: et facit ipsum meritorius vite eterne ex solis meritis passionis xp̄i cui configuratur per talem gratiam et habitus infusi filii dei spei et cbaritatis nō reducunt bona p̄dita in adam nec operationes eorū: sed tollunt et absoluant infantem ab omni debito eorū: ne talis priuatio et carentia imputetur ipsi ad peccandum vsq ad annos discretionis. Et ideo mala que facit puer ante annos discretionis nō imputantur ipsi ad peccatū immo excusat ppter illos habitus theologicos infusos cū gratia. Et sic hō nō operet per tales habitus: nisi excusat et meretur ex solis meritis passionis xp̄i: ex cuius passiōis virtute fundatur. Sed cū hō peruenit ad annos discretionis obligat operari actualiter per tales habitus. s. credere articulis fidei: et diligere deū et proximum et p̄stituire finē suū in bonis celestibus. Sed hoc nō p̄t facere per solos habitus: infusos nisi ipsi p doctrinā exponant articuli fidei quibus dicitur credere p quā doctrinā acquirit habitus: acq̄sitos fidei et spei et cbaritatis. vñ manifestū est q si infans baptisatus nutritur inter sarracenos et infideles nūq̄ pbitus infusos poterit credere articulis fidei: nisi ipsi nouiter et actualiter exponant: et faciat habitus acq̄situs cōuersando iter xp̄ianos et sic bitus infusi excitant p habitus acq̄sitos ex doctrina parētū aut magistrī aut ex studio sacre scripture vtriusq̄ tes. Et ratio est qz tales habitus infusi nō reducūt habitus p̄ditos in adas quibus hō poterat cognoscere in actu: s̄ tñ dant ad absoluendū a debito illo: vt dictū ē: s̄ tō tales habitus sunt quodāmodo sopiti sicut in dormiente qui nō p̄t excitari nisi p habitus acq̄sitos. **A** **Q** Sed est iterū aduertendū q si baptisimus totaliter tolleret cōcupiscentiā et fomes ex carne et sanaret sensualitates a tali morbo ne pugnaret aduersus sp̄m: sed ipsi obdret: vt expositio ordo nature: tūc baptisatus libere posset hōi opari et vitare oia peccata: et precepta dei adimplere p habitus infusos et acq̄sitos theologicos. Sed qz adhuc manet talis morbus in carne q̄ simul cum mūdo et diabolo nūq̄ cessat pugnare. Quibus tribus inimicis voluntas resistere nō valet: ideo de se nō p̄t peccata vitare nec precepta ad

Christopolitani episcopi Expositio.

implere nisi aliquo superiori actuali auxilio fuerit adiuta. Et hoc accidit rōne amoris naturalis qui est inter voluntatem rōnalem et sensualitates corruptam: cui voluntas studet complacere p̄ dictum fuit in. vi. cōclusionē. Et ideo est necessaria gratia actualis nouiter a deo inspirata ad excelandas virtutes theologicas infusas: et ad roborandas acq̄sitas et ad monendū et auxiliandū et roborandū liberū arbitriū vt nō solum resistat tentationibus tam exterioribus q̄ interioribus: sed etiā vt valeat restringere et cobibere passiones et confringere et in feruitutem redigere sensualitatem corruptam: et omne malū cōtra rationem inclinatum: vt possit vitare omne peccatum: et adimplere diuina precepta. Est ergo ista gratia necessaria nō solum iustis sed etiā peccatoribus vt per eaz valeant detestari peccata in quibus iacent et velint ipsa dimittere et cupiant agere penitentiam. Et ista dicitur gratia preueniens bonam volūtatem. S̄ cōda est necessaria ista gratia et s̄cō p̄cōdibus vt incipiant vt erequatur p̄niam. Et ista dicitur gratia incipiens et operans. Tertio est necessaria iustis penitentibus vt psequantur bene operari: et conseruent grām gratificam quā habent et recuperauerunt per p̄niam. Et resistant futuris tentationibus ne iterum cadāt et ista dicitur gratia p̄ficiēs. In fine autē totius cursus vite boies dicitur grā cōsummata et p̄ficiēs: vnde de gratia preueniente dicit psal. lvij. Adia eius preueniet me. et de gratia subsequente dicitur psal. xij. Et misericordia eius et subsequatur me omnibus diebus vite mee. et ideo magister diuidit istam gratiam in preuenientem subsequente. ij sententiarū distin. xvi. Et hanc duplicem gratiam petit ecclesia cū dicit in collecta. Actiōes nostras quesumus dñe aspirando preueni et adiuuando psequere. Item in alia collecta ait ecclesia. Gratia tua dñe preueniat et sequatur etc. **L** **Q** Differt ergo ista grā actualis auxiliatiua liberū arbitrii multiplex a gratia habituali gratifica: que datur in baptisimo et sacramentis. Primo q̄ illa p̄ficiet totā essentiā aie: sed ista p̄ficiet liberū arbitriū et voluntatē. S̄ cōda differentia q̄ illa cōsistit in habitu totius aie: ista autē in solo actu et motu liberū arbitrii cuius est auxiliatiua. Tertia q̄ illa gratificat semp̄ habentē faciendo ipsum gratū et deo acceptū ad vitā eternā: ista autē nō semp̄ facit gratū nec gratificat habentes: qz p̄t etiā reperiri in peccatoribus disponendo eos ad gratiā gratificam. Item quarto q̄ illa grā habitualis gratificata vel est ipsa cbaritas vel nūq̄ sine cbaritate: ista autē quā reperitur sine cbaritate: puta in aliquo peccatore penitentiam desiderante. Item quinto: qz gratia gratifica cōmuniter datur per sacramenta: ista vero vt plurimū datur preter sacramenta. Item sexto qz oēs operationes procedentes a gratia gratifica sunt meritorie et deo: accepte ad vitā eternā: sed nō semper oēs operationes facte per istam grām actualem valent ad vitā eternam pro illo statu: sicut elemosyne et cetera bona facta per boies peccatores. Septima differentia est: nam ista grā actualis quādoq̄ precedit tpe grām gra

efficam: q: disponit peccatorē ad illam rectitudinē
 per penitentiam remouendo. p̄b̄bens. q: tuat li
 berum arbitriū ad detestandū peccatum & dimit
 tendum illud & ad resistendum sensualitati & cere
 ris tentationibus exterioribus: & ad subiugandā
 carnem. Et sic recuperat per penitentiaz gratiam
 gratificam: quā homo perdiderat per culpā. **W**
Quod quidem mysteriū explicat saluator. Luce.
 xv. de filio prodigo per penitentiaz ad gratiā pa
 tris reducto qui cum famelicus custodiret porcos
 ad se reuersus per gratiam p̄uenientē & motiua
 liberi arbitrii dixit. **Q**uāti mercennarij in domo
 patris mei abundāt panibus: & ego hic fame per
 eo. Sed rursus magis motus per gratiam inei
 pientē dixit. **A**dā ad patrē meū & dicā pater pec
 cauit in celū & coram te &c. Sed rursus per gratiaz
 operantem prociēs ad pedes patris dixit. **P**ater
 peccauit &c. Et tunc pater mia motus occurres
 cecidit super collum eius & osculatus est eū. **E**t se
 cit ipsuz induit stolā primā: per quā designat gr̄a
 gratifica & charitas recuperata p̄ illā p̄niam. **E**x
 qb̄ p̄z q̄ ille filli? p̄dig? p̄ gr̄az puenierē cognō
 scēdo seipm̄ detestatus est p̄c̄m̄: & per gratiā inei
 pientem proposuit dimittere cum dixit. **S**urgā &
 ibo ad patrem meum: sed per gratiam iam ope
 rantem prociēs dixit. **P**ater peccauit &c. Sed tunc
 recuperauit gratiam gratificaz: quādo pater oscu
 latus est eum & induit eum stolam primam &c. **E**x
 oibus supradictis soluit quartus perplexus me
 moratus in p̄i mo articulo: nam quantūcumq̄ sit
 aliquis peritus in scriptura vtriusq̄ testamenti &
 habeat habitum fidei acquisitū tñ si nō habz istā
 gratiam auxiliatiua. nunq̄ de se poterit resiste
 re tentationibus nec implere diuina precepta et
 hoc p̄pter moribū cōcupiscētē in carne manēte. **A**
Quarto dubitat propter id qd̄ dictū est in octa
 ua p̄clusionē secundi articuli & in quinta tertij arti
 culi. s̄q̄ taliter fuit natura corrupta in adā: q̄ nes
 mo ex p̄p̄iis naturalibus p̄t vitare p̄c̄m̄ nec im
 plere diuina p̄cepta nec agere aliqd̄ bonum absq̄
 diuina gratiā. **Q**uod sequeret q̄ homo nō esset do
 minus suoz actiū nec cōpos sue voluntatis & libe
 ri arbitrii quod esset cōtra illud eccl̄iasti. xv. **D**e
 ab initio cōstituit boiem & reliquit eū in manu cō
 filij sui. **I**tem ibidem ait dñs ad boiem. **A**pposui
 tibi ignem & aquam ad quod volueris porrige
 manū. **I**tē ibidē. **A**n̄te hominē vita: & mors bonū
 et malū quod placuerit et dabitur illi. **I**tē genesis
 iij. sub te erit appetitus eius & tu dñaberis illius
Item puer. xvj. hominis est animū preparare. **I**tē
 Aug. nil tā in nostra potestate q̄ voluntas. **I**tē ex
 hoc sequerent̄ mltā incōueniētia. **P**rimo q̄ nemo
 ex frequentatis actib̄ posset cōseq̄ morales virtutes
 sine gr̄a qd̄ est falsum: nā socrates & Plato & multi
 infideles nō habentes talē gratiam cōsecuti sunt
 morales virtutes. **I**tem sc̄do sequeret q̄ null? pos
 set culpā de aliquo malo postq̄ de se illud non
 p̄t vitare. **E**t per cōsequens nemo deberet puni
 ri p̄ malefactis: postq̄ talia nō potest vitare. **I**tē
 sequeret q̄ frustra ponerent̄ leges. vt earuz metu
 hūana cobibeat audacia & frustra assignarent̄ pe
 ne in legibus contra transgressores. **I**tem seque

retur q̄ nemo obligaret̄ ad seruanda precepta: q̄
 ad impossibile nemo obligatur. **E**rgo sequitur q̄
 ex p̄p̄iis naturalibus vnusquisq̄ potest implere
 ipsa. **I**n oppositum est illud id̄iere. x. **N**on est bo
 minis via ei? nec viri est vt ambulet & dirigat gres
 sus suos. **I**tes ad Roma. vij. nec qd̄ volo hoc facio
 &c. put in superiorib̄ p̄batū est. **R**espōdet̄ q̄bus
 dā catholicis v̄sa fuit nimis dura positio Augu.
 cōtra pelagianos: sc̄z q̄ nullus de se potest vitare
 malū nec implere diuina precepta p̄pter inuolun
 tates superius inductas. & p̄pter illa inconueniē
 tia que videntur sequi expositiones Augusti. **I**deo
 dixerunt q̄ Augustinus in predictis libris contra
 pelagianos non locutus est limitate nec determin
 nate de ista materia immo locutus est figuratiue
 et excessiue ad modum volentis rectificare lignuz
 tortuosum: qui curuat ipsum ad altam partem vl
 tra modū: vt educat ipsum ad medium ita ergo
 vt dicunt fecit Augu. naz vt reduceret pelagianos
 ad rectitudinem veritatis: eo q̄ totaliter negabāt
 gratiam: ideo excedebat modū in loquēdo. **I**tem
 dicūt isti q̄ ibi Aug. nō est locutus nisi de gr̄a gra
 tificante et meritoria. **E**t sic bene concedunt q̄ nes
 mo potest implere diuina precepta nec agere bo
 num meritorie sine gratiā gr̄atū faciente: sed cum
 hoc stat q̄ q: ex solo influxu generali diuino absq̄
 aliqua gratia faciente possit vitare peccata et fa
 cere bona naturaliter et consequi virtutes mora
 les & frequentatos actus licet non meritorie. **A**
Sed in veritate si bene volumus inspicere fun
 damenta Augustini contra pelagianos et max
 me in libro de perfectione iustitie hominis et de
 gr̄a & contra Iulianum & in ceteris videbimus ma
 nifeste q̄ augustinus loquitur limitate et fertose
 et non excessiue. sed recte attentis fundamentis
 eius vt probatum est in quarta & quinta conclusio
 ne & ex fundamento apostoli ad Romanos. vij. cui
 valde concordat positio Aristote. iij. de aia. et. vij.
Et bicorū quomodo aliter operamur q̄ ratio rēo
 scientia dicit vt in superiorib̄ v̄sus est: nec ē di
 cendū q̄ Augustinus loquatur p̄cise de sola gr̄a
 gratificante & meritoria immo loquitur etiam de
 ista gr̄a auxiliatiua voluntatis q̄ fm̄ ipsum q̄nq̄
 p̄cedit & puenit charitatē & gratiam gratificam &
 q̄nq̄ subsequitur & comitat̄ ipsam & non solum ex vi
 ris iustis: sed etiam peccatorib̄ sine qua non pos
 set vitare aliqua peccata nec resistere alicui tenta
 tion: nec posset velle aliquid bonum p̄opter na
 turā corruptā: & hoc manifeste probat Augusti. iij.
 libro de libero arbitrio dicens. **I**lla est enim pec
 cati p̄na iustissima: vt amittat quisq̄ qua bene
 vti noluit potestatem. **I**tem ibidem. homo igitur
 euz potuisset sine difficultate oia mandata dei ad
 implere: nolēs bene vti ista potestate perdidit eā:
 vt etiaz volens nō possit mada ta dei adimplere.
Item ibidem. **I**nfluctum est bonini propter pec
 catum: vt non videat qd̄ recte sit faciendum. **E**t si
 videt & vult facere hoc nō possit implere. **I**tē ibidē
Nec tibi imputat̄ ad culpā q̄ vulnerata membra
 nō colligis: s̄z q̄ volētē sanare cōtēns. **E**t supra
 dictis verbis Au. ptz q̄ homo ante lapsum et in
 sua natura integra ex libera potestate poterat vi

tare omne malū & facere bonū ex solis bonis natu-
ralib' sibi inditis. s. ex modo & ordine libero impe-
perio quod habebat supra sensualitatē. S; post
lapsus in natura corrupta & diminuta & libero ar-
bitrio claudicato: iam nō pōt ex virib' nature vi-
tare pctm nec facere bonū nisi iuuet p gratiā sup
additā nature: eo q natura. s. vires naturales sue
rūt expollate modo & ordine & habit' cōcreati: tā
in appetitu sensitū q̄ intellectū q̄bus libere
expedite poterāt operari absq̄ obie intrinseco.
vñ lz aīa hoīs non perdiderit suas naturales po-
tētias p peccatus que sunt potentie vegetatiue &
sensitiue & intellectiue: nec pdiderit naturales opa-
tōes earū: q; sensitū pnt sentire naturaliter sua
oblecta & appetit' tā sensitū q̄ intellectiū pōt
apponere & nō appetere & volūtas de se pōt velle
et non velle: sed q; iste potētie perdiderunt modū
& ordinē: q; tā trasctiblis q̄ cōcupisciblis pdidit
habitus morales cōcreatos quibus recte recta
appetebat. Et volūtas pdidit originale iusti-
tiam qua recte & iuste volebat & nō volebat: et per-
didit ordinē et imperium qd̄ habebat supra sen-
sualitatē: ideo licet maneat libera i volendo & nō
volendo: tamē non manet libera in recte volendo
vel non recte volēdo. Et licet qñq; recte velit tā-
mē nō paret ipsi sensualitas rebellis & sauciata
et ipsa volūtas non solum fuit expoliata illa ori-
ginali iusticia qua recte volebat & ordine quo di-
uine volūtati conformabatur: & obediebat & sen-
sualitati imperabat: sed etiā fuit totaliter ad sen-
sualitatē puerfa amore naturali & per immodera-
tā cōplacentiā. Et tō volūtas nō cōcurrit ad pec-
cādū coacta sed allecta p sensualitatem inquātū
ipsi ex amore cōsentit & ei' inordinato appetitū
vult fatiffacere: sic liberū arbitriū nō dicit co-
actū: q; volēs trahit' put dicitū est in sexta conclusioe
secundi articuli. Et per hoc patz respōsio ad obie-
cta nā voluntas semper manet libera in sua actio-
ne naturali. s. volēdo vel nolendo: sed nō manet re-
cta in recte volendo: eo q; perdidit modū & ordi-
nem q̄ añ lapsus fuerat indit' nature siue virib'
naturalib'. Et ideo homo est dominus suorum
actuum primorum ipsius volūtatis sed nō actū
retorum et iustorum propter defectum modi et
ordinis: et ideo omnes auctoritates prius inducte
scilicet q; deus ab initio constituit dominem: et
reliquit ipsum in manu consilij sui &c. Omnes il-
le auctoritates tenent verum et sunt intelligende
de homine ante lapsum in sua integra natura.
Sed omnes auctoritates apostoli et Augustini du-
cte in contrarium tenent verum de natura corru-
pta post lapsum: in qua voluntas nostra sic expo-
liata non potest vitare peccatum nec resistere ma-
lo nec per consequens implere diuina precepta
nisi fuerit superno auxilio adiuta et roborata. **¶**
¶ Ad aliud autem quando dicitur q; philofophi
gentū consecuti sunt virtutes morales absq; gra-
tia xpi &c. tā respōdit Augustin' q; illi philofophi
et romani nunq̄ habuerunt veras sed fictas mo-
rales virtutes inquātū vna passio vincebat aliā
in eis: nā cupidō laudis & dominandi vincebat in
eis quādoq; luxuriā aut auariciā & cetera vicia

aut passiones vt estimarēt et honorarent apud
vulgus vto. ictū est in vndecima conclusione. Item
etiam bona que faciebant nō faciebāt sine gratia
dei ppter conseruationē reipublice. vñ ille popu-
lus duraret vsq; ad auentā xpi vt ibidem dicitur
est. Item leges ferunt' & assignantur pene in eis vt
vna passio vitet aliam: scz vt metus penarū vincat
et prohibeat audaciam male agendi et cobibeat
alias passiones ipellētes ad malū vt. inquit Aug.
et Zsidorus quia leges & assignantur vt earū
metu humana cobibeatur audacia. Et sic hoīes
nō vitant mala publica virtutis amore: sed formi-
dine pene: vt inquit Moratius & August. **¶** Ad
aliud quando dicitur q; nemo obligaret ad seruā-
da diuina precepta: eo q; ad impossibile nemo ob-
ligaretur &c. Respōdet Aug. cōtra Julianū et vt
dicitū est: super psalmo. cxviii. q; qñq; quis obliga-
tur ad fctū impossibile quando ipse vel sui perse-
trarunt malū sicut homicida obligatur ad restituē-
dum quem occidit: & fur restituere furtū qd̄ iā; disti-
pauit. Item licet vitare peccatū sit impossibile bo-
mini ex eius viribus: tamē est possibile cū auxilio
gratie: ideo perat gratiā cum pferatā q; opoz-
tet semper orare. Lu. xviii. ideo dicit Augu. contra
Donatū q; deus nō solū dānat peccatōe q; pecca-
uit: sed q; nō cōcurrit ad medicum. Item libro de
libero arbitrio. **¶** Illō tibi imputat ad culpaz: q; vul-
nerata mēbra non colligis: sed quia volentē sana-
re contēnis. Sed quod magis videtur militare cō-
tra positionez Augustini est illa auctoritas Bene-
ctij. vbi dicit dominus ad Layn. Quare iratus es
et cur cōcidit facies tua: nōne hī bene egeris recti-
pies: sin autē male statim in foribus peccatū tuum
aderit. Sed sub te erit appetitus eius: et tu domi-
naberis illis. Et supradictis verbis domini vi-
detur q; ad huc post lapsum voluntas habet libe-
rum imperiū & dominū supra appetitum & supra
sensualitatem: et per consequens per se potest vi-
tare peccatum et facere bonum absq; alia gratia.
Ad hoc respōdetur q; voluntates subijcere sensua-
litatem & ipsi dominari: pōt intelligi dupliciter.
Vno modo ex pzijs viribus sic expollata habitu
originali iustitie et vulnerata. Alio modo. put est
adiuta ḡa auxiliatiua liberi arbitrij. p̄io mō est
impossibile s̄m Augu. ppter corruptionē & rebel-
lionem carnis et claudicationez liberi arbitrij: q;
perdidit liberū imperiū ad recte volendū & iustio-
luntas: vulnerata amore inordinato erga sensua-
litate: vt dicitū est. Sed scō mō ipsa volūtas adiu-
ta per gratiā pōt dñari sensualitati et cuiuslibet tē-
tationi. Et isto mō sunt intelligenda verba dñi ad
Layn. q. d. si tu vis vitare peccatū sicut frater tuus
Abel: tunc adiu- talī ḡa subijctes appetitū & do-
minaberis illis: q; fuisses adiutus p gratiā & vitiffes
iram et odiū qd̄ concepsisti cōtra fratrem tuum.
Et hec videtur esse intentio Aug. contra pelagios.
Arctamē quicqd' sit semp dicta in hac ques-
tione & ceteris locis per me: volo subiciatur des-
terminatiōi & correctioni ecclesie catholice. **¶**
¶ Itē dubitatur ppter illud quod frequēter dicit
in hac questione: scz q; homo ppter peccatū pdi-
dit modū et ordinē et finē. Nam idem augustinus

propter corruptionem et concupiscentiam manentem in carne et impediens habitus theologicos in suis operationibus: tamen per gratiam auxiliatiuam et actualem postulatam et largitam potest vitare omnem peccatum ne admittat et consentiat voluntas cationibus: et si homo est in peccato potest per tale gratiam disponi ad penam et gratiam gratificam. Quarrus status hominis est post mortem corporalem in quo si discendit ab hoc seculo cum gratia et charitate hoc corpus resoluatur in terram: tamen anima fruatur in celatione diuine essentie cum certa et firma spe recuperandi corpus gloriosum in nouissimo die ut ait Aug. xij. super gene. et magister. iij. sententiarum dicit. vltimo. Quinthus et vltimus status hominis erit post secundam regenerationem et resurrectionem per quam auferitur ab homine omnis lachryma et miseria corporalis. Et sic erit homo in vltima sui perfectione et sufficienti reparatione et perfecta beatitudine corporis et anime: quod possidebit gloriam vtriusque corporis et anime et totus homo fruatur toto christo nam per oculos glorificatos corporis videbit beatitudinem christi: et per partes rationalem videbit et fruatur tota trinitate in unitate essentie: et sic erit perfecte beatus. Ex quo patet magna differentia inter istam secundam regenerationem factam per resurrectionem et primam factam per baptismum et penam que tantum purgabat animam a peccato et absoluebat ab omni debito contra deum sed non contra deum: et conferebat gratiam gratificam meritoriam vite eterne et future resurrectionis ut dictum est sed non tollere nec auferere causas peccati futuri: quod non tollere corruptionem nec morbum concupiscentie ex carne: nec recuperabat iustitiam originalem cum ceteris omnibus bonis perditis in Adam. Sed ista secunda regeneratio et finalis resurrectio non solum beatificabit animam: sed etiam corpus et totum hominem: nec solum absoluet iustos ab omni debito sed etiam tollet et auferet omnem causam peccati et miserie et anime et corpore et recuperabit omnia bona corporis et anime que perdidimus in Adam: immo adipiscemur omnia bona glorie corporis et anime cum securitate et satietate et tunc erimus perfecte beati in vltima perfectione. Ex quibus omnibus patet qualiter christus fuit perfectus et sufficientis redemptor et reparator humane nature: et metrum et mensura et fons omnium bonorum nature et gratie et glorie. **L** Sed nunc restat respondere ad argumenta in principio totius questionis inducta. ad primum ergo patet responsio per secundam conclusionem positam in tertio articulo: quod omnes fideles veteris testamenti erant membra christi per fidem: et tamen per legem sacrificiorum et oblationum et ceterorum ceremonialium curabant in odorem vnguentorum christi: et per consequens iam operantur per gratiam christi. Ad secundam autem patet responsio per tertiam conclusionem tertij articuli: quod licet philosophi gentium non haberent fidem christi. Tamen non operabantur aliquid quod bonum: nec combebant vitia sine gratia christi prohibitiua malorum ne periret genus humanum sed perseveraret usque ad aduentum christi: et recipere fidem eius. Et hoc idem est dicendum de sarra

centis: ut tibi dictum est. **A** Ex dictis etiam in secundo articulo soluitur tres primi perplexus positi in primo articulo. Nam quod primi parentes fuerint creati cum quatuor bonis nature immortales et liberi ab omni miseria et cum copia omnium bonorum naturalium in illa paradiso deliciarum. Sed quod propter peccatum fuerunt priuati et expositi illo felici statu: ideo omnes homines desiderant naturaliter illum statum: quod priuatio est causa appetitus. Item quod homo non solum fuit expositus bonis nature modi et ordinis finis sed etiam fuit fauctus in omnibus potestibus: ideo agit contra id quod conscientia et scientia et ratio dicat et sic soluitur secundus et tertius perplexus. Quartus autem perplexus puta quod scandalizantur et mirantur simplices christiani quando vident homines sanctificos et in sacra scriptura vtriusque peritos operantes contra id quod dicunt et predicant iste perplexus soluitur per hoc quod gratia sermonum et scientie acquisita. Non sunt gratie gratificae sed gratie date aliquibus ad utilitatem corporis mystificae: ideo gratie dantur etiam malis que quidem gratie quod non tollunt morbum et concupiscentiam carnis: ideo est semper necessaria gratia auxiliatiua liberi arbitrii ad vitanda peccata et implenda precepta quam gratiam continent petere ut plurimum in flatu de sua scientia et virtutibus presumptis et ideo confundunt in operationibus suis. Alij autem dicunt quod causa quare multi viri periti et mali prelati ducant vitam prauam est defectus fidei et per omnes charitatis: nam lo predicant legem euangelicam: et subtilissimis disputationibus reddant rationem de rebus diuinis et nouerint canonica iura tamen non firmiter credunt articulis fidei: ideo factis negant quod verbis confitentur. Et sic committunt multa enormia et illicita contra leges dei et sacros canones ecclesie. Ex quo patet quod non habet firmam fidem sed solam opinionem de his que dicunt: sicut dicit Aristoteles de incontinente. Quicquid ergo fit semper hoc accidit ex defectu gratie motiue et auxiliatiue liberi arbitrii per quam virtutes theologiceles excitantur et mouentur ad operandum: ut supra dictum est et magis explicabitur in euangelica veritate. Oportet ergo pro ista gratia semper orare: et non deficere: et semper currere in odorem vnguentorum christi: qui est principium et fons et largitor omnium bonorum nature et gratie et glorie. Ad quam nos perducatur ipse Iesus qui cum patre et spiritu sancto uiuit et regnat deus in secula seculorum. Amen.

In laus deo.

Quintus optatus in Cantu cantico Salomonis Lugdunum in officina Jacobi myt inpositus: expensis honestorum virorum Stephani guesnard et Henrici Sauore impressus. Anno domini. MD. cccc. xvij. die vltimo mensis Augusti.

VALENTIA
Expositio
In Psalmos.

Biblioteca de Santa Cruz

lyR 175